Jisas Kandjiyebe Wopake

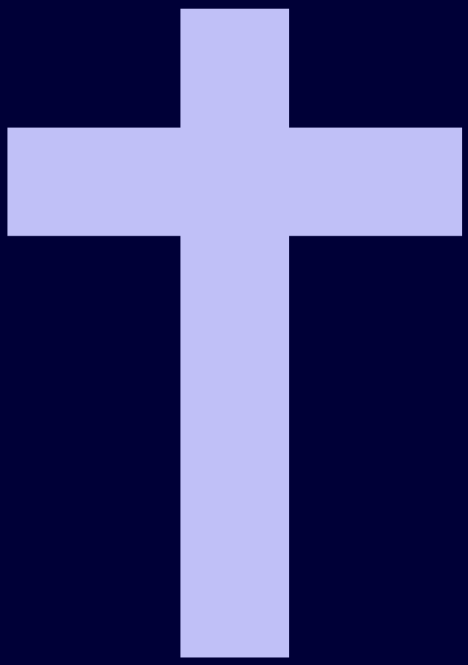

New Testament in the Kandawo language of Papua New Guinea

Jisas Kandjiyebe Wopake
New Testament in the Kandawo language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kandawo long Nuigini

copyright © 2012-2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

℗ 2012-2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kandawo

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-12-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files dated 31 Aug 2023
80f977cd-3a08-50fd-b6ee-9b3597c767cd

Contents

MATYU 1
MAK 49
LUK 79
JON 131
APOSEL 168
ROM 217
1 KORIN 241
2 KORIN 263
GALESIA 276
EPESUS 284
PILIPAI 291
KOLOSI 296
1 TESALONAIKA 301
2 TESALONAIKA 305
1 TIMOTI 308
2 TIMOTI 314
Taitus 318
Pilemon 321
Ibru 323
JEMS 340
1 PITA 346
2 PITA 353
1 JON 357
2 JON 363
3 JON 364
JUT 365
REPELESIN 367
Baibel Kandja Me 390
TDX 398

Matyu
Jisas kandjiyebe wopake Matyu boi

Jisas Krais gollye moi mal kandjine (Luk 3.23-38)

1 Buk ge Jisas Krais gollye moi mal kandjine. Jisas moi ge gollye Depit moi. Alla Depit gollye ge Abraam moi.
2 Abraam wariye ge Aisak moi. Aisak wariye ge Jekop moi. Jekop wariye ge Juda ne, age kambono moi.
3 Juda wariye ge Peres ne, Sera soka mopill. Soka mane ge Tamar moi. Peres wariye ge Esron moi. Esron wariye ge Ram moi.
4 Ram wariye ge Aminadap moi. Aminadap wariye ge Nason moi. Nason wariye ge Salmon moi.
5 Salmon wariye ge Boas moi. Boas megama ge Raep moi. Boas wariye ge Obet moi. Obet megama ge Rut moi. Obet wariye ge Jesi moi.
6 Jesi wariye ge King Depit moi.
Depit wariye ge Solomon moi. Solomon megama moi ge asamoll woge Uria moi.
7 Solomon wariye ge Reoboam moi. Reoboam wariye ge Abia moi. Abia wariye ge Asa moi.
8 Asa wariye ge Jeosapat moi. Jeosapat wariye ge Jeoram moi. Jeoram wariye ge Usia moi.
9 Usia wariye ge Jotam moi. Jotam wariye ge Aas moi. Aas wariye ge Esekia moi.
10 Esekia wariye ge Manase moi. Manase wariye ge Emon moi. Emon wariye ge Josaia moi.
11 Josaia wariye ge Jeoiakin ne, age kambono moi. Kune ge dumo Babilon una wo kunda bolo Israel una to ipo Babilon wormaka kaye pamoi.
12 Babilon kaye pamolmaka Jeoiakin wariye ge Sealtiel moi. Sealtiel wariye ge Serubabel moi.
13 Serubabel wariye ge Abiut moi. Abiut wariye ge Eliakim moi. Eliakim wariye ge Asor moi.
14 Asor wariye ge Sadok moi. Sadok wariye ge Akim moi. Akim wariye ge Eliut moi.
15 Eliut wariye ge Eleasar moi. Eleasar wariye ge Matan moi. Matan wariye ge Jekop moi.
16 Jekop wariye ge Josep moi. Josep gamegama ge Maria moi. Maria Jisas kui, kandjiye dji ge Krais we dji.
17 Embe pai pille, Abraam asa molo po goi kune ge, alla po Depit moi kune ge, gollye 14 pela molo golo pi. Depit molo po goi kune ge, po kambono Israel er dumo Babilon po kaye pai kune ge, gollye 14 pela kambono molo golo pi. Er Babilon po kaye pa pumaka, iwa Krais moi kune ge, alla gollye 14 pela molo golo pi.

Ana Maria womba Jisas kui (Luk 2.1-7)

18 Jisas Krais moi mal kandjiyebe ge embe mal paro. Jisas me Maria moi ge una embe dji, ni Josep boll bolo imbell we djimaka, soka ou aike napapill ba, una kani Maria womba mogi. Mogi ge God Murble wo djika Maria womba kumbe al moi.
19 Maria woge Josep moi ge une iwa wopake moi. Maria womba kumbe al moi ge Josep una kane djineke, Maria ngandjill golo djinda dje, une kiye dje kerno dje pi.
20 Josep nomane al embe mal paika une imina ou pai al oukumb kani. Iwa Kerman tau agelo ta dje worika wo embe dji, Josep, ni Depit unakiye moren, ni Maria boll bolo imboll dje yenmell ge kand nagopen. Une womba mogro ge God Murble dji pille une moglo moro. 21 Ana Maria womba kuya ge, yake pla po, God unakiye i yem woro, yenekne singare ke ye wanne ge une kere aunda. Ge pille, ni womba kandjiye yemben ge Jisas we djimben we dji.
22 Maria womba mogi ge, asa Iwa Kerman yeworika, propet kandja dji mal ge megiye toi. Propet pepa bolo embe dji,

23 Ye pillme! Ambo ta iwa boll aike napambell ba, womba moglo wariye kuya.
Kandjiye Emanuel we djine we dji
(Aisaia 7.14)

Ge me embe mal paro, God nono boll moro.

24 Josep ou pai ge kere po Iwa Kerman
yene tau agelo kandja dji mal pille, Maria
boll bolo ipill.
25 Soka ou aike pa nawane pupillka,
wariye kui. Josep womba kandjiye yei ge
Jisas we dji.

2

Ngambalne pai una womba Jisas kanbon dje woi

1 Kune ge king Erot distrik Judia kantau
moika, dumo paknato Betlem we dji yei al
ge Maria Jisas kui. Are ngambalne pai una
yenekne makimbne al olpa pla woi al ge
kere, er Jerusalem wo embe dji,
2 ana womba kui Juda una kingne moya
we dji ge, womba nam kond moro ne?
Kupill al kona olpa pla wondo al yene
kandjipiye pai ge no kanpin. Une kandjiye
amblo pla worbon dje wopin we dji.
3 Kambono kandja embe djimaka, king
Erot nomane toika, Jerusalem una pora-
pora para nomane aike toi.
4 Tomaka Erot djika opa gale awi una
kerman ne, God lo beke awi una wo mol-
maka, Erot embe dji, God na iwa Krais dje
worno wo na unakna i yem worda we dje
pepa boi ge, dumo nam kond moya ne? dji.
5 Djika kambono embe dji, womba dumo
Judia paknato Betlem we dji yero al ge
moya we dji. Propet pepa bolo embe dji,

6 Ye dumo Betlem una dumo Judia pakna
mor ge, Judia dumo kerker pakna
yero ge kandjine paro ba, ye kand-
jine naparo we djinj ba, ge man.
Israel na unakna mor al, ye agane ta
iwa kerman moya. Une ye kantau
yenda we dje pepa embe boi we dji
(Maika 5.2)

7 Kambono kandja embe djimaka, Erot
kandja sigiye seke dje worika, ngambalne
pai kambono wo moi. Molmaka, Erot ga
dje pille embe dji, kam kandjip pai we djinj
ge kune nam kaima er pla wo pai ne? dji.
Djika kambono alla kandja wulle dje yem
woro aumaka,
8 Erot embe dji, ye asamoll po Betlem
womba moro al kuro wopake ye kanme!
dji. Ye kani dal, er yem wo na moro al
djineke, na are po womba kandjiye amblo
pla worno we dji.
9 King kandja embe djika kambono pille
er pi. Kam kandjip olpa pla woi al pai kani
ge, kandjip ge yene asamoll po womba moi
al numb ge, plato pai. 10 Kambono kam
kandjip kanmaka, yenekne ellne tukne ge
arngan yeika, wo kerman pi.
11 Ngambalne pai una er numog po
kani, womba me Maria boll mopillka,
kambono po gopne boglo, taimagaus
pamolo, womba kandjiye amblo pla woro,
wal iwi wal ge, gol ne, iko nuye mirang
wopake yendo wal ne, wal garka do
mirang wopake yendo wal ge iwo womba
awi.
12 Awo, imina pa oukumb kanmaka, God
wo embe dji, ye er yem Erot moro al na-
pume! dji. Djika, kambono kond djell ta po
er dumene al pi.

Josep game ne, wariye Jisas i er dumo Idjip pi

13 Ngambalne pai una ge er pumaka,
Josep oukumb kani. Iwa Kerman tau agelo
ta wo embe dji, iwa Erot, womba togoyo dje
yendo. Ni agle! Womba ge, me boll i seke
er dumo Idjip piye! dji. Ye po dumo Idjip
molo pa pineke, are na djinaka, ye er yem
wone we dji.
14 Djika imina pakna pika, Josep po
wariye me boll dje i er dumo Idjip pi.
15 Idjip po molmaka iwa Erot ge goika,
kambono alla er yem pi. Pi ge Iwa Kerman
djika propet pepa bolo pagi mal ge megiye
toi. Iwa Kerman yeworika Propet pepa
bolo embe dji,

Na warna dumo Idjip moi ge, na djill er woi
we dje pepa embe boi *(Osea 11.1)*

Erot djika una womba merke togoi

16 Ngambalne pai una er yem Erot moi
al napumaka, Erot ga na kandja kende dje
awi dje pille une kumbe mul kerawa yei.
Womba moi kune ge nomane kerman pai
una kandja asa dji mal Erot pille, ami una
dje worika, kambono po dumo Betlem ne,
dumo manda yei al po womba iwamba
porapora togoi. Womba kognumb soka
moi ne, iwamba kembis porapora moi ge
togoi.

17 Womba togoi ge propet Jeremaia pepa
asa boi ge megiye toi. Une pepa bolo embe
dji,

18 Dumo Rama we dji yei al una kimb
kallngane kerman yemoi. Ana Re-
sel yene wombaye kambono goi ge,
une kimb kallngane yendo. Una wo
amblo ye wopake ye awi ba, womba
golo keri, arngan yenda napai we
dje pepa embe boi *(Jeremaia 31.15)*

Josep game boll womba Jisas dje i er yem woi

19 Josep po dumo Idjip molo pika iwa
Erot goika, Josep pa oukumb kani. Iwa
Kerman tau agelo ta wo embe dji,
20 womba togopon dje yei una, golo keri.
Ni agle! womba me boll dje i er yem dumo
Israel piye! dji.
21 Djika Josep aglo womba me boll dje i
er dumo Israel pi.
22 Pika una embe dji, Erot wariye Arke-
laus dumo Judia kantau moro we dji. Dji-
maka, Josep pille kand golo er Judia punda
nayei. Une oukumb alla kani ge, God dje
worika, une er distrik Galili pi.
23 Galili paknato Nasaret we dji yei al
Josep po moi. Une po moi ge propet pepa
asa boi mal ge megiye toi. Propet pepa bolo
embe dji, iwa ge dumo Nasaret iwa moro,
we djine we dji.

3

Jon nu pagle awi una kandja dje una awi
(Mak 1.9-11 ne, Luk 3.21-22)

1 Kune ge distrik Judia dumo wapra yei
al Jon nu pagle awi iwa wo kandja dje awo
embe dji,
2 God dumoye wopake kantau yenda
kune ge ipon yero. Ye nomane ake tome!
dji.
3 Asa propet Aisaia iwa ge pille pepa bolo
embe dji,

Dumo wapra yei al iwa ta yau to embe
djindo, Iwa Kerman wonda al ge, ye
po amblo wopake ye, kond wonda al
ge, yekun yeme! dji *(Aisaia 40.3)*

4 Jon moi ge une kogkamel ene konpakna
beke woro, kogkau gakle kapirba kumbe al
tulo, djeg to, bi nuye boll no wani.
5 Jerusalem una ne, Judia una ne, Jodan
kapa manda moi una porapora, yenekne
dumene kere er Jon moi al woi.
6 Wo singare ke ye wani mal dje pene
wormaka, Jon nu Jodan kapa molo nu pa-
gle awi.
7 Parisi una ne, Sadusi una wo Jon nu
pagle aunda dje womaka, Jon kane kandja
awo embe dji, ye nomaga ke moro mal
embe mor. God are tano we dji ge una ne
mal wo dji, ye seke er na moro al wonj ne?
dji.
8 Ye nomane kaima ake toi dal, ye singare
wopake yene, kende nayene.
9 Nono Abraam wombaye mormon pille
God nono wandill golo aundo we dje
napillme! dji. God ku kiwa i bekdaka wor
Abraam wombaye kulpine ge kune yendo.
Ye Abraam wombaye mor mal ge God pille
pla nayendo we dji.
10 God djeapin i iko me al wori yero. Iko
megiye wopake natoi dal, une simb to kal
woro wamo gaya we dji.
11 Ye singare ke ye wani dje pene worinj
pille, na ye nu pagle aundo ba, are iwa ta
wonda ge une yembe dongall pa na kam-
blo aunda. Na une kake su amblo i puno
ge kune nayendo. Une ye nu pagle aunda
ge une God Murble ne, wamo boll pagle
aunda we dji.
12 Une bulo amblo wit megiye moro ge
sek tonda. Megiye yage kal to moya ge une
i numb al mogiya ba, tandwane moya ge
une wamo gaya, do pamoya, pora nadjinda
we dji.

Jon Jisas nu pagle awi
(Mak 1.9-11 ne, Luk 3.21-22)

13 Kune ge Jisas distrik Galili kere er nu
Jodan kapa wo embe dji, Jon ni na nu pagle
aumben we dji. Ba
14 Jon man dji, namba yei pille ni na moll
al wonden ne? Na ni nu pagle auno ge
kune nayendo. Ni na nu pagle aumben ge
kune yendo we dji.
15 Djika Jisas embe dji, na kandja djindo
ge pandabe dji. Embe yemboll ge, God
singare wopake kando mal yemboll we dji.

Jisas kandja embe djika Jon une nu pagle awi.
16 Nu pagle awika Jisas nu al ola dje kere
er orko woi. Woika kupill al au djika, Jisas
kani God Murble ge ka pulma mal embe pir
dje wo une moi al woi.
17 Una ta kupill al molo yau to embe dji,
iwa ge na warna moro. Na une kanwopake
kaima kando, na wopake pille aundo we
dji.

4

Satan Jisas kamale toi
(Mak 1.12-13 ne, Luk 4.1-13)

1 Kune ge God Murble wo Satan Jisas
kamale tonda dje pille une Jisas dje i er
dumo wapra yei al pi.
2 Po moika imina ne, armina ege 40 pela
wor pika, Jisas kwa nanoi, koll golo moi.
3 Moika Satan wo Jisas kamale to embe
dji, ni God wariye kaima mon dal, ku kiwa
ge djimbenka wor bret kulpundabe dji.
4 Ba Jisas embe dji, God kandjiye bolo
wori paro ge embe djindo, nono mormon
ge kwa eri no namopon, God kandja pora-
pora djindo mal ge nambon we dji.
5 Djika Jerusalem God dumoye yei al Sa-
tan wo Jisas ipo lotu numb kerman kam
kona plakill kaima yei al beto wori moika
6 Satan embe dji, ni God wariye kaima
mon dal, plo dje er kal piye! dji. God
kandjiye bolo wori paro ge embe djindo,
une tau agelo dje wordaka wo ni amblo
ineke, ni kaken al ku ta nabopen we dji.
7 Dji ba, Jisas embe dji, God kandjiye
ta bolo wori paro ge embe djindo, God
Iwa Kerman moro ge une yembe paro mo
naparo ne dje ye su nayeme! dji.
8 Djika Satan Jisas dje ipo kamkimb kona
pla kaima yei al wori moika, dumo kerman
porapora yei ge ne, kog mogoi kerman yei
ge, une porapora ombine dje awo
9 embe dji, ni kaken gopiye boglo na
kandjina amblo pla worin dal, wal wopake
porapora kanden ge na ni auno we dji.
10 Dji ba, Jisas embe dji, Satan, ni er
piye! God kandjiye bolo wori paro ge embe
djindo, ye kakene gopyene boglo una ta
kandjine amblo pla woro naume! dji. Iwa
Kerman God taimane moro ge kandjiye
amblo pla worme! dji.
11 Djika Satan kere er pika, tau agelo
kambono wo Jisas amblo pille dje awi.

Jisas distrik Galili molo kogo kindja yeno dje yei
(Mak 1.14-15 ne, Luk 4.14-15)

12 Jon i kaye numb wori pai we djimaka,
Jisas pille er distrik Galili pi.
13 Po dumo Nasaret kere, er dumo
Kaperneam nu erim Galili djeke yei al po
moi. Dumo Kaperneam yei ge epil Sebulun
ne, Naptali dumene yei we dji.
14 Une po moi ge propet Aisaia asa pepa
bolo pagi ge megiye toi. Aisaia embe dji,

15 Dumo Sebulun una mor ge ne, dumo
Naptali una mor ge nu erim ker-
man kondwe yei al molo, nu Jodan
konato mor una ge ne, distrik Galili
epil djell una merke mor ge,
16 emill yei al ami dje moi una au kerman
ta dji kani. Una nomane goi mal yei moi ge,
au ta dji kani we dji *(Aisaia 9.1-2)*

Jisas iwa 4 pela dje ika, aike er pi
(Mak 1.16-20 ne, Luk 5.11)

17 Kune ge Jisas kandja kindja dje una
awo embe dji, God dumoye wopake kan-
tau yenda we dji ge egeye ipon yero, ye
nomane ake tome! dji.
18 Dje kere er dumo Galili nu erim djeke
po molo kani, Saimon age Andru boll pis
kon i nu al woro mopill. Soka pis to, maket
yeye yepill una mopill. 19 Mopillka Jisas
embe dji, ye na wondo al er wose! Na
ye ombine dje aunaka, ye una dje i pakna
worbell we dji.
20 Djika soka ola dje kon kere, Jisas pi al
aike er pi.
21 Jisas er wekle po kani, iwa Sebedi
wariye Jems age Jon boll, kanu al yenekne
nane boll pakna molo pis kon tup dji am-
blo wopake yemolmaka, Jisas embe dji, ye
soka er wose! dji.
22 Djika soka nane Sebedi kere, Jisas pi al
aike er pi.

Una merke ke toi moi Jisas wo i gun woro awi

23 Dumo Galili paknato dumo kerker yei
al ge Jisas porapora wane, lotu numb yei al

God dumoye wopake kandjiyebe wopake pai ge dje awo, una ke toi moi una porapora ne, gaklene ke yei una porapora, une i gun woro awi.
24 Awika una moi ge kane kandjabe tomaka, propins Siria una pille, yenekne ke kayekaye pai una iwi. Gaklene ngembill ye pai una ne, kum ke pai una ne, kiku toi una ne, kakene aglene goi una porapora iumaka, Jisas i gun woro awi.
25 Una merke distrik Galili ne, Dekapolis una ne, Jerusalem una ne, dumo Judia una ne, nu Jodan konato moi una ge Jisas boll aike wani.

5

Jisas makimb komge yei al ge molo kandja dje una awi
(Luk 6.20-23)

1 Una merke womaka Jisas kane er makimb komge al po ami dje moika, une kogoye una womaka aike moi.
2 Molmaka Jisas una moi al kandja beke awo embe dji,
3 una God nale al wopake namormon dje kaninj una ge, wopille moye. Ga God dumoye wopake yero al moyeke une kantau yenda.
4 Una kimb yemoye una ge, wopille moye. God ye wopake ye aunda.
5 Una kiye dje mor una ge, wopille moye. Dumo makimb porapora yero ge God ye aunda.
6 Una koll golo kwa ne, nu nambon dje pille we yene mal embe ge, una singare wopake yembon dje, pille we kaima yene ge wopille moye. God awo kune yenda.
7 Una wandill golo awinj una moye ge, wopille moye. God ga wandill golo aunda.
8 Una kumbene kuruwo yenda una moye ge wopille moye. Una ge God kanne.
9 Una kunda nonga napanda dje kogo yene una moye ge, wopille moye. God kandja embe djinda, ge na warna, ambona mor we djinda.
10 Ye una boll singare wopake yembon dje yene ba, una kane wo ye, ye ke ye awi dal, ye wopille moye. Ye God dumoye wopake yero al moyeke une ye kantau yenda.
11 Una wo, ye Jisas wombaye mor we dje, kandja ke dje awo, ye ke ye awo, kandja kende dje, ye kandjine ambiye ge, ye wopille moye.
12 Are ye kupill al pine ge, top kerman ine. Una propet asa moi ye ke ye awi mal embe, ga wo ye, ye ke embe yei dal, ye wopake pille, wopille molme! dji.

Jisas embe dji, ye ap ne, wamo lambo mal embe mor we dji

13 Jisas embe dji, ye makimb al una boll aike moye ge, ap djugo yendo mal, embe moye. Ba, ap djugo nayenda ge, ye namba yeneke alla djugo yenda? Man, ap ge ke moi pora dji. Ye seke worneke, una kamblo ke yene.
14 Taun kerman makimb komge al yendaka talang yendo mal ge una kaninj, seke naparo. Paro mal embe, ye makimb una boll aike moye ge, ye wamo sua mal embe moye.
15 Una wamo lambo gale ipo baket menameto pagiye ge, do au nadjinda. Una embe nayene. Una lambo gale ipo bo al pla woro yene ge, numb al do au djindaka una kanne.
16 Lambo do au djindo mal, ye talang embe yenda moye! Ye talang embe yenda moi dal, ye singare wopake yene mal, una kane, ye Nane kupill al moro ge kandjiye amblo pla worne we dji.

God lo paro mal

17 Jisas embe dji, God kandja dji mal ge na to kal worno dje woi we djine ge napillme! dji. Mosis lo dje awi mal ne, propet pepa boi mal, na to kal worno dje nawoll. Kandja ge, megiye tonda dje pille woll.
18 Na kandja kaima dje ye aundo, God lo dji ge, mon kembis kerman aike er take dje napunda. Kupill makimb pora djinda ba, God loye paro ge megiye kaima tonda, kiwa nadji.
19 Kaima tonda pille, una God loye kembis ta to woro, una boll embe nayeme dji dal, God dumoye wopake yero al ge kandjine kembis panda. Ba una God loye panda mal pille kane ye po una boll beke awo embe yene ge, God dumoye wopake yero al kandjine kerman panda.

20 Na kandja dje ye aundo, Parisi una
ne, God lo dje awinj una singare wopake
yenmon dje kaninj ba, ye po karkar embe
yei dal, ye er God dumoye wopake yero al
kaima er pakna napine. Ga yenj mal ye
embe nayene. Ye singare wopake ye er
wekle pine, ga are wone we dji.

Nono wopake mopon mal

21 Kamasa Mosis ye gollne kambono moi
al wo embe dji, ye una tonagolme! dji. To
goi dal kot pine we dji mal ye pille mor.
22 Ba na kandja dje ye aundo, una ta age
boll kumbe mul panda ge, une kot punda.
Ba age ta yemolo age ta kandja ke dje awi
dal, eine mor al kot kerman punda. Ba
alla, age ta yemolo embe djinda, ni tom
moren we dji dal, God to wamo al worda
mal embe moya.
23 Ni wal opa iwo alta al yeno dje yemben
ba, agana na boll kandja paro we dje pin
dal,
24 ni wal opa ge alta al woro kere, kiwa
er ni agan moro al po kandja djimbell.
Arngan yendaka, ni er yem alta al wo opa
yemben.
25 Iwa ta, ni kot ye auno we dji dal, ni
po une boll kandja dje kune yemben. Er
kot al boll we dji dal, ni kandja arngan ye
dje aumben. Dje nawin dal, une ni ipo jas
moya al wordaka, jas ni ipo eine mor al
wordaka, ga ni ipo kaye numb worneke
kaye pamben.
26 Na kandja kaima dje ni aundo, ni kaye
pamolo, ku djine mal boll nawin dal, ni er
orko nawomben, kaye kaima pamben we
dji.

Iwana soka kunumb nonmell

27 Kamasa Mosis loye embe dji, ye woge
game mor ge kunumb nanome! dji.
28 Ba na kandja dje ye aundo, iwa ta ana
kane embe dje piya ge, une nomane al soka
kunumb nopill pora dji.
29 Ni nalen woto paro ge kane singare ke
ta yei dal, ni nalen ge polo i seke worben.
Gaklen kembis embe mal ke yenda wamo
al namben ge, ni wopake pupen ba, ni
gaklen boll wopake panda er wamo al ben
ge, ni ke pupen.
30 Ni aglen woto singare ke ta yei dal,
aglen boll kelip to seke worben. Gaklen
kembis embe mal ke yenda wamo al nam-
ben ge wopake pupen ba, alla ni gaklen
boll wopake panda er wamo al ben ge, ke
pupen we dji.

Iwa ta game kerda
(Matyu 19.9 ne, Mak 10.11-12 ne, Luk 16.18)

31 Kamasa Mosis embe dji, iwa ta game
kerno dje pi dal, asamoll une pepa bolo i
game aunda we dji.
32 Ba na kandja embe dje ye aundo,
woge embe nayenda. Game po iwa ta boll
kunumb nopill dal, woge kerda mal yendo.
Ba woge po game kiwa keri dal, game er
iwa gun pundaka kunumb nambell dje
pille yendo. Alla iwa gun ta wo ana ge inda
ba kune nayenda, soka kunumb nopill mal
embe mormell.
33 Kamasa Mosis ye gollne moi al wo
embe dji, God nale al na kaima yeno we
djin dal, ni kaima yemben. God Iwa Ker-
man kando pille ni kaima yemben we dji.
34 Ba na kandja dje ye aundo, na kandja
kaima djindo we nadjimben. Ni kupill al
pille kandja kaima paro we djimben ba,
kune nayendo. Kupill paro ge God sia king
ami dje moro al.
35 Ni makimb pille kandja kaima paro we
djimben ba, kune nayendo. Makimb paro
ge God kake wordo al. Ni Jerusalem pille
kandja kaima paro we djimben ba, kune
nayendo. Jerusalem ge God King er wekle
po moi iwa ge dumoye.
36 Nenem ngambalin pille kandja kaima
paro we djimben ba, kune nayendo. Ni
ngambalin ene kuruwo mo, kama panda
yemben ge kune nayendo.
37 Embe nayemben. Ni owo djimben mo,
man djimben ge pora djinda. Ni kandja
merke pakna worben ge Satan djinda ni
worben we dji.

Una nono tane ge to yem naworbon
(Luk 6.29-30)

38 Kamasa Mosis embe dji, iwa ta age
nale to billa dje awi dal, une para nale to
billa dje aune. Iwa ta age kasmane to buko
dje awi dal, une kasmane para to buko dje
aune we dji.
39 Ba na kandja dje ye aundo, una wo ye,
ye ke ye awi dal, ye to yem woro naune.

Una wo ni paunin al toi dal, ni kane ake to paunin yem aumbenka tane.
40 Una ni kot ye awo, konpakna ino we dji dal, kon jaket boll aike aumben.
41 Una ta wo ni to embe djinda, konbona i nu tupa taimane tamgo ipiye dji dal, ni nu tupa soka tamgo i ben.
42 Una ta wo embe djinda, ni wal ta aumben we dji dal, ni aumben. Una ta wo, ni wal ta aumben na awo yem woro auno we dji dal, ni man we nadjimben we dji.

Kundayem una wopake ye aumbon (Luk 6.27-28 ne, 6.32-36)

43 Kamasa Mosis kandja embe dji, ye agane kambono wopake pille awo, kundayem una ke pille aune we dji.
44 Ba na kandja embe dje ye aundo, kundayem una moye al, ye wopake pille aune. Una wo ye ye ke ye aune ge, ye God ye wopake ye aunda dje kamang yene.
45 Ye embe yei dal, ye Nane kupill al moro ge, ye une wombaye kaima moye. Nane olpa awo, kam awo yendo ge, una ke morka, wopake morka yenj ge awo kune ye aundo.
46 Una wo ye singare wopake ye auneke, ye singare wopake ye yem woro aune ge, God ye top aunda mo? Ge man. Ye yenj mal ge, ku takis inj una embe ye kune yenj.
47 Ye iwa numb taimane yenekne djembon to awinj al ge, yemolo pla wormon dje pir mo? Ge man. Ye yenj mal ge, epil djell una yenekne unakne boll ye kune yenj.
48 Ye embe nayene. Ye singare du dje kaima yene. Ye Nane kupill al molo, singare du dje yendo mal, ye embe yene we dji.

6

Nono una ye wopake ye aumbon

1 Jisas embe dji, ye kanpol to molme! Ye singare wopake yenj ge, una kanne dje nayene. Ye una kanne dje yei dal, ye Nane kupill al moro ge, top naunda we dji.
2 Ye una wal kannanonj una amblo pille dje awi dal, una djillakene soka paro yenj mal ge, ye embe nayene! Kambono kandja kende dje, lotu numb ne, kondwe poke poke po, wisel to, yau to, na una wopake ye aundo ye wo kanme djinj. No kogo wopake yenmon God no top aunda dje pir ba, na kandja kaima dje ye aundo, una kanne dje yenj al ge, yenekne top inj pora djindo, God ta naunda. Yenj ge ye embe nayene.
3 Ye una wal kannanonj una wal aumbon dje yei dal, ye aglene woto aune wal ge aglene darto paro ge nakanda.
4 Ye una wal wopake ye aune ge, guloto aune. Awi dal, ye Nane wal gulo paro kando iwa ge, une ye kane top aunda we dji.

Kamang yembon mal (Luk 11.2-4)

5 Jisas embe dji, ye God kamang ye aune ge, una djillakene soka paro una kamang ye awinj mal embe ye nayeme! dji. Ga lotu numb po, kondwe kerman poke poke yero al po aglo molo, una kanne dje pille kamang yenj. Una yenj ge, God no top aunda we dje pir ba, na kandja kaima dje ye aundo, una kanne dje yenj ge yenekne top i pora dji, God ta naunda.
6 Ye kamang yene ge ye numog po kond tugo, ye Nane seke moro iwa ge, kamang ye aune. Auneke, ye Nane wal seke moro pille kane yendo iwa ge, ye top aunda we dji.
7-8 Ye wal nayero mal ge, God ye Nane moro ge kani pora dji. Ye kamang nayei poke ge, une ye kani pora dji. Ye kamang yene poke, kandja aulaul nadjine, ye pillpol to kamang yene. Una epil orkoto mor ge God piya dje pille kandja merke djinj ba, kambono yenj mal ge, ye embe nayene.
9 Une ye kando pille ye kamang embe yene,

Nane kupill al moren ge, una ni kandjin
pille pla ye aunebe.
10 Ni dumen kantau yemben ge, kantau yeye. Kupill al mor una ni nomanin paro mal pille yenj mal embe, makimb al una pille ye kune yenebe.
11 No kwa ege ege nambon mal ge ni ipon awe!
12 Una no ye ke ye awi kere aunmon mal embe, ni no ke yembon ge kere aumben.
13 Wal ke no boll wo kamalne to djinda. Iwa ke no boll to djinda, ni to pille dje ellke worben we djine we dji.

14 Una wo ye mor al ye ke ye auneke, ye
kere awi dal, ye Nane kupill al moro ge ye
singare ke yenj ge kere aunda.
15 Ba, una wo ye mor al ye ke ye aune, alla
ye kere nawi dal, ye Nane kupill al moro ge
ye ke yenj ge alla nakerda we dji.

God pille kwa mapill yembon

16 Jisas embe dji, ye God pille kwa
nanane ge, una djillakene soka paro una
yenj mal ye embe nayene. Kambono kwa
mapill yenj ge yenekne gumane djillakene
ke ye, nu was naye, una kanne dje yenj.
Kambono embe dje pir, God kogoye yen-
mon ge une no top aunda dje pir ba, na
kandja kaima dje ye aundo, una kanne
dje yenj ge yenekne top i pora dji, God ta
naunda.
17 Ye God pille kwa nanane ge, ye ngam-
balne al kopong ye, gumane djillakene nu
was yeworne.
18 Kwa nano yene ge ye Nane seke moro
ge kanda, una nakanne. Ye Nane seke
moro ge kane, ye top aunda we dji.

Wal pille we yenmon mal (Luk 12.33-34)

19 Jisas embe dji, ye makimb wal bona
to mogi dal, korngun wo nondaka, killen
kambiyaka, una numb to anda bolo ine.
20 Ba ye kupill al wal pille we yeworne
yenda ge, korngun nanonda, killen
nakambiya, una numb to anda bolo naine.
21 Ye wal pille we yenj wal ge, ye nomane
ge al panda.

Nono nalene wamo lambo dal embe paro (Luk 11.34-36)

22 Jisas embe dji, ye nalene ge wamo
lambo mal embe paro. Ye nalene wopake
pai dal, ye gaklene paknato au djinda ba,
23 ye nalene ke yei dal, ye gaklene pak-
nato emill ye panda. Ye gaklene paknato
au djindo dje pir ba, emill yei dal, emill ge
ye kerman yenda we dji.

Iwa kerman soka mopellka boi iwa taimanta moya kune nayendo (Luk 16.13)

24 Boi iwa taimanta iwa kerman soka
kogone yenda kune nayendo. Boiye ge
yemolo ta ke kane, ta wopake kanda. Ta
kandja djinda mal pille yenda, ta mop
aunda paro. Ye God kogoye yene, alla ku
kogoye ye aike yei dal, kune nayenda we
dji.

Wal kayekaye nomane to namoye

25 Kune nayenda we djindo ge, ye
wopake mopon dje nomane to napiye dje
pille djindo. Kwamokna ta yenda nambon
dje napiye. Konkonom ta yenda worbon
dje napiye. Ye nomane pakna paro ge wal
kerman paro, ye kwa nambon dje yene ge
wal kerman, man. Ye gaklene paro ge, wal
kerman paro, ye konkunom worbon dje
pir ge wal kerman, man.
26 Ka pir dje waninj ge ye kaninj. Mau
yale, to ipo numb al muglo nanonj ba, ye
Nane kupill al moro ge kwa aundo nonj. Ka
mor ge ye Nane wal kerman dje nakando,
ba, ye una mor ge wal kerman dje kando.
27 Ye nomane to pille kanan mopon dje
yene ge, ye kanan moye mo? Ge man, ye
egene yenda mal goye.
28 Ye konkunom ta yenda dje nomane to
napiye. Plawa bolo er pla pundaka, kupiye
wopake tondo mal ye kaninj. Kogo kerman
naye, konkunom beke nayenj. Yenj mal ge
29 na kandja dje ye aundo, asa king
Solomon konkunom wopake uro kaima
yei ba, God plawa yei kiwa wopake tondo
mal ge, to Solomon kamblo aundo.
30 Plawa kupiye ipon to paro ge, kumaike
una wo kiwa dje to wamo al worne ba,
kupiye wopake to paro ge God yei, une
nakerda. Alla, une ye pille naunda mo?
Ge man. God ye kantau yenda ba, ye pillgi
kembis paro.
31 Ye kwamokna ne, nu ta yenda nambon
dje pille, konkunom ta yenda worbon dje
pille nomane to napiye!
32 Epil orko una wal yenda nambon dje
nomane to pille we yenj ba, ye Nane kupill
al moro ge, ye wal nane ge une pille kane
yendo.
33 Ye wal pille pla yene ge embe yene.
Ye djineke God ye Kingne kaima moyaka,
ye kantau yenda. Alla, God singare du dje
yendo mal, ye pille pla yene. Yei dal, God
ye wal embe aunda no moye.
34 Ge pille, kumaike wal yenda mo
nayenda ge ye napiye. Ipon imb paro

ge pora paro, kumaike wal yenda mo nayenda ge ye napiye we dji.

7

Jisas embe dji, ye una kandjine nabulme

1 Jisas embe dji, una singare yene mal ge ye nadjine. God ye para dje awo djinda.
2 Ye una boll kandja djine mal ge, God kandja ge dje ye aunda. Una singare yeneke ye kane dji dal, God ye singare yene mal para kane djinda.
3-4 Agana, ni nalen al iko djekene kembis paro ge, na iworno we djimben ba, ni nalen al iko dake boll paro ge nakanden mo?
5 Ni djillaken soka paro una! Asamoll ni nalen al iko boll panda ge iworbenka, nalen wopake panda. Alla are ni agan nale al wal moya ge, ni kane iworben kune yenda we dji.
6 God wal wopake yenda ge ye i kena moye al naworne! Bis wopake yenda ge ye i kog moye al naworne! Ye ipo wori dal, kog ne, kena kamblo kal woro, wo ye tane we dji.

Nono kamang yembon wal ge God aunda (Luk 11.9-13)

7 Jisas embe dji, ye wal imbon dje piye ge, ye God djineke, une ye aunda. Ye wal dulo kanimbon dje yene ge ye kanine. Ye numb dua to guno guno dje moyeke God yapro aunda.
8 Una ta God kamang ye awo wal ino we djinda ge inda. Una ta wal dulo kanino dje piya ge kaninda. Una numb kond to guno dje moya ge God yapro aunda.
9 Ye warne kambono bret ta nambon we dji dal, ye ku pon ta i aune mo?
10 Pis ta nambon we dji dal, ye nomaga ke i aune mo?
11 Ye una mor ge nomane ke pai mor ba, ye wombane ye wopake ye awinj. Ye wal wopake imbon dje kamang yene ge, ye Nane kupill al molo naunda dje napiye. Une kaima aunda we dji.
12 Asa lo bolo awi ge ne, propet pepa bolo awi ge me taimane paro. Ge una ye ye wopake ye aune dje pir mal ge, ye una ye wopake embe ye aune.

Kond kembis yero al bon (Luk 13.34)

13-14 Jisas embe dji, una po gor kond yero ge au kerman dje yero, kond djillake kerman yero al ge, una merkeke pinj. Ba ye kond ge napine. Ye kond kembis yero al er pakna pine. Una po gun molo pane kond yero ge, kond djillake kembis kaima yero, kond ge kerman nayero, una taimantaiman dje kaninj we dji.

Propet kende kandja djine ge pillpol tambon (Luk 6.43-44 ne, 13.25-27)

15 Jisas embe dji, propet kende wo kandja djine ge, ye pillpol tane. Kambono wo ye nomane to ke ye aune. Ge kena simbill mal embe wone. Sipsip gakle kon woro sipsip tambon dje wone.
16 Propet kende singare ke yene mal, ye pille kane yene. Ka mul panda al ge, una po wain megiye nawurne. Ka kagle panda al ge, una po iko pik megiye nawurne.
17 Yendo mal embe, iko wopake moya, megiye wopake tonda alla, iko ke moya, megiye ke tonda. 18 Iko wopake moya, megiye ke natonda. Alla iko ke moya, megiye wopake natonda we dji.
19 Iko megiye wopake natoi dal, una wo simb to kal woro wamo gaye we dji.
20 Ge pille, propet kende singare yene mal, ye kane kune yene we dji.
21 Una na moro al embe djine, Iwa kerman, Iwa kerman we djine ba, God dumoye wopake yero al er pakna napine. Na Nena kupill al moro ge, une kandja djinda mal pille yene una ge, God dumoye wopake er pakna pine we dji.
22 God una kot ye aunda poke ge, una merke na moro al embe djine, Iwa Kerman, Iwa Kerman, ni kandjin al, no wal seke pai dje pene worpin. Ni kandjin al, kum ke una tukne al moi ge, iworo, ni kandjin al, kogo dongall yepin we djine.
23 Ba na kambono moye al embe djino, ye singare ke ye wani una mor, ye na nakanill una. Ye er ellke pume! djino.

Iwa soka numbine takpill mal (Luk 6.47-49)

24 Jisas embe dji, una na moro al wo na kandja djino mal pille yei dal, ga nomane

kerman panda moye. Kambono numb takbon dje, mai amblo wopake ye, makimb yembe ku mal dongall paro al woro take pagiye. 25 Kam kerman tondaka, nu wondaka, kopo wonda ba, numb makimb ku mal dongall pai al take pagi pille to i er napunda.

26 Ba una na moro al wo na kandja djino mal pille nayei dal, ga nomane dall pai una mal embe moye. Ga numb takbon dje pille mai namblo, ku okup be take pagiye.

27 Kam tondaka nu kerman tonda, kopo wondaka numb doll donamb boll to i er punda we dji.

28 Jisas kandja embe dje kerika una merke moi ge pille aya dji.

29 God lo dje awinj una kandja djinj mal Jisas kandja embe nadji. Yene namba pai pille une kandja djindo we dji.

8

Iwa ta kenj toi Jisas wo i gun wori
(Mak 1.40-44 ne, Luk 5.12-14)

1 Jisas makimb komge al molo er kal pika, una merke aike pi.

2 Iwa ta gakle kenj toi Jisas moi al wo kake gopiye boglo embe dji, Iwa Kerman, ni pora we djimbenka, na gaklena al djengimb moro ge pora djindaka, God nale al kiwa moyo we dji.

3 Djika Jisas iwa gakle al amblo embe dji, na pora we djindo. Ni gaklen al djengimb moro ge pora djinda we dji. Djika iwa kenj toi ge kuntaimane pora djika, kiwa moi.

4 Jisas kandja dongall dje awo embe dji, na embe yell we nadjimben. Ipon ni gaklen kiwa yero ge ni po ombine dje aumbenka, opa gale awinj una kanne we dji. Asa una gaklene kiwa yei kune ge, Mosis kane, ye opa ta yene we dji. Dji mal ge ni po opa embe gale aumbenka, ni gaklen kiwa yero mal una kanne we dji.

Rom Gapman iwa kerman boiye una ta ke toi Jisas i gun woro awi
(Luk 7.1-10)

5 Jisas er dumo Kaperneam pi. Rom ami iwa kerman ta moi ge une ami 100 kantau yemoi. Une Jisas moi al wo kandja embe dji,

6 Iwa Kerman, na boina iwa ge ke kerman tondo. Une bo al pamoraka, kake agle golo keri, ngembill kerman goro we dji.

7 Djika Jisas embe dji, na wo i gun worno we dji.

8 Ami iwa ge embe dji, Iwa Kerman, na una wopake namoro, ni na numbina al womben ge kune nayendo. Ni kandja kiwa djimbenka na boina una ke toi paro ge pora djinda we dji.

9 Ni yenden mal na embe yendo. Na ami iwa kerman kandja djindo mal na pille yendo. Na ami merke kantau yendo mor ge, na kandja djindo mal pille yenj. Ta moya al, ni er piye! djino mal une pille er punda. Ta moya al, ni er we! djino mal une er wonda. Na nukogo una moya al, ni kogo embe yeye djino mal une pille yenda we dji.

10 Jisas pille aya dje, kane ake to una merke aike pi una moi al embe dji, na kandja dje ye aundo, une pillgi kerman paro mal ge, Israel una mor al embe naparo dje na kando we dji.

11 Na kandja dje ye aundo, una iwana merke dumo koi koma, kona kwa moye al kere er God dumoye wopake kantau yendo al wo ami dje molo iwa Abraam, Aisak ne, Jekop boll aike kwa nane.

12 Ba God asa dje i una mor ge wo namoye. God dumoye wopake kantau yendo al mop aune ge, God to seke worda. Kambono po emill yenda al molo, yenekne kasmane koglo, kimb kallngane yene we dji.

13 Ami iwa kerman moi al Jisas, ni er piye! dji. Ni pillgi djin pille ni boin iwa ge kiwa moya we dji. Jisas kandja embe dji poke ge, boi iwa ge kuntaimane kiwa moi.

Pita kopegama ke toi Jisas wo i gun woro awi
(Mak 1.29-31 ne, Luk 4.38-39)

14 Jisas Pita numbiye al po kani, Pita kopegama ke toi, gakle ninga dji.

15 Jisas po angama agle ambika, une gakle alla kiwa yei. Angama aglo po kwamokna gale iwo Jisas awi.

Una merke ke toi moi Jisas wo i gun woro awi
(Mak 1.32-34 ne, Luk 4.40-41)

16 Taman pika, una merke kum ke tukne
al moi ge Jisas moi al iumaka, Jisas kandja
dje awika kum pakna moi ge er orko pi.
Una porapora ke toi moi ge Jisas i gun
wori kiwa moi. 17 Une embe yei ge, propet
Aisaia asa pepa bolo pagi mal megiye toi.
Une pepa bolo embe dji,

Nono ke kayekaye pai mopin ge, une wo i
gun woro awi, kiwa mormon we dji
(Aisaia 53.4)

Jisas boll kondwe wanbon mal
(Luk 9.57-60)

18 Una merke Jisas gull bolo i pakna wor-
maka, une kane kogoye una moi al embe
dji, nono er nu erim konato bone dji.
19 Djika God lo dje awi iwa ta wo embe
dji, Tisa ni dumo porapora ben al ge, nono
aike er boll we dji.
20 Djika Jisas embe dji, doa* ka numbine
yero ba, Una Wombe panda numbiye
nayero we dji.
21 Djika Jisas kogoye iwa ta embe dji,
Iwa Kerman, nono aike boll ba, asamoll na
nena gull to pagle are wono we dji.
22 Ba Jisas embe dji, una gor una yenekne
wo ipo gull tane, ni na boll er we! dji.

Kam kopo kerman woi ge Jisas djika alla nawoi
(Mak 4.36-41 ne, Luk 8.22-25)

23 Jisas kanu al er pakna pika, kogoye
una aike po
24 nu erim moi al pakna pi. Pumaka,
kamkopo kerman woika, nu er kanu al
pakna wo, puka to moi ba, Jisas ou pamoi.
25 Kogoye una wo une to mage embe dji,
Iwa Kerman, nono gopon manda yendo, ni
no amblo pille dje aumben we dji.
26 Jisas embe dji, ye pillgi kembis pai
paro, ye namba yei pille kand gor ne? dji.
Une aglo kamkopo ne, nu boll aike kandja
awo embe dji, ye yepill pora djindo, alla
nayese! dji. Une kandja embe djika kopo
ne, nu olup kaima ta nayepill.
27 Kogoye una kand golo, yenekne
kandja dje pille embe dji, une ge namba
mal molo, kamkopo ne, nu kandja djindo
mal pirmell ne? dji.

Jisas iwa soka kum ke tukne al mopill iwori
(Mak 5.1-17 ne, Luk 8.26-37)

28 Kambono nu erim djeke yemto una
Gadara makimbne al po pillau dji. Dji-
maka, iwa soka ku gona al una gull toto yei
al kere, er Jisas moi al wopill. Soka una
toto yepill una mopill pille, una kand golo
kondwe ge nawani.
29 Soka yau to embe djipill, God wariye
wonden ge, ni no namba ye auno dje pille
wonden? Ege nayero ba, ni no ye ke ye
auno dje wonden mo? djipill.
30 Kambono kandja dje moi al ge, kog
merke ellke molo em no moi.
31 Kum ke yembe ye dje embe dji, ni no
dje worben pandaka, ni no dje kog tukne
al worben we dji.
32 Jisas, kapla, ye er pume! dji. Djika,
kum ke iwa ge kere er kog tukne al pakna
pumaka, kog muk dje tambale er kal po nu
erim moi al nu no golo keri.
33 Golo kermaka kog tau moi una kam-
bono muk dje seke po er dumo kerman
pakna po Jisas yei mal ne, iwa soka kum
papill yepill mal dje una awi.
34 Aumaka una porapora dumo kerman
pakna moi ge kere Jisas kanbon dje woi.
Wo Jisas kane kandja yembe ye dje embe
dji, ni er piye! dji. No dumene ge kere er
dumo tambiye ta ben we dji.

9

Una ta kake agle golo ke yei ge Jisas wo i gun woro awi
(Mak 2.1-12 ne, Luk 5.17-26)

1 Jisas kanu al pakna po, er nu erim
yemto, yene dumoye kaima yei al wo pillau
dji.
2 Djika iwa ta kake agle goi una ta moi.
Una palbam ye tumblo i Jisas moi al wom-
aka, Jisas kani kambono pillgi paika, kake
agle goi una moi al embe dji, womba ni wo
pupen! Ni singare ke ye wanin ge na kere
aundo we dji.
3 Dji ba God lo dje awi una ellne kumbso,
yenekne kandja dje embe dji, una ge God
kandjiye abro, God moyo dje pille yendo
we dji.

* **8:20:** Kandja tokples Grik ge doa we nadjindo, kena simbill poks we djindo. Ni Baibel Me piksa ta kanben.

4 Jisas pi kambono nomane al embe
paika embe dji, ye namba yei pille kandja
ke ye nomane al paro ne? dji.
5 Iwa singare ke ye wani na kerdo mal
ge, ye kanne naparo ba, alla na djinaka
une aglo kond er punda ge ye kanne kune
yendo.
6 Embe yei pille na Una Wombe moro
ge na ombine dje aunaka ye kanne. Na
namba awi pille, makimb una singare ke,
kere auno ge kune yendo we dji. Kandja
embe dje kere, Jisas kandja dje kake agle
goi iwa moi al awo embe dji, ni agle! Pal-
bam amblo i er numbin al piye! dji.
7 Djika une aglo er yene numbiye al pi.
8 Pika una merke moi ge kane kand golo,
Jisas una kiwa mal embe moro ba, God
namba kerman awi we dje God kandjiye
amblo pla wori.

Jisas djika iwa Matyu boll er pupill
(Mak 2.13-17 ne, Luk 5.27-32)

9 Jisas dumo ge kere po kani iwa Matyu
we dji ge une takis inj numb numog moi.
Jisas po embe dji, ni na boll er we! dji.
Matyu agika, Jisas boll aike er pupill.
10 Po Matyu numbiye al mopillka, ku
takis i una merke ne, singare ke yei una
merke womaka, Jisas kogoye una boll kwa
aike no moi.
11 No molmaka Parisi una kane Jisas ko-
goye una moi al po Jisas kandjiye amblo
embe dji, ye tisane namba yei pille ku takis
inj una ne, singare ke ye waninj una boll
kwa aike no moro ne? dji.
12 Djimaka Jisas pille embe dji, man, una
kiwa moye ge dokta moro al napine, una ke
tonda una ge dokta moro al pine we dji.
13 Kandja ta Baibel al paro ge ye pille i
nomane al worne. Baibel embe djindo, ye
wandill golo una awi dal, na wo piyo ba,
ye opa kiwa gale na aune ge na wopake
napiyo we dji. Jisas embe dji, una wopake
mor ge yenekne nomane ake tane dje na
nawoll. Na singare ke yenj una nomane
ake tane dje pille woll we dji.

Una God boll waka molo kwamokna mapill yene
(Mak 2.18-22 ne, Luk 5.33-39)

14 Kune ge Jon kogoye una Jisas moi al
wo embe dji, no Parisi una boll kamang ye,
God pille kwamokna mapill kune merke
yenmon ba, ni kogen una kwa mapill
nayenj. Namba yei pille kwa mapill nayenj
ne? dji.
15 Jisas kandja buko dje yem woro embe
dji, iwa ta ana ino dje yenda ge una merke
wo kwa kerman aike nambon we djinda
alla, una wone ge wo kimb ye, kwa mapill
yene mo? Ge man, wo nayene. Ba alla,
are una wo iwa ge to i er pine kune ge
kambono kimb ye, kwa nanane we dji.
16 Jisas kandja buko ta dje awo embe
dji, konpakna gole ta yenda, tundo yenda
al una allap kindja i taimane woro to
boye ge kune nayendo. To boi dal, kon-
pakna nu al was yeneke, koula djindaka,
allap kindja er kembis pundaka, konpakna
tundo yenda al billa dje wor kerman
punda we dji.
17 Una wain megiye nuye kindja i kog
meme gakle kon gole segiye ge kune
nayendo. Kon gole segiye ge, wain nuye
yake kerman pundaka, kon billa djinda.
Wain nuye er kal makimb al pundaka, kon
ke yendaka yembell. Una embe nayenj.
Kon kindja i wain nuye kindja segiye ge
kune yendo. Embe yene ge wain nuye
wopake moyaka kon wopake yendaka
yembell we dji.

Ambo ta golo pai Jisas i gun woro, ana ta Jisas konkunom ambi ge ke toi kiwa yei
(Mak 5.22-43 ne, Luk 8.41-56)

18 Jisas Jon kogoye una boll kandja dje
pamolmaka, iwa kerman ta wo gopiye
boglo Jisas moi al embe dji, na ambona
ipon goi, ni wo ambpenka une aglo wor
gun punda we dji. 19 Jisas aglo iwa ge boll
aike pupillka, yene kogoye una boll aike er
pi.
20 Po kondwe tambiye pumaka, ana ta
Jisas mopiye al wo kon momo woro pagi
ge wulle al une wo ambi. Ana ke toi ge,
meyam eri to paika, kognumb 12 pela erwo
pi.
21 Une wo ambi ge yene nomane embe
pai, na une konkunom wori ker ta ambiyo
ge, na keina pora djinda dje pi.
22 Une wo ambika, Jisas kane ake to ana
ge kane embe dji, ambona, ni pillgi djin
pille, ni kein pai pora djindo. Ni ellin tukin

arngan yenda wanmole dji. Djika ke pai ge kuntaimane pora dji.

23 Jisas iwa kerman numbiye al wo kani, una pupnume to, kimb kallngane ye, olup kerman yemolmaka,

24 Jisas po embe dji, ye er pume! dji. Womba nagoro, kiwa ou pamoro we dji. Ba una poye Jisas awi.

25 Una merke moi ge Jisas dje bekle woro kere, une numog po womba agle amblo i pla worika, womba alla wor gun pi.

26 Pika una po embe dji, Jisas embe yei we dje kandjabe tomaka, una dumo yemyem moi ge pille pora dji.

Iwa soka nalene emill yei ne, iwa dall ta moi Jisas i gun woro awi

27 Jisas dumo ge kere er pika, nalene emill yei una soka are wo yau to embe djipill, Depit wariye wonden ge, ni no wandill golo awe! djipill.

28 Jisas er numog po moika, soka wopillka Jisas embe dji, ye nalene amblo au dje auno kune yenda dje pirmell mo? dji. Soka embe djipill, Iwa Kerman, ni yemben kune yenda we djipill.

29 Djipillka Jisas soka nalene amblo embe dji, ye pillgi djipill pille, ye nalene au djinda we dji.

30 Djika soka nalene kiwa yeika, Jisas kandja dongall dje awo embe dji, na embe yell we nadjise! dji.

31 Ba soka dumo yei al po kandja embe djipill, Jisas embe yei we dje wai djipill.

32 Kond er pumaka, iwa ta kandja nadje nadje yei iwa ta moika, kum ke une tukiye al moi. Una une ge iumaka,

33 Jisas kane kum ge iworika iwa ge alla kandja dji. Una merke kane aya dje pille embe dji, asa una ta dumo Israel molo embe yei ge no nakanpin we dji.

34 Ba Parisi una Jisas bakalo awo embe dji, kum mor ge ngambalne moro iwa ge une Jisas boll moi pille, une kum ke iwordo we dji.

Jisas una wandill golo awi

35 Jisas dumo kembis kerman aike wane, lotu numb numog po God dumoye wopake kantau yendo mal kandjiyebe wopake ge dje una awo, gaklene ke yei una moi ne, ke toi moi una ge une i gun woro awi.

36 Una merke moi ge tarowamo yemolo, aulaul ye wani. Sipsip kantau yenda una namoro mal embe molmaka, Jisas kane wandill golo awo,

37 kogoye una moi al embe dji, kwa bolo wopake yei pora dji, wallko nambon kune yendo ba, wallkne una merke namor we dji. 38 Namor pille, ye mau ne moro al kamang yene. Une kogoye una dje wordaka, yene mauye al pakna po kwa wallko aune we dji.

10

Jisas iwa Aposel 12 pela dje i
(Mak 3.13-19 ne, Luk 6.12-16)

1 Jisas djika kogoye una 12 pela womaka, Jisas yene yembe dongall awi. Kambono ipo una kum tukne al moye ge iworo, una ke kayekaye tonda i gun worne dje une yembe dongall awi.

2 Una 12 pela dje i ge yenekne kandjine ge embe paro. Asamoll iwa Saimon kandjiye gun ta yei Pita we dji. Ta Pita age Andru, ta iwa Sebedi wariye Jems, ta Jems age Jon,

3 ta Pilip, ta Bartolomyu, ta Tomas, ta Matyu ku takis indo una moi, ta Alpias wariye Jems, ta Tadius,

4 ta Saimon epil Selot una moi, ta Judas Iskariot Jisas i kundayem una awi iwa.

Jisas una 12 pela dje woro, ye po kogo yeme! dji
(Mak 6.7-13 ne, Luk 9.1-5)

5 Jisas kogoye una 12 pela dje woro embe dji, epil djell una moye al ye napume! dji. Una Samaria dumene al ye napume! dji.

6 Ye Israel una mor al pine. Ga kogsipsip er take dje pinj mal embe mor.

7 Ye po embe djine, God dumoye wopake kantau yenda we dji ge ipon yero we djine.

8 Una ke tondo ge ye po i gun woro, una gor ge, ye amblo i gun woro, kenj tondo una mor ge ye ye wopake ye awo, una kum tukne al moye ge ye i worne. Na yembena dongall pai ge na ye kiwa aundo, ye ku awo nainj. Ye po una wopake ye aune ge, kiwa ye aune, ku naine we dji.

9 Ye ku gol ne, silpa ne, peni bage i anpaus to i er napume! dji.
10 Ye kondwe pine ge kon tamgo naipine, konpakna soka ne, kakene su ne, bulo tulba pora i nawanne. Kogo una ta moya ge, une kogo yenda mal ge una embe aune nonda we dji.
11 Ye tambiye ta pine mo, dumo ta pine ge, una moye al ye po dje piye. Una wopake ta moya ge ye une numbiye al po moye. Ye er pine panda, numbiye ge kere er pine we dji.
12 Una ta ye dje i numog worne ge, ye embe djine, ye ellne tukne arngan yenda molme! djine.
13 Kiye dje moya una ta moi dal, ye wopake we djine ge kaima wopake moye. Ba alla, kiye dje moya una ta namoi dal, ye wopake we dje aune ge, i yem worne we dji.
14 Ye po kandja djineke, una ye mop awo, dje i numog nawori dal, ye numb mo, dumo ge kere, yenekne kakene al toll makimb moya ge kill gulo woro er pine we dji.
15 Na kandja kaima dje ye aundo, are God kot djinda ege kerman yenda ge dumo Sodom ne, Gomora una singare ke yei mal God tonda ba, ye kandja djine mop aune una ge, God to djerpall ye kerda we dji.

Jisas, are imb merke wonda we dji

16 Jisas embe dji, ye pillme! dji. Na ye dje wornaka ye kogsipsip mal embe molo er kena simbill mor al pakna pine. Ye pine ge ye nomaga ne, ka pulma mal embe pine. Nomaga kanpol tonjka, ka pulma kiye dje waninjka yenj mal, ye embe ye pine we dji.
17 Na kandja djindo ge ye pillgi djine. Una wo ye to, kot kerman ye awo, lotu numb yenda al ka pirngangill tane.
18 Ye Jisas wombaye mor we dje, kambono wo ye ipo iwa kerman ne, king kambono moye al worne. Worne ge ye na kandjinabe wopake dje pene worneke, kambono piyeke, epil djell una mor ge boll aike piye we dji.
19 Kambono ye embe dje ipineke, iwa kerman moye al ye po, kandja namba mal djimbon ne dje, ye nomane to napillme! dji. Kune ge God ye kandja djine mal ge, dje aundaka djine we dji.
20 Ba ye yenekne kandjine nadjine, ye Nane Murble ye boll moro iwa ge une kandja djindaka ye djillakene al er orko wonda we dji.
21 Age yemolo age ta gapman boll kot ye awo, togopon we djinda. Ne yemolo wombaye ta gapman boll kot ye awo embe yenda. Womba ta singare ke yemolo neme gapman boll kot ye awo, togopon we djinda.
22 Ye na kandjina pille we yene mal, una porapora pille ellne kumbso aune. Ba ye pillgi dje pamoi dal, ege pora djinda kune ge, God ye i yem worda we dji.
23 Ye dumo ta yenda al moyeke una wo ye ye ke ye awi dal, ye dumo ge kere seke er dumo tambiye ta pine. Na kandja kaima dje ye aundo, ye Israel dumo yemyem yero al kogo ye pora nadjineke Una Wombe yem wonda we dji.
24-25 Skul womba yemolo tisa kamblo naune, tisa mor mal embe moye. Nukogo una yemolo iwa kerman kambono kamblo naune, iwa kerman mor mal embe moye. Una wo numb ne moya al kandja embe djine, ni Belsebul moren we dji dal, yene numb taimane mor una moye al ge, wo kandja kerawa dje aune we dji.

God taimane kand goye (Luk 12.2-7)

26 Una wo ye ye ke ye aune ba, ye kand nagolme! dji. Wal porapora seke pamoro ge are er pene wondaka, wal porapora bi dje paro ge are er pene wondaka, una kanne we dji.
27 Na emill pai al kandja dje ye aundo ge, ye au djindaka po una dje aune. Una wo ye kamalne al kandja waye ye aune ge, ye bekle po numb be molo yau taneke una piye we dji.
28 Una wo ye togopon dje yene ge ye kand nagoye. Kambono wo ye gaklene be togoye, ye nomane boll aike tonagoye. Ba alla, God wo ye nomane gaklene boll aike togolo wamo al worda ge kune yendo. Ye God pille kand kerman goye!
29 Ka kembis 5 pela ku peni bage soka boro, una wal kiwa dje kaninj ba, ta golo

yage makimb al tonda ge God djinda mal pille yage tonda.
30 God ye ngambalne ene merke moro ge taimantaiman dje kere kane kune yei pora dji.
31 Une embe yendo ge ye pille kand nagoye. Ka kembis wal kiwa dal moro ba, ye una mor ge God pille we kaima yendo we dji.

Jisas wombaye ngandjill nagoye (Luk 12.8-9)

32 Jisas embe dji, una no Jisas wombaye mormon we dje pene wori dal, na Nena kupill al moro ge, na po embe djino, ge na wombana mor we djino.
33 Ba alla una, no Jisas wombaye namormon we dje pene wori dal, na Nena kupill al moro ge, na po embe djino, ge na wombana namor we djino.

Una Jisas pille asamoll yene (Luk 12.51-53 ne, Luk 14.26-27)

34 Jisas embe dji, na makimb al woll ge una kiwa moye dje pille na nawoll. Na bainat iwo, una na we dje pille kunda nonga yene dje woll we dji.
35 Na woll ge ne wariye boll kunda bopell. Me ambore boll nonga djimbell. Auye auye soka nonga djimbell.
36 Una numb taimane pane una ge i yemyem dje kunda boye we dji.
37 Una yenekne nanemane wopake kanne ba, na asamoll wopake nakani dal, na wombana namoye. Una yenekne warne ambone mor ge wopake kanne ba, na asamoll wopake nakani dal, na wombana namoye we dji.
38 Una yenekne iko pera kake i na boll nawone ge, na wombana namoye we dji.
39 Una yenekne gaklene amblo wopake yemoye ge goye. Ba, una na we dje pille we ye wanmolo po goi dal, gun molo pamoye we dji.

God top aunda (Mak 9.41)

40 Una ye i numbine al woro, wopake ye awi dal, na we dje pille i numbine al woro wopake ye aune. Una na i numbine al woro wopake ye awi dal, God na dje wori woll iwa ge, i numbine al worne we dji.
41 Una embe dje piye, no propet ta pak to aumbon dje, po i numbine al woro wopake ye awi dal, propet top ine mal ge God embe aunda nane. Una embe dje piye, singare wopake yene una mor al ge no po pak to aumbon dje, po i numbine al woro wopake ye awi dal, singare wopake yene una top ine mal ge God embe aunda nane we dji.
42 Una kandjine napai una ta na boll wanmoye ge, una kane embe dje piye, no Jisas wombaye pak to aumbon we dje, nu gun kolo iwo awi dal, na kandja kaima dje ye aundo, ga top kaima ine, er take dje napunda we dji.

11

Jon kogoye una dje wori er Jisas moi al pi (Luk 7.18-35)

1 Jisas kogoye una 12 pela moi al kandja dje awo kere, er Galili dumo kerker pakna yei al po kandja dje awo, kandja beke awo moi.
2 Jon kaye pamoi al una po embe dji, Krais kogo embe yendo we djimaka une pi. Jon yene kogoye una dje woro embe dji, ye Jisas moya al po embe djine,
3 God, iwa ta dje worno we dji ge ni wale won mo, una gun ta wonda dje tau mopon ne? dji.
4 Djika kambono Jisas moi al po djimaka, Jisas embe dji, ye wal pille kane yenj mal er yem po Jon moro al dje aume! dji.
5 Una nalene emill yei ge alla kaninj. Una kakene ke yei moi ge alla kamblo er pinj. Una kenj toi moi ge kiwa mor. Una kamalne dall toi moi ge kandja pir. Una gor ge alla aglo erwo gun pinj. Una wal kannanonj ge God kandjiye wopake paro mal pille mor we dji.
6 Na embe yendo ge iwa ta kane nomane soka napai dal, wopake moya we dji.
7 Djika Jon kogoye una er yem pumaka, Jisas una merke moi al Jon pille embe dji, ye asa dumo wapra yei al pi ge, wal naral wal kanbon dje pi? Ye golo ngamb kopo wo amblo olup yendo ge kanbon dje pi mo?
8 Ye wal naral wal kanbon dje pi? Ye una konkunom wopake yenj ge kanbon dje pi mo? Ge man. Una embe mal mor ge una king numbine al mor.

9 Ye wal naral wal kanbon dje pi? Ye una
propet ta kanbon dje pi mo? Ge wale. Na
kandja dje ye aundo, una propet porapora
mor ge Jon kamblo aundo.
10 Asa Baibel pepa bolo pagi mal ge Jon
pille boi. Pepa bolo embe dji,

Ni pille! Na iwa ta dje wornaka, une
er wekle po na kandjina dje orko
woro, ni womben al une kondwe
amblokun yemoya we dji *(Malakai
3.1)*

11 Na kandja kaima dje ye aundo, makimb
una mor ge Jon porapora kamblo aundo,
une kandjiye kerman paro. Ba, God du-
moye wopake yero al una kandjine kembis
paro una ge, kambono Jon kamblo awinj.
12 Jon kandja dje kogo yemolo pi, ipon
mormon ge, God dumoye wopake kantau
yendo ge una kunda kake, to imbon we
djinj.
13 Una lo bolo paglmaka, propet pepa
bolo pagi mal kermaka are Jon woi.
14 Asa propet yemolo iwa Elaija goi alla
wonda we dje pepa bolo pagi ge, ye pora
we dje piye ge Jon pille boi.
15 Ye kamalne paro una, kandja ge
pillme! dji.
16 Una ipon mor ge namba mal mor? Na
kandja buko namba mal djino? Ga embe
mal mor. Una makai to moi al womba bill
soka to moi. Bill ta yemolo embe dji,
17 ye gollang djime dji. Ye dji mal no
pupnume topin ba, ye gollang ta dje yem
nawori. No kimb gollang ta yepin, ba ye
kimb ta nayei we dji.
18 Yei mal ge, Jon wo nu pagle awo, kwa
nano, nu wain nano yeika, ye une kandjiye
amblo, une kum ke tukiye al moro we dji.
19 Alla Una Wombe wo kwa no, nu wain
no yeika, ye une kandjiye amblo embe dji,
une kwa merke no, nu wain merke no, una
ku takis inj una ne, ke yenj una boll aike
nondo we dji. Ba God Murble djindo mal
pille yene una moye ge, singare pai mal
yene dje una embe kanne we dji.

Una nomane ake natoi dal, wandill mal moye
(Luk 10.13-15)

20 Kune ge Jisas dumo pende yei al ge
wane kogo dongall merke yei ba, una kane
nomane ake natoi. Une kandja awo embe
dji,
21 ye dumo Korasin una ge, urup ye boll
wonda! Ye dumo Betsaida una ge, urup
ye boll wonda! Na ye boll aike molo, kogo
dongall yell ye kani ba, kamasa dumo Taia
ne, Saidon una ye wal kani mal kanmaka,
kambono wandill kerman golo, toll mon
to, nomane ake tomaka.
22 Na kandja dje ye aundo, God una kot
yenda kune, dumo Taia ne Saidon una kot
ye aunda ba, dumo Korasin ne, Betsaida
una mor ge, kot kerman ye aunda we dji.
23 Na kogo dongall dumo Sodom una
moi al yellka, God dumo Sodom to djerpall
nayeika. Embe yei ge ye dumo Kaperneam
una ge God ye kandjine amblo pla kupill
al worda mo? Ge man, une ye kandjine
kamblo kal woro una gor mor al worda
moye we dji.
24 Na kandja dje ye aundo, God una kot
ye aunda kune, une dumo Sodom una kot
ye aunda ba ye kot kerman ye aunda we
dji.

Jisas embe dji, una imb kakinj ge na moro al wome! dji

25 Kune ge Jisas embe dji, Nena Kerman
ni kupill makimb kantau yenden ge, na ni
wopake we dje aundo. Una womba kembis
mal embe mor ge ni wal paro ge ombine
dje awin. Ba alla una kerman kambono
ne, nomane kerman pai una nalene amblo
au dje nawin. Yen ge na ni wopake we dje
aundo we dji.
26 Nena, ni wopake kaima yen! Ni no-
manin pai mal pille yen we dji.
27 Na wal porapora moro ge Nena i na
awi. Wariye ge una kaima nakaninj ba,
Ne kando. Ne ge una kaima nakaninj ba
wariye kando. Alla wariye ombine dje
aunda una ge, Ne para kanne we dji.
28 Ye kogo sipdje ye, imb kake mor una
ge, ye er na moro al wome! dji. Na ye
wopake ye aunaka ye waka moye we dji.
29-30 Una iko plang i kogkau pendangne
al worinka kogo yenj mal, na iko plangna
yero ge ye i ye pendangne al embe worne.
Ba na ye iko plang aundo ge kogo kunamb

paro. Ye kakne ge wu djinda. Na kiye dje molo, na kandjina amblo kal wordo mal ge, ye kane i ye nomane al worne. Worne ge, ye nomane al imb kake moye ge wu djinda, ye kiwa moye we dji.

12

Ege Sabat kune Jisas po kogo yei
(Mak 2.23-28 ne, Luk 6.1-5)

1 Sabat ege yei kune, Jisas wit mau pakna po moika, kogoye una koll toika, wit megiye pende woro i noi.
2 Nomaka Parisi una kane embe dji, pren mo? Ipon ege Sabat yero, God kogo nayeme dji. Ni kogen una kogo yenj ge kune nayendo we dji.
3 Jisas embe dji, asa Depit koll toika une epiliye boll aike po yei mal, Baibel pepa bolo pagi, ye kere nakani paro.
4 Depit er God numbiye al numog po bret yei ge i no, age kambono moi ge awi we dji. Ba bret awi ge God awi bret yei. Una kiwa nanane, opa gale awinj una nane we dji.
5 God lo pepa bolo pagi ge ye kere nakani paro. Sabat yei kune, opa gale awi una lotu numb kerman yei al numog po kogo yei. Ba God nale al ke ta nayei. 6 Na kandja dje ye aundo, na woll moro ge na lotu numb kerman yero ge kamblo aundo.
7 Baibel bolo wori pai ge embe djindo,

> Ye na opa kiwa ye awi dal, na wopake napiyo. Ye una djell moye al po wandill golo awi dal, na wopake piyo we dje pepa embe boi *(Osea 6.6)*

Ye Baibel ge kere kanmaka, ye ke nayenj una moi al po, ye ke yenj we nadjimaka.
8 Embe pai ge ege Sabat yero ge, una kogo yene mal, Una Wombe kantau yendo we dji.

Ege Sabat yeika iwa ta agle ke yei Jisas ye wopake ye awi
(Mak 3.1-6 ne, Luk 6.6-11)

9 Jisas dumo ge kere er dumo ta po er lotu numb numog pi.
10 Iwa ta moika yene agle yemto ke ye, mapa toi. Una wo Jisas kot ye aumbon dje pille embe dji, Sabat yero kune ge iwa agle amblo ye wopake ye aumbon panda, God kanwopake piya mo man ne? dji.
11 Djimaka Jisas embe dji, ye una mor al ge, iwa ta kogsipsip ta moya. Ege Sabat yenda kune ge kogsipsip ge ta er orko po tupa al kulngamb yage kalto pai dal, sipsip ne ge po amblo i pla naworda mo? Ge man, i pla worda.
12 Kog sipsip ge wal dall. Nono una mormon ge wal kermanke. Sabat yenda kune ge una wopake ye una awi dal, God pora we djinda we dji.
13 Jisas agle ke yei una moi al embe dji, ni aglen amblo du djiye! dji. Une agle amblo du djika, alla wopake pai, agle yemto wopake yei mal embe yei.
14 Ba Parisi una kere er orko po Jisas togoye mal kondwe ta yenda kanimbon dje yei.

Jisas ge God kogoye una

15 Ga nomane embe paika Jisas pille dumo ge kere er pi. Pika una merke une boll aike pumaka, Jisas una porapora ke toi moi ge amblo i gun woro
16 embe dji, na embe yell we nadjime! dji.
17 Une kandja embe dji ge asa propet Aisaia pepa boi mal megiye toi. Pepa boi ge embe dji,

> 18 Na kogena una dje worill woi ge une pene moro. Na une wopake pille awo, wopake kando. Nanam Murblena dje wornaka wo une boll moya. Una singare wopake yene mal, une dje pene wordaka, makimb una porapora mor ge piye.
> 19 Une yau natonda, una boll kunda nonga nayenda, una moye al ge une kandja kerman nadjinda.
> 20 Una yembene napanda ge une kamblo kal naworda. Wamo lambo gomgno dje yenda ge une tonagomda. Une kogo embe ye pa pundaka, singare du dji me ge yembe ye kerda.
> 21 Une kandjiye al ge epil djell una pillgi dje une wo i yem worda dje pille tau moye we dje Aisaia pepa embe boi *(Aisaia 42.1-4)*

Jisas Satan boll kogo yendo we dji
(Mak 3.20 ne, Luk 11.14-23 ne, 12.10)

22 Kune ge iwa ta kum ke tukiye al moi.
Une nale emill yeika, dall molo kandja
nadji. Una iwa ge Jisas moi al iumaka,
Jisas amblo i gun worika, yene nale alla poi
djika, kandja dji.
23 Una merke moi ge kane aya dje embe
dji, iwa ge king Depit gollye moro mo? dji.
24 Ba una pende Jisas bakalo awo embe
dji, kum ke mor ngambalne moro iwa
Belsebul we dji ge, une Jisas yembe dongall
awi pille, Jisas kum ke iwordo we dji.

25 Dji ba kambono nomane pai mal Jisas
kane embe dji, gapman moye yenekne un-
akne i yemyem dje kunda boye ge, gap-
man ke yenda. Taun una moye mo, numb
taimane pane una ge, yenekne i yemyem
dje kunda boye ge, dongall namoye.
26 Yendo mal embe Satan yene unakiye
iwori dal, yene epiliye tulu dje er djelldjell
pine, taimane namoye. Yene unakiye kan-
tau yenda ge pora djinda.
27 Ni Satan boll kum ke iworden we djinj
ba, ye kogone una kum ke iworinj. Iworinj
ge Satan boll i naworinj, God boll iwor-
inj. Embe yenj pille, ye kandja djinj ge
kune nayendo mal, ye kogone una dje pene
worne we dji.
28 God Murble na boll moro pille na kum
ke iwordo. Na embe yendo ge, God du-
moye wopake kantau yendo ge, ye mor al
er pakna woi pora dji we dji.

29 Iwa dongall ta moyaka, una ta po
une numbiye al to anda bolo i nonda ge
kondwe nayenda. Ba iwa ge i nonda
panda, une asamoll po iwa dongall ge,
kake agle al kaye to pagi dal, une are po i
nonda kune yendo we dji.

30 Una na boll aike namoye ge na kun-
dayem una moye. Una na boll aike molo
i makai to namogiye ge, sika to i djelldjell
worinj una moye.
31 Yendo mal ge na kandja dje ye aundo,
una kandja ke dje, singare ke porapora
yenj mal ge, God kere aunda ba, una
kandja ke dje God Murble awi dal, singare
ge God kere naunda.
32 Una wo Una Wombe moro al dje ke
ye awi dal, God singare ge kere aunda ba,
una God Murble dje ke ye awi dal, ipon
pa pundaka are God singare ke ge kere
naunda we dji.

Iko megiye tonda mal (Luk 6.43-45)

33 Iko wopake moya megiye wopake
tonda. Iko ke moya megiye ke tonda. Iko
wopake moro mo, ke moro ge, megiye
tonda mal pille djinj.
34 Ye nomaga ke moro mal embe mor! Ye
nomane ke pai una mor, wal du dje paro
ne, wal wopake paro ge, ye namba mal
kane kune yene? Una yenekne nomane
pakna paro mal pille kandja djinj.
35 Una wopake moye ge nomane wopake
panda mal pille singare wopake yene ba,
una nomane ke panda mor ge nomane ke
panda mal pille singare ke yene.
36 Na kandja dje ye aundo, are God
makimb una kot ye aunda poke ge, una
kandja kerker porapora dje una awinj mal
ge, dje pene worneke God omuk tonda.
37 Ni kandja dje una awo yenden mal
God kando, ni wambo paro mo naparo we
djinda ge, ni kandja dje wanden mal pille
djinda.

Una Jisas kogo dongall yenda kanbon we dji

38 Djika, Parisi una ne, God lo dje awi
una embe dji, tisa, ni kogo dongall ta yem-
benka, God ni dje wori won dje kanbon we
dji.
39 Jisas embe dji, ni kogo dongall yem-
benka kanbon we djinj ge, ye iwana sin-
gare ke ye, ke mal mor. Na kogo dongall ta
nayeno. Kamasa God propet Jona boll kogo
dongall ta yei ge, na kogo ge yenaka kanne.
40 Ege 3 pela imina, armina erwo pika,
Jona pis kerman kumbe al moi mal ge,
Una Wombe makimb al paknato embe mal
panda.
41 Kamasa Jona kandja djika, dumo
Ninipe una nomane ake toi. Ga nomane
ake toi pille, are God kot yenda kune,
Ninipe una goi alla aglo er wo, ye singare
ke yenj mal kane embe djine, God ye tonda
we djine. Alla, na woll ge na Jona kamblo
aundo.
42 Kamasa ana kerman ta molo dumo
kamgunba kantau moi. King Solomon no-
mane kerman pai mal une djinda piyo dje

pille, yene dumeye moi ge kere er woi. Une er woi pille, are God kot ye aunda kune, ana kerman goi alla aglo er wo, ye singare ke ye wani mal une kane embe djinda, God ye tonda we djinda. Alla, na woll ge na Solomon kamblo aundo.

Kum ke alla er yem woi
(Luk 11.24-26)

43 Jisas embe dji, kum ke una tukne al molo kere er orko punda ge, une waka moyo dje pille dumo ke nu naparo al dulo punda. Man pandaka une embe djinda,
44 na alla er yem asa numb moll al puno we djinda. Une er yem po kanda, numb kiwa yendaka, brim dje wori wopake yenda.
45 Wopake yendaka une alla er yem po yene unakiye 7 pela kum kerawa kaima molo, une kamblo awinj una kambono ge, une po ga dje iwo pakna worda. Asa kum ke taimane moi iwa ge ke moi ba, are kum ke merke wo pakna moye ge iwa ge kaima wandill mal moya. Une wandill moro mal ye singare ke yenj una embe moye we dji.

Jisas me ne, age kambono une moi al woi
(Mak 3.31-35 ne, Luk 8.19-21)

46 Jisas una merke moi al kandja dje awo moika, yene me ne, age kambono une kanbon dje pille wo bekleto moi.
47 Molmaka iwa ta molo embe dji, Jisas ni man ne, agan kambono bekleto mor, Jisas boll kandja djimbon we djinj we dji.
48 Djika Jisas una moi al embe dji, na mana ne, agana moye ge una ne mal moye?
49 Une yene kogoye una moi al agle bulo to woro embe dji, ge na mana ne, agana mor we dji.
50 Na nena kupill al molo kandja djinda mal pille kane yenj una moye ge, na agana ambana ne, mana moye we dji.

13

Iwa ta mau al po wal megiye pup to wori
(Mak 4.1-9 ne, Luk 8.4-8)

1 Armina pika Jisas bekle po nu erim djeke ami dje moi.
2 Una merke Jisas moi al wo molmaka, Jisas kanu ta pai al pakna po ami dje moi. Una merke nu erim djeke ge molmaka,
3 Jisas kandja buko merke dje awo embe dji, iwa ta er mau al po wal megiye pup to wori.
4 Pi al kondwe ge pende yagi. Una wo kamblo kal wormaka, ka wo no keri.
5 Pende yage ku be toi. Makimb merke namoi pille, ola dje gup ye pla woi ba,
6 djimbe bolo er kal napi. Olpa pla woika do sege yei, golo er kal pi.
7 Megiye pende yage ka kagle moi al pakna pi. Gup ye pla woi ba, ka kagle tublo i gulo wori.
8 Ba megiye pende yage makimb wopake yei al toi. Gup yeika megiye toika, pende 100 toika, pende 60 toika, pende 30 toika yei.
9 Ye kamalne paro una,* kandja ge pillme! dji.

Jisas nomane pai mal pille kandja buko dji
(Mak 4.10-12 ne, Luk 8.9-10)

10 Jisas kogoye una wo une moi al embe dji, namba yei pille ni una mor al kandja buko dje aunden ne? dji.
11 Djimaka Jisas embe dji, God dumoye wopake kantau yendo kandja seke paro ge, God ye ombine dje aundo. Ba una mor ge une embe dje naundo.
12 Una kandja pille imbon dje yei dal, God yewordaka wal merke piye. Ba, una kandja pille imbon dje nayei dal, kandja kembis ta piye ge God iworda.
13 Na kandja buko dje aundo ge, una kanne ba kanpol natane, piye ba pillpol natane dje na kandja buko dje aundo.
14 Una embe yenj ge Aisaia asa pepa bolo pagi mal megiye toi. Une embe dji,

Kambono nalene al kanne ba, kanpol natane. Kamalne al piye ba, pillpol natane.

15 Nomane al au nadji, kamalne al kandja napi, nalene kupille moi. Ga nalene al kane, kamalne al kandja pille, nomane al pille imaka, na moll al womaka, na amblo wopake ye awillka. Ba kambono embe

* **13:9:** Ye kamalne paro una, kandja ge pillme! dji ge me embe mal pai. Ye nomane pandaka kandja okumb to kanme! dje pille dji.

nayei pille, na amblo wopake nayell we dji *(Aisaia 6.9-10)*

16-17 Na kandja kaima dje ye aundo, ye wal kaninj mal embe ge propet kambono ne, singare wopake yei una asa moi ge, kanbon dje yei ba nakani. Ye wal pille mor ge, kambono pupon dje yei ba napi. Ba ye una mor ge God ye ye wopake ye awi una mor. Ge ye nalene al kanmor, ye kamalne al pille mor we dji.

Iwa ta wal megiye pup to wori ge me embe paro

18 Jisas kandja embe dji, ye pillme! dji. Iwa ta wal megiye pup to wori mal kandja buko me ge, embe mal paro.
19 Wal megiye yage kondwe toi ge embe mal paro. Una God dumoye wopake kantau yendo ge, pille kandja dje una aune ba ga pillpol natoi dal, Satan kane wo iwordaka, kambono pille imbon dje yene, man panda.
20 Wal megiye yage ku pai al toi ge embe mal paro. Una God kandjiye wopake pille ola dje inj ba,
21 kandja ge djimbe naworda. Yepall ke ta molo are una wo kandja ge pille dje ke ye awo, imb awo, ye ye ke ye auneke kambono ola dje kerne.
22 Wal megiye yage ka kagle moi al toi ge embe mal paro. Una God kandjiye piye ba, makimb wale nomane merke pandaka, dje mogoi pille we yeneke, nomane ke yenda. God kandjiye yaye ba, to bi dje kerda, megiye natonda.
23 Wal megiye yage makimb wopake yei al toi ge embe mal paro. Una nomane wopake pandaka, God kandjiye pillgi dje molo, God kandjiye yayeke megiye tonda. Pende 100 tondaka, pende 60 tondaka, pende 30 tondaka embe yenda we dji.

Kull ke kandja buko djindo

24 Jisas kandja buko ta dje awo embe dji, God dumoye wopake kantau yendo ge embe mal yendo. Iwa ta yene mauye al po wal megiye wopake yai.
25 Ba imina pika una ou pamaka, une wit megiye yai al kundayem una ta wo kull ke megiye ipo pakna pakna yale pagle er pi.
26 Are wit gup ye wor pla woika, kull ke para gup ye wor pla woika, aike aike woi.
27 Woika mau ne boiye kambono kane wo embe dji, Iwa Kerman, ni mauin al po wit megiye wopake yan ba, namba mal pai pille kull ke boll aike boro ne? dji.
28 Iwa Kerman embe dji, kundayem una ta wo yei paro we dji. Djika boiye una kambono embe dji, no po kull ke pul yembon mo? djimaka,
29 Iwa Kerman man we dji. Ye po pul yene ba kull ke djimbe ne, wit djimbe er taimane pi pora dji. Wit ye ke ye aune paro.
30 Soka aike pambelle dji. Are una wo wallkne kune ge, na kogo una moye al embe djino, ye asamoll kull ke gapon dje pille, duglo bill to pagiye. Are ye po wit duglo i bill to, na kwa numb yero al numog worne we djino we dji.

Iko mastet yei mal Jisas kandja buko dji (Mak 4.30-32 ne, Luk 13.18-19)

31 Jisas kandja buko ta dje awo embe dji, God dumoye wopake kantau yendo ge embe yendo. Iwa ta iko mastet megiye ta ipo mau al yaya.
32 Wal megiye porapora moro ge iko mastet megiye ge kembis ke kaima moro. Ba boya kune ge kwa mokna porapora mau al moro ge mastet ge kamblo awo, bolo wo kermanke punda. Ka wo ole al numbine take moye we dji.

Yis kandja buko dji (Luk 13.20-21)

33 Kandja buko ta embe dji, God dumoye wopake kantau yendo ge yis paro mal embe yendo. Ana ta yis tulu dje daram kerman al woro, palawa boll aike to kull wordaka, yake wor kerman punda we dji.

Jisas kandja buko eri dje awi (Mak 4.33-34)

34 Una merke moi al Jisas kandja porapora dje awi ge, kandja buko eri dje moi. Une kandja kiwa ta dje nawi.
35 Une kandja embe dje awi ge, asa propet ta pepa boi mal megiye toi. Pepa embe boi,

Na djillakena yapro kandja buko dje orko
worno. God kupill makimb beki
kune ge ye pa pika ipon mormon ge,

wal seke pai ge na dje pene worno we dji *(Buk Song 78.2)*

Kull ke kandja buko dji ge me embe mal paro

36 Jisas una merke moi al ge kere er numb al pi. Yene kogoye una wo embe dji, kull ke mau al boi we dje kandja buko djin ge me dje awe dji.

37 Djimaka Jisas embe dji, megiye wopake yai ge Una Wombe wo yai.

38 Mau yai ge makimb mormon al ge yai. Megiye wopake yai ge God kantau yendo una mor. Kull ke boi ge Satan kantau yendo una mor.

39 Kundayem una ta wo kull ke yai ge Satan iwo yai. Wit wurne ge kupill makimb pora djinda kune wurne. Wit wurne una we dji ge tau agelo mor.

40 Kull ke pul ye i bill to wamo gaye ge, kupill makimb pora djinda kune ge yene.

41 Una Wombe tau agelo dje wordaka, God dumoye wopake yero al po wal ke to worne. Pillgi me ye ke ye awinj una ne, singare ke yenj una ge, tau agelo po

42 i orko wamo al worneke, yenekne kasmane koglo, kimb kallngane yene.

43 Are singare wopake yei una yenekne Nane dumoye wopake yero al po molo, olpa do au djindo mal embe moyeke, talang yenda. Ye kamalne paro una, na kandja djindo ge pillme! dji.

Dje mogoi makimb al seke pai ge Jisas kandja buko dji

44 Jisas kandja dje pamolo embe dji, God dumoye wopake kantau yendo ge embe mal paro. Dje mogoi kerman ta mau al seke pai. Paika iwa ta wo kane pagle, une mau ge al ipo tambiye ta seke pagi. Pagle, une wo pille, yene wal porapora kannonda ge ku bolo ipo, mau ge top tonda we dji.

Bis wopake moye ge Jisas kandja buko dji

45 Jisas kandja dje pamolo embe dji, God dumoye wopake kantau yendo ge embe mal paro. Bisnisman bis wopake moye dulo kanino dje yenda.

46 Une po bis wopake uro kaima ta kani dal, une po wal porapora kannonda ge ipo ku bolo, bis wopake panda ge po top to inda we dji.

Pis kon kandja buko dji

47 Jisas kandja dje pamolo embe dji, God dumoye wopake kantau yendo ge embe mal paro. Una pis kon i nu al woro, pis kayekaye i pla worne.

48 Pis kon ge puka tondaka una i nu djeke al woro, ami dje molo pis wopake moya ge, i dis al woro, pis ke moya ge i seke worne.

49 Kupill makimb pora djinda poke ge embe mal yenda, tau agelo wo una nomane ke pai mor ge i djell woro, una nomane wopake pai mor ge i djell woro embe yene.

50 Una nomane ke pai mor ge i wamo al worneke, kasmane koglo, kimb kallngane yene we dji.

51 Jisas kogoye una moi al embe dji, na kandja djindo ge ye pille kune yenj mo? Kambono owo, no pirmon we dji.

52 Yendo mal embe ge, God lo dje awi una God dumoye wopake yero mal pille kune yei dal, ga embe mal yene, numb ne yemolo yene wal wopake mogi al une po wal asa yei ge i pene woro, wal ipon yei ge i pene woro embe yenda we dji.

Jisas kandja dji ge Nasaret una napille, mop awi

(Mak 6.1-6 ne, Luk 4.16-30)

53 Jisas kandja embe dje kere, dumo ge kere er pi.

54 Une asa molo yaki dumo yei al er lotu numb numog po kandja dje awi. Una pille aya dje embe dji, iwa ge nam kond po nomane dongall i, kogo kerman yendo?

55 Iwa ge kamda wariye moro. Megama Maria moro, yene age kambono mor. Jems ne, Josep ne, Saimon ne, Judas mor, 56 yene ambe kambono ge nono boll mor ba, iwa ge namba ye pille wal yendo ge ye kune yendo ne? dji.

57 Dje pagle, ga Jisas pill ke pille awi. Jisas embe dji, propet ta dumo yemyem wanda al ge una nomane aune. Ba, yene numbiye epiliye taimane mor una nomane naune we dji.

58 Jisas kani una pillgi napai pille, une kogo dongall merke nayei.

14

Jon nu pagle awi una goi
(Mak 6.14-29 ne, Luk 3.19-20 ne, 9.7-9)

1 Kune ge Jisas kogo yemoi mal, una kandjabe to wai djimaka king Erot pi.
2 Une pille boiye una moi al embe dji, iwa wo kogo dongall yendo ge Jon nu pagle awi una moro. Asa une goi ba, ipon une aglo erwo gun po kogo embe yendo we dji.
3-4 Erot kandja embe dji ge, asa yene age Pilip game Erodias moi ge, Erot po kunumb i. I ge Jon embe dji, ni ana inden ge kune nayendo we dji. Erot pille, elle kumbsika wo Jon i kaye wori.
5 Une togoyo dje pi ba, una merke Jon propet kaima moro dje kanmaka, Erot kambono wo na tane dje pille kand golo natoi.
6 Are Erot me kui ege pillau djika, una kwa kerman noi. Una kwa noi al ge Erodias ambore wo kogoll yei. Yeika Erot wopake kane, wo pille
7 ambo moi al kandja dongall dje awo embe dji, ni wal ta ino we djimben mal, na kaima auno we dji.
8 Djika ambo yene megama kandja dji mal pille embe dji, ni Jon nu pagle awi una ge togopen, yene ngambale kelip to plet al woro, iwo na aumben we dji.
9 Ambo ge kandja embe djika Erot pille urup dji ba, asa yene kandja dji pille, una kwa kerman noi una ke pille awo djine dje pille, une man we nadji.
10 Une yene ami una djika Jon kaye pai al po nubke kelip toika goi.
11 Jon goi ge yene ngambale i plet al woro, iwo ambo ge aumaka, ambo ipo megama awi.
12 Jon goi we djimaka, Jon kogoye una pille, wo Jon togolo pagi ge, ipo gull toi. To kere er Jisas moi al po dje awi.

Jisas una 5,000 kwamokna awi no kune yei
(Mak 6.31-44 ne, Luk 9.10-17 ne, Jon 6.1-13)

13 Jon goi we djimaka, Jisas kogoye una boll dumo ge kere, yenekne moye dje pille, kanu ta pai al pakna po dumo wapra yei al er pi. Er pumaka una merke kane, dumo yemyem kere nu erim djeke yei al po Jisas kanu iwo pillau djinda al kambono asamoll wo moi.
14 Molmaka, Jisas wo una merke moi ge kane wandill golo awo, una ke to pai ge une i gun woro awi.
15 Taman pika kogoye una wo Jisas moi al embe dji, ege pai pora dji, dumo nono mormon al una ta namor, kwa naparo. Ni dje worbenka, una ge er dumo manda yemyem po kwamokna top to iwo no pane we dji.
16 Djimaka Jisas embe dji, una er napine, ye kwa auneke nane we dji.
17 Kogoye una embe dji, no kwa merke nayero, bret 5 pela ne, pis soka yero.
18 Djimaka Jisas embe dji, ye iwo na aume! dji.
19 Una merke moi al Jisas, ye ami dje molme! dji. Bret 5 pela ge ne, pis soka ge Jisas i kupill al kane pla woro kamang ye embe dji, ni wopake ye no kwa aunden we dji. Dje awo, une bret tuklo, pis boll awika, kogoye una i omuk to una merke moi ge awi.
20 Aumaka una porapora noi ke yei. Wal tuge moi ge una po ngando kon basket 12 pela to puka toi. 21 Iwa nambane kere kani ge 5,000 moi. Ana womba moi ge kere nakani.

Jisas nu erim beto kamblo kond pi
(Mak 6.45-52 ne, Jon 6.16-21)

22 Jisas kogoye una moi al embe dji, ye asamoll kanu pakna po nu erim yemto dumo Betsaida pineke, na are wono we dji.
23 Una merke moi al Jisas dje worika, kambono er po kermaka, yene kamang yeno dje pille er makimb komge al pi. Emill paika Jisas yene moi.
24 Moika kogoye una kanu i ellke pumaka, kamkopo kerman woika, nu olup kerman ye po wo yeika, kiye kiye dje pi.
25 Tagno tagno dje yeika, kambono pi al Jisas are nu erim yeke be kamblo kond woika
26 kogoye una kane kand kerman golo, goll kagoi ta wondo dje kane yau kerman toi.
27 Jisas ola dje wo embe dji, ye molo gi dje molme! Ge na wondo, ye kand nagolme! dji.

28 Djika Pita embe dji, Iwa Kerman, ge ni
kaima won dal, ni djimbenka na ni moren
al nu yeke be al er wono we dji.
29 Jisas er we! dji. Pita kanu kere Jisas
moi al ge nu yeke be kamblo er pi.
30 Ba kopo kerman woika, une kane er nu
guloto puno dje kand golo, yau to embe dji,
Iwa Kerman, ni na amblo pille dje awe! dji.
31 Jisas ola dje agle woro Pita amblo
embe dji, ni pillgi kembis pai paro. Namba
yei pille ni nomanin soka pai ne? dji.
32 Soka kanu al pakna pupillka, kopo wo
pai ge pora dji.
33 Una kanu al moi ge gopne boglo, Jisas
pille pla woro embe dji, ni God wariye
kaima moren! we dji.

Jisas dumo Genesaret po una i gun woro awi
(Mak 6.53-56)

34 Jisas kogoye una boll kanu al molo, nu
erim to pruk dje er yemto dumo Genesaret
pi.
35 Po pillau djimaka Jisas wo moika una
kane, dumo yemyem yei al po, Jisas woi
moro we djimaka, una pille ke toi moi una
ge i Jisas moi al woi.
36 Wo embe dji, Jisas, una ke toi mor
ge ni konkunom worden al ge wulle al
kambono ambiye ge kiwa yenda we dji.
Embe djimaka, ke toi moi una manda po
Jisas koniye kunomiye al ambi ge yenekne
keine ge kaima pora dji.

15

Juda una gollne God kandjiye dji ge kune nadji
(Mak 7.1-13)

1 Parisi una ne, God lo dje awi una
Jerusalem kere er Jisas moi al wo embe dji,
2 nono gollne kandja dje nono awi mal
ge, namba yei pille ni kogen una mop
awinj? Kwa nambon dje yenj ge asamoll
aglene nu naworinj we dji.
3 Jisas embe dji, namba yei pille God lo
dje awi ge ye mop awinj, ba ye gollne loine
dje molo woi mal ge ye amblo gi dje mor
ne?
4 God embe dji, ye nanemane kandja
djine mal ge ye pille kane yeme! dji. Une
kandja ta embe dji, una nanemane moye al
kandja ke dje awi dal, una ge togolme! dji.
5 God embe dji ba, ye napille yenj, ye
embe djinj, una ku ta yenda neme pak to
aunda kune yenda ba, une ge embe djinda,
ku paro ge na opa ye God auno, nena mana
nauno we dji dal, ye kapla we djinj. Ba,
kandja embe mal ge ye nadjine mal paro.
6 Une neme ku naunda ge kune nayendo.
God lo dje awi ge, ye mop awinj, ye gollne
loine dje molo woi mal ge pille pla yenj.
7 Ye djillakene soka paro una mor! Ye
singare embe yenj ge asa propet Aisaia
pepa boi mal ge kune boi. Une pepa embe
boi,

8 Una na kandjina amblo pla worinj, ba,
djillakene al djinj, yenekne kum-
bene ne, nomane ge ellke kaima
yero.
9 God loye djinmon we djinj ba makimb
una yenekne loine dje orko worinj. Na
loina djill mal ge kerinj. Na kandjina am-
blo pla worinj ge kende kulo djinj, kiwa
mal embe amblo pla woro mor we dji *(Ai-
saia 29.13)*

God nale al una kune namor
(Mak 7.14-23)

10 Jisas kandja djika una alla womaka
une embe dji, na kandja djindo ge ye pille i
nomane al worme! dji.
11 Una kwamokna i djillakene al nane
ge God kando, djengimb naparo. Ba alla,
kambono kandja nomane al paraka, djil-
lakene al dje orko worinj ge God kando,
djengimb paro we dji.
12 Jisas kogoye una wo embe dji, ni
nakanden mo? Ni kandja djin ge Parisi una
ke pi we dji.
13 Jisas embe dji, na Nena kupill al moro
ge mauye paro. Une nayai wal moro ge une
pul ye iworda.
14 Ye kere er wone, Parisi una yenekne
moye. Una soka nalene emill yendaka ta
yemolo ta kond ombine dje aundaka, soka
aike po kulngamb yage tupa al tambell.
Tambell mal ge Parisi una embe mor we
dji.
15 Djika Pita pille embe dji, ni kandja
buko djinden ge me no dje awe! dji.

16 Djika Jisas embe dji, ye porapora mor
ge para napir mo?
17 Ye kwa nane ge ye nomane al na-
punda. Kwa ge er ellne al po er ell mur
numb pundaka, God kanda, djengimb na-
panda. Ye napir mo?
18 Kandja una nomane al molo er djillak-
ene al orko wonda ge God kanda, djengimb
panda.
19 Kandja una nomane al pa er orko
wonda ge embe mal paro. Nomane ke pa,
una togolo, iwana kunumb no, singare ke
ye, wal kunumb no, kandja kende dje, una
kandjine amblo
20 yene ge God kanda, djengimb panda.
Ba, una aglene nu naworo, kwa nane ge
God kanda, djengimb napanda we dji.

Dumo Kenan ana ta Jisas kandjiye pillgi dji
(Mak 7.24-30)

21 Jisas dumo moi al kere er dumo Taia
ne, Saidon pi.
22 Po moika, dumo yei al ge Kenan ana ta
Jisas moi al wo yau to embe dji, Iwa Ker-
man, ni Depit wariye moren, ni na wandill
golo aumben. Na ambona kum ke tukiye al
moraka une ke mal moro we dji.
23 Djika Jisas kandja dje yem nawori.
Kogoye una Jisas moi al wo embe dji, ana
are wo yau tondo ge ni dje worben we dji.
24 Jisas embe dji, Nena na dje wori woll
ge Israel una kogsipsip mal embe er take
dje po djine dje pille woll. Epil djell una
mor al une na dje wori nawoll we dji.
25 Ana ge manda wo gopiye boglo embe
dji, Iwa Kerman! Ni na ye wopake ye awe!
dji.
26 Ba Jisas man dji, womba kwaine mok-
nane i kena aumbon ge, kune nayendo we
dji.
27 Ana ge embe dji, Iwa Kerman, ni
kandja kaima djinden ba, kena nane mor
ge, ga kwa nane tukiye yage kal tonda ge
kena bo mename molo i nane we dji.
28 Djika Jisas pille embe dji, ana, ni pillgi
kerman kaima pai. Ni kamang yen mal ge,
ni ambon kiwa moya we dji. Kuntaimane
ana ge ambore ke toi pai ge alla kiwa yei.

Una merke ke toi moi ge Jisas wo i gun woro awi

29 Jisas dumo ge kere er nu erim Galili
djeke po er kam mekbe al po ami dje moi.
30 Una merke Jisas moi al pumaka, kak-
ene ke yei una ne, nalene emill yei una ne,
gaklene ke yei una, iwana dall moi una ne,
una merke ke toi moi una ge una iwo Jisas
kake al wormaka, Jisas i gun woro awi.
31 Worika kandja nadji una ge alla kandja
djimaka, kakene ke yei una kond kamblo
er pumaka, gaklene ke yei una kiwa mol-
maka, nalene emill yei una alla kanmaka,
una kane aya dji, Israel una Godne moro
iwa ge pille pla woro awi.

Jisas una 4,000 kwamokna awi no kune kaima yei
(Mak 8.1-10)

32 Jisas djika kogoye una womaka une
embe dji, una manda mor ge ege sokara
nono boll mor ba, kwa nane nayero. Koll
golo moye ge, na dje worno kune nayendo.
Na wandill goro. Kambono po kondwe
tambiye pineke kam koll tondaka, nalene
wandaka yage tane we dji.
33 Kogoye una embe dji, una merkeke
mor. Una numbine gullne manda ta
nayero. Nono nam kond po kwa iwo aum-
bon nane ne? dji.
34 Djimaka Jisas embe dji, ye bret namba
namba yero ne? dji. Kogoye una embe dji,
no bret 7 pela yeraka, pis kembis sokarita
yero we dji.
35 Djimaka Jisas una merke moi al djika
kambono ami dji.
36 Jisas bret ne, pis amblo i Ne Kerman
wopake we dje awi. Une bret ne, pis tuklo
i kogoye una awika, ga omuk to una awi.
37 Una ge no kumbo ye kermaka, kwa
pende moi ge, ngando kon basket 7 pela to
puka toi.
38 Una noi ge iwa 4,000 moi. Ana womba
kwa noi ge nambane kere nakani.
39 Jisas dje worika una er po kermaka,
une er kanu al pakna po er dumo Magadan
pi.

16

Una, Jisas, ni kogo dongall ta yembenka no kanbon we dji
(Mak 8.11-13 ne, Luk 12.54-56)

1 Parisi una ne, Sadusi una Jisas moi al
wo une kamale to embe dji, ni God kogoye
kaima yen dal, kogo dongall ta yembenka
kanbon we dji.
2 Djimaka Jisas embe dji, emill kindja
djindaka kupill bage yendaka, ye kandja
embe djinj, aka donda dje pille yendo we
djinj.
3 Kamkumaikekana kupa kama ton-
daka, kupill bage yendaka, ye kandja embe
djinj, ge kopo wo, kam tonda pille yendo
we djinj. Kupill paro mal ge ye dje kune
yenj. Ba, God kogo ipon manda yendo ge
ye namba yei pille kanpol natonj?
4 Una ipon mor ge iwana singare ke ye,
nomane ke pai mor. Ege ege kambono
embe djinj, God kogo dongall yenda kan-
bon we djinj. Ba God kogo dongall ta
nayenda. Kogo taimanta yenda ge embe.
Kamasa God Jona boll kogo dongall ta yei
ge, ye wal ge kanne we dji. Jisas kandja
embe dje kere er pi.

Jisas yis kandja buko dji
(Mak 8.14-21)

5 Jisas kogoye una boll kanu al pakna po
er nu erim yemto pi. Kogoye una bret nane
mal naiwi, dall yei. Jisas embe dji,
6 una bret gale yis worinjka, yake wo
kerman pundo mal Parisi una ne, Sadusi
una kandja djinj ge embe mal paro, ye
kanpol tane we dji.
7 Kogoye una pillpol natoi, yenekne
kandja dje embe dji, une kandja djindo ge
no bret naiupin pille djindo we dji.
8 Jisas pille embe dji, ye pillgi kembis pai
paro. No bret naiupin we djinj ge, namba
yei pille djinj?
9 Na una 5,000 kwa awill ge ye pille kane
nayei mo? Bret 5 pela yeika una no kune
yei, tuge moi ge ye i kon basket merke to
puka toi.
10 Na una 4,000 kwa awill ge ye pille kane
nayei mo? Bret 7 pela yeika una no kune
yei, tuge moi ge ye i kon basket merke to
puka toi.
11 Na kandja djill ye napi ge namba mal
ye napi? Na kandja djill ge bret pille nad-
jill. Parisi una ne, Sadusi una kandja djinj
mal ge pille djill we dji.
12 Jisas kandja embe djika kogoye una
pille kune yei. Une bret pille nadji, una
bret gale yis worinjka, yake wo kerman
pundo mal Parisi una ne, Sadusi una
kandja kende djinj dje pille dji.

Jisas kaima moi mal Pita dje pene wori
(Mak 8.27-30 ne, Luk 9.18-21)

13 Jisas kogoye una boll er dumo Sisaria
Pilipai pi. Kogoye una moi al une embe dji,
na Una Wombe moro ge una mor ge na una
ne mal kaima moro ne djinj?
14 Djika kogoye una embe dji, una pende
embe djinj, ni Jon nu pagle awi una won-
den we djinj. Pende, ni iwa Elaija asa goi ge
wonden we djinj. Pende, ni Jeremaia asa
goi ge wonden we djinj. Pende, Propet ta
kamasa goi ge ni wonden we djinj we dji.
15 Djimaka Jisas pille embe dji, una embe
djinj ba ye na una ne mal wondo ne dje
kaninj ne? dji.
16 Djika Saimon Pita embe dji, God gun
moro una Krais dje worno wonda we dji ge
ni wale wonden. Ni God wariye moren we
dji.
17 Djika Jisas Pita moi al embe dji, Sai-
mon Jon wariye moren ge, God ni ye
wopake ye awi moren. Ni kandja djin ge
makimb una ta dji pille nadjin, na Nena
kupill al molo ombine dje awi mal ge ni
kandja embe djin.
18 Na kandja dje ni aundo, ni Pita moren.
Ku dongall paro mal ge ni moren. Na kand-
jina pillgi pai una mor ge* na amblo iwo
ni moren al numb dongall takno. Satan
epiliye boll wo ye boll kunda yene ba, yene
kune nayenda.
19 God dumoye wopake kantau yendo ki
yero ge, na ni aundo. Ni makimb al molo,
embe nayene we djimben mal God kupill al
molo, embe nayene we djinda. Ni makimb
al molo, kune, embe yene we djimben mal

* **16:18:** Na kandjina pillgi pai una mor we dje bolo wori pai ge, kandja tok pisin al ge sios we djinj. Ni Baibel kandja me ge kanben.

God kupill al molo, kune, embe yene we djinda.
20 God na Krais dje wori, yene unakiye i yem worno dje woll mal, ye nadjime! dji.

Jisas, na golo aglo erwo gun puno we dji
(Mak 8.31-9.1 ne, Luk 9.22-27)

21 Jisas kogoye una moi al kandja gun dje awo embe dji, na Jerusalem punaka Juda ngambalne pai una ne, opa gale awinj una kerman ne, God lo dje awinj una mor ge na gaklena ngembill awo togoye. Ege sokara erwo pundaka na alla aglo erwo gun puno we dji.
22 Djika Pita Jisas dje i orko po embe dji, Iwa Kerman, ni kandja djinden ge kere! Una ni tonagoye, man! we dji.
23 Djika Jisas Pita moi al kandja awo embe dji, Satan, ni kere er na mopnato piye! Na kond puno al ge, ni na kond tugo aunden. Ni God nomane paro mal kandja nadjinden, makimb una nomane paro mal ni kandja djinden we dji.
24 Jisas kogoye una moi al embe dji, una na boll wombon dje piye ge, yenekne nomane paro mal amblo kal woro, yenekne iko pera kake i, na boll wone. 25 Una yenekne amblokun yemoi dal, goye ba, alla una na we dje pille we yemolo goi dal, gun moye.
26 Una makimb al molo kog mogoi porapora kannambon dje piye ba, kambono golo pineke wal i mogir ge pak to naunda.
27 Are God dje wordaka, Una Wombe God yembe dongall boll pandaka, une tau agelo boll yem wone kune ge, kot panda. Una porapora makimb al singare ke wopake yene mal, Una Wombe kane awo yem woro aunda.
28 Na kandja kaima dje ye aundo, ye una pende mor ge nagoye, mor mal embe moyeke, are Una Wombe wo king moya mal ye kanne we dji.

17

Jisas gakle ta mal pai
(Mak 9.2-13 ne, Luk 9.28-36)

1 Ege 6 pela erwo pika, Jisas yemolo Pita ne, Jems age Jon boll dje i er pla kam mekbe al pika, yenekne moi.
2 Molmaka kambono kani Jisas gakle ta mal pai. Gume djillake olpa do au djindo mal embe yeika, yene konye konomye yai ge, kuruwo boll ye poll dji.
3 Pita, Jems ne Jon kuntaimane kanmolmaka, una soka asa gopill iwa Elaija ne, Mosis wo mopillka, Jisas boll kandja dji.
4 Djimaka Pita Jisas moi al embe dji, Iwa Kerman, nono ba mormon ge abro. Ni kune we djimbenka na numb asinga sokara takno. Ni ta imbenka, Elaija ta indaka, ta Mosis indaka embe yeno we dji.
5 Pita kandja i pla woro djika, kam kupa ta talang ye wo, kambono i pakna wori. God kupa paknato molo embe dji, ge na warna, na wopake kane wopille aundo. Une kandja djinda mal ye pillme! dji.
6 Djika kogoye una pille gopne boglo, taimagaus pamolo kand kerman goi.
7 Jisas wo amblo embe dji, ye aglo molme! Ye kand nagolme! dji.
8 Djika kogoye una kane pla woro kani una ta namoi, Jisas taimane moi.
9 Kam mekbe al kal wo molmaka, Jisas iwa sokara moi al kandja dongall dje awo embe dji, ye mekbe al wal pille kane yei mal ge, nadjine. Asamoll Una Wombe golo aglo erwo gun pundaka, are ye kandja djine we dji.
10 Djika kogoye una embe dji, God lo dje awinj una embe djinj, iwa Elaija goi ge asamoll aglo yem wondaka, Krais are wonda we djinj ge namba yei pille djinj ne? dji.
11 Djimaka Jisas embe dji, kambono kandja djinj ge pai mal djinj, Elaija asamoll wo wal porapora amblokun yenda.
12 Na kandja dje ye aundo, Elaija woi pora dji ba una kanpol natoi. Ga nomane pai mal pille wo une ye ke ye awi. Yei mal embe, kambono wo Una Wombe moya al ye ke ye aune we dji.
13 Jisas kandja embe djika, kogoye una kani une kandja dji ge Jon nu pagle awi una pille dji.

Womba ta kum ke tukiye al moi Jisas wo iwori
(Mak 9.14-29 ne, Luk 9.37-42)

14 Jisas kogoye una sokara boll makimb
mekbe al er kal wo kani, una merke mol-
maka, iwa ta Jisas moi al wo yene gopiye
boglo 15 embe dji, Iwa Kerman, na warna
moro ge, wandill golo awe! Une kiku to er
kerman pundo. Ege merke une yage nu al
pa, wamo al to embe yendo.
16 Na ni kogen una djill ba, i gun worbon
dje yei man pai we dji.
17 Djimaka Jisas embe dji, ye una ipon
mor ge nomane ke pai mor, ye pillgi nadji
una mor. Na ye boll ege momo moll pora
dji. Ege namba namba, na ye boll imb kake
moyo? Ni po womba ge dje iwe! dji.
18 Djika una po womba dje iumaka,
womba kum ke tukiye al moi ge Jisas, ni er
piye! dje iwori. Kuntaimane womba alla
kiwa moi.
19 Are yenekne molmaka, kogoye una
Jisas moi al wo embe dji, namba yei pille
kum ke womba tukiye al moi no iworbon
kune nayei ne? dji.
20-21 Jisas embe dji, ye pillgi kembis pai
pille kune nayei. Na kandja kaima dje ye
aundo. Mastet megiye kembis ke moro,
ye pillgi kembis embe mal pandaka, ye
makimb mekbe paro ge, er kola piye! djine
ge, kaima po er kola punda. Ye pillgi kem-
bis embe pai dal, wal porapora yene ge
yene kune yenda we dji.

Jisas namba 2 taim nanam togoye we dji
(Mak 9.30-31 ne, Luk 9.43-45)

22 Jisas kogoye una boll distrik Galili
makai to molmaka une embe dji, una wo
Una Wombe dje ipo kundayem una aune
ege ge manda yei pora djindo.
23 To golo pagiyeke, ege sokara erwo
pundaka, une alla aglo erwo gun punda we
dji. Djika kogoye una kumbene ke yei.

Lotu numb kerman ku takis pai mal Jisas iwo awi

24 Jisas kogoye una boll er dumo
Kaperneam po molmaka, lotu numb
kerman takis i una kambono Pita moi al
wo embe dji, lotu numb kerman takis paro
mal ye tisane aundo mo naundo ne? dji.
25 Djimaka Pita embe dji, aundo we dji.
Pita er numb al pika, Jisas asamoll
kandja dje awo embe dji, Saimon, ni
namba we dje pren? Makimb una king
mor ge una ne mor al po ku takis inj?
Yenekne unakne mor al inj mo, una djell
mor al po inj ne? dji.
26 Djika Pita embe dji, ga una djell mor
al po takis inj we dji. Jisas embe dji, embe
djinden ge, king yene wombaye boll takis
naune, kiwa moye.
27 Nono kiwa mopon, ba ga nono ke pille
dje djine dje, ku takis aumbon. Ni nu erim
al po pis uk worbenka, pis ta asamoll tam-
ben ge ni pis djillake yapro, ku megiye ta
pakna panda kanimben. Nono soka takis
tamboll mal ni ku ge iwo aumben we dji.

18

Una kerman ge ne mal moro?
(Mak 9.33-37 ne, Luk 9.46-48)

1 Kune ge Jisas kogoye una wo une moi
al embe dji, God dumoye wopake kantau
yendo al ge, una ne mal kandjiye kerman
asamoll paro ne? dji.
2 Jisas djika womba kembis ta woika,
kogoye una moi al womba dji pakna wori
moika, 3 Jisas embe dji, na kandja kaima
dje ye aundo, ye womba mor mal embe
namoi dal, ye God dumoye wopake yero al
pakna napine.
4 Una ta yenekne kandjine amblo kal
woro, womba moro mal embe moi dal, God
dumoye wopake yero al kambono kand-
jine kerman asamoll panda.
5 Una na we dje pille womba kembis ge
djembon to awinj una ge, na pille djembon
to awinj una mor we dji.

Singare ke panda ge una nomane to ke yenda
(Mak 9.42-48 ne, Luk 17.1-2)

6 Jisas embe dji, womba ta na kandjina
al pillgi djindaka una ta wo kamale taneke
womba ge pillgi keri dal, una wo womba
kamale tane una ge, God tonda. Una wo ku
kerman tublo i nubkane al kaye kolo pup
to nu solwara al worneke, nu no goye ge,
ngembill kembis dal goye. Ba God ngem-
bill kermanke aunda.
7 Ye makimb una mor ge, imb ye boll
wonda paro. Una pillgine nakerne ba una
po kamalne taneke una kaima keri dal, una
po djine una ge imb ga boll wonda paro.

8 Ni kaken, mo aglen ta yewordaka singare ke ta yen dal, ni kelip to seke worben. Kaken aglen napandaka ni ege ege gun molo pamopen ge kune yendo ba, ni kaken aglen soka aike pandaka, er wamo nagomdo al ben ge kune nayendo.
9 Ni nalen yewordaka ni kane singare ke ta yen dal, ni polo i seke worben. Ni nalen taimane pandaka, gun molo pamben ge kune yendo ba, ni nalen soka aike pandaka, er wamo al ben ge kune nayendo.
10-11 Ye pille kane yeme! Womba kembis mor ge wal kiwa dje nakanme. Na kandja dje ye aundo, womba taimantaiman dje mor ge yenekne taune agelo ge mor. Ga taune agelo mor ge ege ege kupill al molo, na Nena moro al aike molo par we dji.

Kog sipsip er take dje pi mal kandja buko dji

(Luk 15.3-7)

12 Jisas embe dji, una ta kogsipsip 100 moyeke, taimanta er take dje pi dal, une namba yenda? 99 moye ge une kere moglo, sipsip taimanta er take dje punda al ge une kuro punda mo man? Une kaima dulo punda.
13 Dulo wane kane i dal, une wo kerman kaima piya. Sipsip 99 er take dje napine ge une kanwopake piya ba, sipsip er take dje pi kane i sipsip ge, une wo kermanke kaima piya.
14 Ge pille, ye Nane kupill al moro ge une nomane embe mal paro. Womba ker mor mal embe er take dje po djine we dji.

Age ta ke mal yendaka age ta kandja wopake dje yem worda

(Luk 15.3-7)

15 Jisas embe dji, ni agan wo ni ye ke ye awi dal, ni po une boll kandja dje pupell. Djimbellka une, kapla we dji dal, ni dje i yem worbenka alla age age mopell.
16 Ba, une man we dji dal, ni po una taimane mo, soka ta dje ipo ni agan boll kandja djine. Baibel bolo wori pai ge embe djindo, iwa ta kandja porapora djinda mal ge, una soka mo sokara pille djine kune yenda.
17 Djineke une alla man we dji dal, ni pillgi djine una moye al po dje imben. Pillgi djine una ge djineke une man we dji dal, ni kankerben. Une epil djell una mor mal embe moya, takis inj una mor mal embe moro dje kanben.
18 Na kandja kaima dje ye aundo, ye makimb al molo embe nayene we djine mal, God kupill al molo, embe nayene we djinda. Ye makimb al molo, kune, embe yene we djine mal God kupill al molo, kune, embe yene we djinda.
19 Na kandja alla dje ye aundo, una soka makimb al molo nomane taimane pandaka, wal porapora kamang yembell wal ge, na Nena kupill al moro iwa ge soka aunda.
20 Una soka mo, sokara wo na kandjina al makai to moi dal, na ga boll pakna moyo we dji.

Age ta ku awi age ta nakeri mal Jisas kandja buko dji

21 Pita Jisas moi al wo embe dji, Iwa Kerman, na agana ye ke ye na awi dal, une kune namba namba ye ke ye aunda na kerno ne? Na kun 7 pela kerno mo? dji.
22 Djika Jisas embe dji, ni kun 7 pela nakerben. Ni kun 70 taims 7 pela kerben.
23 Ye pillme! God dumoye wopake kantau yendo ge embe mal paro. King ta yemolo boi una ge yene wal kambono wo yana dje i al ge, une amblokun yeno dje yei.
24 Yeika una wal yana dje i una ge iwo wormaka, iwa ta ku ten milion (10,000,000) i iwa ge wo moi.
25 Une awo yem worda kune nayei. Iwa Kerman embe dji, ye po iwa ge game wombaye boll ipo ku boye, wal porapora une kannoi moro wal ge ye para aike ipo ku boye. Ye ku iwo na auneke, na wal une i noi mal nanam i yem djino we dji.
26 Une kandja embe djika boi iwa ge yage taimagaus pamolo embe dji, na wal i noll mal awo yem worno. Ni ege tuge ta aumbenka na auno we dji.
27 Djika iwa kerman wandill golo awo, iwa wal i noi ge pille kere awi. Une kere pagle dje worika boi ge er pi.
28 Ba boi iwa ge er po kani iwa kerman boi ta moi. Asa boi moi ge une boll ku 10 pela dje i noi. Une ge po nubke al amblo embe dji, ni na ku 10 pela asa yana dje i non ge ipon awe! dji.

29 Age ge gopiye boglo embe dji, na ku i
noll mal awo yem woro auno. Ni ege tuge
ta aumbenka na auno we dji.
30 Dji ba age man dji, une age ipo kaye
numb woro embe dji, une kaye numb pan-
daka, ku awo yem woro keri dal, er orko
wonda we dji.
31 Yene boi age kambono kane yenekne
tukene ke toi, er iwa kerman moi al po
agane yei mal djimaka une pi.
32 Pille iwa kerman boi ge dji woika iwa
kerman embe dji, ni boi ke moren! Ni
kandja djin mal na yell. Wal porapora i
non mal ge, na pille kere awill.
33 Na ni djin kerill mal, ni namba yei pille
agan ku dje i mal nakerden ne? dji.
34 Iwa Kerman ge elle kumbsika, une
embe dji, boi una ge kaye panda, una
taneke, une ku awo yem woro kerda we
dji. Dje kere boi iwa ge una ipo kaye numb
wori.
35 Jisas kandja embe dji, ye agane wo ye
ye ke ye awi dal, ye kaima kaima kerne.
Man panda, iwa kerman boi iwa ipo yei
mal ge, na Nena kupill al moro iwa ge wo
ye ipo embe yenda we dji.

19

Iwa game kerda ge kune nayendo (Mak 10.1-12 ne, Luk 16.18)

1 Jisas kandja embe dje kere, une distrik
Galili kere er nu Jodan yemto po dumo
Judia pi.
2 Pika una merke une boll aike pumaka
una ke toi moi ge une amblo i gun woro
awi.
3 Awika Parisi una wo Jisas kandja ta
djindaka, kandja kot ye aumbon dje pille
embe dji, una ta yene game kerda ge, yene
kiwa pro mal pille kerda mo man? Nono
kandja lo paro mal ge namba we djindo
ne? dji.
4 Djimaka Jisas embe dji, kandja Baibel al
paro ge ye kere nakani paro. Baibel embe
djindo, kamasa kaima God wal porapora
ye beke yei kune ge une iwana ye beki. Iwa
yene djell ye beke, ana yene djell ye beke
embe yei.
5 God embe djindo, me ge al pai pille
iwa ge yene neme ge kere, er ana boll
po moyaka, soka gaklene taimane panda
mopell we dji.
6 Jisas embe dji, asa iwa ana soka djelld-
jell mopill ba, alla God dji iwa ana ipon
gaklene taimane panda mopell. God iwa
ana i taimane wori mal ge, una i djelldjell
worne ge kune nayendo we dji.
7 Djika Parisi kambono embe dji, Mosis
no lo bolo awi ge embe dji, ye gamane to
orko worne panda, ye pepa bolo gamane to
orko worne we dji. Mosis embe dji pille, ni
iwa ana nakerda we djinden ge, namba yei
pille djinden ne? dji.
8 Djimaka Jisas embe dji, ye kandja to
worinj una mor pille Mosis pepa bolo ana
kerne ge kapla yendo we dji. Ba kamasa
God wal porapora beke yei kune ge iwa
game nakerda dje yei.
9 Na kandja dje ye aundo, ana po iwa
djell boll kunumb nopill dal woge kerda
mal yendo. Ba woge kiwa kere ana gun
inda ge kaima bolo naipill mal mopell,
kunumb nambell we dji.
10 Djika kogoye una embe dji, iwa yene
game boll embe molo pambell panda,
iwana bolo naimbell, djelldjell mopell ge
kune yenda we dji.
11 Djimaka Jisas embe dji, iwana djelld-
jell mopell we dje ye kandja embe djinj ge,
una merke man dje piye. Ba God amblo
pille dje aundaka, una pende ana boll bolo
naine kiwa moye.
12 Kiwa moye ge, pende mane kuya kune
ge, gaklene ke yenda. Pende gaklene kelip
tane, ana boll womba kuye kune nayenda.
Pende God dumoye wopake kantau yendo
mal kogo embe yembon dje pille, yenekne
mapill ye, ana bolo naine. Ana bolo naine
kandja ge, una pille ine ge pille inembe dji.

Jisas, ye womba er wome dji (Mak 10.13-16 ne, Luk 18.15-17)

13 Kune ge una womba kembis Jisas am-
blo kamang ye aunda dje iumaka, kogoye
una kane man dji. Ye womba naiume! dji.
14 Djimaka Jisas embe dji, ye man nad-
jime! God dumoye wopake yero ge una
womba mor mal embe ge dumene yero.
Womba er na moro al wonebe dji.
15 Jisas womba ge amblo kere pagle, er
pi.

Iwa komdjill ta kog mogoi merke kannoi (Mak 10.17-31 ne, Luk 18.18-30)

16 Iwa komdjill ta Jisas moi al wo embe
dji, tisa, na singare wopake namba mal ye
pagle, gun molo pamoyo ne? dji. Djika
Jisas embe dji,
17 Singare wopake paro mal ge, ni namba
yei pille wo na moll al djinden ne? dji. God
taimane ge wopake moro. Ni gun molo
pano dje pin dal, Mosis lo dje awi mal embe
yeye! dji.
18 Djika iwa ge embe dji, na naral lo yeno
ne? dji. Jisas embe dji, una tonagolo, una
djell gamane boll djingdjang nayemben,
kunumbkun nano, kandja kot kende dje
una nawo,
19 ye nanemane kandja djine mal pille,
ni nenem ye wopake yenden mal, ni agan
moya al embe ye aumben we dji.
20 Djika iwa ge embe dji, na womba kem-
bis molo woll ipon moro ge, lo porapora ni
djinden ge na yell. Singare namba mal alla
yeno ne? dji.
21 Jisas embe dji, ni iwa kaima du dje
moyo dje pin dal, ni kog mogoi porapora
ipo ku bolo i una wal kannanonj una moye
al aumben. Ni embe yen dal, ni top kupill
al yenda imben, alla ni wo na boll aike
wanmopen we dji.

22 Jisas embe dji ba iwa ge wal merke
kannoi pille une ke pille er pi. 23 Er pika
Jisas kogoye una moi al embe dji, na kandja
kaima dje ye aundo. Una wal merke kan-
nane ge, God dumoye wopake yero al er
pakna bon dje yene ge, kogo kerman paro.
24 Na kandja alla dje ye aundo, kogkamel
er wopa kond kembis yero al pakna punda
kune yenda ba una wal merke kannane
ge er God dumoye wopake yero al pakna
napine we dji.

25 Djika kogoye una pille gok dje aya dje
pille embe dji, ku kannane una er pakna
napine panda, una ne mal er pakna pine?
Man, God nono i yem naworda mal paro
we dji.
26 Jisas ga kane dume dje kane embe
dji, una er pakna bon dje yene ge kune
nayenda. Ba God yeworda pine ge kune
yendo. Une wal porapora yenda kune
yendo we dji.
27 Pita embe dji, no wal porapora kere, ni
boll aike wopin mormon, no wal naral wal
imbon ne? dji.
28 Djika Jisas kogoye una moi al embe
dji, na kandja kaima dje ye aundo, are wal
porapora gun yenda kune ge, Una Wombe
yene sia king al po ami dje moyaka, yene
kandjiye kerman pandaka, ye na boll aike
wanmoye una ge sia king 12 pela yenda
al po ami dje molo, Israel una epil 12 pela
mor ge ye kantau yene.
29 Una no Jisas kogoye yembon we
dje pille, yenekne dumo makimb kere,
numbine kere, agane ambane ne, nane-
mane ne, wombane ta keri dal, God ye wal
100 i pla woro aunda. Are ye gun molo
pane.
30 Ba alla una wekle mor una wor are
pineke, are mor una wor wekle pineke
embe yene we dji.

20

Boi una wain mau po kogo yei

1-2 Jisas embe dji, God dumoye wopake
kantau yendo ge embe mal yendo. Kune ge
iwa kerman ta molo embe dji, na boi kogo
una top tanaka kambono po wain mau
kogo yene we dji. Tagika une po kogo una
boll kandja dje awo ku wan kina, wan kina
dje auno we dji. Djika, kambono, kune,
imbon we dje po kogo yei. 3 9 oklok yeika,
iwa kerman ge po maket yei al kani una
pende kiwa aglo moi.
4 Une po embe dji, na wain mau ye pakna
po kogo yeneke ku paro mal auno we dji.
5 Kambono mauye al er pi. Belo ye po
3 oklok pika, maket yei al una kiwa mol-
maka, iwa kerman ge alla po dje worika
kambono er une mauye al pi.
6 Taman pika 5 oklok yeika, maket yei
al una kiwa pamolmaka iwa kerman ge
po embe dji, ye namba yei pille ege kanan
kiwa mor ne? dji.
7 Djika kambono embe dji, una wo no
kogo ta dje nawori we dji. Iwa Kerman
embe dji, ye na mauna al po kogo yene we
dji. Djika kambono er mau al pi.
8 Taman po emill pano dje yeika, iwa
kerman bosboi moi al embe dji, kogo una
porapora mor ge ni dje i pakna woro ku

aumben. Are woi una kambono ge ni asamoll aumben, asamoll woi kambono ge ni are aumben we dji.
9 Taman pika, 5 oklok woi una ge wo wan kina, wan kina dje i.
10 Asamoll woi una ge wo iwa kerman ku kerman aunda dje pi ba, une wan kina, wan kina dje awi.
11 Kambono ke pille iwa kerman moi al kandja awo embe dji,
12 ga kambono ge wan awa wo kogo yei, alla no olpa do pai al kogo dongall yepin. Ni kambono no boll ku i kune ye aunden ge kune nayendo we dji.
13 Kogo boi una kambono ge taimanta moi al iwa kerman embe dji, agana, na ni ye ke ye naundo. Nono asamoll kandja dje kerpin, ye wan kina, wan kina dje ine we djipin.
14 Ni ku in mal ipiye! Na nomana paro mal pille ni ku in mal ge una are woi ge embe eri aundo.
15 Ge na wal. Na nomana paro mal nanam ku i una auno ge kune yendo. Mo, na una ye wopake ye awill pille, ni na ke kane djinden mo? dji.
16 Jisas embe dji, iwa kerman yei mal embe ge, are mor una wor wekle pineke, wekle mor una wor are pineke embe yene we dji.

Jisas namba 3 taim nanam togoye we dji (Mak 10.32-34 ne, Luk 18.31-33)

17 Jisas kogoye una boll er Jerusalem bon dje yei. Kondwe tambiye po yenekne molmaka Jisas embe dji,
18 Jerusalem bonka, opa gale awinj una kerman ne, God lo dje awinj una wo, Una Wombe kot ye awo, ni ke yen, togopon we djine.
19 Kambono i epil djell una auneke wo bakalo awo, ka pirngangill to, iko pera al nil togoye. Ba ege sokara wor pundaka une aglo wor gun punda we dji.

Jems ne Jon iwa kerman mopoll dje yepill (Mak 10.35-45)

20 Iwa Sebedi wariye soka mane boll Jisas moi al womaka, mane gopiye boglo embe dji, ni na wal ta aumbenba dji.
21 Jisas embe dji, na ni wal naral wal auno dje pren ne? dji. Ana ge embe dji, are, ni una kantau yemben kune ge, na warna soka wo ni boll ami dje mopell. Ta aglen woto moyaka, ta aglen darto moyaka embe yembell we dji.
22 Djika Jisas embe dji, ye kandja djinj ge pillpol nato djinj. Na kap* nano ge, ye nambell kune yendo mo? Soka embe djipill, no namboll kune yendo we djipill.
23 Djipillka Jisas pille embe dji, na kap nano ge ye soka kaima nambell. Ba, ye soka wo na aglena woto ne, darto mopell ge, na djino kune nayendo. Na Nena yene dje i una wo moye we dji.
24 Djika kogoye una 10 pela pille ellne kumbso agane soka awi.
25 Jisas djika kogoye una alla womaka embe dji, una kerman epil djell mor ge iwa pla mopon dje pille yembe ye, una kantau yemor. Ga iwa kerman kogo dongall ye awinj mal ge ye pille kane yenj.
26 Ba yenj mal ge ye embe nayene. Ye mor al ge, ye iwa kerman mopon dje pi dal, ye nukogo una moye.
27 Una wekle mopon dje yene ge ye nukogo una moye.
28 Na Una Wombe woll ge ye na amblo pille dje aune dje pille na nawoll. Na golo ye amblo pille dje awo, una merke top to i yem worno dje pille woll we dji.

Nalene emill yei iwa soka Jisas amblo au dje awi (Mak 10.46-52 ne, Luk 18.35-43)

29 Jisas kogoye una boll er dumo Jeriko orko bon dje yemaka, una merke aike pi.
30 Jisas wo pundo we djimaka, nalene emill yei iwa soka kondwe djeke ami dje molo yau to embe djipill, Iwa Kerman, ni Depit wariye wonden ge no wandill golo awe! djipill.
31 Una merke man dje, ye soka kerse! dji. Ba soka napupill, yau kermanke to, Iwa Kerman, Depit wariye wonden ge, ni no wandill golo awe! djipill.
32 Jisas wo aglo molo embe dji, soka wombelle! dji. Una po iwa soka ge iumaka

* **20:22:** Jisas kap we dji ge, yene imb kakda mal pille dji.

Jisas embe dji, na ye namba mal ye auno dje pirmell ne? dji.
33 Soka embe djipill, Iwa Kerman, no nalene amblo au dje aumben kanboll we djipill.
34 Jisas iwa soka wandill golo awo nalene al ambika, kuntaimane nalene au djika, soka Jisas pi al are er pupill.

21

Jisas King mal er Jerusalem pi
(Mak 11.1-11 ne, Luk 19.28-40 ne, Jon 12.12-19)

1 Jisas kogoye una boll er Jerusalem manda po dumo Betpage makimb mekbe Olip pi.
2 Pumaka kogoye una soka mopill al embe dji, ye dumo koito po kanbell, kog dogi wombe me boll ta kaye kolo wori pamormell ge, ye po piska to iuse! dji.
3 Iumbellka una ta ye soka namba yenmell ne? dji dal, ye embe djimbell, Iwa Kerman kogo ta pai pille, dogi soka yembell we djimbell. Dogi ne kune, ye ola dje i er pise! djinda.
4 Jisas kandja embe dji ge propet kamasa pepa boi mal megiye toi. Pepa embe boi,

5 Sion una mor al ni po embe djimben, ye
kingne moro ge una kandjine napai
mor mal embe kog dogi ap to i er
wonda, ye kanme! djimben we dji
(Sekaraia 9.9)

6 Djika soka po Jisas kandja dji mal yepill.
7 Dogi wombe boll soka dje i er Jisas moi al wo, konkunom dogi mopne al kulo yepillka, Jisas wor pla po ap to ipi.
8 Pika una merke konkunom gulo i kal kondwe kulo yemaka, una po iko yeke buko dje i kondwe kulo yei.
9 Una merke wekle pumaka are womaka, Jisas pakna pika, una yau to embe dji, Depit wariye wondo ge une kandjiye kerman pandabe! dji. God dje wori King wondo ge God ye wopake ye awi iwa moro. God kupill al moro iwa ge kandjiye kerman kaima pandabe! dji.
10 Jisas Jerusalem pakna pika, Jerusalem una kane gok dje embe dji, iwa wondo ge ne ne? dji.
11 Una merke moi ge embe dji, ge Jisas wondo. Une distrik Galili paknato Nasaret iwa wondo we dji.

Jisas lotu numb kerman gull pai al er pakna po una dje bekle wori
(Mak 11.15-19 ne, Luk 19.45-48 ne, Jon 2.13-22)

12 Lotu numb kerman gull pai al Jisas er pakna po kani, una kogsipsip ne, wal opa awinj wal ge iwo paglmaka, una wo top to God opa aumbon dje yemoi. Molmaka Jisas po man dji. Una pende ku megiye i ta awo, ta awo embe yemolmaka, une po tebol amblo ake toi. Una pende ka pulma iwo yemoi al une po bo sia amblo ake to woro 13 embe dji, Baibel kandja embe bolo wori paro,

Na numbina ge una kamang ye aune numb
yero we dji *(Aisaia 56.7)*

Ba ye kunumb una numbine yero mal embe yembon dje pille yenj we dji.
14 Jisas lotu numb kerman yei al po moika, una nalene emill yei una ne, kakene aglene ke yei una wo molmaka, Jisas i gun woro awi.
15 Opa gale awi una kerman ne, God lo dje awi una wo Jisas kogo dongall yei mal kani. Ba womba lotu numb kerman yei al molo yau to, Depit wariye moro, kandjiye kerman pandabe! dje moi mal ge, ga ellne kumbso awo embe dji,
16 Jisas, womba kandja djinj mal ge ni napren mo? dji. Jisas embe dji, kandja djinj ge na pro ba, ye Baibel kere nakani paro we dji. Baibel embe djindo,

Na yewornaka womba ker ne, kublambo
mor ge na kandjina amblo pla
worne we dji *(Buk Song 8.2)*

17 Une kandja embe dje kere Jerusalem kere er orko po dumo Betani po pai.

Iko pik ta moi ge Jisas po mangal toi
(Mak 11.12-14 ne, 11.20-24)

18 Kam tagika Jisas er Jerusalem alla wono dje yeika une koll toi.
19 Wo iko pik kondwe djeketo moi ge megiye ta uro i nano dje kani, ba megiye

ta to napai, yeke mindjing moi. Jisas iko moi al embe dji, ni megiye ton ge ipon pora djindo, alla nate! dji. Djika iko kuntaimane gorowill golo keri.

20 Kogoye una kane aya dje embe dji, iko kuntaimane gorowill goro ge, namba yei pille goro ne? dji.

21 Djimaka Jisas embe dji, na kandja kaima dje ye aundo, ye pillgi dje, nomane soka napai dal, na iko yendo mal embe, ye ye kune yene. Alla, ye wal kerman aike yene ge, dumo mekbe paro ge, ni aglo er nusolwara al piye! djine ge, kaima er punda.

22 Ye pillgi dje, wal porapora kamang yene ge God ye aunda we dji.

Una ne mal dje wori, Jisas wo kogo yendo ne? dji

(Mak 11.27-33 ne, Luk 20.1-8)

23 Jisas lotu numb kerman gull pai al pakna po molo kandja dje una awo moika, opa gale awi una ne, Juda una kerman wo embe dji, ni kogo yenden ge una ne mal kaima dji yenden? Ni nam kond po yemben dongall iwo kogo ge yenden ne? dji.

24 Djimaka Jisas kandja dje yem woro embe dji, na ye kandja ta paro eri. Na djinaka, ye kandja wulle dje kune ye awi dal, na namba awi kogo yendo iwa ge djinaka ye piye.

25 Ye djineke na piyo, Jon woi ge makimb al una dje wori wo nu pagle awi mo, God dje wori wo nu pagle awi?

Djika kambono yenekne kandja dje pille embe dji, kandja wulle dje Jon God dje wori woi we djimbon ba, Jisas, namba yei pille Jon kandja dje awi mal ge ye napille mop awi ne? djinda.

26 Alla, makimb al una Jon dje wori woi we djimbon ba, una no togoye. Una porapora embe dje pir, God dje wori une propet kaima moi we dje kani. Ga kandja embe dje pille

27 Jisas moi al embe dji, Jon dje wori woi mal no nakanmon we dji. Djimaka Jisas embe dji, ye nakanmon we djinj ge, na namba awo, dje wori woll iwa ge, na para ye dje nauno we dji.

Una ta yene wariye soka yepill mal Jisas kandja buko dji

28 Una opa gale awi una ne, Juda una kerman moi al ge Jisas kandja dje awo embe dji, na djinaka ye namba we dje piye? Iwa ta moi, wariye soka mopill. Une wariye komne moi al po embe dji, ipon ni wain mau pakna po kogo yeye! dji.

29 Djika wariye, na napuno we dji. Ba, alla are yene nomane ake to, er mau al pi.

30 Nane ge wariye are moi al po ni kogo yemben we dji. Wariye are ge embe dji, kune, na mau al po kogo yeno we dji ba, alla napi.

31 Jisas embe dji, wariye soka mopill ge ne mal nane dji mal pille yepill ne? dji. Kambono embe dji, wariye komne yei we dji.

Jisas embe dji, na kandja kaima dje ye aundo, takis inj una ne, kondwe ana mor ge God dumoye wopake yero al wekle pine mor, ba ye napine mal mor.

32 Ye napine ge, ye singare wopake yene mal Jon ye ombine dje awi ba, une kandja dji ge ye man dje pi. Ba takis inj una ne, kondwe ana ge pille yei. Ga yei mal ye kani are ye nomane ake tane mal pai ba ye nomane ake natoi. Une kandja dji mal ye man dje pi we dji.

Wain mau una kogo ke yei mal Jisas kandja buko dji

(Mak 12.1-12 ne, Luk 20.9-19)

33 Jisas embe dji, na kandja buko ta djino ye pillme! dji. Iwa ta wain mau yale gull ye i pakna wori. Wain megiye nuye koyo dje pille dumo ye wopake yewori yei. Kunumb una wo wain i djine dje pille, una tau moye numb ta ku bolo plakill taki. Une kogo una dji womaka embe dji, ye wain pul ye tau wopake molme! dji. Tuge nanam i nanaka, tuge ye i naneke embe yembon we dji. Ga kapla we djimaka une er kond ellke ta pi.

34 Po moika, wain megiye bo toi. Une wain megiye pende i nano dje pille, boiye una pende dje wori er pi.

35 Po dji ba, wain tau moi una wo boiye una amblo, to djerpall ye, ta togolo, ta ku tomaka bolo goi.

36 Mau ne boiye una merke dje wori er
pumaka wain mau kogo una asa ye ke yei
mal ge ye pamoi.
37 Are mau ne embe dji, nanam warna
dje wornaka po kandja djinda mal kam-
bono pille yene we dji.
38 Er pi ba, wain mau kogo yei una kane
embe dji, una ge wain ne wariye wondo.
Nono togolo, mau ge nono imbon we dji.
39 Ge pille kambono une i orko woro
togoi we dji.
40 Jisas embe dji, wain mau ne wo kogo
yei una moye ge namba yenda ne? dji.
41 Djika Juda una kerman kambono
embe dji, une wo wain kogo una ke yei ge
togolo, kogo una djell ta dje worda wo kogo
yene. Wain megiye bo tondaka ga woro,
mau ne moya al awo kune yene we dji.
42 Djimaka Jisas embe dji, Baibel bolo
wori pai ge ye kere nakani paro. Embe
bolo wori paro,

Una ku numb bolo takbon dje yei. Ku ta ke
moi we dje keri ge, God, man dji, ku
ge wopake moro ye i numb takme!
dji. Kambono po ku ge i pagle, numb
ku ge be takmaka numb dongall ke
pai. Iwa Kerman embe yei ge no
kanpin wopake paika aya djipin we
dji *(Buk Song 118.22)*

43 Ge pille na kandja dje ye aundo, God
dumoye wopake yero ge ye ine mal paro
ba, God ye keri. Una djell ta singare
wopake yene ge une djindaka kambono
ine we dji.
44 Ku paro ge una kulngamb yage boi dal,
to yembene buko dje kerda. Ba ku ge yage
kal tonda una boi dal, ga djerpall kaima ye
kerne we dji.
45 Djika opa gale awi una ne, Parisi una
kambono ge embe dje pi, Jisas kandja buko
dje no aundo we dji. Ge pille, ga Jisas
46 kaye tambon dje yei ba, una merke
moi ge Jisas propet kaima moro dje kani
pille, ga no tane pa djindo dje pille alla keri.

22

Are God dumoye wopake yero al, yene unakiye boll kwa aike nane (Luk 14.16-24)

1 Iwa Kerman kambono moi al Jisas
kandja buko merke dje awi. Kandja buko
ta dje awo embe dji,
2 God dumoye wopake kantau yendo ge
embe mal yendo. Iwa king wariye ta ana
ino dje yeika, kwa kerman gale yei.
3 King boiye kambono dje worika, ga po
asamoll dji una moi al dje awo embe dji,
kwa gapin pora dji, ye er wome! dji. Ba,
una man, nawombon we dji.
4 King boiye ta alla dje worika, une po asa
dji una moi al embe dji, ye pillme! No kwa
kepin pora dji. Kogkau ne, wal porapora
amblokun yepin pora dji. Ye er wome! dji.
5 Boiye una po dji ba, ga pille kere er
yenekne kogone al pi. Ta er mauye al pika,
ta yene kogoye yeno dje pille er pi.
6 King boiye wo moi ge una pende amblo
ye ke kaima ye awo, togoi.
7 To golmaka, king elle kumbsika, une
ami una dje worika po togoi una moi al
to djerpall ye kere, numbine gullne wamo
woro, ye ke ye awi.
8 King wo boiye una kambono moi al
embe dji, kwa kerman kepin pora dji ba,
una ge kune namor, kwa kerman nane ge
kune nayendo.
9 Ye po kondwe poke poke yero al molo
una kanne ge, ye yau taneke una wo kwa
kerman nane we dji.
10 Djika boiye una kondwe yei al po una
porapora kani ge djimaka woi. Una ke
wopake, ge porapora dji womaka, king
numbiye al sill dji.
11 Una numog po kwa no molmaka, king
numog po kani iwa ta moi. Une konkunom
wori ge konkunom iwana bolo inj mal
embe nawori.
12 King po embe dji, waria, ni konkunom
iwana bolo inj mal embe naworo won ge
kond namba mal ye pakna won ne? dji.
Djika iwa ge kandja ta nadji.
13 King po yene boiye kambono moi al
embe dji, ye iwa ge kake agle al kaye to ipo
orko emill yendo al worneke moya. Una
kasmane koglo, kimb kallngane ye ye yenj
dumo ge moya we dji.

14 King ge embe yei pille, ye pillme! God
una merke mor al yau tondo, ye er wome!
djindo ba, una porapora i numog naworda.
Una taimantaiman dje moye ge i numog
worda we dji.

Una ku takis to gapman aune mo man?
(Mak 12.13-17 ne, Luk 20.20-26)

15 Parisi una po yenekne kandja begle,
kende kulo djimbonka, Jisas kandja ta
djinda ge kot ye aumbon we dji.
16 Parisi una yenekne kogone una ne,
Erot wombaye kambono boll dje woro
embe dji, ye Jisas moro al po embe djine,
tisa, no kanmon, ni kandja kaima djinden,
una kandjine paro ne, naparo una pora-
pora ni ye kune ye aunden, ni God kandjiye
kaima dje aunden una moren.
17 Ni namba we dje pren? Ni djimbenka
no pupon. No ku takis Rom gapman iwa
kerman Sisa aunmon ge kune yendo mo
man ne? dji.
18 Ba kambono nomane ke pai ge Jisas
kane embe dji, ye djillakene soka paro una
mor. Namba yei pille ye na ale yeno dje
pille yenj?
19 Ye ku takis tonj mal megiye ta yenda
na kanno we dji. Kambono ku megiye ta i
aumaka,
20 une embe dji, ku al ge iwa ta piksaye
ne, kandjiye paro ge una ne kandjiye paro
ne? dji.
21 Ge Rom gapman iwa kerman Sisa pik-
saye ne, kandjiye paro we dji. Djimaka
Jisas embe dji, pora, ye Sisa wal yenda ge
ye Sisa aune, alla God wal yenda ge ye God
aune we dji.
22 Une kandja embe djika kambono aya
dje pille, Jisas kere er pi.

Una goi ge alla agiye mo man?
(Mak 12.18-27 ne, Luk 20.27-40)

23 Sadusi una moi ge una goi ge alla aglo
erwo gun napine dje pi una moi. Ga Jisas
dje pupon dje wo embe dji,
24 tisa, Mosis kandja Baibel al bolo nono
awi ge une embe dji, una ta goya game
kangill moyaka wombaye ta namoi dal,
age are moya ge inda. Wombaye ta moye
ge una embe djine, ge age goi wombaye
mor we djine we dji.
25 No su ye kandja dje ni aunmon. Ka-
masa, age age 7 pela moi. Agane komne
ge ana ta i, ba wombaye ta namoi. Age ge
goika age are ana ge i.
26 Wombaye ta namoika age ge goi.
Goika embe yemolo golo pumaka ana
taimane ge age age 7 pela porapora i kune
yemaka, wombane ta namoi.
27 Iwa porapora golo kermaka ana ge are
goi.
28 Age age 7 pela molo goi ge ana taimane
porapora i kune yei. Kambono yei mal ge,
ni djimbenka no pupon, are una golo aglo
erwo gun pine kune ge, ana taimane moi
ge una ne game kaima moya ne? dji.
29 Djimaka Jisas embe dji, ye ale ye pir.
Baibel kandja dji mal ye kanpol natoi, God
yembe dongall paro ge ye pillpol natoi.
30 Una golo aglo erwo gun pine ge, iwana
bolo naine. Kupill al tau agelo mor mal
embe moye.
31 Una golo aglo erwo gun pine kandja
ge, asa God djika pepa bolo pagi ge, ye kere
nakani paro we dji.
32 God embe dji, ye kokane kamasa molo
goi iwa Abraam Godiye ge na moro, iwa
Aisak Godiye ge na moro, iwa Jekop Godiye
ge na moro, we dje pepa embe boi. God
una gor Godne namoro, man. Una gun mor
ge Godne moro we dji.
33 Jisas kandja embe djika una merke ge
pille allall toi.

God loye asamoll paro lo
(Mak 12.28-31 ne, Luk 10.25-28)

34 Una embe dji, Jisas kandja pai mal
djika Sadusi una kandja wulle ta dje yem
worne napai we djimaka, Parisi una pille
Jisas moi al woi.
35 Parisi iwa ta God lo pille kune yei iwa
ta kende kulo Jisas ta djinda piyo dje pille
embe dji,
36 God lo pai ge naral lo asamoll paro ne?
dji.
37-38 Jisas embe dji, lo asamoll paro ge
embe. Ye God wopake kanme! dji. Ye ellne
tukne ne, nomane ne, yembene boll God
wopake kaima kane gi dje molme! dji.
39 Lo are wondo ge lo asamoll paro mal
embe paro. Ye yenekne kanwopake yenj
mal, una ta kanwopake embe yeme! dji.

40 Kandja porapora Mosis dji mal ge ne,
propet kandja asa dji mal ge, lo soka paro
ge me embe mal paro we dji.

Krais ge ne mal moro?
(Mak 12.35-37 ne, Luk 20.41-44)

41 Parisi una makai to molmaka Jisas wo
kambono moi al embe dji,
42 ye djine na piyo. God dje wori wonda
iwa Krais we dje Baibel bolo pagi ge, una
ne wariye moya ne? dji. Kambono embe
dji, iwa Depit wariye moya we dji.
43 Jisas embe dji, ye embe djinj ba, God
Murble Depit boll moika, yene gollye are
ta moya pille Baibel bolo embe dji, ni na
iwa kerman moren we dji. Dji ge namba
yei pille dji? Depit embe dji,
44 God Iwa Kerman ge yemolo na Iwa
Kerman moi al embe dji,

Ni wo na moro al manda aglena woto ami
dje mopenka, na ni kundayem una
to kamblo kal worno* we dji *(Buk
Song 110.1)*

45 Jisas embe dji, iwa Depit asa moi, yene
gollye are moi ba, Depit yene gollye pille,
ni na Iwa Kerman moren we dji ge namba
yei pille dji ne? dji.
46 Jisas kandja embe djika kambono
kandja wulle dje yem worne napai. Are,
kandja dje pupon dje yei ge alla keri. Kand
golo, nadji.

23

*Juda una ngambalne pai una singare ke
yei*
*(Mak 12.38-39 ne, Luk 11.43 ne, 11.46 ne,
20.45-46)*

1 Are Jisas una merke ne, yene kogoye
una boll kandja dje awo embe dji,
2 Mosis namba kerman asa pai ge Parisi
una ne, God lo dje awi una namba ge i,
kandja beke dje una awinj.
3 Ge pille, kambono kandja beke dje
awinj mal, ye pille yene ba, singare yenj
mal ye embe nayene. Kambono djinj mal
yenekne nayenj.
4 Kambono po imb kerman iwo una
pendangne al woro pagirka, una yembe
ye kakinj ba, yenekne aglene megiye
taimanta pakna woro pak to nawinj.
5 Wal porapora yenj ge una kanne dje
yenj. Kamang ka* we dji ge kambono i
worinj ge kerman yeworinj. Kon momo
worinj ge ka pende momo iwo kon wulle
al kolo pagir.
6 Lotu numb numog pinj ge wopille
koi ngimbnge al po mor. Una kwa ker-
man nonj al kambono una kerman mor
dumene al po mor.
7 Maket wane una djembon tane ge ga
wo pir. Una wo kandjine tisa we dje daye
ge ga wopake kaima pir.
8 Embe yenj ba ye mor al una ye kandjine
tisa we nadjine. Iwa taimanta ye tisane
moro, alla ye porapora age age mor.
9 Ye Nane taimane kupill al moro pille,
ye makimb al molo una kandjine nane we
nadjine.
10 God Krais dje wori wo yene unakiye
i yem wori iwa ge, une ye Iwa Kerman
taimane moya. Ye moye al una taimanta
moya ge ye Iwa Kerman we nadjine.
11 Ye moye al iwa kerman ta moya panda
une ye nune kogone yenda.
12 Una yenekne kandjine amblo pla wori
dal, ga kandjine napanda. Alla una
yenekne kandjine amblo kal wori dal,
kandjine kerman panda we dji.

*Parisi una ne, God lo dje awi una ke ye
wani mal Jisas kandja awi*
(Mak 12.40 ne, Luk 11.39-52 ne, 20.47)

13-14 Ba ye God loye dje awinj una ne,
Parisi una mor ge, ye djillakene soka paro
una mor! Imb kerman ye boll wonda! God
dumoye wopake yero al ye pakna napinj
ba, alla una pakna bon dje yenj ge ye kond
tugo awinj.
15 Ye God loye dje awinj una ne, Parisi
una mor ge, ye djillakene soka paro una
mor! Imb kerman ye boll wonda! Ye
makimb al wane, solwara al wane, yembe
ke ye kandja dje awinjka, una ta ye kogone
una mopon dje yene ge, ye yeworinjka, ye

* **22:44:** Kamasake kundayem una win toi una iwapla ye kundayem una lus to moi al numbkane al kakene pall kamblo pitoi. * **23:5:** Kamang ka we dji ge ni Baibel me kanben.

singare ke yenj mal kambono ye er wekle pinj, singare ke kaima yenj. Ye wamo al pine ge kambono para pine.

16 Ye kond ombine dje awinj ba, ye nalene emill ye paro. Imb kerman ye boll wonda! Ye embe djinj, una God lotu numb kerman pille kaima we dji dal, me ta naparo. Ba alla, ku gol wopake numog yero ge pille kaima we dji dal, una kandja djine ge kaima yene we djinj.

17 Ye una dall! Ye nalene emill yendo! Ku gol wopake numog yero ge, wal kembis paro, God lotu numb kerman ge wal kerman paro. Ge pille, ku gol ge wopake paro.

18 Ye embe djinj, una alta pille kaima we dji dal, me ta naparo. Ba alla, wal alta al gale opa beto pagir wal ge, pille kaima we dji dal, una kandja djine ge kaima yene.

19 Ye nalene emill yendo una mor! God alta wal kerman yewori yei. Ge pille opa beto pagir ge wopake paro.

20 Ge pille, una alta pille kaima we dji dal, ga alta pille, opa beto pagir ge pille, soka aike pille kaima we djine.

21 Una lotu numb kerman pille kaima we dji dal, ga lotu numb kerman pille, God numog moro iwa ge pille, soka aike pille kaima we djine.

22 Una kupill pille kaima we dji dal, ga kupill pille, God kupill al moro iwa ge pille, soka aike pille kaima we djine.

23 Ye God loye dje awinj una ne, Parisi una, ye djillakene soka paro una mor! Imb kerman ye boll wonda! God lo kerman asa dji mal, ye nayenj. Una wandill golo aumbon mal ge ne, una pillgi djine mal ge ne, una djell pille wopake yembon mal ye nayenj, man. Ye lo kembis asa dji mal, ye ye kune yenj. Nola aimba ne, wal kerker 10 pela iwo nonj ge taimanta iwo God aume dji mal, ye ye kune yenj. Ge kerme! Ye lo kerman djindo mal asamoll yene, lo kembis ge are yene.

24 Ye kwa dam nane al gollmo moya ge ye kiye to iworinj. Ba kogkamel ta moro ye nakane, kiwa no gulo woro kerinj! Ye kond ombine dje awinj una mor ba ye nalene emill yendo we dji.

25 Ye God loye dje awinj una ne, Parisi una, ye djillakene soka paro una mor! Imb kerman ye boll wonda! Plet kap orkoto was wopake yenj ba, paknato yero ge embe mal yero, ye yenekne pille we ye, una djell wal ngundjo i nonj.

26 Ye Parisi una nalene emill yendo una mor! Asamoll ye kap paknato was yewori dal, orkoto aike wopake yenda.

27 Ye God loye dje awinj una ne, Parisi una, ye djillakene soka paro una mor! Imb kerman ye boll wonda! Una gor gull to numb wopake take pagle, penim kuruwo wopake to yenjka, una numb orkokill kanwopake pir ba, makimb paknato paro al ge, una gor yembene bis yendaka, djengimb ke mal yendo ge una nakaninj. Ye God loye dje awinj una ne, Parisi una ge embe mal mor.

28 Ye gaklene beto paro al ge una ye wopake dal mor dje kaninj. Ba, ye kumbene paknato paro ge, ye kende kulo, singare ke yenj mal ge, puka kaima to paro ge, una nakaninj.

29 Ye God loye dje awinj una ne, Parisi una, ye djillakene soka paro una mor! Imb kerman ye boll wonda! Propet ne, singare wopake yei una asa goi ge, ye goll pene yei al po brim dje, goll pene numb wopake take, palawa wopake uro iwo woro

30 embe djinj, no kamasa gollne boll mopinka no gollne po propet togoi ge no aike tonagopinka we djinj.

31 Ba propet togoi una ge, no gollne moi we djinj ge ye kandja megiye dje pene woro kerinj.

32 Ye gollne singare ke yei mal ye wekle po karkar yeme! dji.

33 Ye nomaga mal mor, ye nomaga ke wombane mal embe mor! God ye kot ye awo, wamo al worda ge ye namba mal i worne? Ge man, ye seke pine kondwe ta nayero we dji.

34 Ge pille, ye mor al ge na una dje wornaka wone. Ba ye wo tane. Propet ne, nomane kerman pai una ne, God loye dje awinj una wone ba ye ye ke ye awo, togolo, iko pera al nil togoye. Pende ye lotu numb al ka pirngangill to, dumo yemyem pine al ye are po ye ke ye aune.

35 Ge pille, makimb al mormon ge, una singare du dje yei ba una wo togoi al ge,

wambo merke pai. Wambo porapora pai ge ye kakne. Iwa singare wopake yemoi iwa Abel kamasa togoika, golo pa pika are kaima iwa Berekia wariye Sekaraia moi ge una po togoi. God lotu numb kerman ne, alta yei al une pakna moika una po togoi. Wambo porapora pai ge ye una mor ge kakne.

36 Na kandja kaima dje ye aundo, God kambono kot ye awo tonda mal ge, ye una ipon mor al ge wo pillau djinda we dji.

Jisas Jerusalem una pille wandill golo awi
(Luk 13.34-35 ne, 19.41-44)

37 Jisas embe dji, Jerusalem, Jerusalem una ye mor ge, ye propet togolo, una pende God dje wori woi ge ye ku togoi. Ka kondwale me yene wombe i purbiye al paknato wordo mal embe, na kune merke ye wombane i paknato worno dje yell ba, ye man dji. 38 Ye pillme! Ipon ye lotu numb kerman yero ge God keri. Wapra yendaka ye kiwa moye.

39 Na kandja dje ye aundo, ipon ye na kaninj ge ye kani pora djindo, alla nakanne. Are, iwa ta God kandjiye al wondaka ye God ye wopake ye aundabe djine poke ge, ye na alla kanne we dji.

24

Lotu numb kerman to ke yene
(Mak 13.1-2 ne, Luk 21.5-6)

1 Jisas lotu numb kerman kere er orko puno dje pika, kogoye una wo lotu numb kerman wopake taki mal, Jisas moi al ombine dje awi.

2 Jisas embe dji, numb ge ye kaninj mo? Na kandja kaima dje ye aundo, are una wo sellke kal worneke, ku taimanta pla nayenda, to gur dje kal makimb al woro kerne we dji.

3 Jisas dumo mekbe Olip po ami dje moika, kogoye una womaka yenekne moi. Molmaka, kogoye una embe dji, ni djimbenka no pupon. Ni kandja djinden ge kune nam yenda? Wal naral wal asamoll pandaka, no kanbonka are ni er yem wombenka, kupill makimb pora djinda ne? dji.

4 Djimaka Jisas embe dji, una wo ye kandja kende dje awo djine, ye kanpol tane.

5 Una merke na kandjina al wo embe djine, God Krais dje worda wo yene unakiye i yem worda we dji ge, na wale wondo we djine. Kambono wo kandja kende dje auneke una pille kaima we dje piye.

6 Kunda kerman paro we djineke, ye piyeke kunda kerman kaima yenj we djine ge, ye pille aya dje kand nagoye. Una kunda kaima boye ba, kupill makimb pora djinda ege manda nayenda.

7 Una iwa duliye ta yemolo, ta tondaka kunda boye. Una dumo kerman ta i yem djineke, gaman dumo djell ta moye ge i yem djineke kunda boye. Dumo merke kam imem kerman wondaka, kam koll kermanke yendaka, kwa napanda.

8 Wal ke embe wonda ge er wekle wonda. Ana womba kuyo dje yendaka gakle ngembill kindja goro mal embe panda. Are wo kermanke punda.

9 Una wo ye i kundayem una aglene al worneke, ga ye ye ke ye awo, togoye. Una porapora dumo yemyem moye al, ye na wombana mor pille kanke kanne.

10 Kune ge una pillgi djine ge alla kerne. Una ta yemolo ta kanke kandaka, ta yemolo ta kanke kandaka, i kundayem una aglene al worne.

11 Una propet kende merke wo kandja kende djineke, una pille kaima we dje piye.

12 Una singare ke yene mal ge wor kerman punda. Ge pille, una merke una boll kanwopake kaninj mal ge alla kerne. Una kanwopake ye naune.

13 Ba alla una aglo gi dje moyeke, ege pora djinda kune ge, God i yem worda.

14 Asamoll una dumo porapora yero al po, una kuruwo kama porapora moye al, God dumoye wopake kandja wopake paro ge dje una auneke piye. Alla are kupill makimb pora djinda.

Wal urup are wonda
(Mak 13.14-23 ne, Luk 21.20-24)

15 Asa iwa Daniel Baibel al bolo pagi mal ge, una wal kerawa kaima ta ipo lotu numb

kerman numog woro pagiye we dji (ni pepa kerden ge ni pille kane gi dje mopen)
16 Iwo pagi dal, una distrik Judia moye ge, seke er makimb mekbe al pine.
17 Una ta numb beto moya ge, alla er kal wo wal numog yenda ge nainda, kiwa er kal wo seke punda. 18 Una ta mauye al wanmoya ge, er yem wo koniye kunomiye nainda kiwa seke er punda!
19 Ana womba moglo moye ge ne, womba kindja am awo moye ge wandill mal moye.
20 Ye seke pine ge ye kamang yene, kam ke tago, nu kam to djinda dje kamang yene.
21 Una imb kakne ge imb kerawa kaima kakne. Asa God wal porapora beke yei kune pa woi ipon yero ge imb embe mal una nakaki. Alla are imb embe mal nakakne. Asa God wal porapora beke yei kune pa woi ipon yero ge imb embe mal ta nawoi. Alla are imb embe mal ta nawonda.
22 God ege ge i tuge nawori dal, una kuruwo kama porapora goye. Ba God yene dje i una golo djine dje pille, une ege ge i tuge worda we dji.
23 Una embe djine, God Krais dje worda wonda we dji ge une woi ba moro! we djine. Una pende embe djine, une kolagala moro we djine, ba ye napiye.
24 Una kandja kende embe djine ge kaima wo djine. Ta wo embe djinda, God Krais dje wori woi na wale wondo we djinda. Ta, na propet woll moro we djinda. Kambono kogo dongall ke ye, djep kayekaye yene. Una nomane ye ke ye aumbon dje yene. Ga kende dje molo God dje i una i pakna worbon dje yene ba yene kune nayenda.
25 Ye pillme! Una kaima wo embe yene ba, na ye dje awill pora dji.
26 Una wo embe djine, une ge woi dumo wapra yei al moro, ye wo kanme! djine. Ba ye po nakanme! Une woi numb al numog moro we djine ge, ye napillme!
27 Kam kunakna poll djindo mal ge, Una Wombe are embe mal wonda.
28 Wal ta golo panda al ge kekdim wo makai tane we dji.

Una Wombe yem wonda
(Mak 13.24-27 ne, Luk 21.25-28)

29 Una imb kake moye ege ge pora djindaka, ola dje olpa emill yendaka, takene do au djindo ge pora djindaka, kam kandjip kupill al moro ge yage kal tondaka, kupill al wal dongall moi wal ge olup olup yene *(Aisaia 13.10 ne, 34.4)*

30 Are djep ta yenda, Una Wombe ge kupill al moya. Una kuruwo kama porapora makimb al mor ge kane, kimb kallngane yene. Una Wombe yembe dongall pandaka, kam kupa boll aike wondaka, poll dje au kerman djindaka una kanne.
31 Yene tau agelo kambono dje wordaka wo biugel to, yene dje i una dumo makimb porapora yero al moye ge tau agelo po dje i una, une moya al worneke moye we dji.

Iko pik kandja buko dji
(Mak 13.28-31 ne, Luk 21.29-33)

32 Iko pik yeke tondo mal ye kaninj! Asamoll ole gun wordaka are yeke mun yendaka, ge ye kane embe djinj, ge aka donda pille yendo we djinj.
33 Yendo mal embe ge na kandja ipon dje aundo mal ye kani dal, ye embe dje kanne, Una Wombe yem wonda manda kaima yero. Une kond dua al aglo moro dje kanne we dji.
34 Na kandja kaima dje ye aundo, wal merke wonda we djindo ge, una mor ge nagoye, gun mor mal embe molo kanne.
35 Kupill makimb pora djinda ba, na kandja djindo mal ge pora nadjinda, pamoya we dji.

Jisas wonda ege ge una nakaninj
(Mak 13.32-37 ne, Luk 17.26-30 ne, 17.34-36)

36 Jisas embe dji, ege ta yenda we djindo ge una porapora nakaninj. Tau agelo kupill al mor ge nakaninj, God wariye nakando, Nane taimane kando.
37 Iwa Noa moi kune una singare yemoi mal, Una Wombe wonda kune ge una singare embe mal yemoye.
38 Asa yei ge una kwamokna no, ana i, ambone ipo iwa awo, embe yemolo pumaka, Noa sip al er numog pika nu toi.
39 Una pillpol nato molmaka, kam kerman toika, nu wo una porapora togoi. Una

pillpol nato moi mal, Una Wombe yem wonda kune ge una embe yemoye.
40 Una soka maune al kogo ye mopellka, ta i er punda, ta kerda.
41 Ana soka bret gapoll dje palawa kogo ye mopellka, ta i er punda, ta kerda. 42 Ye kanpol to moye! Ye Iwa Kerman wonda kune ge ye nakaninj.
43 Ye pillme! Kunumb una wonda ege, numb ne ta pi dal, une numb kantau wopake moya. Man panda, kunumb una wo une numbiye to anda bolo inda.
44 Ge pille, ye pillpol to moye. Ye napille moye poke, Una Wombe yem wonda we dji.

Boi iwa soka ge ta wopake yeika, ta ke yeika yepill mal Jisas kandja buko dji (Luk 12.42-46)

45-46 Boi iwa ne mal molo, kandja piyaka, nomane wopake panda? Une ge embe mal moya. Iwa Kerman une moya al wo embe djinda, na boina iwa ana mor ge ni kantau wopake ye, kwamokna gale kune ye awo embe yemole! djinda. Une kandja embe dje kere er punda. Une er yem wo kanda boiye ge kandja dji mal kaima yei dal, boiye ge wopake moya.
47 Na kandja kaima dje ye aundo, iwa kerman ge yewordaka yene wal porapora yero ge boiye ge kantau yenda.
48 Ba alla, boiye ge nomane ke pandaka, na iwa kerman kanan wando dje pille,
49 boi una moye al ge une po to, una boll kwa ne, nu no dall yei dal,
50 boiye iwa kerman nawonda dje pille moya poke ge wonda.
51 Wo une to djerpall yewordaka, una djillakene soka paro una mor al po moyaka, una kasmane koglo, kimb kallngane yene we dji.

25

Ambo 5 pela pekip tomaka ambo 5 pela pekip natoi

1 God dumoye wopake kantau yendo ge embe mal yendo. Iwa ta ana kindja i pagle, wono dje yei. Ambo 10 pela wamo lambo i kondwe wonda al kanimbon dje po tau moi. 2 Ambo 5 pela pekip tomaka, ambo 5 pela pekip natoi.
3 Ambo pekip natoi kambono ge lambo nu kolo i napi ba,
4 ambo pekip toi kambono ge nu kolo, nume al woro, lambo boll aike ipi.
5 Ana inda iwa ge kanan yei, nawoi. Ambo porapora moi ge, ou woika pai.
6 Pamaka imina pakna pika una yau to embe dji, iwa ana inda iwa ge wondiwa! Ye er wome! dji.
7 Ambo porapora aglo yenekne lambo gapon dje yemaka,
8 ambo pekip natoi kambono ge embe dji, no lambo nu namoro, ye nu kolo iwi ge no ta aume! dji.
9 Ambo pekip toi kambono ge embe dji, man, ye no boll aike gapon ge, nu kune namoro. Ye po nu gun top to ime! dji.
10 Djimaka kambono nu top tambon dje pille er pumaka, iwa ana inda iwa ge er woi. Ambo wal amblokun yemoi ge, une boll kwa kerman nambon dje pille er numog pumaka, kond tugi.
11 Tugo kermaka ambo kambono ge are wo embe dji, Iwa Kerman, Iwa Kerman, no kond yapro awe! dji.
12 Ba Iwa Kerman embe dji, na kandja kaima dje ye aundo, na ye nakanill una mor we dji.
13 Jisas embe dji, ambo yei mal ge, ye kanpol tane! Ye Iwa Kerman wonda kune, ye nakaninj we dji.

Iwa Kerman boiye una kogone ye ku i mal Jisas kandja buko dji (Luk 19.11-27)

14 Jisas embe dji, God dumoye wopake kantau yendo ge embe yendo. Iwa ta er dumo ellke puno dje pille, yene boiye una dji womaka iwa ge embe dji, na wal kannoll ge ye bisnis ye kanmolme! dji.
15 Une po boiye una ku taimantaiman dje ga kanpol tane mal pille awi. Ta ku 5,000 awo, ta ku 2,000 awo, ta 1,000 awo embe yei. Awo kere er dumo ellke pi.
16 Iwa ku 5,000 i iwa ge, une ola dje po kogoye yemolo ku 5,000 i be wori.
17 Yei mal embe, ku 2,000 i iwa ge, po kogoye yemolo, ku 2,000 i be wori.
18 Ba alla, ku 1,000 i iwa ge, une po iwa kerman kuye ipo tupa wallko seke pagi.

19 Ku ne, kanan wane er woi. Ku awi mal
pille, na boina kambono po kogo namba
mal yei ne? dje pi.
20 Une boiye una dji womaka, ku 5,000
awi una embe dji, Iwa Kerman, ni ku 5,000
awin ge na kogoye ye po, ku 5,000 i be
worill yero we dji.
21 Iwa Kerman embe dji, ni boi wopake
mon, na kandja djill mal ni pille yen. Na
wal merke nawill ba, ni kanwopake yen.
Na yewornaka ni wal merke kantau yem-
ben. Ni wo na boll wo pupen we dji.
22 Djika ku 2,000 i iwa wo embe dji, Iwa
Kerman, ni ku 2,000 awin ge na kogoye
yemolo, ku 2,000 i be worill yero we dji.
23 Iwa Kerman embe dji, ni boi wopake
mon, na kandja djill mal ni pille yen. Na
wal merke nawill ba, ni kanwopake yen.
Na yewornaka ni wal merke kantau yem-
ben. Ni wo na boll wo pupen we dji.
24 Una ku 1,000 i iwa wo embe dji, Iwa
Kerman, na kanill, ni una dongall mon.
Wal nayan ge wallko nonden, wal napagin
ge ni po i nonden.
25 Ni embe yenden ge na ni pille kand
goll. Ni ku awin ge na ipo tupa wallko seke
pagill. Nenem kuin awin mal pene yero ge
we dji.
26 Djika Iwa Kerman embe dji, ni boi ke
mon, ni kogo nayen paro. Na wal napagill
ge po i nondo, wal nayall ge wallko nondo
mal ni kanden ba,
27 na kuna ipo beng al worbenka wombe
kuya ba namba yei pille ipo naworin ne?
dji.
28 Iwa Kerman embe dji, iwa ku 1,000
yemoro ge, ye ipo una ku 10,000 yemoro ge
aune!
29 Una ta wal ye moya ge na wal ta au-
naka une wal merke yemoya ba, una ta wal
ta nayei dal, kembis ta yemoya ge i yem
djino.
30 Boi ke moro ge ye i orkoto emill yendo
al worneke, una kasmane koglo, kimb kall-
ngane yemor al ge moya we dji.

Jisas una porapora kot ye aunda

31 Are Una Wombe yembe dongall pan-
daka, yene tau agelo kambono boll yem wo
sia king al ami dje moya.
32 Une kandja djindaka, una kuruwo
kama porapora wo pakna moyeke, okum
to i epil soka worda. Kog sipsip kantau yenj
una sipsip i djell woro, meme i djell woro
yenj mal Una Wombe embe yenda.
33 Sipsip i une agle woto woro, meme i
agle darto woro embe yenda.
34 Embe ye pagle, King kandja embe
djinda, na Nena wopake pille awi una ye
mor ge er wome! djinda. Kupill makimb
kindja beki kune, yene dumoye wopake
yei al ye wo moye dje pille yewori yero.
35 Na koll toika ye na kwa awi. Na
nubkana asip toika ye nu kolo awi. Na una
gulke woll, ye na i numog wori.
36 Na konkunom nayei ba, ye na awi. Na
ke toi pallka ye na kantau yei. Na kaye
numb pallka, ye wo na kani.
37 Embe djindaka, singare wopake yei
una kandja dje yem woro embe djine,
Iwa Kerman, kune nam kanpin ni koll toi,
nubkan asip toi, no ni kwa ne, nu aupin ne?
djine.
38 Kune nam kanpin ni una gulke won,
no ni i numog worpin? Kune nam kanpin,
ni konkunom nayei, alla no ni aupin?
39 Kune nam kanpin, ni ke toi mo, kaye
pan no ni kantau yepin?
40 Embe djine ba King ge embe djinda, na
kandja kaima dje ye aundo. Ye na agana
ambana kambono kandjine napai una ye
wopake ye awi ge, ye na ye wopake ye awi
we djinda.
41 Dje kere pagle, ga yene agle darto
moye al ge, une embe djinda, God ye tonda
una mor ge, ye na kere, er wamo do paro
al po molme! djinda. Wamo paro ge God
Satan yene kum epiliye boll po moye dje
wori yero.
42 Ge na koll toi, ye na kwa nawi. Na
nubkana asip toi, ye nu kolo na nawi.
43 Na una gulke woll, ye na i numog
nawori. Na konkunom nayei, ye na nawi.
Na ke toi, kaye pall, ba ye wo na nakani.
44 Une kandja embe djindaka, kam-
bono pille kandja dje yem woro embe
djine, Iwa Kerman, kune nam kanpin ni
koll toi, nubkan asip toi, una gulke won,
konkunom nayei, ke toi, kaye pan no ni
amblo pille dje naupin ne? djine.

45 King ge embe djinda, na kandja kaima
dje ye aundo, na agana kandjine napai una
ye wopake ye nawi ge, ye na ye wopake ye
nawi we djinda.
46 Embe pille, ye epil ge wamo do paro al
po ngembill ege ege goye. Ba singare du dje
yenj una ge gun molo pane we dji.

26

Una kerman kambono Jisas togopon we dji
(Mak 14.1-2 ne, Luk 22.1-2 ne, Jon 11.45-53)

1 Jisas kandja embe dje woro kere, ko-
goye una moi al embe dji,
2 ye kaninj, ege soka wor pundaka ege
kerman Pasopa ge yenda. Una wo Una
Wombe i kundayem una auneke kambono
ipo iko pera al nil togoye we dji.
3 Opa gale awinj una kerman ne, Juda
una kerman ge moi. Opa gale awinj una
kerman moi iwa kandjiye Kaiapas we dji
ge yene numbiye al ga wo molo makai to
moi.
4 Ga kende kulo Jisas kaye to, togopon dje
kandja begle moi.
5 Kambono embe dji, ege kerman yenda
kune ge Jisas kaye to naimbon una kunda
kakne we dji.

Ana ta wo Jisas ngambale al kopong yei
(Mak 14.3-9 ne, Jon 12.1-8)

6 Jisas dumo Betani po iwa Saimon
numbiye al moi. Saimon ge asa kenj kalanj
toi.
7 Jisas kwa no moika, ana ta ku nume
ta iwi. Kopong nume al moi ge mirang
wopake ye, ku kermanke boi kopong. Ana
wo Jisas ngambale al tulu dje woro kopong
yei.
8 Jisas kogoye una kane ellne kumbsi,
namba yei pille kopong iwo kiwa tulu dje
wuske yendo ne? dji.
9 Nono kopong i ku kerman bolo, i una
wal kannanonj una aupinka kune yeika
we dji.
10 Kogoye una nomane embe paika une
embe dji, ye namba yei pille ana ge kandja
embe dje awinj? Ana ge na ye wopake ye
aundo.
11 Una wal kannanonj una ege ege ye boll
moye paro. Ba na ye boll ege ege namoyo.
12 Ana na kopong ye aundo ge na goyaka,
una gull tane ge, une na gaklena amblokun
yeno dje pille yendo.
13 Na kandja dje ye aundo, una po na
kandjinabe wopake dje una awo pine.
Dumo porapora pine al ge, ana kopong
embe yendo ge djineke, ana ge we dje pille
moye we dji.

Judas una kerman moi al po Jisas kaye tane mal pille kandja dji
(Mak 14.10-11 ne, Luk 22.3-6)

14 Jisas kogoye una 12 pela moi ge
taimanta Judas Iskariot moi. Une Juda una
opa gale ye awi una kerman moi al po
embe dji,
15 na Jisas iwo ye aglene al awill dal, ye
na wal naral wal aune ne? dji. Kambono
ku silpa 30 i Judas awi. 16 Aumaka Judas
kondwe ta kane i Jisas ipo kambono aglene
al worno dje pi.

Jisas kogoye una boll kwa noi
(Mak 14.12-21 ne, Luk 22.7-14 ne, 22.21-23 ne, Jon 13.21-30)

17 Juda una ege kerman kandjiye, Bret
gale yis pakna napai ege kerman ge yei.
Ege kerman ge yeno dje yeika, kogoye una
Jisas moi al wo embe dji, ege kerman,
Pasopa kwa namben ge no po namkond
amblokun yembon dje pren ne? dji.
18 Jisas embe dji, ye Jerusalem po kanne,
iwa ta moya. Ye po embe djine, tisa embe
dji, na egena er manda wondo. Na kogena
una boll wo ni numbin al kwa kerman
Pasopa nambon we djime dji.
19 Jisas kandja dji mal kogoye una po
kwamokna gale amblokun yei.
20 Emill kindja djika, Jisas kogoye una 12
pela boll kwa no molmaka,
21 une embe dji, na kandja kaima dje ye
aundo, ye mor al ge una taimanta wo na
ipo kundayem una mor al aunda we dji.
22 Djika ga kamalne ngundjo pille mol-
maka ta yemolo, ni na pille djinden mo?
djika, ta yemolo, ni na pille djinden mo?
djika embe dje moi.
23 Djimaka Jisas embe dji, iwa ta na boll
bret i plet al to bale aike namboll iwa ge,
une na ipo kundayem una aunda.

24 Una Wombe togoye we dje Baibel al
bolo pagi ge kaima panda. Ba iwa dje ipo
kundayem una aglene al worda iwa ge,
God tonda. Une me nakuika une wopake
moika we dji.
25 Judas Jisas dje ipo kundayem una mor
al aunda iwa ge une Jisas moi al embe dji,
tisa, ni na pille djinden mo? dji. Jisas, ni dje
kune yenden we dji.

Jisas kogoye una bret ne, wain awi (Mak 14.22-26 ne, Luk 22.15-20 ne, 1 Korin 11.23-25)

26 Jisas kogoye una boll kwa no mol-
maka, Jisas bret ta i God wopake we dje
awo, tuklo kogoye una awo embe dji, ye i
nome! Ge na gaklena we dji.
27 Nu wain kap al moi ge Jisas i God
wopake we dje awo, kambono moi al awo
embe dji, ye porapora kap ge i nome!
28 Ge na meyamna. God yene kandjiye
dje gopa to pagi mal ge, na meyamna tulu
djinda. Tulu djinda al ge, una merke sin-
gare ke ye waninj ge God kere aunda.
29 Na kandja dje ye aundo, na ipon nu
wain nondo ge noll pora djindo. Are Nena
dumoye wopake yero al na ye boll moyaka,
nu wain kindja moya ge nambon we dji.
30 Djika kambono lotu gollang ta dje kere
er bekle po dumo mekbe Olip pi.

Jisas embe dji, Pita ni na kere seke ben we dji (Mak 14.27-31 ne, Luk 22.31-34 ne, Jon 13.36-38)

31 Jisas embe dji, ipon imina pundaka
una wo na taneke, ye na kere seke pine.
Baibel bolo wori pai ge embe dji,

Kogsipsip tau moi iwa ge na togoyaka,
sipsip seke er djelldjell pine we dji
(Sekaraia 13.7)

32 Ba asamoll na golo aglo erwo gun po dis-
trik Galili po moyaka, ye are wo na kanne
we dji.
33 Pita embe dji, una porapora ni kandjin
pillgi djine ge kere seke pine, ba na ni
nakerno we dji.
34 Djika Jisas embe dji, na kandja kaima
dje ni aundo, ipon imina pakna pundaka,
kune sokara na Jisas nakando we djim-
benka, are ka kondwale yau tonda we dji.
35 Djika Pita embe dji, na ni boll aike gopoll
panda, na goyo. Ba na ni nakando we djino
ge, man we dji. Pita kandja embe dji ge
kogoye una porapora kandja karkar eri dji.

Jisas dumo Getsemani po kamang yei (Mak 14.32-42 ne, Luk 22.39-46)

36 Jisas kogoye una boll er dumo Getse-
mani pumaka Jisas embe dji, ye ba molme!
Na kola po kamang yeno we dji.
37 Pita ne, iwa Sebedi wariye soka aike
dje ipi. Jisas pille urup kerman djika,
38 une embe dji, na nomana urup ker-
man djindo, na goyo mal pille yendo, ye na
boll kane kane molme! dji.
39 Dje kere une yepall ta er kola po
yene yage makimb al taimagaus pamolo
kamang ye embe dji, Nena, ni kapla we
djin dal, una wo na tonagoye! Kap* ni
na aunden ge iwore! Na nano napro. Ba
na nomana paro mal ni nayemben, ni no-
manin paro mal yemben we dji.
40 Une kandja embe dje kere er yem wo
kani kogoye una ou pamolmaka, une Pita
moi al embe dji, Pita, ni na boll wan awa
molo kanmopen ge kune nayendo mo?
41 Ye kamang yene. Satan ye kamalne
tondaka, ye kulngamb yage djine. Una no-
mane al wal yembon dje piye ba, gaklene
al yembene napanda we dji.
42 Jisas alla er yem po kamang embe yei,
Nena, ni na kap aunden ge na nano napro.
Ba alla, ni namben we djin dal, na nano we
dji.
43 Une er yem po kani kogoye una ou dall
pamolmaka,
44 Jisas kere alla er yem po kune soka
kamang yei mal ge, une alla po kamang yei.
45 Une alla yem wo kogoye una moi al
embe dji, ye kiwa molo ou eri pamopon dje
pir mo? Na makimb al moll pora djindo. Ye
kanme! Iwa ta wo Una Wombe i singare ke
yenj una mor al worda ege ge ipon yero.
46 Ye aglme! Iwa ta na embe yenda we
djill iwa ge une woi pora djindo. Nono po
kanbon we dji.

* **26:39:** Jisas kap we dji ge, une yene imb kakda mal pille dji.

Judas wo Jisas i kundayem una awi
(Mak 14.43-50 ne, Luk 22.47-53 ne, Jon 18.3-12)

47 Jisas kandja dje moika, yene kogoye una 12 pela, ta Judas we dji ge une una merke dje i Jisas moi al woi. Opa gale awi una kerman ne, Juda una kerman kambono dje wormaka, una wo djebainat amblo, kapill kerman boro iwi.
48 Asamoll Judas ga moi al embe dji, na po iwa ta djillake to nano iwa ge, ye wo kaye to i er pume! dji.
49 Ola dje Judas Jisas moi al wo embe dji, tisa, emill dji wopake we dje Jisas djillake to noi. 50 Jisas embe dji, agana, ni wal yeno dje wonden ge, yeye! dji. Djika una wo Jisas amblo to kaye toi.
51 Jisas boll aike moi iwa ta djebainat i toika, iwa ta kamale bolo kelip to yage kal toi. Iwa ge opa gale awi iwa kerman boiye.
52 Jisas embe dji, ni djebainat i yem woro pagle! Una djebainat i kunda bolo wanmoye ge yenekne kunda boye al ge dje bolo goye.
53 Na Nena djinaka une tau agelo una merkeke dje wordaka, kambono wo na pak to aune. Une dje naworda dje ni djebainat tonden mo?
54 Ba alla, Nena ni na amblo pille dje aumben we djinaka, tau agelo wo na amblo pille dje awi dal, Baibel bolo wori paro ge megiye natonda we dji.
55 Kune ge una merke wo moi al ge, Jisas kandja embe dji, na kunumb una namoro ba, eine wo kunumb una tonj mal ge, ye djebainat ne, kapill tumge iwo na tambon dje yenj. Ege ege na ye boll, lotu numb kerman gull al pakna molo kandja dje awill, ye na natoi.
56 Ba ye ipon wo yenj ge, propet Baibel bolo wori pai ge megiye tonda dje pille, yenj we dji. Jisas kandja embe djika kogoye una porapora kere seke pi.

Jisas kot ye awi
(Mak 14.53-65 ne, Luk 22.54-55 ne, 22.63-71 ne, Jon 18.13-14 ne, 18.19-24)

57 Una Jisas dje ipo opa gale awi iwa kerman Kaiapas numbiye al pi. God loye dje awi una ne, Juda una ngambalne pai una ge asamoll wo makai to molmaka,
58 una Jisas ipi al Pita are eprap ye pi. Kaiapas numbiye gull pai al ge Pita er pakna po, eine una moi al po ami dje moi. Una Jisas ipo yene mal une kanno dje yei.
59 Opa gale awi una kerman ne, Juda una kerman kot kerman dji al ge, ga una pende dji wo molmaka, ye kende kulo djineke, Jisas wambo ta paro we djineke togopon we dji.
60 Una merke wo kandja kende kulo dji ba, Jisas singare ke ta yei ge kambono kannai. Ba alla, are iwa soka wo kandja embe djipill,
61 Jisas embe dji, na God lotu numb kerman sellke iworno we dji. Ege sokara wor pundaka na alla gun takno we dji.
62 Kandja embe djipillka opa gale awi iwa kerman ge aglo molo embe dji, una ni embe yen we djinj ba ni kandja ta dje yem naworden we dji.
63 Jisas kandja ta dje yem nawori pille, iwa kerman ge embe dji, God gun moro iwa nale al kaima we djimbenka no pupon, God wariye dje worda Krais we dji ge ni wale won mo?
64 Djika Jisas embe dji, ni kune djinden, na wale moro. Ba, na kandja dje ye aundo, Una Wombe God yembe dongall pai iwa agle woto ami dje molo, kam kupa boll kal makimb al wonda ge, ye kanne we dji.
65 Jisas kandja embe djika iwa kerman tukiye ke toika, yene koniye kunomiye amblo ball dje embe dji, iwa ge God kandjiye ambi pora djindo. Una gun ta wo kandja nadjine, une dji ye pille pora djinj.
66 Ye namba we dje pir ne? dji. Ga embe dji, une togopon mal djindo we dji.
67 Dje kere wo Jisas gume al kungo to, elldjang to, amblo ye ke kaima ye awi.
68 Ni Krais moren, ni kandja propet djimbenka pupon, una ne mal wo ni tonj ne? dji.

Pita, na Jisas nakando we dji
(Mak 14.66-72 ne, Luk 22.56-62 ne, Jon 18.15-18 ne, 18.25-27)

69 Kot yei al ge Pita bekleto moika, boi ambo ta wo embe dji, Jisas dumo Galili iwa ni boll wani iwa moren we dji.

70 Una porapora moi al ge, Pita man,
na Jisas boll namoll. Ni djinden ge na
nakando we dji.
71 Pita gull djillake al pika, boi ambo ta
kane po una moi al embe dji, iwa ge Jisas
dumo Nasaret una boll aike wani iwa we
dji.
72 Ba, Pita, man we dji. God nale al na
kandja kaima djindo, iwa ni djinden ge na
nakando we dji.
73 Yepall ta moika una aglo moi ge Pita
moi al wo embe dji, kambono epilene moi
ge ni kaima moren, Galili una nubkane pai
mal ni dje kune yenden we dji.
74 Pita kaima dje embe dji, na kandja
kaima djindo. Na kende djino ge God na
tonda. Ye djinj iwa ge na nakando we dji.
Une kandja embe dje kerika ka kondwale
ola dje yau toi.
75 Toika Pita pille Jisas, ni kune sokara na
nakando we djimbenka, ka kondwale yau
tonda we djin mal ken dje pille, er orko po
kimb meme mugo yei.

27

Jisas ipo Pailat awi
(Mak 15.1 ne, Luk 23.1-2 ne, Jon 18.28-32)

1 Kam tago au djika, opa gale awi una
kerman ne, Juda una kerman kambono ge
kandja begle, Jisas togopon we dji.
2 Dje Jisas kaye to ipo gapman iwa ker-
man Pailat moi al pi.

Judas goi
(Aposel 1.18-19)

3 Jisas togopon we dji mal ge Judas kane
nomane ake toi. Toika, opa gale awi una
kerman ne, Juda una kerman ku silpa 30
asa awi mal ge, Judas ku ge ipo yem woro
awo une kambono moi al embe dji,
4 Jisas ke ta nayei ba, na dje ipo ye aglene
al pakna worill ye une togoye ge, na ke yell
we dji. Djika kambono embe dji, no kogone
ta man, ni nenem kogen we dji.
5 Djimaka Judas ku ge i lotu numb ker-
man gull pai al pup to pakna woro kere, po
ka togolo pai.
6 Opa gale awi una kerman kambono po
ku yei ge amblo i embe dji, ku yero ge
meyam bai ku yero. Lotu numb kerman
opa i pakna worbon kune nayenda we dji.
7 Kambono kandja dje i taimane woro
embe dji, una galla beke yenj makimbne
yero ge, nono ku ge ipo top to imbonka,
dumo ellke una ta wo goi dal, makimb ge
al ipo gull tambon we dji.
8 Kambono kandja embe dje pille po top
to imaka, una kane makimb ge kandjiye
dale embe dji, makimb ge meyam makimb
yero we dji. Kandjiye yei ge ye pa pi, ipon
yero.
9 Kambono po embe yemaka, asa propet
Jeremaia pepa bolo pagi ge megiye toi. Une
embe dji,

Iwa ge ku boya mal pille, Israel una ku
silpa 30 yero mal boya we dji.

10 God Iwa Kerman kandja dji mal na
pille yell. Ga ku ge ipo galla bekinj una
makimbne top to i we dji *(Jeremaia 32.6-9
ne, Sekaraia 11.12-13)*

Pailat embe dji, Jisas, ni Juda una Kingne kaima moren mo? dji
(Mak 15.2-5 ne, Luk 23.3-5 ne, Jon 18.33-38)

11 Jisas aglo moika Gapman iwa kerman
Pailat kot pille embe dji, Juda una mor ge
ni kingne moren mo? dji. Jisas ge wale,
nenem djinden we dji.
12 Opa gale awi una kerman ne, Juda una
kerman kambono ge Jisas moi al kandja
kayekaye dje bebe woro moi ba, Jisas
kandja dje yem woro nawi.
13 Pailat embe dji, kambono kandja
merkeke dje ni boll worinj ge ni napren
mo? dji.
14 Djika Jisas kandja ta dje yem nawori,
Pailat kane aya dje gok dji.

Pailat, Jisas nil togolme! dji
(Mak 15.6-15 ne, Luk 23.13-25 ne, Jon 18.39-19.16)

15 Juda una ege kerman pasopa we dji ge
yei. Ege yei kune ge una djimaka Rom iwa
kerman kaye pai una taimane dje, i orko
woro woro yei.
16 Kune ge iwa ke ta kaye pai, yene kand-
jiye ge Barabas we dji.

17-18 Pailat embe dje kani, opa gale awi
una Jisas dje i na moll al wonj ge, Jisas
kiyam to, na togoyo dje pille iwinj dje kani.
Embe kanika una kerman wo makai to
molmaka Pailat embe dji, na una ne dje
orko worno? Na Barabas dje orko worno
mo? Mo, na Jisas God dje wori woi Krais
we dji iwa ge, dje orko worno ne? dji.

19 Dje une kot pille pamoika, yene game
kandja sigiye dje woro embe dji, imina
pika na ou pa, oukumb ta kanill. Iwa ge
wo moika, na nomana to pille urup dje
pro. Iwa ge ale ta nayei iwa, ni ye ke ye
naumben! we dji.

20 Ba opa gale awi una kerman ne, Juda
una kerman kambono kandja elnge ye dji-
maka una merke moi ge, iwa Barabas dje i
orko worben, Jisas togopen we dji.

21 Pailat kandja asa dji mal alla are
kandja dje embe dji, soka mormell ge na
ne mal dje orko worno? Una merke moi ge
Barabas dje orko worben we dji.

22 Pailat embe dji, Jisas God dje wori woi
iwa Krais we dji ge, na namba mal yeno ne?
dji. Una porapora embe dji, iko pera al ge
nil togole! dji.

23 Pailat embe dji, une ke namba mal yei
pille ye togopon we djinj ne? dji. Une
kandja embe dji ba, una kandja napi, yau
kerman to embe dji, iko pera al ge nil to-
gole! dji.

24 Djimaka Pailat kani, una kandja napi,
kunda kakne paika, une nu kolo i, una
nalene al, yene agle was yeworo embe dji,
iwa goya ge, na une boll ale ta napanda.
Une golo dji dal, ye yenekne kogone, na
kogena ta man we dji.

25 Djika una porapora embe dji, iwa ge
golo dji dal, nonekene boll ke pandaka, no
wombane boll ke para aike panda we dji.

26 Una kandja dji mal pille, Pailat iwa
Barabas dje orko wori woika, Pailat ami
una dje awika, kambono Jisas ka pirn-
gangill toi. To kermaka, Pailat ami una
djika kambono Jisas iko pera al togopon
dje er pi.

Ami una Jisas to bakalo awi (Mak 15.16-20 ne, Jon 19.2-3)

27 Pailat amiye una ge wo Jisas i gap-
man numbiye al pi. Ami una porapora wo
makai to molmaka Jisas pakna moi.

28 Moika ami una Jisas koniye kunomiye
gulo iworo, kon bage momo ta iwo woro
awi.

29 Ami kambono, king kon pula kakinj
mal ka kagle boll iwo kakumba ye Jisas
ngambale al pagi. Kapill ta iwo Jisas agle
woto woro, ga kakene gopiye boglo Jisas
bakalo awo embe dji, Wopakeiwo! Juda
una kingne iwa kerman wonden we dji.
30 Dje molo kungo to, ga kapill i Jisas awi
ge i yem woro yene ngambale al toi.

31 Embe ye bakalo awo kere, kon bage
awi ge i yem woro, yene koniye kunomiye
alla woro, iko pera al nil togopon dje i er pi.

Jisas iko pera al nil toi (Mak 15.21-32 ne, Luk 23.26-43 ne, Jon 19.17-27)

32 Ipo kani, dumo Sairini iwa Saimon we
dji ta moi. Ami una djimaka, Jisas iko pera
kake ipi ge Saimon po i kaki.

33 Dumo ta kandjiye Golgota we dji yei al
ge pi. Dumo Golgota we dji ge me embe mal
pai, una ngambalne yembe dumo we dji.

34 Dumo Golgota womaka una wo kisai
dongall i nu wain al pakna woro, Jisas
nonda dje awi ba, Jisas kembis ta no pille,
alla man dje, nanoi.

35 Ami una Jisas iko pera al nil to pagi
paika, koniye kunomiye ge una taiman-
taiman dje ine mal pille tukye gakle mal
embe wori.

36 Woro kermaka ami una ami dje molo,
Jisas goya dje pille kanmoi.

37 Jisas kot yei awi mal, una pepa bolo i
une ngambale al iko pera plato pagle embe
dji, iwa moro ge Jisas. Une Juda una Kingne
moro we dji.

38 Ke yepill una soka tomaka papill, ta i
agle woto iko pera al nil to pagle, ta i agle
darto nil to paglmaka, Jisas pakna pai.

39 Jisas iko al nil to wori paika, una kond
wo pi ge kane bakalo awo, burkome ye
awo embe dji,

40 na lotu numb kerman to sellke woro,
ege sokara wor pundaka alla takno we
djin iwa moren ge, nenem amblo pille dje

imben, ni God wariye kaima mon dal, iko pera al kere er kal we! dji.
41 Una yei mal embe ge, opa gale awi una kerman ne, Juda una kerman ne, God loye dje awi una kambono ge para wo Jisas bakalo awo yenekne kandja dje embe dji,
42 asa Jisas una amblo pille dje awi ba, ipon yene amblo pille djinda ge, kune nayendo. Une Israel una kingne kaima moi dal, iko pera al kere er kal wondaka, nono kaima pillgi djimbon.
43 Jisas yene nomane i God awo, nanam God wariye moro we dji mal ge, God Jisas wopake kani dal, une Jisas amblo pille dje aunda we dji.
44 Una dji mal embe, ke yepill iwa soka iko pera al nil to wori papill ge, Jisas bakalo aupill.

Jisas goi
(Mak 15.33-41 ne, Luk 23.44-49 ne, Jon 19.28-30)

45 Aupillka 12 oklok yeika, dumo porapora emill ye pa pika taman pika alla poi dji.
46 Djika,* Jisas yau kerman to embe dji, Eli Eli lema sabaktani we dji. Kandja me ge embe mal paro, God! Ni na Godna moren ge! Ni na namba yei pille kerden ne? dji.
47 Embe djika una kanmoi ge embe dji, Jisas yau tondo ge Elaija pille yau tondo we dji.
48 Djimaka iwa ta muk dje po bogandara mal embe i bulo al woro, nu wain to bale, i pla Jisas nonda dje pille awi.
49 Ba una moi ge embe dji, ni kere! Nono kanmopon, Elaija wo une amblo pille dje i kal worda mo man ne? dji.
50 Djimaka Jisas yau kerman to nomane kere goi.
51 Goika lotu numb kerman numogto allap kolo pagi ge, pakna kaima ball dje er kal wo soka yei. Imem kerman woika, makimb al ku kerman moi ge billa dje soka soka yei. 52 Una gull to mogi al ge, alla au dje kiwa yeika, pillgi dji una asa goi ge alla kere aglo erwo gun pi.
53 Jisas are aglo erwo gun pika, ga kambono ge Jerusalem po molmaka, una merke kani.
54 Imem kerman woika, wal porapora yei mal ge, ami iwa kerman ne, ami kiwa moi una Jisas iko pera al kantau moi kambono kane kand kerman golo embe dji, ipon iwa goro ge God wariye kaima moro we dji.
55 Ana merke ellke molo kanmoi. Jisas distrik Galili kere er woi ge, ana ge une boll aike wo, pak to awo embe yemoi.
56 Ana ta moi ge dumo Makdala ana Maria. Ta Jems ne, age Josep boll mane Maria. Ta iwa Sebedi wariye soka mopill ge mane gama moi.

Jisas ipo ku mur al gull toi
(Mak 15.42-47 ne, Luk 23.50-55 ne, Jon 19.38-42)

57 Emill kindja djika, iwa ta dumo Arimatea ku kannoi iwa Josep we dji ge woi. Une Jisas kogoye una ta moi.
58 Une po Pailat moi al embe dji, Jisas goro ge na ipo gull tano we dji. Pailat, kune we dji. Une kandja sigiye dje woro embe dji, Jisas goro ge ye i iwa wondo ge aume! dji.
59-60 Asa Josep yene goya kune ge une pille djika, una po ku kerman ta yei al asamoll wallko tundo pakna pi. Une po allap wopake ta yei ge, iwo Jisas gakle al were pagle, ku kerman tundo yei al ipo, ku kerman tamban ta yei ge une amblo kulkul to ipo to bi dje pagi. Une embe ye kere er pi.
61 Pika dumo Makdala ana Maria ne, Maria ta yeika, Jisas gull to pagi al soka ami dje molo kane koi woro mopill.

Jisas gull toi al ami una kantau moi

62 Kamkumaikekana pika, ege Sabat yei kune ge, opa gale awi una kerman ne, Parisi una kambono ge Pailat moi al po embe dji,
63 iwa kerman, iwa goi ge kende dje wani una moi. Une gun moi kune ge, une kandja ta dji pupin ge embe dji, na golo ege sokara wor pundaka na alla aglo erwo gun puno we dji.
64 Une kandja embe dji pille ni kandja dje ami una aumbenka, kambono po gull to pagi al kantau moyeke, ege sokara wor punda. Man pandaka, une kogoye una wo

* **27:46:** Jisas yau toi ge 3 oklok yei.

iwa golo pai ge wo kunumb i pagle, kandja kende dje embe djine, Jisas aglo erwo gun pundo we djine. Alla Jisas yene aglo wo gun puno we dji mal ge kune nayei. Ba alla une kogoye una wo Jisas aglo erwo gun pundo we dji dal, ge kune kaima nayenda we dji.

65 Djimaka Pailat pille embe dji, kune. Gull to wori paro al ge, ye ami una dje ipo ye nomane paro mal pille, amblo pel dje wopake yemolme! dji.

66 Djika ga po gull to pagi al amblo dongall ye, gapman mon bolo ku al pagi pai. Paglmaka una wo ku iworo djine dje pille ami una kantau moi.

28

Jisas golo aglo erwo gun pi

(Mak 16.1-10 ne, Luk 24.1-10 ne, Jon 20.1-18)

1 Ege Sabat yei pora djika, Sande kam kindja tagno dje yeika, dumo Makdala ana Maria ne, ana Maria ta boll aike Jisas gull to pagi al kanboll dje pupill.

2 Ola dje kam imem kerman woika, God Iwa Kerman tau agelo ta dje worika kupill al kere er kal wo, ku amblo kulkul to iworo pagle, wo ku al ami dje moi.

3 Yene moi ge kam kunakna yendo mal embe yeika, une konkunom yei al ge kuruwo boll kaima ye pai.

4 Ami una goll pene al kantau moi kambono ge, kand kerman kaima golo, kakene aglene purpur djika, una goi una mal embe moi.

5 Ana soka mopill al tau agelo embe dji, ye kand nagose! dji. Na kando, Jisas nil to pagi iwa ge ye kanboll dje wopill paro ba, 6 asa une dji mal pille, une aglo erwo gun pi! Ipon une ba namoro! Une goi pagi al ge ye wo kanbell.

7 Ye ola dje po yene kogoye una mor al kandja embe dje aumbell. Jisas aglo erwo dumo Galili pi moro. Ye po kanme! djimbell. Na ye dje awill pora dji we dji.

8 Djika ana soka kand gopill ba, wo pille, Jisas kogoye una moi al dje aumboll dje, ola dje kere muk dje er yem pupill.

9 Kondwe tambiye pupillka Jisas wo embe dji, ye wonmell mo? dji. Soka po une kake al amblo, taimagaus pamolo Jisas kandjiye amblo pla worpill.

10 Worpillka Jisas embe dji, ye kand nagose! dji. Ye po na kogena una mor al embe djimbell, ye dumo Galili po molo, na kanine! we dje ause! dji.

Ami una kandja dji mal

11 Ana soka er kondwe tambiye pupillka, ami una Jisas golo pai kantau yemoi una er Jerusalem pi. Po opa gale awi una kerman moi al wal porapora yei kani mal kandjabe toi.

12 Opa gale awi una kerman ne, Juda una kerman boll makai to molo kandja begle kere, ami una ku kerman awo

13 embe dji, ye embe djine, no ou pamopinka yene kogoye una imina po Jisas golo pai ge kunumb ipi we djime! dji.

14 Una ta djineke gapman iwa kerman Pailat ta pi dal, no kandja kosilleba djimbonka una ye boll natane we dji.

15 Djimaka ami una ku ge i, iwa kerman kambono kandja dji mal po embe yei. Kandja embe dji ge Juda una kandjabe to pa pi, ipon dje pamor.

Jisas kogoye una kogo yene mal kandja dji

(Mak 16.14-18 ne, Luk 24.36-49 ne, Jon 20.19-23)

16 Kogoye una 11 pela er distrik Galili po, Jisas makimb mekbe ta dji al ge po molo Jisas kani.

17 Kambono kane, yenekne gopyene boglo Jisas awo, pille pla yemoi ba, pende nomane soka pai moi.

18 Jisas manda wo embe dji, God na namba kerman awo, yembe dongall awi kupill makimb al wal porapora na kantau yendo. Ge pille,

19 ye una kuruwo kama porapora mor al po kandja dje auneke, una na kogena una moye. Ye po una nu pagle aune ge, Nane God ne, God Wariye ne, God Murble kandjine al pagle aune.

20 Na kandja porapora dje ye awill pi mal ge, ye po una dje auneke, kambono pille kane kune yemoye. Ye pillme! Na ye boll ege ege molo pa punaka kupill makimb pora djinda we dji.

Mak
Jisas kandjiyebe wopake
Mak boi

Jon nu pagle awi una kandja dje pene wori
(Matyu 3.1-12 ne, Luk 3.1-9 ne, 3.15-17 ne, Jon 1.19-28)

1 Buk bolo wori paro ge Jisas Krais God
wariye yei mal kandjiyebe bolo wori paro.
2 Me ge embe mal paro. Kamasa propet
Aisaia pepa bolo embe dji,

Ni pille! Na kandja sigiye dje wornaka
iwa ta ni ben al er wekle po kondwe
amblokun ye aunda we dji.
3 Dumo wapra yei al iwa ta yau to embe dji,
God Iwa Kerman kondwe punda al ge, ye
amblokun ye, ye wopake yeme! dji *(Aisaia 40.3 ne, Malakai 3.1)*

4 Ge pille, Jon dumo wapra yei al pika,
ege ege una womaka une nu pagle awo
embe dji, ye nomane ake to, nu paneke,
singare ke ye waninj ge God ye kere aunda
we dji.
5 Embe djika dumo Judia una ne,
Jerusalem una porapora Jon moi al wo,
singare ke ye wani mal dje pene wormaka,
une nu Jodan kapa molo nu pagle awi.
6 Jon kogkamel ene konpakna woro,
kogkau gakle ka purba kumbe al tulo, djeg
to, bi nuye boll no wani.
7 Une embe ye wanmolo kandja embe
dji, iwa ta na mopna al are wonda, yembe
dongall kaima pandaka, une na kamblo
aunda. Na une kake al gopyena boglo, kake
su ka piska tano ge, kune nayendo.
8 Na ye nu kiwa pagle aundo ba, iwa
ta are wonda ge, une ye God Murble boll
pagle aunda we dji.

Jon wo Jisas nu pagle awi
(Matyu 3.13-17 ne, Luk 3.21-22)

9 Kune ge Jisas distrik Galili paknato
dumo Nasaret molo kere er woika, Jon
Jodan kapa molo nu pagle awi.
10 Awika Jisas nu al er orko wo kane pla
woro kani, ola dje kupill al au djika, God
Murble ka pulma mal embe pir dje kal wo
Jisas moi al woi.
11 Una ta kupill al molo yau to embe dji,
ni na warna moren. Na ni wopake kaima
kando, wopake pille aundo we dji.

Satan Jisas kamale toi
(Matyu 4.1-11 ne, Luk 4.1-13)

12 Kune ge God Murble wo Jisas dje i er
dumo wapra yei al pi.
13 Po ege 40 pela moika, Satan wo Jisas
kamale toi. Jisas dumo moi al ge kog kena
simbill moi ba, tau agelo kambono wo Jisas
pak to awi.

Jisas dumo Galili molo kogo kindja yei
(Matyu 4.12-17 ne, Luk 4.14-15)

14 Jon asa kaye pamoika, Jisas distrik
Galili po God kandjiye wopake dje orko
woro wani.
15 Une embe dji, God dji ege ge ipon yero.
God dumoye wopake kantau yenda ege
ipon yero we dji. Ye nomane ake to, God
kandjiyebe wopake pillgi dje molme! dji.

Jisas dji, una 4 pela une boll pi

16 Jisas er dumo Galili nu erim kerman
djeke po molo kani, Saimon age Andru boll
pis kon i nu al woro mopill. Soka pis to
wanpill una mopill.
17 Jisas embe dji, ye na wondo al er wose!
Na ye ombine dje aunaka, ye una dje i
pakna worbell we dji.
18 Djika soka ola dje pis kon kere er Jisas
pi al are er pupill.
19 Jisas er wekle po kani iwa Sebedi
wariye Jems age Jon boll kanu al pakna
molo pis kon tup dji amblo wopake ye
mopillka 20 Jisas po, ye er wose! dji. Soka
nane Sebedi ne, boiye una boll kanu al
pakna molmaka, soka kere Jisas pi al aike
er pi.

Iwa ta kum ke tukiye al moi ge Jisas po iwori
(Luk 4.31-37)

21 Jisas kogoye una boll er dumo
Kaperneam pi. Sabat ege yeika kambono
er lotu numb numog po molmaka, Jisas
kandja dje una awi.
22 Juda una ngambalne pai una kandja
dje dje yenj mal une embe nadji, man. Une

namba pai mal pille kandja dji ge una pille aya dji.
23 Una lotu numb numog molmaka, iwa
ta kum ke tukiye al moi ge yau to embe dji,
24 Jisas ni dumo Nasaret iwa wonden, ni
wo no boll namba mal ye auno dje pille
wonden? Ni wo no ye ke ye auno dje
pille wonden mo? Na ni kando, God iwa
wopake ta dje worda wonda we dji ge, ni
wale wonden we dji.
25 Ba Jisas kum ke tukiye al moi ge kandja
awo embe dji, ni kandja nadjiye! Ni er orko
piye! dji.
26 Kum ke moi ge er orko puno dje pille,
iwa ge amblo piau dallmal to, yau kerman
to erwo pi.
27 Er orko pika una porapora kand golo,
yenekne kandja dje pille embe dji, namba
mal yendo? Wal gun ta pai paro we dji.
Jisas namba kerman ta i paro, una kum ke
tukiye al moi ge kandja dji mal pille erwo
orko pundo we dji.
28 Jisas embe yei ge Galili una dumo
kerker moi ge, pille pora dji.

Pita kopegama ke to pai Jisas wo i gun wori
(Matyu 8.14-17 ne, Luk 4.38-41)

29 Jisas lotu numb kere una boll er bekle
po Saimon ne, Andru numbine al pumaka,
Jems ne, Jon boll aike pi.
30 Saimon ana kope gakle ninga djika bo
al ou pamoi. Una ola dje po Jisas djimaka
31 wo ana pamoi al po agle amblo i pla
worika, ke to pai ge pora djika, ana aglo po
kwamokna gale iwo una moi ge awi.

Una merke ke toi pai ge Jisas i gun woro awi
(Matyu 8.16-17 ne, Luk 4.40-41)

32 Taman pika olpa er kal puno dje yeika,
ke toi una ne, kum ke tukne al moi una ge
dje i, Jisas moi al pi.
33 Una porapora wo numb djillake al to
sill dje molmaka,
34 una merke ke kayekaye pai Jisas i gun
woro, kum ke una tukne al moi ge aike dje
woro embe yei. Kum ke una tukne al moi
ge molo, Jisas ni God dje wori wale wonden
we djimaka, une embe dji, ye kandja embe
djinj ge nadjime! dji.

Jisas distrik Galili kandja dje awo wani
(Luk 4.42-44)

35 Kam kindja tagika Jisas er bekle po
dumo wapra yei al po kamang yei.
36 Kamang yemoika Saimon ne, una
pende are dulo po kane
37 embe dji, una porapora ni pille dulo
mor we dji.
38 Jisas embe dji, nono er dumo ta manda
yenda al ge bon. Na una ge pille kandja
wopake dje auno dje pille woll we dji.
39 Dumo Galili paknato dumo kerker yei
al ge Jisas porapora wane, lotu numb po
kandja dje awo, una kum ke tukne al moi
ge dje orko woro embe ye wani.

Iwa ta kenj toi Jisas po i gun woro awi
(Matyu 8.1-4 ne, Luk 5.12-16)

40 Iwa ta gakle kenj toi Jisas moi al wo
kake gopiye boglo embe dji, ni pora we
djimbenka na gaklena al djengimb moro
ge pora djindaka God nale al na kiwa moyo
we dji.
41 Jisas wandill kerman golo iwa gakle
amblo embe dji, na pora we djindo, ni
gaklen al djengimb moro ge pora djinda
we dji.
42 Ola dje kenj toi ge pora dji, kiwa moi.
43 Jisas iwa ge dje woro kandja dongall
dje awo embe dji,
44 ni pille! Na embe yell we nadjimben.
Ni po gaklen ombine djimbenka opa gale
awinj una kanne. Asa una gaklene kiwa
yei kune ge, Mosis kane, ye opa ta yene
we dji. Dji mal ge ni po opa embe gale
aumbenka, ni gaklen kiwa yero mal una
kanne we dji.
45 Jisas embe dji ba iwa ge po kandja dje
wai djika, una dumo yemyem moi ge pille
pora dji. Una wo Jisas moi al to sill kaima
djimaka une dumo kerman yei al pakna
punda kune nayei. Dumo wapra yei al
moika, una dumo yemyem moi ge une moi
al woi.

2

Jisas iwa ta kake agle golo ke yei amblo ye wopake ye awi
(Matyu 9.1-8 ne, Luk 5.17-26)

1 Ege pende wor pika Jisas alla er dumo
Kaperneam pi. Una kane, Jisas woi moro
we djimaka una pi.
2 Una merke wo molmaka numb sill
djika, numb djillake al una moye dumo
nayei. Jisas God kandjiye dje una awo
moika
3 iwa ta kake agle golo ke ye pai ge, una
4 pela palbam al woro tumblo i Jisas moi al
woi.
4 Woi ba manda wone napai. Dumo sill
dje keri, Jisas moi al numb donamb beto
sellke au dje pagle, ke yei pai iwa ge pal-
bam boll i kal Jisas moi al wori. 5 Kambono
pillgi pai ge Jisas kane, ke yei pai iwa moi
al embe dji, wombaya, ni singare ke pai ge
na kere aundo we dji.
6 Djika God lo dje awi una pende ami dje
molmaka, yenekne nomane paknato man
dje pille embe dji,
7 une kandja djindo ge namba yei pille
djindo? Une God moyo dje yendo. Nono
djingne djangne God taimane kere aunda,
une kere aunda ge kune nayenda dje pi.
8 Kambono kandja embe mal nomane
al paika Jisas pille kane ye embe dji, ye
namba yei pille kandja embe mal nomane
al pai mor?
9 Na iwa singare ke ye wani na kere
aundo mal ge ye kanne naparo ba, alla na
djinaka une aglo molo palbam amblo i er
punda ge, ye kanne kune yendo.
10 Embe yei pille na Una Wombe moro
ge na ombine dje aunaka ye kanne. Na
namba awi pille, makimb una singare ke,
kere auno ge kune yendo we dji. Kandja
embe dje kere Jisas kandja dje kake agle goi
iwa moi al awo embe dji,
11 na ni pille djindo, ni agle! Kunomin
amblo i er numbin al piye! dji.
12 Djika una kanmolmaka, kake agle goi
iwa ge ola dje aglo kunomiye amblo i er
pika, una porapora kane allall toi. God
kandjiye amblo pla woro awo embe dji, asa
nono wal embe ta yei nakanpin we dji.

Jisas iwa Lipai, ni na boll er we! dji (Matyu 9.9-13 ne, Luk 5.27-32)

13 Jisas alla er Galili nu erim djeke po
moika, una merke wo molmaka God kand-
jiye dje awi.
14 Dje kere po kani, takis i una Alpias
wariye Lipai takis numb numog moika
Jisas po embe dji, ni na wondo al er we! dji.
Djika Lipai agika Jisas boll aike er pupill.
15 Po Lipai numbiye al kwa no mopill.
No mopill al ge, una merke Jisas boll aike
wani una kwa no moi. Ku takis i una
ne, singare ke yei una porapora molmaka,
Jisas kogoye una boll aike moi. 16 Molmaka
Parisi una ne, God lo dje awi una molo kani
singare ke yei una ne, ku takis i una po-
rapora Jisas boll molo kwa no moi. Embe
yemaka Parisi una po Jisas kogoye una moi
al embe dji, namba yei pille Jisas singare ke
yei una ne, ku takis i una boll kwa aike no
mor ne? dji.
17 Djimaka Jisas pille embe dji, man, una
kiwa moye ge dokta moro al napine ba,
ke ta tonda una ge dokta moro al pine.
Wopake mor una nomane ake tane dje
pille na nawoll, man. Singare ke yenj una
nomane ake tane dje pille woll we dji.

Juda una kwamokna nano mapill yei (Matyu 9.14-17 ne, Luk 5.33-39)

18 Kune ge Jon kogoye una ne, Parisi una
pende God pille kwamokna mapill yemol-
maka, una pende kane po Jisas moi al
embe dji, Jon kogoye una ne, Parisi kogone
una boll God pille kwa nanonj ba, namba
yei pille ni kogen una kwa no mor ne? dji.
Jisas embe dji,
19 iwa ta ana ino dje yenda ge, kwa
kerman gale djindaka una merke wo kwa
mapill yene mo? Ge man, ana inda iwa
moya ge kambono boll aike kwa nane.
20 Ba are una wo ana inda iwa i er pi dal,
kambono wandill golo kwa nanane we dji.
21 Kon pakna gole ta yenda ge ball djin-
daka, una allap kindja ta i pakna woro
aike to boye ge kune nayendo. To boi dal,
allap kindja er kembis pundaka, konpakna
tundo yenda al ge billa dje wor kerman
punda we dji.
22 Una wain nuye kindja i kog meme
gakle kon gole segi dal, kune nayenda.
Kon gole segiyeke, wain nuye yake kerman
pundaka, kon billa djinda. Wain nuye yage
kal makimb al tondaka, kon ke yendaka
soka aike ke yembell. Una embe nayenj.

Kon kindja yendaka i wain nuye kindja segi dal, kune yenda we dji.

Ege Sabat yei kune una kogo yene mal Jisas kandja dji
(Matyu 12.1-8 ne, Luk 6.1-5)

23 Ege Sabat yeika Jisas wit mau pakna pika, yene kogoye una boll aike po wit megiye pende woro i noi.
24 Imaka Parisi una embe dji, pren mo? Ipon ege Sabat yero, God kogo nayeme dji. Ni kogen una kogo yenj ge kune nayendo we dji.
25 Jisas embe dji, asa Depit koll toika une epiliye boll aike po yei mal Baibel pepa bolo pagi, ye kere nakani paro.
26 Iwa Abiatar opa gale awi iwa kerman moi poke, Depit er God numbiye al numog pika Abiatar bret i Depit awi noika age kambono pora noi. Ba bret yei ge God awi bret yei. Una kiwa nanane, opa gale awinj una nane we dji.
27 Embe yeika God nono lo ege Sabat dje pagi ge nono wopake mopon dje pille pagi. Nono ke mopon dje napagi.
28 Ge pille ege Sabat yero ge, una kogo yene mal Una Wombe kantau yendo we dji.

3

Ege Sabat yei poke una ta agle ke yei Jisas ye wopake ye awi
(Matyu 12.9-14 ne, Luk 6.6-11)

1 Jisas alla er lotu numb numog pi. Iwa ta moika yene agle ke ye mapa toi.
2 Ipon ege Sabat yero. Jisas agle ke yei moi una ge ye wopake ye awi dal, kot ye aumbon we dje pille kanekane moi.
3 Iwa agle ke yei moi al ge Jisas embe dji, ni wo pene mopen we dji.
4 Une wo moika Jisas embe dje una moi ge awi, ege Sabat yero poke nono singare wopake yembon mo ke yembon? Nono una amblo pille dje aumbon mo, una togopon ne? dji. Dji ba, una porapora moi ge kandja ta nadji.
5 Ga kandja napi pille, Jisas tukiye ke toika, elle kumbsika, kane woinambo dje molo, agle ke yei iwa moi al embe dji, ni aglen amblo du djiye! dji. Iwa ge agle amblo du djika alla wopake pai.
6 Embe yeika Parisi una kane ola dje kere po iwa kerman Erot epilye djimaka wo kandja begle, kondwe ta yendaka Jisas togopon we dji.

Una merke nu erim djeke makai to moi
(Luk 6.17-19)

7 Jisas kogoye una boll dumo moi al ge kere, er nu erim kerman djeke pumaka una merke are woi. Distrik Galili una ne, distrik Judia una ne,
8 Jerusalem una ne, distrik Idumia una ne, nu Jodan kapa konato una ne, dumo Tair una ne, Saidon una ge porapora Jisas yei mal pille kanbon dje wo moi.
9-10 Asa Jisas una merke ke toi ye wopake ye awi pille, ke toi una wo Jisas moi al no ambpin dal, no ye wopake ye aunda dje pille, Jisas moi al una wo molmaka dumo sill dji. Embe yemaka Jisas embe dje kogoye una awi, una merke wo elnge ye, to dakai dal, ye kanu ta iwo worneke, na kanu al er pakna po nu al moyo we dji.
11 Kum ke tukne al moi una Jisas kane wo gopne boglo yau to, ni God wariye wonden we djimaka
12 Jisas wale woi we dje djine dje pille une kandja dongall dje man dji.

Jisas Aposel 12 pela dje i
(Matyu 10.1-4 ne, Luk 6.12-16)

13 Jisas makimb mekbe al po, una pende dje ino dje pille djika una wo moi.
14 Jisas una 12 pela dje i embe dji, ye na boll aike moyeke, na ye dje wornaka ye po God kandjiye dje una aune. 15 Na namba aunaka, ye ipo kum ke una tukne al mor ge dje orko worne we dji.
16 Jisas iwa 12 pela dje i. Iwa Saimon kandjiye gun ta yei ge Pita we dji.
17 Iwa Sebedi wariye Jems age Jon boll kandjine gun yei, Boanerges we dji. Boanerges kandjine me paro ge kam kal djindo una mormell we dji.
18 Ta dje i ge Andru ne, Pilip, Bartolomyu, Matyu, Tomas, Alpias wariye Jems ne, Tadias ne, epil Selot iwa Saimon ne,
19 Judas Iskariot Jisas i kundayem una awi iwa.

Una embe dji, Jisas Satan boll kogo yendo we dji
(Matyu 12.24-32 ne, Luk 11.14-23 ne, 12.10)

20 Jisas alla er numb al po moika, una merke womaka, numb sill kaima djika kogoye una boll kwa nane ge ege ta nayei.
21 Jisas embe yendo we djimaka Jisas yene age kambono meyam taimane kandja ge pi. Jisas nomane ke yei dje pille, Jisas dje imbon dje pille woi.
22 God lo dje awi una pende Jerusalem kere kal wo Jisas moi al bakalo awo embe dji, une kum paro. Kum ke ngambalne Belsebul Jisas yembe dongall awi pille, kum ke dje orko wordo we dji.
23 Embe djimaka Jisas embe dji, ye na moro al wome! Ga womaka une kandja buko dje embe dji, Satan yene unakiye to worda ge kune nayendo.
24 Una kantri taimanta moyeke yenekne yemyem dje kunda boye ge wopake namoye.
25 Numb taimane una yenekne kunda bolo embe yei dal, yenekne numb taimane moye kune nayendo.
26 Satan yene wombaye to wori dal, yene moya kune nayenda, une pora dje kerda.
27 Una ta yembe yemoi dal, kunumb una numog po wal mogiya nanonda. Ba kunumb una asamoll numog po iwa ge kaye to pagle, are wal kunumb i nonda.
28 Na kandja kaima dje ye aundo. Ye singare ke yenj ge ne, kandja ke dje God awi dal, God ye kere aunda.
29 Ba una God Murble dje ke ye awi dal, God singare ke ge nakerda, pamolo i punda we dji.
30 Jisas kandja embe dji ge kambono, Jisas kum paro we dji ge pille dji.

Jisas me ne, age kambono une moi al woi
(Matyu 12.46-50 ne, Luk 8.19-21)

31 Kune ge Jisas me ne, age kambono wo bekleto molo kandja sigiye dje woro Jisas er wondabe dji.
32 Una Jisas i pakna woro moi ge embe dje awi, Jisas, ni man ne, agan kambono bekleto ni we dje mor we dji.
33 Jisas embe dji, na mana ne, agana kambono mor ge ne mal ne? dji.
34 Jisas kane woinambo dje molo embe dji, ye na mana ne, agana kambono mor we dji.
35 Una ta God nomane paro mal pille kane yei dal, ge na mana ne, agana ne, ambana moye we dji.

4

Iwa ta wit megiye ipo mau al pup to wori
(Matyu 13.1-9 ne, Luk 8.4-8)

1 Jisas nu erim Galili djeke molo una moi al kandja dje awo moi. Una merke wo molmaka dumo sill dje keri. Ge pille, Jisas kanu ta pai al pakna po er nu erim al po ami dje moika, una wo manda moi.
2 Molmaka Jisas kandja buko merke dje una awo embe dji,
3 ye pillme! Iwa ta er mauye al po wit megiye i pup to woro pi.
4 Megiye pende ge kondwe al toika ka wo no keri.
5 Pende yage makimb ku moi al toika, makimb merke namoi pille ola dje gup woi.
6 Ba djimbe kal makimb al nawori, olpa pla woika ola dje do sege yeika, gorowill golo er kal pi.
7 Megiye pende yage ka kagle moi al pakna toika, gup ye pla woi ba, ka kagle tublo i kal worika, megiye natoi.
8 Ba megiye pende yage makimb wopake yei al toika, megiye merke toi. Pende 30 toika, pende 60 toika, pende 100 toika embe yei.
9 Na kandja djindo ge ye kamalne paro una pillme! dji.

Jisas nomane pai mal pille kandja buko dji
(Matyu 13.10-17 ne, Luk 8.9-10)

10 Are Jisas yene moika yene kogoye una ne, aike wani una wo embe dji, ni kandja buko djinden ge me no dje awe! dji.
11 Jisas embe dje awi, God dumoye wopake kandja seke paro ge God ye dje awi. Ba una orko mor ge na kandja buko dje aundo.
12 Ge pille una kanne ba kanpol natane. Piye ba pillpol natane. Ge pille ga nomane ake nataneke, singare ke yenj ge God kere naunda we dji.

Iwa ta wit megiye pup to wori mal me ge embe paro
(Matyu 13.18-23 ne, Luk 8.11-15)

13 Jisas kandja embe dje kogoye una awi, na kandja buko djill ge ye me napi paro. Na kandja buko porapora djindo ge ye namba mal pille ine?
14 Una ta wal yai ge God kandjiye yai.
15 Wit megiye yage kondwe toi ge me embe mal paro. God kandjiye una tukne al yai ge, Satan wo iworika, pille imbon dje yei ge, man pai.
16 Megiye yage ku moi al toi ge me embe mal paro. Una God kandjiye wopake pille ola dje i ba,
17 kandja ge djimbe nawori. Yepall ke ta moika una wo God kandjiye kamblo kal wormaka imb woika ola dje keri.
18 Megiye yage ka kagle moi al toi ge me embe mal pai. Una God kandjiye pi ba,
19 makimb wal nomane merke paika, dje mogoi pille we ye, wal merke kannambon dje pille, God kandjiye yale pagi ge to bi dje keri, megiye natoi.
20 Ba alla, megiye yage makimb wopake yei al toi ge me embe mal pai. Una nomane wopake paika, God kandjiye pille i pille, God kandjiye yai ge megiye toi. Pende 30 toika, pende 60 toika, pende 100 toika embe yei we dji.

Wamo lambo gaye mal pille kandja buko dji

21 Jisas embe dji, una wamo lambo gale ipo baket paknato napagye, man. Ipo bo mename al napagye eri. Una wamo lambo gale ipo bo al plato woro yene ge, kune yenda.
22 Wal seke paro ge alla er pene wonda, wal una nakaninj ge alla kanne we dji.
23 Na kandja djindo ge ye kamalne paro una pillme! dji.
24-25 Jisas embe dji, na kandja djindo ge ye pillpol tane. Una pille imbon dje yei dal, kandja merke piye. Ba una embe nayei dal, God kandjiye kembis ta piye ge alla i worda we dji.

Jisas iko bolo pla woi mal kandja buko dji

26 God dumoye wopake kantau yendo ge embe mal yendo. Iwa ta wal megiye worda.
27 Imina ou pa, armina po kogo ye wanda ba, wal megiye bolo er pla wondo mal ge une kanpol natondo.
28 Makimb yene kogo yendaka iko megiye bolo er pla wondaka, yeke kembis tondaka, kupiye tondaka are megiye tondo.
29 Megiye bo tondaka, una djekapill ipo kelip to i nonj we dji.

Jisas iko mastet megiye tondo pille kandja buko dji
(Matyu 13.31-32 ne, Luk 13.18-19)

30 Jisas embe dji, God dumoye wopake kantau yendo ge namba mal yendo? Na kandja su ye namba we djino?
31 God dumoye wopake yero ge embe mal yero. Iko megiye pende moro mal mastet embe naparo, kembis ke kaima paraka una ipo makimb al yar.
32 Mastet megiye yar ge bolo wor kerman kaima pundaka wal porapora mau al yar ge kamblo aundo. Ole to wo kerman pundaka bi yenda al ge ka wo numbine take moye we dji.

Jisas kandja buko eri dje awo moi
(Matyu 13.34-35)

33 Jisas kandja buko merke embe mal dji ge una yenekne pille ine mal dje awi.
34 Yene kandja dji ge kandja kiwa ta nadji, kandja buko eri dji. Ba are yene kogoye una boll moi ge, une kandja me ge dje pene woro awi.

Jisas kandja djika kamkopo nawoi
(Matyu 8.23-27 ne, Luk 8.22-25)

35 Taman pika Jisas yene kogoye una moi al kandja dje embe dji, nono er nu erim konato bone! dji.
36 Djika una merke moi ge kambono kere kanu ta pai al ge, Jisas po ami dje moika ga pakna pumaka er pi. I er pumaka kanu pende ga kambono pi al ge are pi.
37 Po molmaka kamkopo kerman woika, nu olup ye po wo yeika, nu er kanu paknato po puka to moika,
38 Jisas kanu mopiyeto ngambale kumbengil ye pagle ou pamoi.

Pa moika kogoye una po to mage embe dji, tisa, nono gopon manda yendo, ni napren mo?
39 Djimaka Jisas aglo molo kamkopo ne, nu boll aike man dje embe dji, ye olup alla nayese! dji. Embe djika kamkopo ne, nu olup kaima ta nayepill.
40 Jisas kandja embe dje kogoye una awi, ye namba yei pille kand gor? Ye pillgi napai paro we dji.
41 Ga kand kerman goi, yenekne kandja dje pille embe dji, une ge namba mal molo kamkopo ne, nu kandja djindo mal pirmell ne? dji.

5

Iwa ta ngambale ke yei kum ke moi Jisas wo iwori
(Matyu 8.28-34 ne, Luk 8.26-39)

1 Jisas kogoye una boll er nu erim kerman djeke yemto una Gerasa makimbne al pi.
2-3 Wo kanu ipo paglmaka, kum ke tukiye al moi iwa ola dje Jisas moi al woi. Una goi ipo ku mur wori al ge, une po pa wo embe yemoi. Una amblo gi djimbon dje yei ge, man pai. Asa una ka sen kolo pagi, ba ipon koye ge kune nayendo.
4 Kune merke una wo agle ankap to, ka sen kake al kolo pagi ba, une yembe ke yemolo to tup dji. Une yembe dongall kaima pai, una amblo gi djine kune nayei.
5 Ege ege une ku mur al ne, makimb mekbe al wane yau kerman to, ku i yene gakle to ke ye awo embe ye wani.
6 Jisas wo moika, une ellke molo kane, muk dje po Jisas kake al gopiye boglo djembon to awi.
7-8 Jisas embe dje une awi, ni kum ke tukiye al moren ge, iwa ge kere erwo orko piye! dji. Djika iwa ge yau kerman to embe dji, God kupill al moro iwa wariye Jisas ni wonden. Ni kaima we dje God aumben, ni na ye ke ye nawe! dji.
9 Djika Jisas embe dji, ni kandjin ne? Djika kum ke tukiye al molo embe dji, no una merke mormon, no kandjine ge ami kambono we dji.
10 Kum ke kandja yembe ye dje embe dji, ni no dje dumo ellke ta nawore! dji.
11 Dumo manda moi al kog merke tambale al em no moi.
12 Molmaka, kum ke kandja yembe ye dje embe dji, ni no dje worben pandaka, ni dje worbenka no er kog tukne al pakna bon we dji.
13 Kune, ye er pume! dji. Kum ke iwa moi ge kere er kog tukne al pakna pi. Kog muk dje er kal po nu erim moi al nu no golo keri.
14 Kog tau moi una kambono kane muk dje seke er dumo kerman po una moi al dje awi. Wal yei mal ge dumo porapora dje pumaka, una pille kanbon dje woi.
15 Asa une ge kum ke merke tukiye al moi ba ipon une ami dje molo, konkunom ye, nomane wopake i moi, una wo kane kand goi.
16 Jisas une kum ke tukiye al moi ge iwori, er kog tukne al pi mal pille kandjabe tomaka una woi ge pi.
17 Una moi ge kandja yembe ye dje embe dji, Jisas ni no makimbne al ge kere er tambiye ta ben we dji.
18 Djimaka Jisas alla er kanu al pakna po moika, kum ke tukiye al moi iwori iwa ge wo embe dji, Jisas, ni ben al na wono aike boll we dji.
19 Ba Jisas man dji. God ni wopake ye awo, wandill golo awi mal ge, ni unaken mor ge po dje awe! dji.
20 Djika iwa ge distrik Dekapolis po Jisas yei mal dje awika, una porapora pille aya dji.

Jisas ambo ta goi ge i gun wori. Alla ana ta gakle al meyam toi ge ye wopake ye awi
(Matyu 9.18-26 ne, Luk 8.40-56)

21 Jisas alla kanu ipo nu erim kerman djeke yemto pi. Jisas er kal woika, una merke wo nu erim djeke makai to moi.
22 Lotu numb kogo yei iwa kerman ta moi, yene kandjiye ge Jairus we dji. Une Jisas moi al manda wo Jisas kake al, gopiye boglo
23 embe dji, na ambona kembis moi ge goya manda kaima yendo, ni wo ambpenka kiwa yenda we dji.
24 Djika Jisas une boll aike er pupill. Pupill al ge una merke une boll dakalo pamaka aike pi.

25 Po kondwe tambiye pumaka ana ta moi. Une kognumb 12 pela meyam eri to pai.
26 Dokta, ana ge ye imbon dje yei man pai. Ana gakle ngembill kerman golo, ku woro pika pora dje keri. Ba ke pai ge pora nadji, alla ye wor kerman pi.
27-29 Jisas embe yendo we djimaka ana ge pille, Jisas una merke boll aike woi al ge ana ge para pakna pi. Na Jisas koniye kunomiye ta ambiyaka, na keina paro ge pora djinda dje pille, Jisas mopiye al manda po koniye kunomiye ambi. Ambika ola dje keiye pai ge pora dji. Yene gakle al pi ge na keina pai ge kaima pora djindo dje pi.

30 Pika Jisas pi yene yembe dongall pai ge pende er orko pika, une kane ake to kane embe dji, na konkunom una ne mal ambro ne? dji.
31 Kogoye una embe dji, una merke woi dumo sill djindo ba, ni namba yei pille na konkunom una ta ambro ne djinden ne? dji.
32 Ba Jisas aglo kane woinambo dje molo, una ne mal na konkunom ambro ne dje kanno dje yei.
33 Ana ge wal pille kane yemolo, une kake agle toika, kand kerman golo wo Jisas moi al gopiye boglo wal yei mal dje pene wori.
34 Jisas embe dji, ambona, ni pillgi pai pille ni kein pai ge pora djindo. Ni ellin tukin arngan yendaka, kiwa er piye dji.

35 Jisas kandja embe dje awo pamoika, Jairus kogoye una wo Jairus moi al embe dji, womba goi pora dji. Ni tisa imb naumben we dji.
36 Una kandja embe dji ba Jisas napille, Jairus moi al embe dji, ni kand nagopen, pillgi dje pamopen we dji.
37 Jisas, Pita ne, Jems ne, Jems age Jon na boll wone, una ta man we dji.
38 Wo lotu numb iwa kerman kogo yei iwa numbiye al po pillau djimaka, Jisas kani una kimb kallngane kerman yemoi.
39 Molmaka Jisas numog po embe dji, ye namba yei pille kimb kallngane yemor? Womba ge nagoro, kiwa ou pamoro we dji.
40 Jisas kandja embe djika una porapora poye awi. Ba Jisas una dje bekle woro, womba neme ne, kogoye una 3 pela aike dje i numog womba pagi al ge pi.
41 Po womba agle amblo embe dji, talita kum we dji (Kandja me ge, ambo kembis, ni agle! dji)
42 Embe djika ola dje ambo kembis ge aglo kond erwo pi. Ambo ge kognumb 12 pela moi. Jisas embe yeika una kane kand golo allall kerman toi.
43 Jisas kandja dongall dje awo embe dji, na embe yei we nadjime! dji. Ye womba kwa gale aume! dji.

6

Nasaret una Jisas kandja dji ge mop awi (Matyu 13.53-58 ne, Luk 4.16-30)

1 Jisas dumo ge kere, er yene dumeye al pi. Yene kogoye una boll aike pi.
2 Ege Sabat yeika Jisas er lotu numb numog po molo God kandjiye dje una awi. Una merke pille gok dje embe dji, une kandja djindo ge po nam kond iwi? Une nomane kerman paraka, kogo dongall yendo ge namba mal yendo?
3 Une ne ge, kamda moro. Ge Maria wariye moro! Yene age kambono mor ge, Jems, Josep, Judas ne, Saimon mor. Ambe kambono ge nono boll aike mor we dji. Embe dje Jisas pille ke pille awi.
4 Jisas embe dji, propet dumo porapora punda al ge una nomane aune. Ba yene neme ne, numbiye epilye taimane mor una nomane naune we dji.
5-6 Una pillgi nadji mal ge, Jisas kane aya dji. Kogo dongall ta nayei. Kiwa, una pende ke toi pai ge une amblo i gun woro awi.

Jisas una 12 pela dje i kogo omuk to awi (Matyu 10.5-15 ne, Luk 9.1-6)

Jisas dumo yemyem yei al ge po God kandjiye dje orko woro una awi.
7-9 Une kogoye una 12 pela dji womaka, une namba awo embe dji, ye ipo kum ke una tukne al moye ge dje orko worne! Ye soka soka dje pine. Ye wal naipine, kwa ne, kon kamban ne, ku moni poket al napanda, ye kiwa pine we dji. Ye bulo tulba amblo

i, kakene kau woro, konpakna taimane woro, embe er pume! dji.
10 Jisas kandja embe dji, ye po numb ta numog pi dal, ye numb al ge moye. Er pine pandaka numb ge kere er pine.
11 Ye pineke una ye dje i numog na-woro, ye kandja djine ge mop awo yei dal, ye bekle po kakene toll kill gulo woro kerne. Embe yeneke kambono kanne, sin-gare yenj ge, God ke kando we dji.
12 Embe djika kogoye una po una moi al embe dji, ye nomane ake tome! dji.
13 Una merke kum ke tukne al moi ge, ga po dje orko woro, una merke ke toi moi ge kopong ipo yemaka alla erwo gun pi.

Jon nu pagle awi iwa goi (Matyu 14.1-12 ne, Luk 3.19-20 ne, 9.7-9)

14 Jisas kogo yei mal ge una kandja dje wai djimaka king Erot pi. Una embe dji, Jon nu pagle awi iwa ge goi ba, alla aglo erwo gun po kogo yendo we dji.
15 Una pende embe dji, propet Elaija ka-masa goi ge alla aglo erwo gun po kogo yendo we dji. Una pende embe dji, propet asa goi una ta aglo wo kogo yendo we dji.
16 Embe djimaka Erot pille, man, Jon na asa nubke al kelip tollka goi ge aglo erwo gun po kogo yendo we dji.
17-20 Asa Erot po age Pilip game ika Jon embe dji, ni agan game Erodias inden ge kune nayendo we dji. Embe djika ana Erodias elle kumbso awo, Jon togoyo dje yei. Erot dje worika ami una po Jon i kaye woro, ka sen to wori pamoi. Embe ye paika Erot kantau moika ana togoyo dje yei, man pai. Jon singare wopake yei, God nale al une wopake moi ge, Erot kane kand goi. Kune pende Erot dji Jon wo kandjabe toika, Erot kamale ngundjo pille awi ba Jon kandjiye dji ge wopake pi.
21 Are ana Erodias Jon togoya mal kondwe kani. Erot me kannoi poke pillau djika kwamokna kerman gale nambon dje yemaka, Erot djika una kerman kambono merke woi. Gapman una yene kogo amblo pille dje awi una yemaka, ami una kerman yemaka, distrik Galili una kerman yemaka woi.
22 Wo kwamokna no molmaka ana Ero-dias ambore numog wo kogoll yei. Erot ne, una moi ge wopake kanmaka, Erot ambo moi al kaima we dje, kandja dongall dje awo embe dji, ni wal ta djimben mal na kaima auno.
23 Na wal porapora kantau yendo ge na tuge ino, ni tuge ino we djin dal, na kaima yeno we dji.
24 Erot embe djika ambo er bekle po megama dje pi, na djina naral wal aunda ne? dji. Megama embe dji, ni po embe djimben, Jon nu pagle awi iwa togolo, ngambale kelip to iwo aumben we djiye dji.
25 Ambo ola dje yem wo embe dji, ni ola dje po Jon nu pagle awi iwa ngambale kelip to i plet al woro iwo na awe! dji.
26 Djika King Erot pille urup dje pi. Ba une asa kaima we dji. Man djino, ba kwamokna no mor una ni kende djin dje kane djine dje pille ambo kandja dji ge pille pora, na yeno we dji.
27 Ami una taimanta dje worika ola dje kaye numb po Jon nubke al kelip toika goi.
28 Goika ngambale i plet al woro iwo ambo awika ambo ge ipo megama awi.
29 Jon kogoye una pille wo Jon golo pai ge ipo gull toi.

Jisas una 5,000 kwamokna awi (Matyu 14.13-21 ne, Luk 9.10-17 ne, Jon 6.1-13)

30 Jisas aposelye una er yem wo une boll moi. Kogo ye wani mal ne, kandja dje una awi mal dje Jisas awi.
31 Dje molmaka una merke po wo yemaka, Jisas ne, kogoye una kwa nane ege nayei. Jisas embe dje kogoye una awi, nono dumo ta wapra yenda al po waka mopon we dji.
32 Djika kogoye una boll yenekne kanu i er nu al po dumo ta wapra yei al pi.
33 Er pumaka una merke kane dumo yemyem kere nu erim djeke po kambono kanu iwo pillau djine al ge asamoll po moi.
34 Jisas wo pillau dje kani una merke wo molmaka une kane wandill golo embe dje pi, ye una mor ge kogsipsip mal embe mor ba, kantau yenda una ta namoro. Embe dje pille une kandja merke dje una awi.
35 Dje moika olpa er kal puno dje yeika kogoye una wo Jisas moi al embe dji, dumo

mormon al ge una numb gull ta manda nayero. Emill pano dje yendo,
36 ni dje worbenka una er dumo yemyem po kwamokna dulo i no pane we dji.
37 Djimaka Jisas embe dji, ye kwa auneke nane we dji. Kogoye una embe dji, no ku 200 mal ipo kwa top to iwo aumbon mo? dji.
38 Jisas embe dji, ye bret namba namba yero? Ye po kanme! dji. Po kane yem wo embe dji, bret 5 pela yeraka, pis soka yero we dji.
39 Jisas embe dji, ye djineke una kull akis al ami dje bill djelldjell to moyebe dji.
40 Po djimaka una makai to moi ge, pende 100 dje molmaka, pende 50 dje molmaka yei.
41 Jisas bret 5 pela ne, pis soka amblo i kupill al kane pla woro kamang ye, ni no kwa aunden, wopake we dje awo bret ne, pis aike tuklo kogoye una awi. Ye una omuk to aume djika, kogoye una i omuk to una awi.
42 Aumaka una porapora noi ke yei.
43 Wal tuge moi ngando i kon basket 12 pela to puka toi.
44 Iwa nambane kere kani ge 5,000 moi. Ana womba moi ge kere nakani.

Jisas nu erim be kond er pi
(Matyu 14.22-33 ne, Jon 6.16-21)

45 Jisas kogoye una moi al embe dji, ye asamoll kanu i nu erim konato dumo Betsaida pineke, na are wono we dji. Jisas una moi ge dje wori, er numbine pi.
46 Er po kermaka une kamang yeno dje pille er makimb mekbe al po yene moi.
47-48 Emill djika kogoye una kanu ipo nu erim kerman pakna yu pumaka, Jisas makimb mekbe al molo kambono pi al ge kanmoi. Imina pakna pika, kamkopo kerman woika, kogoye una apare to pine napai. Kise kise dje pumaka Jisas nu yeke be kamblo woi. Wo er wekle puno dje yeika 49 kogoye una molo kani, goll kagoi ta wondo dje kane yau kerman toi.
50 Embe dje kanmaka Jisas embe dje awi, ye molo gi dje molme! Ge na wondo, ye kand nagolme! dji.
51 Une er kanu al pakna pika kogoye una boll aike molmaka, kamkopo wo pai ge pora djika kambono kane gok dje aya dji.
52 Ga Jisas bret awi una noi ge pillpol natoi, kandja napi.

Jisas dumo Genesaret una merke ke toi moi ge ye wopake ye awi
(Matyu 14.34-36)

53 Jisas ne, kogoye una boll kanu ipo nu erim kerman to pruk dje er yemto dumo Genesaret po kanu ipo orko woro kaye kolo pagi.
54 Jisas kere er orko woika, una Jisas wale woi moro dje kane
55 muk dje dumo manda yei al po djimaka ke toi moi una i palbam al pakna woro, Jisas wo moya al ge i wormaka moi.
56 Jisas dumo kerman ne, dumo kembis aike pora wani al ge ke toi moi una i pene woro Jisas moi al embe dji, Jisas, una ke toi mor ge ni pora we djimbenka una ni konkunom wulle al ta ambi dal, kiwa moye we dji. Alla ke toi pai una ambi ge kiwa moi.

7

Juda una gollne God kandjiye dji ge kune nadji
(Matyu 15.1-9)

1 Parisi una ne, God lo dje awi una Jerusalem kere er Jisas moi al wo makai to moi.
2 Wo kani Jisas kogoye una asamoll aglene was naye, kwa no moi.
3 Parisi una ne, Juda una porapora asamoll aglene was yeworo kwa noi. Kambono gollne yei mal embe yemoi.
4 Kambono wo moi ge maket wane alla er numb al woi ge asamoll aglene was yeworo kwa noi. Embe yei ge kambono gollne kandja dji mal pille singare merke embe yei. Sin ne, plet kap, was yenj mal embe yei.
5 Parisi una ne, God lo dje awi una Jisas moi al wo embe dji, nono gollne dji mal pille nono aglene asamoll was yeworo kwa are nonmon ba, ni kogen una embe nayenj. Namba yei pille aglene was naye, kwa no mor ne? dji.

6 Djimaka Jisas embe dji, ye djillakene
soka paro una yenj mal embe, asa propet
Aisaia pepa bolo pagi ge bolo kune yei.
Embe boi,

Una mor ge na kandjina pille pla worinj
ba djillakene al djinj. Nomane ellke
yeraka na we dje pille nawinj.
7 Makimb una kandja djinj mal kambono
God kandjiye dje orko wormon we djinj.
Na kandjina pille pla yemor ge kiwa yemor
we dji *(Aisaia 29.13)*

8 Ye God lo dje awi ge kere ye yenekne
nomane pai mal amblo gi dje wanmor we
dji.

9 Jisas embe dji, God lo dje awi ge ye
kamblo kal woro, ye yenekne loine amblo
gi dje mor. Yenj ge ye wopake yenmon dje
pir mo?

10 Mosis kamasa embe dji, ye nanemane
kandja djine mal ge pillme! dji. Una ta
nanemane kandja ke dje awi dal una ge
togopon we dji.
11 Ba Mosis kandja lo dji ge ye napir, ye
kandja djell ta dje embe djinj, iwa ta ku ta
yenda neme pak to aunda kune yendo ba,
une ge soka dje awo embe djinda, ku yero
ge na opa ye God auno we djill pora dji, ye
nauno we djinda.
12 Une embe dji dal, ye embe djinj, une
ge God awi pora dji, neme naundo ge kune
yendo we djinj.
13 Kune yendo we djinj ge, ye God kand-
jiye kamblo kal woro kere, ye yenekne
gollne kandjine amblo gi dje mor. Kandja
lo embe mal pende merke ye pille yenj we
dji.

God nale al una kune namor we dji
(Matyu 15.10-20)

14 Jisas djika una alla womaka une
kandja dje embe dji, na kandja djindo ge ye
pillgi dje molme!
15-16 Wal orko yero ge, ye i djillakene al
no gulo worinj ge God kando djengimb ta
naparo. Ba ye wal nomane al paraka, dje
orko worinj ge God kando djengimb paro
we dji.
17 Jisas una moi ge kere er numb al pi.
Yene kogoye una wo embe dji, kandja buko
djin ge me no dje awe! dji.
18 Jisas embe dji, ye napir mo? God
kando wal orko yero ye i djillakene al no
gulo worinj ge djengimb naparo.
19 Ye kwa nonj ge er nomane al na-
pundo. Er ellne al po er ell mur numb
pundo we dji. Jisas kandja embe dji ge
une kwamokna nonmon mal God kando
djengimb ta naparo dje pille dji.
20 Ba, kandja una nomane paknato
moraka dje orko worinj ge God kando
djengimb paro we dji.
21 Una nomane al kandja dje orko worinj
ge embe mal paro. Nomane ke paraka, war
ambo djingdjang yenjka, wal kunumb no,
una togolo,
22 iwana bolo inj djingdjang ke ye, wal
noip golo, singare ke ye, kandja kende dje,
una kandjine amblo, penang ye, dall no-
mane paraka embe ye waninj.
23 Una singare embe yenj ge God kando
djengimb paro we dji.

Jisas kandja dji ge, dumo Ponisia ana ta kaima pillgi dji
(Matyu 15.21-28)

24 Jisas dumo moi al ge kere er dumo Tair
pi. Una kane djine dje er numog pi ba, une
po seke moya, napai.
25-26 Jisas wo moika una kane, Jisas woi
moro we djimaka ana ta pille Jisas moi al
woi. Ana ge ambore kembis ta moi ge, kum
ke tukiye al moi. Ana ge Juda ana man,
dumo Ponisia kona dumo Siria ana moi.
Une wo Jisas kake al gopiye boglo kandja
yembe ye dje embe dji, na ambona kum ke
tukiye al moro ge ni dje iworben we dji.
27 Dji ba, Jisas man dji, asamoll no wom-
bane kwa aumbonka no kune yene. Kwa i
kena aumbon ge, kune nayendo we dji.
28 Djika ana ge embe dji, Iwa Kerman,
ni kandja kaima djinden ba, womba
kwamokna nane, tuge yenda ge i bo
mename kena moye al aumbon ge kune
yenda we dji.
29 Djika Jisas embe dji, ni kandja embe
djinden ge ni alla er yem numbin al piye!
Ni ambon kum ke tukiye al moi ge kere er
orko pi pora dji we dji.

30 Djika ana ge alla er numbiye al po kani ambore bo al pamoi, kum ke tukiye al moi ge kere er pi pai, kiwa moi.

Jisas wo iwa ta kamale dall toi kandja nadji yewori kandja pi

31 Jisas dumo Tair kere er dumo Saidon pakna po molo, alla er distrik Dekapolis pakna pi. Po molo kere er nu erim Galili pi.
32 Po moika iwa ta kamale dall toika kandja kune ye nadji iwa ta moi. Una dje i Jisas moi al wo embe dji, ni iwa ge gakle amblo ye wopake ye aumben we dji.
33 Djimaka Jisas iwa kamale dall toi iwa ge dje i una merke moi ge kere, soka yenekne mopill.

Mopillka Jisas iwa kamale al, yene agle megiye i gulo woro, yene agle megiye al kungo to iwa ge albene al amblo
34 kane pla kupill al woro, pin dallmal woro embe dji, epata we dji. Kandja dji ge me embe mal pai. Ye soka kamalne ne, djillakene au djimbelle dji.
35 Djika iwa kamale dall toi ge au djika, albene kiwa yeika, kandja dume dje dji.
36 Djika Jisas una moi al embe dji, na wo embe yendo we dje ye nadjime! dji. Une man dji ba una po kandjabe to wai dji.
37 Una pille aya dje allall kerman to embe dji, Jisas kogo porapora yendo ge wopake yendo. Une wo yendaka, una kamalne al kandja napir ge, alla pir. Una djillakene al kandja nadjinj ge alla djinj we dji.

8

Jisas una 4,000 kwamokna awi
(Matyu 15.32-39)

1 Kune ge una merke makai to moi ba, kwamokna nane ta nayei. Jisas djika kogoye una womaka une embe dji,
2 una manda mor ge ege 3 pela nono boll mor, kwa ta nane nayero, na wandill goro.
3 Dje worno ba pende numbine ellke yero. Kondwe tambiye pineke kam koll tondaka, nalene wandaka yage tane we dji.
4 Djika kogoye una embe dji, una numb gull manda ta nayero. Nono nam kond po kwa iwo aumbon nane ne? dji.
5 Jisas embe dji, ye bret namba namba yero? Kogoye una molo, no bret 7 pela yero we dji.
6 Jisas una merke moi al ge djika, ga ami dje moi. Bret 7 pela yei ge une amblo, i God wopake we dje awo, tuklo i kogoye una awika, ga omuk to una awi noi.
7 Pis kembis sokarita yeika Jisas amblo i God wopake we dje awo, kogoye una moi al embe dji, ye ipo omuk to una aume dji. Djika ga ipo aumaka noi.
8 No kune ye kermaka, kwa pende moi ge ngando i kon basket 7 pela to puka toi.
9 Una kwa noi ge una 4,000 moi. Nomaka, Jisas una dje numbine al wori.
10 Yene kogoye una boll ola dje er kanu al pakna po er distrik Dalmanuta pi.

Parisi una Jisas, ni kogo dongall yembenka kanbon we dji
(Matyu 16.1-4)

11 Parisi una wo Jisas moi al nonga to embe dji, ni God kogoye kaima yen dal, kogo dongall ta yembenka kanbon we dji.
12 Djimaka Jisas tukiye ke toika pin dallmal woro embe dji, ye una mor ge namba yei pille wo na moll al kogo dongall ta yembenka kanbon we djinj? Na kandja kaima dje ye aundo, na kogo dongall ta yenaka ye nakanne we dji.
13 Jisas embe dje kere er kanu al pakna po nu erim yemto pi.

Jisas kogoye una moi al yis pille kandja buko dji
(Matyu 16.5-12)

14 Jisas kogoye una bret nane mal ta naipi. Bret taimanta kanu al yei.
15 Jisas embe dji, Parisi una ne, Erot unakiye kambono wo kandja djine ge ye napillme! dji. Una bret gale yis worinjka, yake wo kerman pundo mal ge, ga kandja djinj ge embe mal djinj we dji.
16 Kandja embe djika kogoye una yenekne kandja embe dji, nono bret ta naiupin pille djindo we dji.
17 Jisas pille embe dji, ye namba yei pille yenekne kandja dje, no bret ta naiupin we djinj? Ye namba ye pille kanpol nato, pillpol nato yenj? Ye kandja napir.
18 Ye nalene paro ba wal nakaninj. Kamalne paro ba wal napi paro. Na yendo ge ye kane dall yenj mo?

19 Na bret 5 pela tuklo i una 5,000 awill ge kwa tuge moika i kon basket namba namba toi ne? dji. Kon basket 12 pela topin we dji.
20 Na bret 7 pela yei ge iwo una 4,000 awill ge ye kwa tuge moika i kon basket namba namba toi ne? dji. Kon basket 7 pela topin we dji.
21 Kandja embe djimaka Jisas embe dji, na embe yell ge ye nakani mo? dji.

Jisas dumo Betsaida po una ta nale emill yei amblo au dje awi

22 Jisas kogoye una boll er dumo Betsaida pi. Iwa ta nale emill yei iwa ge, una dje i Jisas moi al wo kandja yembe ye dje embe dji, Jisas, ni una ge ambpenka nale kiwa yenda we dji.
23 Djimaka iwa nale emill yei ge Jisas agle amblo i er orko po molo, kungo to iwa ge nale al woro, gakle amblo embe dji, ni wal ta kanden mo? dji.
24 Djika nale emill yei iwa kane pla woro embe dji, na una kando ba, ga iko mal embe molo, kond erwo pinj we dji.
25 Embe djika Jisas une nale al alla ambika une yembe ye kanno dje yeika, nale alla au djika wal kane kune yei. 26 Yeika Jisas embe dji, ni er numbin al piye. Nono dumo molo wopill al ge alla er yem namben we dji.

Pita kandja wulle dje yem woro Jisas awi
(Matyu 16.13-20 ne, Luk 9.18-21)

27 Jisas kogoye una boll er dumo Sisaria Pilipai bon dje yemaka, kondwe tambiye pumaka, yene kogoye una moi al embe dji, na moro ge una ne mal kaima moro ne djinj ne? dji.
28 Kogoye una embe dji, una pende embe djinj, Jon nu pagle awi una wonden we djinj. Pende, ni iwa Elaija asa goi ge wonden we djinj. Pende, Propet ta kamasa goi ge wonden we djinj we dji.
29 Jisas embe dji, una embe djinj ba ye na una ne mal wondo dje kaninj ne? dji. Djika Pita embe dji, God Krais dje worda wonda we dji ge, ni wale wonden we dji.
30 Jisas embe dji, ye na embe moro we dje una dje naume! dji.

Jisas embe dji, na golo aglo erwo gun puno we dji
(Matyu 16.21-28 ne, Luk 9.22-27)

31 Jisas kogoye una moi al kandja gun ta dje awo embe dji, na Una Wombe moro ge Juda ngambalne pai una ne, opa gale awinj una kerman ne, God lo dje awinj una na mop awo, ye ke kaima ye awo togoye. Ba ege 3 pela erwo pundaka na alla aglo erwo gun puno we dji.
32 Kandja embe dji ge dje pene worika Pita wo Jisas dje i orko po man dji.
33 Djika Jisas kane ake to kogoye una moi al kane Pita moi al kandja awo embe dji, Satan, ni kere er na mopna al piye! Ni God nomane paro mal pille kandja nadjinden, makimb una nomane paro mal kandja djinden we dji.
34 Jisas djika kogoye una ne, una merke moi ge wo molmaka, une embe dji, una na boll wombon dje pi dal, yenekne nomane amblo kal woro, yenekne iko pera kake i na boll wone.
35 Una yenekne amblokun yemoye ge, goye. Ba una na we dje pille, na kandjina wopake paro mal pille molo goi dal, gun molo pane.
36 Una makimb al molo kog mogoi porapora kannane ba, golo pine ge, wal ge namba mal amblo pille dje aunda?
37 Wal naral wal awo alla gun moye ne? Ge man.
38 Ye una mor ge iwana djingdjang ye, singare ke yenj una mor. Na Una Wombe moro ge ye na we dje pille ngandjill golo, na kandja djindo ge ngandjill golo yei dal, are na Nena dje wordaka Una Wombe, God tau agelo boll yem wone poll dje au kerman djinda poke ge, Una Wombe wo ye para ngandjill golo aunda we dji.

9

Jisas gakle ta mal yei
(Matyu 17.1-13 ne, Luk 9.28-36)

1 Jisas embe dji, na kandja kaima dje ye aundo. Ye una mor ge nagoye. Mor mal embe moyeke God yembe dongall pandaka, yene dumoye wopake kantau yendo ge ye ombine dje aunda kanne we dji.

2 Ege 6 pela yei pora djika, Jisas Pita, Jems
ne, Jon boll dje i er pla makimb mekbe al
pika, yenekne molo kanmaka Jisas gakle ta
mal yei.
3 Yene konkunom yei al olpa to au djindo
mal embe kaima yeika, kuruwo boll ye poll
dji. Una makimb al ta molo konkunom was
yene ge kune nayenda.
4 Kogoye una kanmolmaka, una soka asa
gopill iwa Elaija ne, Mosis wo mopillka,
Jisas boll aike molo kandja dji.
5 Djimaka Pita Jisas moi al embe dji, tisa,
nono ba mormon ge abro. Ni pora we
djimbenka no numb asinga 3 pela takbon,
ni ta imbenka, Elaija ta indaka, ta Mosis
inda we dji.
6 Pita kandja embe dji ge une kand golo,
kandja me napai kandja dji.
7 Embe yeika kam kupa ta wo kambono
i pakna wori. Kupa paknato una ta kandja
dje embe dji, ge na warna kaima moro, na
wopake kane, wopille aundo. Une kandja
djinda mal ge ye pillme! dji.
8 Ola dje yene kogoye una kane yemyem
woro kani una ta namoi, Jisas taimane moi.
9 Embe yeika yenekne makimb mekbe al
moi ge kere er kal wo molmaka, Jisas iwa
3 pela moi al embe dji, ye makimb mekbe
al wal kani mal ge nadjine. Una Wombe
asamoll golo aglo erwo gun pundaka, ye
are kandja ge dje una aune we dji.
10 Une kandja embe dji ge, kambono wal
kani mal dje pene nawori. Yenekne kandja
dje pille embe dji, Jisas na golo aglo erwo
gun puno we djindo ge kandja me namba
mal paro ne? dji.
11 Yene kogoye una wo Jisas moi al embe
dji, God lo dje awinj una embe djinj, iwa
Elaija goi ge asamoll aglo er yem wondaka,
Krais ge are wonda we djinj. Ge namba yei
pille djinj ne? dji.
12 Jisas embe dji, kandja djinj ge kandja
kaima djinj. Elaija asamoll wo wal pora-
pora ge amblokun yenda. Ba Baibel kandja
bolo pagi ge, namba yei pille dji? Baibel
embe dji, Una Wombe imb merke kakdaka
una wo dje ke ye, ye ke ye aune we dji.
13 Jisas embe dji, na kandja dje ye aundo,
Elaija woi pora dji ba una yenekne no-
mane pai mal pille wo ye ke ye awi. Baibel
kandja dje wori pai mal pille embe yei we
dji.

Kum ke ta womba tukiye al moi ge Jisas wo iwori
(Matyu 17.14-21 ne, Luk 9.3-43)

14 Jisas kogoye una 3 pela boll er kal woi.
Wo kani yene kogoye una pende molmaka,
una merke wo i pakna wormaka God lo dje
awi una boll nonga dje moi.
15 Jisas woika, una merke moi ge kane
gok dje Jisas woi al muk dje wo djembon
toi.
16 Jisas kogoye una moi al embe dji, ye
God lo dje awi una boll nonga djinj ge naral
wal pille djinj ne? dji.
17 Djika una merke pakna moi ge iwa ta
embe dji, tisa, na warna ge kum ke tukiye
al moraka, kandja nadjindo. Na une dje i
ni mon al wondo.
18 Ege merke kum ke ge wo une i pup
to makimb al wordaka, une djillake eruwe
tondaka, kasmane koglo, kake agle djillik
dje paro. Na ni kogen una djill i gun wor-
bon dje yei, man pai we dji.
19 Djika Jisas pille una merke moi al
embe dji, ye una mor ge pillgi nadji paro.
Na ye boll ege namba namba imbne kake
pamoyo? Ni po womba ge dje iwe! dji.
20 Womba ge dje iumaka, Jisas pika kum
ke ge kane, ola dje yeworika womba yage
makimb al to, djillake al eruwe sill dje
paika, akemake to, kake agle djillik dje pai.
21 Jisas kandja dje womba ne moi al
embe dji, womba ke embe tondo ge ege
namba namba tondo ne? dji. Womba ne
moi ge embe dji, womba kembis moi poke
ge ke embe to pa woi, ipon tondo.
22 Kun merke kum ke wo womba to
wamo al woro, to nu al woro, togoyo dje
yendo. Ni wal ta yemben kune yenda
panda, ni no wandill golo awo, amblo pille
dje aumben we dji.
23 Djika Jisas embe dji, na iworno kune
yenda panda we djinden ge namba yei
pille djinden? Una ta pillgi dji dal, wal
porapora yenda kune yenda we dji.
24 Djika womba ne ge, ola dje yau to
embe dji, na pillgi djindo ba ta djino kune
nayendo, ni na amblo pille dje aumben we
dji.

25 Djika Jisas kani una merke muk dje
kanbon dje manda womaka, une kum ke
dje woro embe dji, ni kum ke womba djil-
lake ne, kamale amblo pel djinden ge erwo
piya! Ni er yem wo womba tukiye al ge
napiye! dji.
26 Djika kum ke ge yau to womba amblo
killmau to kere pagle, erwo pika womba
kiwa moi. Une goi mal embe paika, una
merke embe dji, womba kaima goro we dji.
27 Embe dji ba, Jisas womba agle amblo i
pla worika womba aglo moi.
28 Are Jisas er numb al pika, yene kogoye
una womaka yenekne molo embe dji, no
namba yei pille kum ke womba tukiye al
moi iworbon kune nayei ne? dji.
29 Jisas embe dji, kum ke embe mal mor
ge una kamang ye God auneke wor pine,
man panda, wor napine we dji.

Jisas alla namba 2 taim na golo aglo erwo gun puno we dji
(Matyu 17.22-23 ne, Luk 9.43-45)

30-31 Jisas kogoye una boll dumo moi al
kere er distrik Galili pakna po wani. Une
kogoye una moi al kandja dje awo moi
pille, una dje djine dje pille seke wani. Une
embe dji, Una Wombe dje ipo una auneke,
ga togolo pagiyeke, ege 3 pela erwo pun-
daka, une aglo erwo gun punda we dji.
32 Dji ba, kogoye una kandja dji ge napi.
Ga dje pupon dje yei ba kand goi nadji.

Una ne mal molo er wekle pinj?
(Matyu 18.1-5 ne, Luk 9.46-48)

33 Jisas kogoye una boll er dumo
Kaperneam wo pillau dji. Er numb al
po molmaka, Jisas wo embe dji, kondwe
wopin al ge ye yenekne kandja namba we
dji ne? dji.
34 Jisas embe dji ba kambono kond tam-
biye woi ge yenekne nonga dje, una ne mal
iwa kerman moya ne? dje woi. Ge pille
yenekne ngandjill golo kandja dje yem na-
wori.
35 Jisas kane ami dje molo kogoye una
12 pela dji womaka une embe dji, una er
wekle bon dje yei dal, er are kaima wone,
una porapora nune kogone ye aune we dji.
36 Jisas djika womba ta woika, kogoye
una moi al dji pakna woro, yene womba
kagle molo embe dji,
37 una na we dje wopake pille womba
mor mal embe djembon to awi dal, nanam
djembon to awinj. Una na djembon to
awi dal, ge na dje wori woll iwa moro ge
djembon to awinj we dji.

Una ellne kumbso nono nawi dal nono ye nambon una moye
(Luk 9.49-50)

38 Jon wo Jisas moi al embe dji, tisa, no
kanpin una kum ke tukne al moi ge iwa ta
po ni kandjin al iwori ba, iwa ge nono boll
nawani, no po man djipin we dji.
39 Djimaka Jisas embe dji, ye man we
nadjine. Una na kandjina al kogo dongall
ta yei dal, are ola dje nanam we dje pille
kandja ke dje naune.
40 Una nono ye ke ye nawi dal, ge nono ye
nopin una mor.
41 Na kandja dje ye aundo, una wo, ga
Jisas wombaye mor we dje, nu kap kolo
iwo awi dal, ga top yero ge kaima ine, er
take dje napunda we dji.

Singare ke panda ge una nomane to ke yenda
(Matyu 18.6-9 ne, Luk 17.1-2)

42 Jisas embe dji, womba ta na boll pillgi
djindaka una wo kamale taneke womba ge
na kandjina keri dal, ku kerman tumblo i
ga nubkane al kaye kolo pup to nu solwara
al worneke nu no goye ge, ngembill kembis
goye. God tonda ge to djerpall ye kerda.
43-44 Ni aglen yewordaka ni singare ke
ta yen dal, kelip to seke worben. Aglen
taimane pandaka, ege ege gun molo
pamopen ge wopake mopen. Ba alla,
ni aglen soka aike pandaka, i wamo do
nagomdo al worne ge wopake namopen.
45-46 Ni kaken yewordaka ni singare ke
ta yen dal, kelip to i seke worben. Kaken
taimane pandaka gun molo pamben ge
wopake mopen. Ba alla, ni kaken soka
aike pandaka, i wamo al worne ge wopake
namopen we dji.
47 Ni nalen yewordaka ni wal kane sin-
gare ke ta yen dal, nalen polo i seke wor-
ben. Nalen taimane pandaka God dumoye
wopake kantau yendo al er pakna ben ge
wopake mopen. Ba alla, ni nalen soka
aike pandaka, i wamo al worne ge wopake
namopen.

48 Wamo do paro ge kaima nagomda. Una golo er pakna pi dal, kimkiyaka gaklene al tundo no pa pundaka pora nadjinda.
49 Una ap woro opa gar mal embe, God wamo tondaka una porapora dane.
50 Ap ge wal wopake, ba djugo nayei dal, ye namba yeneke alla djugo yenda? Man, yene kune nayendo. Una ap worinjka kwamokna al pundaka nonjka djugo yendo mal embe, ye una boll ami dje wopake moye we dji.

10

Iwa ana kerda ge, kune yendo mo man?
(Matyu 19.1-12 ne, Luk 16.18)

1 Jisas dumo moi al ge kere er distrik Judia paknato wane er nu Jodan kapa yemto pi. Pika una merke une moi al alla womaka une ye wani mal pille, God kandjiye dje una awi.
2 Dje awo moika Parisi una Jisas moi al wo kandja ta djindaka, kandja kot ye aumbon dje pille embe dji, iwa ta yene nomane panda mal pille ana keri dal, ge kune yendo mo man? Nono loine paro ge, namba we djindo ne? dji.
3 Jisas embe dji, Mosis lo namba mal dje pepa bolo ye awi ne? dji.
4 Kambono embe dji, Mosis pepa boi ge embe dji, ye gamane to worne panda, ye pepa bolo awo to worne we dji.
5 Jisas embe dji, ye kandja napi pille Mosis pepa bolo ye ana kerne ge kune yendo we dji.
6 Ye pillme! Kamasa God wal porapora beke yei ge iwa yene djell ye beke, ana yene djell ye beke yei.
7 Ge pille iwa ta neme kere, er ana boll po moyaka,
8 soka gaklene taimane panda mopell we dji. Ge pille, asa iwa ana soka djelldjell mopill ba iwa ana ipon gaklene taimane paraka mormell we dji.
9 Ge pille God iwa ana i taimane wori. Una i djelldjell worne ge kune nayendo we dji.
10 Are Jisas kogoye una boll er numb al po molmaka, kogoye una iwa ana kerda Jisas kandja dji mal ge pille, ga une dje pi.
11 Jisas embe dji, iwana soka mopell, woge game kere po ana gun ta i dal, une ana gun boll kunumb nonmell.
12 Iwana soka mopell, game woge kere po iwa gun ta pi dal, iwa gun boll kunumb nonmell we dji.

Jisas womba kerker er wome dji
(Matyu 19.13-15 ne, Luk 18.15-17)

13 Una womba kembis Jisas amblo kamang ye aunda dje iumaka, kogoye una, man dji, ye womba naiume! dji.
14 Jisas kane elle kumbsika embe dji, ye man nadjime! God dumoye wopake kantau yendo al ge womba ker embe mal mor ge dumene yero. Womba er na moro al wonebe! 15 Na kandja dje ye aundo, womba ker God dumoye wopake kantau yendo al er pakna pinj mal, una embe nayei dal, kaima er pakna napine! we dji.
16 Dje kere Jisas womba ker kambono amblo i pakna woro, taimantaiman dje amblo embe dji, God ye wopake ye aunda we dji.

Kog mogoi kannoi iwa Jisas boll kandja djipill
(Matyu 19.16-30 ne, Luk 18.18-30)

17 Jisas er puno dje yeika, iwa ta muk dje wo gopiye boglo embe dji, tisa wopake, na singare namba mal yenaka God na i gun worda na gun eri molo pano ne? dji.
18 Djika Jisas embe dji, ni namba yei pille na wopake we djinden? God taimane wopake moro.
19 Mosis lo bolo pagi mal ni kanden. Una tonagoye! Iwa djell ta game mo, ana djell ta woge boll kunumb nanambell. Wal kunumb nanane. Kot kende dje una naune. Una djell wal ye kende kulo ngundjo i nanane. Ye nanemane kandja djine mal pille kane yene we dji
20 Djika une ge embe dji, tisa, na womba kembis molo woll ipon moro ge, lo pora ni djinden ge na yell we dji.
21 Embe djika Jisas une wopake kane awo embe dji, ni wal porapora yen ba, wal taimanta nayenden. Ni po kogin mogoin porapora i ku bolo i una wal kannanonj una aumben. Embe yen dal, ni wal wopake

kupill al yenda imben. Alla, ni na boll aike er womben we dji.
22 Ba iwa ge kog mogoi merke kannoi pille Jisas kandja embe dji ge une gume ke ye, ke pille er pi.
23 Er pika Jisas yene kogoye una moi al kane embe dji, una kog mogoi merke kannonj una God dumoye wopake kantau yendo al pakna pine pandaka kogo sipdje yene.
24 Embe djika yene kogoye una gok djimaka Jisas kandja embe dje awi, wombana kambono, God dumoye wopake kantau yendo al ge una pakna pine ba, kogo sipdje ye yembe dongall ke yene.
25 Kogkamel er wopa kond kembis yero al pakna punda kune yenda ba, una kog mogoi merke kannane una, God dumoye wopake kantau yendo al er pakna napine we dji.
26 Djika kogoye una allall to, gok dje embe dji, ni djinden kaima pandaka God nono i yem naworda, tonda mal mormon we dji.
27 Djimaka Jisas kogoye una moi al kane embe dji, makimb una yene kune nayenda ba, God wal porapora yenda ge kune yendo we dji.
28 Djika Pita embe dji, no wal porapora kere, ni boll aike wopin mormon. God no wal ta aunda imbon mo man ne? dji.
29 Jisas embe dji, na kandja kaima dje ye aundo, una na we dje pille, na kandjinabe wopake dje una aumbon dje pille, agane ambane ne, nanemane ne, wombane, numbine, makimbne ta keri dal,
30 makimb al moye poke, God wal aunda ge 100 i pla woro aunda. Numbine ne, agane ambane ne, mane, wombane ne, makimbne aunda ba imb para wondaka una wo ye ke ye aune. Embe pille are God kupill makimb gun yenda poke, God kambono i gun wordaka gun molo pane.
31 Una wekle mor una wor are pineke, are pinj una wor wekle pine we dji.

Jisas namba 3 taim nanam togoye we dji
(Matyu 20.17-19 ne, Luk 18.31-34)

32 Jisas kogoye una boll er Jerusalem bon dje yemaka Jisas wekle pika kogoye una are wo aya dje pillmaka, una are woi ge kand golmaka embe ye er pi. Pumaka Jisas are wal une boll wonda mal pille, kogoye una 12 pela moi al ge dje i pakna woro
33 embe dji, ye pillme! Nono er Jerusalem pakna bonka, opa gale awinj una kerman ne, God lo dje awinj una mor al ge Una Wombe dje ipo pakna worne. Kambono une kot ye awo, une goya mal yendo we dje kere, epil djell una togoye dje pille ipo aune.
34 Epil djell una bakalo awo, kungo to, ka pirngangill to, togoye. Ege 3 pela erwo pundaka une alla aglo erwo gun punda we dji.

Jems age Jon boll wo Iwa Kerman mopoll dje yepill
(Matyu 20.20-28)

35 Iwa Sebedi wariye soka Jems ne, Jon wo Jisas moi al embe djipill, tisa, ni no wal ta aumben dje wopill we djipill.
36 Jisas embe dji, na ye wal naral wal auno dje ye pirmell ne? dji.
37 Soka embe djipill, are ni Iwa Kerman mopenka, poll dje au kerman djinda poke ni djimbenka no soka wo ni boll ami dje mopoll. Ta wo aglen woto moyaka, ta wo aglen darto moya we djipill.
38 Djipill ba Jisas embe dji, ye kandja djinmell ge, pillpol nato djinmell we dji. Na kap nano mal ge, ye nambell kune yendo mo? Una na baptais* ye aune mal ye para ye aune dje ye pora we dje pirmell mo? dji.
39 Soka, kapla, yemboll kune yendo we djipill. Djipillka Jisas embe dji, kap na nano ge ye soka para nambell. Una na baptais ye aune mal ye para imbell.
40 Ba ye soka wo na aglena woto ne, darto mopell ge na djino kune nayendo, God yene dje i una ge wo moye we dji.
41 Djika kogoye una 10 pela moi ge pille ellne kumbso Jems ne Jon awi.
42 Soka embe djipill pille Jisas djika kogoye una womaka une embe dji, ye kaninj, una kerman epil djell mor ge yembe yemolo una kantau yemor. Iwa Kerman mor ge namba paraka kogo dongall ye awinj we dji.

* **10:38:** Jisas baptais we djindo ge una wo une imb awo togoye mal ge pille dji.

43 Yenj mal ye mor ge embe nayene! Ye
mor al iwa kerman mopon dje yei dal, ye
una boine moye.
44 Una wekle bon dje yei dal, una pora-
pora nune kogone ye aune.
45 Ge pille Una Wombe woi ge, ye une
kogoye ye aune dje pille nawoi, man. Une
woi ge ye kogone ye awo, una merke top to,
i yem worno dje pille goya we dji.

Jisas Iwa Bartimeus nale emill yei amblo au dje awi
(Matyu 20.29-34 ne, Luk 18.35-43)

46 Jisas kogoye una boll er dumo Jeriko
pakna po molo er orko puno dje yeika,
yene kogoye una ne, una merke aike
pumaka, Timeus wariye Bartimeus ge nale
emill yeika, kondwe djeke ami dje moi.
Una kond erwo pi al ge une kokane dje, ku
moni ne, wal aume dji.
47 Dje moika, una embe dji, Jisas dumo
Nasaret iwa wondo we djimaka, une pille
yau kerman to embe dji, Jisas, ni Depit
wariye wonden ge, ni na wandill golo awe!
dji.
48 Una merke molo man dji, ni kandja
kere! dji, ba une napi. Yau kermanke
toi, Jisas ni Depit wariye wonden ge, ni na
wandill golo awe! dji.
49 Jisas wo aglo molo embe dji, ye djineke
une wondabe! dji. Djika una po nale emill
yei iwa moi al po embe dji, ni wo pille, agle!
dji. Jisas ni pille djindo we dji.
50 Embe djimaka une kon saket gulo
woro, ola dje aglo er Jisas moi al pi.
51 Jisas embe dji, na namba mal ye ni
auno dje pren ne? dji. Nale emill yei iwa
embe dji, tisa, na nalena alla au djinda
kannoba dji.
52 Jisas embe dji, ni er piye! Ni pillgi djin
pille ni nalen alla au djindo kane! dji. Djika
ola dje nale au djika wal kane Jisas pi al are
er pi.

11

Jisas King mal embe molo er Jerusalem pi
(Matyu 21.1-11 ne, Luk 19.28-40 ne, Jon 12.12-19)

1 Jisas kogoye una boll er Jerusalem
manda po dumo Betpage ne, Betani kona
makimb mekbe Olip pumaka, Jisas kogoye
una soka dje wekle woro
2 embe dji, ye dumo koito yero ge po kan-
bell, kog dogi wombe ta una ap to inawani
una kaye kolo worne pamoya. Ye po piska
to i er wose! dji.
3 Una, ye kog dogi ge namba yei pille
kaye piska tonmell ne? dji dal, ye embe
djimbell, Iwa Kerman kogo ta pai pille dogi
ge po yenda we djimbell. Dogi kogo ye
kerdaka Iwa Kerman ola dje iwo yem woro
aunda we djimbell we dji.
4 Djika soka er pupillka kog dogi pene
pamolo numb djillake al kaye kolo wori
pamoika po kanpill. Kane po kaye piska
topillka,
5 una manda moi ge embe dji, ye kog dogi
namba yei pille kaye piska tonmell ne? dji.
6 Soka Jisas kandja dji mal dje yem wor-
pillka una moi ge, kune, ye i er pise! dji.
7 Soka dogi ipo Jisas moi al woro, soka
yenekne konne kunomne gulo i dogi
mopiye al kulo yepillka, Jisas wor pla po
ami dje moi.
8 Una merke kane konkunom gulo i kal
kondwe kulo yemaka, una pende mau al
po iko yeke buko dje iwo kondwe kulo yei.
9 Una pende wekle pumaka, una pende
are womaka, Jisas pakna pika, una yau to
embe dji, God kandjiye kerman pandabe!
dji. Iwa God kandjiye al pille wondo ge God
ye wopake ye aundabe! dji.
10 Nono gollne Depit una kantau yemoi
mal, iwa wondo ge embe yenda. God une
ye wopake ye aunda. God kandjiye ker-
man pandabe! dji.
11 Jisas er Jerusalem po, lotu numb ker-
man gull pai al er pakna po wal porapora
moi ge kane woinambo dje kani. Ba olpa er
kal puno dje yeika une Jerusalem kere, ko-
goye una 12 pela boll aike er dumo Betani
pi.

Iko pik ta moi ge Jisas po, ni megiye alla nate! dji
(Matyu 21.18-19)

12 Kamkumaikekana kambono dumo
Betani kere kondwe tambiye pumaka,
Jisas koll toi. Toika iko pik yepall ta ellke
moi ge yeke merke to moi.

13 Jisas kane po megiye ta uro i nano dje
kani, ba megiye ta to napai, iko megiye bo
tonda poke nayei pille, yeke eri to pai.
14 Jisas iko moi al embe dji, ni megiye
to to yen ge ipon pora djindo, una wo ni
megiye uro nanane! Na man djindo we
dji. Jisas kandja embe djika kogoye una
kambono pi.

Jisas lotu numb kerman gull pai al er pakna po una dje bekle wori
(Matyu 21.12-17 ne, Luk 19.45-48 ne, Jon 2.13-22)

15 Jisas kogoye una boll er Jerusalem
pumaka, lotu numb kerman gull pai al
Jisas er pakna pika, una wal iwo pagi ne,
una wal top tambon dje woi ge porapora
dje bekle wori. Una pende ku megiye i ta
awo ta awo embe yemoi al ge, une po bo
tebol amblo ake toi. Una pende ka pulma
iwo yemoi al po bo sia amblo ake to wori.
16 Una lotu numb pakna molo wal ipo wo
yemoi ge Jisas po man dji.
17 Una moi al Jisas embe dji, Baibel bolo
wori paro ge embe djindo,

Na numbina yero ge dumo porapora mor
ge wo kamang yene *(Aisaia 56.7)*
Ba ye kunumb una numbine yero mal
embe yembon dje pille yenj we dji
(Jermaia 7.11)

18 Jisas kandja embe djika opa gale awi
una kerman kambono ne, God lo dje awi
una pille kondwe ta yendaka Jisas togopon
dje pi ba, Jisas kandja dje awi mal una
merke aya dje pi. Ge pille kambono kane
Jisas pille kand goi.
19 Emill paika Jisas kogoye una boll
Jerusalem kere er pi.

Una pillgi kaima dji dal, kamang yeneke God wal aunda
(Matyu 21.20-22)

20 Kamkumaikekana Jisas kogoye una
boll kondwe po kani, iko pik djimbe kanbe
boll gorowill golo keri.
21 Jisas kandja dji mal Pita nomane al
pille une moi al embe dji, tisa, kane! Ni iko
kane mangal to awin ge gorowill golo keri
we dji.
22 Jisas embe dji, ni God boll pillgi djim-
ben we dji.
23 Na kandja kaima dje ye aundo, ye
nomane soka napandaka, kamang yene
mal pille kaima panda dje pi dal, makimb
mekbe paro ge, ni aglo wor solwara moro
al po paye! dje kamang embe yei dal,
kaima er punda we dji.
24 Ge pille, na kandja dje ye aundo, ye
wal imbon dje pille, God kaima aunda dje
kamang yei dal, God kaima aunda we dji.
25 Ye aglo molo kamang yene kune, ye
agane ye boll ke ta yei dal, ye napiye, ye
kere aune. Ye embe yei dal, ye singare ke
yene ge, ye Nane kupill al moro ge kere
aunda.
26 Ye kere nawi dal, ye singare ke yene ge,
ye Nane kupill al moro ge kere naunda we
dji.

Jisas ge namba i ge nam kond po i?
(Matyu 21.23-27 ne, Luk 20.1-8)

27 Jisas kogye una boll er Jerusalem pi.
Lotu numb kerman gull pai al Jisas pakna
po wanmoika, opa gale awi una ne, God lo
dje awi una ne, Juda una kerman kambono
wo
28 embe dji, ni kogo dongall yen ge ni
nam kond po namba i kogo yenden? Una
ne mal kaima ni namba awi yenden ne?
dji.
29 Djimaka Jisas embe dji, na ye kandja ta
paro eri. Ye kandja wulle ta dje yem woro
na awi dal, na namba awi kogo yendo iwa
djinaka ye piye.
30 Jon woi ge makimb una dje wori wo
nu pagle awi mo, God dje wori wo nu pagle
awi? Ye djime! dji.
31 Djika kambono yenekne kandja dje
embe dji, God Jon dje wori woi we djimbon
ba, Jisas embe djinda, ye namba yei pille,
Jon kandja dji ge mop awi ne? djinda.
32 Alla makimb al una Jon dje wori woi
we djimbon ba, una porapora, God dje
wori wo propet kaima moi we dje pir we
dji. Ga kandja embe dje pille
33 Jisas moi al, no nakanmon we dji. Dji-
maka Jisas embe dji, ye nakanmon we djinj
ge na namba awo, dje wori woll iwa ge, na
ye dje nauno we dji.

12

Wain mau kogo yei una ke yei mal Jisas kandja buko dji
(Matyu 21.33-46 ne, Luk 20.9-19)

1 Juda una kerman wo molmaka Jisas kandja buko ta dje awo embe dji, Iwa ta wain mau yale, gull pok ye i pakna woro, wain megiye nuye koyo dje nu teng mal embe ye wopake yei. Kunumb una wo wain i djine dje tau numb ku bolo plakill taki. Iwa ge po kogoye una dji womaka une embe dji, ye wain pul ye tau wopake molme! Tuge nanam i nanaka, tuge ye i naneke embe yembon we dji. Kapla we djimaka une er pi.

2 Po moika wain megiye bo toika, wain megiye bo to moro ge, na ino dje pille, boiye iwa ta dje worika er wain tau moi una moi al pi.

3 Po dji ba, wain tau moi una wo boiye ge to djerpall ye pagle dje wormaka, kiwa er yem pi.

4 Mau ne ge une boiye ta dje wori pi ba, wain tau moi una kambono boiye ge ngambale al to, ye ke ye awi.

5 Boiye ta dje wori pi ba, kambono wo iwa ge togoi. Embe ye pumaka iwa ge boiye merke dje wori pi. Pende ye ke ye awo, pende togolo embe yei.

6 Are kaima iwa ge yene boiye ta dje worno dje yei ge yene wariye dje woro embe dje pi, na warna kandja djinda mal kambono pille yene we dji.

7 Embe pi ba, wariye pika wain mau kogo una yenekne kandja dje embe dji, iwa ge wariye wondo. Une makimb yero ge inda mal paro. Nono une togolo wain mau nono imbon we dji.

8 Embe dje pille, iwa ge wariye pika kambono po togolo wain mau orkokill i pup to seke wori we dji.

9 Jisas embe dji, wariye togoi ge, mau ne wo namba mal yenda? Une wo wain kogo una togolo, kogo una djell dje iwordaka wo kogo yene.

10 Baibel paknato kembis ta bolo wori pai ge ye kere nakani paro. Embe bolo wori paro, Una numb ku bolo takbon dje yei. Ku ta ke moi we dje keri ge, ke kaima namoi, man, wopake moika, una iwo bolo pagle numb beto taki ge dongall ke pai.

11 Ku wopake moi ge God yeika wopake moi. Nono kane aya djipin we dji *(Buk Song 118.22-23)*

12 Jisas kandja embe djika Juda una kerman Jisas nono pille kandja buko dje aundo dje pille, Jisas kaye tambon dje yei, ba ga kani una merke kunda kakne paika Jisas moi al kere er pi.

Una gapman ku takis aune mo man ne? dji
(Matyu 22.15-22 ne, Luk 20.20-26)

13 Juda una kerman kambono Jisas kandja ta djindaka ale yendaka kot ye aumbon dje pille, Parisi una ne, King Erot epilye una boll dje wormaka, po Jisas moi al pi.

14 Po molo embe dji, tisa, no kanmon, ni kandja kaima djinden. Una kandjine paro ne, naparo una porapora mor ge ni ye kune ye aunden, God kandjiye kaima dje aunden una moren. Ni namba we dje pren? Nono ku takis dumo Rom gapman iwa kerman Sisa aunmon ge kune yendo mo man ne? dji.

15 Takis tambon mo natambon ne? dji. Ba kambono djillakene soka pai ge Jisas kane embe dji, ye namba yei pille na kandja djino ale yenda mo man ne dje su ye djinj ne? Ye ku takis tonj mal megiye ta yenda auneke, na kanno we dji.

16 Ku megiye ta aumaka une kane embe dji, ku al iwa ta piksaye ne, kandjiye paro ge una ne kandjiye paro ne? dji. Kambono embe dji, ge Rom gapman iwa kerman Sisa piksaye ne, kandjiye paro we dji.

17 Djimaka Jisas embe dji, iwa Sisa wal yenda ge ye Sisa aune. Alla God wal yenda ge ye God aune we dji. Jisas kandja embe dji ge una pille aya dji.

Sadusi una wo Jisas moi al embe dji, una gor ge alla agiye mo man ne? dji
(Matyu 22.23-33 ne, Luk 20.27-40)

18 Sadusi una Jisas moi al woi. Kambono moi ge, una gor alla aglo erwo gun napine

dje pi una moi. Jisas dje pupon dje wo embe dji,

19 tisa, Mosis Baibel bolo kandja dje nono awi ge embe dji, iwa ta goya game kangill moya wombaye ta namoye ge, age are moya ge indaka, wombaye ta moye ge age goi wombaye mor we djine we dje pepa embe boi we dji.

20 No kandja su ta dje ni aumbon. Kamasa, age age 7 pela moi. Agane komne moi ge ana ta i, ba wombaye ta namoi. Age goika

21 age are alla ana ge i. Wombaye ta namoika age ge goi. Goika age ta ana taimane ge embe i yemolo goika, wombaye ta namoi.

22 Iwa 7 pela embe ye golo pumaka wombane ta namoi, are kaima ana ge goi.

23 Yei mal ge ni djimbenka no pupon, are una golo aglo erwo gun pine ge, ana taimane moi ge una ne game kaima moya ne? dji.

24 Djimaka Jisas embe dji, ye kandja djinj ge ale paro. Baibel kandja djindo mal ye kanpol natonj, God yembe dongall paro ge ye pillpol natonj.

25 Una golo aglo erwo gun pine ge wo iwana mal embe bolo naine, man. Kupill al tau agelo mor mal embe moye.

26 Una golo aglo erwo gun pinj mal asa Mosis pepa bolo pagi ge ye kere nakani paro. Iko tuge ta bolo pai al wamo do pai mal pille Mosis pepa embe bolo wori pai ge, God une moi al wo embe dji,

> Ye kokane kamasa molo goi iwa Abraam Godiye ge na moro, Aisak Godiye ge na moro, Jekop Godiye ge na moro, we dji *(Kisim Bek 3.6)*

27 God moro ge una gor ge Godne namoro, man. Una gun mor ge Godne moro we dji. Ye pi ge ale kaima pai paro we dji.

God loye ta pa er wekle pundo (Matyu 22.34-40 ne, Luk 10.25-28)

28 Jisas kambono boll kandja dji al ge God lo dje awi iwa ta molo pi. Jisas kandja wulle wopake dji ge iwa ge kane Jisas moi al embe dji, God lo dje awi ge naral lo er wekle pundo ne? dji.

29 Jisas embe dji, lo er wekle pundo ge embe. Ye Israel una pille molme! Nono Godne ge taimane moro.

30 Ni God wopake kanben! Ni ellin tukin ne, nomanin ne, yemben boll God wopake kaima kane gi dje mopen.

31 Lo are wondo ge lo wekle kana paro mal, embe mal paro. Ni nenem kanwopake yenden mal ge, ni agan embe kanwopake yemben. Lo soka ge lo kerman paro. Lo djell ta wor wekle punda ge kune nayendo we dji.

32 Djika God lo dje awi iwa ge embe dji, ni kandja kaima djinden, tisa, ni kandja djin ge God moro ge taimane moro, god djell ta namor ne,

33 nono God wopake kane, ellne tukne ne, nomane ne, yembene boll God wopake kane, nonekene kanwopake yenmon mal ge, nono agane embe kanwopake yembon we djin ge kandja kerman paro. Wal opa porapora nono iwo aunmon ne, opa i gale aunmon ge kandja kerman embe naparo we dji.

34 Iwa ge kandja wulle wopake dji ge, Jisas kane embe dji, God dumoye wopake kantau yendo al ge ni ellke namoren we dji. Jisas kandja embe djika una kand golo, kandja ta alla nadji.

Krais ge ne mal moro? (Matyu 22.21-46 ne, Luk 20.41-44)

35 Lotu numb kerman gull pai al Jisas pakna po molo kandja dje una awo embe dji, God lo dje awinj una embe djinj, God dje wori wonda Krais King Depit gollye moya we djinj ge, namba yei pille djinj?

36 God Murble Depit boll moika Depit pepa bolo embe dji,

> God Iwa Kerman wo na iwa kerman moi al embe dji, ni wo na moro al manda aglena woto ami dje mopenka, na ni kundayem una to kamblo kal worno we dji *(Buk Song 110.1)*

37 Jisas embe dji, Depit asa moi yene gollye are moya ba, Depit yene gollye pille, ni na iwa kerman moren we dji ge namba yei pille dji ne? dji.

God lo dje awi una singare ke mal yei
(Matyu 23.1-36 ne, Luk 11.37-54 ne, 20.45-47)

Jisas kandja dji ge una merke molo wopake pi,

38 Jisas kandja dje pamolo embe dji, God lo dje awinj una singare yenj ge ye kanpol tane! Kambono wopake pille konkunom momo woro, maket wanneke una wo djembon tane ge wopake pir.

39 Lotu numb numog pinj ge wopille koi ngimbnge al po mor. Una kwa kerman nane paraka, kambono una kerman mor dumene al ge po mor.

40 Kambono ana kangill mor al po kende kulo dje numbine yero ge kiwa ngundjo inj.* Una kanne dje pille kamang momo yenj. Embe yenj una ge God dume dje tonda we dji.

Ana kangill ta opa ye God awi
(Luk 21.1-4)

41 Jisas lotu numb kerman po ku opa awo awo yei al manda po ami dje molo kanmoi. Una ku iwo opa woro erwo po embe yemoi.

42 Yemolmaka ana kangill ta wal kannanoi ana ge wo ku megiye kembis soka iwo opa wori. Ku soka awi ge wan toea taimane mal embe awi. 43 Jisas kogoye una dji womaka une embe dji, na kandja kaima dje ye aundo, ana kangill ge wal kannanoi ba, ku iwo opa awi ge une awo plato woro, una porapora opa awi ge kamblo aundo.

44 Una ku merke kannonj ge tuge iwo opa worinj ba tuge yero. Ana ge ku ta nayei, kembis ta yei mal iwo opa awo keri we dji.

13

Jisas kandja embe dji, una lotu numb kerman to ke yene we dji
(Matyu 24.1-2 ne, Luk 21.5-6)

1 Jisas lotu numb kerman gull pai al kere er orko pika, kogoye una taimanta wo embe dji, tisa, lotu numb kerman yero ge ku wopake kaima iwo taki, numb wopake kaima yero we dji.

2 Jisas embe dji, numb ge ni kanden mo? Are una wo sellke kal worneke, ku taimanta pla nayenda, to gur dje kal makimb al woro kerne we dji.

Are imb merke wonda
(Matyu 24.3-14 ne, Luk 21.7-19)

3 Jisas makimb mekbe Olip ami dje moika, lotu numb kerman koito yeika, Pita ne, Jems ne, Jon womaka yenekne molmaka, kambono embe dji,

4 ni djimbenka no pupon. Ni kandja djin ge kune nam yenda ne? Wal naral wal asamoll panda no kanbonka are ni djin mal panda ne? dji.

5 Jisas kogoye una moi al embe dji, una wo ye kende dje awo djine, ye kanpol tane!

6 Una merke na kandjina al wo kandja kende dje awo, na wale wondo we djineke, una merke pille kaima yene.

7 Una kunda boyeke ye piye, kunda bolo embe yenj we dje kandja waye ye djineke ye piye. Kandja embe djine ge ye kand nagoye. Una kunda kaima boye ba, kupill makimb pora djinda ege manda nayenda.

8 Una iwa duliye ta yemolo, ta tondaka kunda bopell. Una dumo kerman ta gapman tau moro ge i yem djindaka, gapman dumo djell ta i yem djindaka kunda boye. Dumo merke kam imem wondaka makimb olup yendaka, una kam koll kerman goyeke kwamokna napanda. Wal embe yenda ge ana womba kuyo dje yendaka asamoll gakle ngembill yendo mal ge, embe yenda we dji.

9 Ye pille kane yemolme! Una wo ye dje ipineke, gapman ye boll kot djineke, lotu numb yenda al una wo ye ye ke ye auneke, ye Jisas wombaye mor we dje pille ye ipo iwa kerman ne, king moye al worne. Worne ge ye na boll wani mal dje pene worneke kambono piye.

10 Asamoll, una na kandjinabe wopake paro ge dje auneke, una kuruwo kama porapora piye.

11 Kambono ye dje ipineke, iwa kerman kambono ye boll kot ye awi dal, kandja namba we djimbon ne dje nomane to

* **12:40:** Mosis lo dji mal pille, ana kangill moi ge ne, womba bine moi ge Juda una kerman kambono po wal awo, kantau yene we dji (Lo 26.12). Ba God lo dje awi una ge embe nayei, man. Ana kangill wal kembis yei ge, God lo dje awi una kerman po wal ngudjo i nomaka ana kangill kambono tarowamo ye, numbine gullne ta nayei mal moi.

napiye. Kune ge God ye kandja djine mal aundaka djine. Ba, ye yenekne kandja nadjine. Ye Nane Murble ye boll moro ge kandja aundaka, ye dje orko worne.

12 Age yemolo age ta gapman boll kot ye awo, togolme djinda. Nane yenekne wombane ipo gapman boll kot ye aune. Wombane yenekne nanemane ipo gapman boll kot ye awo, togolme djine.

13 Ye na kandjina pille we yenj mal ge, una porapora ellne kumbso aune. Ba ye pillgi dje pamoi dal, ege pora djinda poke ge God ye i yem worda we dji.

Wal kerawa are wonda (Matyu 24.15-28 ne, Luk 21.20-24)

14 Una wal kerawa iwo dumo naworne al ge worneke ye kanne. Ni pepa kerden una pille! Wal ge iwo embe wori dal, una distrik Judia moye una kere seke er kamkimb al pinebe!

15 Una numb be moye ge er kal po konne bona numog yenda ta naine, kiwa seke pine!

16 Una ta mauye al wanmoya ge er yem wo koniye kunomiye ta nainda, kiwa seke er punda!

17 Ana womba moglo moye ge ne, womba kindja am awo moye ge wandill mal moye.

18 Ye seke pine ge ye kamang yene. Kam ke tage, nu kam to djinda.

19 Na imb wonda we djindo ge imb kerawa kaima wonda. Asa God wal porapora beki poke pa woi ipon mormon ge imb embe mal ta nawoi, alla are imb embe mal ta nawonda.

20 God, pora djindabe! nadji dal, una kuruwo kama porapora goye. Ba God yene dje i una golo djine dje pille, ege momo napunda, God pora djindabe! djinda we dji.

21 God Krais dje wori wonda we dji ge kola moro! we djine. Mo, une ba moro we dji dal, ye napillme!

22 Una kandja kende embe djine ge kaima wone. Ta, God Krais dje wori woi na wale wondo we djinda. Ta, na propet woll moro we djinda. Ga kogo dongall ke ye, djep kayekaye yene. Una merke kandja kende dje awo, ngundjo i pakna worne. Ga God dje i una ngundjo i pakna worbon dje yene ba, man panda.

23 Ye pillpol tane! Una kaima wo embe yene ba, na ye dje awill pora dji.

Are Una Wombe yem wonda (Matyu 24.29-31 ne, Luk 21.25-28)

24 Ba alla una imb kakne pora djindaka, ola dje olpa emill yenda. Takene do au djindo ge pora djindaka,

25 kam kandjip kupill al moro ge kere yage kal tondaka, kupill al yembe pai wal puga djinda.

26 Are Una Wombe yembe dongall pandaka, kam kupa boll wondaka, pol djindaka au kerman djinda una kanne.

27 Une yene tau agelo kambono dje wordaka wo yene dje i una makimb wulle al moyeke, kupill wulle al moyeke, une dje i makai to wordaka moye we dji.

Iko pik kandja buko dji (Matyu 24.32-35 ne, Luk 21.29-33)

28 Iko pik kandja buko dji mal ye pillme! Iko megiye tano dje yendaka kupiye asamoll tondaka, yeke are tondo. Tondo ge, ye embe djinj, ge aka donda pille yendo we djinj.

29 Yendo mal wal embe pandaka ye kani dal, ye embe dje piye, Una Wombe yem wonda ege manda kaima yei, une kond djillake al moi pora dji.

30 Na kandja kaima dje ye aundo, wal merke embe yenda we djill ge, ye una mor ge nagoye, gun mor mal embe molo kanne we dji.

31 Kupill makimb pora djinda ba, na kandja djindo ge kaima pamoya, pora nadjinda we dji.

Jisas wonda ege ge una nakaninj (Matyu 24.36-44)

32 Na kandja djill Una Wombe wonda poke ge una porapora nakaninj. Tau agelo kupill al mor ge nakaninj, God wariye ge nakando, Nena taimane kando.

33 Ye pillpol to, kanpol tane. Iwa Kerman wonda poke ge ye nakaninj. 34 Ge embe mal paro. Iwa ta dumo ellke puno dje yenda. Yene boiye una kambono kogo yene mal dje awo, numb kond dua kantau yenda iwa moya al embe djinda, na yem

wono ge ni kond dua yero al molo kanpol tamben we dje kere er punda.
35 Yendo mal embe, ye kanpol tane. Numb ne yem wonda poke, ye nakaninj. Emill pandaka wonda mo, imina pakna pundaka wonda mo, kam kindja tagdaka wonda mo,
36 une ola dje wondaka ye ou pamoye ge kune nayenda.
37 Na kandja dje ye aundo ge, na ye una porapora mor al piye dje pille djindo, ye kanpol tane.

14

Una kerman kambono Jisas togopon we dji
(Matyu 26.1-5 ne, Luk 22.1-2 ne, Jon 11.45-53)

1 Ege soka wor pundaka ege kerman Pasopa ne, Bret gale yis pakna naworo nambon we dji ege wo pillau djinda paika, opa gale awi una kerman ne, God lo dje awi una boll, Jisas kaye to, togoye mal pille kandja dje wanmoi.
2 Ege kerman yero poke nono po Jisas imbon ge una kane pagle kunda kake djine, nono seke ye po imbon we dji.

Ana ta wo Jisas ngambale al kopong yei
(Matyu 26.6-13 ne, Jon 12.1-8)

3 Jisas dumo Betani po iwa Saimon numbiye al moi. Saimon asa kenj kalanj toi iwa moi. Jisas kwa no moika, ana ta kopong nume ta iwo to buko dje Jisas ngambale al tulu dje woro kopong yei. Kopong yei ge kandjiye nart. Mirang wopake yeika, ku kermanke boi.
4 Ana embe yeika una kane minj i yenekne kandja dje embe dji, namba yei pille tulu dje wusko yendo ne?
5 Kopong ipo ku bolo ku silpa 300 mal embe i una wal kannanonj una aune ge kune yenda ba, ana ge ni ke yenden we dji.
6 Jisas pille embe dji, ye kerme! Ana ge na ye wopake ye aundo.
7 Una wal kannanonj una ege ege ye boll moye. Ye wopake ye aune panda ye aune kune yendo, ba na ye boll ege ege namoyo.
8 Ana embe yei ge yenda mal yei. Na goyaka una gull tane dje pille yei.
9 Na kandja kaima dje ye aundo, una dumo porapora po na kandjinabe wopake dje aune al ge, ana kopong yei mal ge djineke una piye we dji.

Judas Jisas ipo kundayem una auno we dji
(Matyu 26.17-25 ne, Luk 22.3-6)

10 Jisas kogoye una 12 pela moi ge taimanta Judas Iskariot ge, na Jisas ipo Juda una opa gale awinj una kerman mor al auno dje pille une kambono moi al pi.
11 Po djika kambono wopille no ni ku aumbon we djimaka, Judas pille po kondwe ta yendaka, na Jisas dje ipo kambono mor al auno dje kane kane moi.

Jisas kogoye una boll kwa noi
(Matyu 26.17-25 ne, Luk 22.7-14 ne, 22.21-23 ne, Jon 13.21-30)

12 Juda una ege kerman, bret gale yis pakna naworo nambon we dji ege ge wo pillau djika, una kogsipsip togolo ege kerman Pasopa pille moi poke, kogoye una Jisas moi al wo embe dji, ege kerman, Pasopa kwamokna nambon ge no nam po wal amblokun ye moponka ni wombenka nambon dje pren ne? dji.
13 Jisas kogoye una soka dje woro embe dji, ye Jerusalem po kanbell, iwa ta nu kolo iwo ye kanda. Une punda al ge ye are bell.
14 Numb punda al ge ye numog po numb ne moya al embe djimbell, tisa embe dji, na kogena una boll wo ni numbin al ege kerman Pasopa kwa nambon ge dumo nam yendaka wo nambon ne? djimbell.
15 Rum plato yero ge une ombine dje ye aunda. Ye kanbell, bo tebol ne, sia ge amblokun yeworne yenda. Yenda al ge ye po kwamokna gale amblokun yembell.
16 Kogoye una soka Jerusalem po kanpill, Jisas kandja dji mal kaima yeika, soka po kwamokna gale amblokun yepill.
17 Emill kindja djika, Jisas kogoye una boll er woi.
18 Wo kwa no molmaka, une embe dji, na kandja kaima dje ye aundo, ye mor al ge una taimanta na ipo kundayem una mor al aunda.
19 Kambono pille wandill golo molmaka, ta yemolo, ni na pille djinden mo? djika, ta

yemolo ni na pille djinden mo? djika embe dje moi.
20 Jisas embe dji, iwa na djindo iwa ge ye una 12 pela mor al ge une pakna moro. Una ta na boll bret i plet al to bale aike namboll ge, une ge wo na ipo kundayem una mor al aunda.
21 Una Wombe togoye we dje Baibel bolo pagi ge kaima panda. Ba iwa ge dje ipo kundayem una mor al worda iwa ge, wandill mal moya. Une me nakuika une wopake moika we dji.

Jisas kogoye una bret ne, wain awi (Matyu 14.22-26 ne, Luk 22.15-20 ne, 1 Korin 11.23-25)

22 Jisas kogoye una boll kwa no molmaka, une bret ta i God wopake we dje awo, tuklo kogoye una awo embe dji, bret ge ye i nome! Ge na gaklena.
23 Nu wain kap al moi ge Jisas i God wopake we dje awo kogoye una moi al awika kambono porapora noi.
24 God kandja gopa gun ta to awi ge, na meyamna una porapora pille tulu djinda.
25 Na kandja kaima dje ye aundo, na ipon nu wain noll pora djindo. Ba are na Nena dumoye wopake kantau yenda poke, na nu wain kindja ta nano we dji.
26 Djika kambono lotu gollang ta dje kere er bekle po makimb mekbe Olip pi.

Jisas embe dji, Pita ni na mop aumben we dji (Matyu 26.31-35 ne, Luk 22.31-34 ne, Jon 13.36-38)

27 Jisas kogoye una moi al embe dji, ye porapora na kere seke pine we dji. Ye embe yene ge Baibel bolo wori paro ge embe djindo, kogsipsip tau moi una na togoyaka, sipsip seke er djelldjell pine we dje pepa embe boi.
28 Ba na golo aglo erwo gun puno ge na asamoll po dumo Galili moyaka, ye are wone we dji.
29 Pita embe dji, una porapora ni kere seke pine, ba na ni nakerno we dji.
30 Jisas embe dji, na kandja kaima dje ni aundo, ipon imina pakna pundaka ka kondwale kun soka yau natonda ba, ni kun sokara, na Jisas nakando we djimben we dji.
31 Pita kandja yembe ye dje embe dji, una ni togolo, na togolo yene ge na pora we djindo. Ba na ni nakando we djino ge, man we dji. Pita kandja embe dji ge kogoye una porapora kandja karkar eri dji.

Jisas dumo Getsemani po kamang yei (Matyu 26.36-46 ne, Luk 22.39-46)

32 Jisas kogoye una boll er dumo Getsemani pumaka Jisas embe dji, ye ba ami dje molme! Na kola po kamang yeno.
33 Pita ne, Jems ne, Jon aike dje ipi. Jisas pi urup djika
34 Jisas kambono 3 pela moi al embe dji, na nomana urup kerman djindo, goyo mal yendo, ye na boll kane kane moye.
35 Yepall ta er kola po yene yage makimb al pamolo kamang ye embe dji, Nena, ni kapla we djimbena, ege ke na boll wo djinda.
36 Nena, Nena, ni wal porapora yeno dje pupen ge kaima yemben, kap ni na aunden ge iworben, ba na nomana paro mal nayemben, ni nomanin paro mal yemben we dji.
37 Embe dje kere er yem wo kani kogoye una ou pamolmaka, Pita moi al une embe dji, Saimon, ni ou paren mo? Ni na boll awa taimanta kanmopen ge kune nayendo kana?
38 Ye tau molo kamang yene. Singare ke yeworda ye yage djine. Una nomane al wal ta yeno dje piya ba, gakle al yembe napanda we dji.
39 Jisas alla er yem po kamang asa yei mal pille kamang embe yei.
40 Alla yem po kani kogoye una nalene ou woi. Woika kambono ou pamolmaka Jisas woi ba, ga kandja namba mal djimbon ne dje pi.
41 Une alla namba 3 taim wo kogoye una moi al embe dji, ye kiwa molo ou eri pamopon dje pir mo? Na makimb al moll pora djindo. Ye kanme! Iwa ta wo Una Wombe dje i singare ke yenj una mor al worda poke ge ipon yero.
42 Iwa na dje i kundayem una aunda we djill ge woi pillau djindo. Ye aglme, nono po kanbon we dji.

Judas po Jisas i kundayem una awi
(Matyu 26.47-56 ne, Luk 22.47-53 ne, Jon 18.3-12)

43 Jisas kandja dje pamoika, kuntaimane, yene kogoye una 12 pela moi ge ta Judas ge una merke boll aike woi. Opa gale awi una kerman ne, Juda una kerman dje wormaka una bainat amblo i, kapill tumge boro iwi.
44 Iumaka asamoll Judas ge embe dji, na po iwa ta djillake to noll dal, ye po iwa ge kaye to i er pume! dji.

45 Ola dje Judas Jisas moi al wo embe dji, tisa, emill dji wopake we dje djillake to noi.
46 Embe yeika una kane wo Jisas amblo kaye toi.

47 Jisas boll aike wani iwa ta bainat amblo i toika iwa ta kamale bolo kelip to yagi. Iwa ge opa gale awi iwa kerman wekle pi iwa boiye toi.
48 Una merke wo moi ge Jisas embe dji, na kunumb una namoro ba, eine kunumb una tonj mal embe, ye bainat ne, kapill tumge iwo na tambon dje yenj.
49 Ege ege na ye boll lotu numb kerman gull pakna molo kandja dje ye awo moll ge ye wo na natoi. Ba ipon ye wo na tonj ge Baibel bolo wori pai mal megiye tonda dje pille ye wo na tonj we dji.
50 Djika kogoye una porapora Jisas kere seke er djelldjell pi.

51 Kambono Jisas ipi al ge iwa kop ta are woi. Iwa ge konkunom kuruwo taimane wori, konkunom ta nawori. Una po iwa ge ambpon dje ye, yene kon wori ge amblmaka une kere,
52 ell kiwa boll muk dje seke er pi.

Una Jisas kot ye awi
(Matyu 26.57-68 ne, Luk 22.54-55 ne, 22.63-71 ne, Jon 18.13-14 ne, 18.19-24)

53 Una Jisas ipo opa gale awi iwa kerman wekle pi iwa numbiye al pi. Opa gale awi una kerman ne, God lo dje awi una ne, Juda una ngambalne pai una wo asamoll makai to molmaka, 54 una Jisas ipi al ge Pita are eprap ye pi. Opa gale awi iwa kerman numbiye al gull pai ge Pita er pakna po, eine kambono moi al po ami dje, wamo pille moi.

55 Opa gale awi una kerman ne, Juda una kerman po una pende dje i pakna wormaka Jisas singare ye wani mal dje orko wori ba une wal ke ta yenda togoye mal ta kane nai.
56 Una merke wo kandja kende dji ba kandja dji ge wor taimane napi.
57 Una pende aglo kandja kende kulo dje embe dji,
58 Jisas kandja embe dji pupin, lotu numb kerman una aglene pall taki yero ge na sellke iworo kerno. Alla ege 3 pela wor pundaka na lotu numb gun ta, una aglene pall natakinj ge na takno we dji.
59 Embe dji ba kambono kandja dji mal ge wor taimane napi.
60 Embe djimaka una moi al ge opa gale awi iwa kerman wekle pi iwa ge, une aglo molo embe dji, una ni embe yen we djinj ge ni kandja ta dje yem naworben mo? dji.
61 Jisas kandja ta dje yem naworika iwa kerman ge kandja alla dje embe dji, God Krais dje worno wonda we dji ge ni wale won mo? God pla kaima moro una wariye moro ge ni wale wonden mo man ne? dji.
62 Djika Jisas embe dji, na wale moro. Ye kanne, Una Wombe God yembe dongall pai una agle woto ami dje molo, kupill al kam kupa boll wonda mal, kanne we dji.
63 Djika iwa kerman yene koniye kunomiye amblo ball dje embe dji, una kandja gun ta wo nadjine.
64 Jisas God kandjiye ambro ge ye pi pora djindo, namba yembon ne? dji. Una embe dji, une togopon mal djindo we dji.
65 Embe dje kere ga Jisas kungo to awo, allap iwo nale al to bi dje pagle, aglene buko dje to embe dji, God kandjiye seke paro ge ni dje pene wore! dji. Djimaka eine una to ke ye awi.

Pita, na Jisas nakando we dji
(Matyu 26.69-75 ne, Luk 22.56-62 ne, Jon 18.15-18 ne, 18.25-27)

66-67 Pita kot yei numb gull pakna kal to molo wamo pille moika, opa gale awi iwa kerman yene boiye ana ta wo Pita kane gi dje molo embe dji, dumo Nasaret iwa Jisas ge ni boll wani una moren we dji.
68 Ba Pita tormang ye embe dji ni djinden ge na nakando, na napro we dji. Une

er puno dje pille gull kond djillake al po moika ka kondwale yau toi.

69 Toika ana ge alla wo una moi al embe dji, une ge kambono boll pakna moi iwa we dji.

70 Dji ba, Pita alla, man we dji. Yepall ta moika ga Pita boll aglo moi una ge, Pita moi al embe dji, ni Galili una moren, ni ga boll pakna mon we dji.

71 Djimaka, Pita na kandja kaima djindo, ye iwa djinj iwa ge na nakando. Na kandja kende djill dal, God na tonda we dji.

72 Une kandja embe djika, ka kondwale ola dje alla yau toi. Toika, Pita pille Jisas, ni kun 3 pela na nakando we djimbenka, ka kondwale yau kun soka tonda we djin ken dje pille, une kimb dallmal yei.

15

Una Jisas kaye to i iwa Pailat moi al pi (Matyu 27.1-2 ne, 27.11-14 ne, Luk 23.1-5 ne, Jon 18.28-38)

1 Kam tage au djika opa gale awi una kerman kambono ola dje wo molmaka, Juda una kerman ne, God lo dje awi una ne, lotu una kerman porapora womaka kandja dje begle moi. Dje kere pagle, kambono Jisas kaye to ipo Pailat moi al pi.

2 Po wormaka Pailat embe dji, Juda una mor ge ni kingne moren mo? dji. Jisas embe dji, owo, ni nenem djinden we dji.

3 Opa gale awi una kerman kambono kandja kayekaye dje ni yen we dje Jisas awi.

4 Yemaka Pailat pille Jisas moi al kandja alla dje awo embe dji, ni wal merke ye ke yen we djinj ge ni kandja ta dje yem woro naumben mo? dji.

5 Pailat kandja embe dji ba Jisas kandja ta dje yem nawori. Jisas kandja nadji ge Pailat pille aya dji.

Pailat, Jisas nil togolme! dji (Matyu 27.15-26 ne, Luk 23.13-25 ne, Jon 18.39-19.16)

6 Kognumb ege ege Juda una lotu ege kerman pai al, Pailat embe yei. Una merke kaye pamoi al ge iwa taimanta yene kandjiye djimaka Pailat egeye kelip to orko wori.

7 Kune ge iwa ta kaye pamoi. Una gapman boll kunda ye una togolo yei al ge une pakna moi. Une kandjiye ge Barabas we dji.

8 Una Pailat moi al embe dji, ni kaye paro iwa ta egeye kelip to orko worden mal pille ipon embe yemben! we dji.

9 Djimaka, Pailat embe dji, na iwa ta dje orko worno ge Juda una kingne moro ge dje orko worno mo? dji.

10 Pailat kandja embe dji ge une kani opa gale awi una nomane ke pille, Jisas kot ye awo togopon dje pille dji.

11 Pailat kandja embe dji ba, opa gale awi una kerman kambono kandja yembe ye djimaka una merke moi ge embe dji, Jisas man, Barabas i orko worben we dji.

12 Pailat embe dji, iwa Juda una kingne moro we djinj ge na namba yeno ne? dji.

13 Djika una porapora kandja alla dje embe dji, nil togole! dji.

14 Pailat embe dji, une ge ke namba mal yei pille na togoyo dje djinj ne? dji. Dji ba una porapora yau kerman to, nil togole! dji.

15 Djimaka Pailat una wopake piye dje pille Barabas dje orko wori. Woro djika ami una wo Jisas i ka pirngangill toi. To kermaka, une Jisas i ami una moi al awo embe dji, ye ipo nil togolme! dji.

Ami una Jisas to bakalo awi (Matyu 27.27-31 ne, Jon 19.2-3)

16 Pailat ami una Jisas ipo gapman numb gull paknato pi. Po djimaka ami una porapora wo makai toi.

17 Ami una kambono kon bage momo ta iwo Jisas gakle al wori. Ka kagle king kon pula worinj mal ka kumba ye ngambale al pagle, 18 kakene gopiye boglo Jisas djembon to awo embe dji, wopake, Juda una kingne kerman moren ge kanan molo pamopen! we dji.

19 Kapill iwo Jisas ngambale al to, kungo to, gopne boglo taimagaus pa djembon mal toi.

20 Bakalo awo ye kere, kon bage awi i yem woro, yene koniye alla woro, gull pai al kere er orko po Jisas iko al nil togopon dje ipi.

Jisas iko pera al nil toi
(Matyu 27.32-44 ne, Luk 23.26-43 ne, Jon 19.17-27)

21 Dumo Sairini iwa Saimon er Jerusalem pakna wono dje woika ami una kambono djimaka Jisas iko pera kake iwi ge une i kaki. Saimon ge une iwa soka Aleksander ne, Rupus nanewoga moi.
22 Dumo kandjiye Golgota we dji yei al ge woi. Dumo kandjiye ge me embe mal pai, una ngambalne yembe we dji.
23 Ga dumo ge al womaka ga nu wain marasin boll kull woro, Jisas nonda dje awi ba, Jisas nanoi.
24 Ami una Jisas iko pera al nil toi. Koniye kunomiye ge ami una taimantaiman dje ine mal pille tukye gakle mal wori.

25 Jisas ipo nil toi poke ge kamkumaikekana 9 oklok yei.
26 Jisas ke yei mal iko al bolo pagle embe dji, iwa moro ge Juda una Kingne moro we dji.
27-28 Una to kunumb no embe ye wanpill una soka ge, ta i Jisas agle woto iko pera al nil to pagle, ta i agle darto nil to paglmaka, Jisas pakna pai.*

29 Jisas iko pera al nil to wori pamoika una kondwe po wo yei ge kane bakalo awo, burkome ye awo embe dji, a! Ni lotu numb kerman to sellke woro, ege 3 pela wor pundaka alla takno we djin ge,
30 nenem amblo pille dje awo, ni iko pera al kere er kal we! dji.
31 Una yei ge una opa gale awi una kerman ne, God lo dje awi una kambono wo kane Jisas bakalo awo yenekne kandja dje embe dji, asa Jisas una amblo pille dje awi ba, ipon yene amblo pille djinda ge kune nayendo.
32 Iwa ge Krais, Israel una kingne kaima moi dal, iko pera al kere er kal wondaka, nono kane, kaima pillgi djimbon we dji.

Jisas goi
(Matyu 27.45-56 ne, Luk 23.44-49 ne, Jon 19.28-30)

33 Embe yemaka, olpa nale 12 oklok yeika, dumo porapora yei ge emill ye pa pika 3 oklok yeika alla au dji.
34 3 oklok yeika, Jisas yau kerman to embe dji, eloi eloi lema sabaktani we dji. Kandja me ge embe mal paro, God nena, God nena, ni namba yei pille na kerden ne? dji.
35 Embe djika una kambono aglo kanmoi ge embe dji, pir mo! Elaija pille yau tondo we dji.
36 Embe djimaka iwa ta moi ge muk dje po wal bogandara dal embe i nu wain to bale i, bulo al woro i pla woro awo Jisas nu ge nonda dje awo embe dji, nono kanbon, Elaija wo une pak to i kal worda mo man ne? dji.
37 Embe djika Jisas alla yau kerman to kere goi.

38 Goika lotu numb kerman numogto allap kolo pagi ge, kona pla ball dje er kal wo soka yei.
39 Jisas embe dje goika ami iwa kerman Jisas pai al koito molo kane embe dji, ipon iwa goro ge God wariye kaima moro we dji.
40 Ana pende ellke molo kanmoi. Ana ta moi ge dumo Makdala ana Maria. Ta Jems kembis age Josep boll mane Maria. Ta ana Salome ge moi.
41 Jisas distrik Galili wanmoi poke ana 3 pela moi ge une boll aike pak to awo wani. Ana pende merke Jisas boll aike Jerusalem woi ana kambono ge boll aike wo kanmoi.

Jisas ipo ku mur al gull toi
(Matyu 27.57-61 ne, Luk 23.50-55 ne, Jon 19.38-42)

42 Armina pika ege Sabat yenda paika, ege kerman yenda dje pille una kwa nane mal amblokun yemoi.
43 Dumo Arimatea iwa Josep ge woi. Una nalene al une iwa wopake moi. Juda una kerman kambono moi al une pakna molo, God dumoye wopake kantau yenda ge une kui yemoi. Josep kand nagolo, Pailat moi al po embe dji, Jisas golo pamoro ge na ino we dji.

* **15:27-28:** Una nomane pai una pende embe dje kaninj, wes pai al ge kandja ge panda mal pai. Jisas iko pera al to pagi ge Baibel bolo wori pai ge megiye toi. Baibel embe djindo, una kani, une ge, una ke mal embe moi we dji.

44 Pailat pille gok dje molo, ege momo
ta nayero ba, Jisas ola dje goi pa djindo
dje pille une ami iwa kerman ta dji woika
Pailat embe dji, Jisas goi mo man ne? dji.
45 Ami iwa kerman kandja dji mal Pailat
pille Josep moi al embe dji, kune, ni imben
we dji.
46 Djika Josep po allap kuruwo ta top to
iwo, Jisas i kal woro, gakle al were, ku
kerman wallko yei al ipo gull to pagi. Ku
kerman tamban ta yei ge une i kulkul to ipo
to pel dje pagi.
47 Dumo Makdala ana Maria ne, Maria
Josep megama mopill ge Jisas gull to pagi
al ge molo kanpill.

16

Jisas golo aglo erwo gun pi
(Matyu 28.1-8 ne, Luk 24.1-10 ne, Jon 20.1-18)

1 Ege Sabat yei pora djika dumo Makdala
ana Maria ne, Maria iwa Jems megama ne,
ana Salome boll aike wal mirang wopake
yendo wale amblokun ye kere Jisas gakle
al bopon dje iwi.
2 Sande kam kindja tagika, olpa kindja
pla wono dje yeika, ana kambono Jisas gull
to pagi al ge pi.
3 Yenekne embe dji, ku wori paro ge una
ne wo nono amblo pille dje awo i worne
ne? dji.
4 Embe dje molo wo kane pla woro kani,
ku kerman gull toi al pel dje pagi ge pa
namoi. I djeke al wormaka kiwa yei.
5 Jisas gull to pagi al ana kambono er
pakna po kane koi woro kanmaka, aglene
woto yei al ge iwa kop ta ami dje moi. Une
konkunom kuruwo woro moika, kambono
kane gok dji.
6 Iwa ge embe dji, ye gok nadjine! Jisas
Nasaret iwa nil togolmaka iwo pagi ge,
ye kanbon dje woi paro ba, une ba pa
namoro. Une aglo erwo gun pi! Iwo pagi
al ge kiwa yero, ye wo kanme! dji. 7 Une
kogoye una ne, Pita moye al ye po embe
djine. Jisas yene dji mal une golo aglo erwo
gun po dumo Galili pi moro. Ye are po
kanme! dji.
8 Djika ana kambono aya dje kakene ag-
lene toika gull to pagi al kere muk dje er
pi. Kand golo po una ta kani ge kandja dje
nawi.

*Dumo Makdala ana Maria po Jisas kani**
(Matyu 28.9-10 ne, Jon 20.11-18)

9 Sande kam kindja tagno dje yeika, Jisas
aglo erwo gun pika dumo Makdala ana
Maria asamoll kani. Ana ge asa kum ke 7
pela tukiye al moi ge Jisas wo iwori.
10 Jisas aike wani una Jisas goi pille kimb
yemolmaka ana Makdala Jisas agi ge kane
er po embe dji,
11 Jisas gun moro, na kane wondo we dji
ba kambono ni kandja kende djinden dje
pi.

Jisas woika kogoye una soka kanpill
(Luk 24.13-35)

12 Are Jisas kogoye una soka Jerusalem
kere er boll dje yepillka Jisas gakle ta mal
paika wo pillau djika soka kanpill.
13 Soka kane po kogoye una dje aupill ba
ga para kende djinmell dje pi.

Jisas kogoye una kogo yene mal kandja dji
(Matyu 28.16-20 ne, Luk 24.36-49 ne, Jon 20.19-23)

14 Are kogoye una 11 pela kwa no mol-
maka Jisas wo moi. Une aglo erwo gun pika
iwana kani mal pille Jisas kandja embe dji,
ye pillgi naparo, kambono no Jisas kanpin
we dji mal ye kende djinj dje pi ge ye ke yei
we dji.
15 Jisas embe dji, ye dumo makimb wulle
yemyem po una porapora mor al God
kandjiyebe wopake dje aume! dji.
16 Una pillgi dje nu pai dal, God i yem
worda. Ba, una pillgi nadji dal, God kot ye
awo tonda.
17 Una pillgi djine ge kogo embe mal
yene. Kum ke una tukne al moye ge kam-
bono po iworo, una kandjine djell ta dje,
18 nomaga ke ambye mo, nu ke una no
gor nu ta noi dal, ke naine. Una ke tonda,
kambono po ambi dal, wor wo gun pine we
dji.

* **16:8:** Asa kandja pende boi ge Mak 16.9-20 napai.

19 Iwa Kerman Jisas kandja embe dje
kerika God Jisas i kupill al woro yene agle
woto po ami dje moi.
20 Er pla pika kambono dumo yemyem
po God kandjiye dje una awi. God iwa
kerman yeworika kogo dongall yemaka,
una kane embe dje pi, ga kogo dongall yenj
pille kandja djinj mal ge kaima paro we dje
pi.

Luk
Jisas kandjiyebe wopake Luk boi

Luk pepa bolo Tiopilus awi

1-4 Iwa Kerman Tiopilus, wopake we djindo. Jisas kogo kindja ye po golo aglo erwo gun pi mal ge, una aike wani una kani. Kane, Jisas kandjiyebe tomaka, una merke nakani una pille, pepa bolo no awi. Kambono pepa boi mal embe, na pepa bolo ni auno dje pille moro. Na asamoll po Jisas boll aike wani una moi al kandja merke dje piyo dje pille dje pillka, yene kandjiyebe kaima pai mal kambono na dje awi pille, na pepa bolo ni aundo. Na embe yendo ge ni pupen, asa una ni Jisas kandjiye beke awi ge kandja kaima paro dje kanben.

Tau agelo iwa Sekaraia moi al embe dji, ni warin Jon moya we dji

5 Kandjiyebe ge embe mal paro. Asa iwa kerman Erot dumo Judia king moi kune ge, opa gale awi iwa ta moi, yene kandjiye Sekaraia. Yene epilye una ge Apiya una moi. Apiya una moi ge opa gale awi una epilene moi. Sekaraia game Elisabet moi ge epilye Aron una moi.

6 Soka God nale al wopake mopillka, God lo merke dje awi ge soka kandja dji mal karkar yepill, ke ta nayepill.

7 Embe yepill ba wombane ta namoi. Elisabet womba kuya kune nayei soka yogagama yepill.

8 Kune ge, opa gale awi una God lotu numb kerman opa gale awo segra dje ye moi mal ge, Sekaraia epilye Apiya una ge embe yembon dje yemaka, Sekaraia woika aike yei.

9 Embe yemaka yenekne moi al, iwa ta God mapill numb numog po wal garka mirang wopake yendo wal ipo opa gale aunda iwa ge, kambono dje imbon dje pille moi. Opa gale awi una singare yei mal pille, tukiye gakle mal embe yewormaka, Sekaraia dji mal ge pai. Dje i mal ge, kambono dje wormaka Sekaraia er numog po wal wopake gale God opa ye awi.

10 Embe ye awo moika, una merke bekleto molo kamang yemolmaka,

11 God Iwa Kerman tau agelo ta dje worika, wo alta al agle woto, aglo moi. Sekaraia kane 12 gok dje kand golo moika,

13 tau agelo embe dji, Sekaraia, ni kand nagole! Ni kamang ye awin mal God pi pora dji. Ni gaman gama Elisabet wariye ta moya. Womba kandjiye ge Jon we djimben.

14 Ni wopake kaima pupenka, una merke wopake pille womba ge kane wo piye.

15 Una wo embe piye ge are Jon moya mal pille una wo piye. Are Jon molo God nale al iwa kerman moya. Une nu wain ne, bia kaima nanonda. Une me kumbe al moya kune ge, God Murble dje wordaka, wo une boll moya.

16 Une embe yemolo are kandja djindaka, Israel una merke nomane ake to, God Iwa Kerman pille we yene.

17 Propet Elaija yembe ye, nomane kerman pai ye wani mal Jon embe ye wane, wekle po God wonda mal kandja dje pene wordaka una piye. Ne wombe kambono nonga dje mor mal ge kerne, ellne tukne wor taimane pundaka, kandja napir una ge alla kandja pille kond dume dje wanne. God Iwa Kerman moro ge yene unakiye mor al, Jon po kandja dje orko wordaka, kambono pille God wonda dje pille wal amblokun yene we dji.

18 Tau agelo kandja embe djika Sekaraia embe dji, na iwoga yendo, na gamana ge angama moro, ni kandja djinden ge, na namba mal piyo ne? dji.

19 Djika tau agelo embe dji, na Gepriel wondo. Na God boll moll una wondo. Une dje worika na wo ni mon al kandja dje awill ba,

20 ni na kende djindo dje pren pille, ni albin ake tondaka kandja nadjimben. Ni dall mopenka warin moyaka alla are kandja djimben we dji.

21 Una merke bekleto molo embe dji, une namba yei pille God mapill numb numog kanan moro ne?

22 Djimaka Sekaraia bekle wo, kandja djino dje yei man paika, une dall una aglene yenj mal embe yeika, kambono kane

gok dje wal ta une boll yenda yei paro dje kani.
23 Sekaraia kogo opa gale yei pora djika, une er yene numbiye al po moi.
24 Moika, are gamegama Elisabet womba mogi. Elisabet numog molo pa pika takene 5 pela wor pika, Elisabet embe dji,
25 asa na womba ta namoi, na ngandjill golo wanill ba, ipon God Iwa Kerman yene na ye wopake ye aundo we dji.

Tau agelo ta wo embe dji, Maria ni womban Jisas moya we dji

26 Elisabet womba moglo pa pika takene 6 pela erwo pika, God dje worika, tau agelo Gepriel wo Galili paknato Nasaret we dji al ge pi.
27 Une pi al ge ambo ta moi kandjiye Maria. Alla Depit epilye iwa ta moi ge Josep we dji. Soka bolo imboll dje pille mopill.
28 Pille mopillka tau agelo Maria moi al wo embe dji, na ni wopake we dje aundo. God ni wopake pille awi, une ni boll moro we dji.
29 Djika Maria nomane toi, tau agelo kandja djindo ge me namba mal pai pille djindo ne? dje pi.
30 Tau agelo embe dji, Maria, ni kand nagole! God ni wopake pille aundo.
31 Ni womba moglo kupen ge warin ta moya. Kandjiye ye Jisas we djimben.
32 Une iwa kerman moya, una wo embe djine, God kupill al moro ge une wariye moro we djine. Yene gollye king Depit una kantau yemoi mal, God dje wordaka une po embe yenda.
33 Une king iwa kerman molo, iwa Jekop epilye una kantau ye pamoya, pora nadjinda, kaima molo pa punda we dje tau agelo embe dji.
34 Djika Maria embe dji, na wogana ta namoro, ni kandja djinden ge namba mal yenda ne? dji.
35 Tau agelo embe dji, God Murble ne, yene yembe dongall paro ge wo ni boll mopell. Embe yembellka ni womban moya ge wopake ta mal moya we dji. Una kane embe djine, ge God wariye kaima moro we djine.
36 Ni wamben Elisabet angama yei pora dji, womba kuya mal namoro ba, une womba alla moglo moraka takene 6 pela erwo pundo, ipon wariye moya manda yero.
37 God embe yendo pille, wal porapora une yeno dje piya ge yenda kune yendo we dji.
38 Tau agelo kandja embe djika Maria embe dji, na God boiye ana moro. Une wal ta yeno dje piya ge yendabe dji. Maria kandja embe djika tau agelo kere er pi.

Maria er Elisabet moi al pi

39-40 Kune ge Maria yene koniye kunomiye amblokun ye i, ola dje er Sekaraia numbiye al pi. Sekaraia numbiye yei ge kona distrik Judia kam mekbe al ge yei. Sekaraia gamegama Elisabet numb numogto moika, Maria po djembon to awi.
41 Maria Elisabet moi al djembon to awika, womba Elisabet kumbe al molo olup kerman yeika, God Murble wor Elisabet tukiye al pakna po moi.
42 Po moika Elisabet Maria moi al embe dji, ana kambono mor ge God kanwopake ye aundo ba, ni moren ge une ni kaima kanwopake ye awo, womba kumben al moro ge une kanwopake ye awo embe yendo.
43 Na ana kiwa moro ba na Iwa Kerman moro ge, une megama ni molo na moll al wonden.
44 Ni na djembon to awin ge womba kumbena al ge wopille olup kerman yendo.
45 God ni womban ta moya we dji ge, ni womban kaima moya dje pin mal pille, God Iwa Kerman ni kanwopake ye awi moren we dje Elisabet embe dji.

Maria gollang dji

46 Elisabet kandja embe djika Maria embe dji, na Iwa Kerman God moro ge na pille pla ye aundo.
47 God na i yem wori pille, na une boll wo kaima pille aundo.
48 Na une boiye ana kiwa moro, une na ye wopake ye aundo. Embe pille, ipon molo po are komato una embe djine, Maria moro ge God wopake ye awi ana moro we djine.

49 God yembe dongall paro ge une na
pille wal kerman ye na aundo. Une kand-
jiye paro ge pla kaima paraka, ta mal
kaima yendo.
50 Una God pille kand golo mor una ne,
are moye una porapora God wandill golo
wopake ye aunda.
51 Una kerman mopon dje yene ge,
yenekne kogo yembon dje piye ge, God
yembe yemolo amblo kal worda.
52 Una king kambono mor ge une amblo
kal woro, una kandjine naparo una mor
ge, une ga kandjine amblo pla worda.
53 Una koll golo moi una ge God kwa
merke awi no kune yei. Ba una wal merke
kannoi una ge une wal ta nawi, dje wori
kiwa er pi.
54-55 God kogoye iwa Israel moi ge God
yemolo pak to awi. Na wandill golo
wopake ye Abraam auno we dji mal ge une
nakeri, kaima awi. Nono gollne moi al God
wo embe dji, Abraam wombaye mor ge ne,
are moye ge na wandill golo awo pamoyo,
pora nadjinda we dje Maria gollang embe
dji.
56 Embe dji ge Maria Elisabet boll moika,
takene sokara mal embe erwo pika, alla
une kere er yem yene numbiye al pi.

Elisabet wariye Jon moi

57 Maria er pika Elisabet womba kuya
manda yeika, wariye kui.
58 Womba moika God Iwa Kerman Elis-
abet wandill golo wopake ye awi we dji-
maka, Elisabet epilye una ne, manda moi
una pille Elisabet boll wopi.
59 Embe yemaka ege 8 pela erwo pika,
womba gakle kelip to kandjiye ye ne
Sekaraia kandjiye pai mal ge, kambono
embe ye aumbon dje pille yei.
60 Kambono embe yei ba Elisabet man
dji, une kandjiye Jon we djimbon we dji.
61 Dji ba una embe dji, ni epilin una moi
al kandjine embe ta napai we dji.
62 Kambono aglene bulo to womba
newoga moi al embe dji, womba kandjiye
ge, ne mal we djimbon ne? dji.
63 Embe djimaka Sekaraia yeika, una
pepa iwo aumaka une bolo embe dji,
womba kandjiye ge Jon we djimbon we dji.
Una porapora kane aya dji.
64 Djimaka Sekaraia une dall una mal
embe moi ge kuntaimane pora djika, une
kandja dje God kandjiye amblo pla wori.
65 Una moi ge kane kand golo, wal embe
yei we dje kandjabe to wai djimaka, dumo
Judia kamkimb al moi una porapora pille
keri.
66 Una kandja embe djimaka una pi ge,
yenekne nomane to pille, God Iwa Kerman
womba ge kanwopake yei. Are womba ge
namba mal moya ne? dje pi.

Sekaraia God kandja dji mal dje pene wori

67 Jon ne Sekaraia moi ge, God yene Mur-
ble dje worika wo une boll moika, God
kandjiye seke pai mal ge, une dje pene
woro embe dji,

68 God Iwa Kerman moro ge nono Israel
una porapora pak to awo, top to i.
Yene kandjiye kerman kaima pand-
abe dji.
69 God Iwa Kerman moro ge yene kogoye
una Depit epilye una moi al, iwa dongall
ta moi ge dje ika, une wo nono i yem woro
aunda.
70 Nono i yem worda we dji ge kamasa God
kandja djika yene propet kambono pepa
bolo pagi mal megiye toi. Kambono pepa
bolo embe dji,
71 are kundayem una wo nono tambon dje
yene ge, une yemolo kamblo kal woro awo,
una wo nono ye ke ye awo embe yene ge,
une nono i yem woro aunda.
72-73 Nono kokane Abraam ne, kambono
asa moi una ge, God wandill golo awo une
asa kandja gopa ta dje embe yeno we dji ge,
kaima nakeri embe dji,
74-75 ye kand nagoye. Kundayem una wo
ye tambon dje yene ba, na ye boll molo
pak to auno we dji. Na auno ge ye ege ege
singare wopake ye, kondwe wopake wane,
na kogena paro mal embe ye wanmoye we
dji.

76 Sekaraia kandja embe dje kere, yene
wariye moi al embe dji, ni ipon molo benka
are una embe djine, God kona pla moro
una ge, ni yene propetye kaima moren we
djine we dji. Une kondwe wonda al ni
asamoll po ye wopake ye mopen we dji.

77 God unakiye mor al ni po kandja embe djimben, ye singare ke ye waninj ge God kere awo, ye i yem woro inda we djimben.
78-79 Nono emill ye pai al wanmolo gopon pai ba, God kupill al molo nono pille wandill kerman golo awo, olpa awo wori. Nono mopin al do au djika, nono une boll arngan yendaka wanmopon we dji.

80 Sekaraia kandja embe dje kerika, are womba Jon kerman moi poke ge, une nomane dongall paika, po dumo wapra yei al molo, Israel una moi al kandja dje awi.

2

Maria wariye Jisas moi (Matyu 1.18-25)

1 Kune ge dumo Rom iwa kerman Sisa Ogastus molo embe dji, na dumo makimb kantau yendo al ge, una porapora kandjine bolme! dji.
2 Asa una kandjine buk al napai, ipon bopon we dji. Dji poke ge, Sairinias propins Siria kantau yemoi.
3 Sisa Ogastus kandja embe dje worika, una porapora er yenekne unakne moi al po kandjine bopon dje er pi.
4 Josep unakiye kaima moi ge king Depit unakiye kambono moi. Embe pille une distrik Galili dumo Nasaret kere, er dumo Judia paknato Depit makimbiye Betlem we dji al ge pi.
5 Josep Maria ino dje yeika, Maria womba kumbe al moika, soka kandjine bopoll dje er pupill.
6 Po Betlem mopillka Maria womba kuya ege manda yei ba,
7 numb moi ge una pai sill dje keri. Kogkau numbine ta yei al soka po mopillka, Maria wariye komne kui. Maria womba i kon allap were, kogkau kwa nono yei al bokis ge, womba i pakna worika ou pamoi.

Tau agelo ta wo kogsipsip kantau moi una moi al kandja dje awi

8 Imina pakna pika dumo Betlem orkoto, una pende yenekne kogne sipsip kantau yemoi.
9 God Iwa Kerman tau agelo taimanta dje worika, kogsipsip kantau moi una porapora moi al, God poll dje au kerman djika, kambono kane kand kerman goi.
10 Tau agelo embe dji, ye kand nagoye. Na kandja wopake ta paro ge, dje ye aunaka ye piyeke, una porapora piyeke, ellne tukne arngan yenda.
11 Nono ipon mormon kune ge, iwa Depit dumoye al ana ta womba kui. Womba moro ge Iwa Kerman Krais. God unakiye i yem woro aunda iwa.
12 Womba pamoro, ye po kanne. Kon allap wero, i kogkau kwa nono yei al bokis ge wori ou pamoro. Ye po kanme! dji.
13 Tau agelo kandja embe dje kerika, ola dje tau agelo ami una mal merke embe womaka, kambono aike molo God kandjiye amblo i pla woro embe dji,
14 God kaima pla moro una ge, yene kandjiye kerman pandabe! Une makimb una kanwopake ye awi ge, arngan yenda moye we dji.

Kog sipsip kantau moi una womba Jisas kanbon dje pi

15 Tau agelo kandja embe dje kere er kupill al pumaka, kogsipsip kantau moi una embe dji, nono ola dje er Betlem po God Iwa Kerman yendo mal kandja djindo ge kanbon we dji.
16 Embe dje kere, ola dje po kani. Maria ne, Josep mopillka, wombane ge kogkau kwa nono yei al bokis ge ou pamoi.
17 Kog sipsip kantau moi una po womba ge kane, tau agelo kandja dji mal ge kambono kandjabe tomaka, una moi ge pi.
18 Kambono kandja embe dji ge una pille, aya dji.
19 Ba Maria ge pille, i tukiye al pakna woro pille pille moi.
20 Kog sipsip kantau moi una ge alla er yem pi. Kondwe tambiye po yenekne embe dji, tau agelo wo nono boll kandja dje awi mal ge womba kaima moi we dje molo wo pille, God kandjiye amblo pla woro er pi.

Womba Jisas moi ge kandjiye yei

21 Womba Jisas ge moika, ege 8 pela erwo
pika kambono yene gakle kelip to, kand-
jiye ye Jisas we dji. Maria womba kumbe
al namoi kune, tau agelo wo kandja dji mal
ge, kambono womba kandjiye ye Jisas we
dji.

Soka Simeon ne, Ana, womba Jisas kan-pill

22 Asa Mosis lo pepa bolo pagi mal ge
Josep ne, Maria embe ye tau mopill. Ege
pende erwo pika God nale al djengimb moi
ge pora djika, soka Jerusalem po womba
Jisas God aumboll dje i pupill.
23 God lo asa dje awo bolo pagi ge embe
dji, una warne komne moyeke iwo nanam
aune we dji mal ge, soka embe ye ipo
aupill.
24 Ka pulma soka mo, ka imul wombe
soka to gale iwo na opa ye aune we dji mal
ge, soka po embe yepill.
25 Kune ge Jerusalem iwa Simeon we dji
ge moi. God Murble une boll moika, une
singare wopake ye, lotu kune pai mal embe
ye ye yei una moi. Iwa ta wo Israel una i
yem worda we dji ge Simeon iwa ge wonda
dje pille tau moi.
26 Moika asa God Murble wo Simeon
moi al embe dji, God iwa Krais dje worda
wonda we dji ge, ni gun molo, kane pagle
are gopen we dji.
27 Dje worika Simeon er lotu numb ker-
man yei al pi.

Po kani womba neme soka molo Baibel
kandja bolo wori pai mal ge pille, womba
iwo God aumboll dje yepill.
28 Simeon kane, manda pika soka wom-
bane ge aupillka, une kagle i God kand-
jiye amblo pla woro kamang embe yei,
29 womba ta kanben we djin ge, na kanill
pora dji. Na ni nukogo una moro, ni yewor-
benka na tukna arngan yendaka goyo.
30 Na iwa ta dje wornaka wo ye i yem
worda we djin ge, na nalena al kaima
kanill pora djindo.
31 Una kuruwo kama porapora kanneke,
32 une kogo yenda mal, nono Israel una
kandjine kerman panda. Une wamo sua
do au djindo mal embe moyaka, Juda una
pakna namor una ge boll porapora kanne
we dji.
33 Simeon kandja embe djika, womba
neme pille, no warne moro ba, une ta woi
djindo dje pille, soka aya djipill.
34 Simeon embe dji, ye soka mormell
ge God ye boll ye wopake ye aunda we
dji. Simeon womba me Maria moi al
embe dji, womba God dje wori ge, une
kandja djinda mal Israel una merke piye
ba, merke napiye. Una kandja ta pandaka,
po bake al molo baka yenj mal embe, une
embe mal moyaka una kane man djine.
35 Una kandja embe djine ge kandja no-
mane al seke panda ge, er pene wondaka
una piye. Maria, bainat ta ni mindalen al
boyaka pupen we dje Simeon embe dji.
36 Kune ge propet ana ta moi. Ana ge
kandjiye Ana we dji. Ana we dji moi ge
iwa Panuel ambore moi. Panuel ge Aser
unakiye moi. Asa Ana ge er iwa po moika,
kognumb 7 pela moika woge goi.
37 Goika ana ge ana kangill molo pika,
kognumb 84 pela erwo pi, angama yei. Ege
ege ana ge po lotu numb kerman numogto
molo God kogoye ye, kwamokna nano, ka-
mang eri yemoi.
38 Kune ge Simeon Maria boll kandja
dje mopillka, angama Ana we dji moi ge
manda wo, womba ge kane embe dji, God
ni wopake yenden we dji.

God dje wordaka iwa ta wo Jerusalem i
yem woro inda we dji ge, una pende iwa
ge wonda dje pille tau moi. Molmaka, ana
ge po womba Jisas are kogo yenda mal,
kandja dje kambono ge awi.

Josep ne Maria er yem Nasaret pupill

39 God lo porapora dji mal ge, soka embe
ye kere, er yem po yenekne dumene Galili
paknato Nasaret po mopill.
40 Womba Jisas ge yake kerman moika,
nomane wopake paika, God nono wopake
pille awi me ge une boll pai.

Womba Jisas er lotu numb kerman po yei mal

41 Kognumb ege ege Jisas neme soka er
Jerusalem pupill. Ege kerman Pasopa we
dji ge yeika, soka po kwamokna gai nam-
boll dje er pupill.
42 Kune ge Jisas kognumb 12 pela moi
pora djika, Juda una yenekne singare ye ye

yenj mal, une neme boll aike er Jerusalem po ege kerman ge kwa nambon dje er pi.
43 Pumaka ege kerman ge yeika, yenekne kwamokna gai ge no moi. Kwa noi pora djika, Jisas neme soka ne, yenekne unakne boll er yem bon dje yei ba, womba Jisas kambono boll aike napi. Une Jerusalem pakna pamoika, neme soka nakanpill.
44 Ege taimanta erwo pika, kambono po kondwe tambiye pumaka, womba Jisas neme soka yemolo, yenekne unakne ne, aike pi una ge po dje kanpill.
45 Ba, womba Jisas aike napi. Soka alla dulo yem Jerusalem pupill.
46 Dulo pupillka, ege sokara erwo pi. Soka er lotu numb kerman numog po kanpill, una kerman kambono moi al Jisas pakna moi. Kambono kandja dje aumaka, une pille kandja dje yem woro awika embe yemoi. 47 Womba Jisas kandja embe djika una kerman kambono pille gok dji. Womba ge kembis moro ba, une nomane wopake pai paro we dji.
48 Kambono kandja embe dje molmaka, Jisas neme soka kane gok djipill. Womba me Maria woi ge embe dji, warna, ni no boll aike nawon ge namba yei pille yen ne? dji. No nan boll ni pille dulo wanpill, man pai pille, nomane to wonmoll we dji.
49 Djika womba Jisas embe dji, ye namba yei pille na pille dulo wonmell ne? dji. Na Nena numbiye al moyo mal paro ba, ye nakanpill paro we dji.
50 Embe dji ba, soka kandja dji ge me napupill.
51 Napupillka womba Jisas er woika, neme boll aike er yem Nasaret pi. Po molo, soka kandja djipill mal ge, une pille yemoi. Ba wal porapora ye pai ge yene me Maria pille i nomane al woro moi.
52 Jisas yake kerman moika, yene nomane dongall paika, God une kanwopake kaima yeika, una para wopake kani.

3

Jon nu pagle awo kandja dje pene wori (Matyu 3.1-12 ne, Mak 1.2-8 ne, Jon 1.19-28)

1 Kune ge una gapman moi ge embe mal moi. Kona dumo Rom yei al iwa kerman Sisa Taiberias kognumb 15 pela une king iwa kerman moi. Iwa Pontius Pailat distrik Judia kantau yeika, iwa Erot distrik Galili kantau yeika, Erot age Pilip distrik soka kantau yei, ta Ituria, ta Trakonaitis. Iwa Laisenias distrik Abilini kantau yei.
2 Iwa Anas ne, Kaiapas soka ge opa gale awi iwa kerman mopill kune ge, Sekaraia wariye Jon dumo wapra yei al po moika, God kandja dje Jon awi.
3 Jon po nu Jodan kapa dumo yemyem po wanmolo, una moi al kandja embe dje awi, ye nomane ake taneke, na ye nu pagle aunaka, God ye ke ye waninj ge kere aunda we dji.
4 Jon kandja embe dje awi ge, propet Aisaia asa pepa boi mal megiye toi. Une pepa boi ge embe dji,

Dumo wapra yei al iwa ta yau to embe djindo, Iwa Kerman kondwe wonda al ge, ye po amblokun ye wopake yeme! dji.

5 Nu tupa yendo al ye po makimb wallko wor pla woro, makimb komge nou dje er pla wo paro al, ye po wallko kal worneke, makimb alla tune yendaka embe yeme! Kondwe geke bake yenda ge, ye po amblo du dje, kondwe ku ta mugo yage ye moya ge, ye po wallko woro ye wopake yeneke,
6 God dje wordaka, iwa ta wo nono i yem worda we dji ge wondaka, una kuruwo kama porapora kanne we dji *(Aisaia 40.3-5)*

7 Una merke Jon nu pagle aunda dje pille womaka, Jon kane embe dji, ye nomaga ke moro mal embe wonj. God are tano we dji ge una ne mal wo dji, ye seke er na moll al wonj ne?
8 Ye nomane ake kaima toi dal, ye singare wopake yene, kende nayene. Nono Abraam wombaye mormon pille God nono wandill golo aunda dje ye napiye! God ku kiwa ta i bekda ge, wor Abraam wombaye moye, kune yendo. Ye Abraam wombaye mor mal ge God pille pla nayendo.
9 God djeapin ta i iko me al wori yero. Iko megiye wopake ta natoi dal, une simb to kal woro wamo gaya we dji.

10 Jon kandja embe djika, una no namba
mal yembon ne? dji. Djimaka, Jon embe
dji,
11 iwa ta koniye pakna soka yei dal, ta
i una konpakna ta nayenda una moya al
aunda. Una kwamokna ta nayei dal, ta
yenda una para embe ye aunda we dji.
12 Ku takis i una Jon nu pagle aunda
dje pille wo embe dji, tisa, no namba mal
yembon ne? dji.
13 Djimaka Jon embe dji, ye ku takis ine
ge gapman djindo mal ine, merke naine!
we dji.
14 Kandja embe djika, ami una pende Jon
moi al wo embe dji, no namba mal yembon
ne? dji. Jon embe dji, ye kot kende kulo
dje una nawo, ku moni ngundjo nambon
dje nayene. Gapman ye top aundo mal, ye
kune imbon dje piye, kandja nadjine we
dji.
15 Jon kandja embe djika, una moi ge
nomane to pille embe dji, God Iwa Krais dje
worno wo nanam unakna i yem worda we
dji ge, Jon ge wale moro mo? dji.
16 Kandja embe djimaka Jon kandja
embe dje awi, na ye nu kiwa pagle aundo
ba, are iwa ta wo na kamblo aunda. Iwa
wonda ge na po une kake su kaye piska
tano ge kune nayenda. Une wonda ge
God Murble wamo boll aike iwo ye pagle
aunda.
17 Aunda una ge yemolo bulo amblo i
wit moro ge sek tonda. Megiye yage kalto
moya ge i numb al mogiya ba, tandwane
moya ge une i wamo gaya, do pamoya,
pora nadjinda we dji.
18 Jon kandja wopake merke embe dji ge
una pille nomane ake tane dje pille dji.

King Erot wo Jon kaye to pagi (Matyu 14.3-4 ne, Mak 6.17-18)

19 King Erot yene age Pilip gamegama
ngundjo i, alla singare ke pende merke yei
al ge, Jon man dje, ni singare embe yenden
ge kune nayendo we dji.
20 Djika Erot singare ke alla ta yei ge une
Jon ipo kaye numb wori.

Jon Jisas nu pagle awi (Matyu 3.13-17 ne, Mak 1.9-11)

21 Jon una merke nu pagle awo moi al
ge, Jisas woika une Jisas aike nu pagle awi.
Awo kerika Jisas kamang yemoika, kupill
al au djika,
22 God Murble ka pulma mal embe pir
dje kal Jisas moi al woi. Woika una ta kupill
al molo yau to embe dji, ni na warna kaima
moren. Na ni kanwopake kaima kando, na
wopake pille aundo we dji.

Jisas Gollye asa moi mal kandjine (Matyu 1.1-17)

23 Jisas kogo kindja yeno dje yei ge une
kognumb 30 pela mal embe moi. Una molo
embe dje kani, Jisas ne moi ge Josep. Josep
moi ge ne Ilai.
24 Ilai ne ge Matat. Matat ne ge Lipai.
Lipai ne ge Melki. Melki ne ge Janai. Janai
ne ge Josep.
25 Josep ne ge Matatayas. Matatayas ne
ge Emos. Emos ne ge Nayum. Nayum ne ge
Eslai. Eslai ne ge Nakai.
26 Nakai ne ge Mat. Mat ne ge Matatayas.
Matatayas ne ge Semen. Semen ne ge
Josek. Josek ne ge Joda.
27 Joda ne ge Joanan. Joanan ne ge Resa.
Resa ne ge Serubabel. Serubabel ne ge
Siyaltiyel. Siyaltiyel ne ge Neri.
28 Neri ne ge Melki. Melki ne ge Adi.
Adi ne ge Kosam. Kosam ne ge Elmandam.
Elmandam ne ge Er.
29 Er ne ge Josua. Josua ne ge Eliyesa.
Eliyesa ne ge Jorim. Jorim ne ge Matat.
Matat ne ge Lepai.
30 Lepai ne ge Simeon. Simeon ne ge
Juda. Juda ne ge Josep. Josep ne ge Jonam.
Jonam ne ge Eliyakim.
31 Eliyakim ne ge Meleya. Meleya ne ge
Mena. Mena ne ge Matata. Matata ne ge
Natan. Natan ne ge Depit.
32 Depit ne ge Jesi. Jesi ne ge Obet. Obet
ne ge Boas. Boas ne ge Sala. Sala ne ge
Nason.
33 Nason ne ge Aminadap. Aminadap ne
ge Admin. Admin ne ge Arni. Arni ne ge
Esron. Esron ne ge Pares. Pares ne ge Juda.
34 Juda ne ge Jekop. Jekop ne ge Aisak.
Aisak ne ge Abraam. Abraam ne ge Tera.
Tera ne ge Naor.
35 Naor ne ge Seruk. Seruk ne ge Reu.
Reu ne ge Pelek. Pelek ne ge Eper. Eper ne
ge Sala.

36 Sala ne ge Kainan. Kainan ne ge
Arpasat. Arpasat ne ge Siyem. Siyem ne ge
Noa. Noa ne ge Lamek.
37 Lamek ne ge Metusela. Metusela ne
ge Enok. Enok ne ge Jaret. Jaret ne ge
Mayalalel. Mayalalel ne ge Kenan.
38 Kenan ne ge Enos. Enos ne ge Set. Set
ne ge Adam. Adam ne ge God.

4

Satan wo Jisas kamale toi
(Matyu 4.1-11 ne, Mak 1.12-13)

1 God Murble Jisas boll puka to moika,
une nu Jodan kapa kere er pi. God Murble
Jisas dje i er dumo wapra yei al pi.
2 Satan Jisas kamale to molo pika, ege 40
pela erwo pi. Jisas kwamokna nano moika
une koll toi.
3 Koll toi moika Satan wo embe dji, ni
God wariye kaima mon dal, ku kiwa ge
djimbenka, erwo bret kulpundabe dji.
4 Dji ba, Jisas embe dji, God kandjiye bolo
wori paro ge embe djindo, nono mormon
ge kwa eri no namopon we dji.
5 Djika Satan Jisas ipo pla wori moika,
Satan dumo kerman wopake yei mal pora-
pora ombine dje awika, Jisas kuntaimane
kani. Pora djika
6 Satan embe dji, dumo kerman po-
rapora kanden ge ni kantau yembenka
kandjin kerman pandaka, yemben dongall
panda mopen. God i na awi pora dji. Na
una auno ge auno.
7 Ni kaken gopiye boglo na kandjina am-
blo pla worin dal, wal porapora kanden ge
ni imben we dji.
8 Dji ba Jisas embe dji, God kandjiye
bolo wori paro ge embe djindo, ye kakene
gopiye boglo, una kandjine amblo pla na-
worne. Iwa Kerman God taimane moro ge
kandjiye amblo pla worme! dji.
9 Djika Satan Jisas dje ipo Jerusalem lotu
numb kerman kam kona plakill kaima
yei al beto wori moika, embe dji, ni God
wariye kaima mon dal, plo dje er kal piye!
dji.
10 God kandjiye bolo wori paro ge embe
djindo, une tau agelo dje wordaka wo ni
amblo ineke
11 ni kaken al ku ta nabopen we dji.
12 Satan kandja embe dji ba Jisas embe
dji, God kandjiye bolo wori paro ge embe
djindo, God Iwa Kerman ge yembe paro
mo naparo ne dje su nayeme! dji.
13 Djika Satan Jisas kamale merke toi mal
ge kere, er po molo alla yem wo yeno dje
pille moi.

Jisas distrik Galili molo kogo kindja yeno dje yei
(Matyu 4.12-17 ne, Mak 1.14-15)

14 God Murble wo Jisas boll moika, une
er distrik Galili po moi. Una Jisas woi moro
we djimaka dumo yemyem pa wani una
porapora pi.
15 Dumo porapora wani al Jisas lotu
numb numog po God kandjiye dje awika,
una porapora pille Jisas kandjiye amblo
pla wori.

Jisas kandja dji ge dumo Nasaret una napille mop awi
(Matyu 13.53-58 ne, Mak 6.1-6)

16 Dumo Nasaret Jisas asa po molo yaki al
une po moi. Une singare ye ye yei mal pille
Sabat ege yeika, une er lotu numb pi. Une
numog po aglo molo, God kandjiye pepa
al pai ge une kere auno dje yei, 17 propet
Aisaia pepa bolo pagi ge iwa ta iwo Jisas
awika, une pelo kani kandja tuge ta bolo
wori pai ge embe dji,

18 God Murble ge na boll moraka, God
na ngambalna al kopong galo woro,
une na dje worika, una wal kan-
nanonj una mor al, na po kandja
wopake dje auno we dji. Une na dje
worika wo una kaye pamor una dje i
orko woro awo, una nalene emill yei
una, na po amblo poi dje awo, una ye
ke ye awinjka una imb kake mor al,
na po amblo pille dje auno we dji.
19 Asa God embe dji, na una ye wopake ye
auno we dji mal ge une ipon yeno dje pille
dji we dji *(Aisaia 61.1-2)*

20 Jisas kandja dje pora dje kere, une buk
amblo pakna woro, alla awo yem woro ami
dje moi. Una porapora lotu numb numog
moi ge Jisas taimane kanmolmaka,
21 une embe dji, kandja buk al pai ye pi
mal ge, ipon megiye tondo we dji.

22 Jisas kandja embe djika, una pille aya
dji, Jisas una wopake moro dje pille embe
dji, ge Josep wariye moro ba, une kandja
wopake dje nono aundo we dji.
23 Embe djimaka Jisas embe dji, ye
kandja embe djinj ba, are ye na moro al
kandja buko ta dje awo embe djine, dokta,
nenem gaklen amblo wopake ye aumben
we djine. Ni dumo Kaperneam po kogo
dongall yen we dji ge, ni nenem dumen al
molo wal ta yembenka kanbon we djine.
24 Na kandja kaima dje ye aundo, propet
ta molo yene unakiye mor al po, God kand-
jiye djinda, una napiye.
25-26 Na kandja kaima dje ye aundo, ka-
masa iwa Elaija moi kune, kupill amblo
pel yeika kam natoi. Koll kermanke kaima
ye pa pika, kognumb 3 pela ne, takene 6
pela erwo pi, pora dji. Yei kune ge Israel
ana kangill kambono merke moi ba, God
Elaija dje nawori. Ana kangill taimanta
kona dumo Saidon paknato Sarepat moi al
dje wori.
27 Propet Elisa moi kune ge, Israel una
ke kenj merke toi moi ba, Elisa Israel una
taimanta moi ge une po ye wopake ye
nawi, man. Une dumo Siria una Naman
ge ke kenj toika moi iwa ge, Elisa po ye
wopake ye awi we dji.
28 Jisas kandja embe djika una porapora
lotu numb moi ge pille ellne kumbso awi.
29 Kambono numb gull take moi al seker-
bye ta manda djeke kaima yeika, kambono
Jisas i bekle po sekerbye yei al amblo pup
to kal worbon dje yei.
30 Ba une kambono moi al pakna kere er
pi.

Iwa ta kum tukiye al moi ge Jisas wo iwori
(Mak 1.21-28)

31 Jisas distrik Galili paknato molo er
dumo Kaperneam po moi. Po molo Sabat
ege ege yei kune ge une God kandjiye dje
una awo moi.
32 Jisas kandja dje awi ge una pille aya
dji. Une namba pai mal pille kandja djindo
we dji.
33 Kune ge iwa ta lotu numb numog
moika, kum ke tukiye al moika une yau
kerman to embe dji,
34 a! Jisas ni dumo Nasaret una wonden.
Ni wo no namba ye auno dje pille wonden?
Ni wo no tano dje pille wonden mo? Na ni
kando. God dje wori iwa wopake moro we
dji ge ni wale wonden we dji.
35 Djika Jisas kum ke ge kandja awo embe
dji, ni kandja kere! Una ge kere erwo orko
piye! dji. Djika una porapora kanmol-
maka, kum ge yemolo una ge amblo pup to
kal wori ba, ye ke ye nawo er orko pi.
36 Una porapora moi ge aya dje, yenekne
kandja dje pille embe dji, Jisas ge namba
paro, yembe dongall paro, une kandja
namba mal dji, kum ke iwa tukiye al moi
ge kere erwo orko pundo ne? dji.
37 Jisas embe yei mal ge una kandja dje
wai djimaka, una dumo pakna moi ge
kandja pille pora dji.

Saimon kopegama ke to pai ge Jisas wo i gun woro awi
(Matyu 8.14 ne, Mak 1.29-31)

38 Jisas aglo lotu numb ge kere er Saimon
numbiye al po moi. Saimon ana kope gakle
ninga kerman dje paika, angama ge ke
embe tondo we dje Jisas dje awi.
39 Jisas po angama pai al magi dje, gakle
ninga dji al une kane man dji. Djika,
gakle kiwa yeika, angama ola dje aglo po
kwamokna iwo una moi ge awi.

Una merke ke to moi ge Jisas i gun woro awi
(Matyu 8.16-17 ne, Mak 1.32-34)

40 Olpa er kal puno dje yeika, una ke
kayekaye toi moi i Jisas moi al iumaka, una
taimantaiman dje moi ge, Jisas gaklene
ambika ke toi moi ge pora dji.
41 Una merke kum ke tukne al moi ge
Jisas iwori. Kum ke moi ge er orko bon dje
ye yau to embe dji, ni God wariye wonden
we dji, God Krais dje worno wo nanam
unakna i yem worda we dji mal, Jisas wale
wondo dje kambono embe kani pille, Jisas
kandja awo embe dji, ye kandja ge nad-
jime! dji.

Lotu numb merke yei al Jisas po wani
(Mak 1.35-39)

42 Kam kindja tagika Jisas dumo moi al ge
kere, er dumo una namoi al pi. Una merke

dulo po, Jisas er tambiye ta napunda, no boll moya dje pille embe yei.
43 Kambono embe yemaka Jisas embe dji, nono mopon ba, God na dje wori woll ge, na dumo porapora po, yene dumoye wopake kantau yendo mal ge, dje una auno we dji.
44 Jisas distrik Judia molo, lotu numb merke yei al po kandja dje una awo embe yei.

5

Jisas kandja djika Pita pis merke toi (Matyu 4.18-22 ne, Mak 1.16-20)

1 Kune ge Jisas nu erim Genesaret djeke aglo moika, una merke po gull bolo i pakna wori, une God kandjiye djinda pupon dje pille yemoi.
2 Jisas molo kani, kanu soka iwo nu erim djeke wori pamopill. Pagi una yenekne pis kon was ye, amblo ye wopake yembon dje pille er pi pai.
3 Jisas Saimon kanuye al po pakna molo Saimon moi al embe dji, ni kanu ker ta amblo tangill to ipo nu erim djeke worben panda we dji. Jisas pakna ami dje molo kandja dje una awi.
4 Jisas kandja dje awo kere, une Saimon moi al embe dji, ni agan kambono boll pis kon ipo nu mur moro al worneke, pis tambon we dji.
5 Djika Saimon embe dji, Iwa Kerman, no imina pis tambon dje ye pupin tagi, ta natopin. Kerbon ba alla, ni ipon kandja djinden pille, na pis kon alla nu al woro kanno we dji.
6 Kambono kon ge nu al kal wormaka, pis merke wo kon al puka to molmaka, kon ge tup djino dje yei.
7 Pita age kambono pende boll aglene as yemaka, kogo aike ye wani una pende kanu al moi ge, kane manda wo pis i kanu soka dakalo papill al wori, kanu soka aike pis puka toika, er nu guloto bell mal pai.
8-9 Pis merke tomaka, Pita ga aike wani una ge kane, kand kerman golmaka, Saimon Pita po Jisas kake al gopiye boglo awo embe dji, Iwa Kerman, na djingdjang una moro, ni na kere er piye! dji.
10 Pita kogo aike ye wani una soka Sebedi wariye Jems ne, Jon para kane kand gopillka, Jisas Saimon moi al embe dji, ni kand nagole! Ipon manda pis inden mal embe, ni are po una dje i pakna worben we dji.
11 Djika kambono kanu ipo orko woro kere, wal porapora moi ge kere, Jisas boll aike er pi.

Jisas wo iwa ta kenj toi i gun woro awi (Matyu 8.1-4 ne, Mak 1.40-45)

12 Kune ge Jisas po dumo ta yei al wanmoika, gakle kenj toi iwa ta wo Jisas moi al kake gopiye boglo taimagaus pamolo kamang ye embe dji, Iwa Kerman, ni pora we djimbenka, na gaklena al djengimb moro ge pora djindaka God nale al na kiwa moyo we dji.
13 Djika Jisas iwa ge gakle al amblo embe dji, na pora we djindo. Ni gaklen al djengimb moro ge pora djinda we dji. Djika ke kenj toi pai ge kuntaimane pora djika, kiwa moi.
14 Jisas kandja dongall dje iwa ge awo embe dji, ni na embe yell we nadjimben. Ni po gaklen al ombine dje aumbenka, opa gale awinj una kanne we dji. Asa una gaklene kiwa yei kune ge, Mosis kane, ye opa ta yene we dji. Dji mal ge ni po opa embe gale aumbenka, ni gaklen kiwa yero mal una kanne we dji.
15 Jisas yene man dji ba, une yei mal ge una kane kandjabe to wai djimaka, una merke pille Jisas kandja djinda pupon dje womaka, ke to pai una i gun worda dje womaka embe yei.
16 Una embe woi ba Jisas kune merke kere, er dumo wapra yei al po kamang yei.

Iwa ta kake agle golo ke yei Jisas i gun woro awi (Matyu 9.1-8 ne, Mak 2.1-12)

17 Kune ge Jisas kandja dje moi al ge, Parisi una ne, God lo dje awi una aike wo ami dje pille moi. Kambono distrik Galili ne, distrik Judia dumo kerker pakna yero ge ne, Jerusalem kere er woi. God yembe dongall ge Jisas boll moika, una ke toi moi ge une ye wopake ye awi.
18 Embe yeika iwa ta kake agle goi una ge, una pende tumblo i numog po Jisas moi al kal worbon dje yei,

19 ba una merke molmaka, dumo sill dje keri, kond ta nayei. Kake agle goi iwa ge una tumblo i pla po, numb be donamb sellki. Una numog molo kanmaka, kake agle goi iwa ge palbam boll kise dje Jisas gume al kal wori.
20 Kambono pillgi pai ge Jisas kane, kake agle goi iwa pai al kandja embe dji, agana, ni singare ke ye wanin ge na kere aundo we dji.
21 Djika God lo dje awi una ne, Parisi una ellne kumbsika, yenekne kandja dje pille embe dji, une ge ne mal molo God kandjiye ambro ne? dji. God taimane una singare ke ye waninj ge kere aunda ba alla, une djindo ge kune nayendo we dji.
22 Kambono nomane embe paika, Jisas pille embe dji, ye namba yei pille kandja ge nomane al pai djinj ne?
23-24 Une ge singare ke ye wani na kere aundo mal ge ye kanne kune nayendo. Ba na djinaka une aglo kond erwo punda ge, ye kanne kune yenda. Embe yeno ge na Una Wombe moro ge na ombine dje aunaka ye kanne. Na namba awi pille, makimb una singare ke, kere auno ge kune yendo we dji.
Jisas kandja embe dje kere kandja dje kake agle goi iwa moi al awo embe dji, na ni pille djindo, ni agle! Palbam amblo i er numbin al piye! dji.
25 Jisas kandja embe djika una kanmolmaka, kake agle goi iwa ge, ola dje aglo molo palbam amblo i. God kandjiye amblo pla woro, er yene numbiye al pi.
26 Er pika una porapora aya dje, kand kerman golo, God kandjiye amblo pla woro embe dji, ipon wal ta mal ta yei kanmon we dji.

Jisas djika iwa Lipai woika aike er pupill (Matyu 9.9-13 ne, Mak 2.13-17)

27 Jisas po kani ku takis i una iwa kandjiye Lipai we dji ge wo takis numb numog moi. Moika Jisas po embe dji, ni na boll er we! dji.
28 Lipai wal porapora moi ge kere er woika, Jisas boll aike er pupill.
29 Soka po Lipai numbiye al pupillka, Lipai Jisas pille kwamokna kerman gale djika una merke woi. Ku takis i una ne, una pende kiwa moi una ge porapora womaka, soka boll aike kwa no moi.
30 Kambono kwa no molmaka, Parisi una ne, yenekne unakne God lo dje awi una yemolo Jisas kogoye una kambono moi al po Jisas kandjiye amblo embe dji, ye namba yei pille ku takis i una ne, singare ke ye waninj una boll aike kwa ne, nu no mor ne? dji.
31 Jisas embe dji, man, una kiwa moye ge dokta mor al napine, una ke tonda una ge dokta moro al pine we dji.
32 Una wopake mor una nomane ake tane dje pille na nawoll. Na woll ge singare ke ye waninj una nomane ake tane dje pille woll we dji.

Juda una God pille kwamokna mapill yei (Matyu 9.14-17 ne, Mak 2.18-22)

33 Una pende embe dji, Jon kogoye una ne, Parisi kogoye una mor ge God pille, kamang ye, kwamokna mapill kune merke yenj we dji. Ni kogen una kwa ne, nu eri nonj ge kune nayendo we dji.
34 Jisas kandja buko ta dje yem woro embe dji, iwa ta ana ino dje yenda ge, una merke kwa nane we djindaka, una wo kwa mapill yene mo? Ge man, nayene we dji.
35 Are una wo iwa ge to i er pine kune ge, kambono wandill golo kwa nanane we dji.
36 Jisas kandja buko ta embe dji, una konpakna kindja ta yendaka, i to ball dje konpakna gole yenda boll to boye ge kune nayendo. To boi dal, konpakna kindja ge ye ke yene. Kon pakna kindja gole boll aike to boye ge una kanne kune nayendo we dji.
37 Una wain megiye nuye kindja i kog meme gakle kon gole segi dal kune nayenda. Kon gole ge, wain nuye yake kerman pundaka, kon billa djindaka, wain nuye tulu dje er kal makimb al pundaka, kon ke yendaka embe yembell. Una embe nayene.
38 Kon kindja i wain nuye kindja segiye ge kune yenda we dji.
39 Wain nuye asa yei ge una no kere, wain nuye kindja nambon we nadjine we dji. Embe djine, wain nuye asa yemoi ge no nopin ambi we djine we dji.

6

Sabat ege yei kune ge Jisas po kogo yei (Matyu 12.1-8 ne, Mak 2.23-28)

1 Ege Sabat yeika, Jisas wit mau pakna pika, yene kogoye una boll aike wit megiye pende i amblo i wikai ye tandwane iworo noi.
2 Nomaka Parisi una embe dji, ipon ege Sabat yero, God kogo nayeme dji. Ye wo kogo embe yenj ge kune nayendo we dji.
3 Djimaka Jisas embe dji, asa Depit koll toika une epiliye boll aike po yei mal Baibel pepa bolo pagi, ye kere nakani paro.
4 Une er God numbiye al numog po molo bret yei ge i no, age kambono moi ge awi we dji. Ba bret yei ge God awi bret yei. Una kiwa nanane, opa gale awinj una nane we dji.
5 Embe yei pille ege Sabat yero ge, una kogo yene mal Una Wombe kantau yendo we dji.

Iwa ta agle ke yei Jisas ye wopake yei (Matyu 12.9-14 ne, Mak 3.1-6)

6 Ege Sabat ta yeika, Jisas er lotu numb numog po molo una moi al kandja dje awi. Dje awo moi al ge iwa ta moi. Yene agle woto ke ye, mapa to pai.
7 God lo dje awi una ne, Parisi una Jisas moi al kane gi dje moi, ipon ge Sabat yero, Jisas iwa ge ye wopake ye awi dal, nono une to kot ye aumbon dje pille moi.
8 Kambono nomane al embe paika, Jisas kane, iwa agle ke yei iwa moi al po embe dji, ni aglo wo una mor al ge pakna mopen we dji. Djika iwa ge wo pakna aglo moika,
9 Jisas embe dje kambono moi ge awi, nono ege Sabat yero kune ge, una ye wopake ye aumbon mo, ye ke ye aumbon? Nono una amblo pille dje aumbon mo, nono una togopon ne? dji.
10 Embe dje kere Jisas una moi al, kane woinambo dje kankere, agle ke yei iwa moi al embe dji, ni aglen amblo du djiye! dji. Une agle amblo du djika, alla wopake pai.
11 Embe yei ba Parisi una ne, God lo dje awi una ellne kumbsika, Jisas ye ke ye aune mal ga po kandja dje pi.

Jisas Aposel 12 pela dje i (Matyu 10.1-4 ne, Mak 3.13-19)

12 Kune ge Jisas er makimb mekbe al po kamang ye God awo moika kam tagi.
13 Tagika, yene kogoye una dji womaka una 12 pela dje i. Une embe dji, na ye kandjine Aposel we djino. Na namba awo, na ye dje wornaka, ye pille po na kogena yene we dji.
14 Dji ge Saimon kandjiye gun ta yei Pita we dji. Ta Pita age Andru, ta Jems, ta Jon, ta Pilip, ta Bartolomyu,
15 ta Matyu, ta Tomas, ta Alpias wariye Jems, ta Saimon epil Selot moi una we dji ge,
16 ta Jems wariye Judas, ta Judas Iskariot Jisas i kundayem una awi iwa.

Jisas una merke ke toi moi ge i gun woro awi (Matyu 4.24-25 ne, Mak 3.7-12)

17 Jisas kogoye una boll makimb mekbe ge kere er kal woi. Jisas dumo tune ta yei al po aglo moika, kogoye una merke woi. Distrik Judia una ne, Jerusalem una ne, nambis una, dumo Taia ne, Saidon moi una porapora yenekne dumene kere er woi.
18 Kambono Jisas kandja djinda pupon dje pille, ke toi mor ge, i gun woro aunda dje pille wo moi. Una kum ke tukne al moi ge Jisas wo kandja djika, kum ke er orko po keri.
19 Jisas nomane dongall ge er orko woika, una porapora ke to pai moi ge kiwa moi. Una merke kane Jisas gakle ambpon ge nono ke toi mormon ge pora djinda dje pille, Jisas ambpon dje embe yei.

Una wal kannanane ge wopille moye (Matyu 5.1-12)

20 Jisas yene kogoye una moi al kane embe dji, ye una wal kannanane ge, ye wopille moye. God dumoye wopake yero ge ye dumene yero.
21 Ye ipon kam koll golo mor una ge, ye wopille moye. Are koll nagoye. Ye ipon kimb yemor una ge, ye wopake pille moye. Are ye poyene.
22 Una Wombe yene wombaye ye mor we dje kanke ye awo, mop awo, kandja ke dje awo, ye kandjine ambi dal, ye wopille moye.
23 Kambono embe yene ge ye kane wo kaima pille moye. Are ye kupill al pine ge,

top kerman ine. Kambono ye ke ye awinj mal ge, yenekne gollne kambono, propet ye ke ye awo embe ye wani mal, ipon ge embe eri ye pamor.
24 Ye wal merke kannonj una mor ge, imb ye boll wonda! Ipon manda ge ye wopake pille mor, ba are ye wopake namoye.
25 Ipon ye kwa nonj kumbo yendo mor ge, imb ye boll wonda! Are ye koll goye. Ipon ye una poye waninj ge, imb ye boll wonda! Are ye kimb kallngane yene.
26 Una ye kandjine amblo pla worne ge, imb ye boll wonda! Asa ye gollne wo propet kende moi al kandjine amblo pla woro yei mal embe ge, ipon una ye kandjine amblo pla worinj we dji.

Kundayem una mor ge nono ye wopake ye aumbon (Matyu 5.38-48)

27 Na kandja djindo mal ye pille mor ge, na kandja dje ye aundo. Kundayem una moye al, ye wopake pille aune. Una wo ye kanke ye awi dal, ye singare wopake ye aune.
28 Una ye mangal to awi dal, ye kandja wopake dje aune. Una ye ke ye awi dal, kambono wopake moye dje pille kamang ye God aune.
29 Iwa ta ni paunin al tonda ge, ni kane ake to paunin yemto aumbenka, aike tonda. Iwa ta ni kon jaket inda ge, konpakna aike aumben, ni man we nadjimben.
30 Iwa ta wo, ni wal ta aumben we dji dal, ni aumben. Iwa ta wo ni wal i punda ge, ni dje i yem naworben.
31 Una ye ye wopake ye aune dje pir mal ge, ye wopake ye una embe aune.
32 Una wo ye wopake kanneke, ye kane yem wopake kanne ge, God ye top aunda mo? Ge man, naunda. Ye yenj mal embe ge, ke yenj una kambono yenekne ye noi una boll kanwopake embe kaninj.
33 Una wo ye wopake pille auneke, ye wopake pille awo yem worne ge, God ye top aunda mo? Man, naunda. Ye yenj mal embe, ke yenj una ye kune yenj.
34 Ni wal aumben ba, wal wulle awo yem worno dje yenden ge, God ni top aunda mo? Man, naunda. Ke yenj una mor ge yenekne wal aune wulle awo yem worbon dje pille yenj.
35 Ye embe nayene. Kundayem una mor ge ye wopake kane, wopake ye aune. Ye wal aune ge, kiwa aune. Ye awo wulle i yem naworne. Ye embe yei dal, God ye top kerman aunda. Ke yenj una ne, God wopake we dje nawinj una, God kanwopake pille aundo. God embe yendo ge, ye kane yene. Yei dal, God kerman pla kaima moro ge, ye une wombaye kaima moye.
36 Ye Nane wandill golo wopake ye aundo mal ge, ye wandill golo wopake ye embe yeme!

Una singare yene mal nono nadjimbon (Matyu 7.1-5)

37 Jisas embe dji, una singare yene mal ye nadjine. Ye dje nawi dal, God ye singare yene mal ye dje naunda. Ye una kandjine mopne nabiye ge, God ye kandjine mopne nabiya. Una wo ye ke ye aune ge, ye alla kere awi dal, God ye ke yenj ge alla kere aunda.
38 Ye una wal auneke, God wal ye aunda. Wal kembis ta naunda man, wal kerman kaima aundaka, puka to tulu dje yagno dje yenda. Ye una wal aune mal embe God ye aunda we dji.
39 Jisas kandja buko ta dje una moi al awo embe dji, iwa nalene emill yenda una soka mopellka, ta yemolo ta kond ombine dje aunda ge kune yendo mo? Ge man, soka aike kulngamb yage tupa tambell.
40 Skul womba mor ge tisa kamblo naune ba, womba skul dje kere, are tisa moro mal embe moye.
41 Ni nalen al iko dake boll pandaka, agan nale al iko djekene kembis panda kane djimben mo?
42 Agana, ni nalen al iko djekene kembis paro ge, na iworno we djimben ba, ni nalen al iko dake boll paro ge nakanden mo? Ni djillaken soka paro una moren! Asamoll ni nalen al iko boll panda ge iworbenka, nalen wopake panda. Alla are ni agan nale al wal moya ge, ni kane iworben kune yenda we dji.

Iko moro mal megiye tondo (Matyu 7.16-20 ne, 12.33-35)

43 Yendo mal embe iko ke moya megiye
wopake natonda. Iko wopake moya
megiye ke natonda.
44 Iko ge yene megiye paro mal tondo.
Ka kagle paro al una po iko pik megiye
naworne. Alla ka mul paro al una po wain
megiye naworne.
45 Una wopake mor ge, yenekne nomane
wopake paro mal pille, singare wopake
yenj. Una ke mal mor ge, yenekne nomane
ke paro mal, singare ke yenj. Yenj mal
embe, una kandja dje orko worinj mal ge,
yenekne nomane pakna moro mal pille
kandja dje orko worinj we dji.

Iwa soka numb takpill (Matyu 7.24-27)

46 Ye na moro al embe djinj, Iwa Kerman,
Iwa Kerman we djinj ba, ye namba yei pille
na kandja djindo mal pille nayenj ne?
47 Una na moro al wo, na kandja djindo
mal pille kane yei dal, ga embe mal moye.
48 Kambono numb takbon dje pille
makimb wallko kal po, makimb yembe
ku mal dongall paro al woro take pagiye.
Kam kerman tondaka, nu tonda ba, numb
ge take dongall ye pagiye pille, nu to i er
napunda.
49 Alla una ta na moro al wo na kandja
djindo mal pille kane nayei dal, iwa ge
embe mal moya. Une numb takno dje
pille mai nabiya, kiwa take pagiya. Kam
kerman tondaka nu kerman to numb doll
donamb boll to sellke i er punda we dji.

7

Rom ami iwa kerman ta moi ge yene boiye iwa ta ke toi Jisas wo i gun woro awi (Matyu 8.5-13)

1 Jisas kandja embe dje una awo kere, er
dumo Kaperneam pi.
2 Ami iwa kerman ta moi ge, yene boiye
una ta moi. Une wopake pille awi ba, boiye
ge ke kerman toi, goya pai.
3 Jisas kogo ye wani mal ami iwa kerman
ge pille, Juda una kerman dje woro embe
dji, ye Jisas moro al po djineke, na boina ke
toi paro ge wo i gun woro aunda we dji.
4-5 Djika kambono Jisas moi al po kandja
yembe ye dje embe dji, nono lotu numb
yero ge une boll take nono awi. Nono Juda
una mormon ge, une nono ye wopake ye
aundo. Une embe yendo pille, une boiye
iwa ke toi paro ge, ni wo i gun woro aum-
ben we dji.
6-8 Kambono kandja embe djimaka, Jisas
kambono boll aike er pi.

Po numb al manda pumaka, ami iwa ge
yene ye noi una kandja sigiye dje worika,
kambono Jisas moi al po embe dji, ami
iwa ge kandja embe djindo, Iwa Kerman,
na una wopake namoro, ni na numbina
al womben ge kune nayendo. Ni yenden
mal, na embe yendo. Na ami iwa kerman
kandja djindo mal na pille yendo. Na ami
merke kantau yendo mor ge, na kandja
djindo mal pille yenj. Ta moya al, ni er
piye! djindo mal une pille er punda. Ta
moya al, ni er we! djindo mal une er
wonda. Na boina moya al, ni kogo embe
yeye! djindo mal une pille yenda. Na embe
yendo ge, ni kandja kiwa djimbenka, na
boina ke toi paro ge pora djinda we dji.
9 Une ge kandja embe djika, Jisas pille
aya dje kane ake to una merke aike pi una
moi al embe dji, na kandja dje ye aundo,
une pillgi kerman paro mal ge, Israel una
mor al ge, embe naparo dje na kando we
dji.
10 Jisas kandja embe djika, kandja sigiye
dje wori woi una ge yenekne er yem po
kani, ami boiye iwa ke toi pai ge alla kiwa
moi, ke pai pora dji.

Ana kangill ta wariye goi

11 Are Jisas yene kogoye una ne, una
merke boll aike molo er dumo Nain pi.
12 Pumaka Jisas gull kond djillake al
manda po moi. Ana kangill ta wariye
taimanta moi ge goi, kambono tublo i er
bon dje iumaka, dumo Nain una merke
aike woi.
13 Womaka Jisas ana kangill ge kane
wandill golo, ni kimb naye! dji.
14 Une po palbam ambika, tumblo iwi
una kiye dje kake molmaka, Jisas embe dji,
womba ni pamoren ge na kandja dje ni
aundo, ni agle! dji. 15 Djika womba goi ge,
alla aglo ami dje pagle kandja djika, Jisas
womba ge i me awi.
16 Una porapora moi ge kand goi. God
kandjiye amblo pla woro embe dji, propet

kerman nono mopin al woi moro, God unakiye moi al wo amblo pille dje aundo we dji.
17 Djimaka distrik Judia una porapora moi ge ne, manda moi una kandja dje wai djimaka, Jisas womba i gun wori mal, una porapora moi ge pi pora dji.

Jon kogoye una soka dje worika er Jisas moi al pupill
(Matyu 11.2-19)

18 Jisas wal porapora yei mal Jon kogoye una pille wo une moi al kandja dje awi.
19 Jon pille yene kogoye una soka dje woro embe dji, ye Jisas moro al po embe djimbell, God iwa ta dje worno we dji ge, ni wale won mo, mo no una gun ta wonda dje tau mopon ne djise! dji.
20 Djika soka Jisas moi al po embe djipill, no Jon dje wori wopill. Une embe djindo, God iwa ta dje worno wonda we dji ge ni wale wonden mo, mo no una gun ta wonda dje tau mopon ne? dji we djipill.
21 Kune ge una merke ke kayekaye toi moi ge, Jisas po ye wopake ye awo, una kum ke tukne al moi ge une po iworo, una merke nalene emill yei ge une po amblo poi dje awi.
22-23 Embe yemolo, Jisas Jon kogoye una mopill al embe dji, una nalene emill yei una nalene alla kaninj. Una kakene ke yei moi ge alla kamblo er pinj. Una kenj toi moi ge kiwa mor. Una kamalne dall toi ge kandja pir. Wal kannanonj una ge, God kandjiye wopake paro mal pille mor. Na embe yendo ge una kane nomane soka napai dal wopake moye, ye po Jon moro al embe djise! dji.
24 Djika Jon dje wori wopill iwa soka er yem pupill. Pupillka, Jisas una merke moi al Jon pille embe dji, ye asa dumo wapra yei al pi ge, ye po wal naral wal kanbon dje pi ne? Ye golo ngamb kamkopo ambi ge kanbon dje pi mo? Ye wal naral wal kanbon dje pi ne?
25 Ye una konkunom wopake woro moye kanbon dje pi mo? Ge man. Una embe mal mor ge una king numbine al mor.
26 Ye wal naral wal kanbon dje pi ne? Ye una propet ta moi al kanbon dje pi mo? Ge wale. Na kandja dje ye aundo, una propet porapora mor ge Jon kambono kamblo aundo.
27 Asa God kandja dji pepa boi mal ge Jon pille boi. Embe dji,

> Ni pille! Na iwa ta dje wornaka, une er wekle po ni womben al, kondwe amblokun ye moya we dji *(Malakai 3.1)*

28 Na kandja kaima dje ye aundo, makimb una mor ge Jon porapora kamblo aundo, une kandjiye kerman paro. Ba alla, God dumoye wopake kantau yendo al una kandjine napanda wulle al mor ge, Jon kamblo awinj we dji.
29 Jisas kandja embe djika, ku takis i una ne, una merke embe dji, God kogo yendo ge dume dje yendo we dji. Kandja embe dji ge Jon ga nu pagle awi pille dji.
30 Ba Parisi una ne, God lo dje awi una man dji, Jon no nu pagle naunda we dji. Kandja embe dji ge God, ye embe yeme dji mal, kambono mop awo nayei.
31 Jisas embe dji, ye una mor ge namba mal mor? Na kandja namba mal djino? Ye embe mal mor.
32 Una makai to moi al womba bill soka to moi. Bill ta yemolo embe dji, no pupnume topin ba, ye gollang nadji. No kimb gollang yepin ba, ye kimb nayei.
33 Womba yei mal ge, Jon wo nu pagle awo, kwa nano, nu wain nano yeika, ye une kandjiye amblo, kum ke tukiye al moro we dji.
34 Alla Una Wombe wo kwa no, nu wain no yeika, ye une kandjiye amblo embe dji, une kwa merke no, nu wain merke no, una ku takis inj una ne, ke yenj una boll aike nondo we dji.
35 Ba nono kanmon, una nomane wopake pai una singare yene ge wal kaima paro dje kanmon we dji.

Ana ta wo Jisas kake al kopong yei
(Matyu 26.6-13 ne, Mak 14.3-9 ne, Jon 12.1-8)

36 Parisi iwa ta Jisas kwa aike namboll we dji. Jisas er iwa ge numbiye al pika una pende aike moi. Kwa nambon dje yemolmaka,

37 una embe dji, Jisas woi Parisi iwa
numbiye al moro we dji. Singare ke ye
wani ana ta po kopong nume ta mirang
wopake yei ge iwi.
38 Ana ge wo Jisas mopiye al aglo molo
kimb yei. Yene kimb nuye yage Jisas kake
al toika, ngambale ene momo moi ge une
i kill gulo, Jisas kake al amblo, kopong ye,
djembon kanan to moi.
39 Parisi iwa Jisas dje i numog wori iwa
ge une embe dje pi, Jisas ni propet kaima
mon dal, ana kaken ambro ge singare ke
yei ana moro dje kanben we dje pi.
40 Ba Jisas embe dji, Saimon na ni kandja
ta dje auno we dji. Saimon, tisa, djiye! dji.
41 Jisas embe dji, kune ge iwa soka
yemolo iwa ta moi al po ku dje ipill. Ta ku
100 kina dje ika ta ku 10 kina dje ika yepill.
42 Ba soka awo yem worbell ku nayei. Ku
ne wo embe dji, pora, kerse! dji. Iwa soka
mopill ge, iwa ne mal yemolo iwa kerman
ge kanwopake kaima piya ne? dji.
43 Saimon embe dji, na pro ku kerman
i iwa ge kanwopake yenda we dji. Jisas
embe dji, ni kandja kune djinden we dji.
44 Jisas kandja embe dje kere, une kane
ake to ana ge kanmolo Saimon moi al embe
dji, ana moro ge ni kanden mo? Na ni
numbin al woll ge, na kakena was yeno dje
nu kolo nawin. Ba ana ge na kakena al
kimb nuye ye moglo, ngambale ene i kill
gulo wordo.
45 Na numog woll ge ni na djembon to
nawin. Ba ana ge na kakena al djembon
kanan to molo ipi ipon moro.
46 Ni na ngambalna al kopong nayen. Ba
ana ge na kakena al kopong yendo.
47 Une embe yendo ge na kandja dje ni
aundo, ana ge na we dje wopake kaima
kani pille, une singare ke merke ye wani
ge God kere awi pora djindo. Singare ke
yepall yenj una mor ge, God kere aundo ba,
ga God we dje wopake kaninj ge kembis ta
kaninj we dji.
48 Jisas ana moi al embe dji, ni ke ye
wanin ge na kere aundo we dji.
49 Djika kwa aike no moi una yenekne
kandja dje pille embe dji, iwa ge ne mal
molo una ke yenj mal kere aundo ne? God
kere aunda ge kune yendo ba, une kere
aunda ge kune nayendo we dji.
50 Djimaka Jisas ana moi al embe dji, ni
pillgi djin pille, God ni i yem wordo. Ni
ellin tukin arngan yenda wanmopen we
dji.

8

Ana pende Jisas boll aike wani

1 Are Jisas po dumo una merke moi al
ne, una merke namoi al po wane, God
dumoye wopake kantau yendo mal dje una
awi. Yene kogoye una 12 pela une boll aike
wanmolmaka,
2 ana pende womaka ga boll aike wani.
Ana pende kum ke Satan dje wori wo tukne
al moi Jisas wo iwori ana ne, ke kayekaye
pai ana ge Jisas po i gun woro awi. Dumo
Magdala ana Maria we dji moi ge Jisas asa
po kum ke 7 pela Satan dje wori wo tukiye
al moi ge iwori ana.
3 Ta Erot boiye iwa kerman Susa
gamegama Joana ge moi. Ta ana Susana
ne, ana merke molo Jisas ne, kogoye una
wal nayei ge, ana kambono yenekne ku ne,
wal iwo kambono awo embe ye wani.

Iwa ta mauye al wal megiye pup to wori
(Matyu 13.1-9 ne, Mak 4.1-9)

4 Una merke dumo yemyem pai ge, Jisas
moi al womaka, Jisas kandja buko ta dje
awo embe dji,
5 iwa ta er mauye al po wal megiye pup
to wori. Pi al ge kondwe pende yagi. Una
wo kamblo kal wormaka, ka wo no keri.
6 Pende yage ku al toi ba, makimb nuye
namoi. Gup yeno dje yei ge man pai, golo
er kal pi.
7 Megiye pende yage ka kagle moi al
pakna pi. Gup ye pla woi ba, ka kagle tublo
i gulo wori.
8 Alla megiye pende yage makimb
wopake yei al toi. Gup yeika megiye
taimane dje, 100 dje toi. Jisas embe dje
kere yau to embe dji, ye kamalne paro,
kandja ge pillme! dji.

Jisas nomane pai mal pille kandja buko dji
(Matyu 13.10-17 ne, Mak 4.10-12)

9 Jisas kandja embe djika, yene kogoye
una wo embe dji, ni kandja buko djinden
ge me namba mal paro ne? dji.
10 Djimaka Jisas embe dji, God dumoye
wopake kantau yendo ge, kandja seke paro
mal, ye pille ine dje pille God ye ombine
dje aundo. Ba una mor ge na kandja embe
dje naundo, na kandja buko eri dje aundo.
Na embe yendo ge kambono kanimbon dje
yene ge, man pandaka kandja pupon dje
yene ge, man panda we dji.

Wal megiye pup to wori mal kandja me embe paro
(Matyu 13.18-23 ne, Mak 4.13-20)

11 Jisas embe dje awi, kandja buko me ge
embe mal paro. Wal yai ge God kandjiye
yai.
12 Wal megiye yage kondwe toi ge embe
mal paro. God kandja dje awi una tukne al
yaya ge, Satan kane wo iworda, kambono
pillgi djimbon dje yene ge, man panda, God
i yem naworda.
13 Wal megiye yage ku pai al toi ge embe
mal. Una God kandjiye wopake pille ine
ba, kandja ge djimbe naworda. Yepall ta
moyeke, are wal ta wo kamalne tondaka,
pillgi djine ge kerne.
14 Wal megiye yage ka kagle moi al toi ge
embe mal paro. Una God kandjiye piye ba,
makimb wal nomane merke pandaka, dje
mogoi pille we ye, wal i nambon dje pille,
God kandjiye yaye ba tublo i gulo worda,
megiye natonda.
15 Wal megiye yage makimb wopake yei
al toi ge embe mal paro. Una God kand-
jiye pillgi djineke, nomane wopake panda
moye una ge, God kandjiye pille yayeke
megiye tonda we dji.

Wamo lambo kandja buko dji
(Mak 4.21-25)

16 Jisas embe dji, una wamo lambo gale
ipo sin paknato napagye, man. Lambo gale
ipo bo menameto napagye eri. Una wamo
lambo gale ipo bo al pla woro yene ge, do
au djindaka una numog wone ge kanne.
17 Wal seke paro ge are er pene wondaka,
wal una nakaninj ge are kanne.
18 Na kandja djindo ge ye pillpol to
molme! Una wal ta pandaka God wal
aunda. Ba alla, una wal ta napandaka, wal
kembis ta paro dje kanne ge God iworda
we dji.

Jisas me ne, age kambono une moi al woi
(Matyu 12.46-50 ne, Mak 3.31-35)

19 Kune ge Jisas me ne, age kambono une
kanbon dje woi ba, una merke molmaka,
dumo sill dji, kambono Jisas kanne napai.
20 Una pende Jisas moi al wo embe dji, ni
man ne, agan kambono ni kanbon dje woi,
bekleto mor we dji.
21 Ba Jisas embe dji, God kandja djindo
mal una pille kane yenj una mor ge, na
mana ne, agana mor we dji.

Kam kopo kerman woi ge Jisas djika alla nawoi
(Matyu 8.23-27 ne, Mak 4.35-41)

22 Ege ta yeika, Jisas kogoye una moi al
wo embe dji, nono er nu erim konato bone
dji. Djika kambono Jisas boll aike po kanu
i er pi.
23 Pumaka Jisas ou pamoika, kamkopo
kerman woi. Nu olup ye po wo yeika, nu
er kanu al pakna po puka to moi, nu nane
pai.
24 Kogoye una wo Jisas to mage embe dji,
Iwa Kerman! Iwa Kerman! Nono gopon
manda yendo we dji. Djimaka Jisas aglo
kamkopo ne, nu kandja awo embe dji, ye
olup yenmell ge kerse! dji. Embe djika
kamkopo ne, nu olup kaima ta nayepill.
25 Jisas embe dje kogoye una awi, ye
pillgine ge, er dje pi? Dji ba kogoye una
aya dje kand golo, yenekne kandja dje pille
embe dji, une ge ne mal molo, kamkopo ne,
nu kandja djindo pirmell ne? dji.

Iwa ta kum ke pai ge Jisas wo iwori
(Matyu 8.28-34 ne, Mak 5.1-20)

26 Dje kerika kambono er nu erim djeke
yemto po, una Gerasa makimbne al pi.
27-29 Po pillau djimaka, iwa ta kum ke
tukiye al moi ge Jisas moi al woi. Iwa
ge kamasa mindja nayai bekleto wane, ku
gona al una gull toto yei al, une po pa wo
embe yemoi. Asa una ka sen kolo pagle
kanmoi ba, kum ke tukiye al moi ge kune
merke to pruk dje woro embe yei. Kum
ke iwa ge dje i bake bake una namoi al po
wane yei.

Iwa ge kane Jisas moi al wo kake al taimagaus pamoika, Jisas embe dji, ni kum ke moren ge kere erwo orko piye! dji. Djika, une yau kerman to embe dji, God pla kaima moro una wariye Jisas ni wonden ge, ni na namba ye auno dje pille wonden? Une ge kandja yembe ye dje embe dji, ni na ye ke ye nawe! dji.

30 Jisas embe dji, ni kandjin ne ne? dji. Une ge embe dji, na kandjina ami kambono we dji. Une kandja embe dji ge yene tukiye al kum ke merke moi pille dji.

31 Kum ke iwa tukiye al moi ge yembe ye dje embe dji, no kum ke merke mormon ge, ni dje no tupa beye naparo al nawore! dji.

32 Dumo manda moi al ge kog pende merke tambale al molo em no molmaka, kum ke ge yembe ye dje embe dji, ni no dje worben pandaka, ni djimbenka no er kog tukne al pakna bon we dji. Jisas, kune, ye er pume! dji.

33 Djika kum ke una moi ge kere, er kog tukne al pakna pumaka, kog bul dje er dumo ke yei al kal po nu erim moi al, nu no golo keri.

34 Golo kermaka kog tau moi una kane, muk dje seke er po dumo kerman paknato dje awo, orko djeke para aike djimaka,

35 Jisas yei mal una pille kanbon dje woi. Kambono Jisas moi al wo kani, asa kum ke tukiye al moi iwa ge, konkunom nawori ba alla, ipon konkunom woro, nomane wopake paika, Jisas kake al ami dje moi, una wo kane kand goi.

36 Jisas wo kum ke iwori iwa ge, kiwa moi mal kani una, kandjabe tomaka una are woi ge pi.

37 Distrik Gerasa una porapora kand kerman golo embe dji, Jisas, ni no makimbne kere er tambiye ta piye! dji. Djimaka Jisas alla er kanu al po pakna moika,

38 kum ke tukiye al moi iwori iwa ge embe dji, Jisas, ni ben al na wono aike boll we dji ba, Jisas man dji.

39 God ni ye wopake ye awi mal ge, ni er yem po nenem numbin al dje awe! dji. Djika une yene dumoye al po Jisas wopake ye awi mal kandja dje awo moika una pi.

Jairus ambore goi ge Jisas i gun woro awi. Alla, ana ta wo Jisas konkunom woro pagi al ambi
(Matyu 9.18-26 ne, Mak 5.21-43)

40 Una merke wo Jisas yem wonda dje pille makai to molmaka, Jisas alla nu erim yemto pika, una wopille djembon to awi.

41 Lotu numb kogo yei iwa kerman ta Jairus we dji moi ge, une Jisas woi al manda wo kake gopiye boglo awo embe dji, ni na numbina al womben we dji.

42 Une kandja embe dji ge, yene ambore taimanta moi ge kognumb 12 pela mal moika, ke toi ge nagoya dje pille dji. Jisas une ge boll aike er pupillka, una merke aike dakalo dakalo pi.

43 Po kondwe tambiye pumaka ana ta moi. Ana ge kognumb 12 pela paknato ge, gakle meyam to pamoi, una ye imbon dje yei, man pai.

44 Jisas woi al ana ge manda wo Jisas mopiye al kon momo woro pagi ge ambika, ola dje ke pai ge pora dji.

45 Djika Jisas embe dji, una ne mal na ambro ne? dji. Una porapora man we djimaka, Pita embe dji, nono una merke mopin dakalo kaima paro, ni namba yei pille, una ta wo na ambro we djinden ne? dji.

46 Jisas, man, na yembena dongall pai ge ta er orko pi pille djindo we dji.

47 Ana ge kani, tormang yenda napai, una porapora kanmaka, une kake agle toika, wo Jisas kake al taimagaus pa, yene nomane pai mal pille wo Jisas ambi ge une dje pene woro, na ke toi pall ge kuntaimane pora dji we dji.

48 Djika Jisas embe dji, ambona, ni pillgi djin pille ni kein pai ge pora dji. Ni ellin tukin arngan yendaka, wanmole! dji.

49 Jisas kandja embe dje moika, Jairus boiye iwa ta wo Jairus moi al embe dji, womba goi pora dji. Ni tisa kogo naumben! we dji.

50 Djimaka Jisas pille Jairus moi al embe dji, ni kand nagopen. Ni pillgi dje pamopenka, womba kiwa moya we dji.

51 Djika er numb al pumaka, una numog wombon dje yei ge Jisas man dji. Une Pita ne, Jems ne, Jon ne, womba neme boll aike er numog bon we dji.

52 Dje moi al ge una kimb yemolo, kimb kallngane yemaka, Jisas embe dji, ye kimb nayeme! Womba nagoro, kiwa ou pamoro we dji.
53 Embe djika una moi ge, womba kaima goi dje kane, poye Jisas awi.
54 Jisas po womba ge agle amblo yau to embe dji, amboya! Ni agle! dji.
55 Djika womba nomane alla wo paika, une ola dje agi. Jisas embe dji, ye kwa ta auneke womba ge nonda we dji.
56 Womba neme kane asall topill. Jisas embe dji, na wo embe yell, we nadjise! dji.

9

Jisas una 12 pela dje i, kogo omuk to awi
(Matyu 10.5-15 ne, Mak 6.7-13)

1 Jisas kogoye una 12 pela moi ge dji womaka, une namba awo, yembe dongall awo embe dji, ye ipo kum ke una tukne al moye ge iworo, una ke kayekaye panda moye ge, po i gun woro embe yeme! dji.
2 God dumoye wopake kantau yendo mal ge, ye po kandja dje una awo, una ke tonda ye po i gun worne.
3 Ye kond pine al ge wal ta i napine. Ye bulo tulba mo, kon mo, bret mo, ku moni mo, konpakna soka yenda ge ye i nawanne.
4 Ye po dumo ta pillau djineke, una dje i numog wori dal, ye numb ge pamoye. Er pine pandaka, numb ge kere er pine.
5 Una ye dje i numog nawori dal, ye bekle po kakene toll kill gulo woro kerne. Ye embe yene ge kambono kanne, yenekne singare ke yei mal God ke kando dje piye we dji.
6 Embe djika kogoye una po er dumo yemyem yei al porapora po, God kandjiye wopake dje una awo, una ke toi moi ge i gun woro awo embe yei.

Jisas moi mal King Erot kanpol natoi
(Matyu 14.1-2 ne, Mak 6.14-16)

7 Jisas kogo ye wani mal una kane, Jon nu pagle awi una goi ge alla aglo erwo gun pi kogo yendo we djimaka, king Erot pille nomane merke toi.
8 Jisas kogo yemoi mal una pende kane embe dji, iwa Elaija kamasa goi ge alla aglo erwo gun pi kogo yendo we djimaka, una pende embe dji, propet ta asa goi alla aglo wo gun pi kogo yendo we dji.
9 Djimaka king Erot pille embe dji, Jon moi ge yene nubke al kelip tollka goi ba, iwa ta wo kogo embe yendo ge una ne mal kaima wo yendo ne? dji. Une embe dje pille Jisas kanno dje pille moi.

Jisas una 5,000 kwamokna awi no kune yei
(Matyu 14.13-21 ne, Mak 6.30-44 ne, Jon 6.1-13)

10 Aposel 12 pela moi ge kogo ye wane kere, alla yem wo kogo yei mal kandja dje Jisas awi. Aumaka Jisas kambono boll yenekne mopon dje pille kambono dje i er dumo Betsaida we dji ge pi.
11 Una Jisas er pundo we djimaka, una pille Jisas pi al are po une moi al pillau djimaka, Jisas kane wopake we dje kambono awi. God dumoye wopake kantau yendo mal, une kandja dje awo, una ke toi moi ge une i gun woro awo embe yei.
12 Embe yemoi, taman pika, kogoye una 12 pela wo Jisas moi al embe dji, nono mormon al dumo manda ta nayero, ni dje worbenka, una er dumo manda yemyem ta yenda al po, kwamokna dulo i no pane we dji.
13 Djimaka Jisas embe dji, ye kwa auneke nane we dji. Ba kogoye una embe dji, no kwa merke nayero, bret 5 pela ne, pis soka yero we dji. Una merke mor, no po wal pende top to imbon ge kune nayenda we dji.
14 Iwa nambane kere kani ge iwa 5,000 moi. Jisas embe dji, ye djineke una 50, 50 dje makai to moyebe dji.
15 Kogoye una po djimaka, una ami dje moi.
16 Jisas bret 5 pela ne, pis soka yei ge amblo i kupill al kane pla woro kamang ye, ni no kwa aunden, wopake we dji. Dje awo, bret ne, pis tuklo i kogoye una awo embe dji, ye i una mor ge aune we djika, kogoye una po wal i omuk to una awi.
17 Aumaka una porapora noi, ke yei. Wal tuge moi ngando i kon basket 12 pela to puka toi.

Pita Jisas moi al ni Krais moren we dji
(Matyu 16.13-19 ne, Mak 8.27-29)

18 Kune ge Jisas yene molo, kamang
yemoi. Kogoye una womaka une embe dji,
una merke mor ge na una ne mal kaima
moro we djinj ne? dji.
19 Kogoye una dji mal, una pende embe
djinj, Jon nu pagle awi una wonden we
djinj. Pende, Iwa Elaija kamasa goi ge
wonden we djinj. Pende, Propet ta kamasa
goi ge wonden we djinj we dji.
20 Djimaka Jisas embe dji, una embe djinj
ba, ye na una ne mal wondo dje kaninj ne?
dji. Pita embe dji, God, Krais dje worno
nanam unakna i yem worda we dji ge ni
wale wonden we dji.
21 Djika Jisas embe dji, na Krais wondo
we dje una moye al dje naume! dji.

Jisas embe dji, na golo aglo erwo gun puno we dji
(Matyu 16.20-28 ne, Mak 8.31-9.1)

22 Na kandja embe djill ge God djindo
pille, Juda una ngambalne pai una ne, opa
gale awinj una kerman kambono ne, God
lo beke awinj una wo Una Wombe moro
ge mop aune. Kambono une ye ke kaima
ye awo, togoye. Une golo pamoyaka, ege
sokara erwo pundaka alla aglo erwo gun
punda we dji.
23 Una porapora moi al Jisas embe dji,
una na boll aike mopon dje piye ge,
yenekne nomane paro mal amblo kal
woro, yene iko pera ege ege i kake, na boll
aike wo moye.
24 Una yenekne amblokun yemoye ge,
goye ba, una na we dje pille we ye, kogo ye
wanmolo goi dal, gun molo pamoye.
25 Una makimb al molo kog mogoi po-
rapora kannambon dje piye ba, kambono
golo pineke wal i mogir ge pak to naunda.
26 Una na we dje pille ngandjill golo, na
kandja djindo mal pille ngandjill golo awi
dal, are Una Wombe yem wonda kune ge,
une ga pille ngandjill goya. Yene wonda
ge une Ne ne, tau agelo wopake kambono
tage au djinj mal ge, alla une tage au embe
djindaka, wo ga pille ngandjill goya.
27 Na kandja kaima dje ye aundo, ye una
pende mor ge nagoye, mor mal embe molo
pamoyeke, God dumoye wopake kantau
yenda mal ye kanne we dji.

Jisas gakle ta mal pai
(Matyu 17.1-13 ne, Mak 9.2-13)

28 Ege 8 pela mal embe erwo pika, Jisas
kamang ye auno dje pille molo Pita ne, Jon
ne, Jems dje i er makimb mekbe al pi.
29 Po molmaka Jisas kamang yemoika,
yene gume djillake al djell ta mal yeika,
yene konye kunomye al ge kuruwo boll ye
poll dji.
30-31 Iwa Elaija ne, Mosis wo mopillka
tage tage yei. Are Jisas Jerusalem po goya
we dje God dji mal ge, ga kandja embe dje
moi.
32 Dje molmaka Pita ne, Jems ne, Jon ou
dall pamolo aglo kani, Jisas moi al tage tage
yei. Iwa soka Jisas boll aike mopill ge embe
kanmaka,
33 iwa soka er boll dje yepillka, Pita
kandja me ta napai al ge ola dje Jisas moi
al embe dji, Iwa Kerman, nono ba mopin
abro. Numb asinga sokara takbon. Ni ta
imbenka, Elaija ta indaka, ta Mosis inda we
dji.
34 Pita kandja embe dje moika, kam kupa
ta wo kambono i pakna worika, kambono
kane kand goi.
35 God kupa pakna molo embe dji, ge na
warna moro. Na taimane djill una moro.
Une kandja djinda mal ye pillme! dji.
36 Dje kerika kambono kanmaka, Jisas
yene moi. Embe yeika makimb mekbe al
moi ge kere er kal woi ge, kogoye una wal
kani mal, kandja ola dje nadji, ege pende
molo alla are dji.

Womba ta kum ke tukiye al moi ge Jisas wo iwori
(Matyu 17.14-21 ne, Mak 9.14-29)

37 Kam tagika kambono makimb komge
al moi ge kere alla er kal womaka, una
merke wo makai to moi.
38 Makai to moi al ge iwa ta yau to embe
dji, tisa, na warna taimane eri moro ni wo
kanben.
39 Kum ke tukiye al moro ge to wordaka,
yage makimb al pa dollege dje, djillake
eruwe sill dje paro. Kum ke womba ye ke
kaima ye awo, ola dje nakerdo.
40 Na ni kogen una moi al po djill i gun
worbon dje yei, man pai we dji.
41 Jisas embe dji, ye una mor ge nomane
ke pai, pillgi nadji una mor. Na ye boll ege

momo moll pora dji. Ege namba namba, na ye boll imb kake pamoyo ne? dji. Ni po warin dje iwe! dji.
42 Djika iwa ge po womba dje i Jisas moi al wono dje yeika, kum ke womba tukiye al moi ge, amblo killmau to worika, womba ge kulngamb yage makimb al toi. Jisas kane embe dji, kum ke womba tukiye al ni moren ge, er piye! dji. Djika kum ke ge er pika, womba kiwa moi, Jisas i ne awi. 43 God yembe dongall pai pille womba kiwa moi ge una kane aya dji.

Jisas namba 2 taim nanam togoye we dji
(Matyu 17.22-23 ne, Mak 9.30-32)

Jisas kogo porapora yei mal, una kane aya dje molmaka, Jisas kogoye una moi al embe dji,
44 na kandja djindo ge ye pillgi dje molme! Una wo Una Wombe dje ipo kundayem una aglene al worne we dji.
45 Jisas kandja embe djika, kogoye una pillpol nato molo, pille ine kune nayei. Kandja ta djimbonka Jisas kandja me dje no aunda dje pi ba, kambono kand golo nadji.

Una ta molo wekle worda ge ne mal moya ne? dji
(Matyu 18.1-5 ne, Mak 9.33-37)

46 Jisas kogoye una yenekne molmaka, ta yemolo embe dji, na iwa kerman moro we djika ta, man, na iwa kerman moro we djika embe dje gingmang amblo moi.
47 Kambono nomane embe paika, Jisas kane womba kembis ta i dambe al wori moika,
48 une embe dji, una na we dje wopake pille womba kembis moro ge djembon to aune ge, nanam djembon to awinj. Una na djembon to awinj ge, na dje wori woll iwa djembon to awinj. Ye una kambono mor al ge iwa ta yene kandjiye naparo ge, une iwa kerman moro we dji.

Una nono ke nakani dal, nono ye nambon una moye
(Mak 9.38-40)

49 Djika Jon Jisas moi al embe dji, Iwa Kerman, no kanpin iwa ta ni kandjin al kum ke una tukne al moi ge, dje woro moi, ba iwa ge nono boll nawani, no po man djipin we dji.
50 Jisas embe dji, ye man nadjine. Una ye, ye ke ye naune ge, ye epilene mor we dji.

Dumo Samaria una Jisas mop awi

51 God Jisas i yem kupill al worda ege manda yeika, Jisas nomane taimane paika Jerusalem puno dje pi.
52 Une dumo ta puno dje yei al, une dje worika una er wekle po dumo Samaria une wo numb ta panda al ge kambono amblokun yembon dje pi.
53 Jisas er Jerusalem puno dje yei mal Samaria una kane man dje, no boll napamben we dji.
54 Jems ne, Jon soka Jisas moi al embe djipill, Iwa Kerman, no soka djimbollka God wamo to kal wordaka, kambono do sege yene we djipill.
55 Ba, Jisas kane ake to molo kerse dji.
56 Djika kambono une boll aike er tambiye ta pi.

Nono Jisas boll kondwe wanbon mal
(Matyu 8.19-22)

57 Kambono po kondwe tambiye pumaka, iwa ta Jisas moi al wo embe dji, ni dumo porapora ben al ge, nono aike er boll we dji.
58 Jisas embe dji, doa ka numbine yero ba Una Wombe panda numbiye nayero we dji.
59 Iwa ta wo moika, Jisas embe dji, ni wombenka nono aike boll we dji. Ba iwa ge embe dji, aike boll ba, na nena gull to pagle are wono we dji.
60 Jisas embe dji, una gor una yenekne ipo gull tane. Ni po God dumoye wopake kantau yendo mal, kandja dje una aumben we dji.
61 Iwa ta wo embe dji, Iwa Kerman, na ni boll aike wono ba, na po nena mana dje wopake ye awo are wono we dji.
62 Jisas embe dji, wal gume ambro una punda al kando, kane mop to wori dal, God dumoye wopake kantau yendo al po kogo yenda kune nayendo we dji.

10

Jisas una 72 pela kogo dje wori er pi

1 Are Jisas una 72 pela dje i embe dji, na
dumo kerman ne, kembis porapora puno
al ge, ye sokasoka dje asamoll er pume! dji.
2 Une kandja buko dje embe dji,
kwamokna boi pora dji, wallko nambon
kune yendo ba, wallkne una merke namor.
Ge pille, mau ne moro al kamang yene, une
kogoye una dje wordaka, yene mauye al
pakna po kwa wallko ine.
3 Ye pillme, na ye dje wornaka ye kogsip-
sip mal embe molo er kena simbill mor al
pakna pine.
4 Ye pine ge ye kon ne, ku moni ne, kak-
ene kau ge porapora i napine. Ye kondwe
pine al una moye ge ye djembon to naune.
5 Una ta ye dje i numog worne ge ye embe
djine, ye wopake pille mindalne arngan
yenda molme! djine.
6 Una tukne arngan yemoi dal, ye
wopake we djine ge kaima wopake moye.
Ba una tukne arngan ye namoye ge, ye
wopake we dje aune ge, er yem ye boll
wonda, ga boll napanda.
7 Ye po numb ta moye al ge, gi dje moye,
numb ta po, ta po embe nayene. Una kwa
aune ge ye i nane. Kogo una kogo yenj mal
pille una embe aune ine.
8 Ye po dumo ta pillau djineke, una ye
dje i numog wori dal, kwa aune mal ge ye
nane.
9 Una ke panda moye ge, ye po i gun
woro, God dumoye wopake kantau yendo
ge er manda wo kerdo we dje aune.
10 Ye dumo ta pineke, una ye i numog
nawori dal, ye pene molo embe djine,
11 no wopin ye no ye ke ye awi pille, ye
numbine al toll no kakene dage moro ge,
kill gulo woro kermon. Ye pillme! God
dumoye wopake kantau yenda ege ge woi
manda yei pora dji we djine.
12 Na kandja dje ye aundo, kamasa dumo
Sodom una God wamo worika do sege yei.
Ba una ye pille mop awi dal, kupill makimb
ege pora djinda kune ge, God kaima to
djerpall ye kerda we dji.

God kandjiye napiye una ge ke wo ga boll wonda (Matyu 11.20-24)

13 Ye dumo Korasin ne, Betsaida una imb
ye boll wonda! Na ye boll aike molo, kogo
dongall yell ye kani ba, kamasa dumo Tair
ne, Saidon una ye wal kani mal kanmaka,
kambono wandill kerman golo, toll to, ami
dje molo, nomane ake tomaka.
14 God una kot yenda kune ge, dumo Tair
ne, Saidon una kot ye aunda ba, dumo
Korasin ne, Betsaida una mor ge, une kot
kerman ye aunda.
15 Ye dumo Kaperneam una mor ge
yenekne kandjine amblo pla kaima wor-
bon dje yenj ba, God ye kamblo kal woro,
una gor dumo ge worda.
16 Kogoye una moi al une embe dji, ye
kandja djineke una pille i dal, na kandjina
ge pille ine. Una ye pille mop awi dal, na
pille mop aune. Una na kandjina pille nai
dal, na dje wori woll una kandjiye pille
naine we dji.

Una 72 pela Jisas dje wori pi ge alla er yem woi

17 Una 72 pela Jisas dje wori po wani
ge, wopille er yem wo Jisas moi al embe
dji, Iwa Kerman, no ni kandjin al kandja
djipin, una kum ke tukne al moi ge er orko
pi we dji.
18 Djimaka Jisas embe dji, ye po embe
yei ge na kanmoll, Satan kam kunakna mal
kupill al poll dje yage kal toi.
19 Ye pillme! Na yembena dongall paro
ge na ye aundo, ye ipo nomaga kallga una
tondo wal moro ge kamblo kal woro, Satan
yembe paro ge, ye kamblo kal worneke wal
embe mal ye gaklene al naboya.
20 Ye kandja djine mal kum ke pille yene
ba ye ge pille wo napiye. Ye wopiye ge, God
kupill al molo ye kandjine buk al bolo pagi
ge, ye ge pille wopiye we dji.

Jisas wopille God awi (Matyu 11.25-27 ne, 13.16-17)

21 Kune ge God yene Murble dje worika,
wo Jisas boll aike moika, Jisas wopille ka-
mang ye embe dji, Nena, kupill makimb
yero ge ni kantau yenden. Na ni kandjin
dje awill mal ge, ni i seke worinka iwa ker-
man ne, nomane kerman pai una porapora
pille nai. Ba ni kandjin na dje awill mal ge,
ni ombine dje awinka, womba ker mal moi
ge pille i pora dji. Embe yei ge ni wopille
nomanin pai mal pille yen we dji.

22 Wal porapora ge na Nena i na awi.
Wariye moro mal Ne taimane kando, una
ta nakaninj. Ne moro mal wariye taimane
kando, una ta nakaninj. Alla wariye
yemolo Ne ombine dje una aunda ge, kam-
bono ge aike kanne we dji.
23 Jisas kogoye una boll yenekne mol-
maka, Jisas kane ake to embe dji, ye wal
kaninj ge God ye wopake ye awi pille kan-
inj.
24 Na kandja dje ye aundo, ye wal kaninj
ge, iwa king ne propet asa moi ge kanbon
dje yei ba nakani. Ye kandja pir mal kam-
bono pupon dje yei ba napi we dji.

Dumo Samaria iwa ta wo Juda iwa ta pak to awi

25 God lo dje awi iwa ta wo Jisas nomane
paro mo man dje su ye embe dji, tisa, na
singare namba mal yenaka, God yewor-
daka na gun molo pamoyo ne? dji.
26 Jisas embe dji, Baibel bolo wori pai, ni
kere kanden ge, namba mal pren ne? dji.
27 Une embe dji, ye God wopake kanme!
dji. Ye ellne tukne ne, nomane ne, yem-
bene boll God wopake kaima kane gi dje
molme! dji. Kandja ta ge embe dji, ye
yenekne kanwopake yenj mal ge, agane
embe kanwopake yeme! dji we dje pepa
embe boi we dji.
28 Djika Jisas pille embe dji, ni kune djin-
den. Ni embe yen dal, gun molo pamopen
we dji.
29 Iwa ge, Jisas na wal nakanden we
dje djinda dje pille embe dji, na agana ye
wopake ye auno ba, na agana ge ne mal ne?
dji.
30 Jisas pille embe dji, kune ge iwa ta
Jerusalem kere er dumo Jeriko puno dje
pi. Po moika kunumb una wo iwa ge to
djerpall ye pagle, kuye ne, konkunomye i,
kere er pi.
31 Er pumaka une goya paika, opa gale
awi iwa ta wo kankere kondwe djeketo
kull dje erwo pi.
32 Pika lotu numb kerman kogo yei iwa ta
wo kankere, kondwe djeketo kull dje para
erwo pi.
33 Soka wor pupillka, iwa ge pamoika,
dumo Samaria iwa ta wo kane wandill golo
awi. 34 Kopong wel i, nu wain i iwa gakle
toi al kisai bolo, ka dage pagi. Samaria iwa
ge iwa golo pai i yene kogye dogi mopiye
al woro, ipo numb pasindia ta yei al ipo
numog woro kantau ye pai.
35 Kam tagika, Samaria iwa ge numb ne
moi al ku awo embe dji, una ge ni kantau
yemben. Ni wal top tamben mal, na ku
aundo ge kune nayei dal, na alla yem wo,
ni djimben mal auno we dji.
36 Jisas kandja embe dje kere, God lo dje
awi iwa moi al embe dji, ni agana wopake
ye auno we djin ge, kunumb una wo iwa
toi ge, una sokara pi ge, una ne mal pille po
wopake ye awi ne? dji.
37 God lo dje awi iwa embe dji, iwa wo
wandill golo awi iwa po wopake yei we
dji. Jisas embe dji, une yei mal ni po embe
yemben we dji.

Jisas ana Marta ne Maria numbine al pi

38 Jisas kogoye una boll kondwe po dumo
ta pillau djimaka, ana Marta we dji ge wo
Jisas dje i er numbiye al pi.
39 Po moika Marta ambe Maria manda
wo Jisas kake al ami dje molo, Jisas kandja
dji mal une pille moi.
40 Moika ana Marta kwa gale moika,
nomane merke paika, wo Jisas moi al
embe dji, Iwa Kerman, na kwa gale, kogo
merke yendo ba, na ambana nayendo ge,
ni napren mo? Ni djimbenka une wo na
boll amblo pille dje aunda we dji.
41 Iwa Kerman embe dji, Marta, Marta,
ni kogo merke paro dje, kamalen ngundjo
djinden.
42 Ba kogo porapora paro ge kogo
taimanta kerman kaima paro. Kogo Maria
yendo kogo ge kerman paro, man we
nadjino we dji.

11

Una God kamang ye aune mal (Matyu 6.9-15 ne, 7.7-11)

1 Kune ge Jisas po dumo ta molo kamang
yemoi. Yei pora djika, kogoye iwa ta wo
embe dji, Iwa Kerman, Jon kogoye una ka-
mang yene mal une dje kambono awi. Une
kandja dji mal ge, ni no kamang yembon
mal, dje aumbenka pupon we dji.
2 Jisas embe dji, ye God kamang ye aune
ge ye embe djine,

Nane kerman, una ni kandjin amblo i pla
wornembe. Ni dumen wopake kan-
tau yemben ge kantau yeye!
3 No kwa ege ege nambon mal ni awe!
4 Una wo no ke ye awi kere aunmon mal
embe, ni no ke yenmon ge kere aumben.
Wal ke no boll wo kamalne to djinda. Iwa
ke no boll wo djinda, ni to i ellke worben
we dji.

5 Jisas kogoye una moi al embe dji, ye
una mor al taimanta moya. Imina pakna
pundaka, une yene ye noi una numbiye al
po embe djinda,
6 agana, una kam ellke una ta ye noll
ge woi moro ba, na kwa ta nayero. Ni
bret sokara aumbenka une no panda we
djinda.
7 Kandja embe djinda ba, age numog
moya ge embe djinda, na numb kond tugill
pora dji. Na wombana boll ou pa kerpin,
na aglo wo ni kwa auno naparo we djinda.
8 Na kandja dje ye aundo, age numog moi
ge age wo dji ge napiya ba, age wo kandja
ninga ninga dje dji dal, age numog molo
aglo wo kwa aunda.
9 Embe yenda mal ge na kandja dje ye
aundo. Ye wal imbon dje piye ge, ye God
djineke une ye aunda. Ye wal kuro kanim-
bon dje yene ge kanine. Ye numb dua to
guno guno dje moye ge God yapro aunda.
10 Una ta God kamang ye awo wal ino we
djinda ge inda. Una ta wal dulo kanino dje
piya ge kaninda. Una numb kond dua to
guno dje moya ge God yapro aunda.
11 Ye nane kambono mor ge warne pis ta
nano we djinda ge, ye po nomaga ke iwo
aune mo? Ge man.
12 Kondwale piye nano we djinda ge, ye
po kallga iwo aune mo? Ge man.
13 Ye una mor ge nomane ke pai mor
ba, ye wombane ye wopake ye awinj. Ye
God Murble imbon dje kamang yene ge,
ye Nane kupill al molo naunda dje napiye,
une kaima aunda we dji.

Una embe dji, Jisas Satan boll kogo yendo we dji
(Matyu 12.22-30 ne, Mak 3.20-27)

14 Iwa ta kum ke tukiye al molo djillake
amblo pel djika kandja nadji. Nadjika
Jisas yeworika kum ke er orko pika une ge
kandja alla dji. Una merke moi ge kane aya
dji.
15 Ba una pende Jisas bakalo awo embe
dji, kum ke ngambalne moro iwa Belsebul
ge, Jisas yembe dongall awi pille, une kum
ke iwordo we dji.
16 Una pende Jisas yembe paro mo na-
paro dje pille su ye kane embe dji, Jisas, ni
kogo ta mal yembenka, God dje wori won
mal kanbon we dji.
17 Kambono nomane pai mal Jisas kane
embe dji, na kandja djindo ge ye pillgi dje
molme! Gapman ta moyaka yene unakiye
kambono i yemyem dje kunda boi dal,
gapman ke yenda. Numb taimane pane
una yene i yemyem dje kunda boi dal, ga
dongall namoye.
18 Satan yene unakiye boll i yemyem dje
kunda boye ge namba mal aglo moye? Ge
man, ke mal moye. Ni Satan boll kum ke
iworden we djinj ba,
19 ye wombane kum ke iworinj ge, Satan
boll i naworinj, God boll iworinj. Ye kandja
djinj kune nayendo, ye yenekne wombane
embe dje ye aune.
20 God yembe dongall ge na awi pille, na
kum ke iwordo. Na embe yendo pille, God
dumoye wopake kantau yendo mal ge, ye
pakna mor al ge yendo we dji.
21-22 Iwa dongall ta molo ei kolo i, yene
numbiye al kantau ye moyaka, wal mogiya
ge wopake moya. Ba iwa ta yembe dongall
kaima pandaka, wo une kamblo kal woro,
iwa eiye pille we yemoi ge, iwa yembe don-
gall kaima pai una indaka, wal porapora
numog moya ge, une unakiye boll aike wo
arpal nane we dji.
23 Una ta na boll aike namor ge, na kun-
dayem una mor. Una na boll aike molo
i makai to namogir ge, sika to i djelldjell
worinj una mor we dji.

Kum ke alla er yem woi
(Matyu 12.43-45)

24 Kum ke una tukne al molo kere er orko
punda ge, une dumo ke nu naparo al po
molo, numb wopake ta yenda gale pano
dje pille dulo punda ba, man pandaka une
embe djinda, na alla er yem po asa moll al
numb ge puno we djinda.

25 Une er yem po numb asa moi al kanda,
kiwa yendaka, brim dje yewori wopake
yenda.
26 Une kane er yem po yene unakiye
7 pela kum kerawa kaima mor una, une
kamblo awinj una dje i pakna worda. Asa
kum ke taimane moi kune, iwa ge ke mal
moi ba ipon, kum ke merke wo pakna
moye ge, iwa ge ke mal kaima moya we dji.

Una wopiye mal

27 Jisas una merke moi al kandja dje awo
moika, ana ta yau to embe dji, ni man kulo
am awi non ge, God ye wopake ye awi ana
moro we dji.
28 Djika Jisas embe dji, man, God kandja
djinda mal pille yenj una mor ge, God
wopake ye awi una mor we dji.

Una embe dji, Jisas kogo dongall yenda kanbon we dji
(Matyu 12.38-42 ne, Mak 8.12)

29 Jisas moi al una merke kaima wo pa
molmaka, Jisas embe dji, ye una mor ge
nomane ke pai una mor. Ni kogo dongall
yembenka kanbon we djinj ba, kogo don-
gall ta yeno ye nakanne we dji. Kamasa
God iwa Jona boll kogo dongall yei ge embe
kanne we dji.
30 Kamasa God iwa Jona boll kogo don-
gall yeika, dumo Ninipa una kani mal, ipon
Una Wombe wal embe mal yenda ye kanne
we dji.
31 Kamasa ana kerman ta molo dumo
kam gunba kantau moi. King Solomon
nomane kerman pai mal djinda piyo dje
pille ana ge dumo moi al kere er woi. Er
woi ge, are God kot ye aunda kune ge, ana
kerman goi alla aglo er yem wonda ge, une
wo ye ipon una mor al kane, God ye tonda
we djinda. Alla, na woll ge na Solomon
kamblo aundo we dji.
32 Kamasa Jona kandja djika, dumo
Ninipe una nomane ake toi. Ake toi ge, are
God kot yenda kune ge, dumo Ninipe una
goi alla aglo er yem wo, ye ipon una mor al
kane, God ye tonda we djine. Alla, na woll
ge na Jona kamblo aundo we dji.

Una gaklene al talang yenda mal
(Matyu 5.15 ne, 6.22-23)

33 Una wamo lambo gale ipo seke na-
pagye ne, baket menameto woro napagye.
Una lambo gale ipo bo al pla pagiyeke, una
numog wone ge kanne. 34 Ye nalene paro
ge wamo lambo mal embe paro. Ye nalene
wopake pandaka, ye gaklene paknato au
djinda ba, ye nalene ke pandaka ye gak-
lene al emill ye panda we dji.
35 Ye gaklene al talang ye au djindo ge,
kanpol tane, emill ye djinda.
36 Ye gaklene talang ye au djindaka,
wamo lambo do poi djindo mal embe yen-
daka, ye nomane gaklene boll aike talang
ye au dje kerda, emill kaima napanda we
dji.

Parisi una ne, God lo dje awi una singare ke mal yei
(Matyu 23.1-36 ne, Mak 12.38-40 ne, Luk 20.45-47)

37 Jisas kandja dje kerika, Parisi iwa ta
wo embe dji, ni wombenka kwa aike nam-
boll we dji. Jisas une numbiye al numog po
ami dje moi.
38 Jisas agle asamoll nu nawori, Parisi
iwa ke kane gok dji. Djika Jisas embe dji,
39 ye Parisi una mor ge, plet kap boll
orkoto nu wopake worinj ba, ye paknato
paro ge, singare keke paraka, una tambon
dje yenj ge puka to paro.
40 Ye nomane dall pai una mor! Ye no-
mane paknato ne, ye gaklene orkoto paro
ge God soka aike beke yei.
41 Ye nomane paknato wopake pandaka,
wal wopake ye iwo una pak to aune. Embe
yene ge ye nomane gaklene aike wopake
panda we dji.
42 Ye Parisi una mor ge imb kerman ye
boll wonda! God lo kerman asa dji mal, ye
nayenj. Ye God wopake kanne ge ne, una
djell pille wopake yene mal ge, ye nayenj.
Lo kembis asa dji mal, ye ye kune yenj.
Nola aimba ne, wal kerker 10 pela una iwo
nonj ge, taimanta God aume dji mal ge ye
kune yenj ba, ye lo kembis are yene, lo
kerman djindo mal asamoll yene we dji.
43 Ye Parisi una mor ge, imb kerman ye
boll wonda! Ye lotu numb numog po iwa
kerman mor al, wopille koi ngimbnge al
po mor. Ye maket al pinjka, una wo ye
djembon tonj ge ye wopake pir.

44 Imb kerman ye boll wonda! Una
kanpol nato molo, goll pene makimb beto
wanne ba, makimb guloto una goi bis
yemor mal, nakanne. Una goi bis yemor
mal ye Parisi una embe mor we dji.
45 Djika God lo dje awi iwa ta embe dji,
tisa, ni kandja embe djinden ge, Parisi una
ke pir. Alla no para ke pirmon we dji.
46 Djika Jisas embe dji, God lo dje awi una
mor ge imb kerman ye Parisi una boll aike
wonda! Ye imb kerman paro i una awinjka
kakinj ba, imb kakinj ge ye aglene megiye
taimanta pakna woro pak to nawinj.
47 Imb kerman ye boll wonda! Kamasa
ye gollne po propet togolo gull to pagi al ge,
ye po goll pene al numb wopake take yenj
ba,
48 ye nomane embe paro, no gollne po
propet togoi pille, no goll pene al, numb
wopake take aunmon dje pir. Embe pille,
ye pora togoi dje pille yenj.
49 Yenj ge God nomane dongall pai mal
pille embe dji, na propet dje woro, aposel
dje woro yeno ba, una wo pende ye ke ye
awo, pende togoye we dji.
50 Asa God wal porapora beki yei kune,
una propet togolo woi. Alla wambo pa woi
ge, ye una ipon mor ge kot ine.
51 Asa iwa Abel moi ba, yene age wo
togoi. Una togolo pumaka, are kaima iwa
Sekaraia ge God lotu numb kerman ne, alta
yei al une pakna moika una po togoi. Togoi
wambo pa woi ge, ye una mor ge kot ine we
dji.
52 God lo dje awinj una, imb kerman ye
boll wonda! Una nomane wopake ine al
ge, ye numb ki i nawinj, ye para er numog
napinj. Alla una numog bon dje yenj ge, ye
kond tugo awinj we dji.
53 Jisas kandja embe dje kere er pika,
Parisi una kumbene ke kaima yei. Are ga
Jisas boll kune merke kandja dji.
54 Ta djinda ale yendaka, kandja kot ye
aumbon we dji.

12

Jisas embe dji, Parisi una kandja soka djinj ge ye napillme! dji
(Matyu 10.26-27)

1 Una merke er womaka, dumo sill
kaima dji. Yenekne gaklene be molmaka,
Jisas kandja buko dje kogoye una moi al
embe dji, Parisi una kandja kende djinj ge,
una plawa gale yis worinjka, yake kerman
pundo mal embe paro, ye napillme! dji.
2 Wal porapora seke pamoro ge are er
pene wondaka, wal porapora bi dje paro ge
are er pene wondaka, embe yendaka una
kanne we dji.
3 Ye kandja imina djine mal ge, are poi
djinda al una piye. Ye kandja numogto bo
al molo kise dje, djine ge, are una bekle po
numb be molo yau taneke una piye we dji.

God taimane moro ge una pille kand goye
(Matyu 10.28-31)

4 Jisas embe dji, ye na ye noll una mor
ge na kandja dje ye aundo, una ta wo
ye togopon dje yene ge ye kand nagoye.
Ye gaklene be togoye, nomane boll aike
tonagoye.
5 Ba God ye togoyo dje yenda ge ye kand
kerman goye, ye gaklene nomane boll aike
togolo wamo al worda ge kune yendo. Ye
God pille kand kerman goye.
6-7 Ka kembis 5 pela ku peni bage soka
boro, una wal kiwa dje kaninj ba God
nakerdo. Ye una mor ge God kerda mo? Ge
man, God ye pille we kaima yendo, ye kand
nagoye. Ye ngambalne ene merke moro
ge God taimantaiman dje kere kani kune
yendo we dji.

Jisas unakiye moye ge ngandjill nagoye
(Matyu 10.19-20 ne, 10.32-33 ne, 12.32)

8 Jisas embe dji, na kandja dje ye aundo.
Na Jisas unakiye moro we dje pene worin
dal, are God tau agelo moye al ge Una
Wombe po embe djinda, ge na unakna
moro we djinda.
9 Ba alla una nalene al, na Jisas wombaye
namoro we dji dal, are God tau agelo moye
al Una Wombe po embe djinda, una ge na
nakanill una moro we djinda.
10 Una yemolo Una Wombe kandjiye
ambi dal, God kere aunda ba, una God
Murble kandjiye ambi dal, God kere
naunda.
11 Are una ye dje ipo lotu numb yenda
al kot ye awo, Juda una kerman ne, jas

kambono mor al kot ye auneke, ye kandja namba we djimbon ne dje nomane to napiye!
12 Ege kune ge, ye kandja djine mal, God Murble dje aunda ye djine we dji.

Iwa ta kog mogoi pille we yei mal

13 Una merke moi al, iwa ta Jisas moi al wo embe dji, tisa, no soka nane goi, kog mogoi ne, dumo makimb yero ge ni djimbenka na agana omuk tondaka no imboll we dji.
14 Djika Jisas aya dje pille embe dji, una ne mal dje wori, na wo jas mal embe molo ye soka wal omuk to auno ne? dji.
15 Jisas una moi al embe dji, ye kanpol to, wal bombon golo djine. Una gun mopon dje yene ba, yenekne wal merke kannane al ge gun namoye we dji.
16 Jisas kandja buko ta una moi al dje awo embe dji, kog mogoi kannoi iwa ta mau yai, wal merke boi.
17 Boika une nomane al embe dje pi, na wal yall merke tondo, na ipo nam mogiyo ne? dji. Na numbina we nayero,
18 Na kwa i numog worill numb yei ge, alla sellke amblo kerman woro takno we dji. Na kwaina yall boro ne, konbona yero ge, ipo numog woro mogiyo we dji.
19 Yene nomane al kandja embe dji, iwaya, ni wal merke worin moro. Ni waka molo wo pille, kwa no, nu wain no benka, kognumb merke wo punda we dji.
20 Une embe dje pi ba, God wo embe dji, ni iwa dall kaima moren! Ni ipon imina ge gopen paro. Ni wal merke worin moro ge una djell wo ine we dji.
21 Jisas embe dji, une yei mal embe una wal merke makai tonj ba, yenekne pille makai tonj, God pille makai natonj we dji.

Wal kayekaye pille nomane to namoye (Matyu 6.25-34)

22 Jisas kogoye una moi al embe dji, una embe yenj pille, na kandja dje ye aundo. Ye wopake mopon dje nomane to napillme. Kwamokna ta yenda nambon dje napiye, konkunom ta yenda ye gaklene al worbon dje napiye.
23 Ye nomane pakna paro ge wal kerman paro, ye kwa nane ge wal kerman, man. Ye gaklene paro ge wal kerman paro, ye konkunom gaklene al worne ge wal kerman, man.
24 Ka pir dje waninj mal ye kaninj. Mau yale, to ipo numb al muglo nanonj ba, God kwa aundo nonj. Ka mor ge God wal kerman dje nakando ba, ye una mor ge wal kerman dje kando.
25 Ye nomane to pille kanan mopon dje yene ge, ye kanan moye mo? Ge man, ye egene yenda mal goye.
26 Ye wal kembis ge embe yembon dje yene kune nayenda ba alla, ye wal kerman aike nomane to pille moye mo?
27 Plawa bolo er pla pundaka, kupiye wopake tondo mal ye kaninj. Kogo kerman naye, konkunom beke nayenj. Yenj mal ge na kandja dje ye aundo, asa king Solomon konkunom wopake uro kaima yei ba, God plawa yewori wopake kiwa tondo mal ge, to Solomon kamblo aundo.
28 Plawa kupiye ipon to paro ge, kumaike una wo kiwa dje to wamo al worne ba, kupiye wopake to paro ge God yei, une nakerda. God ye pille naunda mo? Ge man. God ye kantau yenda ba, ye pillgi kembis paro.
29 Ye kwamokna ne, nu ta yenda nambon dje, nomane to napiye!
30 Wal yero ge makimb una i nambon dje nomane to pille we yenj ba, ye Nane moro ge, ye wal nane ge une pille kane yendo.
31 Ye wal pille pla yene ge embe yene. Ye djineke God ye Kingne kaima moyaka, ye kantau yenda. Yei dal, une wal embe aunda no moye we dji.

Wal wopake yermon (Matyu 6.19-21)

32 Jisas embe dji, ye epil kembis mor ge kand nagoye. God dumoye wopake kantau yendo al ge, une ye ine dje wopille aundo.
33 Ye wal moya ge ku bolo i una kiwa aune. Ye makimb al anpaus yenda nom djinda. Ba kupill al anpaus i wanmoye ge nom nadjinda. Wal worben ge ye pamoya, korngun nanane, kunumb una wo naine.
34 Ye wal pille we yenj wal ge, ye nomane ge al panda.

Boi una mor ge iwa kerman wonda dje pille tau moye (Matyu 24.42-44)

35 Jisas embe dji, ye allap yale tuge
woro, wamo lambo gale, kantau wopake
yemoye.
36 Ye iwa kerman boiye mal embe moye.
Una ana bolo imbon dje yene al une po kwa
no wane er yem wonda. Ye une wonda dje
kane kane moye. Une wo kond dua to guno
djinda kune, ye ola dje po yapro aune.
37 Iwa Kerman yem wo kanda, yene
boiye una gun molo, kantau wopake
yemoi dal, kambono wopake moye. Na
kandja dje ye aundo, iwa kerman wo allap
yale tuge woro, wo djindaka boiye una
kambono po bo al ami dje moyeke, une
kwamokna gale iwo aundaka kambono
nane.
38 Iwa Kerman imina pakna wonda mo,
kondwale yau tonda kune wonda mo, une
wo kanda kambono gun moi dal wopake
moye.
39 Na kandja djindo ge ye pillpol tane!
Numb ne ta molo kunumb una wo djine dje
kantau ye moya. Moyaka, kunumb una wo
une numbiye al wal naine.
40 Yendo mal embe, ye kane kane moye!
Una Wombe yem wonda poke ge ye napille
moye poke wonda we dji.

Una kogo ke wopake yene mal Jisas kandja buko dji (Matyu 24.45-51)

41 Djika Pita embe dji, Iwa Kerman, ni
kandja buko djinden ge no pille djinden
mo, una porapora aike pille djinden ne?
dji.
42 Jisas embe dji, boi iwa ne mal ta
molo, une kandja piyaka, nomane wopake
panda ne? Une embe mal moya. Iwa
Kerman une moya al wo embe djinda, na
boina iwa ana mor ge ni kantau wopake
ye, kwamokna gale kune ye awo embe
yemole! djinda. Dje kere er punda.
43 Une wane yem wo kanda, boiye iwa ta
kandja dji mal pille yei dal, boiye iwa ge
wopake moya.
44 Na kandja kaima dje ye aundo, iwa
kerman yene wal porapora moro ge, une
djindaka boiye iwa ge po kantau yenda.
45 Ba boiye iwa ge yene nomane al embe
dje piya, na iwa kerman kanan wando.
Embe dje pille, boi iwa ana moye ge une to,
kwa ne nu bia no, dall yemolo,
46 wal amblokun nayenda. Une napille
moyaka, iwa kerman yem wo une to djer-
pall ye pagle, una kandja napi una mor al
iwordaka, aike moye.
47 Boiye iwa ta yemolo yene iwa kerman
kandja djinda mal pille kune yenda ba alla,
kandja djinda mal naye, wal amblokun ye
namoi dal, iwa kerman wo to djerpall ye
pagiya.
48 Ba boiye iwa ta yene iwa kerman no-
mane pai mal nakane pagle, singare iwa
kerman tonda mal embe yei dal, iwa ker-
man wo kapill kembis tonda. God iwa ta
wal merke awi dal, une wo embe djinda,
ni na kogena merke ye awo yem worben
we djinda. Una yemolo iwa ta wal merke
auneke, une kantau yei dal, kambono wo
embe djine, ni no kogone merke ye awo
yem worben we djine we dji.

Una Jisas pille nonga djine (Matyu 10.34-36)

49 Jisas embe dji, na makimb al woll ge,
na wamo worno dje pille woll. Makimb ola
dje donda dje pille moro.
50 Una wo nanam togoye ge, ola dje wo
taneba dje pille moro.
51 Na makimb al woll ge una ellne tukne
arngan yenda moye dje pille na nawoll.
Una na pille nonga dje djelldjell moye dje
pille woll.
52 Ipon molo bonka alla are, una 5
pela numb taimane moyeke, sokara i yem
djineke, soka i yem djimbellka djelldjell
moye.
53 Ne wombe nonga djimbellka, me am-
bore nonga djimbellka, auye auye nonga
djimbellka embe dje wo djelldjell po moye
we dji.

Wal wonda ge una me nakanne (Matyu 16.2-3)

54 Una merke moi al Jisas kandja embe
dje awi, olpa er kal punda al kupa ta tondo
ge, ye kane embe djinj, ge kam tonda pille
yendo we djinj. Alla djinj mal ge kaima
tondo we dji.
55 Kam kopo koi to wondaka, ye kane
embe djinj, ge aka donda pille yendo we
djinj. Alla djinj mal ge kaima aka dondo we
dji.

56 Ye djillakene soka paro una mor!
Kupill makimb yendo mal ye kane kune
yenj ba, ege ipon yero ge, ye kanpol natonj
we dji.

Iwa soka kot nadjimboll we djipill
(Matyu 5.25-26)

57 Jisas embe dji, una ke mo, wopake yenj
ge, ye namba yei pille kanpol natonj?
58 Iwa ta, ni kot ye auno we dji dal, ni
asamoll po une boll kot ye naunda dje pille
djimben. Kondwe tambiye kot boll dje bell
al ge, ni kandja arngan ye dje aumben.
Dje nawin dal, une ni dje ipo jas moya al
wordaka, jas ni dje ipo eine moye al wor-
daka, eine ni dje ipo kaye numb worneke
kaye pamben. 59 Ni kaye pamolo, ku djine
mal boll boll aumben. Man panda, er orko
nawomben, kaye kaima pamben we dji.

13

Una nomane ake natoi dal, God ye tonda

1 Jisas kandja dje moi al ge una pende
aike molo embe dji, distrik Galili una
kogsipsip opa gale ye awo moi kune ge,
iwa Pailat dje worika yene ami una wo una
togolmaka, sipsip ne, una meyamne soka
aike erwo makimb al taimane po moi we
dji.
2 Djimaka Jisas embe dji, Galili una
pende nomane ke napai ba ga togoi una
nomane kerawa pai pille togoi mo?
3 Ge man. Galili una nomane ke pora-
pora pa kune yendo. Ba ye nomane ke paro
ge ake natoi dal, kambono goi mal ge, ye
porapora goye.
4 Dumo Jerusalem paknato Sailom we dji
yei al ge, numb kerman take pla pi ge gur
dje yage una 18 pela togoi. Ba Jerusalem
una pende nomane ke napai alla ga goi una
nomane kerawa pai pille goi mo?
5 Ge man. Jerusalem una nomane ke
porapora pa kune yendo. Alla ye nomane
ke paro ge ake natoi dal, kambono goi mal
ge, ye porapora goye we dji.

Iko ta moi megiye natoi mal Jisas kandja
buko dji

6 Jisas kandja buko ta dje awo embe dji,
iwa ta mauye al iko pik ta pai. Une megiye
uro nano dje kani ba megiye natoi.
7 Natoika, yene boiye iwa ta moi al embe
dji, iko moro ge na kognumb 3 pela pakna
po megiye uro nano dje yell ba, megiye
natoi. Iko ge kiwa makimb nuye no pora
djinda paro. Ni simb to wore! dji.
8 Boiye iwa embe dji, Iwa Kerman, iko ge
moyabe. Na kognumb taimanta pandaka,
iko me al makimb wallko mole gayo.
9 Are megiye ta toi dal, ge wopake! Alla
megiye natoi dal, ni djimbenka na simb
tano we dji.

Ege Sabat yei kune ge, Jisas po ana ta ye
wopake yei

10 Ege Sabat yei kune, Jisas lotu numb yei
al po una moi al kandja dje awo moika,
11 ana ta moi ge, kum ke yene tukiye
al moi. Ke embe eri to paika, kognumb
18 pela erwo pi. Ana mopiye buko djika,
aglo du dje moya, napai magi dje wanmoi.
12 Jisas ana ge kane yau to embe dji, ni ke to
pai ge ipon pora djindo we dji.
13 Dje kere une agle woro ana gakle al
ambika, ana ola dje agle du dje molo, God
kandjiye amblo pla wori.
14 Ba Jisas ana ye wopake ye awi ge, ege
Sabat kune ye wopake ye awi. Ge pille,
lotu numb iwa kerman ta moi ge kane elle
kumbsika, una numog moi al embe dji, ege
6 pela una kogo yenj. Ye ke ta toi dal, ege 6
pela kiwa yero kune ge, ye wor gun pine ba
alla, ege Sabat yero kune ge, man we dji.
15 Djika Iwa Kerman Jisas embe dji, ye
djillakene soka paro una mor! Ege Sabat
yero kune ye porapora yenekne kogkau
ne, dogi kaye piska to ipo worinjka, nu
nonj ge ye kogo nayenj mo? Ge man, ye
kogo yenj.
16 Ana moro ge yene gollye Abraam moi,
Satan kaye to wori pamoika, kognumb 18
pela erwo pi. Ba ege Sabat yero kune ge ni
ana ye wopake ye naumben we djinden ge,
ni ke djinden we dji.
17 Jisas embe djika yene kundayem una
ngandjill golo moi. Jisas kogo wopake uro
kaima yei ge una porapora kane wopille
awi.

Jisas iko mastet pille kandja buko dji
(Matyu 13.31-32 ne, Mak 4.30-32)

18 Embe pille Jisas embe dji, God dumoye wopake kantau yendo ge namba mal yendo?
19 Une embe mal yendo. Iwa ta iko mastet megiye ta yene mauye al ipo yaika, bolo wo kerman pi, ka wo ole al numbine take moi.
20 Jisas kandja alla dje embe dji, God dumoye wopake kantau yendo ge namba mal yendo?
21 Yendo ge yis paro mal embe yendo. Ana ta yis i plawa merke moi al tulu dje pakna woro to kull wordaka, yake wor kerman punda we dji.

Kond kembis yero al ge bon (Matyu 7.13-14 ne, 7.21-23)

22 Jisas dumo kerman ne, kembis yei al porapora wane, kandja dje awo, Jerusalem puno dje yeika,
23 iwa ta wo embe dji, Iwa Kerman, God una i yem woro inda ge, merke inda mo sokarita inda ne? dji. Djika Jisas embe dji,
24 Kond djillake kembis yero al ge, ye yembe yemolo er numog bon dje yene. Una merke kond djillake kembis yero al pakna bon dje yene ba, pine kune nayenda.
25 Are numb ne aglo molo kond tugdaka, ye bekleto molo numb dua al to guno dje molo, Iwa Kerman, ni no kond yapro awe! djine ba, une embe djinda, ye na nakanill una mor, ye nampall una wonj ne? djinda.
26 Ye embe djine, no ni boll aike kwa no wanpin, alla no dumene yei al, ni kandja dje no awin we djine.
27 Ba une kandja alla dje embe djinda, ye na nakanill una mor, ye nampall una wonj ne? djinda. Ye singare ke ye wani una wonj ge, ye er ellke pume djinda.
28 Une kandja embe dje aunda kune ge, ye God dumoye wopake kantau yendo al kanne, iwa Abraam, Aisak ne, Jekop moyeke, propet porapora pakna moye ba une ye to orko worda, ye orkoto molo yenekne kasmane koglo, kimb kallngane yene.
29 Dumo koi koma, kona kwa mor una wo God dumoye wopake kantau yendo al ami dje molo kwa aike nane.
30 Ye pillme, una wekle mor una ge erwo mopne al pineke, mopne al mor una ge erwo wekle pine we dji.

Jisas Jerusalem una wandill golo awi (Matyu 23.37-39)

31 Jisas kandja embe djika Parisi una pende wo embe dji, ni ba moren ge kere er tambiye ta ben, King Erot ni togoyo dje yendo we dji.
32 Djimaka, Jisas embe dji, iwa Erot moro ge une tagemage yendo una moro. Ye yem po embe dje aune, ipon ne, kumaike na po ke toi una i gun woro, una kum ke tukne al mor dje orko woro embe yeno, sale na kogo ye pora djino.
33 Iwa propet ta dumo orkoto goya ge kune nayenda, Jerusalem molo goya ge kune yendo. Ge pille, na ipon po, kumaike po, sale po pillau djino we dji.
34 Dumo Jerusalem! Jerusalem una mor ge, ye propet togolo, God dje wori woi una ku togoi. Ka kondwale me yene wombe i purbiye al paknato wordo mal embe, na kune merke ye wombane aglena woro i pakna worno dje yell ba ye man dji.
35 Ye pillme! Una wo ye boll kunda ye, ye dumene to ke ye kerne. Na kandja dje ye aundo, nanam moro ge ye ipon nakanne, are God dje wordaka, yene unakiye wondaka, ye une kane God kandjiye amblo pla woro embe djine, une wondo ge God wopake ye aundabe djine. Ye kandja embe djine kune ge, ye nanam kanne we dji.

14

Iwa ta ke toi gakle yake pai ge Jisas ye wopake ye awi

1 Ege Sabat yei kune Parisi ngambale pai iwa ta djika, Jisas yene numbiye al po kwa no moi. Moika, Parisi iwa ge, Jisas namba mal yenda ne dje pille kane kane moi.
2 Kanmolmaka iwa ta ke toi, gakle yaki pamoi una ge wo Jisas moi al manda moi.
3 Wo moika, God lo dje awi una ne, Parisi una moi al Jisas embe dji, ege Sabat yero kune ge, una ta ke tonda ge, nono ye wopake ye aumbon mo man ne? dji.
4 Djika kambono pille kandja wulle ta nadji. Jisas iwa ge amblo ye wopake ye awika, une kiwa moika Jisas dje wori er pi.

5 Er pika Jisas embe dji, ye una mor ge
ege Sabat yendo kune ge, ye kogne kau mo,
ye warne ta po nu tupa to panda ge, ye po i
orko worne mo man ne? dji.
6 Djika una pille kandja wulle ta dje yem
worne napai.

Una yenekne kandjine amblo kal worne

7 Una Jisas boll aike kwa nambon dje
pille woi una wo bo sia ngimbnge al ami
djimbon dje yemaka, Jisas kane kandja
buko dje embe dji,
8 iwa ta ana ino dje pille, kwa kerman
nambon we djinda. Une ni djindaka, ni
wo kwa kambono boll aike namben ba, bo
sia ngimbnge yero ge ni po namopen. Ta
ale yendaka, iwa kerman aike dji iwa ta
wondaka,
9 numb ne ni mopen al wo embe djinda,
bo sia yero ge ni namopen, une wondo ge
wo moya we djinda. Numb ne wo kandja
embe djindaka, ni ngandjill golo er bo sia
wulle al po mopen.
10 Ni embe nayemben. Una kwa aike
namboll we dji dal, ni asamoll po bo sia
wulle al po mopen. Ni po embe mon
dal, une wo embe djinda, agana, ni ba
namopen. Bo sia ngimbnge al po mopen
we djinda. Une wo embe yenda ge, una
aike mor nalene al, ni kandjin kerman
panda.
11 Una yenekne kandjine amblo pla
worne ge, God amblo kal worda. Ba alla,
una yenekne kandjine amblo kal worne
ge, God amblo pla woro aunda we dji.

Una wal awo wulle imbon dje pille naumbon

12 Iwa kwa gale Jisas dji iwa moi al,
Jisas embe dji, ni kwa kerman gale aum-
ben pandaka, ni una ye non una ne, ni
agan kambono ne, nenem unaken ne, wal
merke kannonj una manda mor ge, ni kwa
gale naumben. Kambono wal wulle awo
yem worne dje yenden ge kune nayendo
we dji.
13 Ni kwa gale aumben pandaka, ni
iwana wal kannanonj una ne, gaklene ke
yendo una ne, kakene aglene ke yendo
una ne, nalene emill yendo una mor ge, ni
djimbenka kambono wo ni boll aike kwa
nane. 14 Kambono mor ge wal wulle awo
yem worne naparo. Ge pille, God ni ye
wopake ye aunda. Are una wopake molo
goi una, alla aglo er yem wone kune ge,
God ni top aunda we dji.

Are una po God boll kwa aike nane (Matyu 22.1-10)

15 Jisas kandja embe djika, kwa aike no
moi iwa ta Jisas moi al embe dji, God du-
moye wopake kantau yendo al, una po God
boll kwa aike nane ge, wopake moye we
dji.
16 Djika Jisas kandja buko ta dje une moi
al embe dji, ege ta iwa ta kwa kerman gale
pagiyaka, una merke wo na boll aike nane
dje pi. Una moi al ge une embe dji, ye er
wome! dji.
17 Kwa kerman nane ege manda yeika,
une boiye iwa ta dje worika, po asamoll
dje awi una moi al embe dji, no kwa kepin
pora dji, ye er wome! dji.
18 Ba una porapora no nawombon paro
we dji. Iwa ta embe dji, na mau ta top toll,
na po kanno pai na nawono we dji.
19 Iwa ta embe dji, na kogkau 10 pela top
toll. Kogo yene mal po kanno na nawono
we dji.
20 Iwa ta embe dji, na ana ipon manda ge
ill, na nawono we dji.
21 Kambono kandja embe djimaka, iwa
kerman boiye er yem po dje awika, iwa
kerman tukiye ke toika embe dji, ni ola dje
er yem po dumo kerman paknato kondwe
kembis ne, kerman porapora wane, una
wal kannanonj una ne, gaklene ke yendo
una ne, nalene emill yendo una ne, kakene
aglene ke yendo una porapora djimbenka,
er na numbina al wonebe dji.

22 Une kandja dji mal, yene boiye iwa po
embe ye kere, er yem po iwa kerman moi
al embe dji, ni djin mal na po djill ba, una
woi ni numbin al sill nadjindo we dji.
23 Djika iwa kerman embe dji, ni dumo
kerman kere er orko po kondwe al ne, kwa
mau kondwe ge, djimbenka, una wo na
numbina al to sill djinembe! dji.
24 Iwa kerman embe dji, na kandja dje
ye aundo, na asa djill una mor ge wo na
kwaina kaima nanane, man we dji.

Jisas boll aike wanmopon mal (Matyu 10.37-38)

25 Jisas pi al una merke are pumaka, une
kane ake to pagle una moi al embe dji,
26 iwa ta er na moro al wono dje piya ge,
asamoll une yene neme ne, game wombe
ne, age ambe ne, yene gakle al kanke
kanda. Une ga kambono kanke nakani dal,
une na kogena una moya kune nayenda.
27 Una ta yene iko pera ge i nakaki dal,
une na kogena una moya kune nayenda.
28 Ye una mor al iwa ta numb plakill
takno dje piya. Une asamoll ku moni yen-
daka, pille kune ye pagle are numb takda.
29 Man pandaka, une simen kiwa ye pa-
gle, numb plakill takno dje yenda ge yene
kuye ge pora djindaka, una wo numb ge
kane poye, bakalo aune,
30 une numb takno dje yei ba, une take
pora djinda kune nayendo we djine.
31 Iwa king ta moya, yene ami una 10,000
moye. Alla king djell ta moyaka, yene
ami una 20,000 moye. King asamoll moi
una namba yenda? Une asamoll ami dje
moyaka yene una boll kandja dje piye.
32 Yene kunda yeno dje piya ba yenda
kune nayei dal, une kandja sigiye dje wor-
daka, po king djell ta moya al embe djinda,
man, kunda nayembon we djinda.
33 Embe pille, ye yenekne wal kannonj
ge porapora nakeri dal, ye na kogena una
moye kune nayenda we dji.

Ap ke mal moi ge Jisas kandja buko dji (Matyu 5.13 ne, Mak 9.50)

34 Ap wopake nonmon ba djugo nayei
dal, ye namba mal yeneke alla djugo
yenda? Man, ap ge ke moi pora dji.
35 Una ipo mau al worne mo, mau mole
gaye ge kune nayenda. Una seke woro
kerne mal paro. Ye kamalne paro una, na
kandja djindo ge pillme! dji.

15

Kog sipsip ta er take dje pi mal Jisas kandja buko dji (Matyu 18.12-14)

1 Una ku takis i una ne, singare ke ye
wani una porapora, Jisas moi al kandja ta
djinda pupon dje wo moi.
2 Molmaka Parisi una ne, God lo dje awi
una Jisas kandjiye amblo embe dji, singare
ke ye waninj una Jisas boll aike kwa no mor
we dji.
3 Djimaka Jisas kandja buko ta dje yem
woro awo embe dji,
4 ye una mor al iwa ta kogye sipsip 100
moye. Taimanta er take dje pi dal, une
namba yenda? Sipsip 99 kwa no moye al
ge, une kere, taimanta er take dje pi al une
dulo po inda.
5 Une dulo po kani dal, une wo piya.
Sipsip ge amblo i pendange al woro kake i
6 er yem numbiye al wonda. Une yau
tondaka, yene ye noi una ne, yene unakiye
ge porapora wo makai to moyeke, une
embe djinda, na kogsipsip er take dje pi ge,
na kane ill pora dji. Nono wopille aumbon
we djinda.
7 Jisas embe dji, na kandja dje ye aundo,
iwa taimanta singare ke yendo mal pille
keri dal, kupill al mor una ge wo kerman
piye. Alla una 99 mor ge, no nomane ake
tambon ba ke nayepin we djine una ge,
kupill al mor una wo embe pille naune we
dji.

Ku ta er take dje pi mal Jisas kandja buko dji

8 Ana ta ku wan kina ge 10 pela numbiye
al woro yendaka, ku taimanta er take dje
pi dal, une namba yenda? Une wamo sua
gale sipdje kuro, numbiye al dumok kuso,
yembe ye dulo kanda. 9 Ana ge dulo molo
kane i dal, une djindaka yene ye noi una
ne, yene unakiye wo makai to moyeke, ana
ge embe djinda, na ku ta yell er take dje
pi ge, pamoi, na kane ill pora dji, nono wo
pupon we djinda. Jisas kandja dje embe
dji,
10 na kandja dje ye aundo, una ta singare
ke ye wanda keri dal, ana ge wo kerman
pi mal ge, God tau agelo kane wo embe eri
piye we dji.

Iwa ta wariye soka mopill ge ta er take dje pi

11 Jisas embe dji, iwa ta moi ge wariye
soka mopill.
12 Wariye are moi ge embe dji, nena, ni
kog mogoi merke moro ge, no soka omuk

to aumben mal, na ipon awe! dji. Embe djika nane wal mogi ge omuk to wariye soka awi.
13 Wariye are moi ge ege sokarita molo, ne wal awi ge ipo ku bolo i, er dumo ellke tambiye ta pi. Une po ku ipi mal, wal aulaul ye no wanika, kuye ge pora dje keri.
14 Pora djika une dumo moi al kam koll kermanke yei. Wal ta nonda nayei une koll kerman toi.
15 Toika une makimb ne iwa ta moi al po embe dji, ni kogo ta panda na yeno we dji. Iwa ge embe dji, na kogna mor ge ni po kulo yemole! dji.
16 Iwa ge kandja embe djika, une po kog kulo yemoi ba una wo kwamokna ta nawi. Une koll kerman toika, bale gakle kog no wori moi ge une i nanaka kumbena pundaka moyo dje pi.
17 Une kandja embe dje pille, yene nomane ake to embe dje pi, na nena boiye una kwa nonjka, kumbene pundaka mor ba, na kiwa molo kam koll golo moro.
18 Na alla er yem po nena moro al embe djino, nena, na ni ye ke ye awo, God boll aike ye ke ye awill.
19 Ni na warna we nadjimben. Na una kiwa, ni kogen una mal embe moyo we djino we dji.
20 Une kandja embe dje pagle, er ne moi al puno dje yei. Une ellke pika, newoga kane, wandill kerman golo, muk dje wo wariye kagle, gume djillake to noi. 21 To noika wariye ge embe dji, nena, na ni ye ke ye awo, God boll aike ye ke ye awill. Ni na warna we nadjimben. Na una kiwa, ni boin una mal embe moyo we dji.
22 Une embe dji ba, newoga boiye una moi al embe dji, ye po na kon momo wopake kaima worill yero ge, ola dje iwo une woro aune. Agle ring iwo une woro awo, kake kau iwo woro awo,
23 kogkau wombe kerman ta moro ge iwo to keneke, nono porapora wopille nambon.
24 Na warna golo er take dje pi ba, alla ipon gun molo er yem woi we dji. Kandja embe djika kambono kwamokna kerman gai no moi.
25 Kambono kwa no molmaka, wariye komne mauye al kogo ye wanmolo, er yem numb al manda wo pi, una numog to molo gollang dje, kogoll yemolo djimaka,
26 une boi iwa ta moi al embe dji, una numogto dje molo djinj ge, namba yei pille dje mor ne? dji.
27 Boi iwa ge embe dji, ni agan asa er take dje pi ba, ipon wopake wane er yem woi ge, ni nan wopille kogkau wombe kerman ge tokei no mor we dji.
28 Djika iwa komne elle kumbsika numb al punda nayei. Newoga bekle wo embe dji, ni numog wombenka kwa aike nambon we dji.
29 Ba, iwa komne embe dji, na kognumb merke ni boll kogen yemolo pill, kogke ta nayell. Ni kandja porapora djin mal na pille yell ba, ni na ye noll una boll aike wopille nambon dje kog meme taimanta nawin.
30 Alla ni warin woi ge ni wal awin mal, une ipo kondwe ana awo yas woro kere er yem woi ge, ni une ge wo piya dje pille kogkau wombe kerman toke aunden we dji.
31 Djika newoga embe dji, warna, nono nonekene mopill. Na wal porapora moro ge ni wal yero.
32 Ni agan golo er take dje pi, alla gun molo er yem woi ge, nono wo kerman pille kwa nonmon ge kune yendo we dji.

16

Boi iwa ta kogo ke yei ge, Jisas kandja buko dji

1 Jisas kogoye una moi al embe dji, kune ge iwa kerman ta moi, une kog mogoi kerman kannoi. Wal merke moi ge yene boiye iwa ta molo kantau moika, una pende kane wo iwa kerman moi al embe dji, ni boin iwa wal mogin ge no kerdo we dji.
2 Kandja embe djimaka iwa kerman ge djika boiye woika une embe dji, una ni wal yen we djinj ge namba yen pille djinj ne? Ni na wal kantau ye mon ge ipon dje pene worben. Na kogena ye mon ge ipon yen pora djindo we dji.
3 Djika une boiye ge nomane paknato embe dje pi, iwa kerman na to orko wordo, na namba yeno? Na sapol ipo makimb wallkno ge, na yembena naparo. Na una moye

al po ku kokane djino ge na pill ngandjill yendo.
4 Na kam koll goyo paro. Na kando, na kogo ta embe yenaka una na i yenekne numbine al ta worne dje pille moi.
5 Iwa Kerman wal dje i una ge, boiye po djika kambono er woi. Womaka iwa ta moi al boi ge embe dji, ni iwa kerman wal in ge namba namba in ne? dji.
6 Iwa ge embe dji, na kerasin daram 100 ill we dji. Boiye ge embe dji, ni ami dje molo ola dje pepa al 50 we dje bole! dji.
7 Alla iwa ta wo moika boiye ge embe dji, ni wal in ge namba namba in ne? dji. Une ge embe dji, na plawa bek 100 ill we dji. Boiye ge yemolo, ni pepa al 80 we dje bole! dji.
8 Djika iwa kerman wo boiye singare ke yei mal wopake pille embe dji, ni wal pille kane yen mal ge ni wopake yen we dji. Jisas embe dji, makimb al mor una yenekne kogo yenj ge kanpol to yenj. Ba una au djinda al una mor ge embe nayenj.
9 Na kandja dje ye aundo, ye makimb al ku moni auneke, ye nane unakne merke moye. Ye embe yei dal, ku pora djinda kune, ye kam kupill al pineke God ye i numog wordaka, ye ege ege gun molo pamoye.
10 Una wal yepall ta yenda kantau wopake yei dal, alla wal merke moya ge, para kantau yenda ge kune yenda. Ba alla una wal yepall ta yenda kantau wopake nayei dal, ge para wal merke moya ge, kantau yenda ge kune nayenda.
11 Ye makimb al wal moro kanpol natoi dal, una ne mal ta kupill wal wopake aundaka ye kantau yene?
12 Una djell ta wal ta yenda, ye kanpol natoi dal, una ne mal ye wal ine dje pille aunda ine ne?
13 Boi iwa taimanta iwa kerman soka kogone yenda kune nayendo. Boiye ge yemolo ta ke kane, ta wopake kanda. Ta kandja djinda mal pille yenda, ta mop aunda paro. Ye God kogoye yene, alla ku kogoye ye aike yei dal, kune nayenda we dji.
14 Jisas kandja embe dje ga kambono awika, Parisi una ku pille we ye wani una ge pille poye awi.
15 Aumaka Jisas kambono moi al embe dje awi, ye una mor ge, una nalene al wopake mopon dje yenj ba, ye nomane paknato paro ge God kane kune yendo. Makimb una wal wopake kaima paro dje kaninj wal ge, God kando wal ge ke kaima paro.
16 Asa Jon nu pagle awi una namoi kune, God lo bolo pagi pai mal ne, propet kandja bolo pagi mal ge una pille we yemoi. Ba ipon Jon wo moi kune ge, kandja wopake God dumoye wopake kantau yendo we dji al ge, una porapora kunda ye er pakna bon dje yenj.
17 Una embe yenj ba, God lo dje bolo pagi ge mon kembis kaima ta er take dje napunda. Kupill makimb pora djinda ba, God loye ge kaima pamoya, pora nadjinda.

Iwana bolo inmell wo ke pundo mal (Matyu 5.31-32 ne, 19.9 ne, Mak 10.11-12)

18 Iwa ta game kere po ana gun ta i dal, soka kunumb nambell. Alla ana ta woge kere po iwa gun ta punda ge, kunumb nambell we dji.

Lasarus ne, dje mogoi kannoi iwa soka yepill mal Jisas kandja buko dji

19 Jisas embe dji, kune ge iwa ta yemolo dje mogoi merke kanno, konkunom wopake ye, kon bage momo woro, kwamokna wopake ege ege eri no moi.
20 Une embe yemoika yene numbiye djillake al una iwa ta iwo wormaka moi, yene kandjiye ge Lasarus we dji. Une gakle al boll boll killngambo yemoi.
21 Iwa kerman ge kwamokna no moika, tuge kale yage kal toi ge, Lasarus i nano dje pille moi. Ba yene gakle al killngambo yemoi ge, kena wo pen dje i noi.
22 Lasarus embe yemolo po goika, tau agelo wo une ipo kupill al wormaka, Abraam boll aike mopill. Mopillka are iwa kerman moi ge goika una ipo gull toi.
23 Iwa kerman ge une golo po una gor dumo ge molo gakle ngembill golo kane pla woro kani Abraam ne, Lasarus mopillka
24 une yau to embe dji, nena Abraam o! Na wamo al moro ge, wamo doll, gaklena al ge ngembill yendo. Ni na wandill golo aumben. Ni Lasarus djimbenka une po nu

ta kolo i yene agle megiye taimanta to bale iwo na albena al megyaka na bi yenda piyo we dji.

25 Une kandja embe dji ba Abraam embe dji, warna, ni pille! Asa ni gun mon poke ni wal wopake kannon. Ba Lasarus wal wopake kannanoi. Ba ipon Lasarus wopake moraka, ni gaklen ngembill golo pamoren.

26 Alla kandja ta ge embe. God dul kerman to wori yero. No ye mor al wombon ge kune nayendo, alla ye no mormon al wone ge kune nayendo we dji.

27 Djika iwa kerman ge embe dji, nena, na kandja dje ni aundo. Ni dje worbenka Lasarus alla er yem na numbina al punda.

28 Po kandja djindaka, na agana kambono 5 pela mor ge nomane ake to er na moro al wo djine, gaklene ngembill nagoye we dji.

29 Djika Abraam embe dji, Mosis ne, propet kambono pepa bolo pagi mal ge, ni agan kambono kere kani dal, ni dumo moren al nawone we dji.

30 Djika iwa kerman ge embe dji, nena Abraam, ge man! Una ta golo aglo er yem pineke kambono ta kani dal, ga nomane ake tane we dji.

31 Une kandja embe dji ba, Abraam embe dji, Mosis ne, propet kandja dji mal ge ni agan kambono ta kere kane pille nai dal, ge una ta golo aglo er yem po kandja djinda ge aike napiye we dji.

17

Una singare ke yene ge una nomane to ke yene

(Matyu 18.6-7 ne, 18.21-22 ne, Mak 9.42)

1-2 Jisas kogoye una moi al embe dji, una singare ke yeneke una kane pillgi djinj mal ge alla kerne. Una singare ke embe yene ge ye pa pineke, pora nadjinda ba, una wo embe yeneke womba kembis po djingdjang yei dal, wal ke kambono boll wonda paro! Una ku kerman tumblo i kambono nubkane al pagle, pup to worneke er nu solwara po nu no goye ge ngembill kembis dal goye. Ba God embe nayenda. Une ngembill kermanke kaima ye aunda.

3 Ye kanpol tane. Ni agan ni moren al wo ye ke ye awi dal, ni man dje kere! djimben. Une nomane alla ake toi dal, une singare ke yei ge ni kere aumben.

4 Ege ta yenda ni agan wo kune 7 pela ye ke ye aunda. Alla kune 7 pela une yem wo, na ke yell, alla nayeno we dji dal, une singare ke yenda ge, ni kere aumben we dji.

Una pillgi djinj ge me embe mal paro

5 Aposel kambono Jisas moi al embe dji, no pillgi paro ge kembis paro, ni yembenka alla kerman panda we dji.

6 Jisas embe dji, iko mastet megiye kembis moro mal ge, ye pillgi kembis embe pai dal, wal kerman yene. Ye iko malberi moro ge pille djimbe kanbe boll po solwara al aglo paye djine mal ge, iko ge po kaima aglo panda we dji.

Boi kogo yembon

7 Jisas kandja embe dji, boi una ta po kogo yemolo, kogsipsip kulo, mau to yale embe ye wanmoya. Taman pundaka er yem numb al wondaka, numb ne ge kandja namba we djinda? Ni ola dje wo kwa asamoll nambenka na are nano we djinda mo? Ge man.

8 Une embe djinda, ni kwa gale, allap were, iwo aumbenka na kwa asamoll nano ni are namben we djinda.

9 Boiye iwa ge kogo yenda mal yendaka, numb ne ge, ni wopake yen we djinda mo? Ge man. Boiye iwa ge kogoye yenda mal yei.

10 Yendo mal embe, ye Iwa Kerman kandja djinda mal pille po embe yei dal, ye kandja embe djine, nono boi una kiwa mormon, boi kogone yene mal ge kogo embe yepin we djine we dji.

Iwa 10 pela kenj toi Jisas ye wopake yei

11 Jisas er Jerusalem puno dje molo er Distrik Samaria ne, Distrik Galili pakna yepill al dumo kembis ta yei al ge pi.

12 Pika kenj toi una 10 pela wo une kane yepall ta ellke molo, 13 yau kerman to embe dji, Iwa Kerman Jisas o! Ni no wandill golo awe! dji.

14 Jisas kane embe dji, ye po ye gaklene ombine dje auneke opa gale awinj una

kanne we dji. Une kandja embe djika, kambono er bon dje yemaka gaklene al porapora kiwa yei.

15 Iwa taimanta kani, yene gakle al ge kiwa yeika, une er yem po yau kerman to God kandjiye amblo pla woro

16 Jisas kake al yage taimagaus pamolo embe dji, ni na ye wopake ye awin we dji. Alla, iwa ge Juda una man, une dumo Samaria iwa moi.

17-18 Jisas embe dji, una kenj toi moi una 10 pela moi, gaklene kiwa yei ba alla, iwa taimanta dumo djell ta woi iwa ge yem wo God pille wopake we dje aundo mo? Iwa 9 pela ge er dje pi?

19 Jisas iwa ge moi al embe dji, ni aglo er piye! Ni pillgi djin pille gaklen al ge kiwa yero we dji.

Una Wombe are er pene wonda (Matyu 24.23-28 ne, 24.37-41)

20 Parisi una Jisas moi al embe dji, God dumoye wopake kantau yenda ge kune nam yenda ne? dji. Jisas embe dji, God dumoye wopake kantau yenda ge una kanine naparo, pene nayero.

21 Manda ba yero mo, kola ellke yero we nadjine. God dumoye wopake kantau yendo ge, ye boll pakna yero.

22 Jisas yene kogoye una moi al embe dji, are ye kandja embe djine, Una Wombe wo ege taimanta no boll aike moya dje piye ba, une ye boll namoya.

23 Una pende ye moye al embe djine, une woi kola moro we djine mo, mo ka moro we djine ge ye po nakanme!

24 Kam kunakna kupill al poll djindo mal embe, Una Wombe are yem wonda ge embe mal wonda.

25 Wonda ba asamoll una mop awo, yene gakle al ye ke kaima ye auneke alla are une yem wonda.

26 Asa Noa moi kune ge una singare yei mal embe, are Una Wombe yem wonda kune ge, una singare embe mal yene.

27 Una asa yei ge kanpol nato molo, kwamokna no, ana i, ambone ipo iwa awo, embe yemolo pumaka, Noa sip beke er numog pi. Po moika kam kerman toika nu wo una porapora togoi.

28 Iwa Lot moi kune ge una singare yei mal embe yemoyeke, alla are Una Wombe yem wonda kune ge embe mal yemoye. Una kanpol nato molo, kwamokna no, wal top to i, wal maket ye, mau yale, numb take, embe yemolo pumaka,

29 Lot dumo Sodom kere er orko pi. Pika God ku bakill wamo kund boll kam tondo mal embe toika, una moi ge porapora do sege ye keri.

30 Una Wombe yem wonda kune ge una pillpol nato moi mal embe moyeke une wonda.

31 Una ta numb be moya ge alla er kal wo wal ta numog moya ge i er napunda. Una ta mauye al wanmoya ge alla kere er yem numbiye al po wal ta moya ge i er napunda.

32 Iwa Lot gamegama asa goi mal embe ge ye pillpol to moye.

33 Una yenekne amblo wopake yemolo gun mopon dje yene ge, goye. Ba, una yenekne gaklene pille we naye molo po goi dal, gun molo pamoye.

34 Na kandja dje ye aundo, Una Wombe yem wonda kune ge una soka bo al ou pamopell, ta i er punda ta kerda.

35-36 Ana soka plawa kogo yemboll dje ye mopellka, ta i er punda ta kerda.

37 Jisas kandja embe djika kogoye una embe dji, Iwa Kerman, ni kandja djinden ge dumo namkill yenda ne? dji. Jisas embe dji, wal ta golo panda al ge ka kekdim wo nane we dji.

18

Ana kangill ta iwa jas boll kandja yembe ye dji

1 Jisas kogoye una kamang ege ege yene, kogke nayene dje pille kandja buko ta dji. Une embe dji,

2 dumo ta yei al iwa jas ta moi. Une God kand nagolo, una kanwopake ye nawo embe yemoi.

3 Dumo yei al ge ana kangill ta moi. Une ege ege wo jas moi al embe dji, iwa ta wo na kot ye aundo, ni na amblo pille dje aumben we dji.

4 Ana kandja embe dje molo pika jas ge man dje, amblo pille dje nawi. Ba alla are

une embe dji, nanam God kand nagoro, una mor ge na para wandillne nagoro ba,
5 ana kangill ge ege ege wo na moro al imb aundo pille na amblo pille dje auno, man panda, une nipnapa dje pamoyaka na kaima ke piyo paro we dji.
6 Jisas kandja embe dje kere embe dji, jas moi ge une iwa ke mal moi ba, une dji mal ge ye pillme!
7-8 God yene dje i unakiye mor ge, imina armina ege ege, ni no amblo pille dje aumben we djine ge, une ola dje amblo pille dje aunda mo naunda? Na kandja dje ye aundo, une ola dje wo una ge amblo pille dje aunda. Ba Una Wombe are yem wonda kune ge une wal naral wal kanda? Makimb al mor una ge pillgi dji, dje kanda mo?

Parisi una ne, ku takis i una Jisas kandja buko dji

9 Una pende no nomane wopake pai mormon, una pende mor ge ke mal mor dje kani una kambono pende moi al ge, Jisas kandja buko ta dje awo embe dji,
10 iwa soka lotu numb kerman kamang yemboll dje pupill. 11 Pupill ge, iwa ta moi ge Parisi iwa moi. Iwa ta ge ku takis i una moi. Parisi iwa ge aglo molo yene nomane pai mal pille, yene kandjiye amblo pla woro kamang embe yei, God, na ni wopake we dje aundo. Una porapora singare yenj mal ge na embe nayendo. Kambono kunumb no, singare ke ye, iwana boll kunumb nonj. Alla ku takis i una manda molo yendo mal ge na embe nayendo, man.
12 Ege ege waka taimane dje yero poke ge, na ni pille ege kun soka kwa mapill ye nanondo. Wal 10 pela dje kannondo ge na taimane dje i ni awo embe yendo we dji.
13 Parisi iwa ge kandja embe dji ba, ku takis i iwa ge ellke molo na kane pla kupill al worno ge kune nayendo dje pille, yene goniye al to, kamang embe yei, God, na djingdjang una moro. Ni na wandill golo awe! dji.
14 Jisas embe dji, na kandja dje ye aundo, ku takis i iwa ge er numbiye al pi ge, yene singare ke ye wani ge God kere awi, une kiwa molo er pi. Ba Parisi iwa yene kandjiye amblo pla woro embe yei ge man.

Ge pille, una ta iwa kerman mopon dje yei dal, God amblo kal worda ba, una ta yenekne amblo kal wori dal, God amblo pla woro aunda we dji.

Una womba kembis dje i er Jisas moi al woi
(Matyu 19.13-15 ne, Mak 10.13-16)

15 Una womba kembis dje i Jisas moi al woi. Une ambiya dje pille iwi ba Jisas kogoye una man dji, ye womba naiume! dji.
16 Ba Jisas womba iune dje pille embe dji, ye man nadjime! God dumoye wopake kantau yendo al ge womba embe mal mor ge kantau yendo. Womba iwinj ge dje i na moro al wonebe!
17 Na kandja kaima dje ye aundo, womba er God dumoye wopake kantau yendo al er pakna pinj mal una embe nayei dal, kaima er pakna napine, man we dji.

Iwa Kerman ta kog mogoi merke kannoi
(Matyu 19.16-30 ne, Mak 10.17-31)

18 Juda iwa kerman ta moi ge Jisas moi al po embe dji, ni tisa iwa wopake. Na singare namba mal yenaka God na i gun worda na gun eri molo pamoyo ne? dji.
19 Jisas embe dji, ni namba yei pille na iwa wopake we djinden? God taimane ge wopake moro.
20 Mosis lo dje bolo pagi mal ge ni kanden. Iwa djell game boll kunumb nanamben. Una tonagopen! Kunumb nanamben. Kot kende dje una naumben! Ni nanman kandja djine mal pille kane yemben we dji.
21 Iwa ge embe dji, tisa, na asa womba kembis molo woll ipon moro ge, lo porapora ni djinden ge na yell we dji.
22 Djika Jisas pille une moi al embe dji, ni wal porapora yen ba, wal taimanta nayenden. Ni kog mogoi kannon moro ge porapora ipo ku bolo i una wal kannanonj una mor al ge awe! Embe yen dal, ni wal wopake kupill al yenda imben. Alla, ni na boll aike er womben we dji.
23 Jisas kandja embe dji ba alla, iwa ge wal merke kannoi. Une nomane urup kerman dji.
24 Urup djika Jisas kane embe dji, una wal merke kannonj ge, God dumoye

wopake kantau yendo al er pakna pine ba kogo kerman paro, napine mal mor.
25 Kog kamel er wopa kond kembis yero al pakna punda kune yenda ba, una wal merke kannonj una er God dumoye wopake kantau yendo al pakna pine kune nayendo we dji.
26 Djika yene kogoye una embe dji, ni djinden ge, God nono i yem naworda mal mormon we dji.
27 Jisas embe dji, una mor ge wal yene kune nayendo mal ge, God yenda kune yendo we dji.
28 Djika Pita embe dji, no nonekene numbine gullne kere, er ni boll wopin we dji.
29 Jisas embe dji, na kandja kaima dje ye aundo, una porapora God dumoye wopake kantau yendo al kogo ge yembon dje pille, yenekne numbine gullne kere, gamane wombane kere, agane mo, nanemane ne, kambono ge keri dal,
30 ga makimb al moye kune ge God wal merkeke plato awo yem woro aunda. Alla, ege are wonda ge une yewordaka gun molo pamoye we dji.

Jisas namba 3 taim nanam togoye we dji (Matyu 20.17-19 ne, Mak 10.32-34)

31 Jisas kogoye una 12 pela dje i djell woro embe dji, ye pillme! Asa propet kambono kandja porapora pepa bolo Una Wombe togoye we dji mal ge, nono er Jerusalem bonka ge kaima panda.
32 Una yemolo Una Wombe i epil djell una auneke, kambono bakalo awo, ye ke ye awo, kungo to,
33 ka pirngangill to kere ipo togoye. Ege sokara erwo pundaka, une aglo erwo gun punda we dji.
34 Jisas kandja embe dji ba, kogoye una pillpol natoi. Une kandja embe dji ge seke pai, pille ine napai.

Iwa ta nale emill yei pai ge Jisas amblo au dje awi (Matyu 20.29-34 ne, Mak 10.46-52)

35 Jisas er dumo Jeriko manda puno dje yeika, una ta nale emill yei iwa kondwe djeke ami dje molo wal kokane dje moi.
36 Una merke wo pumaka une pille embe dji, namba yei pille ye una merke wor po mor ne? dji.
37 Una embe dji, dumo Nasaret iwa Jisas ge wo pundo we dji.
38 Djimaka une yau to embe dji, Jisas, iwa Depit wariye wonden ge, ni na wandill golo awe! dji.
39 Una wekle pi una kandja awo embe dji, ni kandja kere! dji. Ba une yau kermanke to embe dji, Jisas, iwa Depit wariye wonden ge ni na wandill golo awe! dji.
40 Djika Jisas aglo molo embe dji, ye djineke une ge wondabe! dji. Une manda woika
41 Jisas embe dji, na ni namba mal ye auno dje pren ne? dji. Nale emill yei iwa ge embe dji, Iwa Kerman, na nalena alla au djinda kannoba dji.
42 Jisas embe dji, kune, ni pillgi djin pille, ni nalen alla au djinda kanben we dji.
43 Kandja embe djika une nale al ola dje au djika, une God kandjiye amblo pla worika, Jisas boll aike er pupill. Una porapora moi ge kane God kandjiye amblo pla woro awi.

19

Jisas er iwa Sakias numbiye al pi

1 Jisas dumo Jeriko pakna po molo, alla kere er orko puno dje yeika
2 iwa Sakias we dji ta moi. Une ge kog mogoi merke kannoi. Ku takis i una moi ge, iwa Sakias ge kantau yemoi.
3 Embe molo Jisas ge iwa ne mal moro dje pille, kanno dje yei ba, une iwa momo namoi, una merke pumaka, une kanda napai.
4 Ge pille, Sakias muk dje er wekle po iko pik ta moi al po mugo molo Jisas wonda kanno dje yei.
5 Une embe yeika, Jisas iko me al wo, kane pla woro kane embe dji, Sakias, ni ola dje er kal we! Na ipon ni numbin al po moyo paro we dji.
6 Embe djika Sakias wo pille, ola dje er kal wo Jisas dje i er yene numbiye al pi.
7 Pika una merke kanmolo Jisas kandjiye amblo embe dji, singare ke yei iwa numbiye al pundo we dji.

8 Una numog po molmaka Sakias aglo
molo embe dji, Iwa Kerman, na wal pora-
pora kannoll moro ge na i tuge yem una
wal kannanonj una mor al ge auno, tuge
yem nanam ino. Alla, una wal pai, na po
kende dje, ngundjo ill mal ge, na alla wal 4
pela i be woro auno! we dji.
9 Une kandja embe djika Jisas Sakias moi
al embe dji, God Sakias game wombaye
boll ipon i yem wori pora dji. Ge une
Abraam wombaye moro.
10 Una er take dje po moi ge Una Wombe
dulo i yem worno dje woi we dji.

Una 10 pela bisnis ye ku i mal Jisas kandja buko dji
(Matyu 25.14-30)

11 Jisas kandja embe dji ge una pille,
Jisas Jerusalem manda woi dje pille, God
dumoye wopake kantau yendo mal ge ola
dje pene wonda dje pillmaka, Jisas kane
kandja buko ta dje awo,
12 embe dji, iwa kerman ta moi. Une
er dumo ellke ta pundaka namba auneke,
une iwa kerman king molo er yem wo yene
unakiye kantau yenda dje pille moi.
13 Molo une djika boiye una 10 pela wom-
aka 2,000 kina* ge une taimantaiman dje
awo embe dji, na ku aundo ge ye ipo bisnis
yemoyeke, are yem wo kanino we dji.
14 Dji ba yene unakiye ke kane kandja
sigiye dje woro embe dji, une ge iwa ker-
man king namoya, man we dji.
15 Dji ba une er pika namba i aumaka,
une iwa kerman king molo, er yem woi.
Wo asa ku awi una moi al djika kambono
womaka une embe dji, na ku awill ge ye ipo
bisnis yemolo ku namba namba mal i ne?
dji.
16 Djika boiye iwa ta asamoll wo embe
dji, iwa kerman, ni 2,000 kina i na awin ge,
na ipo bisnis yemolo 20,000 kina prais ill
we dji.
17 Djika iwa kerman embe dji, ni boi
wopake mon. Na ku kembis ni awill ge
ni kanpol ton. Ni dumo kerman 10 pela
pakna yero ge kantau yemben we dji.
18 Djika boiye iwa ta wo embe dji, iwa
kerman, ni na 2,000 kina awin ge, na bisnis
yemolo 10,000 kina ill yero we dji.
19 Une kandja embe djika iwa kerman
embe dji, ni dumo kerman 5 pela pakna
yero ge kantau yemben we dji.
20-21 Djika boiye iwa ta are wo embe dji,
iwa kerman, ni una dongall mon. Wal
napagin ge ni po inden, alla wal nayan ge
ni po wallko nonden. Ni embe yen ge na
ni pille kand goll. Ni na awin ku ge na kau
kolo pagill we dji. Boi ku ge i pene woro,
kane! dji.
22 Djika iwa kerman embe dji, ni boi ke
mon. Ni kandja ipon djin mal ge na ni kot
ye auno. Na wal napagill ge na po indo alla,
wal nayall ge wallko nondo dje ni embe
pren mo?
23 Ni nomanin embe mal paika ni ku ipo
beng al worinka, na ku prais ta illka we dji.
24 Une kandja embe dje kere, una aglo
moi al iwa kerman kandja dje embe dji,
iwa ku yemoro ge, ye ku ge ipo 20,000 kina
yemoro iwa ge aume dji.
25 Djika una embe dji, aumbon ba, une ge
20,000 kina yei pora dji we dji.
26 Iwa kerman ge embe dji, na kandja dje
ye aundo, iwa ta wal yemoi dal, na wal ta
auno ba, iwa ta wal ye namoi dal, kembis
ta ye moya ge na iworno.
27 Asa una na ke kane, ni king molo
no kantau nayemben we dji una mor ge,
ye dje iwo manda ge wo togoyeke nanam
kanno we djinda we dji.

Jisas iwa king mal embe molo er Jerusalem pakna pi
(Matyu 21.11 ne, Mak 11.1-11 ne, Jon 12.12-19)

28 Jisas kandja embe dje kere er
Jerusalem
puno dje er wekle pi.
29 Po dumo Betpasi ne, Betani kam
mekbe Olip† we dji al po kogoye una soka
mopill al ge asamoll dje woro embe dji,
30 ye dumo koi ba po kanbell, kog dogi
wombe ta una ap to i nawani ge una kaye

* **19:13:** 2,000 kina ge su mal embe paro. Iwa kerman ku ta kandjiye mina we dji ge une ku ge i una awi. Ku mina taimanta yei ge una fotnait 6 pela top ine mal yei. † **19:29:** Iko olip megiye pai ge una nonj wal.

kolo wori pamoro. Ye po piska to i er wose! dji.
31 I er wombellka una ta molo, ye namba yei pille kog dogi kaye piska tonmell ne dji dal, ye embe djimbell, iwa kerman kogo ta pai pille dogi ge yenda we djimbell we dji.
32 Djika soka po kanpill Jisas kandja dji mal ge kaima pai.
33 Po kog dogi kaye piska topillka kog dogi ne kambono kane embe dji, ye namba yei pille kog dogi kaye piska tonmell ne? dji.
34 Soka embe djipill, Iwa Kerman kogo ta pai, kog dogi ge po yenda we djipill.
35 Dje kere kog dogi ge i er Jisas moi al wopill.
Iwo pagle, allap ne, kon momo i kog dogi mopiye al kulo ye, soka amblo pille dje aupillka Jisas dogi al er pla po molo ipi.
36 I pika una kon momo ne, allap gulo i kondwe yei al kulo wori ye pi.
37 Kulo ye pumaka Jisas Jerusalem manda wo moika, kam mekbe Olip kondwe er kal puno dje yei al ge, kogoye una merkeke Jisas kogo dongall porapora yei kani mal pille, wopille yau kerman to, God kandjiye amblo pla woro embe dji,

38 God dje wori woi iwa King wondo ge
God ye wopake ye aundabe. Una
God boll ellne tukne arngan yenda
moyeke, God pla moro una yene
kandjiye kerman kaima panda we
dji *(Buk Song 118.26)*

39 Kandja embe djimaka Parisi una pende Jisas moi al embe dji, tisa, ni kogen una kandja embe djinj ge ni man djiye! dji.
40 Dji ba Jisas embe dji, na kandja dje ye aundo, kambono yau natoi dal, makimb al ku kiwa moro ge yau tane we dji.

Jisas Jerusalem una pille wandillne golo kimb yei

41 Jisas er Jerusalem manda wo molo una moi ge kane wandillne golo kimb ye
42 embe dji, ye Jerusalem una wal ta kanmaka ye ellne tukne arngan yeika ba wal yei ge seke pai ye nakani pille,
43 ege ta wondaka, kundayem una wo ye tane. Ga wo makimb wallko woro pla worneke ye i pakna woro kerne. Ye pakna moye una er orko bon dje yene man pandaka, una orko moye una er pakna wombon dje yene man pandaka, ga embe yemolo ye tane.
44 Ye wopake moye dje pille God ye dumo moi al wo moi ba, ye kanpol natoi pille, kundayem una wo ye to, numbine gullne wamo woro, sellke seke woro, ye wombane boll porapora togolo kerne we dji.

Jisas lotu numb kerman numog po una dje bekle wori

(Matyu 21.12-17 ne, Mak 11.15-19 ne, Jon 2.13-22)

45 Jisas lotu numb kerman gull pai al er pakna po kani, una kogsipsip ne, opa gale ye awinj wal iwo paglmaka, una wo top to God opa aumbon dje yemolmaka une po man dje, to bekle woro
46 embe dji, Baibel al kandja bolo wori paro ge embe djindo, na numbina ge una na pille kamang ye aune numb yero we dje boi ba, ye yemolo i kunumb una numbine mal embe yembon dje pille yenj we dji.
47 Ege ege Jisas lotu numb kerman gull pai al molo una moi al kandja dje awo moi. Moika opa gale awi una kerman ne, God lo dje awi una ne, una kerman kambono Jisas togopon dje pille moi ba,
48 une kandja dje una awi ge una porapora wopake pille moi, una wo une togopon dje yei ge kune nayei.

20

Jisas namba paro ge una ne mal awi ne? dji

(Matyu 21.23-27 ne, Mak 11.27-33)

1 Kune ge Jisas lotu numb kerman gull paknato molo una moi al kandja beke awo, God kandjiyebe wopake dje awo moika, opa gale awi una kerman kambono ne, God lo dje awi una ne, Juda una kerman kambono
2 wo embe dji, ni djimbena no pupon, ni wal embe yenden ge nam kond po namba iwin yenden? Una ne mal dje wori ni wo wal embe yenden ne? dji.
3 Djimaka Jisas kandja embe dje awi, na kandja ta paro ge, na djinaka ye kandja

wulle ta dje yem woro na aune we dje embe dji,
4 Jon woi ge, makimb al una dje wori wo nu pagle awi mo, God dje wori wo nu pagle awi ne? dji.
5 Djika kambono yenekne kandja dje pille embe dji, kandja wulle ta dje Jon God dje wori woi we djimbon ba, Jisas no kandja aunda. Une embe djinda, namba yei pille Jon kandja dje awi ge, ye napille mop awi ne? djinda.
6 Alla, makimb al una Jon dje wori woi we djimbon ba, una porapora molo God kaima dje wori woi we dje pir, no ku togoye pa djindo we dji. Embe dje pille
7 Jisas moi al embe dji, Jon dje wori woi una ge no nakanmon we dji.
8 Jisas embe dji, ye nakanmon we djinj ge, na dje wori woll una na ye dje nauno we dji.

Una ke iko wain mau kantau yei (Matyu 21.33-46 ne, Mak 12.1-12)

9 Una moi al Jisas kandja buko ta dje awo embe dji, iwa ta iko wain mau yale, kantau yei una moi al embe dji, ye wain pul ye, tau wopake molme! dji. Tuge nanam i nanaka, tuge ye naneke embe yembon we dji. Kambono kapla we djimaka une er po dumo tambiye ta kanan wanmoi.
10 Wanmoika wain megiye bo toika, mau ne boiye iwa ta dje woro embe dji, ni po una wain kantau yemor al po djimbenka kambono ta uro aune we dji.

Dje worika boiye iwa po una wain kantau moi al pi, ba kambono une tomaka, une alla kiwa er woi.
11 Une er yem woika mau ne kane boiye iwa ta dje worika pi. Ba una wain kantau moi una asa yei mal une to ye ke ye aumaka, une alla kiwa er yem woi.
12 Woika boiye iwa ta dje worika pi ba, wain kantau moi una wo une to orko woro, to djerpall yei we dji.
13 Wormaka mau ne ge embe dji, na namba yeno? Nanam warna na wopake kando una ge, dje wornaka une po kandja djinda mal kambono piye dje pi.
14 Ba wariye pi ge wain kantau moi una kane yenekne kandja dje embe dji, wain mau ne moro ge wariye wondo. Mau paro ge une inda mal paro, nono une togolo, wain mau ge nono imbon we dji.
15 Dje kere, kambono une wain mau to orko woro, togoi. Jisas embe dji, wain mau ne ge une namba yenda?
16 Mau ne wo wain kantau mor una ge togoya. Alla, wain mau yero ge i una djell ta aundaka kantau yene we dji. Ga una pille moi ge man we dji. Embe nayenda we dji.
17 Djimaka Jisas kambono moi al kanmolo embe dji, God kandja bolo wori pai ge me namba mal paro ne? Baibel embe djindo,

> Una numb ku bolo takbon dje ye, ku ta ke
> moi we dje keri ge, ke kaima namoi,
> man, wopake uro kaima moi God wo
> i numb taki, dongall ke pai

18 Ku paro ge una kulngamb yage boye ge, to yembene boll buko dje kerda. Ba, ku ge yage kal tonda una boye ge djerpall kaima ye kerne we dji. *(Buk Song 118.22)*

19 Jisas kandja embe djika, una God lo dje awi una ne, opa gale awi una Jisas no pille kandja buko djindo we dje ola dje Jisas kaye tambon dje yei ba, una mor ge no tane pa djindo dje pille kand goi.

Una gapman ku takis aune mo man? (Matyu 22.15-22 ne, Mak 12.13-17)

20 Kambono Jisas moi al kane gi dje molo, una pende dje wormaka kandja kende kulo dje Jisas nono una wopake mormon dje kandaka, une kandja ale ta ye dji dal, gapman iwa kerman moro al nono une ipo kot ye aumbon we dji.
21 Kambono po Jisas moi al embe dji, tisa, no kanmon, ni kandja kaima djinden, una kandjine paro una ne, naparo una porapora ni ye kune yenden, God kondweye yero mal ge ni kandja kaima dje una aunden.
22 Ni una embe moren pille, Mosis asa lo dji mal nono ku takis dumo Rom gapman iwa kerman Sisa aunmon ge kune yendo mo man ne? dji.
23 Ga kandja kende kulo dji ge Jisas kane embe dji,

24 ye ku takis tonj mal ge megiye ta yenda
auneke, na kanno we dji. Kambono ku
megiye ta aumaka une kane embe dji, ku
al iwa ta piksaye ne, kandjiye paro ge una
ne mal kandjiye paro ne? dji. Kambono
embe dji, ge Rom gapman iwa kerman Sisa
piksaye ne, kandjiye paro we dji.
25 Djimaka Jisas embe dji, iwa Sisa wal
yenda ge ye i Sisa aune. God wal yenda ge
ye i God aune we dji.
26 Una kani Jisas kandja ale ta nadji.
Kambono kane kot ye aune dje yei ge kune
nayei, aya dje molo kandja wulle ta dje
yem nawori.

Una gor ge alla aglo erwo gun pine mo man?
(Matyu 22.23-33 ne, Mak 12.18-27)

27 Sadusi una moi ge una gor alla aglo
erwo gun napine dje pi una moi. Molo,
kambono pende Jisas moi al wo embe dji,
28 tisa, Mosis Baibel al kandja bolo nono
awi ge embe dji, iwa ta goya game kangill
moya wombaye ta namoyeke, age are
moya ge inda. Womba moye ge age goi
wombaye moye we djine we dje pepa
embe boi we dji.
29 Dji mal ge, no kandja su ye dje ni
aumbon. Kamasa iwa ta wariye 7 pela
moi. Wariye komne moi ge ana ta i ba,
wombaye ta namoi. Une goika
30 age are alla ana ge i. Wombaye ta
namoika age ge goi.
31 Age ta moi ge ana taimane ge embe i
molo goi, wombaye ta namoi. Iwa 7 pela
embe yemolo golo pumaka, wombane ta
namoi.
32 Are kaima ana ge goi.
33 Yei mal ge, ni djimbena no pupon, ana
taimane moi ge age age 7 pela i kune yei.
Una alla aglo erwo gun pine ge una ne mal
game kaima moya ne? dji.
34 Djimaka Jisas embe dji, makimb al
mor una iwana bolo inj ba,
35 iwana God dji una are golo aglo erwo
gun pine ge bolo naine.
36 Kambono kuntaimane goi pora dji,
alla nagoye. Kambono golo erwo gun pine
ge God tau agelo mor mal embe molo God
wombaye moye.
37 Una golo aglo erwo gun pinj mal ge,
asa Mosis pepa bolo pagi. Iko tuge ta bolo
pai al wamo do pai mal une pepa bolo
embe dji, Iwa Kerman God moro ge une
Abraam Godiye moro. Une Aisak Godiye
moro. Une Jekop Godiye moro we dji.
38 God moro ge una gor ge Godne
namoro God ge una gun mor ge Godne
moro. Ga porapora mor ge God kando gun
mor we dji.
39 Djika God lo dje awi una pende embe
dji, tisa, ni kandja pai mal djinden we dji.
40 Una moi ge kand golo kandja ta nadji.

Iwa Kerman Krais ge namba mal moro?
(Matyu 22.41-46 ne, Mak 12.35-37)

41 Kandja nadjimaka Jisas kambono moi
al embe dji, God dje worda wonda iwa
Krais we dji ge iwa Depit gollye moya we
djinj ge namba yei pille djinj ne? dji.
42 Iwa Depit Baibel al pepa bolo wori
paro ge embe djindo,

God iwa kerman yemolo na iwa kerman
moi al embe dji, ni wo na moro al
manda aglena woto ami dje mope-
naka,
43 na ni kundayem una to kamblo kal
worno we dji *(Buk Song 110.1)*

44 Jisas embe dji, Depit asa moi yene gollye
are moya ba, Depit yene gollye pille, ni na
iwa kerman moren we dji ge namba ye
pille dji ne? dji.

Una God lo dje awi una singare ke mal yei
(Matyu 23.1-36 ne, Mak 12.38-40 ne, Luk 11.37-54)

45 Jisas kandja dji ge una porapora pille
molmaka, une kogoye una moi al embe dji,
46 God lo dje awinj una singare yenj mal
ye kanpol to molme! Kambono wopake
pille kon momo woro, maket al wanneke,
una wo djembon tane ge wopake pir. Lotu
numb numog pinj ge, wopille koi ngimb-
nge al po morka, una kwamokna kerman
nane paraka, kambono una kerman mor
dumene al po mor.
47 Ana kangill mor al kambono po kende
kulo dje numbine gullne yero ge kiwa
ngundjo inj. Una nalene al kende kulo

kamang momo yenj. Embe yenj ge God kot kerman ye aunda we dji.

21

Ana kangill ta opa iwo God awi
(Mak 12.41-44)

1 Jisas lotu numb kerman ku opa awo awo yei al molo kanmoi. Una kog mogoi merke kannoi una ku iwo opa bokis al woro po wo embe yemoi.
2 Yemolmaka Jisas kani ana kangill ta wal kannanoi ba, ana ge ku peni bage soka iwo opa wori.
3 Jisas embe dji, na kandja kaima dje ye aundo, ana kangill ge wal ta kannanoi ba, ku iwo opa awi ge une una porapora wal awi ge kamblo aundo we dji.
4 Una kambono ku merke kannoi ge tuge iwo opa worinj ge tuge yero ba, ana ge kuye ta nayei, kembis ta yei mal iwo opa awo kerdo we dji.

Jisas kandja embe dji, lotu numb kerman to ke yene we dji
(Matyu 24.1-2 ne, Mak 13.1-2)

5 Una pende embe dji, una lotu numb taki ge ku wopake uro kaima i, una wo opa wopake awi mal iwo lotu numb kerman ku boglo pla woro taki wopake uro kaima paro we dji.
6 Djimaka, Jisas embe dji, ye lotu numb kerman wopake kaninj ge, are una wo sellke kal worneke, ku taimanta pla nayenda, to gur dje kal makimb al woro kerne we dji.

Jisas embe dji, are imb kerman wonda we dji
(Matyu 24.3-14 ne, Mak 13.3-13)

7 Jisas kandja embe djika kambono dji mal, tisa, ni kandja djinden ge kune nam yenda? Wal naral wal asamoll panda no kanbonka are ni djinden mal panda ne? dji.
8 Djimaka Jisas embe dji, una wo ye kende dje aune ge ye kanpol tane. Una merke na kandjina al wo embe dje una aune, na wale wondo we djineke, ta wo ege yei pora dji we djineke, kambono embe dje wone al ge ye are napine.
9 Imb wondaka, una kunda kerman bor we djineke ye kandja embe mal piye ge, kand nagoye. Una kunda kaima boye ba, kupill makimb pora djinda ege ge manda nayenda.
10 Una iwa duliye ta yemolo, ta tondaka kunda bopell. Una dumo kerman ta gapman kantau moro ge i yem djindaka, gapman dumo djell ta i yem djindaka kunda kerman boye.
11 Dumo merke kam imem wondaka, makimb olup kerman yendaka, una ke kayekaye tondaka, kam koll kerman yendaka, kwamokna napanda. Kam kupill al paro ge wal kayekaye yendaka una kane kand kerman goye.
12 Wal embe yenda ba, asamoll una wo ye Jisas unakiye mor we dje, ye amblo ke ye awo, lotu numb yenda al kot ye awo, kaye numb woro, iwa kerman ne, eine moye al ye kot ye awo embe yene.
13 Embe yene ge, ye na boll wankani mal dje pene worneke ga piye.
14 Una are wo ye boll kot ye awo embe yene ge, ye ipon ge nomane to, kandja namba we djimbon ne? dje napiye.
15 Kune ge na nomana wopake aunaka, ye kot djine al kandja ge djineke, kambono ye kandjine man dje, kamblo kal worne ge kune nayenda.
16 Ye nanemane ne, agane ne, yenekne mor una ne, ye ye noi una wo ye to, ipo kot ye awo, pende togoye.
17 Ye nanam unakna mor pille, una porapora ye ellne kumbso aune.
18 Embe yene ba, God kanmoro. Ye ngambalne ene taimanta er take dje napunda.
19 Ye pillgi dje pamoi dal, ge ye nagoye, gun molo pamoye we dji.

Kundayem una wo Jerusalem to ke yene
(Matyu 24.15-21 ne, Mak 13.14-19)

20 Jisas embe dji, ami una wo Jerusalem i pakna worne. Embe yeneke ye kani dal, una Jerusalem to sellke worne we djill ge kaima panda dje pille yendo we dje piye.
21 Kune ge distrik Judia mor una ge seke er kamkimb al pine! Jerusalem pakna mor una kere seke er orko pineke, una orko waninj una mor ge alla er Jerusalem pakna napine.

22 Una wo embe yene ge God una tonda
we dje Baibel al bolo wori paro mal ge
kaima panda.
23 Ana womba moglo moye ge ne,
womba kindja kulo i am awo moye ge
wandill mal moye. Una ge God tondaka
dumo ge una imb kerman kake moye.
24 Una kunda bolo woneke, una pende
bainat al togolo, una to kaye to ipo dumo
kantri porapora yero al ge worneke, epil
djell una wo Jerusalem una to kamblo
kal woro embe ye pineke, ga egene pora
djinda poke, Jerusalem alla nakambye we
dji.

Una Wombe are yem wonda
(Matyu 24.29-31 ne, Mak 13.24-27)

25 Olpa, takne ne, kam kandjip paro al ge
wal djep kayekaye yendaka una kanne. Nu
solwara po wo ye, mog to, guno djindaka
kantri kerman una merke mor ge kane
nomane kull pundaka kand goye.
26 Kupill al moro wal puga djindaka,
makimb al mor una kane polmugo molo,
kand kerman golo, silla tondaka embe
yene.
27 Embe yendaka Una Wombe yembe
dongall boll, kam kupa boll wondaka, poll
dje au kerman djinda una kanne. 28 Wal
paro ge kindja yeno dje yendo ge ye kane
kand nagoye. Ye aglo molo kane pla woro,
God ye i yem worda ege manda yero dje
kanne we dji.

Iko pik pille Jisas kandja buko dji
(Matyu 24.32-35 ne, Mak 13.28-31)

29 Jisas kandja buko ta dje awo embe
dji, iko pik ne, iko porapora moro mal ye
kaninj.
30 Iko yeke gun wordo ge ye embe dje
kaninj, ge aka donda pille yendo we djinj.
31 Iko yendo mal embe, wal kayekaye
embe yenda we djill ge, ye kani dal, ye
embe dje piye, God dumoye wopake kan-
tau yenda we djin ge ege manda yei paro
we dje piye.
32 Na kandja kaima dje ye aundo, na wal
merke wonda we djill ge, ye una mor ge
nagoye, gun molo kanne.
33 Kupill makimb pora djinda ba, na
kandja djindo ge pora nadjinda, pamoya
we dji.

Jisas yem wonda ge una kanpol to moye
we dji

34 Jisas embe dji, ye kanpol to molme!
Man pandaka, ye kwa merke no, nu don-
gall no, dall ye, makimb wal nomane
merke pandaka, ye kanpol nato moye
kune ge Una Wombe ola dje yem wonda.
35 Una ka kuwo kolo pagirka ka nakane
ola dje wo tondo mal embe, Una Wombe
ola dje yem wondaka, una porapora
makimb al moye ge kanne.
36 Ege ege ye pillpol to molo, kamang
embe yene, God yendaka wal merke yenda
ge no boll wo djinda dje yene. Alla Una
Wombe wonda ge ye une moya al aglo
moye kune yenda dje kamang yene we dji.
37 Kune ge Jisas ege ege lotu numb ker-
man gull paknato po molo kandja dje una
awo moi. Alla emill djika une er makimb
mekbe Olip we dji al ge po pa embe yemoi.
38 Kam kindja tagika una porapora po
lotu numb kerman gull paknato po molo
pillmaka, Jisas kandja dje kambono awo
moi.

22

Judas Jisas dje ipo kundayem una auno
dje yei
(Matyu 26.1-5 ne, 26.14-16 ne, Mak 14.1-
2 ne, 14.10-11)

1 Juda una bret gale yis pakna naworo,
kiwa nono yei ege kerman Pasopa we dji
ge, yeika
2 opa gale awi una kerman ne, God lo dje
awi una yemolo una no to djine dje pille
seke pamolo Jisas togopon dje yei.
3 Jisas kogoye una 12 pela moi ge
taimanta Judas Iskariot we dji ge, Satan
erwo une tukiye al po moika,
4 Judas opa gale awi una kerman ne, lotu
numb kogo yei una moi al pi. Judas Jisas
dje ipo kambono moi al aundaka kaye tane
mal, kambono Judas boll kandja begi.
5 Ga wopille embe dji, kapla, no ni ku
aumbon we djimaka,
6 une pora we dji. Judas Jisas yene moy-
aka na kambono mor al po dje auno dje
pille tau moi.

Jisas kogoye una soka kwamokna gale amblokun yepill

(Matyu 26.17-25 ne, Mak 14.12-21 ne, Jon 13.21-30)

7 Juda una ege kerman Pasopa we dji ge yeika, kogsipsip wombe togolo bret gale yis pakna naworo kiwa nambon dje yei.

8 Yemolmaka, Jisas Pita ne, Jon mopill al embe dji, ege kerman Pasopa kwamokna nambon ge, ye soka po kwa gapellka nono nambon we dji.

9 Djika soka embe djipill, no po numb nam kond po kwa gapollka nambon ne? djipill.

10 Jisas embe dji, ye soka Jerusalem pakna bellka, iwa ta sin galla nu kolo iundaka ye kanbell. Er punda al ge, ye are bell. Une numb ta yenda numog punda al ye numog po

11 numb ne moya al embe djimbell, tisa ni pille embe djindo, na kogena una boll wo ege kerman Pasopa we dji ge, kwa nambon ge dumo nam yendaka wo nambon ne? djimbell.

12 Embe djimbellka une ye dje ipo rum plato wordaka ye po kanbell. Bo sia ne, wal ye wopake yewori moro al une ombine dje aundaka, ye po kwamokna gale amblokun yembell we dji.

13 Djika soka po kanpill, Jisas kandja dji mal kaima yeika, soka po ege kerman kwa nane mal gale amblokun yepill.

Jisas kogoye una boll aike bret ne, wain noi

(Matyu 26.26-30 ne, Mak 14.22-26 ne, 1 Korin 11.23-25)

14 Kwa nane ege yeika, Jisas aposelye kambono boll aike molo kwa nambon dje yei.

15 Jisas kambono moi al embe dji, are una wo na ye ke kaima ye auneke na goyo. Ge pille, ipon na ye boll ege kerman Pasopa kwa aike nonmon ge na wo pro.

16 Na kandja dje ye aundo, ipon nono ege kerman kwa nonmon ge, are na nanano. God yene dumoye wopake kantau yendaka, kwa ipon nonmon ge megiye tondaka, alla nano we dji.

17 Jisas kandja embe dje kere, une kap wain amblo i, God wopake we dje awo, kap wain i kogoye una moi al awo embe dji, ye yepall yepall dje nome!

18 Na kandja dje ye aundo, ipon na ye boll aike nu wain nondo ba, alla nanano. Are God dumoye wopake kantau yenda kune ge na alla nano we dji.

19 Une kandja embe dje kere, bret ta yei ge amblo i, God wopake we dje awo, bret tuklo kogoye una awo embe dji, ge na gaklena. Ye wopake moye dje pille tuklo aundo. Ye embe nane ge ye nanam we dje pille nane we dji.

20 Kambono kwa noi pora djika, Jisas kap wain ta yei ge amblo i embe dji, ye wopake moye dje pille na meyamna tulu djindaka, God kandja gopa kindja ta dje embe yeno we dji ge kaima yenda we dji.

21 Ye pillme! Iwa ta na dje ipo kundayem una mor al aunda iwa ge, ipon nono boll aike kwa no mormon we dji.

22 God dji mal pille Una Wombe goya ba, iwa ge wo une ipo kundayem una mor al aunda iwa ge, wandill mal moro, God une kaima tonda we dji.

23 Djika kogoye una yenekne kandja dje pille embe dji, Jisas kandja djindo ge, no una 12 pela mormon al ge una ne mal ta po embe yenda dje pille djindo ne? dji.

Kogoye una iwa kerman mopon dje pille nonga dji

24 Jisas kogoye una moi ge ta yemolo, na iwa kerman moro we djika, ta na iwa kerman moro we djika, embe dje gingmang amblo moi.

25 Jisas embe dji, epil djell iwa king mor ge, molo pla po, yembe ye, kantau yemolo yenekne kandjine dale embe djinj, na una pak to aundo una moro we djinj.

26 Ba ga iwa king yenj mal ye embe nayene. Iwa ta iwa kerman moyo dje yenda ge, une age are moro mal embe moya. Alla una ta er wekle puno dje yenda ge une yemolo una nune kogone una mal embe yenda we dji.

27 Ye una mor al una ne mal ta iwa kerman moye ne? dji. Una ta bo tebol al molo kwa nane una ge iwa kerman moye mo? Mo, una kwa gale iwo awinj una ge iwa kerman moye? Una kambono bo tebol al molo kwa nonj ge iwa kerman mor ba, na

nanam moro ge embe nayendo. Na ye boll aike moro ge na ye nune kogone una mal embe yendo we dji.
28 Na imb kake moll ge ye na boll aike molo pai, nakeri.
29 Na Nena na namba awi, na dumena wopake kantau yemoro mal ge, na ye namba aunaka ye una embe kantau yemoye.
30 Na dumena wopake kantau yemoro al ge, ye wo na boll kwa aike no, sia king al ami dje molo, Israel una epil 12 pela ye kantau yene we dji.

Jisas embe dji, Pita ni na mop aumben we dji
(Matyu 26.31-35 ne, Mak 14.27-31 ne, Jon 13.36-38)

31 Jisas embe dji, Saimon, Saimon, pren mo? Satan yembe yemolo embe dji, iwa 12 pela mor ge na kamalne tanaka, God kandjiye kerne we dji. Una wit megiye bulo to pille dje tandwane iworinj mal embe yeno we dji. God, kune, ni po yeye! dji.
32 Embe dji ba, ni nanam kere djimben dje pille kamang yell. Ni nanam kere er yem womben kune ge, ni agan kambono pillgi dje moye dje pille wo kandja dje aumben we dji.
33 Djika Pita embe dji, ge man, una wo ni kaye tane mo, togoi dal nono soka aike tane we dji.
34 Dji ba Jisas embe dji, Pita, na kandja dje ni aundo, ipon imina pakna pundaka ni kune sokara na Jisas nakando we djimbenka, ka kondwale yau tonda we dji.

Jisas ye ipon wanne ge ku moni ne, kon ne, bainat i pagle embe ye wanme! dji

35 Jisas kogoye una moi al embe dji, asa na ye dje worillka ye po wani ge, ye kon ne, ku moni ne, kakene su napaika, na kogena ye wani ge ye nane wal ge kune yei mo nayei ne? dji. Kambono, kune yei we dji.
36 Djimaka Jisas embe dji, na ye embe dje worill pi ba, ipon ye pine ge, ye ku moni i, kon i, bainat ta nayenda una ge, yene kon jaket ku bolo i bainat top to inda.
37 Ye embe yene ge na kandja dje ye aundo, Baibel bolo pagi mal ge megiye tonda. Baibel embe djindo, eine kunumb una tonj mal, kambono une embe toi we dje pepa boi mal ge, embe yene we dji. Baibel nanam kogo embe yeno we dje bolo pagi mal ge kaima panda we dji.
38 Djika kogoye una bainat soka amblo molo embe dji, Iwa Kerman, kane! Bainat soka yero we dji. Jisas pora kerme dji.

Jisas kam mekbe Olip po kamang yei
(Matyu 26.36-46 ne, Mak 14.32-42)

39 Jisas singare ye ye yei mal pille, Jerusalem kere er makimb mekbe Olip pika yene kogoye una are pi.
40 Po pillau djimaka Jisas embe dji, imb ye mor al wo djinda dje pille ye kamang yeme! dji.
41 Une yepall ta kola po yene kake gopiye boglo kamang embe yei,
42 Nena, ni kune we djin dal, kap ni na aunden ge iworo aumbenba. Alla na nomana paro mal nayemben, ni nomanin paro mal yemben we dji.
43 Djika tau agelo ta kupill al kere wo Jisas yembe panda dje pille amblo pille dje awi.
44 Une kamang ninga dje yeika, kusno meyam dal tulu dje yage kal makimb al toi.
45 Une aglo wo kani, yene kogoye una nomane urup dji, ou pamoi.
46 Une wo embe dji, ye namba yei pille ou pamor? Ye aglme! Ye pillgi pamoya dje pille kamang yeme! dji.

Judas wo Jisas i kundayem una awi
(Matyu 26.47-56 ne, Mak 14.43-50 ne, Jon 18.3-11)

47 Jisas kandja dje moika yene kogoye una 12 pela moi ge iwa ta Judas we dji ge una merke dje i Jisas moi al woi. Une wo Jisas gume djillake to nano dje yeika
48 Jisas embe dji, Judas, na Una Wombe moro ge ni na gumena djillakena al to no yenden ge ni na i kundayem una auno dje pille yenden mo? dji.
49 Djika kogoye una kani una merke Jisas kaye tambon dje womaka kambono embe dji, Iwa Kerman, no bainat tambon mo? dji.
50 Djimaka Jisas kogoye iwa ta bainat i toika, iwa ta kamale bolo kelip to yage kal toi. Iwa ge opa gale awi iwa wekle pi iwa boiye ge toi.

51 Jisas embe dji, ye yenj ge kerme! dji.
Dje kere une iwa kamale al ambika alla
kiwa yei.
52 Una opa gale awi una ne, lotu numb
eine una kerman ne, Juda una kerman
kambono wo molmaka, Jisas embe dji, ye
na tambon dje yenj ge eine kunumb una
tonj mal embe ye bainat ne, kapill kerman
boro iwo na tambon dje yenj we dji.
53 Ege ege na ye boll aike lotu numb
kerman molo kandja dje mollka, ye wo na
natoi. Ba alla, ipon ye wo na tonj ge ye
egene yero, emill kerman yendo we dji.

Pita na Jisas nakando we dji
(Matyu 26.57-58 ne, 26.69-75 ne, Mak 14.53-54 ne, 14.66-72 ne, Jon 18.12-18 ne, 18.25-27)

54 Opa gale awi iwa kerman wekle pi iwa
moi ge, una wo Jisas i iwa ge numbiye al
pumaka, Pita are eprap ye pi.
55 Asamoll pi una iwa kerman numbiye
gull pai al pakna po numb djillake al wamo
gale ami dje molmaka, Pita pakna pika
aike moi.
56 Molmaka wamo do pai al Pita po
manda moika, boi ana ta manda wo Pita
kane embe dji, une ge Jisas boll aike wan-
moi una we dji. 57 Ba Pita man dji, ana, ni
kandja djinden ge na nakando we dji.
58 Ege yepall ta erwo pika, alla iwa ta wo
Pita kane embe dji, Jisas unakiye kambono
moi al, ni pakna mon una. Pita man dji, na
namoro we dji.
59 Alla ege awa taimane mal embe ta wor
pika, iwa ta wo kandja yembe ye dje embe
dji, ge man, ni dumo Galili una moren, ni
Jisas boll aike wanin iwa we dji.
60 Dji ba Pita man dji. Ni djinden ge na
nakando we dje, kandja i pla worno dje
yeika, ka kondwale ola dje yau toi.
61 Toika Jisas kane ake to Pita moi al
kanika, Pita pi Jisas ni na kune sokara
nakando we djimbenka ka kondwale yau
tonda we djin ken dje pole dje pille
62 wandill golo er orko po kimb meme
muglo yei.

Una poye Jisas to bakalo awi
(Matyu 26.67-68 ne, Mak 14.65)

63 Una Jisas kantau moi ge kambono une
to, bakalo awo,
64 allap iwo une nale al amblo pel ye awo
embe dji, ni propet kaima mon dal, una ni
tonj ge, una ne mal ni tondo ne? dji.
65 Embe dje molo, kandja ke pende
merke dje Jisas awi.

Una Jisas ipo kot ye awi
(Matyu 26.59-66 ne, Mak 14.55-64 ne, Jon 18.19-24)

66 Kam kindja tagika, Juda una kerman
ne, opa gale awi una ne, God lo dje awi
una wo makai to molmaka, una Jisas kot ye
aumbon dje pille une i kambono moi al pi.
67 Iwo wormaka kambono Jisas moi al
embe dji, ni djimbenka no pupon, God
iwa Krais dje worno nanam unakna i yem
worda we dji ge, ni wale wonden mo? dji.
Djimaka Jisas embe dji, na djino ba ye
napiye.
68 Na ye mor al kandja ta djino ba, ye
kandja wulle ta dje yem woro naune.
69 Ipon, kumaike, sale, ne are yenda ge,
ye embe dje kanne. God yembe dongall pai
una yene agle woto Una Wombe wo ami
dje moya we dji.
70 Djika kambono embe dji, ni kandja
djinden ge, ni God wariye moro dje pille
djinden mo? dji. Djimaka Jisas embe dji,
ge wale, ye na God wariye moro we djinj
ge, kune djinj we dji.
71 Kambono embe dji, kot djipin pora
djindo. Una ta are wo kandja djine ge
napupon. Une God kandjiye ambi, kandja
djillake al dje orko wordo ge nono pora-
pora pille kune yenmon we dji.

23

Una Jisas dje ipo Pailat moi al kot ye awi
(Matyu 27.1-2 ne, 27.11-14 ne, Mak 15.1-5 ne, Jon 18.28-38)

1 Iwa kerman kambono Jisas dje ipo iwa
Pailat moi al
2 kot ye awo embe dji, no Juda una Jisas
no nomane to ke ye aundo. Ku takis gap-
man iwa kerman Sisa moro al ye naume
djindo. God iwa kerman king Krais dje
worno nanam unakna i yem worda we dji
ge nanam wale woll moro we dje wando
we dji.

3 Djimaka Pailat Jisas moi al embe dji,
Juda una mor ge ni kingne moren mo? dji.
Jisas ge wale, ni kune djinden we dji.
4 Djika Pailat una merke moi ne, opa gale
awi una kerman moi al embe dji, na kando,
une ale ta nayei we dji.
5 Kambono man dji, une ge asa distrik
Galili kogo kindja ye wane po, dumo Judia
yemyem po kandja dje una nomane to ke
ye awo, alla er ba woi we dji.

Una Jisas dje i King Erot moi al po kot ye awi

6 Kambono kandja embe dji ge Pailat
pille embe dji, iwa ge dumo Galili iwa moro
mo? dji.
7 Djika Pailat pi Jisas dumo Galili iwa
moro we djimaka Pailat embe dji, pora,
king Erot dumo Galili kantau yemoro pille,
ye Jisas dje ipo Erot moro al pineke, une
kot piya we dji. Kune ge Erot wo manda
Jerusalem moika kambono Jisas dje i une
moi al pi.
8 Po molmaka Erot Jisas kane wo kerman
pi. Asa une Jisas nakani. Jisas kogo yei mal
Erot pille molo, Jisas wal dongall ta yenda
kannoba dje pille moi.
9 Erot kandja merke dje Jisas awi ba, Jisas
kandja wulle ta dje yem nawori.
10 Opa gale awi una kerman ne, God lo
dje awi una kot ninga dje ye Jisas aumaka,
11 Erot yene ami una boll Jisas kane poye,
bakalo awo, kon momo wopake ta iwo
Jisas woro awo, alla une dje i yem Pailat
moi al pi.
12 Asa Erot ne, Pailat soka kundayem
yem mopill ba, alla kune ge soka ellne
tukne taimane yei mopill.

Pailat Jisas togolme! dji
(Matyu 27.15-26 ne, Mak 15.6-15 ne, Jon 18.39-19.16)

13 Opa gale awi una kerman ne, Juda una
kerman ne, una merke moi ge Pailat djika
kambono er womaka
14 une embe dji, ye Jisas dje i na moll
al wo embe dji, une kandja dje awo, una
nomane ye ke ye awo embe yendo we dji
ba, ye nalene al na kandja dje une awill,
alla na kanill une wal ke ta nayei. Ye
kandja djinj mal ge na nakando.
15 Na kanill mal Erot embe kani, man pai,
une Jisas dje i yem na moll al woi. Na une
ke ta yenda togoyo dje kanill ba, une ke ta
nayei we dji.
16-17 Na djinaka ami una wo ka pirn-
gangill to worneke, une bolo er orko pun-
daka kot pora djinda we dji.
18 Une kandja embe dji ba una merke
moi ge kuntaimane yau kerman to embe
dji, Jisas togole! Iwa Barabas kaye pamoro
ge ni dje orko wore! dji.
19 Iwa Barabas we dji ge asa une
Jerusalem molo una gapman boll kunda
ye, una togoi pille, una po une to kaye wori
pamoi.
20 Una merke moi al Pailat Jisas dje orko
worno dje kandja alla dji ba,
21 una man dje pille yau to embe dji, Jisas
iko pera al nil togole! dji. Alla nil togole!
dje embe yei ba,
22 Pailat asa kune soka kandja dji kandja
alla dje embe dji, Jisas ke namba mal yei?
Na kando, une togoyo mal ke embe ta
nayei. Na djinaka na ami una wo ka pirn-
gangill to worneke, na dje orko wornaka er
punda we dji.
23 Une kandja embe dji ba, una yembe
yemolo, yau kerman to embe dji, Jisas
iko pera al nil togopen we dji. Kambono
kandja yembe ye embe djimaka Pailat
kapla we dji.
24 Kambono kandja yembe ke ye dji mal
pille Pailat Jisas nil togolme! dji.
25 Una kandja dji mal pille iwa kunda
ye, una togolo wane po kaye pamoi iwa
ge Pailat dje orko worika er woika, una
kandja dji mal pille, Pailat yene ami una
moi al embe dji, ye Jisas ipo nil togolme!
dji.

Jisas iko pera al nil toi
(Matyu 27.32-44 ne, Mak 15.21-32 ne, Jon 19.17-27)

26 Ami una wo Jisas dje i er Jerusalem
orko bon dje yemaka, dumo Sairini iwa
Saimon we dji ta moi ge er Jerusalem
pakna wono dje yei. Ami una Jisas iko pera
kake iwi ge Saimon kake i punda dje pille i
aumaka, une kake i Jisas mopiye al pi.

27 Una merke Jisas mopiye al pumaka,
ana pende pakna molo yau to, kimb kall-
ngane yemaka,
28 Jisas kane ake to embe dji, ye
Jerusalem ana mor ge, na we dje pille kimb
nayene. Ye yenekne ne, wombane mor ge
ye pille kimb yene.
29 Na kandja djindo ge me embe mal
paro. Kumaike sale ege ke ta yendaka una
wo embe djine, ana womba nakur ana mor
ge ne, ana womba am nawi ana mor ge
ne, ana komdjill porapora mor ge wopake
moye, kambono muk dje seke er pine ge
kune yenda we djine.
30 Kune ge una gaklene ngembill kanan
golo djimbon dje pille kamkimb panda al
embe djine, ye gur dje kal wo no to bi dje
kerme! Makimb komge paren ge wo no to
bi dje, pel ye kerne we djine.
31 Iko gun moro ba una wo embe yenj ge,
are iko gorowill yenda poke, kerawa yene
paro we dji.
32 Ami una Jisas dje ipi ge ke yepill iwa
soka Jisas boll aike togopon dje ipi.
33 Ipo dumo ta kandjiye una ngambalne
yembe we dji yei al po, Jisas iko pera al ge
nil to pagi. Iwa soka ge ta i Jisas agle woto
woro nil to pagle, ta i agle darto woro nil to
paglmaka, Jisas yene pakna nil to wori pai.
34 Une pamoi ge kamang embe yei, Nena,
una wo embe yenj ge pillpol natonj. Na ye
ke ye awinj ge ni kere aumben we dji.

Ami una ge Jisas koniye kunomiye ge
una taimantaiman dje ine mal pille tukye
gakle mal wori.
35 Wormaka Jisas nil to pagi al ge una
kanmolmaka, una kerman kambono Jisas
kandjiye amblo embe dji, God dje wori
woi iwa Krais ge une kaima moi dal, yene
yemolo una amblo pille dje awo wani mal,
yene amblo pille dje erwo pundabe dji.
36 Jisas pamoi al ge ami una bakalo awo,
nu wain kiwa iwo une nonda dje awo
37 embe dji, Juda una kingne kaima mon
dal, ni nenem amblo pille dje awo, erwo
piye dji.
38 Jisas iko pera al nil to pagi pai ngam-
bale al plakill ge una pepa bolo pagle embe
dji, une moro ge Juda una kingne moro we
dji.
39 Una soka iko pera al nil to pagi ge age
ta Jisas bakalo awo embe dji, God dje wori
iwa Krais ge ni kaima mon dal, nenem
amblo pille dje, alla no soka para amblo
pille dje aumben we dji.
40 Djika age ta kandja awo embe dji, ni
God kandye nagoren mo? Une imb kakdo
ge ni para kakden ba
41 kot dji mal ge kune yendo. Nono sin-
gare yepill ge gopoll mal yepill ba, une ge
ke ta nayei we dji.
42 Une kandja embe dje kere Jisas pai al
embe dji, ni dumen wopake kantau yem-
ben kune ge, ni na pille nakerben we dji.
43 Djika Jisas embe dji, na kandja kaima
dje ni aundo, ipon manda ge nono aike
paradais mopoll we dji.

Jisas goi
(Matyu 27.45-56 ne, Mak 15.33-41 ne, Jon 19.28-30)

44-45 Olpa nale ge 12 oklok yeika dumo ge
emill ye pa pika 3 oklok yeika alla au dji.
Lotu numb kerman numogto allap ta kolo
pagi ge, yene ball dje soka yei.
46 Jisas kandja kerman dje embe dji,
Nena, na nomana ge ni aglen al wordo we
dje kere goi.
47 Goika ami iwa kerman ta moi ge kane,
God kandjiye amblo pla woro embe dji,
iwa goro ge une wopake moi iwa, une goya
singare ke embe ta nayei we dji.
48 Jisas togoi mal una kanbon dje pille
wo makai to moi una ge, ellne tukene ke
yeika, yenekne aglene ge i gonne al to, er
yem yenekne numbine al pi.
49 Jisas togoi ge yene ye noi una ne, dumo
Galili ana pende une boll aike wani ana ge,
porapora wo yepall ta ellke molo kanmoi.

Jisas goi ge una ipo kumur al gull toi
(Matyu 27.57-61 ne, Mak 15.42-47 ne, Jon 19.38-42)

50-51 Juda una kerman Jisas kot ye awi
kambono ge, agane ta pakna molo man
dji, iwa ge kandjiye Josep. Une ge distrik
Judia paknato dumo Arimatea iwa. Une
iwa wopake molo, God dumoye wopake
kantau yenda ge une pille tau moi.
52 Une po Pailat moi al embe dji, Jisas goi
iko pera al paro ge na ipo gull tano we dji.
Iwa Pailat, kune, ipiye! dji.

53 Djika une po Jisas golo pai ge i kal
woro, allap kuruwo ta were, ipo kumur ta
una wallko wori kiwa yei al Jisas ipo gull
toi.
54 Kumaike Sabat yenda pai pille, Juda
una lotu yembon dje pille wal amblokun
yemoi.
55 Josep Jisas gakle ipo gull to pagi al ge
dumo Galili ana kambono Jisas boll aike
woi ge po kani.
56 Gull to pagika, ana kambono er yem
numbine al po marasin ne, kopong wel mi-
rang wopake yei wal iwo makai to moglo,
i po Jisas goi gakle al kopong ye aumbon
dje pille yemoi. Ege Sabat yeika Mosis lo dji
mal pille kogo nayei, kiwa moi.

24

Jisas golo aglo erwo gun pi
(Matyu 28.1-10 ne, Mak 16.1-8 ne, Jon 20.1-10)

1 Sande kune, kam kindja tagika ana
kambono wal mirang yei wal bill to mogi
ge, i er Jisas gull to pagi al ge pi.
2 Ana kambono po kani, ku mur al ge ku
kerman tugo pel ye pagi ge pa namoi, ku ge
i djeke wori, kiwa yei.
3 Ana kambono ku al ge gulo po kani, Iwa
Kerman Jisas gull to pagi ge pa namoi.
4 Pa namoika kambono nomane to pille
molmaka, kuntaimane iwa soka wo mopil-
lka, konkunom worpill al ge talang ye poll
dje pai.
5 Ana kambono kand golo, magi dje mol-
maka, iwa soka ge embe djipill, ye namba
yei pille dulo wonj? Una gun mor una ge
goll pene al namor.
6 Une ipon ba namoro, une aglo erwo
gun pi. Asa une Galili moi kune, une
kandja dje ye awi mal ge ye pille mor mo?
7 Une embe dji, God dji mal pille una
wo Una Wombe ipo singare ke yenj
una auneke, kambono iko pera al nil to
pagiyeke, une goyaka ege sokara wor
pundaka, alla erwo gun punda we dji we
djipill.
8 Soka embe djipillka ana kambono Jisas
kandja asa embe dji ken dje pole dje pille,
9 alla er yem po Jisas kogoye una 11 pela
moi ne, una porapora moi ge, ga wal kani
mal dje una moi ge awi.
10 Ana kambono moi ge dumo Makdala
ana Maria ne, Joana ne, iwa Jems me Maria
ne, ana pende aike wo wal yei mal kand-
jabe to aposel kambono awi.
11 Ba ga kambono kandja kende djinj dje
pi.
12 Ana kambono kandja embe djimaka,
Pita aglo muk dje po Jisas gull to pagi al
magi dje ku mur al gulo po kani, Jisas allap
were pagi ge alla kiwa yei, Jisas pa namoi.
Une kane aya dje pille er yem pi.

Iwa soka dumo Emeus boll dje pupill
(Mak 16.12-13)

13 Jisas aglo erwo gun pi ege yei ge, yene
kogoye iwa soka Jerusalem kere er dumo
Emeus boll dje pupill.
14 Wal embe yei mal ge soka kandjabe to
pupill.
15 Dje pupillka Jisas woika iwa soka ge
boll aike pi ba, 16 Jisas wondo dje soka
kanpol natopill.
17 Pumaka, Jisas embe dji, ye kandja
namba we dje wonmell ne? dji. Ba
soka aglo mopillka gumane djillakene al
wandill mal ye pai mopill.
18 Mopillka iwa Kiliopas we dji ge embe
dji, una merke wo Jerusalem pakna molo
wal yei mal kani ba, ni taimane mon ge
nakanin mo? dji.
19 Jisas embe dji, wal namba mal yei ne?
dji. Soka embe djipill, Jisas Nasaret iwa
ge una wo ye ke ye awi. Une propet molo
kandja dongall dje awo, wal dongall ye
wani God kanika una porapora kani.
20 Opa gale awi una kerman ne, una
kerman pende Jisas kaye to ipo, gapman
una boll kot ye awo, togoye dje aumaka,
gapman una Jisas ipo iko pera al nil togoi.
21 Ba no kanpin, une wo Israel una i yem
worda dje kanpin. Alla ipon manda ge ege
3 pela erwo pundo we djipill.
22-24 Ipon manda ge kam kindja tagika
nonokne ana kambono pende po Jisas gull
to pagi al kane, er yem wo embe dji, tau
agelo soka wo embe djipill, Jisas gull to
pagi ge pa namoro. Une aglo erwo gun pi
we djipill. Ana kambono wo kandja embe

djimaka no pille gok djipinka, no unakne pende po kani, ana kandja dji mal ge kaima pai, Jisas pa namoi we djipill.
25 Djipillka Jisas embe dji, ye una dall mopill. Una propet Baibel bolo pagi mal ge ye kere kanpol natopill.
26 God dji mal pille una wo iwa Krais togoyeke, une aglo er kupill al po iwa kerman kaima moya we dji ge, ye pillpol natopill paro we dji.
27 Une wo kogo embe yenda we dje Baibel al pepa bolo pagi mal une kandja dje iwa soka ge awi. Asa iwa Mosis pepa bolo pagi pa woi alla ipon propet kambono kandja porapora bolo wonj ge une we dje pille bolo pagi mal ge Jisas dje soka awi.
28 Dje awika kambono er dumo Emeus manda womaka, Jisas er koi eri po dumo ta puno dje yei.
29 Soka man dje pille embe djipill, ege yei pora djindo. Emill paro pambon we djipillka, une soka boll aike er numb al pi.
30 Jisas soka boll aike moika, kwa nambon dje yemaka, une bret amblo i pla woro, God ni wopake we dje awo bret tuklo i iwa soka awi.
31 Awika soka nalene alla au djika, Jisas kaima moro dje kanpill ba, une ola dje er take dje pi namoi.
32 Namoika soka yenekne kandja dje pille embe djipill, nono kondwe wopin al, une wo God kandjiye dje nono awi ge nonekene nomane paknakill ge to magi mal embe yei nono wopake kaima pupill we djipill.
33 Soka ola dje aglo er yem Jerusalem po una 11 pela ne, una aike moi una moi al ge pupillka,
34 ga makai to moi ge embe dji, ge kaima! Jisas aglo erwo gun pi Saimon kani we dji.
35 Djimaka soka kandja embe djipill, no kondwe tambiye pupill al Jisas wo no kandja dje awi. Alla er numb al pupinka, une bret tuklo awi ge, no Jisas kaima moro dje kanpill we djipill.

Jisas woika kogoye una kani (Matyu 28.16-20 ne, Mak 16.14-18 ne, Jon 20.19-23)

36 Iwa soka kandjabe to mopillka, Jisas ola dje kambono moi al pakna wo aglo molo embe dji, ye ellne tukne arngan yendabe dji.
37 Ba kambono goll ta woi moro dje kane kand kerman goi.
38 Jisas embe dji, ye namba yei pille kand golo, nomane soka paraka mor?
39 Na aglena ne, kakena kusiye paro ge, ye wo manda kanne. Na gaklena al ye kaninj ge goll gaklene paro mal na embe naparo. Ye wo na kanme! dji.
40 Jisas embe dje kere, yene kake agle yei mal ombine dje awika kambono kane
41 aya dje, wopille moi ba, kambono nomane soka pai mal ge Jisas embe dji, ye kwamokna ta wori yero mo? dji.
42-43 Pis tuge ta gale wori yei ge i aumaka une noika, kambono kani.
44 Une kambono moi al embe dji, na ye boll aike gun moll kune ge na kandja embe djill, na wo kogo yeno mal ge kambono asa moi una Mosis ne, propet kambono ne, buk song pepa bolo pagi mal ge kaima panda we djill we dji.
45 Dje kere, une kambono nomane amblo au dje awika, Baibel kandja bolo woro pagi mal kambono pille i kune yei.
46 Jisas embe dji, Baibel bolo wori paro ge embe djindo, God dje wori Krais yene unakiye i yem worda we dji iwa ge, una wo togoyeke une kun sokara golo pamolo alla aglo erwo gun punda.
47 Ye Jerusalem una moye al asamoll po yene kandjiye al embe djine, ye nomane ake taneke, God ye ke ye waninj ge kere aunda we djime! dji. Alla are ye Jerusalem kere dumo porapora yero al po kandja embe dje pume! dji. 48 Na wal porapora yell ye kaninj mal ge, ye po dje orko worneke una piyembe.
49 Ye asamoll po Jerusalem moyeke, na Nena yembe dongall ye auno we dji ge na dje wornaka ye mor al wondaka, ye i pagle er tambiye ta pine! we dji.

God Jisas i er pla kupill al pi (Mak 16.19-20 ne, Aposel 1.9-12)

50 Kandja embe dje kere Jisas kambono dje i er dumo Betani po molo yene agle pla woro embe dji, God ye, ye wopake ye aunda we dji.

51 Kandja embe dje pamoika, God une
dje i er pla kupill al pi.
52 Pika kambono kane wo kerman pille,
er yem Jerusalem wo
53 lotu numb kerman molo ege ege ka-
mang ye, God wopake we dje awo moi.

Jon
Jisas kandjiyebe wopake Jon boi

God kandjiye ge erwo una kulo po nono boll aike moi

1 Kamasa kaima kupill makimb nayei poke, God kandjiye asamoll pai. Kandja ge God boll aike yeika, kandja ge God yene moi.
2 Kamasa ke kandja ge God boll aike yei.
3 God yene kandjiye al wal porapora beke yei. Wal moi ge kondwe djell ta nayei, kandja ge yene djika wal moi.
4 Una gun moye ge kandja ge yendaka una gun moye. Kandja ge wamo sua gale aundaka, una nomane al au djinda.
5 Kandja ge wamo sua gale iundaka, emill ye paro al do au djinda. Emill yendo ge togomgno dje yendo ba man paro, wamo ge do au dje pamoro.
6 Kune ge God dje worika iwa Jon ge woi.
7 Une kandja dje pene worno dje wo embe dji, iwa ta wamo sua gale iunda iwa ta wonda, ye une ge boll pillgi djime! dji.
8 Jon woi ge iwa ta wamo sua gale amblo iunda iwa ge une wale nawoi. Wamo sua kogo yenda mal une kandja dje pene worno dje pille woi.
9 Una porapora makimb al mor ge, kandja ge wamo sua gale iwo, una nomane amblo au dje aunda iwa ge kaima woi.
10 Kandja ge makimb beke yei ba, makimb al woika makimb una kanpol natoi.
11 Yene unakiye moi al woi ba, kambono dje i numog nawori, djembon to nawi.
12 Ba una dje i numog wori una moi ge ne, une kandjiye pillgi dji una moi al ge, une kune we dji, ga God wombaye moi.
13 Kambono God wombaye moi ge iwana wombane kur mal ge embe namoi. Una nomane paro mal pille wombane kur mal ge embe namoi. Ana woge woga boll nomane paro mal pille womba kurmell mal ge kambono ge embe namoi, man. God yene kuika ga God wombaye moi.
14 God kandjiye ge erwo una kulo po no boll aike moi. Une kandjiye kerman pai ge no kanpin, yene Ne dje worika, une taimane woi kandjiye kerman pai ge no kanpin. Une no ye wopake ye awo, kandja kaima dji una moi.
15 Jon iwa ge pille, po una moi al yau to embe dji, na asa kandja ta djill ge, iwa ge pille djill. Na embe djill, una ta na mopna al wonda ge une wo na kamblo aunda we djill. Une na kamblo aunda ge, na namoll kune ge, une asamoll moi. Ge pille une na kamblo aunda we djill.
16 Iwa ge ye wopake ye yei mal ge pille, une nono porapora ye wopake kaima ye awi.
17 Ge Mosis loye pepa bolo nono awi ba, Jisas Krais ge nono wopake pille awo, mambine kaima ge dje pene woro awi.
18 Una porapora God nakaninj ba, God wariye taimane ge une God mal embe moro, une God boll aike mormell pille, God kaima moro mal ge une nono ombine dje aundo.

Jon nu pagle awi una kandja dje pene wori
(Matyu 3.1-12 ne, Mak 1.7-8 ne, Luk 3.15-17)

19 Juda una dje wormaka, opa gale awi una ne, lotu numb kerman kogo yei una Jerusalem kere, er Jon moi al po embe dji, ni una ne mal kaima wonden ne? dji.
20 Djimaka Jon tormang nayei. Une kandja kaima dje awo embe dji, Krais ta wonda we dji ge na wale nawondo we dji.
21 Djika kambono embe dji, na Krais namoro we djinden ba, una ne mal moren? Ni Elaija moren mo? Jon man dji, na Elaija namoro we dji. Iwa propet moro ge ni wale wonden mo? dji. Une man, we dji.
22 Djika kambono embe dji, ni una ne mal kaima moren? Ni kaima moren mal dje pene worbenka, no er yem po dje wori wopin una dje aumbonka piye we dji.
23 Djimaka Jon embe dji, propet Aisaia asa pepa bolo embe dji,

Iwa ta dumo wapra yei al po yau to
Iwa Kerman kondweye ye wopake
yeme! dji *(Aisaia 40.3)*

Aisaia dje pagi mal ge na wale wondo we dji.

24 Una dje wormaka wo moi una ge, pende Parisi una moi.

25 Ga kandja embe dji, ni Krais namoren, ni Elaija namoren, alla propet ge namoren ba, ni una nu pagle aunden ge, namba yei pille pagle aunden ne? dji.

26 Jon embe dji, na una nu pagle aundo ba, iwa ta ye boll aike moro ge ye kanpol natonj.

27 Are une na mopna al wo Iwa Kerman kaima moya, une kake su kaye piska tano ge kune kaima nayenda we dji.

28 Jon kandja embe dji ge une dumo Betani molo dji. Betani ge nu Jodan kapa konato yei.

Jisas God kogye sipsip wombe moi

29 Kamkumaikekana Jisas Jon moi al puno dje yeika, Jon embe dji, ye kanme! God kogye sipsip wombe er wondo. Une ge makimb una singare ke ye wani ge iworo aunda. 30 Na asa kandja embe djill, iwa ta na mopna al wonda ge une na kamblo aunda. Une embe yenda ge na namoll kune ge une kamasa moi we djill.

31 Une kaima moi ge na asa kanpol natoll ba, ye Israel una kanpol tane dje pille, na ye nu pagle aundo.

32 Jon Jisas pille kandja dje pene woro embe dji, na kanill, God Murble ge ka pulma mal embe kupill al kere pir dje er kal une moi al woi.

33 Une wale woi ge, na kanpol natoll ba, iwa ta na una nu pagle auno dje pille dje wori woll iwa ge, une na moll al embe dji, na Murblena kal wo iwa ta moya al moya, ni embe kanin dal, ni embe dje pupen, iwa ge na Murblena i, una pagle aunda we dji.

34 Alla, na kanill pora dji pille, na kandja dje pene woro embe djindo, iwa ge God wariye kaima moro we djindo.

Jisas kogoye una kindja dje i

35 Tagika Jon yene kogoye una soka boll aike aglo molmaka

36 Jisas erwo pika, Jon kane embe dji, God kogye sipsip wombe erwo pundo, ye kanse! dji.

37 Djika yene kogoye una soka Jisas pi al ge are er pupill.

38 Pupillka Jisas aglo molo, kane ake to embe dji, ye wal naral wal pille durmell ne? dji. Djika soka kandja embe djipill, Rapai, ni nam kond pan ne? djipill (kandja Rapai ne, kandja tisa ge me taimane)

39 Djipillka Jisas, ye wo kanse! dji. Une kandja dji ge armina 4 oklok mal embe yei. Soka une boll aike po numb pai al ge kanpill. Soka ege taimane ge une boll aike moi.

40 Iwa soka po mopill ge ta ge Saimon Pita age Andru we dji.

41 Une age Saimon Pita moi al asamoll po embe dji, iwa Mesaia God dje worda wo yene unakiye i yem worda we dji ge, no kane ipin pora dji we dji.

42 Andru Saimon dje i Jisas moi al pika, Jisas Saimon kane embe dji, ni Saimon Jon wariye moren, are ni kandjin gun ta panda, Sipas we djine we dji (kandja Sipas ne, Pita ge me taimane pai, me ge makimb ku we dji)

Jisas iwa Pilip ne, Nataniel, ye er na boll wose! dji

43 Tagika Jisas Galili puno dje po kani, iwa Pilip ge moika Jisas po embe dji, ni er na wondo al we! dji.

44 Pilip ge yene dumeye Betsaida. Betsaida ge Andru ne Pita dumene aike yei.

45 Pilip po Nataniel moi al embe dji, iwa ta wonda we dje Mosis ne, propet kambono pepa bolo pagi ge, no kanpin pora djindo. Ge Jisas Nasaret iwa moro, une ne ge Josep we dji.

46 Djika Nataniel bakalo awo embe dji, Nasaret una mor ge una ta wopake mor mo? dji. Pilip, ni wo kanben we dji.

47 Nataniel Jisas moi al wono dje yeika, Jisas embe dji, ye kanme! Iwa wondo ge Israel una kaima moro, kandja kende nadjindo una moro.

48 Djika Nataniel embe dji, ni namba yei pille na pille kane yenden? Djika Jisas embe dji, Pilip ni yau natoi kune ge, ni iko pik me al ami dje mon ge, na ni kanill we dji.

49 Djika Nataniel embe dji, Tisa, ni God wariye moren. Israel una kingne ge ni wale moren we dji.
50 Djika Jisas embe dji, ni iko pik me al mon, na ni kanill we djill ge, ni na iwa Krais moren dje pren ba, na kandja djill ge wal kembis pai, are ni wal kerman kanben we dji.
51 Jisas embe dji, na kandja kaima dje ye aundo, kupill al au djindaka God tauye agelo wo Una Wombe moro al ge pla po kal wo embe yene ge, ye kanne we dji.

2

Dumo Kana iwana soka bolo imboll dje yepill

1 Ege sokara erwo pika, distrik Galili paknato Kana we dji ge, iwana soka bolo imboll dje yepill. Yepillka una kwamokna gale no molmaka, Jisas me ge wo una boll aike moi.
2 Una djimaka Jisas kogoye una boll womaka aike moi.
3 Molmaka, una nu wain noi ge pora djika, Jisas me ge une moi al wo embe dji, una nu wain noi pora dji, ta namoro we dji.
4 Djika Jisas embe dji, mana, ni kandja djinden ge nenem kogen, na kogena ta man. Na egena ge ipon nayero we dji.
5 Djika une megama po boi una moi al embe dji, Jisas kandja ta djinda ge, ye yeme dji.
6 Ku sin kerman 6 pela numb al moi ge, taimantaiman dje nu 100 lita mal embe pakna po kune yei. Juda una lotu singare yei mal pille, nu was yemaka sin ge embe moi. 7 Jisas ga boine una moi al embe dji, ye nu kolo iwo ku sin to puka tome! dji. Boi una po nu kolo iwo ku sin to puka tomaka, nu tulu djinda pai.
8 Jisas embe dji, ye nu pende kolo ipo kwa omuk to aundo iwa kerman ge auneke, une nondabe dji.
9 Djika boi una nu kolo i pumaka, Jisas yeika nu gun ge erwo nu wain kulo pika, iwa kerman ge aumaka noi. Boi una kolo iwi al ge une kanpol natoi ba, boi una pille kane yei. Iwa kerman ge djika ana inda iwa ge er woika iwa kerman ge embe dji,
10 una ana imbon dje yenj ge, nu wain djugo yendo nu ge asamoll kolo awinjka, una nonjka kumbene punda mor. Alla, nu wain djugo nayendo ge are kolo iwo awinj. Ba, ni embe nayen, ni wopake yen. Nu wain djugo nayei ge, ni asamoll kolo awin, alla djugo yei ge ni are awin we dji.
11 Jisas kogo dongall embe yei ge asamoll une embe ta nayei. Ba ipon distrik Galili paknato Kana ge, une kogo kindja yei. Une kogo embe ye kerika, une kandjiye kerman kaima paika, yene kogoye una pillgi dji.
12 Jisas dumo Kana ge, kere po yene megama ne, age kambono ne, kogoye una boll er dumo Kaperneam po ege sokarita moi.

Jisas lotu numb kerman yei al ge numog po una dje bekle wori

(Matyu 21.12-13 ne, Mak 11.15-17 ne, Luk 19.45-46)

13 Juda una ege kerman Pasopa ge manda yeika, Jisas er Jerusalem po
14 lotu numb kerman, numog po kani, kogkau ne, kogsipsip ne, ka ne, una opa gale awi wal porapora una top to imbon dje pille yemaka, una bo tebol yei al ami dje molo, ku megiye ta i ta awika, ta i ta awika embe yemoi.
15 Embe yemaka Jisas ka baklain pirn-gangill to, kogsipsip ne, kogkau iwo yemoi una sika to bekle wori. Bo al una ku megiye ta i ta awika, ta i ta awika embe yemoi al ge, une po amblo ake toika, ku megiye tulu dje er djelldjell pi.
16 Una ka maket yemoi ge Jisas po embe dji, ye kaine ge i er pume! Na Nena numbiye ge, ye wal iwo maket yenj ge kerme! dji.
17 Une embe yei ge kogoye una kane God kandjiye Baibel al pai ge pillpol toi. Kandja pai ge embe dji,

Ni numbin yero ge na pille we kaima
yendo, numb ge wopake yenda dje
na kogo wamo boll yendo we dji
(Buk Song 69.9)

18 Jisas embe yei ge Juda una embe dji, ni embe yenden ge, ni kogo dongall namba

mal yembenka, no kane God kaima ni dje wori won dje kanbon we dji.
19 Djimaka Jisas embe dji, wal dongall ta yeno ge embe, ye lotu numb kerman to sellke worneke, ege 3 pela erwo pundaka, na alla take pagiyo we dji.
20 Kandja embe djika, Juda una aya dje embe dji, lotu numb kerman ge una kognumb 46 pela erwo pika, take pagi ba, ege 3 pela paknato ge ni ola dje takben mo? dji.
21 Dji ba, Jisas lotu numb kerman pille dji ge, yene gakle pille dji.
22 Are Jisas aglo erwo gun punda mal ge, une kandja ipon dji ge yene kogoye una pillpol toi. God kandjiye pepa bolo pagi mal ge, ga pillgi dji.

Una nomane pakna ge Jisas kane kune yei

23 Ege kerman Pasopa yeika, Jisas Jerusalem kogo dongall ye wanmoika, una merke kane yene kandjiye al pillgi dji.
24 Ba kambono ge Jisas yene nomane nawi, makimb una nomane pai ge une pille kane ye keri.
25 Makimb una nomane embe paro we djine ba, ga nomane pai ge, Jisas kane kune ye keri.

3

Jisas Nikodemus boll kandja djipill

1 Kune ge Parisi iwa ta moi. Une kandjiye ge Nikodemus. Juda una moi al ge une iwa kerman moi.
2 Imina pika Nikodemus Jisas moi al po embe dji, tisa, nono kanmon, God dje wori ni tisa moren. Embe dje naworika ni kogo dongall yenden ge ta nayenka we dji.
3 Djika Jisas embe dji, na kandja kaima dje ni aundo, una alla gun namoi dal, God dumoye wopake kantau yendo al er pakna napine we dji. 4 Nikodemus embe dji, una iwoga angama yenj ge namba mal ye alla mane gun kuye? Er mane kumbene al paknato pineke, alla gun kuye mo?
5 Dji ba Jisas embe dji, na kandja kaima dje ni aundo, una God Murble nu boll gun aike namoi dal, God dumoye wopake yero al er pakna napine.
6 Makimb ana womba kur ge makimb womba mor ba, God Murble una kuya ge, yene Murble paro mal una moye.
7 Ye alla kuya moye we dje na kandja embe djindo ge, ni gok nadjimben.
8 Kam kopo wo mu djindo ni pren ba, kopo wor pundo al ge ni nakanden. God Murble una kuya moye ge embe mal moye we dji.
9 Jisas kandja embe djika Nikodemus embe dji, kandja me djinden ge na napro we dji.
10 Djika Jisas embe dji, ni Juda una tisane kerman moren ba, na kandja djill ge ni napin paro.
11 Na kandja kaima dje ni aundo, no kandja i kune ye kerpin mal dje pene wormon, wal kane kune yepin mal no dje orko wormon ba, no kandja djipin ge ye pupon dje nayenj.
12 Na makimb wal ge pille kandja su ye djill ge ye napir. Embe pille na kupill al wal kandja su ye djino ge, ye namba mal piye?
13 Una ta er kupill al napi ba, kupill al kere er kal woi Una Wombe taimanta moro ge, une er kupill al pi.
14 Mosis dumo wapra yei al nomaga bulo woro i pla wori mal ge, una wo Una Wombe i pla worne.
15 Worneke une pla moyaka una yene boll pillgi dji dal, gun molo pane.
16 Ge God makimb una kanwopake kaima kani pille, yene wariye taimane moi mal ge awi, wariye boll pillgi djine una moye ge, nagoye, gun molo pane dje awi.
17 God wariye dje wori woi ge, makimb una kot ye aunda dje, dje nawori, man. Una i yem worda dje, dje wori woi.
18 Una pillgi dji dal, God natonda ba, alla une boll pillgi nadji dal, God tonda mal mor. Ga God wariye taimane moi kandjiye al pillgi nadji pille God tonda mal mor.
19 Kandja kot yenda ge me embe paro, makimb al yero ge tago au dji pora dji ba, una singare ke ye waninj pille, emill ye pai al ge wopake kaninj, au dji al ke pille awinj.
20 Una singare ke ye wanmor una ge au djindo al ke kaninj, yenekne singare ke yenj ge, una kane djine dje au djindo al ge napinj.

21 Kandja kaima djinj una mor ge, tago
au djindo al ge er pakna pinj. Kambono
embe yene ge una kanne, singare ye wa-
ninj ge God djindo mal pille ye waninj we dji.

Jon nu pagle awi una Jisas kaima moi mal dje pene wori

22 Are Jisas kogoye una boll aike dumo
Judia po una nu pagle awi.
23 Una Jon nu pagle aunda dje pille wom-
aka, Jon dumo Ainon molo nu pagle awi,
nu merke pai pille une nu pagle awi. Dumo
Ainon ne, dumo Salim manda aike yepill.
24 Jon embe yei ge, une kaye napai poke
ge yei.

25 Kune ge Juda iwa ta Jon kogoye una
boll nonga dji. Nonekene gaklene al was
embe mal yembonka, God wopake piya
we djimaka, ta, man, nono was embe
mal yembonka, God wopake piya we djika
kambono nonga dji.

26 Kambono kandja embe dje kermaka,
Jon kogoye una po Jon moi al embe dji, tisa,
iwa ta ni asa djin ge, iwa ni boll aike nu
Jodan konato moi iwa ge, une po una nu
pagle aundaka una porapora er une moro
al pinj we dji.
27 Djimaka Jon embe dji, una wal ine ge,
God kupill al molo aunda ine, man panda
naine.
28 Na kandja asa djill ge ye pi, God un-
akiye i yem worda iwa Krais moro ge na
wale nawondo. God dje worda na asamoll
wonaka Krais ge are wonda we djill.
29 Iwa ta ana inda ge, ana ge une boll
moya. Une inda iwa ge kandja djindaka
yene age manda moro ge wopille moya.
Une embe yenda ge na wopake kaima pille
aundo.
30 Une ge iwa kerman molo pla worda,
na kandjina kalto panda.
31 Une pla molo er kal makimb al woi
ge, une asamoll kaima moi, una porapora
mor ge kamblo aundo. Na makimb una
moro, makimb wal pille kogo ye, makimb
una kandja djinj mal na dje orko wordo
ba, une kupill al molo er kal woi ge, una
porapora kamblo aundaka, yene kandjiye
ge kerman paro.
32 Jisas wal pille kane i mal ge, une dje
orko wordo ba, una porapora pupon dje
nayenj.
33 Une kandja djindo ge una pille i no-
mane al pakna wori dal, ga God kandjiye
ge, kandja kaima paro dje kanne.
34 God kandja djindo ge, yene dje wori
woi iwa ge kandja ge dje orko wordo. God
Murble ge boll boll une awika, une boll moi
pille, une God kandja dji mal ge dje orko
wordo.
35 God yene wariye wopake kaima
kando, wal porapora i une awo keri.
36 Una God wariye kandjiye pillgi dji dal,
gun molo pane. Ba God kandjiye napir una
gun namoye, God elle kumbso aunda paro.

4

Dumo Samaria ana ta Jisas boll kandja djipill

1-3 Una kandja embe dji, Jisas una merke
nu pagle aundaka, kogoye una merke mor
ba, Jon kogoye una ge merke namoi we
dji. Jisas una nu pagle nawi, yene kogoye
una nu pagle awi. Jisas kogoye una merke
mor we djimaka, Parisi una pillmaka, Jisas
kane distrik Judia kere er distrik Galili pi.
4 Une kond tambiye pi ge distrik Samaria
paknato wane,
5 dumo kembis ta Sikar we dji ge une po
pillau dji. Asa iwa Jekop yene wariye Josep
makimb awi yei ge, dumo Sikar boll dakalo
yepill.
6 Dumo Sikar yei al ge, nu ta waulo wori
yei. Ge Jekop nu noi al we dji. Armina belle
mal embe yeika, Jisas kond woi ke yeika,
nu tupa djeke une po ami dje moi.
7 Moika Samaria ana ta nu koyo dje
woika, Jisas wo ana moi al embe dji, na nu
ta nano we dji.
8 Jisas kogoye una kwamokna top tam-
bon dje er dumo kerman pi, namoi.
9 Ana ge embe dji, na Samaria ana moro
alla, ni Juda iwa wonden. Ni na nu ta nano
we djinden ge na namba mal piyo ne? dji.
Ana kandja dji ge Juda una ne, Samaria
una kwa aike nanoi pille dji.
10 Ana ge kandja embe djika Jisas embe
dji, ni na kanpol tonka, God kiwa aundo
wal ge ni pille kane yenka, ni djinka na

nu no gun mor nu awillka nonka we dji.
11 Ana ge embe dji, iwa kerman, ni baket ta
nayero, nu ge mur kaima yero. Una nu no
gun mor nu we djinden ge, ni namba mal
ye kopen?
12 Nu wawi yero ge no gollne Jekop wal-
lko no awi. Nu ge yene noika, yene wariye
kambono nomaka, yene kogyekau ge pora-
pora nomaka embe yei. Alla, ni Jekop ge
kamblo aunden mo? dji.
13 Djika Jisas kandja embe dji, nu paro
ge una nane ba, yenekne nubkane asip
tondaka alla nambon dje piye.
14 Ba na nu ta auno we djindo ge, una
nane, nubkane alla asip natonda. Nu ta na
auno ge, una i noi dal, yenekne kumbene
al ge nu pir mal embe wo pamoyaka, gun
eri molo pane we dji.
15 Djika ana ge embe dji, iwa kerman, ni
nu djinden ge, i na aumbenka, na nanaka
nubkana asip natonda, na er yem manda
ge wo nu nakoyo we dji.
16 Djika Jisas embe dji, ni po wogan djim-
benka ye er wose! dji.
17 Dji ba ana ge embe dji, na wogana ta
namoro we dji. Jisas embe dji, na wogana
ta namoro we djinden ge, ni kandja kaima
djinden.
18 Ni wogan 5 pela moi pora dji, alla
ipon ni iwa boll aike moren ge ni wogan
namoro. Ni djinden ge kandja kune djin-
den we dji.
19 Djika ana ge embe dji, iwa kerman,
ni kandja embe djinden ge, na pill ni iwa
propet moren.
20 Dumo manda kam mekbe al mormon
ge, no gollne God pille pla ye pumaka,
ipon ye pamormon ba, ye Juda una man
we djinj. Una God pille pla woro aune ge
Jerusalem yene we djinj.
21 Djika Jisas embe dji, ana ya, na kandja
manda djino dje yendo ge ni pille! Ege tuge
ta erwo pundaka, ye kam mekbe manda
yero al ge molo, nono Nane pille pla ye
aune mo, mo ye Jerusalem molo pille pla
ye aune ge wal kiwa.
22 Ye Samaria una God pille pla woro
awinj ge, ye God pillpol natonj. Ba God
yene unakiye i yem worda iwa moro ge,
une Juda una moro. Ge pille, no Juda una
God pillpol tonmon, yene kandjiye pille pla
ye kune yenmon.
23 Ege ta pillau djino dje yei ge ipon yero.
Una God kandjiye pille pla ye awi dal, ga
God Murble ne, kandja kaima boll, God
pille pla ye aune. Una embe yene ge nono
Nane dulo moro.
24 God moro ge Murble pall moro. Una
God kandjiye amblo pla worbon dje yei
dal, ga God Murble boll moyaka, kandjiye
amblo pla worne we dji.
25 Djika ana ge embe dji, na kando, God
iwa Mesaia dje worda, yene unakiye i yem
worda we dji iwa ge, une wonda. Une wo
wal porapora dje pene woro nono aunda.
26 Djika Jisas embe dji, na ni boll kandja
ipon dje moro ge, na wale moro we dji.
27 Soka kandja embe dje mopillka, Jisas
kogoye una er yem wo kane gok dji ba,
kandja ta nadji. Namba mal yei pille ni ana
ge boll kandja dje mormell? Ye wal naral
pille djipill ne djine pai ba kandja ta nadji.
28 Embe yemaka ana ge nu baket kere, er
yem po yene dumoye kerman paknato po
embe dji,
29 ye er wome! Asa na wal porapora ye
wanill ge, iwa ta dje pene woro na awi. Iwa
ge moro, ye wo kanme! God dje wordaka
Krais wonda we dji ge une wale wondo
mo? dji.
30 Djika una porapora dumo kerman
kere, Jisas kanbon dje er woi.
31 Kune ge Jisas kogoye una embe dji,
tisa, ni kwa ta namben we dji.
32 Ba Jisas kandja embe dji, na kwa yero
ge ye nakaninj we dji.
33 Une kandja embe djika, yene kogoye
una yenekne kandja dje pille embe dji, una
ta wo une kwa ta awi mo?
34 Djimaka Jisas embe dji, na kwa yero
we djindo ge, me embe mal paro. Na dje
wori woll iwa kandjiye djindo ge na kane
yeno. God na kogo yeno dje pille awi ge na
yeno. Ge, na kwaina yero we dji.
35 Ye kandja embe djinj, takene 4 pela
wor pundaka, kwa wallko nambon we
djinj. Ge pille, na kandja dje ye aundo, mau
yero ge ye kanme! Kwa boi pora djindo,
wallko nambon mal paro.

36 Wallkne una ge God top aundaka, ga
kwa wallko, gun molo pane. Kwa wallkinj
una ne, umbiye yaye una wopille moye.
37 Una kandja embe djinj, iwa ta umbiye
yayaka, iwa ta wallkda we djinj ge kandja
kaima djinj.
38 Na ye dje i pakna worill, ye kogo nayei
al ge po kwa wallko nonj. Una djell ta po
kogo kerman yei, ye are po kwa wallko
nonj we dji.
39 Ana ge, yene dumoye kerman pakna
po kandjabe to una awo embe dji, na
singare porapora ye wanill mal ge, Jisas
kandja dje na awi we dji. Une kandja embe
dji pille, Samaria una merke Jisas kandjiye
al pillgi dji.
40 Samaria una merke embe dji, ni no
boll pamben we djimaka, une woika kam-
bono boll ege soka aike pai.
41 Pa molmaka Jisas kandja dje una
awika una pende merke pillgi dji.
42 Ga wo ana moi al embe dji, ni kandja
djin ge no une kandjiye al pillgi nadjipin
ba, yene wo kandja djika no pillgi djipin.
Iwa ta wo una kuruwo kama porapora i
yem worda we dji ge, une wale wondo dje
kanmon we dji.

Iwa king kogoye iwa ta wariye ke toi pai ge Jisas wo i gun woro awi

43 Ege soka erwo pika Jisas Samaria ge
kere er Galili pi.
44 Yene kandja dje embe dji, propet yene
dumoye al moya ge une kandjiye napanda
we dji.
45 Asa Galili una er Jerusalem po ege
kerman kwa no wani poke ge, Jisas aike
wanika, yene kogo porapora yei ge, ga
kani. Ge pille, une alla er yem Galili woika,
kambono kane wopille djembon to awi.
46 Kune ge Jisas alla po distrik Galili pak-
nato dumo kembis ta Kana ge pi. Asa une
nu gun yeika erwo wain kulo pi dumo ge
pi.

Jisas pi al ge king kogoye iwa ta moi.
Yene wariye dumo Kaperneam molo ke
kerman toi.
47 Jisas dumo Judia kere er Galili woi
moro we djimaka, king kogoye iwa ge pille
po Jisas moi al yembe ye embe dji, na
warna goya paro, ni Kaperneam wo i gun
woro aumben we dji.
48 Jisas embe dji, ye kogo dongall
kayekaye nakani dal, ye pillgi nadjine we
dji.
49 King kogoye iwa embe dji, Iwa Ker-
man, ni ola dje womben, na warna goya
paro.
50 Djika Jisas embe dji, ni er yem piye! Ni
warin ge kiwa moro we dji. Jisas kandja
embe djika king kogoye iwa ge kandja
kaima djindo dje pille une er yem pi.
51 Kondwe tambiye pika, yene boiye una
pende wo embe dji, ni warin gun moro we
dji.
52 Djimaka une embe dji, womba ge kune
nam kiwa moi ne? dji. Djika boiye kam-
bono embe dji, ina taman pika wan oklok
mal embe yeika, yene gakle ninga dji ge
alla kiwa yei we dji.
53 Djimaka une pi Jisas kandja dji mal, ni
warin ge kiwa moya we dji ge, ina taman
pika wan oklok yeika dji. Ge pille, une
game wombaye boll, pillgi dji.
54 Asa Jisas dumo Judia kere er Galili wo
moi ge, une kogo dongall taimanta yei. Alla
ipon une kogo dongall yei ge, kune soka
mal embe yei.

5

Nu erim Betesda moi al ge iwa ta kake ke yei Jisas ye wopake ye awi

1 Are Juda una ege kerman ta pillau djino
dje yeika, Jisas er Jerusalem pi.
2 Jerusalem gull kerman i pakna wori yei
al ge, gull djillake merke yei. Taimanta yei
ge kandjiye kogsipsip kond we dji. Kond
yei al ge, nu erim ta moi. Ibru una kandjine
pall ge nu Betesda we dji. Nu djeke dumo 5
pela yei al una moi.
3-4 Yei al ge una ke toi una ge merke
molmaka, pende nalene emill yei, pende
kakene ke yei, pende kakene aglene golo
ke yei una ge porapora moi.
5 Iwa taimanta moi ge yene ke toi,
kognumb 38 pela erwo pi.
6 Iwa ge dumo pera pamoika, ke kanan
toi pai. Jisas wo kane embe dji, ni ke tondo
ge kiwa moyo dje pren mo?

7 Iwa ge embe dji, Iwa Kerman, tau agelo
ta wo nu amblo olup yenda poke ge, una na
i nu al worne una ta namor. Na nu pano dje
yendo ge, una asamoll popo yenjka, na are
eri wondo we dji.
8 Jisas embe dji, ni agle! Kunomin amblo
i er piye! dji. 9 Jisas kandja embe djika,
iwa kake ke yei ge ola dje kiwa yeika, une
kunomiye amblo i er pi. Jisas wo embe yei
ge ege Sabat yei kune ge yei.
10 Iwa ta asa kake ke yei iwa moi al ge
Juda una wo embe dji, ipon ege Sabat yero,
ni kunomin i wanden ge kune nayendo we
dji.
11 Djimaka une ge embe dji, iwa ta na i
gun woro awi ge, une na moll al embe dji,
ni kunomin amblo i er piye! dji. Dji mal ge
na yendo we dji.
12 Djika kambono embe dji, ni kunomin
amblo i er piye dji iwa ge, una ne mal dji
ne? dji.
13 Kambono kandja embe dji ba una
merke moi al ge Jisas er pi pai, iwa ta wo
une i gun wori ge iwa ge kanpol natoi.
14 Are iwa ge lotu numb kerman gull pai
al pakna po moika, Jisas kane embe dji, na
ni i gun worill pora dji, ni singare ke ye
wanden ge kerben. Ke kerman are ni boll
wo djinda we dji.
15 Djika une Juda una moi al po embe dji,
iwa na i gun woro awi ge Jisas we dji.
16 Embe djika Juda una kani Jisas kogo
embe yei ge une ege Sabat poke ge yei. Ge
pille, ga une ye ke ye aumbon dje pi.
17 Embe yemaka, Jisas kambono moi al
embe dji, na Nena kogo ege ege yendo, ipon
ye pamoro, na para kogo yendo we dji.
18 Embe djika, ga Jisas togopon dje pi.
Kambono yei ge me embe mal pai. Ege
Sabat yei poke ge Jisas po kogo yeika, kam-
bono kanke pi. Ba Jisas wo dji mal, God
ge na Nena moro we dji ge, kambono kani
une God moyo dje yei. Ge pille, Jisas kaima
togopon dje pille moi.

God wariye namba paro pille kogo yendo

19 Juda una embe yemaka Jisas embe dji,
na kandja kaima dje ye aundo, God wariye
yene nomane paro mal pille kogo nayendo.
Yene Ne kogo yendo ge wariye kane kogo
embe yendo. Wal porapora Ne yendo mal
ge, wariye embe yendo.
20 Une embe yendo pille, Ne ge wariye
wopake kando ne, kogo porapora yendo
ge, une wariye ombine dje aundo. Iwa
kake ke yei wopake ye awi ge man, kogo
dongall ta mal ombine dje aundaka, ye
kane aya djine.
21 Ne ge, gor una i gun wordo mal embe,
wariye yene nomane paro mal pille, una i
gun woro aunda.
22 Ne ge una porapora kot ye naunda,
man, wariye ge kot piya.
23 Une embe yenda ge, una porapora Ne
pille pla yenj mal embe, ga wariye pille pla
yene. Ba una wariye pille pla nayei dal, ga
na dje wori woll iwa pille pla nayene.
24 Na kandja kaima dje ye aundo, una na
kandja djindo ge pille, na Nena na dje wori
woll iwa pillgi dji dal, gun molo pane, kot
naine, man, goi mal moi ge kere gun molo
pane.
25 Na kandja kaima dje ye aundo, ege ta
yenda we dji ge ipon yero. God wariye yau
tondaka una goi mor ge pille moye. Una
pille i dal, gun moye.
26 Yene Ne gun moro mal ge, yene
yeworika wariye ge gun moro.
27 Une ge Una Wombe moro pille, yene
Ne une namba awi, kot piya.
28 Na kandja djindo ge, ye pille gok nad-
jine. Ege ta yendaka, God wariye yau ton-
daka,
29 una gull al golo mor ge pille, aglo er
orko wone. Una singare wopake ye wani
dal, aglo erwo gun pineke, una singare ke
ye wani dal, aglo er woneke God tonda we
dji.

Jisas wale woi mal una kandja dje pene worinj

30 Jisas embe dji, nanam wal ta yeno
kune nayenda. Na una okum tondo ge na
Nena na dje wori woll iwa kandja djindo
mal pille tondo. Ge pille, na okum tondo ge
to kune yendo.
31 Na wale wondo we dje na nanam djino
ge kune nayenda.
32 Ba God moro. Na singare ne, kogo
yendo ge une djindo, alla une kandja
kaima djindo dje na kando.

33-34 Une wale wondo we dje makimb una kandja embe dji dal, na pille we nayeno ba, ye una dje wormaka, Jon moi al po kandja dji. Na singare yell mal ne, kogo yendo mal ge Jon dje pene woro awi, ye pi. Na kandja embe dje ye aundo ge, God ye i yem worda dje pille djindo.

35 Jon wamo sua mal embe moi, une do au djika, ye ege tuge ta kani ge, ye wopake pille awi.

36 Na singare yendo mal Jon dje pene wori, ye pi ba, wal kerman ta yenaka ye kane, na wale wondo mal pille kune yene. Ge na Nena kogo yeno dje awi mal ge, na pille yell dal, Nena na kaima dje wori woll mal ye kane kune yene.

37 Na Nena dje wori woll iwa moro ge, une na kaima woll mal dje pene woro awi ba, ye une nubke pall kandja dji ge kaima napi. Ye une gume djillake nakani.

38 Yene kandjiye ye boll nayero pille, yene wariye dje wori wo kandja dji ge ye para napir.

39 Ye gun mopon dje pille Baibel kere kaninj ba, na kaima woll mal ge, Baibel al bolo wori paro.

40 Baibel na pille bolo wori paro ba, ye na moro al gun mopon dje pille nawonj.

41 Na kandja embe djindo ge makimb una na kandjina amblo pla worne dje na nayendo.

42 Ba ye mor ge na kane kune yendo. Ye kumbene al ge, ye God wopake nakaninj.

43 Na Nena kandjiye al pille wondaka, ye djembon to nawinj ba, una djell ta yene kandjiye al pille woi dal, ye djembon to aune.

44 Ye unakne ye kandjine amblo pla worinj ge, ye pille pla kaima yenj ba, God taimane ge, une ye kandjine amblo pla worda dje nayenj. Ye embe yenj ge, ye pillgi namba mal djine?

45 Ye singare ke ye waninj ge, na Nena moro al dje nauno. Iwa Mosis, ye une pille we yenj iwa ge, une djindaka na Nena piya.

46 Mosis na pille pepa boi ge, ye napi, ye kanpol tomaka, na kandja dje aundo ge ye pillgi djimaka.

47 Ba une pepa boi ge ye pillgi nadji pille, na kandja djindo ge ye pillgi namba mal djine?

6

Jisas una 5,000 kwamokna awi
(Matyu 14.13-21 ne, Mak 6.30-44 ne, Luk 9.10-17)

1 Jisas kandja embe dje kere, une nu erim Galili er yem kolato pi. Nu erim moi ge kandjiye Taiberias we dji.

2 Jisas kogo dongall ye, una i gun woro awi ge, una merke kane une pi al ge are pi.

3 Jisas er makimb mekbe al pika, yene kogoye una boll aike ami dje moi.

4 Juda una ege kerman Pasopa we dji ge manda yeika,

5 Jisas kane pla woro kani, una merke une moi al womaka, Jisas Pilip moi al embe dji, no djekill po kwa top to aumbonka una wonj ge nane ne? dji.

6 Jisas kogo yeno dje yei ge yene pi ba, une kandja dji ge Pilip namba we djinda dje pille dji.

7 Dje awika Pilip embe dji, ku 200 mal embe yei dal, no ipo kwa top tambonka, una kembis kembis dje nane kune nayenda we dji.

8 Yene kogoye una iwa Saimon Pita age Andru ge une Jisas moi al wo embe dji,

9 womba war ta moro ge, une bret 5 pela yeraka, pis soka yero ba, una merke mor ge kwa embe mal nane kune nayenda we dji.

10 Djika Jisas embe dji, ye djineke una ami dje moyebe dji. Una moi al ge kull akis merke bolo moika, una ami dje molo pi. Iwa kambono nambane ge 5,000 moi.

11 Bret yei ge Jisas i, God moi al wopake we dje awo, bret i una awo, pis ge para aike awika, una ami dje moi ge noi kumbene pi.

12 Kwa noi kumbene pika, yene kogoye una moi al embe dji, kwamokna ge nakerbon, tuge moya ge ye ngando makai tane we dji.

13 Djika ga po ngando i kon basket 12 pela to puka toi.

14 Jisas kogo dongall embe yei ge una kane embe dji, God na propet ta dje worno wonda we dji ge Jisas wale wondo we dji.

15 Jisas kani, ga ni no kingne mopen we dje nomane kerman embe pai pille, une dumo ge kere, er makimb mekbe al po yene moi.

Jisas nu erim be kond er pi (Matyu 14.22-33 ne, Mak 6.45-52)

16 Taman pika yene kogoye una er kal nu erim djeke po molmaka,
17 emill djika, Jisas wani nawoi. Kambono kanu i nu al woro er dumo Kaperneam bon dje pi.
18-19 Kambono 5 mo 6 kilomita mal embe pumaka, kamkopo kerman woika, nu olup ye, po wo yeika, Jisas nu erim al be ge kamblo woika, kambono kane kand kerman goi. Ba,
20 Jisas embe dji, na wondo, ye kand nagolme! dji.
21 Djika kambono kane wo pille, une i kanu al pakna woro, er dumo Kaperneam bon dje yei ge manda nawoi ba, ola dje kanu ge po pillau dji.

Una merke Jisas pille dulo wani

22 Kam tagika una merke nu erim konato moi ge kani, kanu taimanta yei ge kogoye una i er pi pai. Ba Jisas kambono boll aike er napi.
23 Alla una djell ta kanu pende i dumo Taiberias kere erwo Jisas asa bret wopake we dje awi dumo yei al ge woi.
24 Wo kani Jisas ge namoi, yene kogoye una para namoi dje kane, kambono kanu al pakna po Jisas pille dulo er dumo Kaperneam pi.

Kupill al bret moro ge Jisas yene we dji

25 Kambono nu erim yemto po Jisas kane embe dji, tisa, ni ba won ge kune nam won?
26 Djimaka Jisas embe dji, na kandja kaima dje ye aundo, ye na pille dulo wonj ge ye kogo dongall ta kani pille, dulo nawonj. Ye bret noi ge pille wonj we dji.
27 Ye kwa kiwa nambon dje pille kogo nayene! Ye kwa no gun mopon kwa ge nambon dje pille kogo yene! Kwa embe mal yero ge Una Wombe ye aunda. Une embe aunda ge God une namba awi pille aunda we dji.
28 Djika kambono embe dji, God nono kogo yembon dje pille moro ge, nono kogo ta namba mal yembon ne? dji.
29 Djimaka Jisas kandja embe dji, kogo God ye yene dje pille moro ge, kogo embe mal paro. Iwa ta God dje wori wonda iwa ge ye pillgi dje molme! dji.
30 Jisas kandja embe dji ge kambono embe dji, ni kogo dongall namba mal yembenka no kane, ni kandja djinden ge pille kane kune yembon ne? dji.
31 Dumo wapra yei al ge, nono Juda una gollne, bret mana we dji yei ge i noi. Kambono bret mana noi ge, God kandjiye bolo pagi mal ge embe djindo, une bret awi kambono noi ge, bret kupill al kere er kal woi bret yero ge, une awika noi we dji.
32 Kandja embe djimaka Jisas embe dji, na kandja kaima dje ye aundo, Mosis bret ye awi ge, kupill al kere er kal woi bret awika ye noi ba, na Nena bret ye aundo ge, kupill al kere er kal woi bret kaima yero ge aundo.
33 Bret God ye aundo ge embe mal yero. Makimb una gun moye dje pille iwa ta kupill al kere er kal woi iwa ge God bretye yero we dji.
34 Djika kambono embe dji, iwa kerman, bret embe mal yero ge ni ege ege aumbenka no nambon we dji.
35 Jisas embe dji, bret una no gun mor bret yero ge na moro. Una na moro al wone una ge, koll kaima kaima nagoye. Una na kandjina al pillgi djinj una mor ge, yenekne nubkane ge asip natonda, nu nambon dje napiye we dji.

36 Na kandja embe djill, ye na kani ba, ye na kandjina al pillgi nadji we djill.
37 Na Nena dje wordaka una na moro al wone ge, na moro al ge kaima wone. Alla una na moro al wone una mor ge, na kaima kaima to orko naworno.
38 Na to orko naworno we djindo ge, na nomana pai mal yeno dje pille kupill al kere na nawoll. Na woll ge, na Nena dje wori woll una, yene nomane pai mal ge pille na yeno dje pille woll.
39 Iwa na dje wori woll iwa moro ge, une nomane embe mal paro. Une dje wordaka una na moro al wone una mor ge, una taimanta er take dje napine. Ege pora djinda poke ge, na djinaka kambono porapora mor ge aglo erwo gun pine dje une nomane embe mal paro.
40 Na Nena nomane paro mal ge embe mal paro. Una Wombe ge una kane, pillgi djine ge, gun molo pamoyeke, ege pora

djinda poke ge, na djinaka kambono pora-
pora aglo erwo gun pine we dji.
41 Jisas kandja asa dji ge, na kupill al kere
er kal woll bret mal embe moro we dji ge,
Juda una man dje
42 embe dji, une moro ge iwa Josep
wariye. Yene neme soka mormell ge no
kanmon ba alla, une kandja embe djindo,
na kupill al kere er kal woll we djindo ge,
kune nayendo we dji.
43 Djimaka Jisas embe dji, ye yenekne
pille kandja djinj ge kerme!
44 Na Nena na dje wori woll iwa moro ge,
une dje wordaka na moro al wone una mor
ge wone. Une dje naworda una moye ge
na moro al nawone. Alla wone una mor
ge, ege pora djinda poke ge, na djinaka aglo
erwo gun pine.
45 Propet ta God kandjiye pepa bolo pagi
ge embe djindo,

Una porapora mor ge God kandja beke
aundaka piye we dji *(Aisaia 54.13)*

Na Nena kandja djindaka, kambono pille
i nomane al pakna worinj una mor ge, na
moro al wone.
46 Na kandja embe djindo ge, una pende
God kani pora dji dje pille nadjindo. Una
porapora mor ge God nakaninj. Iwa
taimane moro, God dje wori woi iwa moro
ge, une God kando.
47 Na kandja kaima dje ye aundo, na kand-
jina al una pillgi djinj una mor ge, gun eri
molo pamoye.
48 Bret una no gun moye bret yero ge na
wale moro.
49 Ye gollne po dumo wapra yei al bret
mana we dji ge ga i no goi.
50 Ba bret kupill al kere er kal wondo bret
yero ge, una no gun moye.
51 Una bret no gun moye bret yero ge na
wale moro. Na kupill al kere er kal woll,
bret yero ge una ta noi dal, gun eri molo
pamoye. Na bret aundo ge na gaklena i ye
aundo. Makimb una no gun moye dje pille
na embe ye aundo.

52 Jisas kandja embe djika Juda una,
yenekne nonga dje kandja dje pille embe
dji, une ge embe djindo, na gaklena paro
ge ye i nane we djindo ba, une gakle paro
ge nono namba mal ye i nambon ne? dji.
53 Djimaka Jisas embe dji, na kandja
kaima dje ye aundo, Una Wombe gakle ne,
meyamiye paro ge, ye ta nanoi dal, ye gun
namoye.
54 Na gaklena ne, meyamna paro ge una
ta i noi dal, gun eri molo pamoye. Ege pora
djinda poke ge na djinaka, kambono aglo
erwo gun pine.
55 Na gaklena kwa mal embe paro ba,
kwa kiwa man, kwa kaima paro. Na
meyamna nu mal embe paro ba, nu kiwa
man, nu kaima paro.
56 Na gaklena ne, meyamna nonj una
mor ge, na boll aike morka, na kambono
boll aike moraka embe yenmon.
57 Na nena ge gun moro alla une na dje
wori na wo gun moro mal embe ge, une
yene dji mal pille na gun moro. Une yendo
mal embe, una na gaklena nane una mor
ge na djindo mal pille gun moye.
58 Bret kupill al kere er kal woi bret yero
ge embe mal yero. Ye gollne bret no goi
ge, kupill al kere er kal woi bret ge embe
mal nanoi. Bret kupill al kere er kal woi
bret yero ge, una ta noi dal, gun eri molo
pamoye we dji.
59 Jisas kandja dji ge une lotu numb
dumo Kaperneam molo kandja dji.

Jisas kandja djinda mal ge una pille gun moye

60 Jisas kandja embe djika, yene ko-
goye una merke moi ge pende pille embe
dji, Jisas kandja djindo ge kandja dongall
djindo, una ne mal piya ne? dji.
61 Embe djimaka Jisas yene kogoye una
ke pi mal ge, une yene nomane al pille
embe dji, na kandja embe djill ge, ye na
kerbon dje pir mo? dji.
62 Una Wombe ge er yem po dumo asa
moi al punda ge, ye kane namba mal piye?
63 Una gun mor ge God yene Murble aun-
daka gun mor. Una yenekne gaklene al
kogo ta yembon dje yene ge gun namoye.
Na kandja dje ye aundo ge na God Murble
boll aike ye dje aundo, ye gun moye dje
pille djindo.
64 Ba ye una mor ge pende pillgi nadjinj.
Asa une kogo kindja ye woi ipon yendo ge,

Jisas boll pillgi nadji una, Jisas kani pora dji. Iwa ta wo yene ipo kundayem una aunda iwa ge, Jisas para aike kani.

65 Ga embe yei mal ge Jisas kane embe dji, una na moro al wone una mor ge, na Nena dje wordaka wone. Une dje nawori dal, na moro al nawone we dji.

66 Jisas kandja embe dje kerika, yene kogoye una merke moi ge pende, kere er pi, aike nawani.

67 Una embe yei, Jisas kambono 12 pela moi al embe dji, una yenj mal ge, ye na kankere embe yene mo? dji.

68 Djika Saimon Pita embe dji, iwa kerman, no una ne mal boll aike mopon? Ni kandja dje wanden kandja ge, no gun mopon mal kandja embe djinden, no ni kerbon kune nayendo.

69 No ni kandjin al pillgi djipin, God yene dje i iwa wopake ta wonda we dji ge, ni wale kaima moren dje pirmon we dji.

70 Pita kandja embe djika, Jisas ga moi al embe dji, ye iwa 12 pela pakna mor ge, ye na dje ill una mor ba, iwa taimanta moro ge une kum pai una mal embe moro we dji.

71 Jisas kandja embe dji ge, iwa Saimon Iskariot wariye Judas ge pille dji. Iwa Judas ge, iwa 12 pela moi al une pakna moi ba, une Jisas ipo kundayem una moi al auno dje pille moi.

7

Jisas age kambono une mop awi

1 Alla are dumo Judia yei al, Juda una Jisas tambon dje yemaka, Jisas kane, dumo Judia kere, er distrik Galili pakna po wanmoi.

2 Kune ge Juda una ege kerman Numb Asinga we dji ge manda yeika,

3 Jisas age kambono une moi al wo embe dji, ni Galili kere er dumo Judia pakna piye! Ni kogo yenden ge ni kogen una kanne.

4 Ni iwa kerman yeno dje yenden ba alla, ni seke ye wanmoren ge kune nayendo. Ni kogo dongall ta yemben panda, ni pene po yembenka, una porapora kanne we dji.

5 Ge yene age kambono kandja embe dji ge, une God dje wori woi ge kambono pillgi nadji.

6 Jisas embe dji, na egena ge ipon nayero ba, ye egene ge ege ege yero.

7 Makimb una ye moye al kanke nayene ba, kambono singare ke ye waninj ge, na dje pene wordo pille, makimb una na kanke kaninj.

8 Ye ege kerman ge er pume! Na egena nayero, na napuno we dji.

9 Dje, Galili molo pamoi.

10 Yene age kambono ege kerman ge er po kermaka, une are pi ba, pene napi, seke kond pi.

11 Ege kerman yei ge Juda una kwa no Jisas wonda dje kui yemolo embe dji, une nam moro ne? dji.

12 Una merke moi ge Jisas pille nomane soka pai. Una pende embe dji, Jisas ge iwa wopake moro we dji ba, una pende man we dji. Une ge una nomane to ke ye aundo we dji.

13 Una kandja embe dji ge, dje pene nawori, Juda una kerman wo no to djine dje pille, kandja dje pene nawori.

14 Ege kerman yei kune ge paknato ege ta yeika, Jisas Jerusalem lotu numb kerman gull pai al, pakna po una moi al kandja dje awi.

15 Dje awo moika, Juda una pille gok dje embe dji, une ge skul ta nadji ba, namba mal pai pille une nomane kerman paro ne? dji.

16 Embe djimaka Jisas embe dji, na kandja dje ye aundo ge, na nomana pai mal pille nadjindo, na Nena dje wori woll iwa, kandja djindo mal na dje ye aundo.

17 Na kandja djindo ge God dji mal pille djindo mo, mo na nomana pai mal pille djindo ge, ye nakanne ba, na Nena kandja djindo mal, pupon dje yene una ge, kanne.

18 Una yenekne nomane paro mal pille kandja dje aune ge, yenekne kandjine amblo pla worbon dje pille yenj ba, God dje wori woi iwa moro ge, une yene dje wori woi una kandjiye amblo pla worno dje yenda ge, une kandja kaima djinda, kandja kende ta nadjinda.

19 Mosis pepa bolo kandja lo dje ye awi ba, ye una taimanta kandja ge pille nayenj. Ye embe yenj ge, namba yei pille na togopon dje yenj ne? dji.

20 Une kandja embe djika, una moi ge
embe dji, ni kum ke tukin al moro, una ne
mal ni togopon dje pille yenj ne? dji.
21 Jisas embe dji, na kogo dongall
taimanta yell ge ye kane gok dji.
22 Mosis kandja lo bolo pagi mal, ye
warne kambono gaklene kelip tonj ba,
kambono embe yei ge Mosis kandja dji mal
pille nayei, kambono yenekne gollne moi
ge kandja dji mal pille yei. Mosis kandja
dji mal pille ege Sabat kune ye warne kam-
bono gaklene kelip to mor.
23 Mosis lo bolo pagi mal ge, ye dume dje
yembon dje pille ege Sabat kune, ye warne
kambono gaklene kelip tonj ba alla, ege
Sabat kune iwa taimanta kake ke yei na wo
i gun woro awill mal ge, ye namba yei pille
na ellne kumbso awinj?
24 Ye wal kiwa mal ge nadjine, ye wal me
panda mal, ge djine we dji.

Iwa ta wonda we dji ge Jisas wale wondo mo? dji

25 Jisas kandja embe djika Jerusalem una
pende embe dji, asa una kerman kambono
une togopon dje yei ba alla,
26 ipon ge une wo kandja dje pene wor-
daka, kambono pille kandja wulle ta dje
yem naworinj. Yenj ge, God iwa Krais dje
worda wonda we dji ge, Jisas wale moro
dje pille yenj mo? dji.
27 Jisas dumoye ge nono kanmon ba, iwa
Krais we dji wonda ge, yene molo yaki
dumo ge, una nakaninj we dji.
28 Jerusalem una kandja embe djimaka,
Jisas lotu numb kerman yei al molo yau
to embe dji, ye na kaninj al na dumena
yero ge ye para kaninj ba, na dje wori woll
una ye nakaninj. Une singare paro mal
yendo iwa. Na nomana pai mal pille na
nawoll, na dje wori woll iwa moro ge une
kandja kaima djindo ba, une moro mal ge
ye nakaninj.
29 Asa na une boll aike mollka, une na dje
wori woll pille, na une kando we dji.
30 Jisas kandja embe djika, una kaye tam-
bon dje yei ba, une egeye nayei pille, nabi.
31 Una merke moi ge, pende merke Jisas
kandjiye al ge pillgi dje pagle embe dji,
Jisas kogo dongall merke yendo ge, God
iwa Krais dje worno wonda we dji iwa ge
une wo Jisas kamblo aunda kune nayendo.
Ge pille, Jisas ge wale moro we dji.

Una eine dje wormaka Jisas kaye tambon dje yei

32 Una Jisas kogo embe yendo we dji-
maka, Parisi una ne, opa gale awi una
kerman kambono ge eine dje wormaka,
Jisas to kaye tambon dje pi.
33 Pumaka Jisas kane embe dji, na ye boll
aike moro ge ege tuge ta moyaka, alla are
na dje wori woll iwa moro al ge na er puno.
34 Ye na we dje dulo pine ba, kane naine.
Na moyo al ge ye wombon dje yene ba kune
nayenda we dji.
35 Jisas kandja embe djika, Juda una
yenekne kandja dje pille embe dji, une
moro ge er kond nam kond pundaka, nono
dulo kane naimbon? Une nono Juda una
mormon al kere, er orko po Grik una mor
al kandja beke auno dje pille djindo mo?
36 Ye na dulo pine ba, ye kane naine, na
puno al ge ye are wone kune nayendo we
dje une embe dji ge, me namba mal paro
ne? dji.

Jisas embe dji, nu ge una no gun moye nu we dji

37 Ege kerman ge pora djino dje yeika,
Jisas aglo molo yau to embe dji, una
nubkane asip tondaka nu nambon dje piye
ge, na moro al wo nu nome!
38 Kandja Baibel al bolo wori paro ge
embe djindo, na boll pillgi djine una ge,
yenekne ellne tukene al ge nu dal yage wor
orko po pamoya. Ge una nu no gun mor nu
we dji.
39 Jisas kandja embe dji ge, yene boll
pillgi djine una moye ge are God Murble
dje wordaka, ga moye al wo moya dje pille
dji. Kune ge Jisas kandjiye kerman napai
pille, God Murble dje kal nawori. Are Jisas
kandjiye kerman pai kune ge, God dje wori
woi.

Una Jisas pille nonga dji

40 Jisas kandja embe dji ge una merke
moi ge pende embe dji, God propet ta dje
worda wonda we dji ge Jisas wale moro we
dji.
41 Una pende embe dji, God Krais dje
worda wonda we dji ge Jisas ge wale

wondo we dji. Una pende embe dji, ge man, iwa Krais wonda ge une Galili iwa namoya
42 God kandjiye Baibel al bolo wori paro ge embe djindo, iwa Krais moya ge une Depit gollye moya, Depit dumoye Betlem yero al ge une molo wonda we dji. 43 Kambono kandja embe djimaka, una merke moi al ge pende embe dji, Jisas iwa Krais kaima moro we djimaka, pende man dje molmaka embe yei.
44 Una pende Jisas kaye tambon dje yei ba, una wo Jisas nabi.

Una kerman kambono Jisas kandjiye al pillgi nadji

45 Eine kambono ge Jisas kaye natoi, kiwa er yem po molmaka, opa gale awi una kerman ne, Parisi una embe dji, ye Jisas kaye to naiwinj ge namba yei pille to naiwinj ne? dji.
46 Djimaka eine po embe dji, una kandja djinj mal ge, une embe nadjindo, une ta mal djindo we dji.
47 Parisi una bakalo awo embe dji, une ge una nomane to ke ye aundo mal, ye nomane para embe yendo mo?
48 Nono una kerman mormon ne, Parisi una mormon ge nono Jisas pillgi djipin ge ye ta kani mo? Ge man, ye ta nakani!
49 Una merke Mosis lo pepa bolo pagi mal ge napille mor. Ga Jisas kandjiye al kiwa mal pillgi dje mor dje mangal ke toi.
50 Una kerman kambono moi al ge iwa taimanta moi ge Nikodemus asa Jisas moi al pi iwa. Une kambono moi al embe dji,
51 Mosis lo bolo pagi ge, nono Jisas kot kiwa ye aumbon ge, kune nayenda. Une kandja asamoll ta djindaka, nono pille kune ye pagle, are nono kot ye aumbon ge kune yenda we dji.
52 Dji ba kambono embe dji, Jisas Galili iwa moro ge, ni para Galili iwa aike moren mo? God kandjiye Baibel al bolo wori paro ge ni kere kane yemben. Yen dal, ni kanben, propet porapora Galili una ge propet taimanta namor we dji.
53 Kambono kandja embe dje kermaka, una porapora er yenekne numbine al po keri.

8

Ana ta iwa boll kunumb nopill ana ge una i Jisas moi al woi

1 Po kermaka, Jisas er kam mekbe Olip pi.
2 Kam kindja tagika, une er yem lotu numb kerman gull pai al pakna pi. Una porapora womaka, une ami dje molo kandja dje awi.
3 Une kandja dje moika, God lo dje awi una ne, Parisi una ge, ana ta dje iwo una moi al pakna wori moi. Ana ge iwa ta boll kunumb nopill una kani we dji.
4 Ga Jisas moi al embe dji, tisa, ana ge iwa ta boll kunumb nopill, una nalene al kani we dji.
5 Mosis lo bolo pagi ge ana ta singare embe yei dal, ku togolme dji ba, ni namba we dje pren ne? dji. 6 Ga ge, Jisas kandja ta djinda, ale yendaka, kot ye aumbon dje pille dji. Embe djimaka Jisas magi dje agle megiye pall makimb al mon boi.
7 Bolo moika kambono kandja dje pamolmaka, une alla aglo molo embe dji, ye una mor ge, iwa taimanta singare ke ta nayenda iwa ge, une ku asamoll i ana ge tondabe! dji.
8 Jisas kandja dje kere, alla magi dje molo makimb al agle megiye i mon bolo moi.
9 Bolo moika God lo dje awi una ne, Parisi una taimantaiman dje us dje er popo yei. Iwoga kambono ge asamoll er pumaka, iwa komdjill ge are pumaka embe yei. Er po kermaka Jisas magi dje pamoika, ana ge para aglo moika, soka embe mopill.
10 Mopillka Jisas aglo molo embe dji, ana ya, una ba moi ge er nam pi? Ni kot ye aumbon dje yei una ge iwa taimanta moro mo? dji.
11 Ana ge embe dji, Iwa Kerman, ta namor we dji. Jisas embe dji, una ni kot ye aumbon dje keri mal ge, na para ni kot ye naundo. Ni po djingdjang alla nayemben we dji.

Jisas wamo sua do au djindo mal embe moro

12 Jisas una moi al embe dji, makimb una mor ge, na wamo sua gale aundo. Una na boll aike wanne ge, na kambono nomane al amblo au dje aunaka gun moye, emill yendo al ge kaima nawanne we dji.

13 Embe djika, Parisi una embe dji, ni iwa
taimane moren ba, nenem moren mal dje
pene worden ge kune nayendo. Ni kandja
djinden ge una kandja kende djinden dje
kanne we dji.
14 Djimaka Jisas embe dji, na moro mal
dje pene worno ge kune nayenda mal paro
ba, na er woll al ge na kando, alla, na er
puno al ge, na para kando pille, na nanam
moro mal dje pene worno ge, kune yendo.
Ba na embe yendo ge, ye nakaninj.
15 Na yendo mal ge ye djinj ba, ye no-
mane al pille djinj, na embe nayendo.
16 Na embe nayendo ba, una yenj mal ge
na djill dal, na kandja kaima djino. Ba na
kandja kaima djindo ge me embe paro. Na
taimane molo una yenj mal nadjindo, man,
na dje wori woll iwa ge, une na boll aike
moro pille, na kandja ta djill dal, na kandja
kaima djino.
17 God loye paro ge embe djindo,

Una soka molo kandja taimane djipill dal,
kandja ge kaima panda we dje pepa
embe boi *(Lo 17.6 ne, 19.15)*

18 Na moro mal ge iwa soka kandja
taimane djipill pora dji. Na moraka, na
Nena na dje wori woll iwa ge moraka, no
soka mormoll we dji.
19 Djika kambono embe dji, ni nan nam
moro ne? dji. Jisas embe dji, na moro
ge ye nakaninj, alla na Nena moro ge ye
nakaninj eri. Ye na kani dal, ye na Nena
kanne we dji.
20 Jisas kandja dje moi ge, una ku opa iwo
yei al, une manda molo dje moi. Ba une
egeye nayei pille, una wo nabi.

Jisas embe dji, na puno al ge una are nawone we dji

21 Jisas ga kandja alla dje awo embe dji,
na er punaka ye na moro al dulo kane
naine, ye yenekne djingne djangne al goye.
Na er puno al ge ye wone kune nayendo we
dji.
22 Djika Juda una kandja dje pille embe
dji, na er puno al ye wone kune nayendo
we djindo ge, une yene ka togoyo dje pille
djindo mo? dji.
23 Djimaka Jisas embe dji, ye makimb
una mor ba, na kupill al iwa moro. Ye
makimb una mor mal, na embe namoro.
24 Ye djingdjang boll goye we djill ge, me
embe paro. Na wale wondo we djill ba, ye
pillgi nadji dal, ye djingdjang boll goye we
djill.
25 Djika ga embe dji, ni una ne mal won-
den ne? dji. Djimaka Jisas embe dji, na asa
kogo kindja ye wane woll mal, na ye dje
awill pora dji.
26 Ye yenj mal na kandja merke djino
paro. Ye singare yenj mal na omuk to auno
ba, na embe nayendo. Na dje wori woll
iwa ge, une kandja kaima djindo. Alla na
kandja dji pill kandja ge, na una dje aundo.
27 Jisas kandja embe dji ge, yene Ne pille
dji ba, ga pillpol natoi.
28 Jisas embe dji, ye Una Wombe am-
blo i pla worneke, na kaima moro mal
ye pillpol tane. Ye embe yene kune, ye
embe dje kanne, na nomana paro mal pille
na kandja nadjindo, man, na Nena kandja
beke awi mal ge djindo.
29 Na dje wori woll iwa singare wopake
kando mal ge, na ege ege yendo. Yendo
pille, une na kere naundo, man, une na boll
aike moro we dji.
30 Jisas kandja embe djika, una merke
une boll pillgi dji.

Una kaye pane ge er orko wone

31 Juda una pillgi dji una moi ge, Jisas
embe dji, na kandja djindo mal, ye pille
kane yei dal, ye na kogena una kaima
moye,
32 kandja kaima ge pille kane yene. Yene
ge, kandja ge yewordaka, ye kaye par ge er
orko po kiwa moye we dji.
33 Djika kambono embe dji, nono gollne
ge Abraam moi. Una nukogo ye kaye pai
mal ge no ta napapin. No kaye pa er orko
wombon we djinden ge, me namba mal pai
pille djinden ne? dji.
34 Djimaka Jisas embe dji, na kandja
kaima dje ye aundo, una singare ke ye
waninj una porapora mor ge, yenekne
kaye pamolo singare ke yenj.
35 Una kaye pa nu kogo eri ye namoye. Ba
God wariye ege ege molo pamoro pille, une

36 ye kaye par al dje i orko wori dal, ye er
orko po kiwa kaima moye.
37 Na kando, ye Abraam gollye mor ba,
na kandja djindo ge ye nomane al nayero
pille, ye na togopon dje yenj.
38 Na nena ombine dje na awi mal, na
ye boll kandja embe djindo. Ba ye nane
kandja djindo mal ye yenj we dji.
39 Djika, ga embe dji, no nane ge Abraam
moro we dji. Jisas embe dji, ye Abraam
wombaye molmaka, ye Abraam singare
yei mal ye kune yemaka.
40 God kandja kaima dji pill kandja ge
na ye dje awill ba, ye na togopon dje yenj.
Abraam embe nayenda.
41 Man, ye nane singare yendo mal ye
embe yenj we dji. Djika ga embe dji, no
mane kondwe wane no nakui. No nane
taimane moro. Ge God moro we dji.
42 Djimaka Jisas embe dji, God ye nane
moika, ye na kanwopake yemaka. God na
dje wori woll pille ye na wopake kanmaka.
Ba na nomana pai mal pille na nawoll, une
dje wori woll.
43 Na kandja dje ye aundo ba, ye pillpol
natonj ge, namba yei pille yenj? Na kandja
djindo ge ye pille ine napai pille yenj.
44 Ye nane ge Satan moro. Une singare
ke yendo mal ge, ye embe yembon dje pille
yenj. Une kamasa una togolo woi mal ge,
ipon une embe ye pamoro. Kandja kaima
ge une nomane al nayero, une kandja
kende djindo. Une kandja kende djindo ge,
une kandjiye wo. Alla singare kende paro
ge, une wal ne moro.
45 Ge pille, na kandja djindo ge, ye pillgi
nadjinj.
46 Ye una mor al ge una ne mal molo na
singare ke yendo we djinda? Ge man, na
kandja kaima dje ye awill ba, ye namba yei
pille pillgi nadjinj?
47 God wombaye mor ge God kandja
djindo mal pir ba, ye God wombaye namoi
pille, na kandja djill ge ye napir we dji.

Abraam namoi kune, Jisas, na asa moll we dji

48 Djika kambono embe dji, ni dumo
Samaria iwa moren. Kum ke ni tukin al
moro we djipin ge, kandja kune djipin we
dji.
49 Djimaka Jisas embe dji, man, na kum
ke tukna al namoro. Na Nena kandjiye am-
blo pla wordo ba, ye na kandjina kamblo
kal worinj.
50 Una na kandjina amblo pla worne dje
na nayendo. Ba Iwa taimanta na kandjina
amblo pla woro, yene kane na yendo mal
omuk tonda.
51 Na kandja kaima dje ye aundo, una
na kandja djindo mal pille i dal, kaima
nagoye, man we dji.
52 Ga embe dji, kum ke ni tukin al moi ge
no kaima kanpin. Ge Abraam goi, propet
kambono para goi ba, ni kandja embe djin-
den, una na kandja djindo mal pille i dal,
kaima nagoye, man we djinden.
53 Nono nane Abraam goi ge, ni une kam-
blo aunden mo? Une goi mal ge propet
ga porapora goi. Ni namba mal moyo dje
yenden ne? dji.
54 Djimaka Jisas embe dji, na nanam
kandjina amblo pla worno ge kune
nayendo. Ba na Nena kandjina amblo pla
worda, une ge ye Godne moro we djinj.
55 Alla ye une nakaninj ba, na kando.
Na nakando we djino ge, kende djino, ye
kandja kende djinj mal djino ba, na une
kando, une kandja djindo mal na yendo.
56 Ye nane Abraam ge na egena yenda
mal kanno dje yei. Une kane pagle wo pi
we dji.
57 Djika, Juda una embe dji, ni kognumb
50 namoren ba, ni Abraam kanin mo? dji.
58 Jisas embe dji, na kandja kaima dje ye
aundo, Abraam namoi poke ge na asa moll
pora dji we dji.
59 Jisas kandja embe djika, kambono ku
iwo Jisas tambon dje yei ba, Jisas seke er
lotu numb kerman gull pai al kere er orko
pi.

9

Iwa ta nale emill yei Jisas amblo au dje awi

1 Jisas kondwe po kani, iwa ta nale emill
yei moi. Une me kui kune ge nale emill ye
pai.
2 Embe ye paika, Jisas kogoye una embe
dji, tisa, iwa nale emill yei ge une singare
ke ta yei pille, nale emill yei mo? Mo yene

neme singare ke ta yepill, une nale emill yei mo? dji.

3 Djimaka Jisas embe dji, man, une nale emill yei ge yene singare ke ta nayei, yene neme singare ke ta nayepill. Une nale emill yei ge, God kogo dongall yendaka una kanne dje pille une nale emill yei.

4 Ipon olpa do au dje paro, na dje wori woll iwa kogo ta pai pille nono kogo ge yembon. Are emill yendaka, una kogo yembon dje yene ge kune nayenda.

5 Na makimb al moro ge, na wamo sua do au djindo mal embe moro we dji.

6 Dje kere, kungo to makimb al woro, makimb ge amblo wikai ye, i iwa nale emill yei al amblo bi dje pagle, 7 embe dji, nu erim Siloam moro al, ni po nu paye! dji. Kandja Siloam ne, kandja dje wordo ge me taimane pai. Djika une nu Siloam po gume djillake nu worika, nale alla kiwa yeika er yem pi.

8 Pika yene dumo taimane moi una ne, une asa ku kokane dje moi kani una embe dji, iwa ta asa ami dje molo ku kokane dje moi iwa ge une wale moro mo? dji.

9 Una pende, une ge wale moro we djimaka, una pende, man, une iwa nale emill yei moi mal embe, iwa ta embe moro we dji. Dji ba une, man, ge na wale moro we dji.

10 Djika ga embe dji, asa ni nalen emill yei mon, ba ipon ni nalen kiwa yero ge, namba mal yei pille kiwa yero ne? dji.

11 Djimaka une embe dji, iwa ta kandjiye Jisas we dji ge une wo toll makimb amblo i wikai ye, i na nalena al amblo bi dje embe dji, ni nu erim Siloam po nu paye! dji. Une dji mal po nu pallka, na nalena ge alla kiwa yei kanill we dji.

12 Djika ga embe dji, iwa ta wo embe yei we djinden ge, une nam moro ne? dji. Djimaka une na nakando we dji.

13 Djika iwa asa nale emill yei ge, kambono dje i Parisi una moi al pi.

14 Jisas toll i nale amblo au dje awi ege ge, Sabat yei kune ge yei.

15 Parisi una embe dji, ni nalen kiwa yei ge namba mal yei ne? dji. Djimaka une embe dji, une toll makimb amblo i wikai ye pagle i na nalena al bi dje pagika, na po nu pallka, na nalena alla kiwa yei kanill we dji.

16 Djika Parisi una pende embe dji, ege Sabat yero ge une to wori. God dje wori nawoi we dji. Ba una pende man dji, djingdjang iwa kogo dongall embe ta nayenda we djimaka, nonga dje er djelldjell pi.

17 Kambono kandja alla dje iwa asa nale emill yei moi al embe dji, ni nalen amblo au dje awi ge, iwa namba mal moro dje pren ne? dji. Iwa ge embe dji, une ge una propet moro we dji.

18 Iwa nale kiwa yei ge, Juda una kandja kende djinden dje pi. Embe pille, une neme soka djimaka wopill.

19 Wo mopillka kambono embe dji, une ge ye warne kaima moro mo? Une moi kune ge nale emill yei we djinj ge, kandja kaima djinj mo? Ipon une nale kiwa yero ge, namba mal yei ne? dji.

20 Djimaka, soka embe djipill, une ge no warne moro. Une moi kune ge nale emill yei we djinj ge kandja kaima djinj.

21 Ba alla ipon une nale kiwa yero ge, no kanpol natonmoll. Yene nale amblo au dje awi iwa ge, no para kanpol natonmoll. Une womba namoro, ye une dje piye! Yene djinda kune yendo we djipill.

22 Soka djipill ge, asa Juda una embe dji, God iwa Krais dje worda wonda we dji ge, Jisas wale moro we dji dal, no lotu numb to orko worbon we dji.

23 Kambono embe dji pille une neme embe djipill, une iwa me moro, ye yenekne dje pillme! djipill.

24 Juda una alla djimaka, nale asa emill yei iwa ge woika embe dji, ni God kandjiye al kandja kaima djimben! No kanmon, ni nalen amblo au dje awi iwa ge, une singare ke yendo una moro we dji.

25 Djimaka une embe dji, iwa ge singare ke yendo mo nayendo ge na nakando ba, wal taimanta na kando ge, asa na nalena emill yei ba, ipon na nalena kiwa yei kando we dji.

26 Djika, ga embe dji, iwa wo embe yei ge, namba mal yei? Ni nalen amblo au dje awi ge, namba mal yei ne? dji.

27 Une embe dji, na ye kandja asa dje awill pora dji ba, ye napi paro. Ye namba

yei pille alla pupon dje yenj? Ye une kogoye una mopon dje pille yenj mo? dji.

28 Djika kambono toriye bale embe dji, Jisas kogoye una ge ni moren, no Mosis kogoye una mormon.

29 God Mosis kandja dje awi mal no kanmon ba, iwa woi ge nam pall iwa, no nakanmon we dji.

30 Djimaka asa nale emill yei iwa ge kandja embe dji, ye kandja ta mal djinj. Une woi dumo ge ye nakaninj ba, une ge na nalena amblo au dje awi.

31 Nono kanmon, una singare ke yenj una kamang yene ge, God napiya. Ba, una lotu ye God awo, God djindo mal ye waninj una kamang yene ge God piya.

32 Asa una ta me kuya nale emill yendaka una ta wo amblo au dje aunda we dji napupin, kamasa pa woi ipon paro.

33 Ba iwa ge God dje naworika, une kogo dongall ta nayeika we dji.

34 Djika kambono embe dji, ni mon poke ge ni djingdjang boll mon. Ni no kandja beke auno dje yenden mo? Ga kandja embe dje kere, lotu numb yei al dje orko wori.

Una pillgi nadjinj ge nalene emill yei una mal mor

35 Juda una po iwa ge lotu numb dje orko wori we djimaka, Jisas pille po iwa ge kane embe dji, ni Una Wombe boll pillgi djinden mo?

36 Djika une embe dji, Iwa Kerman, Una Wombe we djinden ge, na nakando, ni djimbenka na pillgi djino we dji.

37 Djika Jisas embe dji, Una Wombe we djindo iwa ge, ipon ni kanin pora djindo, une ni boll kandja djindo we dji.

38 Djika une ge embe dji, Iwa Kerman, na pillgi djindo we dji. Dje kake gopiye boglo Jisas kandjiye amblo pla wori.

39 Yeika Jisas embe dji, makimb una singare ke yenj ge, na kandja dje pene worno dje woll. Na embe yeno ge, una nalene emill yenda una ge, yenekne nalene au djinda ba una nalene au dji kaninj una ge, yenekne nalene ge alla emill yenda moye we dji.

40 Une kandja embe djika Parisi una pende pille embe dji, ni kandja djinden ge, no nalene emill yei mormon dje pille djinden mo? dji.

41 Jisas embe dji, ye nalene emill ye paika, ye wambo napaika ba, no kane kune yenmon we djinj ge, ye wambo pamoro we dji.

10

Jisas kogsipsip tau iwa wopake moro

1 Jisas embe dji, na kandja kaima dje ye aundo, kogsipsip gull paknato moye ba, una ta gull djillake kere tambiye ta po plo dje er pakna punda ge, une geke bolo, kunumb nonda.

2 Kog sipsip kantau yendo iwa ge, une gull djillake yero al er pakna pundo.

3 Une pundaka gull djillake kantau yei iwa kond yaprdaka er pakna punda. Kog sipsip taimantaiman dje kandjine dale yau tondaka, une nubke ebriye pille er orko pine.

4 Yene sipsipiye i makai to kere, er wekle po djindaka sipsip une nubke pille are er pine.

5 Una djell ta wo kandja djinda ba, yene nubke ebriye napiye. Une punda al ge karkar napine, seke er pine.

6 Jisas kandja buko embe dji ge, una kandja me ge pillpol natoi.

7 Embe pille, Jisas kandja alla dje awo embe dji, sipsip gull djillake al ge na nanam moro.

8 Una asamoll woi ge, kunumb no, geke boi una woi. Kandja dji ge sipsip napi.

9 Gull djillake ge na moro. Una ta na moro al er pakna wone ge, er take dje napine, God i yem wordaka, ga orko pakna ye, kwa no embe ye wopake moye.

10 Kunumb una wonj ge, sipsip ye ke ye awo, togolo, kunumb nambon dje pille wonj. Ba na woll ge, sipsip wo pille, gun moye dje pille woll.

11 Na sipsip kantau wopake yendo iwa moro. Sipsip wopake moye dje pille na gaklena aunaka, una na togoye. 12 Boi iwa ta sipsip kantau yenda ba une wal ne namoro pille, kena simbill wo sipsip tano dje yei dal, une seke pundaka, kena wo sipsip to djelldjell worda.

13 Une seke punda ge, yene ku pille iwa djell ta sipsipiye kantau yeno dje piya ba,

sipsip ke moye mo wopake moye ge une kanpol natonda.
14 Ba na kogsipsip kantau wopake yendo una moro. Na kogna sipsip mor ge, na kando, alla, ga na kaninj.
15 No embe yenmon mal ge, Nena na kando, alla na une kando. Na kogna sipsip wopake moye dje pille, na gaklena aunaka una wo na togoye.
16 Na kogna sipsip mor ge, pende dumo djell ta mor. Na po dje i pakna wornaka, na nubkana ebriye ga porapora pille, epil taimane moye, kantau yenda iwa taimane moya.
17 Na gaklena aunaka una na togoyeke, na wor gun puno mal ge pille, Nena na wopake kando.
18 Una na togopon dje yene ge, yenekne nomane paro mal pille na natane. Nanam gaklena aunaka tane. Alla na gaklena i gun worno ge, na nanam yeno. Na embe yeno ge, na Nena kandja dji mal pille yeno.
19 Jisas kandja embe djika, Juda una nomane djelldjell yei.
20 Una pende embe dji, une kum pai, nomane ke yei. Ye namba yei pille, kandja dji al pille mor ne? dji.
21 Ba una pende embe dji, ge man. Kum una kandja djinj mal ge, une kandja embe nadjindo. Kum una po una nalene emill yei mor ge, amblo au dje aune kune nayendo we dji.

Juda una Jisas ke pille awi

22 Jerusalem kam bi yeye yei ege ge yeika, Juda una ege kerman ta yei. Ge asa lotu numb kerman i God awi ge, egeye kerman ge pillau djika,
23 lotu numb kerman gull pai al, Jisas er pakna pi. Po Solomon dumeye pakna po moika,
24 Juda una wo Jisas gull bolo i pakna woro embe dji, ni ege momo kandja dje pene naworden, God iwa Krais dje worda wonda we dji ge, ni wale wonden mo man ne? dji.
25 Djimaka Jisas embe dji, na ye dje awill pora dji ba, ye napi paro. Na Nena kandja djindaka na po kogo embe yendo ge, ye kane kune yene ba,
26 ye na sipsipna namoi pille ye napir.
27 Na sipsipna nubkana djindo mal pille kane yenj. Na ga kando, na pundo al ge kambono are wonj.
28 Na yewornaka kambono gun molo pane, kaima nagoye, man. Ga na aglena al paknato moyeke, una i orko worbon dje yene, man panda.
29 Na sipsipna mor ge na Nena na awi. Une kerman molo, una porapora kamblo aundo. Embe pille sipsip na aglena al mor, una i orko worbon dje yene, man panda.
30 Na Nena boll taimane mormoll.
31 Jisas kandja embe djika, Juda una ku i tambon dje yemaka,
32 Jisas embe dji, na Nena kandja dji pille kogo wopake merke yell. Ba na kogo wopake namba mal yell pille, ye na ku tambon dje yenj?
33 Djika ga embe dji, ni kogo wopake ta yen pille ku tambon dje nayenmon. Ni una moren ba ni God mal moyo dje yenden ge, no ni ku tambon we dji.
34 Djimaka Jisas embe dji, ye loine bolo wori paro al ge God embe djindo,

Na kandja embe djindo, ye una porapora
mor ge god mal mor we dji *(Buk Song 82.6)*

35 Ye god mal embe mor we dje lo embe dji ge kandja kaima dji, kende nadji. Kambono god mal embe moi ba,
36 na God wariye moro we djill ge, ye embe dji, ni God mal moyo dje yenden ge kune nayendo we dji. Na Nena dje wori makimb al woll ba, ye man djinj.
37 God dji mal na embe nayell dal, ye na pillgi nadjine ba,
38 na une kandja dji mal yendo. Ye na kandjina al pillgi nadjine ba, na kogo yendo ge ye pillgi djine. Ye embe yei dal, na Nena boll moyaka, une na boll moyaka, ye kane kune yene we dji.
39 Jisas kandja embe djika, ga kaye tambon dje yei ba, une seke er
40 nu Jodan konato pi. Jon asa kogo kindja ye, una nu pagle awo yei al ge une er pi.
41 Una merke Jisas moi al wo embe dji, Jisas kogo dongall yendo mal ge Jon embe

ta nayei ba, Jon Jisas pille kandja porapora dji ge une kandja kaima dji we dji.
42 Alla, dumo yei al ge, una merke Jisas boll pillgi dji.

11

Iwa Lasarus goi

1 Dumo Betani yei al iwa Lasarus we dji ta moi, une ke toi. Betani ge Lasarus ambe Maria ne, Marta boll dumene.
2 Maria moi ge une asa Jisas moi al wo kake al kopong ye, ngambale ene i Jisas kake al kill gui ana moi. Iwa ta ke toi we dji ge ana Maria age Lasarus ge ke toi.
3 Une ke toika ambe soka sigiye dje Jisas moi al worpill. Woro embe djipill, Iwa Kerman, iwa ta ni wopake kanin iwa ge une ke toi we djipill.
4 Jisas pille embe dji, une ke tondo ba nagoya. Une ke tondo ge, God kandjiye kerman panda dje une ke tondo. God kandjiye kerman pai dal, wariye ge aike kandjiye kerman panda we dji.
5 Jisas Marta ambe, Maria ne, agane Lasarus ge wopake kani ba,
6 Lasarus ke toi we dji al ge, Jisas er napi, moi dumo ge kune soka molo pai.
7 Ege soka erwo pika, Jisas kogoye una moi al embe dji, nono er yem Judia bon we dji.
8 Djika kogoye una embe dji, tisa, Judia una ni ku tambon dje yei. Ege ta momo napundo ba, ni er yem puno dje pren mo? dji.
9 Jisas embe dji, ege taimantaiman dje yero ge 12 pela awa dje yero. Armina wanmor una ge, olpa do au djindo pille kond kane waninj, kulngamb nayagne.
10 Ba una emill yendo al waninj ge, olpa do au nadjindo pille, kond nakane ambillambill ye waninj we dji.
11 Jisas kogoye una moi al embe dji, nono ye nopin iwa Lasarus ge ou paro, na po to magno we dji.
12 Djika kogoye una embe dji, Iwa Kerman, Lasarus ou pai dal, ke tondo ge pora djinda we dji.
13 Jisas kandja dji ge, Lasarus kaima goi dje pille dji, ba kambono pi ge Lasarus ou pai dje pi.
14 Alla, Jisas dje pene woro embe dji, Lasarus kaima goi we dji.
15 Ba na Lasarus boll namoll ge, na ye pille wo pill. Ge ye pillgi djine dje pille na wo pro. Une moro al ge nono er bon we dji.
16 Djika yene kogoye una Tomas kandjiye ta Didimus ge, embe dji, nono une boll aike po gopon we dji.

Una aglo erwo gun pine ge Jisas, na wal ne moro we dji

17 Kambono er Betani womaka, Jisas kani Lasarus ge kamasa goi. Una ipo gull toi pora djika, ege 4 pela wor pi we dji.
18 Betani ne, Jerusalem ge manda manda yepill, 3 kilomita mal embe yei.
19 Ana soka agane goi ge, Juda una merke wo soka wandill golo awo, aike mopon dje woi.
20 Una Jisas wondo we djimaka, Marta ambe Maria kere er bekle po Jisas kondwe woi al pika, soka aike mopill.
21 Marta embe dji, Iwa Kerman, ni manda ba monka, na agana ge nagoika.
22 Ba na kando, ni wal porapora ino dje pren mal ge, ni kandja dje God aumbenka, une ni aunda we dji.
23 Djika Jisas embe dji, ni agan alla aglo erwo gun punda we dji.
24 Djika Marta embe dji, na kando, ege pora djinda kune, una aglo erwo gun pine ege, une aglo erwo gun punda we dji.
25 Jisas embe dji, una aglo erwo gun pine ne, gun molo pane ge na wal ne moro. Una na boll pillgi dje molo goye ge, gun moye.
26 Una gun molo na boll pillgi dji dal, kaima nagoye, man, gun molo pane. Na kandja djindo ge ni pin kaima paro mo? dji.
27 Djika Marta owo dji. Iwa Kerman, Krais God wariye dje worda makimb al wonda we dji ge ni wale wonden dje na pro we dji.

Lasarus goi Jisas wandill golo kimb yei

28 Marta kere er yem po yene ambe Maria moi al kandja waye ye awo embe dji, tisa woi moro, ni we dji.
29 Djika Maria ola dje aglo Jisas kanno dje pi.

30 Jisas ola dje nawoi. Marta asamoll une
boll mopill dumo ge Jisas molo pai.
31 Maria ola dje aglo, er bekle pi al ge,
Juda una Maria boll numog aike moi una
ge embe dji, age gull to pagi al Maria po
kimb yenda pundo we dje ga are pi.
32 Pumaka Maria Jisas moi al po kake
gopiye boglo Jisas kake al molo embe
dji, Iwa Kerman, ni ba monka, na agana
nagoika we dje
33 kimb yeika, Juda una Maria boll aike
woi una porapora kimb yemolmaka, Jisas
kane wandill kerman kaima golo kimb
yenda pai,
34 une embe dji, ye une gull to pagi ge
nam yero ne? dji. Ga embe dji, Iwa Ker-
man, ni wo kane! dji.
35 Djimaka, Jisas kimb yei.
36 Kimb yeika, Juda una embe dji, aya!
Une Lasarus wopake kaima kani paro,
kanme! dji.
37 Una pende embe dji, une po una na-
lene emill yei una amblo au dje awi kani
mal ge, une embe yeika Lasarus nagoika
we dji.

Jisas Lasarus i gun wori

38 Jisas wandill kerman golo, Lasarus
gull to pagi al wo pillau dji. Gull to pagi ge
ku mur ta yei al, gull to pagi. Ku kerman
iwo ku mur djillake yei ge, pel dje pagi.
39 Jisas embe dji, ku ge i worme! dji.
Lasarus goi ambe Marta embe dji, Iwa Ker-
man, ku iworbon ba, une goi ege 4 pela wor
pi, killang yenda we dji.
40 Djika Jisas embe dji, asa na ni dje awill,
ni pillgi djin dal, God yembe dongall paro
mal kanben we djill. Ge ni pren mo? dji.
41 Jisas kandja embe djika una ku i wor-
maka, Jisas kane pla woro embe dji, Nena,
na kandja djindo mal ni pille moren ge na
wopake we djindo.
42 Na kando, na kamang porapora yendo
ge ni pille moren. Ni na dje worin woll
ge, una aglo mor una pillgi djine dje na
kamang yendo.
43 Kandja embe dje kere yau kerman to
embe dji, Lasarus o! Ni er orko we! dji.
44 Embe djika, Lasarus aglo er orko woika,
Jisas embe dji, une kake agle ne, gume
djillake konkunom were pagi i worneke, er
pundabe dji.

Una kerman Jisas togopon we dji

45 Juda una Maria boll onga no moi ge,
Jisas yei mal pende merke kane pillgi dji.
46 Ba una pende Jisas yei mal po Parisi
una dje awi.
47 Embe djimaka opa gale awi una ker-
man, Parisi ne, Juda una kerman kambono
ge wo makai to molo embe dji, une ge
kogo dongall merke yendo, nono namba
yembon?
48 Nono kandja ta nadjipin dal, una po-
rapora une boll pillgi djine. Rom una pille
kunda wo nono lotu numb kerman to sel-
lke seke woro, nono togoye we dji.
49 Ga moi al iwa taimanta moi ge kand-
jiye Kaiapas we dji. Kognumb yei kune ge,
une opa gale awi una iwa kerman moi. Une
embe dji, ye una mor ge dall kaima mor.
50 Ye pir mo? Nono Juda una iwa
taimanta nono porapora pille goya ge kune
yendo, nono porapora gopon ge kune
nayendo we dji.
51 Une kandja embe dji ge yene nomane
pai mal pille nadji. God dji mal pille dji.
Juda una porapora nagoye, Jisas ga pille
goya dje pille dji.
52 Une kandja dji ge Juda una taimane
pille nadji, man. God yene wombaye
dumo yemyem moye ge une iwordaka epil
taimane moye dje dji.
53 Embe dji pille, kandja ngambale ta ye
pagle, kondwe ta yendaka Jisas togopon
we dji.
54 Kambono kandja embe djimaka, Jisas
dumo Judia kere seke er dumo wapra ta
manda yei al pi. Ge dumo Epraim po yene
kogoye una boll aike moi.
55 Juda una ege kerman Pasopa we dji
ge manda yeika, Juda una merke yenekne
dumene kerker ge kere er Jerusalem pi.
God wopake kanda dje pille yenekne gak-
lene al nu woro embe yemoi.
56 Kune ge lotu numb kerman gull pai al
ge, una pakna molo Jisas kanbon dje pille
kandja embe dji, ye namba we dje pir? Ege
kerman yero ge une wonda mo man ne?
dji.

57 Ge asa opa gale awi una ne, Parisi una Jisas kaye tambon dje kandja dje pene woro embe dji, ye Jisas kani dal, ye no dje aume! dji.

12

Maria Jisas kake al kopong ye awi (Matyu 26.6-13 ne, Mak 14.3-9)

1 Kune ge ege 6 pela wor pundaka, ege kerman Pasopa we dji ge yenda paika, Jisas er Betani pi. Betani ge Lasarus dumoye yei. Lasarus ge Jisas i gun wori iwa.

2 Moi al una Jisas kwa kerman gale aumaka, une wo moi. Marta kwa gale iwo awika, Lasarus ge Jisas boll aike moika, ga boll kwa no moi.

3 Kwa no molmaka, Maria kopong ku kerman boi nume tuge ta iwo Jisas kake al kopong yei. Ge mirang wopake kaima yeika, ga porapora numog moi ge pi. Pillmaka kopong yei ge, Maria yene ngambale ene i kill gulo woro embe yemoi.

4 Ba Jisas kogoye una Judas Iskariot, Jisas ipo kundayem una aunda iwa ge, une embe dji,

5 kopong ge nono i ku bolo imbon ge, ku gol silpa 300* mal ipo una wal kannanoi una mor aupinka kune yeika, ba ana yendo ge kune nayendo we dji.

6 Une kandja embe dji ge una wal kannanoi una wopake moye dje pille nadji, une kunumb noi una moi. Ga ku bokisne yei ge une kantau ye, ku ge i nono yei.

7 Jisas embe dji, ni djinden ge kere! Ana kopong yendo ge, are na goyaka una na gull tane dje pille yendo.

8 Una wal kannanonj una mor ge ege ege ye boll moye ba, na ege ege ye boll namoyo we dji.

Opa gale awi una Lasarus togopon we dji

9 Juda una merke Jisas kanbon dje woi ba, pende Lasarus golo agi iwa ge kanbon dje woi eri.

10-11 Jisas Lasarus yei mal ge Juda una merke kane opa gale awi una mop awo, Jisas boll pillgi dji. Embe pille, ga Jisas togopon we dji al ge Lasarus boll aike tambon we dji.

Jisas king mal molo er Jerusalem pakna pi (Matyu 21.1-11 ne, Mak 11.1-11 ne, Luk 19.28-40)

12 Kam tagika una Jisas er Jerusalem wondo we djimaka, una merke ege kerman kwa nambon dje Jerusalem wo moi.

13 Ga po iko djimai yeke mal embe amblo buko dje i, Jisas woi al yau to embe dji, God iwa kerman moyabe! God dje wori Israel una kingne wondo ge, God ye wopake ye aundabe! dji.

14 Djimaka Jisas kog dogi kop ta ap to ipi ge, God kandjiye Baibel al bolo wori pai ge embe djindo,

15 Ye dumo Saion una porapora mor ge
kand nagolme! Ye kingne kog dogi
kop ta ap to iundo! we dji *(Sekaraia 9.9)*

16 Una yau embe toi ge, Jisas kogoye una pillpol natoi. Ba, are Jisas aglo erwo gun pi, yene kandjiye kerman pai poke ge, una wo Jisas moi al embe yei ge, kandja Baibel al bolo wori pai mal ge megiye toi, kani.

17 Asa Lasarus goika, Jisas i gun wori kani una kandjabe tomaka una pi.

18 Une er Jerusalem wono dje yeika ga po kondwe tambiye molo kani.

19 Parisi una kane yenekne kandja embe dji, kaninj mo? Wal porapora yembon dje yepin ge man paro. Une pundo al ge una porapora are pinj we dji.

Grik una pende Jisas kanbon dje pi

20 Ege kerman yei kune ge, una er Jerusalem wo moi ge dumo Grik una pende wo moi.

21 Pilip Galili paknato dumo Betsaida moi iwa ge une moika, Grik una wo embe dji, iwa kerman, no Jisas kanbonba dji.

22 Djimaka Pilip po Endru moi al djika, soka po Jisas moi al dje aupill.

23 Dje aupillka Jisas soka mopill al embe dji, Una Wombe kandjiye kerman panda ege ge ipon yero.

24 Na kandja kaima dje ye aundo, wal wit megiye yage kal makimb al to nagoi dal,

* **12:5:** Ku yero ge una kogo ye top i nonjka kognumb taimane dje erwo pundo mal ge ku kerman embe yei we dji.

megiye natonda ba alla, yage kal togoya ge megiye merke tonda.
25 Una yenekne pille pla yemoye ge, goye ba, alla una makimb al wanmoye mal, ke pille awi dal, gun molo pane.
26 Una ta na kogena yembon dje piye una ge, na puno al ge are pine. Na po moyo al ge, ga wo na boll aike moye. Una na kogena yemoi dal, na Nena ga kandjine amblo pla worda, kandjine kerman panda we dji.

Una Wombe amblo pla worne

27 Ipon na nomana paknato ge imb kerman paro. Nena, wal na boll wono dje yendo ge ni iworben. Na kamang embe yeno ba kune nayenda. Na dje worin woll ge wal embe mal na boll wonda dje pille dje worin woll.
28 Nena, ni kandjin ge kerman pandabe! dji. Djika God kupill al molo embe dji, na yell kandjina kerman pai pora dji, alla yewornaka kerman kaima panda! we dji.
29 Djika una aglo moi ge pille embe dji, kam kal dji paro we dji ba, una pende embe dji, tau agelo une moi al ge ta wo dji paro we dji.
30 Djimaka Jisas embe dji, na Nena kandja ipon djindo ge, na pille nadjindo, ye pille djindo we dji.
31 God makimb una singare ta yene mal omuk tonda ege ge, ipon yero. Iwa ta makimb una kantau yendo iwa ge, God to kamblo kal woro kerda.
32 Ipon na makimb al wondo ba alla, are una na amblo pla worne kune ge, na una porapora dje i pakna wornaka, nanam moro al moye we dji.
33 Une kandja embe dji ge une goya mal pille dji.
34 Djika una merke molo embe dji, God lo dje awo Baibel al bolo wori pai ge no kere kanpin, iwa Krais wonda we dji ge une nagoya, molo pamoya ba, ni djinden ge, una wo Una Wombe amblo pla worne we djinden ge, me namba mal pai pille djinden? Una Wombe ge una ne mal ne? dji.
35 Djimaka Jisas embe dji, wamo sua do au djindo al ge ye boll ege tuge ta djinda. Ye au djinda al ge wanmoye. Man panda, emill ge wo ye to bi djindaka, ye ambillambill ye wanmoye.
36 Wamo sua do au djindo, we djindo ge, ye pillgi dje molme! Ye embe yei dal, ye wamo sua wombaye moye we dji.

Juda una merke Jisas boll pillgi nadji

Jisas kandja embe dje kere, una merke moi ge une kere po seke pamoi.
37 Une kogo dongall merke yei, una ge kani ba, pillgi nadji.
38 Kambono yei mal ge propet Aisaia asa pepa boi mal ge megiye toi. Une pepa bolo embe dji,

> Iwa Kerman, no ni kandjin dje pene worpin ba una napi. God iwa kerman kogo dongall yei ba una nakani we dji *(Aisaia 53.1)*

39 Baibel kandja embe dji pille kambono pillgi djine napai. Una embe yei ge Aisaia pepa ta boi ge embe dji,

> 40 God kambono nalene al ge amblo pel ye, nomane amblo bi dje awi. Na embe nayellka kambono nalene al wal kanpol to, pillpol to, nomane ake tomaka, na i gun worillka we dji *(Aisaia 6.10)*

41 Aisaia asa pepa boi ge, Jisas kandjiye kerman pai kani pille une pepa embe boi.
42 Juda una kerman merke Jisas boll pillgi dji ba, Parisi una no lotu numb to orko worne pa djindo dje pille, Jisas boll pillgi dji ge dje pene nawori.
43 Ga embe yei ge ga kandjine amblo pla worne dje pille yei, God amblo pla worda dje nayei.

Jisas kandja dji ge una singare yene mal omuk tonda

44 Jisas yau to embe dji, una na boll pillgi djinj una mor ge, na taimane pillgi nadjinj, na Nena dje wori woll iwa ge pillgi djinj.
45 Una na kaninj ge, na dje wori woll iwa ge boll aike kaninj.
46 Na makimb al woll ge wamo sua mal embe woll. Una na boll pillgi djine ge, emill yenda al po djine dje pille woll.

47 Na kandja djindo ge una pille nayei dal, na jas mal embe namoyo, na kot piyo dje pille nawoll, na makimb una i yem worno dje pille woll.
48 Ba una ta na we dje pille mop awo, na kandja djindo mal nayei dal, ege pora djinda kune ge, kot al pineke jas ta moya. Na kandja djill mal ge yene jas mal embe molo kot djinda.
49 Na nomana pai mal ge na kandja dje ye naundo, na Nena na dje wori woll iwa ge une kandja dji mal ge pille na dje ye aundo.
50 Na kando, une kandja dongall dji ge una gun molo pane dje pille dji. Embe pille, na kandja djindo ge na Nena kandja dje na awi mal ge pille djindo we dji.

13

Jisas kogoye una kakene al was ye awi

1 Ege kerman Pasopa manda yeika, Jisas kani yene makimb al moi ege ge pora dji, er Ne moi al punda manda yeika, yene unakiye makimb al moi ge une kamasa kanwopake kani mal, ipon une goya ege manda yei pille, une ga kanwopake ye pamoi.
2 Olpa er kal puno dje yeika, kambono kwa no molmaka, Saimon Iskariot wariye Judas moi ge, Satan asamoll une kamale toika, Jisas i kundayem una auno dje pille moi.
3 Jisas kani Ne ge wal porapora i yene agle al wori. God makimb al dje wori woi ge ne, er yem God moi al puno dje yei ge, une kane kune yei. Ge pille,
4 kambono kwa no moi al ge, une aglo molo kon momo wori ge, gulo kal woro, kon taul ta i yale pagle,
5 nu kolo i kuiamb al woro i, kogoye una moi al kakene al was ye awo, kon taul yale pagi ge i kill gulo woro awi.
6 Po Saimon Pita kake al was yeno dje yeika, Pita embe dji, Iwa Kerman, ni na kakena al was ye auno dje yenden mo?
7 Djika Jisas embe dji, na ipon manda yendo ge, ni pillpol natonden ba, are ni pillpol tamben.
8 Djika Pita embe dji, ni na kakena al nu was ye naumben, man we dji. Jisas embe dji, na ni kaken al nu was ye nawill dal, ni na kogena una namopen.
9 Jisas kandja embe djika Saimon Pita embe dji, Iwa Kerman, ni na kakena al nu was ye aumben pandaka, na kakena al taimane ge nu was nayemben, aglena ne, ngambalna ge, boll aike nu was ye aumben we dji.
10 Djika Jisas Pita moi al embe dji, una gaklene al nu was ye awi dal, alla nayene, kakene taimane ge nu was yeneke djengimb napanda, kiwa moye. Alla, ye mor ge, djengibne pai pora dji ba, iwa taimanta djengibye ge pamoro.
11 Ye porapora djengibne pai pora dji ba, iwa taimanta djengibye pamoro we dje Jisas embe dji ge, iwa ge une i kundayem una aunda dje pille dji.

12 Jisas ga kakene al nu was ye awo kere pagle, une kon momo alla iworo, ami dje molo embe dji, na ipon ye kakene al nu wordo ge ye pillpol tonj mo?
13 Ye na we dje kandja embe djinj, une nono tisane moro, nono iwa kerman moro we djinj. Ye kandja kune djinj, na wale moro.
14 Alla, na ye Iwa Kerman moro, ye tisane moro pille, na ye kakene al nu was ye nauno mal paro ba, na ye ombine dje aundo. Ta yemolo una ta kake al nu was ye aundaka, ta yemolo ta kake al was ye aundaka embe yene dje pille yendo.
15 Na wal su ye aundo. Na yendo mal ge, ye embe yene dje pille yendo.
16 Na kandja kaima dje ye aundo, iwa kerman kambono mor ge, plato mor, ga boine ge kal to mor. Una kandja sigiye dje worinj una ge, plato mor, ga dje wori pinj una ge kal to mor.
17 Na ipon kandja djindo ge, ye kaninj. Ye pille yei dal, ye wopake piye.
18 Na kandja djindo ge ye porapora pille nadjindo. Na dje indo una mor ge na kando ba, God kandjiye Baibel al bolo wori pai ge megiye tonda dje pille na kandja embe djindo,

Iwa ta na boll aike kwa nopill iwa ge, yene
kake i pla woro na tano dje yei we dji
(Buk Song 41.9)

19 Ipon na kandja dje ye aundo ge, megiye
natondo ba, are megiye tonda. Toi dal, ye
na wale wondo we dje pillgi djine.
20 Na kandja kaima dje ye aundo, na una
dje worna pineke una djembon to awi dal,
ga na we dje pille djembon to aune. Una
na we dje pille djembon to aune ge, na dje
wori woll iwa ge pille djembon to aune.

Judas Jisas ipo kundayem una awi
(Matyu 26.20-25 ne, Mak 14.17-21 ne, Luk 22.21-23)

21 Jisas kandja embe dje kere, yene
nomane urup kerman djika, une kandja
embe dji, na kandja kaima dje ye aundo,
ye una mor ge, iwa taimanta na kundayem
una aunda we dji.
22 Djika yene kogoye una yenekne kane,
ge una ne mal pille djindo ne dje pi.
23 Jisas kogoye iwa taimanta moi, Jisas
une wopake kane kane yei. Iwa ge Jisas
moi al yage goniye al pai. Paika Saimon
Pita sing to pagle embe dji,
24 ge una ne mal pille djindo ne? dji.
25 Djika iwa ngambale Jisas goniye al
woro moi iwa ge, embe dji, Iwa Kerman, ni
una ne mal pille djinden ne? dji.
26 Jisas embe dji, iwa ta kwa nuye moya
al ge na kwa i to bale auno iwa ge, une ge
wale moya we dji. Une kandja embe dje
kere, kwa nuye moi al to bale i, Saimon
Iskariot wariye Judas ge awi.
27 Ika Satan er Judas tukiye al er pakna
pika, Jisas une moi al embe dji, ni yeno dje
pren ge ola dje yeye dji.
28 Jisas kandja embe dji ge, kwa no moi
kambono ge pillpol natoi.
29 Judas ku megiye bokis kantau yei pille
ga embe dje pi, Jisas kandja djindo ge, Ju-
das po ege kerman yenda al kwa top tonda
dje pille djindo mo, mo une ku megiye ipo
una wal kannanonj una aunda dje pille
djindo dje pi.
30 Judas kwa i pagle, ola dje er bekle emill
yei al pi.

Jisas kogoye una moi al kandja lo kindja dje awi

31 Judas er pika Jisas embe dji, ege ipon
manda yero ge Una Wombe kandjiye ker-
man pai pora djindo. Une kandjiye ker-
man paro ge alla God kandjiye aike ker-
man paro.
32 God kandjiye kerman panda ge, Una
Wombe kandjiye amblo pla wordaka,
kandjiye kerman panda, alla une embe
yenda ge, ola dje yenda.
33 Wombana kambono ye mor ge, ege
kembis ta molo ye na we dje pille dulo
wone ba, na Juda una kandja dje awill mal
ge, na ipon kandja ge dje ye aundo, na er
puno al ge, ye are wone kune nayenda.
34 Na kandja lo gun ta dje ye aundo,
ye yenekne mor al taimantaiman dje kan-
wopake yeme! Na ye kanwopake yendo
mal ge, ye yenekne kanwopake yemolme!
35 Ye yenekne kanwopake kani dal, una
porapora embe dje kanne, ye Jisas kogoye
una kaima mor dje kanne we dji.

Jisas embe dji, Pita, ni na mop aumben we dji
(Matyu 26.31-35 ne, Mak 14.27-31 ne, Luk 22.31-34)

36 Djika Saimon Pita embe dji, Iwa Ker-
man, ni er nam punden? Jisas embe dji, na
er puno al ge ni na boll nawomben ba, are
ni na boll womben we dji.
37 Djika Pita embe dji, Iwa Kerman, na ni
boll nawono we djinden ge me namba mal
pai pille na nawono? Una na tane ge pora,
na ni pille goyo we dji.
38 Djika Jisas dji mal, ni na pille gopen
mo? Na kandja kaima dje ni aundo, ni
kune sokara na nakando we djimbenka, ka
kondwale yau tonda we dji.

14

Una er Nane Kerman moro al pine ge Jisas kondwe moro

1 Jisas kandja embe dji, ye nomane urup
napanda. Ye God boll pillgi djinj ge, ye na
boll aike pillgi djine.
2 Na Nena numbiye al ge rum merke
yero, ye wo moye dumo ge, na po am-
blokun yeno. Na embe yeno dje napillka
na kandja ge, dje ye nawillka.

3 Dumo ye wo moye al ge, na po amblokun ye kere, are yem wo ye dje i nanam moyo al ge wornaka, nono aike mopon.
4 Alla na dumo puno al ge ye kondwe kaninj we dji.
5 Djika Tomas embe dji, Iwa Kerman, ni dumo po mopen al ge no nakanmon, kondwe yero ge no namba mal ye kanbon ne? dji.
6 Djika Jisas embe dji, kondwe ge na moro. Kandja kaima ge na moro. Una gun moye ge, na wal ne moro. Una na Nena moro al wombon dje yene ge, kondwe djell ta nayero, na taimane moro.
7 Ye na pille kane yemaka, ye na Nena pille kane yemaka, ipon ye na kaninj ge, ye une kani pora djindo we dji.
8 Djika Pilip embe dji, Iwa Kerman, ni Nan no ombine dje aumbenka, no kanbonka kune yenda we dji.
9 Djika Jisas dji mal, Pilip, na ye boll kanan moll, na moro mal ni nakanden mo? Ni nan no ombine dje aumben we djinden ge, namba mal pai pille djinden? Una na kaninj una ge, na Nena kaninj una mor.
10 Na Nena na boll moraka, na une boll moraka yenmoll ge, ni pillgi nadjinden mo? Na kandja djindo ge na nomana pai mal pille nadjindo, Nena na boll moro iwa ge, yene kogoye paro mal ge na yendo.
11 Nena na boll moraka, na une boll moro we dje na kandja embe djindo ge ye pillgi djine. Mo, man panda, ye na kogo yendo mal kane, no soka mormoll mal pillgi djine.
12 Na kandja kaima dje ye aundo, na boll pillgi djinj una mor ge na kogo yendo mal embe yene. Na Nena moro al er punaka, kambono kogo yene ge na kogo yendo ge kamblo aune.
13 Wal porapora ye na kandjina al pille kamang yene ge, na kaima ye auno. Na embe yeno ge, na Nena kandjiye kerman panda.
14 Ye wal porapora na kandjina al kamang ye awi dal, na yeno we dji.

Jisas embe dji, na dje wornaka God Murble ge wonda we dji

15 Jisas kandja embe dji, ye na kanwopake yei dal, ye na kandja djino mal karkar yene.
16 Na djinaka na Nena dje wordaka, ye pak to aunda una ta ye boll wonda. Une ye boll ege ege moya, pora nadjinda.
17 Ge yene Murble ge pille djindo. God Murble ge kandja kaima djindo una moro. Makimb una ine kune nayendo, ga kanpol natonj, nakaninj. Ba ye kaninj, une ye boll moro. Are une ye nomane al moya.
18 Na ye kernaka womba bine mal embe sulo dje moye ge kune nayendo, na alla er yem wo ye boll moyo.
19 Ege kembis ta molo er pundaka, makimb una ipon na kaninj mal ge, alla nakanne. Ba ye kanne. Na gun moro mal ge, ye para gun moye eri.
20 Na erwo gun punaka, ye embe dje kanne, na Nena boll aike moro, ye na boll aike mor, alla na ye boll aike moro we dje kanne.
21 Na kandja lo djindo mal una karkar yei dal, na wopake kanne una moye. Una embe yene ge na Nena wopake kandaka, na ga kanwopake yeno. Alla na kaima moro mal ombine dje aunaka ga kanne we dji.
22 Iwa Judas Iskariot we dji ge man, Judas ta. Une Jisas moi al embe dji, Iwa Kerman, ni kaima moren mal ombine dje aumben no kanbon ba, makimb una nakanne we djinden ge, namba mal pai ne? dji.
23 Djika Jisas embe dji, una na wopake kani dal, na kandja djino mal yene. Embe yene ge na Nena wopake kanda, no wombollka ga boll aike mopon.
24 Una na wopake nakani dal, na kandja djino mal nayene. Alla na kandja djindo mal pir ge, na kandjina man, na Nena dje wori woll iwa kandja djindo mal ge pir.
25 Na ye boll aike moll kune ge na kandja ge dje ye awill.
26 Ba na kandjina al God dje worda ye pak to aunda una wonda. Ge God yene Murble dje worda wonda. Une wal porapora ye beke aunda. Alla, na kandja djill ge ye dall ye djine dje pille, une ye nomane amblo au dje aundaka piye.
27 Na ye kere er puno ge, na ye boll ellne tukne amblo arngan ye awo er puno. Makimb una ellne tukne arngan yendo mal ge na ye mor al embe naundo. Na

nanam ellna tukna arngan yendo mal ge, na ye aundo. Ye kand nagoye, ye nomane urup nadjinda.
28 Asa na kandja dje ye awill ge embe djill, na ye kere er puno ba, alla are na yem wono we djill. Na Nena na kamblo aundo pille, ye na wopake kanmaka, na Nena moro al er puno we djill ge ye pille wo pillmaka.
29 Wal are wonda mal na ipon kandja dje ye aundo. Wonda kune ge, ye pillgi djine dje na djindo.
30 Na ye boll kandja momo ta nadjino, makimb una kantau yendo iwa ge manda woi pora dji. Une na boll wal ta yenda kune nayenda.
31 Ba na Nena kandja porapora dje awo yemben we dji mal ge na yeno. Na embe yell dal, na Nena wopake kando mal makimb una kanne we dji. Dje kere embe dji, ye agiye, nono er bone dji.

15

Jisas iko wain mal kaima moro

1 Jisas embe dji, na moro ge iko wain kaima moro. Alla iko wain mau ne ge na Nena moro.
2 Iko wain me ge na moro. Ole porapora megiye natoi dal, na Nena to worda. Megiye ta toi dal, une megiye merke tonda dje pille yeke ne, ole agle ke ge kelip to worda.
3 Na kandja dje ye awill pir al ge, ye djengibne pai pora dji.
4 Ye na boll aike moyeke, na ye boll aike moyo. Ba ole me al napai dal, megiye natonda. Natonda mal ge, ye na boll aike namoi dal, ye megiye ge natonda.
5 Na iko wain me moro, ye iko ole agle mor. Una ta na boll aike moyeke, na ga boll aike moll dal, megiye ge merke tonda. Ba alla, ye na boll aike namoi dal, wal porapora yembon dje yene ge kune nayenda.
6 Una na boll aike mopon dje napiye ge, iko ole ke mal embe moye. Ole ke moraka kelip to worinj mal embe una kelip to i orko worne, gorowill goyaka, i makai to moglo wamo gaye.
7 Ye na boll aike moyeke, na kandja djindo mal ye boll pandaka, ye wal porapora kamang ye aune ge, ye ine.
8 Ye megiye ge merke toi dal, ye na kogena una moyeke, na Nena kandjiye kerman panda.
9 Na Nena na wopake kani mal embe, na ye kanwopake yell. Na ye kanwopake yendo mal ge, ye paknato molo pane.
10 Na Nena kandja dje awi, na embe yell pille une na wopake kane pamoro. Yendo mal embe, na kandja dje ye awill mal ge, ye embe yei dal, na ye wopake kane pamoyo.
11 Ipon na kandja dje ye aundo ge, na wopro mal embe ge, ye wopille moye dje pille djindo. Ye wo kaima pille moye mal ge, na kandja embe djindo.
12 Na kandja dongall ta dje ye aundo ge embe djindo, na ye wopake kando mal ge, ye mor al taimantaiman dje kanwopake yene.
13 Una wopake kaninj me er wekle pundo ge embe paro. Iwa ta yene ye noi una wopake moye dje pille yene aundaka, una togoye.
14 Na ye kandja dje aundo mal ge, ye embe yei dal, ye na ye noll una moye.
15 Boi una yenekne iwa kerman kogo yendo mal nakaninj. Ge pille, ipon na ye boi una mor we nadjino. Na Nena kandja porapora dje na awi mal ge, na ye dje pene woro awill pille, ye na ye noll una mor we djino.
16 Ye na dje nai. Na ye dje ill, ye po kogo yeneke megiye tonda dje pille dje worill. Ye megiye ge to pa pundaka, ye wal porapora na kandjina al kamang yei dal, na Nena ye aunda.
17 Na kandja lo dje ye aundo ge embe djindo, ye mor al una taimantaiman dje kanwopake yene!

Makimb una Jisas kogoye una ke pille aune

18 Jisas embe dji, makimb una mor ge ye ke pille awi dal, ye pille moye, ga na asamoll ke pille awi.
19 Ye makimb una moi mal molmaka, makimb una ye wopake kanmaka. Ba, na ye dje i djell worill pille, ye makimb una mor mal embe namor. Namor pille, ga ye ke pille awinj.
20 Na asa kandja dje ye awill mal ye pillpol to moye. Na embe djill, boi una yenekne iwa kerman moya ge kamblo

naune. Ge pille, una na ye ke ye awi mal embe, ga ye para ye ke ye aune. Una na kandja djino mal pille yene ge, ye kandja djine mal pille yene.
21 Ye na wombana mor pille, ga ye ke ye aune. Na dje wori woll iwa nakaninj pille, ga ye ke ye aune.
22 Na asamoll wo ga moi al kandja ta nadjillka, nono wambo naparo we djine ge kune yeika ba, na wo kandja dje awill pille, wambo naparo we djine ge kende djine.
23 Una na ke kane awi dal, na Nena para kanke kanne.
24 Na kambono moi al wo kogo kiwa ta yellka, ga no wambo naparo we djimaka ge kune yeika ba, na wo kogo dongall yell, kogo una nayenj mal yell pille, ga na Nena boll aike kanke kani.
25 Ge pille, Baibel kandja ta dje bolo pagi mal ge megiye toi. Embe dji,

Wal me ta napai al ga na kiwa ke pille awi
we dji *(Buk Song 35.19 ne, 69.4)*

26 Na Nena Murble moro ge, une ye pak to awo, kandja kaima djindo una moro. Une na Nena boll aike mormell, na dje wornaka une ye mor al wonda. Na kaima moro mal une dje pene worda.
27 Alla ye para dje pene worne. Na kogo kindja ye po ipon woll ge, ye na boll aike wani pille, ye dje pene worneke una piye we dji.

16

1 Na kandja embe dje ye aundo ge, ye na mop awo djine dje pille djindo.
2 Juda una ye lotu numb dje orko worne. Are ege ta yendaka una ye togoi dal, no God kogoye pai mal yepin we djine. 3 Una embe yei dal, ga na Nena boll kanpol natane dje pille yene.
4 Asa na ye boll moll kune, ga wo embe yene we nadjill. Ba una embe yene mal pai pille, na ye pille kane yene dje djindo.

God Murble ge kogo yendo mal Jisas kandja djindo

5 Ba ipon na dje wori woll iwa moro al ge puno, alla, ye porapora na er nam punden ne dje ge ta nadjinj.
6 Na er puno we djill ge, ye nomane al urup dji.
7 Ba na kandja kaima dje ye aundo, na er puno ge, ye wopake moye dje pille puno. Na er napill dal, ye pak to aunda una na-wonda. Ba na er pill dal, na dje wornaka une ye moye al wonda.
8 Une wo makimb una moye al kandja dje aundaka ga pillpol tane, singare ke me ge ne, singare wopake me ge ne, God nono kot ye aunda ge pillpol tane.
9 Singare ke me we djindo ge, ga na boll pillgi nadjinj pille djindo.
10 Singare wopake me we djindo ge, na er Nena moro al punaka ye na nakanne pille djindo.
11 God una kot ye aunda me ge, embe paro, makimb una kantau yendo iwa ge God dji pora dji, une er wamo al punda.
12 Na kandja merke ye dje auno dje pro ba ipon ye pille ine kune nayendo.
13 Ba God Murble kandja kaima djindo una ge, une wo ombine dje aundaka, ye kandja kaima porapora kane kune yene. Une wo kandja djinda ge yene nomane paro mal nadjinda, God kandja dji pi ge wo djinda. Wal are wonda mal, une kandja embe dje ye aunda.
14 Na kandja dje une auno mal, une kandja ge dje ye aunda. Djindaka, na kand-jina kerman panda.
15 Na kandja dje une aunaka, une pille ye dje aunda we djindo ge, na Nena wal porapora yero ge na wal moro pille djindo.

Una ellne tukne ke paro ge alla are arn-gan yenda

16 Ege tuge ta erwo pundaka ye na nakanne ba, are ege tuge ta erwo pundaka ye alla kanne we dji.
17 Djika kogoye una pende yenekne kandja dje embe dji, ege tuge ta wor pundaka ye na nakanne ba, are ege tuge ta erwo pundaka ye alla kanne we djindo ge, namba mal yei pille djindo? Alla, na er Nena moro al puno we djindo ge, namba mal yei pille djindo?
18 Ege tuge ta wor punda we djindo ge me namba mal paro? Une kandja me embe mal djindo ge no pillpol natonmon we dji.

19 Kogoye una kandja dje pupon dje mol-
maka, Jisas kane embe dji, ege tuge ta erwo
pundaka, ye na alla kanne we djill ge, ye na
dje pupon dje yenj mo?
20 Na kandja kaima dje ye aundo, ye
kimb kallngane yene ba, makimb una
wopille moye. Ye ellne tukne ke yenda ba,
are arngan yenda moye. 21 Ana womba
kuyo dje yenda ge, gakle ngembill yenda
ba womba kuyaka, gakle ngembill yei mal
ge, napiya. Womba ta makimb al moi dje
kane wo piya.
22 Embe mal ge, ipon ye ellne tukne ke
yendo ba, are na wo ye kanno kune ge,
ye wopiye. Ye wopiyeke, una kamblo kal
worbon dje yene ge kune nayenda.
23 Ye na alla kanne kune ge, ye na moro
al wal imbon dje nayene, man. Na kandja
kaima dje ye aundo, ye na kandjina al na
Nena kamang yei dal, wal porapora ye
djine mal une ye aunda.
24 Asa ye kamang embe nayei ba, ipon na
kandjina al kamang yeme! Embe yei dal,
ye wal djine mal aundaka, ye ellne tukne
arngan yenda.

Makimb wal yembe pai ge Jisas kamblo kal wori

25 Jisas embe dji, na kandja dje ye aundo
ge, kandja buko eri djindo ba, are na
kandja buko nadjino, na Nena moro mal
dje pene wornaka ye piye.
26 Kune ge, ye na kandjina al kamang
yene. Na ye pille Nena kamang ye nauno,
man
27 na Nena yene ye wopake kando. Ye
na wopake kaninj, God na kaima dje wori
woll ge, ye pillgi dji pille, une ye wopake
kando.
28 Na Nena na dje wori makimb al woll,
alla ipon na makimb al kere er yem Nena
moro al puno we dji.
29 Djika, kogoye una embe dji, aya, ipon
ni kandja dje pene worden, kandja buko ta
nadjinden.
30 Ni wal porapora kane kune yenden
mal ge ipon no kane kune yenmon. Una ni
boll kandja dje piye kune nayendo. Ge pille
no kanmon, God ni dje wori won we dji.
31 Djimaka Jisas embe dji, ye ipon pillgi
djinj mo?
32 Ege ta yenda we djill ge ipon yero. Una
wo ye to worneke, ye er dumene al djelld-
jell po kerne. Nanam moyo ba, nanam
kaima namoyo, Nena na boll moya.
33 Na kandja ipon djindo ge, ye na we
dje piyeke, ye ellne tukne arngan yenda dje
pille djindo. Ye makimb al moye ge, imb
kake moye ba, kand nagoye. Makimb wal
yembe pai ge, na kamblo kal woro kerill we
dji.

17

Jisas kogoye una pille yene Ne moi al kamang ye awi

1 Jisas kandja embe dje kere, une kane
kupill al woro embe dji, Nena, ipon yero
ge, ni warin kandjiye amblo pla worbenka,
warin ni kandjin amblo pla worda. 2 Ni
na namba awinka na una porapora kantau
yendo. Una ni na awin una porapora mor
ge, na i gun wornaka gun molo pane.
3 Una gun molo par ge me embe mal
paro. Ga ni God kaima moren ge pille kane
ye, na Jisas Krais dje worin woll ge, pille
kane ye, embe yene.
4 Na makimb al wanill ge, ni kogen na
yeno dje pille dje worin ge, na porapora
yekerill, ni kandjin kerman pai.
5 Nena, ipon ni na kandjina amblo pla
woro awe! Asa kupill makimb beke nayen
kune, nono aike mopillka, na kandjina ker-
man pai mal ge, ipon embe ye awe!
6 Makimb una ni dje orko woro na awin
ge, na ni kandjin dje pene worill pi. Ga ni
womban mor. Ni kambono i na awinka, ni
kandja djin mal ga pille kane yei.
7 Ipon ga embe dje kaninj, wal porapora
ni na awin wal ge, ni taimane molo na awin
dje kaninj.
8 Ni kandja dje na awin mal ge, na dje
awillka ga pi. Na ni boll molo kere er woll
mal ga pille kane ye, ni na dje worin woll
mal pillgi djinj.
9 Na kamang yendo ge na makimb una
pille kamang nayendo, ni na awin una, ga
ni unaken mor pille kamang yendo.
10 Na wombana porapora mor ge ni
womban mor. Ni womban porapora mor
ge na wombana mor. Ga embe ye mor ge
na kandjina kerman paro.

11 Na makimb al moll pora dji, ga
makimb al molo pine ba, na ni moren al
er wondo. Nena, ni wopake ta mal moren,
ni kandjin dje na awin al ge, ni kambono
kantau wopake yembenka, nono taimane
mormoll mal ge, kambono embe nomane
taimane panda moye.
12 Na kambono boll aike wanmoll ege ge,
ni kandjin dje na awin mal ge, na kantau
wopake yellka ga er take dje napi. Ba, iwa
taimanta er take dje punda mal moi ge, une
er take dje pi. Baibel une pille kandja bolo
wori pai mal ge kaima yei.

13 Ipon na er ni moren al wondo, na
makimb al molo kandja dje kambono awill
ge, na wopro mal, kambono kumbene al
wo embe piye dje pille dje awill.
14 Ni na kandja dje awin mal ge, na kam-
bono moi al dje awill ba, na makimb una
mor mal embe namoro mal ge, kambono
para namor pille, makimb una ke kani.
15 Ni kambono i orko worbenka makimb
al namoye dje pille na nayendo. Satan ga
kamalne to djinda dje pille djindo.
16 Na makimb una mor mal embe
namoro. Namoro mal, kambono embe
namor.
17 Ni kandja djinden ge kandja kaima eri
djinden. Ni kandjin kaima paro al ge, ga ni
womban kaima moye dje pille djindo.
18 Ni na dje worin makimb al woll mal ge
pille, na ga makimb una mor al dje pakna
wordo.
19 Na kambono pille nanam i ni awo,
ni kogen taimane ge na yendo. Na embe
yendo mal ge, ga yenekne i ni awo, nenem
unaken kaima moye.

20 Na kamang embe yendo ge na ga pille
kamang nayendo, man, ga po kandja dje
auneke una na boll pillgi djine una ge, na
kambono ge pille aike kamang yendo.
21 Ga porapora nomane taimane panda
dje na kamang yendo. Nena, nono taimane
mormoll mal embe, kambono wo nono
boll aike moyeke nono porapora una
taimane mal embe mopon. Ni na boll
morenka, na ni boll moraka yenmoll mal
ge, kambono para embe moye. Moi dal,
ni na dje worin woll mal ge, makimb una
pille kane yene.

22 Ni na kandjina amblo pla worin mal
embe, na kambono kandjine amblo pla
woro aundo. Na embe yendo ge, nono una
taimane mal embe mormoll ge, kambono
iwa taimane mal embe moye.
23 Na kambono ge boll aike moyo, ni na
boll aike mopen. Embe yemboll ge kam-
bono una taimane mal embe kaima moye.
Moi dal, makimb una embe dje kanne, ni
na dje worin woll. Alla, ni na wopake
kanin ge, kambono para ni ga wopake kan-
den dje kanne.
24 Nena, una ni na awin una ge, na moro
al ge aike moye. Embe moi dal ga na au
dji al moro ge ne, kandjina kerman paro ge
kanne. Ge na kandjina amblo pla worin ne,
au dji al moro ge, ni wal nabekin poke ge,
ni na wopake kanin pille awin.
25 Nena wopake, makimb una ni kane
kune nayenj ba, na ni kando. Alla ni na dje
worin woll ge na kogena una kaninj.
26 Ni moren mal na kambono moi al
ombine dje awill, alla na ombine dje awo
pamoyo. Yeno ge, ni na wopake kanden
mal embe ge, kambono una djell wopake
kanneke, na kambono boll aike moyo we
dje Jisas embe dji.

18

Judas Jisas i una awi to kaye toi
(Matyu 26.47-56 ne, Mak 14.43-50 ne, Luk 22.47-53)

1 Jisas kamang embe ye kere, une kogoye
una boll er nu Kidron konato po iko olip
mau ta yei al er pakna pi.
2 Iko olip mau ge Jisas kogoye una boll
kune merke pi pille, Judas Jisas i kun-
dayem una aunda iwa ge kani.
3 Embe pille Judas po ami una ne,
opa gale awi una kerman ne, Parisi una
yenekne eine dji womaka, une ga boll aike
po wamo sua gale i, djebainat amblo er iko
olip mau pakna pi.
4 Pumaka Jisas wal pillau djinda wal ge
pille kane ye embe dji, ye una ne mal pille
kuro wonj ne? dji.
5 Djika kambono embe dji, no Nasaret
iwa Jisas ge pille kuro wonmon we dji.
Djimaka Jisas embe dji, na wale moro we
dji. Una merke wo moi al ge Judas, Jisas

i kundayem una aunda iwa ge une para pakna aike aglo moi.
6 Jisas, na wale moro we djika, kambono mop mop kill po yage makimb al pai.
7 Pamaka Jisas kandja alla dje embe dji, ye una ne mal pille kuro wonj ne? dji. Ga embe dji, Nasaret iwa Jisas ge pille kuro wonmon we dji.
8 Djimaka Jisas embe dji, na dje kerill, na wale moro. Ye na pille woi dal, na kogena una dje worneke er pineke, ye na taimane ine we dji.
9 Jisas embe dji ge, une kandja asa dji mal megiye tonda dje pille dji. Une kandja embe dji, Nena, ni na awin kambono ge, na kantau yell, ga porapora wopake mor we dji.
10 Alla, Saimon Pita bainat pagi ge amblo us dje i toika, iwa Malkus we dji ge une kamale wokill bolo baske to wor pi. Malkus ge opa gale awi iwa kerman boiye iwa moi we dji.
11 Ba Jisas Pita moi al man dji, ni djein bainat i gulo woro pagle! Na Nena na kap awi ge, ni na nanano dje pille yenden mo? dji.

Una Jisas dje ipo Anas moi al pi

12 Jisas kandja embe djika, Juda una eine ne, ami iwa kerman yene ami una boll wo Jisas to kaye to ipi.
13 Asamoll ga Jisas dje i er Anas numbiye al pi. Iwa Anas ambore ge Kaiapas i, alla kognumb ge Kaiapas opa gale awi una kantau yemoi we dji.
14 Nono Juda una porapora gopon kune nayendo, iwa taimanta nono pille goya we dji iwa ge Kaiapas dji.

Pita na Jisas nakando we dji

(Matyu 26.69-70 ne, Mak 14.66-68 ne, Luk 22.55-57)

15 Una Jisas dje ipi al ge Pita ne, Jisas kogoye una ta aike are pupill. Una Jisas dje ipo opa gale awi iwa kerman numbiye gull pai al er pakna pi. Jisas kogoye iwa ta ge, une opa gale awi iwa kerman kane yei pille, Jisas dje i pakna wori al ge, une aike pakna pi ba,
16 Pita gull djillake orkoto aglo moi. Jisas kogoye iwa opa gale awi iwa kerman kane yei ge, une po ana ta gull djillake kantau yei ana ge, dje awika Pita dje i pakna wori.
17 Ana gull djillake kantau yei ana ge Pita moi al embe dji, ni Jisas kogoye una moren we dji. Pita man dji, na namoro we dji.
18 Kam bi yeika, opa gale awi una boiye kambono ne, eine una boll wamo gale pille molmaka, Pita ga boll aike wamo pille moi.

Opa gale awi iwa kerman Jisas kot ye awi

19 Opa gale awi iwa kerman Jisas moi al embe dji, ni kandja beke awin mal ne, kogen una ye wani mal, djiye! dji.
20 Djika Jisas embe dji, Juda una makai to moi ge, lotu numb ne, lotu numb kerman Jerusalem yei al ge na po kandja pene djill, gulo nadjill.
21 Ni namba yei pille, kandja ge dje piyo dje djinden? Na kandja dje awill pi una ge dje pupen. Ga na kandja djill ge pi we dji.
22 Djika eine ta moi ge Jisas paune al elldjang to embe dji, ni opa gale awi iwa kerman bakalo aunden mo? dji.
23 Djika Jisas embe dji, na kandja ta dje ale yell dal, ni megiye djimben. Ba na kandja pai mal djill dal, ni namba yei pille na tonden ne? dji.
24 Djika, Anas embe dji, ye Jisas dje i opa gale awi iwa kerman Kaiapas moro al pume! dji. Djika, Jisas kaye to pagi ge, Juda una dje i Kaiapas moi al pi.

Pita kandja alla dje embe dji, na Jisas nakando we dji

(Matyu 26.71-75 ne, Mak 14.69-72 ne, Luk 22.58-62)

25 Dje i pumaka Saimon Pita wamo pille moika, kambono moi ge embe dji, ni Jisas kogoye una wale moren kana? Djimaka Pita man dje, na namoro we dji.
26 Opa gale awi iwa kerman boiye Pita asa bainat toika kamale al bolo baske toi iwa ge, une epil taimane iwa ta Pita moi al embe dji, Jisas iko olip mau al moi poke ge, ni une boll aike mon, na kanill dje pro we dji.
27 Dji ba, Pita alla tormang yeika, ola dje ka kondwale yau toi.

Una Jisas dje i Pailat moi al pi

(Matyu 27.1-2 ne, 27.11-14 ne, Mak 15.1-5 ne, Luk 23.1-5)

28 Kam kindja tagika, ga Kaiapas numbiye al kere, Jisas dje ipo Rom iwa kerman numbiye al ge pi. Po gull pai al orkoto molo embe dje pi, pakna bon ba, God nale al djengimb pandaka, ege kerman Pasopa ge kwa nambon kune nayenda.
29 Embe yemolmaka, Pailat er orko po kambono moi al embe dji, iwa ge ke namba mal yei pille ye kot ye awinj ne? dji.
30 Djika kambono embe dji, une ge singare ke ta nayeika, no ni moren al dje naiupinka we dji.
31 Djimaka Pailat embe dji, ye loine paro mal pille kot ye aune we dji. Djika Juda una embe dji, man, no Juda una kot ye una togopon ge kune nayendo, Rom una man dji we dji.*
32 Kambono kandja embe dji ge, Jisas asa una na iko pera al tane we dji ge megiye tonda dje pille ga embe dji.
33 Gull pai al ge Pailat alla er yem po embe dji, Jisas wondabe dji. Djika Jisas woika, Pailat embe dji, ni Juda una kingne moren mo? dji.
34 Djika Jisas embe dji, ni kandja djinden ge nenem nomanin pai mal pille djinden mo, mo una ta ni dje awi pille djinden ne? dji.
35 Djika Pailat embe dji, na Juda una moro mo? Ni nenem eplin una ne, opa gale awi una kerman kambono, ni na moll al dje iwi moren, ni ale namba mal yen ne? dji.
36 Djika Jisas embe dji, na king kaima moro ba, makimb al king kantau yemor mal ge, na embe namoro. Na king embe mal mollka na wombana wo Juda una na to djine dje pille kunda yemaka ba, na king embe mal namoro pille, wombana embe nayenj we dji.
37 Djika Pailat embe dji, ni king moren kana? Jisas embe dji, ni king we djinden ge kune djinden, na wale moro. Na mana kui makimb al woll ge kandja kaima djino dje pille woll. Alla, kandja kaima dje waninj una ge piye we dji.
38 Pailat embe dji, kandja kaima ge wal naral wal ne? dji.

Pailat ami una Jisas nil tane dje pille dji (Matyu 27.15-31 ne, Mak 15.6-20 ne, Luk 23.13-25)

Pailat kandja embe dje kere er yem po Juda una moi al embe dji, na kanill une ke ta nayei.
39 Ba ye singare paro ge embe mal paro. Ege kerman Pasopa yenda poke ge, ye djineke na una kaye par al iwa taimanta dje orko worno. Ge pille, Juda kingne moro ge na i orko worno mo?
40 Djika una yau to embe dji, una ge man, Barabas dje orko worben we dji. Barabas ge une geke bolo kandja napi iwa moi.†

19

Pailat embe dji, Jisas ipo nil togolme! dji

1 Kambono kandja embe djimaka Pailat djika ami una ka merke iwo Jisas kune merke pirngangill toi.
2 King kon pula yero mal embe ami una ka kagle yei iwo Jisas ngambale al pagi, kon bage momo ta iworo awo
3 embe dji, Juda una kingne wopake moyambe! dji. Dje Jisas gume djillake al toi.
4 Pailat gull pai al er orkoto po embe dji, ye pillme! Na kanill une ale ta napai. Ye embe kanne dje pille na une dje i pene wornaka ye kanne we dji.
5 Djika ga ka kagle yei iwo Jisas ngambale al tublo awo, kon bage momo wormaka, une er orko wo moika, Pailat embe dji, une wale woi moro, ye kanme! dji.
6 Jisas wo moika opa gale awi una kerman yemaka, eine boll kane yau kerman to embe dji, togole! iko pera al togole! djimaka Pailat embe dji, ye yenekne ipo iko pera al togolme! Na kando une ale ta napai we dji.

* **18:31:** Rom Juda una kantau yei pille, kandja kembis ta pai mal ge, Juda una yenekne kandja kot dji ba, kandja kot kerman ye una togoye paro ge Rom una embe dji, ye Juda una kot dje una ta tonagolme! dji. Kot embe mal panda ge, Rom una ipo togoye we dji. Una iko pera al nil togolo golo yei mal ge Rom una yenekne singare yeye yei mal ge pille yei we dji. † **18:40:** Barabas Rom una to worbon, ga no Juda una kantau nayene we dji. Dji ge une unakiye kambono boll wo Rom una toi. Toi pille une kaye pai.

7 Juda una embe dji, man, goya mal. No
loine bolo wori pai ge embe djindo, iwa ta
na God wariye moro we dji dal, togolme
djindo we dji.
8 Kambono kandja embe djimaka, Pailat
pille kand golo
9 er yem gull pai al pakna po Jisas moi al
embe dji, ni nam pall iwa moren ne? dji.
Ba Jisas kandja ta dje yem nawori.
10 Dje yem naworika Pailat embe dji, na
kandja djill ge ni ta dje yem woro naumben
mo? Na namba paro, ni dje i orko worno
mo, ni iko pera al togoye ge na boll yero, ni
napren mo? dji.
11 Djika Jisas embe dji, ni namba paro ge
God awi paro. God nawika, ni na iko pera
al togopen ge kune nayeika. Embe pille ni
singare ke yenden ge kembis ta yenden ba,
una na dje i ni mon al woi una ge, singare
ke kaima yei we dji.
12 Jisas kandja embe djika, Pailat Jisas dje
i orko worno dje yei ba, Juda una yau to
embe dji, ni iwa ge dje i orko worin dal,
ni Sisa boll ye no mormell mal ge pora
djinda. Iwa ta na king moro we dji dal, Sisa
dumoye ge une ino dje yendo we dji.
13 Kambono kandja embe djimaka,
Pailat Jisas dje i er orko po dumo kandjiye
ku tamban we dji yei al ge worika moi.
Ku tamban kandja Ibru pall dji ge dumo
Gabata we dji. Jas boiye sia taimanta yei al
ge Pailat po ami dje moi.
14 Kune ge Pasopa ege yeika, Juda una
kwa amblokun yemolmaka, 12 oklok
armina mal embe pika, Pailat Juda una
moi al embe dji, ye kanme! Ye kingne
manda moriwa! dji.
15 Dji ba, ga yau to embe dji, ni ipiye!
Ni ipo iko pera al nil togole! dji. Djimaka
Pailat embe dji, ye kingne moro ge na ipo
iko pera al nil togoyo mo? dji. Djika opa
gale awi una kerman kambono embe dji,
no iwa kingne moro ge Sisa taimane moro,
ta namor we dji.
16 Dje kermaka Pailat pora we dji. Ami
una Jisas iko pera al nil togoye dje awi.

Jisas iko pera al nil toi
(Matyu 27.32-44 ne, Mak 15.21-32 ne, Luk 23.26-43)

17 Awika ami una Jisas kantau yemaka,
Jisas yene iko pera kake i Jerusalem kere
er orko pika, ami una ipo dumo kandjiye
una ngambalne yembe we dji yei al ge pi.
Kandja Ibru pall djinj ge dumo Golgota we
djinj. 18 Wo pillau djimaka, ami kambono
Jisas i iko pera al nil to pagi. Ami kambono
po iwa soka i iko pera al nil yemyemto wori
papillka Jisas pakna pai.
19 Pailat djika una pepa bolo ipo Jisas iko
pera pai al ge to dage pagi. Pepa bolo pagi
ge embe dji, iwa ge Jisas Nasaret iwa, Juda
una kingne moro we dji.
20 Dumo Jisas nil to pagi al ge Jerusalem
manda yei pille, pepa boi ge, kandja sokara
mal embe boi, Ibru, Rom ne, Grik kandjine
pall boi.
21 Juda una opa gale awi una kerman
kambono kane Pailat moi al embe dji, Juda
una kingne moro we dje pepa bon mal ge
nabopen. Ni kandja embe dje bopen, Jisas
yene dji, na Juda una kingne moro we dje
bopen we dji.
22 Dji ba Pailat embe dji, na kandja boll
ge pandabe, gun ta naboyo we dji.
23 Ami una Jisas nil to pagle kere, Jisas
koniye kunomiye i bill to pagle, ami una
4 pela moi ge i kune yei ba, Jisas koniye
kunomiye momo yei ge allap djelldjell
i taimane woro to naboi, allap kerman
taimane yei. 24 Yei pille, ga embe dji, to ball
nadjimbon, tukiye gakle worbonka una ta
yembe yenda ge inda we dje tukye gakle
wori. Ga embe yei ge, kandja Baibel al bolo
wori pai ge megiye toi. Kandja embe dje
bolo wori pai,

Na konna konomna una omuk to i pa-
gle, na konna momo ge tukye gakle
worneke, iwa ta yembe yenda ge,
inda we dje Baibel al embe boi *(Buk
Song 22.18)*

25 Jisas iko pera al pamoika, ana pende
aglo moi. Ta Jisas megama ambe boll
mopillka, ta Kleopas game Maria ne, dumo
Magdala ana Maria ge boll aike moi.
26 Embe yemolmaka, Jisas megama ne,
yene kogoye iwa ta wopake kani iwa ge
Jisas kane, megama moi al embe dji, ana

ya, na kogena una ta manda moro ge, ni warin moro we dji.
27 Yene kogoye iwa ta moi al embe dji, ana manda moro ge ni mangama moro we dji. Kogoye iwa ta moi ge asa Jisas megama ge kantau nayei ba, Jisas kandja embe dji pille, une i numbiye al woro kantau yemoi.

Jisas goi
(Matyu 27.45-46 ne, Mak 15.33-41 ne, Luk 23.44-49)

28 Jisas kogo ye wani pora djika une kane, Baibel al kandja ta bolo wori pai ge megiye tonda dje pille, une na nu nano we dji.
29 Nu wain kiwa nume ta yei, una wal bogandara dal embe i nu wain moi al to bale, iko isop ole al woro pagle, i pla Jisas djillake al wori.
30 Une no pagle, ge pora djindo we dji. Ngambale gollka djika, nomane kere goi.

Ami iwa ta Jisas dambe al kulag toi

31 Jisas goi poke ge kumaike Sabat ege kerman yenda paika, una kwamokna amblokun yei. Juda una embe dje kani, iwa sokara iko pera al pamoye ge kune nayenda dje kane, Pailat moi al po embe dji, ga kakene to buko djineke, goyeke, una i kal wornembe dji.
32 Pailat kune we djika, ami una po iwa ta iko pera al pai ge kake to buko dje, age ta para aike kake to buko dji.
33 Po Jisas kani, une goi paika, une kake to buko nadji ba,
34 ami iwa ta Jisas dambe al kulag toi. Jisas boika ola dje meyam nu boll aike tulu dje er orko woi.
35 Wal embe yei kani iwa ge une kandja dje pene woro aundo. Une djindo ge kandja kaima djindo. Ye pillgi djine dje pille djindo.
36 Baibel kandja asa dje bolo pagi mal megiye toi. Una Jisas kake al to buko nadji ge, asa Baibel al kandja dje bolo pagi ge embe dji,

Yene yembe taimanta una wo to buko nadjine we dji *(Kisim Bek 12.46, Namba 9.12, Buk Song 34.20)*

37 Kandja ta dje bolo wori pai ge embe dji,

Kulag toi iwa ta moro ge una toi una ge wo kanne we dji *(Sekaraia 12.10)*

Jisas goi una ipo gull toi
(Matyu 27.57-61 ne, Mak 15.42-47 ne, Luk 23.50-56)

38-39 Josep dumo Arimatea iwa moi ge, une Jisas kogoye iwa ta moi ba, Juda una to djine dje pille une seke ye wani. Une po Pailat moi al embe dji, Jisas golo paro ge na ino we dji. Pailat, kapla ni ipiye! dji. Djika, Josep ne, Nikodemus po Jisas i kal worpill. Asa emill pai al Nikodemus Jisas moi al woika soka kandja djipill iwa ge moi. Nikodemus wal mirang wopake yei wal soka* i tulu dje i taimane woro pagle iwi. Wal imbye pai ge 30 kilo mal embe pai.
40 Jisas goi ge iwa soka ipo, allap pende iwo, wal mirang wopake yei wal i pakna pakna woro were pagle, Juda una gorka gull toto yenj mal soka embe yepill.
41 Jisas dumo nil to pagi al ge mau ta yei. Yei al ge kumur kindja ta yei, una goi ge ta ipo gull natoi.
42 Juda una egene kerman kwa gale amblokun yene ege ge er manda woika, kumur ge manda yei pille, soka Jisas goi ge ipo gull to pagpill.

20

Jisas aglo erwo gun pi
(Matyu 28.1-8 ne, Mak 16.1-8 ne, Luk 24.1-12)

1 Sande kam kindja tagika, Jisas kumur gull to pagi al, dumo Magdala ana Maria wo kani, ku kerman to pel dje pagi ge yapro wori kiwa yei.
2 Une muk dje er yem po Saimon Pita ne, Jisas kogoye una une wopake kani iwa boll aike mopill al, une po embe dji, Jisas goi ge una ipo tambiye ta wori pai, woro pagi al ge no nakanmon we dji.
3-4 Djika soka muk dje pupillka, kogoye iwa ta Pita i are woro pagle, une asamoll muk dje po kumur al pillau dji.
5 Une magi dje nondo ye kani allap Jisas gakle al were pagi ge kiwa yeika, er numog napi, bekle molo pamoika,

* **19:38-39:** Mirang wopake yei wal soka ge ta iko kiwa, ta iko nuye

6 Saimon Pita are muk dje wor numog po
kani kon allap Jisas gakle al were pagi ge
djell yeika,
7 allap Jisas ngambale al tublo pagi ge,
kimbre iwori djell yei.
8 Jisas kogoye iwa ta asamoll wo bekleto
moi ge, une numog po kane, pillgi dji.
9 Ba Krais golo aglo erwo gun punda we
dje Baibel al pepa boi ge, iwa soka pillpol
natopill, are pupill.
10 Soka er yem po yenekne numbine al
pupill.

Dumo Magdala ana Maria Jisas kani (Matyu 28.16-20 ne, Mak 16.14-18 ne, Luk 24.36-49)

11 Maria kumur ge bekleto molo kimb
yei, magi dje kane
12 numog woro kani, tau agelo soka kon
kuruwo woro wo mopill. Jisas goi pagi al
tau agelo ta ngambale al ami dje moika, ta
kake al ami dje moika embe yepill.
13 Soka ana Maria moi al embe djipill,
ana ya, ni namba yei pille kimb yemoren?
Djipillka Maria embe dji, na iwa kerman
goi pagi ge, una wo i tambiye ta wori pai,
na nakando we dji.
14 Kandja embe dje kere, kane ake to
kani, Jisas woi aglo moi ba, Maria kanpol
natoi.
15 Jisas embe dji, ana ya, ni namba yei
pille kimb yemoren? Ni una ne mal pille
dulo moren ne? dji. Jisas moi ge Maria
kane mau ne ta moro dje kane embe dji,
iwa kerman, iwa golo pai ge, ni ipo tambiye
ta worin dal, ni dje aumbenka na po ino we
dji.
16 Kandja embe djika Jisas Maria! dji.
Maria kane ake to Jisas kane embe dji,
Rabonai! dji. Rabonai we dji ge, me tisa
paro.
17 Djika Jisas embe dji, na Nena moro al
er pla napundo, ni na gaklena nable! dji.
Na agana kambono mor al ge ni po kandja
embe djimben, Jisas embe dji, na er pla
Nena moro al puno. Une na Nena moro
alla ye Nane moro, une na Godna moro,
alla ye Godne moro we dji.
18 Djika Maria er yem po Jisas kogoye
una moi al embe dji, Iwa Kerman moi, na
kane wondo we dji. Jisas kandja dje awi
mal, Maria po Jisas kogoye una moi al dje
awi.

Jisas aglo moika, kogoye una kani (Matyu 28.16-20 ne, Mak 16.14-18 ne, Luk 24.36-49)

19 Sande kune emill paika, Jisas kogoye
una Juda una wo to djine dje pille numb
kond tugo numogto molmaka, Jisas wo
pakna molo embe dji, ye ellne tukne arn-
gan yenda molme! dji. 20 Dje, yene agle
al ne, dambe al wal boi kusiye pai ge,
ombine dje awika, kambono Iwa Kerman
kane wopille molmaka,
21 Jisas kandja alla dje awo embe dji,
ye ellne tukne arngan yenda molme! dji.
Nena na dje wori woll mal na ye dje wordo.
22 Kandja embe dje kere, yene djillake
mulnge pu dje woro embe dji, God Murble
ge, ye ime! dji.
23 Una ye ye ke ye auneke, ye kere awi
dal, ga ye kere awi mal embe moye. Ba
una ye ke ye auneke ye kere nawi dal, ga
ye kere nawi mal embe moye we dji.

Tomas Jisas kani

24 Jisas kogoye una 12 pela ge ta Tomas
kandjiye ta Didimus, Jisas wo moi poke ge
une pakna molo nakani.
25 Kogoye una pende une moi al embe dji,
no Iwa Kerman kanpin we dji. Ba Tomas
embe dji, Jisas agle nil toi kusiye pai ge
na aglena megiye pakna naworill dal, une
dambe kusiye pai na nabill dal, na pillgi
nadjino, man we dji.
26 Ege 8 pela erwo pika, Jisas kogoye
una kond tugo pagle numogto molmaka,
Tomas ga boll aike moi. Molmaka Jisas wo
kambono moi al pakna aglo molo embe dji,
ye ellne tukne arngan yenda molme! dji.
27 Dje Tomas moi al embe dji, ni aglen
megiye woro ba amblo pupen, na aglena
kanben, na dambena kusiye paro al ge,
aglen pakna woro amblo pille! dji. Ni
nomanin soka napanda, pillgi djimben we
dji.
28 Djika Tomas embe dji, ni na Iwa Ker-
man moren. Ni na Godna moren we dji.
29 Djika Jisas embe dji, ni na kane pa-
gle pillgi djinden ba, una na nakane pillgi
djine ge, God ye wopake ye aunda moye we
dji.

Buk ge me paro

30 Jisas kogo dongall pende merke yeika yene kogoye una kani ba, une kogo pende merke yei buk ge al bolo wori naparo.
31 Krais wonda we dje Baibel al bolo wori pai ge Jisas wale woi, une God wariye woi mal ye pillgi djine. Ye embe yei dal, une kandjiye al ye gun molo pane dje buk yero ge me embe mal paro.

21

Jisas woika kogoye una 7 pela kani

1 Are, Jisas kogoye una nu erim kerman Taiberias po molmaka, Jisas woika ga wal kani mal kandjinebe embe paro.
2 Kune ge Saimon Pita ne, Tomas kandjiye ta Didimus ne, Galili paknato dumo Kana iwa Nataniel ne, Sebedi wariye soka ne, Jisas kogoye iwa soka djell ta yepillka, ga boll aike moi.
3 Embe molmaka Saimon Pita embe dji, na po pis tano we dji. Kambono, no ni boll aike bon we dji.

Djimaka ga porapora er kanu al pakna po pis tambon dje ye pumaka, kam tagi ba, pis ta natoi.
4 Kam kindja tagika Jisas wo nu erim djeke aglo moi ba, kogoye una Jisas woi moro dje kanpol natoi.
5 Jisas embe dji, womba kambono, ye pis ta tonj mo? dji. Kambono man we dji.
6 Djimaka Jisas embe dji, ye pis kon i kanu yemto, aglene woto wori dal, ye pis tane we dji. Djika kambono pis kon i nu al woro pagle, pis merkeke toi. Bolo ye i pakna worne napai, imb yei.
7 Kogoye iwa ta Jisas wopake kani ge, une Pita moi al embe dji, Iwa Kerman ge wale woi moro we dji. Saimon Pita pille koniye saket gulo woro kere, plo dje yage nu al to, nu kapill to er nu djeke pi.
8 Kogoye una kanu al pakna moi ge ellke namoi, 100 mita mal embe molo, kanu i pumaka, pis kon ngundjo i er nu erim djeke pi.
9 Er nu erim djeke wo kani, wamo ta do paika, pis ta gale wori paika, bret ta yei.
10 Jisas embe dji, ye pis ipon toi ge pende iume! dji.
11 Djika Pita alla nu al po pis kon ngundjo i nu erim djeke wori. Pis kerman 153 moi ba kon ge tup nadji.
12 Jisas embe dji, ye wo nane we dji. Kambono ni una ne mal moren ne? djine pai ba, une wale woi dje kane kand golo nadji.
13 Nadjimaka Jisas bret ne, pis i kambono awi.
14 Jisas aglo erwo gun pi ge, kogoye una kune soka asa kani, alla ipon une wo moi ge kambono kune sokara mal embe kani.

Jisas embe dji, Pita, ni na sipsip kantau yemben we dji

15 Kwa no pora djimaka, Jisas Saimon Pita moi al embe dji, Saimon, Jon wariye moren ge, na kogena una na wopake kaninj mal, ni na wopake kane er wekle punden mo? dji. Djika Pita embe dji, owo, Iwa Kerman, na ni wopake kando mal ni kanden we dji. Djika Jisas embe dji, na sipsip wombe mor ge ni kantau yeye! dji.
16 Dje une Pita moi al kandja alla dje embe dji, Saimon, Jon wariye moren ge, ni na wopake kanden mo man ne? dji. Djika Pita owo, Iwa Kerman, na ni wopake kando mal ni kanden we dji. Djika Jisas embe dji, na sipsipna mor ge ni kantau yeye! dji.
17 Dje kune soka kandja dji mal ge, une alla dje Pita moi al embe dji, Saimon, Jon wariye moren ge, ni na wopake kanden mo man ne? dji. Ba Jisas kune sokara ni na wopake kanden mo? dji ge, Pita pi urup djika kandja embe dji, Iwa Kerman, ni wal porapora kankerden. Na ni wopake kando mal ni kanden we dji. Djika Jisas embe dji, na sipsip mor ge ni kantau yemole! dji.
18 Na kandja kaima dje ni aundo, ni womba war mon poke ge, ni nenem ka purba tulo ni nenem nomanin pai mal pille kond wanmon ba, ni iwoga yemben kune ge, una djell wo ni ka purba tulo awo, aglen dul to worbenka, ga ni man dje pupen al dje ipine we dji.
19 Jisas kandja embe dji ge Pita are goya mal, God kandjiye amblo pla worda mal pille dji. Jisas Pita moi al embe dji, ni na wondo al womben we dji.

Kogoye iwa ta Jisas wopake kani ge une kandja djindo

20 Djika Pita kane ake to kani kogoye iwa
ta Jisas wopake kani iwa ge moi. Kambono
bret wain noi kune ge, iwa ge Jisas goniye
al seng yemolo Jisas moi al embe dji, iwa ta
ni dje i kundayem una aunda iwa ge una
ne mal pille djin ne? dji iwa ge wo moi.
21 Pita iwa ge kane pagle Jisas moi al
embe dji, Iwa Kerman, une ge we?
22 Djika Jisas embe dji, na djinaka iwa ge
gun molo pamoyaka na are yem wono ge,
na kogena, ni kogen man. Ni na wondo al
womben we dji.
23 Jisas kandja embe dji ge, pillgi dji una
pille kandjabe to pumaka, una merke pi.
Kogoye iwa ta moi ge une nagoya we dji.
Ba, Jisas iwa ge nagoya we nadji. Une
embe dji, na yem wonaka, iwa ge moya mo
namoya ge ni kogen man, na kogena paro,
ni na wondo al womben we dji.
24 Jisas kogoye iwa ta wal nale al kane,
pepa boi ge, na wale moro. Nono pirmon,
une wal pille kane ye pepa boi mal ge
kandja kaima paro.
25 Jisas kogo pende yei ge, na pepa ge
boll ba, une kogo merkeke yei ge na nam-
boll. Na embe pro, una Jisas kogo taiman-
taiman dje yei mal buk al bolmaka, buk
ge merkeke moika, dumo makimb sill djin-
daka, dumo ta nayenda.

Aposel
Aposel kambono po kogo yei mal

Jisas embe dji, na God Murble dje wornaka, ye moye al wonda we dji

1 Iwa Teopilus, na ni wopake we dje
aundo. Na buk asamoll boll ge, Jisas kogo
porapora asa ye wani mal ne, une kandja
beke dje una awo ye wani mal ne,
2 une kogo kindja ye pika, are God i pla
woro yei mal ge, na kandja ge porapora
pepa al boll. God Murble dje wori, wo Jisas
moi al kandja dje awika, yene aposelye
kambono Jisas dje i ge, une kandja dongall
dje awo embe dji, na kogena paro mal ge ye
po yeme! dji. Kandja embe dje kerika God
dje i er pla kupill al pi.
3 Asa una Jisas ye ke ye aumaka, une imb
kerman kake ipika, una nil to paglmaka,
une golo aglo erwo gun pi. Po molo une
makimb al ege 40 pela wanmolo, God yene
unakiye kantau yendo mal ge une dje una
awo, kogo dongall ye wanika, yene aposelye kambono kane, Jisas kaima nagoi, gun
moro dje kani.
4 Alla, Jisas yene aposelye kambono boll
kwa no molmaka, une embe dji, asa na
ye moi al kandja embe djill, na Nena yene
Murble dje wordaka ye mor al wonda we
djill ge, kaima wonda, ye Jerusalem kere er
napine. Ye kui yemolme! dji.
5 Ege yepall ta wor pundaka, Jon una nu
pagle awi mal embe God yene Murble i ye
boll pagle aunda we dji.
6 Are, Jisas aposelye kambono boll makai
to molmaka, ga Jisas moi al embe dji, Iwa
Kerman, ege ipon yero ge, una Israel una
kantau yemor ge, ni to worbenka Israel
una yenekne kantau yene mo? dji.
7 Djimaka Jisas embe dji, wal ipon ta
yenda mo are yenda ge, na nena nomane
paro mal pille yenda. Ye kogone ta man.
8 Ba alla God Murble dje worda wo ye
moye al moyaka, ye yembene dongall pandaka, na ye boll ye wanill mal dje una
aune. Asamoll ye Jerusalem una mor al dje
awo, are distrik Judia ne, Samaria po una
mor al dje awo, alla are ye dumo makimb
wulle yemyem po kandja ge djime! dji.

Jisas er kupill al pi
(Mak 16.19-20 ne, Luk 24.50-53)

9 Jisas kandja embe dje kerika, aposelye
kambono kanmolmaka, God Jisas dje i er
pla kupill al pika, kam kupa ta wo une pi
al to pel djika, aposelye kambono alla une
nakani.
10 Kambono kane pla woro molmaka,
iwa soka konkunom kuruwo worpill una
soka wo molo 11 kandja embe djipill, ye
dumo Galili una mor ge, namba yei pille
aglo molo kane pla kupill al woro mor ne?
Ipon God Jisas dje i er pla kupill al pi ye
kaninj mal ge, are Jisas embe yem wonda
we djipill.

Iwa Matias aposel kambono dje i pakna wori

12 Iwa soka kandja embe djipillka, aposel
kambono kam mekbe Olip we dji ge kere,
er yem Jerusalem pi. Kam mekbe Olip ne,
Jerusalem ge nu tupa taimane kona kwa
embe yepill.
13 Kambono Jerusalem er pakna po rum
plato pa pa yei al ge pi. Ga kambono moi ge
embe mal moi. Pita, Jon, Jems, Endru, Pilip,
Tomas, Bartolomyu, Matyu, Alpias wariye
Jems ne, Saimon epil Selot moi iwa ge ne,
Jems wariye Judas ge moi.
14 Ege ege kambono yemaka, ana pende
yemaka, Jisas me Maria yeika, alla Jisas
age kambono ge yemaka, kambono porapora ge nomane taimane paika, makai to
molo, kamang yemoi.
15 Kune ge Jisas pillgi dji una moi ge, 120
mal moi.
16 Embe molmaka, Pita aglo molo embe
dji, agana ambana kambono, iwa Judas
kaima po una dje iwo Jisas kaye toi al ge,
Baibel kandja bolo wori pai ge God dji
mal kaima pai kanpin. Kamasa God yene
Murble dje wori, wo Depit moi al djika
Depit pille Baibel al pepa bolo pagi mal ge,
megiye toi.
17 Nono una 12 pela mopin al ge Judas
aike mopin. Jisas nono kogo yembon dje
pille dji mal ge, une Judas ge aike yenda dje
pille dji.

18 Ba alla iwa Judas ge une ke yei al ge,
una ku iwo une top toi mal ge, une ipo
makimb ta top to i, makimb al ge, une
po kulngamb yage makimb al toika, yene
kumbe al billa djika, yene elle ge porapora,
tulup to er orko wo makimb al moi.
19 Iwa Judas embe yei ge, Jerusalem una
porapora ge pille, Judas makimb top to i
al ge, una kandjiye gun ta yei dumo Akel-
dama we dji. Kandjiye ge Jerusalem una
kandjine dji al ge meyam dumo yero we
dji.
20 Buk Song Baibel al paro ge kandja
embe dje bolo wori pai,

Yene numbiye gullye ge wapra yendaka,
una ta namoye. Une kogoye ge una
djell ta wo i kogoye yenda we dji
(Buk Song 69.25)

21-22 Baibel kandja embe dje bolo pagi
pille, nono Iwa Kerman Jisas boll aike wan-
pin una mormon ge, iwa taimanta dje i
nono una 11 pela mormon al pakna wor-
bon. Asa Jon Jisas nu pagle awi ege ge ye
pa pika, are God Jisas dje i er pla kupill al pi
ge, iwa ta nono dje imbon iwa ge, une wal
porapora yei kani mal embe dje imbon. No
una 11 pela mormon al ge une wo nono
boll aike moyaka, Jisas golo aglo erwo gun
pi mal, no kandja djimbon mal ge, iwa ge
para wo no boll molo kandja djinda we dji.
23 Pita kandja embe djika, iwa soka
mopill ge una djimaka soka aglo mopill.
Ta Josep kandjiye ta Barsabas, kandjiye
ta Jastus we dji. Alla, iwa ta une agi ge
kandjiye Matias we dji.
24-25 Iwa soka ge mopillka, kambono ka-
mang ye awo embe dji, Iwa Kerman, una
porapora nomane paro mal ge ni kanker-
den. Judas kogo yenda mal kere er po
dumo moya al ge une pi pora dji, ni djim-
benka no kanbon, iwa soka mormell ge ta
wo aposel mal moya. Embe molo, Judas
kogo yei mal ge wo yenda we dji.
26 Kambono kandja embe dje kere, ku ta
i tukiye gakle mal embe yewormaka, yage
toi ge iwa Matias dji mal ge pai. Paika,
kambono une dje i pakna wormaka, aposel
11 pela moi al ge une para pakna moi.

2

Ege Pentakos yeika God Murble dje worika una moi al woi

1-2 Ege kerman Pentakos ge yeika, Jisas
pillgi dji una makai to molmaka, ola dje
kamkopo kerman mu djindo mal ge embe
djika, ga numogto ami dje moi al ge mu
kermanke dji.
3 Mu embe mal djika, wamo albene mal
wo una ngambalne al do papa yei. 4 God
yene Murble dje worika, wo una nomane
al po puka to moika, una djelldjell kandjine
pai mal ge kambono kandja ge dje moi.
5 Kune ge Juda una lotu pille pla yemoi
una pende wo Jerusalem ge moi. Ga
yenekne dumene djelldjell molo pa ye
wani al ge kere er Jerusalem pakna wo
moi.
6 Molmaka kamkopo kerman ge mu
djika, Juda una merke wo moi ge, pille wo
makai to molo, yenekne kandjine djelldjell
pai mal ge aposel kambono kandja ge dji-
maka, kambono pille aya dji.
7-8 Kambono gok dje, aya dje molo embe
dji, una kandjine djelldjell dje mor una
ge, dumo Galili una porapora mor ba, no
kandjine taimantaiman dje paro mal ge
kambono kandja embe djinj ge, namba
mal yei pille djinj ne?
9 No mormon ge dumo djelldjell una
wopin mormon. No dumo Partia, Midia,
Elam, distrik Mesopotemia, distrik Judia,
propins Kapodosia, Pontus ne, Esia,
10 distrik Prigia ne, Pampilia, dumo Idjip
we djinj ge, distrik Libia djeke al dumo
Sairini yero ge ne, Rom we dji al ge pende
wopin mormon. Una no mormon ge, Juda
una ne, epil djell Juda una boll lotu aike
djinj una mor ge ne,
11 dumo Krit una ne, distrik Arebia una
mor mal ge embe mormon. Ge namba mal
yei pille una God kogo kerman yendo mal
ge kandja djinjka, no kandjine djelldjell
pai mal ge pirmon ne? dji.
12 Una porapora aya dje molo, kamalne
ngundjo molo, yenekne dje pille embe dji,
wal embe mal yenj ge namba mal yei pille
yenj ne? dji.

13 Ba una pende kandja dje bakalo awo
embe dji, ge man, ga kandja embe djinj ge,
nu wain merke noi pille dje mor we dji.

Pita pene molo kandja dje una awi

14 Djimaka Pita aposel 11 pela boll aike
molmaka, une aglo molo kandja kerman
dje una moi al awo embe dji, Juda una ye
mor ge ne, Jerusalem una porapora ye mor
ge, na kandja dje ye aundo ge ye pillme! Ye
ipon wal pille kane yenj mal ge, na kandja
me dje ye aunaka ye piye. 15 Kambono nu
dongall noi dje kaninj ba ge man! Ipon
yero ge kamkumaikekana 9 oklok yero.
16 Kambono kandja embe mal djinj ge,
asa propet Joel pepa bolo pagi mal ge djinj.
Une pepa bolo embe dji,

17 God embe dji, ege pora djinda poke
manda yendaka, na Murblena dje
wornaka, wo una porapora moye al
ge po moyaka, ye warne ambone
kambono kandja propet djineke, ye
warne komdjill kambono nalene al
yenda kanneke, ye iwoga mor ge
oukumb kanneke embe yene.
18 Embe yenda kune ge, na boina iwana
kambono moye al, na Murblena dje wor-
naka kambono boll po moyaka, ga kandja
propet embe djine.
19 Kona pla kupill al ge, na wal kayekaye
ta mal yeno. Kal makimb al ge na
djep yenaka, kunda pandaka, una goyeke,
wamo dondaka wamo er kerman yendaka,
20 Iwa Kerman wonda ege kerman ge yen-
daka, une kandjiye kerman paro mal una
kanne ba, asamoll olpa emill yendaka, tak-
ene bage yendaka, meyam worda.
21 Wal porapora embe yenda poke ge, una
God Iwa Kerman, ni na wandill golo pak to
awe! dji dal, Iwa Kerman ge i yem worda
wopake moye we dji *(Jol 2.17-21,28)*

22 Israel una ye mor ge, na kandja djindo
ge ye pillme! God ye ombine dje awi, Jisas
dumo Nasaret iwa moi ge, une wo kogo
dongall ye, wal ta mal ye, wal kayekaye yei
al ge, God dje wori wo embe yei, ye kani.
23 God iwa ge ye aglene al awi ge, yene
asa embe yenda dje pi mal, yene nomane
pai mal ge pille iwo ye awi. Ye une ge i, una
singare ke yei una moi al aumaka, ga une
ipo iko pera al nil togoi.
24 Ba goi me ge amblo gi djinda kune
nayei, God une ngembill dongall golo
djinda dje i yem djika, aglo erwo gun pi.
25 Jisas po kogo embe yenda ge, iwa Depit
asamoll pepa bolo embe dji,

Na kando, Iwa Kerman ge na boll ege ege
yendo. Une na boll moyaka, wal ta
na boll yenda ge, na kand golo, gok
nadjino.
26 Une embe yendo pille, na ellna tukna
arngan yendaka, na wopille yau tano, na
goyo ge kand nagoyo.
27 Una goi dumo puno ge ni nakerben, ni
boin wopake moro ge gakle golo bis yenda
ba ni djimbenka, une gakle bis nayenda.
28 Na gun molo pano ge ni na ombine dje
awin pora dji. Ni yembenka na ni boll molo
wo piyo we dje Depit pepa embe boi we dji
(Buk Song 16.8-11)

29 Agana ambana kambono, na kandja
kaima dje ye aundo. Nono gollne King
Depit ge une goi gull toi yei kanmon.
30 Ba God Depit moi al embe dji, are ni
womban taimanta moya ni king moren
mal embe une king molo una kantau
yenda we dje kandja embe dje wori yei,
Depit propet molo kandja ge pille moi.
31 Depit Baibel al pepa boi ge, yene pille
naboi. Are Iwa Krais God dje worda yene
unakiye i yem worda iwa ge goya ba God
kere naunda. Goya ge golo pa namoya
yene gakle bis nayenda. God dje worda
iwa Krais ge aglo erwo gun punda mal ge
Depit embe kane pepa bolo pagi.
32 Iwa Jisas ge God dje worika une aglo
erwo gun pi mal ge no porapora kane dje
una aunmon.
33 God Jisas dje i pla worika, yene agle
woto moi. God asa embe dji, na Murblena
ge ni auno we dji. Dji mal ge une Jisas
awika, Jisas dje worika, God Murble una
moi al woi. Woi al ge, wal porapora ye pille
kane yenj ge me embe mal paro.
34 Jisas alla er pla kupill al pi mal ge Depit
embe er napi ba, une pepa boi ge embe dji,

God Iwa Kerman molo na iwa kerman moi

al embe dji, na moro al aglena woto
ni wo ami dje mole! dji.
35 Na ni kundayem una kamblo kal woro
kerno we dje pepa embe boi we dji *(Buk
Song 110.1)*

36 Embe yei pille ye Israel una porapora
na kandja djindo ge pillme! Iwa Jisas ye ipo
iko pera al nil togoi iwa ge, God yeworika,
une nono i yem djinda mopon Iwa Kerman
moro we dje Pita embe dji.

Una merke nomane ake to, nu pai

37 Pita kandja embe djika, una pille kum-
bene boika, po Pita ne, aposel kambono
moi al embe dji, agana kambono! No
namba yembon ne? dji.
38 Djimaka Pita embe dji, ye nomane ake
tome! Ye taimantaiman dje mor ge Jisas
Krais kandjiye al nu paneke, God ye sin-
gare ke yei ge kere aunda. Ye embe yei dal,
God yene Murble ge wal gorwulle mal ye
aunda.
39 Aunda ine we dje God embe dji ge, ye
una mor ge pille dji. Alla, ye yenekne ne,
ye wombane ne, una kam ellke God Iwa
Kerman dje inda una ge, ga porapora auno
we dje pille dji we dji.
40 Pita kandja merke dje kandja dongall
dje awo embe dji, ye kanpol to molme!
Man panda, ipon singare ke yenj una God
tonda mal ge, une ye para embe tonda we
dji.
41 Pita kandja embe dji ge, una merke
kumbene al boika, nomane ake to nu pai.
Pai kune ege taimane ge, una 3,000 mal,
Jisas pillgi dji una moi al er pakna woi.

Una moi ge nomane taimane kaima pai

42 Aposel kambono kandja beke awi
ge, una moi ge pille i. Yenekne no-
mane taimane paika, kwa aike no, kamang
yemoi.
43 Aposel kambono kogo dongall ye, wal
ta mal merke yemaka, una porapora moi
ge kane allall toi.
44 Una pillgi dji una wal kannoi ge no
wal nayero, nono porapora wal yero we
dje nomane embe pai.
45 Yenekne dumene makimbne ne, kon-
bona moi ge ipo ku bolo i. Una wal kan-
nanoi una moi al awo embe yei.
46 Ege ege er lotu numb kerman po
makai to molmaka, nomane taimane
paika, ellne tukne arngan yeika, yenekne
er numbine al po kwa aike no embe yemoi.
47 God kandjiye amblo pla wormaka,
una porapora moi ge, ga pille wopake pi.
Ege ege Iwa Kerman yemolo una pende dje
i yem woro, pillgi dji una moi al dje i pakna
worika, una molo er merke merke pi.

3

Iwa ta kake ke yei ge alla wopake yei

1 Kune taimanta taman pika 3 oklok mal
embe yeika, Juda una kamang ye ye yei
poke ge, Pita ne Jon po lotu numb kerman
gull pai al pakna boll dje yepill.
2 Lotu numb kerman una pakna popo
yei al ge gull djillake ta yei, kandjiye gull
djillake wopake we dji. Yei al ge, kake ke
yei una ta moi. Me kui kune ge embe ye pai.
Lotu numb kerman pakna popo yei al ge,
una iwa ge iwo wormaka, une pene molo
ku kokane eri dje moi.
3 Une embe yemoika, Pita ne Jon er
pakna womboll dje yepillka, une kane
embe dji, ye na wal ta ause! dji. 4 Djika soka
une kane pagle Pita embe dji, no kane! dji.
5 Une soka ku aumbell dje kanmoika,
6 Pita embe dji, na ku ta naparo ba, na
wal ta paro ge ni auno imben. Na Jisas
Krais dumo Nasaret iwa kandjiye al ge na
kandja dje ni aundo, ni aglo, kond er piye!
djindo.
7 Pita kandja dje kere une iwa ge agle
woto amblo i pla wori. Ola dje une kake
tukiye ne, kake nale al ge aike wopake yei.
8 Embe yeika une plo dje, aglo molo kond
kamblo er pika, Pita ne Jon boll aike er
lotu numb kerman pakna pumaka, une
kond kamblo duse dje molo, God ni na
ye wopake ye awin we dji. 9 Une kamblo
kond po God kandjiye amblo pla woro yei
mal ge, una porapora lotu numb kerman
pakna moi ge kani.
10 Asa gull djillake kandjiye wopake we
dji yei al ge, une ku kokane dje moika, una
kane kane yei ba, alla ipon une kiwa moi
ge una kane gok dje, aya dji.

*Una lotu numb kerman pakna yei al moi
ge Pita po kandja dje awi*

11 Wal yei mal ge una kandja ge pille, gok
dje muk dje wo iwa ge kanbon dje woi. Woi
al ge dumo ta yei ge Solomon dumoye yei
we dji. Yei al ge, iwa ge po Pita ne, Jon soka
aglo mopill al kagle moika, una wo kani.
12 Una wo moi al ge Pita kane embe dji,
Israel una ye mor ge, ye namba yei pille
iwa ge kane gok djinj ne? Ye namba yei
pille no kane kolo yenj ne? Iwa ge kake
al wopake yei ge no soka yembene dongall
pai pille une kake wopake yei mo? No
God nale al wopake mopill pille une kake
wopake paro mo? Ge man!
13 God yene yeika, une kake kiwa yei.
God ge Abraam, Aisak, Jekop Godne ne, no
gollne Godne moi iwa ge, une boiye Jisas
kandjiye amblo pla wori. Ye Jisas kaye to
ipo iwa Pailat moi al kot ye awo man dji.
Une kaye pai al ge Pailat dje orko worno dje
yei
14 ba alla, iwa wopake kaima moi ge, ye
man we dji, iwa djell ta una togolo golo yei
iwa moi al ge, ye po Pailat moi al embe dji,
iwa ge dje orko wore! dji.
15 Una nomane gun aundo iwa ge ye ipo
togoi ba, God i yem wori, no kane djinmoll.
16 Iwa ye pille kane yenj ge no Jisas kand-
jiye al pillgi djipill pille yembe dongall
indo. Jisas yene yeika no pillgine al iwa ge
wor gun pi ye kaninj.

17 Agana kambono mor ge na ipon
kando. Ye Jisas ipo ye ke ye awi ge, ye
napille yei, alla ye iwa kerman kambono
para napille yei.
18 Asa God propet kambono moi al dje
worika, wo ye gollne moi al kandja dje
pene woro awo embe dji, God Krais dje
worda, wonda ge una togoye we dji. Dji
mal ge, ye Jisas togolo yei ge, propet asa dji
mal ge kaima pai.

19 Ye singare ke embe ye waninj ge ye
nomane ake to God moro al wome! Ye
embe yei dal, ye singare ke ye waninj ge
God kill gulo woro kere aunda.
20 Ye embe yei dal, une ge yene yembe
dongall ge iwo ye mor al aunda, alla une ye
pille, iwa Krais Jisas dje worda, ye mor al
wonda.
21 Krais moro ge une kupill al molo
pamoyaka, God wal porapora gun yenda
kune ge, iwa Krais alla wonda. Wal pora-
pora gun yenda kune ge, kamasa ke God
yene propet kambono moi ge kandja ge dje
pepa bolo pagi.
22 Iwa Mosis asa kandja taimanta dje
pepa bolo pagle embe dji,

Ye Iwa Kerman God ge dje wordaka ye
moye al ge propet na moro mal
embe are ta wonda. Alla une kandja
porapora djinda mal, ye pille kane
yemolme! dji.

23 Alla ye pille kane embe ta nayei dal, God
yene unakiye mor al ge i orko woro togoya
we dje Mosis pepa embe boi. *(Lo 18.15,*
18-19 ne, Wok
Pris 23.29)

24 Propet Samuel pepa ge bolo po goika,
alla propet kambono are bolo pumaka,
kambono porapora ipon ege manda mor-
mon ge pille pepa bolo pagi.
25 Propet wombane mor ge, ye mor. Alla
God ye gollne boll kandja gopa ta to dji
ge, une ye pille dji eri. Une embe dji, na
ye Godne moyaka ye na unakna moye we
dji. Kandja ge God dje Abraam moi al awo
embe dji,

Ni womban taimanta molo yendaka, una
dumo porapora yero al moye ge
wopake moye we dji *(Stat 22.18)*

26 God ye wopake ye auno dje pille, yene
boiye iwa dje wori woi. Une ye moi al ge
asamoll woi. Ye singare ke ye waninj ge
kerne dje pille dje wori woi we dje Pita
embe dji.

4

Una wo Pita ne Jon ipo kaye wori

1 Pita ne Jon kandja dje una awo mopil-
lka, opa gale awi una ne, Sadusi una ne,
lotu numb kerman eine iwa kerman ta moi
ge, porapora wo,
2 ellne kumbso iwa soka awi. Jisas aglo
erwo gun pi mal embe, una aglo erwo gun
pine we dje kandja embe dje mopillka, ga
woi ge ke pille
3 iwa soka ambi. Amblo kot ye aumbon
dje pi ba, emill pa pora dji, ga kane soka ipo

kaye numb woro embe dji, kumaikekana nono kot yembon we dji.

4 Kambono wo embe yei ba iwa soka kandja dje una aupill al ge una merke Jisas boll pillgi dji. Una pillgi dji una er pakna wo molmaka 5,000 mal embe moi.

5 Kamkumaikekana, Juda una kerman kambono ne, ngambalne pai una ne, God lo beke awi una yemaka, kambono wo Jerusalem makai to moi.

6 Ga moi ge ta opa gale awi iwa kerman Anas ne, yene epilye iwa Kaiapas, Jon, Aleksander ne, ga epilene pende boll aike wo moi.

7 Kambono embe molmaka, Pita ne Jon dje i pakna wormaka, iwa kerman kambono kandja dje soka awo embe dji, iwa kake ke ye pai ge ye soka yembene dongall ge namba mal paika ye i gun worpill? Una ne mal kandjiye al yepill ne? dji.

8 Djimaka God Murble Pita boll moika Pita embe dji, iwa kerman kambono ne, ngambalne pai una, ye

9 no kot ye awinj ge me embe mal paro. Iwa ta kake ke ye pai ge no ye wopake ye aupillka une alla erwo gun pi al ge, ye me ge pille no kot ye awinj.

10 Ye embe yenj ge pille, ye iwa kerman kambono mor ne, Israel una porapora ye mor ge ipon na kandja dje ye aundo ge pillme! Iwa kake ke ye pai alla kiwa molo ye nalene al aglo molo embe yendo ge, Jisas Krais dumo Nasaret iwa kandjiye al une kiwa moro. Ye ipo iko pera al nil togoi iwa ge, God yeworika une aglo erwo gun pi iwa ge, une kandjiye al iwa ge kiwa moi.

11 Baibel al kandja dje pepa bolo pagi mal ge, une pille boi,

> Ye numb takbon dje yei al ku taimanta pai ge ke moi pille keri. Ba alla ku ge wopake uro kaima pai una ipo numb dongall taki we dji *(Buk Song 118.22)*

12 Jisas kandjiye taimane al ge God una i yem woro natonda. Makimb al una kuruwo kama kandjine merke paro ba, Jisas kandjiye al nono i yem woro natonda we dji.

13 Pita kandja embe djika, iwa kerman kambono kani, soka pepa mon ta nakanpill, una kiwa mopill, ba soka kandja dongall djipill pille kambono aya dje iwa soka Jisas boll aike wani una we dje kani.

14 Ga kandja ta djimbon dje kani ba, asa iwa kake ke moi una ge Pita ne Jems boll aike molmaka, ga kane kandja ta djine napai.

15 Embe pai pille, ga kambono dje bekle woro pagle yenekne molo embe dji,

16 Iwa soka ge namba yembon? Soka kogo dongall ta mal yepill ge Jerusalem una pille kane yenj. Soka embe nayepill we djimbon ge kune nayenda.

17 Ba alla wal yei mal ge una kandja dje wai dje djine dje pille iwa soka mopell al kandja dongall dje awo embe djimbon, Jisas kandjiye ge ye po una dje naumbell we djimbon we dji.

18 Dje kere pagle, ye er numog wose dji. Wo mopillka, ga embe dji, ye Jisas kandjiye ge dje una nause dje man dji.

19 Embe djimaka, Pita ne Jon embe djipill, God nale al wopake yembon mo nayembon ge, ye djine. No ye kandja djinj mal yembon mo God kandja djindo mal yembon? Ye namba we dje pir?

20 No wal pille kane yepill mal ge kandja nadjimboll ge kune nayenda.

21 Djipillka iwa kerman kambono kandja dongall dje awo embe dji, ye embe yenmell ge alla nayese! dji. Embe dje kere, soka dje orko wormaka er pupill. Soka kogo dongall yepill mal ge una porapora kani, God kandjiye amblo pla wori pille, iwa kerman kambono tambon dje kani ba wal me ta napai.

22 Asa kake ke yei iwa moi ge kognumb 40 pela mal embe moi.

Una yembene dongall i Jisas kandjiye djimbon dje pille kamang yei

23 Soka dje orko wormaka, yenekne unakne moi al po, opa gale awi una kerman ne, ngambalne pai una porapora yei mal ge, dje aupill.

24 Djipillka una nomane taimane paika God pille kamang ye embe dji, Iwa Kerman, ni kupill makimb ne, nu solwara ne,

wal porapora moro ge ni nenem ye yen iwa moren.
25 Ni Murblen moro ge une djika ni boin una Depit ge pille embe dji,

Namba yei pille una epil djell una God boll ellne kumbso awinj? Alla namba yei pille una kandja begle God boll kunda yembon dje yenj ge kiwa mal yenj?

26 Makimb al una king kambono ne, iwa kerman kambono porapora wo Iwa Kerman boll kunda bopon dje yei. Alla Iwa Kerman dje wori Krais ge ga une para aike tambon dje yei we dje Depit pepa embe boi *(Buk Song 2.1-2)*

27 Depit pepa boi mal ge Erot ne, Pontius Pailat ne, Israel una ne, epil djell una porapora wo dumo ge makai to molo, ni boin iwa wopake moi dje worin iwa Jisas tambon dje kandja begle pi.
28 Ga kandja embe dje begle pi ge ni nomanin pai mal pille, ni yemben al wal are ta yenda dje pille yen mal ge kambono wo embe yei.
29 Iwa Kerman, ga no tambon dje yenj ge ni kanden. Ni yemben dongall no aumbenka, no ni boin una mormon ge, kand nagopon, ni kandjin dume dje, dje una aumbon.
30 Jisas ni boin iwa wopake kandjiye al ge, ni nenem aglen al, una ke tonda i gun woro, kogo dongall ye, kogo ta mal ye embe yemben we dji.
31 Kamang embe ye kermaka, numb numog to moi al ge puga kerman djika, God Murble wo ga boll puka toika, kand nagolo God kandjiye dje pene wori.

Una agane ambane pende moi ge pak to awi

32 Jisas pillgi dji una porapora nomane taimane paika, kumbene taimane yeika, yenekne wal kannoi ge kane embe dji, ge no wal eri man, una porapora wal moro we dji.
33 Aposel yembene dongall paika, Iwa Kerman Jisas golo aglo erwo gun pi mal ge, ga kandja dje pene wori. Alla, God wopake kaima ye kambono awo moi.
34-35 Una numbine makimbne ta yei ge ga po ku bolo iwo, aposel kakene al wori. Aposel kambono ipo una wal kannanoi una moi al awi. Ge pille, pillgi dji una moi al una wal kannanoi una ta namoi.
36 Iwa ta moi ge dumo Saiprus iwa yene kandjiye Josep we dji. Aposel kambono kandjiye ye Barnabas we dji. Kandjiye Barnabas me ge une kandja arngan ye dje aundo iwa. Une epilye Lipai una moi.
37 Yene makimbiye ta yei ge po ku bolo iwo aposel kakene al wori.

5

Iwa Ananaias game Sapaira boll God nale al kende djipill

1 Iwa ta Ananaias we dji ta moi ge une game Sapaira boll aike molo, yenekne makimbne ta yei ge soka po ku bolo ipill.
2 Soka ipill ge ku tuge yem seke pagle, ku tuge yem ge Ananaias iwo aposel kakene al wori.
3 Iwo worika Pita embe dji, Ananaias, namba mal yei pille Satan ni kamalen toika, ni pora we dje awo, God Murble kandja kende dje awo, makimb ku bolo in ge ni ku tuge yem ipo seke pagren ne?
4 Makimb yei ge ni ye mon poke ge ni makimbin yei. Alla, are ni ku bolo in ge ku ge ni kuin eri yei. Ni nomanin namba mal pai pille ni singare ke ge yenden? Ni makimb una moi al kandja kende nadjin, ni God moi al kandja kende djinden we dji.
5 Pita kandja embe djika, Ananaias pille, ola dje yage kalto goi. Goika una kandjabe tomaka, una pi ge kand kerman goi.
6 Ananaias golo paika iwa komdjill kambono po kon allap iwo, were pagle, i bekle po gull to pagi.
7 Gull to kermaka 3 pela awa mal embe erwo pika, Ananaias gamegama napille molo, er numog woi.
8 Wo moika Pita embe dji, ni kandja djiye! Ye soka makimb ku bolo ipill mal ge, ye ku boll boll iwo aupill mo? dji. Djika ana ge embe dji, ge wale, iwo aupill we dji.
9 Djika Pita embe dji, ye soka nomane namba mal pai pille Iwa Kerman Murble moi al kandja kende dje awo, une yembe paro mo naparo ne dje su yenmell ne? Ni

kane! Una ni wogan ipo gull to pagi una kambono ge er woi. Numb djillake al molo, ni para tublo ipo gull tambon dje wonj! we dji.

10 Djika ola dje ana ge Pita kake al yage kalto goi. Goika iwa komdjill kambono numog wo kani ana ge golo pai. Paika kambono ana ge ipo, woge goi gull to pagi al manda ge gull to pagi.

11 Wal embe yei ge una pillgi dji una kand kerman goi. Alla una dje pumaka una porapora ge para kand kerman goi.

Ke to pai una ge Aposel kambono po i gun woro awi

12 Aposel kambono po una moi al wal ta mal ye, kogo dongall ye embe yei. Lotu numb kerman gull pakna to, Solomon dumeye we dji yei al ge, pillgi pai una porapora po makai to molo molo yei.

13 Ga embe moi ge una pille pla ye awi ba kand goi, pakna po ga boll aike mopon dje nayei.

14 Una ga boll aike mopon dje nayei ba iwana merke er pakna wo Iwa Kerman boll pillgi dji. Ege ege er pakna wo molmaka, una merke moi.

15 Aposel kambono kogo embe yenj we djimaka, una po ke toi una moi iwo kondwe al wormaka, palbam al molmaka, kunom al molmaka, Pita wondaka yene minman yemolo una ta ambi dal, una ge erwo gun punda dje pille una iwo kondwe wori moi.

16 Jerusalem dumo manda moi una ge para aposel moi al woi. Woi ge ke toi una dje i, kum ke tukne al moi una dje iumaka, ga porapora erwo gun pi.

Aposel kambono kaye pai al ge tau agelo ta wo i orko wori

17 Aposel kogo embe yemaka, opa gale awi iwa kerman moi ge ne, yene ye noi una Sadusi kambono moi ge yemaka, kane minj i, wo

18 aposel kambono amblo ipo kaye numb wori.

19 Wormaka pamoi ba, emill paika, Iwa Kerman dje worika, tau agelo ta wo kaye numb kond yapro woro, aposel kambono i orko woro embe dji,

20 ye lotu numb kerman gull pai al pakna po aglo molo, Jisas ye nomane gun awi mal kandja ge dje pene woro auneke una piyembe! dji.

21 Djika kam tagika aposel kambono lotu numb kerman gull pai al pakna po una moi al kandja dje awi.

Kune ge opa gale awi iwa kerman ne, yene ye noi una kambono ge boll aike djimaka, Juda una kot kerman dji al ge, ga Juda una ngambalne pai una er pakna woi. Kambono embe yemolo kandja sigiye dje wormaka, una pende kaye numb po aposel dje imbon dje pi.

22 Imbon dje pi ba, po pillau dje kani, kaye numb ge aposel kambono pa namoi. Namolmaka kambono er yem po embe dji,

23 kaye numb pupin ge dongall pai. Eine kambono numb kond djillake al aglo moi. Ba no kond yapro kanpin ge aposel kambono pa namoi we dji.

24 Kandja embe djimaka lotu numb kerman eine iwa kerman ta yeika, opa gale awi una kerman kambono ge yemaka, kambono kamalne ngundjo pille embe dji, namba mal yei pille aposel kambono kaye numb ge pa namor ne? dji.

25 Kandja embe djimaka, iwa ta wo embe dji, ye pir mo! Ye una ipo kaye numb woro pagi una ge, er lotu numb kerman po aglo molo kandja dje una awo mor we dji.

26 Djika lotu numb kerman eine epilye boll po aposel kambono amblo, una no ku togolo djine dje pille aposel kambono kiye dje iwi.

Kot kerman dji al ge aposel kambono kand nagoi

27 Ga embe ye iumaka aposel aglo molmaka, opa gale awi iwa kerman kot ye awo embe dji,

28 no ye kandja dongall dje aupin. Ye Jisas kandjiye ge nadjime djipin ba, Jerusalem una porapora moi al, ye po kandja dje awi una pi. Ye embe yenj ge ye Jisas gakle al meyam toi me ge no boll worbon dje yenj we dji.

29 Une kandja embe djika Pita ne, aposel kambono embe dji, no God kandja djinda mal yembon ge kune yendo. Una kandja djine mal yembon ge kune nayendo.

30 Ye Jisas ipo iko pera al nil togoi ge God
nono gollne godne moro ge, une yewori,
Jisas golo aglo erwo gun pi.
31 God Jisas i pla wori, agle woto moro.
God embe yei ge Jisas Iwa Kerman moya,
Israel una nomane ake taneke singare ke
yenj ge kero awo, i yem worda dje Jisas i
pla wori.
32 God wal embe yei ge no kane djinmon.
God Murble para aike kane djindo. Una
God kandjiye pille yenj una God Murble
awi ga boll moro.

Kot dji al ge Iwa Kerman Gamalyel we dji ge une kandja dji

33 Pita kandja embe djika, una kerman
kambono kumbene ke yeika ga togopon
we dji.
34 Parisi iwa kerman ta moi une kandjiye
ge Gamalyel we dji. Une God loye dje awi
una moi, alla una porapora une wopake
pille awi. Iwa ge aglo molo embe dji, ye
Aposel kambono dje bekle worneke ege
tuge ta molo alla djimbon we dji.
35 Dje bekle woro kermaka, une embe
dji, Israel una ye mor ge, ye aposel kam-
bono tambon dje yenj ge pillpol tane.
36 Ge kamasa iwa Teudas we dji ge une
yene iwa kerman moyo dje, una 400 dje i
pakna wori. Ba una po Teudas togolmaka,
une wombaye kambono seke po er djelld-
jell pi. Alla, une wal yeno dje pi ge yage kal
toi.
37 Embe yeika alla are, gapman una
kandjine boi poke ge, dumo Galili iwa Ju-
das we dji ge wo djika, una merke i pakna
woro po Rom una tambon dje yei. Ba una
Judas para aike togolmaka yene wombaye
seke er djelldjell pi.
38 Una wal embe yei ge pille, na ye
kandja embe dje aundo, ye aposel kam-
bono tonagoye. Kiwa moyebe! Ge aposel
kambono kogo yenj ge makimb una no-
mane paro mal pille yei dal, kogo ge yage
kal tonda, megiye natonda.
39 Ba God dji po kogo embe yenj ge,
ye kambono kamblo kal worne kune
nayenda. Ye yenekne God boll kunda yene
paro we dji.
Une kandja embe djika una kerman
kambono pille kune we dji.
40 Aposel kambono alla dje i numog wori.
Molmaka, ga djimaka una wo ka pirn-
gangill iwo tomaka, una kerman kambono
embe dji, ye Jisas kandjiye ge alla kaima
nadjime! dji. Dje kere aposel kambono dje
wormaka er pi.
41 Kot kerman yei al kere wopille embe
dji, yenj ge, ngandjill gopon mal pai ba God
pora we dje pi al, Jisas kandjiye al nono
tonj ge wo pirmon we dji.
42 Ege ege aposel kambono lotu numb
kerman gull pakna yei al molo, una
numbine al po, kandja wopake dje awo
embe dji, God iwa ta dje worda wo ye i yem
worda we dji ge, Jisas wale woi we dji.

6

Aposel po iwa 7 pela dje i

1 Kune ge Jisas kogoye una merke er
pakna wo pamolmaka, una merke kaima
moi. Jisas kogoye una merke moi ge pende
kandja Grik djimaka, pende kandja Aram
we dji ge djimaka embe yei. Kune ge
kandja Grik dji una moi ge i yem djimaka,
kandja Aram dji una i yem djimaka nonga
dji. Kandja Grik dji una moi ge po aposel
kambono moi al embe dji, ye kwa ne, ku
ege ege bill bolo awinj poke ge, no ana
kangill kambono mor al ge ye bill bolo
nawinj we dji.
2 Djimaka aposel 12 pela pille kandja
djimaka, Jisas kogoye una merke pende
moi ge wo molmaka kambono embe dji,
no wal bill bolo aumbon ba, nonekene God
kandjiye dje una aunmon ge kere po kogo
embe yembon ge kune nayendo.
3 Agana kambono, ye una moye al ge iwa
7 pela dje ine. Una nalene al, iwa 7 pela ge
nomane wopake panda moye. God Murble
ga boll aike moya moye. Una embe moye
ge ye dje kogo ge al worne.
4 Nono aposel una mormon ge, no ka-
mang ye, God kandjiye dje orko woro awo
embe yembon we dji.
5 Djimaka, una porapora wopake pille
awi. Una 7 pela kogo dji yei ge, kandjine
embe mal pai. Iwa ta ge Stipen we dji.
Une ge pillgi djika, God Murble une boll
puka to moi. Iwa ta ge Pilip, ta Prokorus,

ta Nikanor, ta Timon, ta Parmenas, ta Nikolas. Iwa Nikolas we dji ge une dumo Antiok una moi. Une Juda una namoi ba, Juda una lotu yei mal ge une lotu embe yei.

6 Iwa 7 pela ge una dje iwo aposel kambono moi al wormaka, aposel aglene woro kambono amblo, kamang ye awi.

7 Embe yemaka God kandjiye wai dji. Jisas kogoye una Jerusalem moi ge wo merke kaima molmaka, opa gale awi una pende merke Jisas boll pillgi dji.

Juda una wo Stipen to kot ye awi

8 God nono wopake pille awi mal ne, yene yembe dongall pai ge, iwa Stipen boll puka to moi. Une po kogo dongall yei, wal ta mal ye wani.

9 Une embe yei ba, Juda una wo une boll nonga dji. Una wo dji ge Juda lotu numb ta kandjiye Una boi kogo dje wori kiwa mor lotu numb yei we dji. Ga Juda una molo dumo Sarini womaka, dumo Aleksandria womaka, propins soka Silisia ne, Esia womaka yei.

10 Kambono wo Stipen boll nonga dji ba, God Murble Stipen boll moi pille, une kandja dji ge, kambono kandja wulle dje yem worbon dje yei, man pai.

11 Man paika, kambono po una pende ku awo kandja begle embe dji, ye po embe djine, iwa Stipen ge God ne, Mosis kandjine dje ke ye awi mal pupin we djine we dji.

12 Kambono po embe djimaka una pille ellne kumbsika, ngambalne pai una ne, God lo dje awi una po Stipen amblo, nonekene Juda una kot kerman paro al ge ipo kot ye aumbon we dji.

13 Dje una pende dje wormaka, ga aglo molo kandja kende dje embe dji, ege ege une lotu numb kerman dje ke ye, God lo bolo pagi ge dje ke ye awo embe yendo.

14 Une kandja ege ege dji pupin ge une kandja embe dji, Jisas Nasaret iwa wo Jerusalem yero ge ye ke ye awo, singare porapora Mosis nono embe yembon dje pille pepa boi ge, une man dje awo, singare gun ta yembon we dje wando we dji.

15 Djimaka Juda una kot kerman dji una ge, Stipen kane gi dje kani, une gume djillake talang yei tau agelo gumane djillakene paro mal embe pai.

7

Kot kerman yei al ge Stipen kandja dje awi

1 Opa gale awi iwa kerman ge Stipen moi al embe dji, kambono kandja djinj ge kandja kaima djinj mo?

2 Djika Stipen embe dji, nena, agana ye mor ge, na kandja djindo ge ye pillme! Nono gollne Abraam moi ge une dumo Aran namoi poke, une dumo Mesopotemia pamoi poke ge, God Iwa Kerman kupill al moro une Abraam moi al wo embe dji,

3 ni dumen ne, agan kambono kere, dumo gun ta na ni ombine dje auno al ge po mopen we dji. 4 Kandja embe djika, Abraam dumo Kaldia kere, er dumo Aran pi. Po moika yene newoga goika, God alla djika une Aran kere, er Judia, ye ipon mor al ge woi.

5 God Abraam moi al embe dji, na ni dumo ge nauno dumo kembis ke pakna yero ge ni naimben ba are, dumo manda yero ge imbenka, ni womban gawan kambono are moye ge dumo ge i moye we dji. Une kandja embe dji ba Abraam ge wombaye ta namoi.

6 God Abraam moi al kandja dje embe dji,

> Ni womban gawan kambono are moye ge dumo djell ta yenda al po moye. Una mor ge wo ye, ye ke ye awo, to kaye worne. Kambono nune kogone paro ge ye po yeneke, kognumb 400 mal embe wor punda.

7 Ba una ye to kaye woro, nu kogo djine una ge, na tano. Are ye dumo ge kere erwo orko po dumo manda yero al ge na kandjina amblo pla worne we dji *(Stat 15.13-14)*

8 Asa God Abraam moi al embe dji, ye gaklene kelip taneke na nanam kandjina ni boll gopa to pagro mal una kanne we dji. Djika, Abraam wariye Aisak moika ege 8 pela erwo pika, Abraam wariye gakle kelip toi. Are, Aisak wariye Jekop moi. Are Jekop

7:8: Stat 17.10-14 ne, 21.2-4 ne, 25.26 ne, 29.31-35 ne, 30.1-24 ne, 35.16-18 ne, 35.23-26

wombaye kambono moi ge nono Juda una nane 12 pela moi.

9 Ga moi ge yenekne agane Josep boll minj i awi. Josep una djell nune kogone yenda dje pille, age kambono ipo ku bolo i. Imaka una Josep to kaye to, i er dumo Idjip pi. Ba God Josep ge nakeri. 10 Josep imb porapora kake moi ge God pak to awika, Josep nomane wopake paika, dumo Idjip king iwa kerman kandjiye Paro we dji ge, une Josep kanwopake pille awi. King Paro Josep moi al embe dji, dumo Idjip dumo porapora yero ge kantau yemben na numbina gullna ni para aike kantau yemben we dji.

11 Are Idjip ne, dumo Kanan yei al ge kam koll kerman yei. Nono nane kambono imb kerman kaki, kwa napai.

12 Embe yeika, Idjip ge kwa paro we djimaka, Jekop pille no nane kambono dje worika er Idjip pi.

13 Po kwa i er yem pi. Are dumo Idjip alla kune soka pi. Pi ge, Josep yene moi mal megiye dji, asa tormang yei ba age kambono alla womaka une embe dji, ye agane Josep we dji ge na wale moro we dji. Dji ge yene age kambono wo moi ge una djimaka iwa King ge pille kane yei.

14 Josep kandja sigiye dje worika, yene newoga Jekop ne, yene epilye porapora moi ge er dumo Idjip woi. Ga woi ge una 75 pela pora moi.

15 Jekop Idjip molo goika no nane kambono 12 pela moi ge para aike molo goi.

16 Kambono golo moi ge una i er yem dumo Sekem gull to mogi. Gull to mogi makimb ge kamasa Abraam ku silpa pende ipo iwa Amor wariye kambono moi al awo i.

17 God Abraam boll kandja dje gopa to pagi mal megiye tonda ege ge manda yeika, nono Juda una dumo Idjip mopin ge una merke kaima mopin.

18 Kune ge dumo Idjip king gun ta moi ba, une Josep asa kogo yei mal nakani.

19 Une tagemage ye, no Juda una mopin al ye ke ye awo, ye wombane ta moye ge, to bekle woro togolme! dji.

20 Embe ye pumaka Mosis me ge une kui. God wopake kanika, Mosis epilye kambono to bekle nawori ga numog molo womba kantau yemolmaka takene 3 pela wor pi.

21 Pika ga womba Mosis i bekle wori moika, Idjip king ambore wo womba Mosis ge kani. Womba ge nanam wombana mal moya dje pille, ipo yene numbiye al kantau yei. 22 Mosis kerman moika, Idjip una nomane kerman pai una kandja dje beke aumaka, une kandja dongall dje awo, kogo dongall ye wani.

23 Une embe ye wanika, kognumb 40 pela moi kune ge, yene age kambono Juda una moi mal une kanno dje er pi.

24 Une po kani, Idjip iwa ta yemolo Juda iwa ta toika soka kunda bolo mopill. Mopillka Mosis kane age pille to yem worika Idjip iwa ge bolo goi.

25 Goika Mosis kane embe dje pi, God na dje wori na agana Juda una amblo pille dje aunaka ga kaye alla napane we dje kanne we dje Mosis embe pi ba une age Juda una embe napi.

26 Alla kamkumaikekana ge, Mosis wo kani Juda iwa soka yenekne kunda bolo mopill, Mosis kane ambis yeno dje po embe dji, iwa soka, ye age age mormell, namba yei pille kunda bolo mormell ne? dji.

27 Kandja embe dji ba, age ta kunda kaki una ge une Mosis amblo pup to woro embe dji, una ne mal dji pille ni wo no boll iwa kerman molo kot piyo dje yenden?

28 Ina ni Idjip iwa ta togon alla ipon, ni para embe ye na togoyo dje yenden mo? dji.

29 Djika Mosis pille kand golo, dumo Idjip kere, seke po er dumo Midian pi. Po molo ana ta ika yene wariye soka mopill.

30 Kognumb 40 pela erwo pika, Mosis po kamkimb Sainai dumo wapra yei al po kani, iko kembis ta wamo do pai. Do pai al ge tau agelo ta wo moika 31 Mosis kane aya dje, na kannomba dje pille manda pika, Iwa Kerman ge embe dji,

32 Mosis ni asa gollin una moi ge na kambono Godne moro. Abraam ne, Aisak ne, Jekop Godne na moro we dji. Djika Mosis gakle purpur djika, kake agle toika, kane koi worno dje yei ge keri, kand goi.

33 Iwa Kerman ge embe dji, makimb ni
kamblo moren al ge, na djill mapill yei
makimb yero. Ni kaken kau ge gulo iwore!
34 Idjip una ye ke ye awinjka na unakna
imb kake, kimb yemor ge na kando. Na
kal wo ga kaye pamor ge i orko worno dje
wondo we dji. Embe yei pille, ipon na ni
dje dumo Idjip wornaka ni er yem ben! we
dji.
35 Asa Mosis age kambono une mop awo
embe dji, una ne mal dji ni kandja kot pille,
iwa kerman moyo dje yenden ne? dji. Dji
ba iko kembis ta wamo do pai al ge God tau
agelo wo embe dji, Mosis, Juda una mor ge
ni kantau yemben. Ga kaye pamor ge ni po
i orko worben we dji.
36 Djika Mosis er dumo Idjip po molo,
Juda una kaye pamoi al ge une po dje i
orko woro, wal ta mal ye, kogo dongall yei.
Nu solwara Retsi une po kogo dongall ye,
dumo wapra yei al Israel una kognumb 40
pela erwo pi moi al ge, une po kogo dongall
yei.
37 Mosis Israel una moi al po embe dji,
God dje worda ye agane propet ta wonda,
na moro mal embe moya we dji.
38 Israel una dumo wapra yei al molo
wani ge, Mosis kambono boll aike wane,
kamkimb Sainai ge Mosis er pla po moika,
tau agelo ta wo une boll God lo dji pai mal
nono imbon dje awi. Kandja ge una gun
moye kandja pai.
39 Ba Mosis kandja dji ge nono nane mop
awo, yenekne nomane paknato ge embe
dje pi, nono er yem dumo Idjip mopin al po
moponba dje pi.
40 Ga Aron moi al embe dji, nono dumo
Idjip kaye papin ge Mosis wo nono i orko
wori ba, ipon une er nam kond pundo ne?
Une er pi al ge nono nakanmon. Ge pille, ni
god kende pende ye bekbenka ga er wekle
po kondwe bon al nono ombine dje aune
we dji.
41 Kandja embe dji mal pille, kambono
god kende ta beke yei. Kogkau wombe
mal embe pai. Paika, kambono wal opa
iwo gale awo, yenekne aglene al ye beki
wal ge kane wopille yei. 42 Kambono embe
yemaka, God mop awo embe dji, olpa ne,
takne ne, kam kandjip ne, moro ge, ye
amblo pla worbon dje yene ge, pora, yeme!
dji. God kandja embe djika, propet ga pepa
are bolo embe dji,

Israel una ye mor ge, ye kognumb 40 pela
dumo wapra yei al molo wani ge, ye
na we dje pille kogkau to opa gale
awi mo?
43 Ge man, ye embe nayei. Sel lotu numb
take sellke i ye wani al ge, ye numog po na
kandjina amblo pla nawori. Ye god kende
Molek pille pla yei. Ye god kende Repan
une kam kandjip moi mal ye beke i wani.
Ye god kende ye beke ye ga kandjine ge
amblo pla wori. Ye una embe yenj ge pille,
na ye to wornaka, ye er ellke po dumo
kerman Babilon kolato pine we dje propet
pepa embe boi *(Amos 5.25)*

44 No nane kambono dumo wapra yei al
pi ge God sel lotu numb boll i wani. Sel lotu
numb yene su ye pai mal ge God ombine
dje Mosis awika Mosis pille pai mal ye beki.
45 Are God wekle po epil djell boll kunda
boika, Josua nono nane kambono boll are
wo kunda ye makimb yero ge i. I ge God
sel numb boll aike i wani. Alla, sel numb
ge molo pa yeika are King Depit
46 God une wopake pille awi una moi.
Une kamang embe yei, God, na ni pille lotu
numb ta take aunaka, Jekop wombaye wo
ni kandjin amblo pla woro aune we dji.
47 Depit kandja embe dji ba yene wariye
Solomon wo lotu numb ge take awi.
48 Solomon God numbiye take awi ba, una
numb takinj mal embe ge God pla kaima
moro una ge une gale naparo. God embe
yendo ge propet asa pepa bolo embe dji,

49 Kupill paro ge na sia king dal embe paro,
makimb paro ge na kakena wordo
al yero. Embe yero ge, ye na numb
ta take aune ge kune nayendo. Ye
numb takneke na wo waka moyo ge
kokas kulo moyo.
50 Ge man, kupill makimb porapora yero
ge na beke worill yero we dje God embe dji
(Aisaia 66.1-2)

51 Stipen kandja dje una moi al awo
embe dji, ye kandja napir una mor! Ye

ellne tukne ne, nomane God nawinj, ye una orko mal embe mor. God Murble moro ge kandja djika, ye nane kambono mop awi mal ye para embe yenj.
52 Ye nane kambono po propet porapora ye ke ye awi. God dje worda iwa wopake uro kaima ta are wonda we dji iwa propet kambono ge ye nane kambono po ga togoi. Alla, iwa wonda we dji ge kaima woi ba, ye ipo kundayem una aumaka togoi.
53 Tau agelo kambono wo God kandjiye lo pai mal dje ye awi ba ye dji mal nayei we dji.

Una Stipen ku togoi

54 Stipen kandja embe djika, iwa kerman kambono ellne kerman kumbsika kasmane kogi.
55 Ba, Stipen ge God Murble une boll moika, kane pla woro kani, God moi al au djika, Jisas God agle woto aglo moi.
56 Une kane embe dji, ye kanme! Na kanill, kupill al au djika, God agle woto Una Wombe aglo moro.
57 Stipen kandja embe djika, una kamalne amblo bi dje molo, yau kerman to muk dje po Stipen Jerusalem pakna moi al amblo ngundjo,
58 i orko woro, ku togopon dje yei. Kune ge, ga yenekne kon momo wori ge gulo ipo iwa komdjill ta kake al wori yei. Iwa ge kandjiye Sol.
59 Ku to pamolmaka, Stipen kamang ye awo embe dji, Iwa Kerman Jisas, ni na nomana iye dji. 60 Yene yage kake gopiye boglo, yau kerman to embe dji, Iwa Kerman, ga singare ke yenj ge ni kere awe! Une kandja embe dje kere goi.

8

Una Stipen togolmaka, 1 Sol kane, pora togor dje pi.

Sol po una pillgi dji una ye ke ye awi

Kune ge una po Jisas pillgi dji una Jerusalem moi al tomaka, seke er djelldjell pi. Pende er distrik Judia pakna ge pumaka, pende er distrik Samaria pi. Ba, aposel kambono Jerusalem molo pai.
2 Stipen golo pai ge una God pille pla yei una wo kimb kerman yemolo ipo gull toi.
3 Embe yei ba Sol po Jisas pillgi dji una moi al tano dje yei. Une numb ta po, ta po, iwana amblo ngundjo ipo, kaye numb woro embe yei.

Pillgi dji una er dumo Samaria po Jisas kandjiye dje una awi

4 Dumo Jerusalem kere seke po moi una ge, dumo porapora pi al God kandjiye dje una awi.
5 Iwa Pilip er dumo Samaria po Krais* kandjiyebe to una awi.
6 Une po kandja dje, kogo dongall yemoi mal ge, una kane pille pille moi.
7 Pilip po kandja djika, kum ke una merke tukne al moi ge pille yau kerman to er orko pi. Una kakene aglene goi una ge alla aglo erwo gun pi.
8 Wal embe yeika dumo Samaria una kane wo kerman pi.
9 Kune ge iwa Saimon we dji ta moi. Une ge dumo Samaria una moi al kundja ye wanika, una kane aya dje pi. Na una kerman moro we dje wani.
10 Una kerman ne, una kandjine napai una porapora pupon dje embe dji, God yembe dongall paro we djinj mal ge Saimon boll embe paro we dji.
11 Ege ege une po kundja embe eri ye wanika, una kane aya dje pille, une kandja dji mal ge kambono pille kane yei.
12 Una embe yemoi ba Pilip wo God dumoye wopake kantau yendo kandja wopake ge djika, una iwana porapora Jisas boll pillgi dje, nu pai.
13 Saimon yene pillgi dje molo, nu pai. Pilip wani al Saimon para aike wani. Pilip po kogo dongall ye, wal ta mal yemoi ge Saimon kane aya dji.
14 Samaria una God kandjiye pillgi dji we djimaka, aposel ga Jerusalem moi ge pille, Pita ne, Jon dje wormaka, soka er dumo Samaria pupill.
15 Soka po pillau dje pagle Samaria una God Murble ine dje pille kamang yepill.
16 Soka yepill ge, God Murble moi ge Samaria una moi al nawoi. Kiwa, Samaria

* **8:5:** Una Grik kandjine pall ge Krais we djinj, Juda una kandjine pall ge Mesaia we djinj.

una Iwa Kerman Jisas kandjiye al nu pai God Murble ga boll namoi.
17 Soka kamang embe mal ye kere, Samaria una moi al aglene pla woro abpillka, ga God Murble ge i.
18 Soka aglene pla woro God Murble er kal woi mal ge, Saimon kane ku iwa soka auno dje ye embe dji,
19 ye yembene paro mal embe ye na aumbellka, na una moye al po aglena woro ambiyaka, God Murble ge ine we dji.
20 Djika, Pita embe dji, ni nenem kuin ge boll golo er take dje bell! God Murble ge nono kiwa aundo ba, ni ku awo ino we djinden ge kune nayendo.
21 God nale al ni nomanin ke paro ge kune nayendo. Ni no boll kogo aike yembon ge kune nayendo.
22 Ni nomanin ke paro ge kere, Iwa Kerman boll kamang yembenka, ni nomanin ke pai ge une kere aunda manda.
23 Ge na kando, ni una boll minj i, djingdjang boll kaye pamoren we dji.
24 Pita kandja embe djika, Saimon embe dji, ye Iwa Kerman moro al kamang ye, wal na boll wonda we djinmell ge nawonda we dji.
25 Pita ne, Jon Samaria molo God soka aglene al kogo yei mal dje una awo, God kandjiye dje awo embe yepill. Dje kere, soka er Samaria dumo kerker yei al po Jisas kandjiyebe wopake dje una awo kere, are er Jerusalem pupill.

Dumo Ityopia iwa ta moi ge Pilip kandja mambine dje awi

26 Kune ge Iwa Kerman tau agelo ta Pilip moi al wo embe dji, ni aglo er dumo wapra yero al dumo Jerusalem kere er Gasa pinj kondwe ge, po mole! dji.
27 Djika, Pilip po kondwe tambiye kani iwa ta moi. Iwa ge dumo kerman Ityopia iwa kerman moi. Dumo Ityopia kantau yei ana kerman kandjiye Kandasi ana ge, yene kuye porapora moi ge une kantau yei. Une ge Jerusalem po God kandjiye amblo pla woro pagle, alla er yem yene dumoye al puno dje pi.
28 Une yene kariye kog os ngundjo ipi al ge, une er pakna po ami dje molo propet Aisaia God kandjiye buk al bolo wori pai ge une kere kane embe yemoi.
29 Kar ge er po pa moika, God Murble wo Pilip moi al embe dji, kar pundo al ge, ni piye! dji.
30 Djika Pilip muk dje po manda molo pi, iwa ge propet Aisaia pepa boi mal kere moi. Moika Pilip embe dji, ni pepa kere moren ge ni pille kune yenden mo man ne? dji. 31 Ityopia iwa ge embe dji, na namba mal piyo? Na kandja beke aune una ta namor. Ni pla wombenka nono aike mopoll we dji. Pilip er pla pika soka aike mopill.
32 Tambiye ta Baibel al kandja dje bolo wori pai une kere kani ge embe dji,

> Sipsip kandja nadjinj, una to nambon dje i er pinj mal une embe molo kandja ta nadji. Sipsip wombe kandja nadjinjka una ene bale iworinj mal ge, une embe molo kandja nadjika una wo i er pi.

33 Una bakalo awo, ipo kandja kot kende dje awi. Une wombaye ta namoya. Yene wombaye ge embe mal mor we dje una kandja embe djine ba, una wo une togolo pagi ge une wombaye ta namoi we dje Baibel kandja embe dji *(Aisaia 53.7-8)*

34 Iwa ge Pilip moi al embe dji, ni djiye! Propet pepa boi iwa ge, une yene pille pepa boi mo, mo iwa djell ta pille pepa boi ne? dji.
35 Djika Pilip propet Aisaia pepa manda boi ge dje iwa ge awo pagle, Jisas kandjiyebe wopake pai ge dje awi.
36-37 Iwa soka embe dje kondwe po kanpill, nu erim ta moi. Ityopia iwa ge embe dji, nu paro, kane! Ni na nu pagle aumbenba! dji.
38 Iwa ge kandja embe dje pagle, yene kariye ambi iwa ta moi al ge une, ni kar ba able! dji. Embe djika kar ge po paika, soka er kal po nu erim moi al ge pupill. Pupillka, Pilip iwa ge nu pagle awi.
39 Awo kerika soka kere er orko wopillka, God Murble wo Pilip dje i er pi. Ityopia iwa Pilip alla nakani, er take dje pi pai. Nakane molo, une wopille kondwe er puno dje pi al ge alla er pi.

40 Pilip po kani, une dumo Asdot pakna moi. Molo dumo porapora po Jisas kandjiyebe wopake dje una awo wanmolo, dumo Sisaria po pillau dji.

9

Sol nomane ake toi (Aposel 22.4-16 ne, 26.9-18)

1 Embe yei ba Sol ge, une Jisas pillgi dji una moi al, na ye tano we dje molo, togoyo dje pille yei. Opa gale awi iwa kerman ta moi al une po embe dji,
2 ni na pepa bolo aumbenka, na ipo Juda una lotune numb dumo Damaskus paknato awo puno. Alla, na po kanno, iwa mo ana ta Jisas kondwe yero mal pillgi djine ge na to kaye to, i er Jerusalem puno we dji. Iwa kerman moi ge kapla we dje pepa bolo Sol awi.
3 Sol pepa ge i Damaskus puno dje po, manda pika, kupill al ge ola dje au kermanke dje Sol moi al wo poll dji.
4 Djika, Sol yage kal toika, una ta nubke ge embe dji, Sol, Sol, ni na namba yei pille ye ke ye aunden ne? dji. 5 Sol kandja embe dji, Iwa Kerman, ni una ne? ne dji. Na iwa Jisas moro. Ni na ye ke ye aunden.
6 Ni aglo er Damaskus pakna ben. Ni kogo yemben mal ge iwa ta wo ni dje aunda we dji.
7 Kandja embe dje kerika, Sol aike pi una ge kand golo kiye dje aglo moi. Iwa ta Sol boll kandja dje mopill iwa ge ga nakani ba kandja dji mal ge ga pi.
8 Molmaka Sol yene nale pine dje kanno dje yei ba man pai, nale emill yei. Une embe moika una wo une agle amblo i er po Damaskus pakna pi.
9 Sol Damaskus moi ge nale emill yeika, nu ne kwamokna nano molo pika ege 3 pela erwo pi.
10 Damaskus paknato Jisas kogoye iwa ta moi. Une kandjiye ge Ananaias we dji. Une nale al wal ta yeika Iwa Kerman embe dji, Ananaias! we dji. Ananaias owo, na moro we dji.
11 Iwa Kerman embe dji, ni aglo molo kondwe ta kandjiye Kondwe du dje yero we dji al ge, ni er Judas numbiye al piye! Dumo Tarsus iwa ta kandjiye Sol we dji ge une kamang yemoro, ni po une ge we djimben.
12 Na oukumb ta ombine dje Sol awill, iwa ta kandjiye Ananaias we dji ge wo une ambiyaka, yene nale au djindaka kanda we dji.
13 Iwa Kerman kandja embe dji ba, Ananaias embe dji, Iwa Kerman, iwa moro ge Jerusalem po ni pillgi pai una ye ke ye awi mal ge, una kandja merke dji na pill.
14 Opa gale awi una kerman kambono pepa bolo une ge aumaka une ipo ni kandjin al pillgi djinj una mor al ge kaye worno dje woi we dji.
15 Dji ba, Iwa Kerman embe dji, ni er piye! Iwa ge na dje ill iwa moro. Epil djell una ga unakne kerman boll mor ge une po na kandjina dje awo, Juda una dje awo embe yenda.
16 Une na kandjina dje orko woro wanda ge une imb kerman kakda mal, na une ombine dje auno we dji.
17 Tau agelo kandja embe djika, Ananaias er Judas numbiye al po agle soka woro Sol moi al amblo embe dji, agana Sol, Iwa Kerman Jisas ni kondwe kanin iwa ge, une na dje wori, na wo ni nalen al alla au djinda dje, God Murble wo ni boll moya dje pille wondo we dji. 18 Kandja embe djika iwa Sol ge yene nale al ge wal kindine mal moi ge ola dje para dje yagi. Une nale al au djika, une agika una wo ipo nu pagle awi.
19 Une kwa ta noika, yembe alla wo pai.

Sol Jisas kandjiye dje pene wori

Paika Jisas kogoye una Damaskus moi una ge Sol po ege pende kambono boll aike moi.
20 Lotu numb yei al ge Sol ola dje po Jisas moro ge God wariye moro we dje una awi.
21 Una pi una moi ge, ga porapora aya dje molo embe dji, iwa moro ge une asa Jerusalem molo Jisas pillgi dji una ye ke ye awi iwa ge mo? Alla, una dji pupin, une ba woi ge, une po una kaye to, opa gale awinj una kerman boll kot ye aumbon dje pille woi we dji.
22 Dji ba, Sol yembe dongall wor kerman pika, Juda una Damaskus moi al ge une po embe dji, God dje worda iwa Krais ta wonda we dji ge, Jisas wale woi we dji. Sol

kandja dongall embe dje awika, Juda una pille aya dje molo, kandja dje yem worne kune nayei.

Juda una Sol togopon dje yei

23 Ege merke wor pika Juda una Sol togopon dje kandja begi ba,
24 una po djimaka, Sol pi. Une pille moika, Juda una imina armina Damaskus gull kerman djillake porapora yei al ge, Sol togopon dje pille kui yemoi.
25 Emill paika Sol kogoye una po Sol i kon basket kerman ta yei al paknato wori. Gull kerman pla pai al kon ge kaye kolo orko wormaka kiye dje er kal pi.

Iwa Sol po Jerusalem moi

26 Sol er Jerusalem po Jisas kogoye una boll aike moyo dje yei ba, kambono kand golo, une Jisas kogoye una namoro dje kani.
27 Embe dje kani ba Barnabas wo Sol dje ipo aposel kambono moi al pi. Sol Damaskus puno dje molo Iwa Kerman ge kani mal ne, Iwa Kerman kandja dje une awi mal ge Barnabas kandjabe toi. Alla Sol Damaskus po Jisas kandjiye al kand nagolo, kandja dje pene woro awi mal, Barnabas ge para kandjabe to awi.
28 Barnabas kandja embe dje awika, Sol po aposel kambono boll aike Jerusalem molo, kand nagolo, Jisas kandjiye ge dje una awo moi.
29 Juda una kandja Grik dje moi una ge Sol po Jisas kandjiye dje awika, kambono boll nonga dje molo Sol togopon dje yei.
30 Embe yemaka pillgi dji una Sol dje ipo Sisaria po dje wormaka er dumo Tarsus pi.
31 Dje wormaka, pillgi dji una dumo Judia, Galili ne, Samaria moi ge una kiwa moi, una ye ke ye nawi. God Murble moro ge yeworika ga ellne tukne gi djika, wopake moi. Ga Iwa Kerman boll molo kand golmaka, una er pakna po molmaka merke moi.

Pita po iwa Ainias i gun woro awi

32 Pita dumo merke wanmolo, pillgi dji una kona dumo Linda moi ge une kanno dje pi.
33 Po kani, iwa Ainias we dji ta moi. Une kake agle goi, kognumb 8 pela wor pika une bo al pamolo molo yei.
34 Embe moika Pita po embe dji, Ainias, Jisas Krais ni i gun woro aundo. Ni aglo mole! Ni ou pan wal yero ge, i amblo pakna wore! djika Ainias ola dje agi.
35 Kiwa moika, dumo Linda una ne, dumo Saron una porapora kane, nomane ake to, Iwa Kerman Jisas boll pillgi dji.

Ana Dorkas goi ge Pita wo i gun wori

36 Dumo Jopa ge Jisas kogoye ana ta moi. Yene kandjiye ge Tabita we dji. Una Grik kandjine pai ge Dorkas we djinj. Ana moi ge ege ege una moi al po kandja wopake dje awo, una wal kannanoi una moi al une po ye wopake eri yemoi.
37 Embe yemoika, kune ge, ke toika une molo goi. Une golo pai ge una po nu woro, ipo rum plato yei al ge pagi.
38 Dumo Linda ne, dumo Jopa ge soka manda manda yepill ge una embe dji, Pita woi, une dumo Linda moro we dji. Jisas pillgi dji una kandja sigiye dje wormaka iwa soka po, Pita moi al embe djipill, ni ola dje we! djipillka,
39 Pita iwa soka boll aike er yem pi. Kambono po pillau djimaka, una wo Pita dje i er rum plato pi. Ana kangill porapora kimb yemolo, Pita i pakna woro, ana Dorkas gun moi poke une kon konom kayekaye to bolo una awi mal ge ana kambono i ombine dje Pita awi.
40 Aumaka Pita ana porapora dje orko woro, yene kake gopiye boglo kamang yei. Kane ake to ana golo pai al ge kane embe dji, Tabita, ni agle! dji. Ana ge nale pine dje Pita kane aglo ami dji.
41 Pita wo ana ge agle amblo i pla woro djika, pillgi dji una ne, ana kangill porapora womaka, ana gun moi mal ge Pita ombine dje yem woro awi. 42 Pita wo embe yei ge una djimaka dumo Jopa una porapora pillmaka, una merke pille Iwa Kerman Jisas boll pillgi dji.
43 Pita dumo Jopa Saimon numbiye al pamoika ege merke wo pi. Une Saimon ge kogkau gakle kogo ye ye yei una moi.

10

Tau agelo ta wo iwa Kornilius boll kandja dje awi

1 Dumo Sisaria ge iwa ta moi. Yene kandjiye ge Kornilius we dji. Une ge ami iwa kerman moi. Une ami una 100 kantau yei. Une amiye epil pakna moi ge kandjine ami Itali we dji.
2 Une ge God pille lotu ye kune ye awika, une game wombaye boll aike molo God pille pla yei. Juda una wal kannanoi una moi ge une wal merke iwo awo, kamang eri ye awo embe yemoi.
3 Kune ge 3 oklok mal embe taman pika, Kornilius ge nale al wal ta kani. Kani ge God dje wori tau agelo ta woika Kornilius kane kune yei. Yeika tau agelo embe dji, Kornilius! dji. 4 Djika Kornilius kane kand kerman golo embe dji, Iwa Kerman, me namba mal pai pille ni wonden ne? dji. Tau agelo embe dji, ni kamang ye awo, una wal kannanonj una wal iwo awo yenden ge God kanwopake kani we dji.
5 Ni kandja sigiye dje worbenka una dumo Jopa po iwa Saimon kandjiye ta Pita we dji ge dje iunebe! dji.
6 Pita ge une kogkau gakle kogo yendo iwa Saimon numbiye al moro. Numb ge nu solwara djeke yero.
7 Tau agelo kandja embe dje kere er pika, Kornilius djika yene boiye iwa soka wopillka, ami iwa taimanta moi ge une para aike woi. Une God pille pla ye kune yemolo, Kornilius boll aike molo molo yei iwa.
8 Kandja porapora tau agelo wo dji mal ge une kambono moi al dje awi. Dje awo une dje worika, ga iwa 3 pela dumo Jopa bon dje po molo kondwe tambiye pai.

Pita nale al kani

9 Pa er po molmaka, armina 12 oklok mal embe yeika, er dumo Jopa manda woi. Kune ge, Pita kamang yeno dje pille er numb be po moika
10 koll toi, kwa gapon dje yemaka, Pita nale al kani.
11 Kupill al au djika wal besit kerman mal embe yei ge, wulle 4 pela yei al una amblo kal makimb al worbon dje yei.
12 Besit paknato ge kog kena, mend doa, ka simbill ne, nomaga moi.
13 Molmaka iwa nubke ta Pita moi al kandja dje embe dji, Pita! Ni aglo po wal moro ge to namben! we dji. 14 Dji ba Pita embe dji, Iwa Kerman, man we! Na asa moll ne, ipon moro ge, wal mapill djin wal moro ge na kaima nanano we dji.
15 Iwa nubke kandja embe dji ge kandja alla dje awo embe dji, God nonj wal wopake moro we djinda ge, ni kane wal ke moro we nadjimben we dji.
16 Une nale al asamoll kani ge are kune soka kani. Ye kerika, besit kerman ge ola dje i pla kupill al wori.
17 Pita wal kani ge me namba mal paro ne? dje pille pamoika, iwa 3 pela iwa Kornilius dje wori woi una wo una boll dje pi. Dje pille po Saimon numbiye gull pai al wo pillau dji.
18 Ga yau to embe dji, iwa Saimon kandjiye ta Pita we djinj ge une ba moro mo? dji.
19 Djimaka Pita nale al kani wal ge, me namba mal paro ne dje pille pamoika, God Murble ge wo embe dji, Saimon! Iwa 3 pela ni pille dulo wonj.
20 Ni aglo molo er kal po kambono boll aike piye! Ni nomanin to napupen na dje worill woi we dji.
21 Djika Pita er kal po una woi al ge embe dji, ye iwa ta dulo wonj ge na wale moro. Ye me namba mal pai pille wonj ne? dji.
22 Kambono embe dji, iwa ta Kornilius we dji ge une ami iwa kerman du dje moi. Une ami una 100 kantau yemolo, God kandjiye amblo pla woro embe yendo. Alla Juda una porapora nomane wopake pille une awinj. God yene tau agelo wopake ta moi ge dje wori une Kornilius moi al wo embe dji, iwa Pita we djinj ge ni dje aumbenka une ni nenem numbin al wo kandja djinda pupen we dji.
23 Kandja embe djimaka Pita kambono dje i numog woro, kwa gale awika kambono no pai.

Tagika Pita kambono boll aike er pi. Jisas kogoye una pende dumo Jopa moi ge aike er pi.

Pita er iwa Kornilius numbiye al pi

24 Kambono po kondwe tambiye pamaka, tagika, er dumo Sisaria po pillau dji. Iwa Kornilius Pita wonda dje pille djika, numb taimane una ne, yene ye noi una wo makai to moi.

25 Molmaka Pita wor numog pika, Kornilius wo yene kake gopiye boglo Pita kandjiye amblo pla wori.
26 Ba Pita agle woro Kornilius i pla woro, ni agle! dji. Na God namoro, na una kiwa moro we dji.
27 Pita kandja embe djika, soka kandja dje molo po er numog pupillka, Pita kani una merke makai to moi.
28 Pita embe dji, ye epil djell una mor ge kaninj no Juda una lo ta paro no ye i numbine al naworo, kwa aike nano yenmon. Ba God na ombine dje awi, na una kane God nale al wopake namor we djino mo, God nale al djengimb paro we djino ge kune nayendo.
29 Ge pille, una na we dje pille kandja sigiye dje wori ge, na man we nadjill, na pille er woll. Me namba mal pai pille ye na pille yau toi ne? dji.
30 Djika Kornilius embe dji, kam inasale taman pika 3 oklok yeika, na numb al kamang yemolo kanill, iwa ta konkunom wori pollpall dje paika une ola dje na moll al aglo molo
31 kandja embe dji, Kornilius, ni kamang yemolo, una wal kannanonj una mor al wal iwo awo yenden ge God wo pro.
32 Ge pille ni una dje worbenka iwa ta Saimon kandjiye ta Pita we dji ge, une dumo Jopa moro, ga po djineke une er wondabe! dji. Iwa Saimon ta kogkau gakle kogo yendo una moro al ge iwa Pita une numbiye al pi, aike mormell. Numb ge nu solwara djeke yero we dji.
33 Dji mal ge, na ola dje kandja sigiye dje worill ni won ge, wopake wonden. Nono porapora ipon mormon ge God nale al mormon. Alla, God kandja dje ni awi pin mal ge, ni no dje aumbenka pupon we dji.

Epil djell una Kornilius numbiye al moi ge Pita kandja dje awi

34 Djika Pita embe dji, na embe dje kaima kando, una ta moya ge God awo kune yendo, una kuruwo kama porapora mor ge une singare ye kune ye aundo.
35 Una singare du dje yenj ne, God pille kand golo mor ge, God wopake pille aundo.
36 God kandja wopake dje Juda una awi ge ye kaninj. Ge Jisas Krais, una porapora yenekne Iwa Kerman moro ge, yene kandjiye al una God boll aike ellne tukne arngan yenda we dji.
37 Ye kaninj, Jon nu pagle awi una kandja asamoll dje pene wori, are Jisas distrik Galili molo kogo mambine bolo ye po distrik Judia dumo porapora pakna ye wani.
38 Ye kaninj, Jisas Nasaret iwa moi ge God dje wori woi. God Murble ne, yembe dongall bolo awika, Jisas i una moi al po ye wopake ye awo, una Satan ye ke ye awi una moi al ge une po i gun woro awo embe yei.
39 Une Juda una dumene al wanmolo, Jerusalem wane yei mal ge no pille kane yepin pille, kandja djinmon. Una wo une ipo iko pera al nil togoi.
40 Ba, ege 3 pela erwo pika, God yeworika une aglo alla erwo gun pi, una kani.
41 Una porapora nakani, man. Wal yei mal pille kane yei una ge kani. Ge no una. God asamoll no dje ika, une golo aglo erwo gun pika no une boll kwa nopin una mormon ge.
42 God no dje worika no dumo porapora po yene kandjiye dje una awo, una gun morka golo pinjka yenj ge, Jisas ge God dje wori kot piya we dje aunmon.
43 Propet porapora iwa ge pille pepa bolo embe dji, une kandjiye al una pillgi djine una moye ge, singare ke ye wani mal ge God kere aunda we dje pepa embe boi we dji.

God Murble epil djell una moi al ge woi

44 Pita kandja dje pla woro yeika, God Murble dje worika, wo kambono nomane al pakna po puka toi.
45-46 Una kandjine kayekaye pai mal ge kambono kandja embe djimaka, God kandjiye dje pla woro embe yei. Yemaka Juda pillgi pai una Pita boll aike woi ge kane gok dje pille embe dji, God dje worika yene Murble ge wal gorwulle mal embe wo epil djell una moi al aike woi we dji.
47 Djimaka Pita embe dji, no Juda una God Murble ipin mal embe ga para aike i. Embe pille, nu pane kune yendo, Juda una man we nadjine.
48 Ye Jisas Krais kandjiye al nu pame dji. Pa kermaka, ga Pita moi al embe dji, ni

no boll aike ege pende mopen we djimaka, une kune we dje ege pende moi.

11

Wal kane yei mal ge Pita Jerusalem po una dje awi

1 Epil djell una God kandjiye pille i mal ge una kandjabe tomaka, aposel kambono ne, Jisas pillgi dji una distrik Judia moi ge aike pi.
2 Pillmaka Pita Jerusalem pi ba, Juda pillgi pai una wo kandja awo embe dji,
3 epil djell una gaklene kelip natonj ba ni numog po ga boll kwa non ge kune nayendo we dji.
4 Djimaka Pita wal porapora kaima yei mal ge kandjabe to embe dji,
5 na dumo Jopa kamang yemolo, nalena al kanill. Besit kerman mal embe kupill al paika, wulle 4 pela pai al una amblo kal makimb al wormaka wo na moll al pai.
6 Paika na kane pakna woro kanill, nomaga ne, mend doa ka ne, wal simbill porapora pakna moi.
7 Moika una nubke ta na moll al embe dji, Pita, ni aglo molo, wal moro ge to namben we dji.
8 Dji ba, na kandja embe djill, Iwa Kerman, man we! Na asa molo woll mal ge, wal mapill wal ne, wal ni man djin wal moi ge na kaima nanoll we djill.
9 Djillka una nubke kandja alla dje embe dji, wal moro ge God dji wopake moro. Ni wal moro ge kune nayendo we nadjimben we dji.
10 Na nalena al kanill ge kun 3 pela kanillka, wal besit ge alla i er pla kupill al pi.
11 Er pika na numb moll al kuntaimane iwa 3 pela wo kond djillake al aglo moi. Una woi ge dumo Sisaria iwa ta dje worika wo na pille dulo woi.
12 God Murble moro ge une na moll al embe dji, ni kamalen ngundjo napupen. Kambono boll aike ben ge kune yendo we dji. Djika na una 3 pela ge yemaka, agana 6 pela manda moi ge boll aike erwo iwa ge numbiye al pupin.
13 Po mopinka iwa Kornilius ge kandjabe to embe dji, na numb al molo kanill, tau agelo ta wo embe dji, ni kandja sigiye dje worbenka una dumo Jopa po iwa Saimon kandjiye ta Pita we dji ge po dje iune!
14 God ni gaman womban boll i yem woro natonda mal ge Pita wo kandja ge dje pene worda ye piye we dje tau agelo embe dji.
15 Na po kandja kindja dje mollka, God Murble asa no mopin al woi mal ge, une embe woika ga nomane al puka toi.
16 Wo moi ge, asa Iwa Kerman Jisas kandja dje nono awi mal ge na pill. Une kandja embe dji, Jon ye nu kiwa pagle awi ba, God yene Murble ye boll pagle aunda we dji.
17 Asa nono Iwa Kerman Jisas boll pillgi djipinka, God yene Murble nono wal gorwulle mal ye awi ge, une ipon epil djell una moi al aike ye awi. Une embe yei ge yene nomane pai mal pille yei, na po man djino ge kune kaima nayendo we dji.
18 Pita kandja embe dje pora djika, ga kandja ta napai, God kandjiye amblo pla woro embe dji, God no awi mal embe une para epil djell una awika, ga singare ke kere, nomane gun imbon we dji ge, God pora we dji.

Dumo Antiok una Jisas boll pillgi dji

19 Asa una Stipen togolo, po una pillgi dji una moi al ye ke ye aumaka, pillgi pai una seke er dumo djelldjell pi. Pende distrik Ponisia pumaka, pende er Saiprus pumaka, pende er Antiok pi. Po God kandjiye dje Juda una moi al awi, epil djell una moi al dje nawi.
20 Dje nawi ba ga pende dumo Saiprus ne, dumo Sairini una alla dumo Antiok po Iwa Kerman Jisas kandjiyebe wopake to epil djell Grik una para awi.
21 Dje aumaka God yembe dongall awika una merkeke nomane ake to, Iwa Kerman boll pillgi dji.
22 Dumo Antiok una pillgi dji we djimaka, pillgi dji una Jerusalem moi ge pille, Barnabas dje wormaka une er Antiok pi.
23 Po molo, God ga ye wopake ye awi mal ge pene paika, une kane wopille embe dji, ye Iwa Kerman Jisas kandjiye al pillgi djinj ge, nakerne! Ye pillgi dje pamolme! dji.

24 Barnabas ge une iwa wopake moi. God
Murble ge une boll moika, une pillgi don-
gall pai. Une embe yei al ge, una merke er
pakna wo Iwa Kerman boll pillgi dji.
25 Are Barnabas iwa Sol pille dulo er
dumo Tarsus pi.
26 Po Sol dje ika, soka er Antiok wopill.
Soka pillgi dji una merke moi al God kand-
jiye beke awo mopillka kognumb taimanta
erwo pi. Alla pillgi dji una kandjine Kristen
we dje yei ge, dumo Antiok asamoll yei.
27 Kune ge una propet pende Jerusalem
kere er Antiok woi.
28 Wo moi ge iwa taimanta kandjiye
Agabus we dji ge God Murble une boll
moika, une aglo molo embe dji, dumo
yemyem yero ge kam koll kerman yenda,
kwa ta napanda we dji. Une kandja embe
dji ge kaima pai. Iwa Sisa Klodius iwa
kerman king moi poke ge kam koll embe
yei.
29 Kwa napaika, Jisas pillgi dji una dumo
Antiok moi ge yenekne aune mal ge pille
embe dji, nono agane dumo Judia mor ge
wal naparo, nono wal aumbon we dji.
30 Dje iwo Barnabas ne, Sol aumaka, soka
i er dumo Judia po, pillgi dji una kantau
yenj una moi al aupill.

12

King Erot po Jems togolo, Pita i kaye wori

1 Kune ge king Erot dje worika una po
Jisas pillgi dji una moi al ye ke ye aumaka,
2 une kandja djika ami una po Jon age
Jems ge bainat togoi.
3 Une Jems togoika Juda una wopake
pille aumaka, Erot dje worika po Pita ambi.
Erot embe yei ge, ege kerman kandjiye
Bret yis napai ege.
4 Erot Pita amblo kere ipo kaye numb
wori. Ami una 16 pela moi al djika, ami
4, 4 dje wo Pita kantau yei. Erot embe dje
pi, ege kerman Pasopa pora djindaka, una
nalene al na Pita iwo kot ye auno we dji.
5 Une nomane embe paika Pita kaye
pamoi ba, Jisas pillgi dji una God moi al
Pita pille kamang yemoi.

Tau agelo ta wo Pita kaye pai al i orko wori

6 Kamkumaikekana, Pita kandja kot Erot
boll panda paika, imina pai al ge ami una
kasen soka iwo Pita kaye toi. Pita ami una
soka mopill al pakna molo ou pamoi. Kond
djillake al ami soka aglo kantau mopill.
7 Embe molmaka Pita rum kembis pai al
God tau agelo ta ola dje, dje worika dumo
tago au dji. Au djika tau agelo po Pita
dambe al to mage embe dji, ni ola dje agle!
dji. Djika kasen soka Pita agle al to pagi
wok to yage kal toi, 8 tau agelo embe dji, ni
konkunom woro, kaken su wore! dji. Djika
Pita wal worika, tau agelo embe dji, ni kon
momo ge i gaklen al woro, na wondo al are
we! dji.
9 Djika Pita are po molo embe dje pi, tau
agelo wo embe yendo ge une kaima yendo
mo, mo na ou pamolo oukumb kando ne?
dje pi.
10 Tau agelo ne, Pita ami iwa soka kond
djillake al mopill ge iworo po, ami una
pakna moi ge eri iworo, po kond er dumo
kerman pakna pundo al kond djillake ain
ta pai ge, soka pupillka kond ge yene
yaprika soka er bekle pupill. Po kondwe
ta pupillka, tau agelo Pita kuntaimane kere
er pi.
11 Tau agelo er pika, Pita kane kune ye
embe dje pi, ipon na kando ge kaima pai.
God Iwa Kerman tau agelo dje worika, iwa
Erot na ambi ge tau agelo wo na amblo
pille dje awika, Juda una na kot ye aumbon
dje pi mal ge pora djindo dje pi.
12 Pita er Jon megama Maria numbiye al
pi. Jon kandjiye ta Mak we dji. Ga merke
makai to molo kamang yemoi.
13 Pita manda wo kond djillake al to guno
djika, boi ana ta kandjiye Roda we dji ge
une pille kond yaprno dje pi.
14 Pita nubke dji mal ge ana Roda numog
molo pi, wo kermanke pi ba kond nayapri,
muk dje po una moi al embe dji, Pita woi
bekleto moro we dji.
15 Dji ba ga ni ana dall moren we dji,
ambo kandja yembe ye dje embe dji, ge
man! Une kaima woi moro we dji. Djika
kambono embe dji, tau agelo ta une kantau
moro iwa ge woi moya moro we dji.
16 Djimaka Pita bekleto molo kond to
guno dje pamoika, kambono po kond

yapro kani, Pita kaima wo moika ga kane aya dji.
17 Kambono kandja nadjine dje pille Pita agle pla woro, God Iwa Kerman wo une kaye pai ge i orko wori mal, une dje ga awo embe dji, na kandja djindo ge ye Jems dje awo, nono agane ambane kambono mor ge dje aume! dji. Dje kere, une er tambiye ta pi.
18 Kamkumaikekana Pita kaye numb pa namoika, ami una kane yemyem po, kakene aglene to, Pita er nam pi ne? dje dulo pi, man pai. 19 Paika Erot kane kandja dje worika una dulo wani man paika, Erot yemolo ami una kaye numb kantau yemoi una ge wo kot ye awo djika una togoi. To golmaka Erot dumo Judia kere er dumo Sisaria po moi.

Iwa Erot goi

20 Dumo Tair una ne, Saidon una Erot agle al kwamokna top to noi. Ba ipon Erot ga boll elle kumbso awi. Ge pille ga une boll kandja dje alla er taimane bon dje woi. Kambono asamoll po iwa Blastus moi al pi. Une ge King Erot boiye wopake moi. Kambono une moi al po embe dji, no kwa top to no mormon ge Erot kond tugo dje djinda dje pille wonmon we dji. Djimaka iwa Blastus kune we dje pille, kambono boll aike er Erot moi al po kandja dji. Erot, kapla, ege ta djimbon we dji.
21 Erot dji ege ge yeika, une wo konkunom wopake iwa king worinj mal embe woro, sia king al po ami dje molo, kandja kangup to una awika, una pille embe dji,
22 une kandja djindo ge una kandja djinj mal embe nadjindo, god kandja djinj mal embe djindo we dji.
23 Djimaka Erot God kandjiye amblo pla worno dje nayei pille, ola dje God Iwa Kerman tau agelo ta dje worika wo Erot toi, kagrin nomaka une goi.
24 Goi ba, una God kandjiye dje pamolmaka, kandja ge er kerman po wai dji.
25 Alla Barnabas ne, Sol po kogo Jerusalem yemboll dje pupill kogo ge ye kere, alla er yem dumo Antiok pupill. Pupill ge soka iwa Jon kandjiye ta Mak ge dje ipillka, soka boll aike er pi.

13

Una Barnabas ne Sol God kogoye yembell we dji

1 Kune ge Jisas pillgi dji una dumo Antiok moi ge, pende God kandjiye beke awi una molmaka, pende propet molmaka yei. Ga embe moi ge Barnabas, Simeon kandjiye ta Niger, dumo Sairini iwa Lusius, Sol ne, Manain. Asa une ge Erot boll numb taimane molo, soka iwa kune mopill.
2 Kune ge Jisas pillgi dji una God kandjiye amblo pla woro, kwa mapill yemolmaka, God Murble kambono moi al embe dji, Barnabas ne, Sol ye dje worneke, soka po na kogena yembell we djill al ge po yembell we dji.
3 Embe dji pille, ga kwa mapill ye, kamang yei. Yei pora djika, soka gaklene al amblo embe dji, ye God kogoye ye er pise! dji.

Barnabas ne Sol er dumo Saiprus pupill

4 God Murble dje worika, soka er dumo Selusia po, sip ta pai al pakna po er dumo Saiprus pupill. 5 Dumo Salamis po molo, Juda una lotu numb yei al, soka po God kandjiye dje orko worpill. Iwa Jon kandjiye ta Mak ge, une boll aike po amblo pille dje awi.
6 Dumo Saiprus paknato soka wane kune ye kere, dumo Papos po pillau djipill. Dumo yei al ge iwa ta moi, kandjiye Barjisas we dji. Une Juda iwa propet kende molo, kundja ye wani.
7 Iwa kerman Sergius Paulus we dji ta moi ge Barjisas une boll aike molo molo yepill. Sergius Paulus ge une nomane momo pai iwa. Une iwa soka wombellka, God kandjiye piyo we dji. Djika soka Barnabas ne, Sol wopill.
8 Ba iwa Barjisas kundja yei iwa ge, Grik una kandjine al Elimas we dji ge, une wo iwa kerman Sergius Paulus Jisas kandjiye al pillgi dje djinda dje man dji.
9 Dji ba, Sol kandjiye ta Pol we dji ge, God Murble ge une boll moika, po iwa Elimas dongall kane embe dji,
10 ni Satan wombaye moren. Wal porapora wopake paro ge, ni kunda ye awo, kende kulo, akemake yenden una moren.

God kondwe wopake yero ge, ni ye ke ye wanden.
11 Pren mo? Ipon God ni tonda, nalen emill yendaka, au djinda ge nakanben, ege kune ta kanben we dji.

Pol kandja embe djika, ola dje kam kupa kama mal ta wo une nale al to pel yei. Une nale emill yeika, ambillambill po, una na aglena amblo kond ombine dje aume dji. 12 Une embe yeika iwa kerman Sergius Paulus kane, Jisas boll pillgi dji. Alla Jisas kandjiye beke aupill mal une pille gok dje aya dji.

Pol ne, Barnabas er dumo Antiok po kandja dje orko worpill

13 Pol una boll pi ge, sip ta i dumo Papos kere er propins Pampilia paknato dumo Perga po pillau dji ba, iwa aike pi iwa Jon Mak ge kere er yem Jerusalem pi.
14 Une er pika soka dumo Perga kere, er distrik Pisidia pakna po dumo Antiok pupill. Ege Sabat yeika, Juda una lotune numb yei al po ami dje mopill.
15 Lotu numb una kerman kambono iwa Mosis ne, una propet pepa boi mal ge dje awo pora dje kere, iwa ta dje wormaka, Pol ne, Barnabas mopill al po embe dji, agana soka, no aglo gi djimbon kandja wopake ta panda, dje aumbellka pupon we dji.
16 Djika, Pol aglo molo una kandja dje djine dje agle pla woro embe dji, ye Israel una mor ge ne, epil djell God pille pla yenj una ye mor ge, na kandja djindo ge ye pillme! dji.
17 Israel una Godne moro ge, une nono gollne dje i. Dumo Idjip moi poke, ga wombane merke molmaka una epil kerman moi. Embe molmaka God yembe dongall al dumo Idjip kere er orko pi.
18 Kambono singare ke ye wani God tonda mal pai ba, une kankere pika, ga er dumo wapra yei al po wanmolmaka, kognumb 40 pela erwo pi.
19 Embe yeika dumo Kanan wombon dje yemaka, God yembe ye unaiwa duliye 7 pela togoi. Kambono makimbne ge i, nono gollne kambono ine dje awi.
20 Ga embe wani ge, kognumb 450 wor pika, are God dje wori kandja una po Israel una kantau yei. Molo golo pumaka, are propet Samuel moi.
21 Are Israel una God moi al embe dji, ni djimbenka king iwa ta wo no kantau yenda we dji. Djimaka God iwa Kis wariye Sol ge dje wori woi. Sol Israel una kantau yemoika, kognumb 40 pela pi. Sol epilye kandjiye ge Benjamin we dji.
22 Ba are God king Sol to woro, iwa Depit king moya dje wori moi. God Depit pille kandja embe dje pene wori, Jesi wariye Depit na wopake pille aundo. Na kandja djino mal une pille yenda we dji.
23 Alla ye Israel una golo er take dje napine, Depit gollye ta ye i yem worda we dje God kandja embe dji ge, Jisas dje wori woi.
24 Jisas kogo nayei kune, Jon wo Israel una porapora moi al embe dji, ye nomane ake to, nu pame! dji.
25 Jon kogo ye woi pora djinda manda yeika, une po una moi al embe dji, na una ne mal kaima moro dje kaninj ne? dji. God iwa ta dje worno wonda we dji ge, na wale nawondo. Na una wopake namoro, iwa ta are wonda we dji ge, une wopake kaima moya, na une kake su kaye piska tano ge kune nayendo we dji.
26 Pol embe dji, ye Abraam gollye mor una ne, epil djell una God pille pla yenj ge, agana kambono, na kandja djindo ye pillme! Iwa ta wo ye i yem worda we dje God dji ge, une nono i yem worda dje pille dji.
27 Dji ba, Jisas wale woi mal ge Jerusalem una ne, ga ngambalne pai una pillpol natoi. Una propet pepa bolo pagi mal, Sabat ege ege kere kane pille kune nayei. Ba Jisas ipo kot ye awo togoi mal ge, propet pepa bolo pagi mal ge kaima pillau dji.
28 Kambono wal me ta napai al Jisas kot ye awo, ipo Pailat moi al woro, togopen we dji.
29 Una wo tane we dje propet porapora pepa bolo pagi mal ge, kambono ye kune yei pora dji. Jisas iko pera al golo pai ge i kal woro, ipo gull toi.
30 Ipo gull toi ba, God yeika, une alla aglo erwo gun pi.
31 Una Galili kere une boll er Jerusalem woi ge, kambono ege merke une kani. Alla

Juda una moi al ga dje pene woro awi mal,
no kanpin we dji.
32 No ye mor al kandja wopake dje aun-
mon ge embe mal paro. Asa God nono
gollne kandja dje wori pai mal ge, ipon
kandja ge nono boll megiye tondo.
33 Ge God yeika Jisas aglo erwo gun pi.
Buk Song sapta 2 al kandja ta bolo wori pai
ge embe djindo,

Ni na warna moren, ipon na ni kull we dji
(Buk Song 2.7)

34 Jisas golo pai ge God i pla worika are
yene gakle alla golo bis nayenda we dji ge,
Baibel kandja embe mal bolo wori pai,

Na wal wopake uro Depit auno we dje wo-
rill pai ge na ye auno we dji *(Aisaia
55.3)*

35 Kandja ge Baibel tambiye ta paro al ge
embe djindo,

Ni womban wopake uro moro iwa ge, ni
nakerben, une goya ba yene gakle
bis nayenda we dji *(Buk Song 16.10)*

36 Nono kanmon, kandja dji ge Depit pille
nadji. God kandja dji mal ge Depit embe
ye wanmolo po goi. Goika yene gollye goll
pene al ipo gull tomaka, yene gakle bis ye
er kal pi.
37 Ba iwa ta goi, God i gun wori moi iwa
ge, une gakle bis ye er kal napi.
38 Ye Juda agana ambana kambono,
embe yei pille, na kandja djindo ge ye
pillme! Jisas ge, une ye singare ke ye wan-
inj ge kere auno dje woi.
39 Asa Mosis lo dji mal yepin ba, God nale
al wambo pamoi. Ba iwa moro ge, una
yene boll pillgi dji dal, ga porapora God
nale al wambo napanda, kiwa moye.
40 Propet kambono imb ta wonda we
dje pepa bolo pagi mal ge, ye kanpol to
moye! Man panda, wal kandja dji ge ye boll
wonda! Ga pepa boi ge embe dji,

41 Bakalo awinj una ye mor ge, ye kanne.
Ye kane gok dje molo, po goye! Na ye
manda mor al wo ye tano we djino
ba, ye kaima piye nayenda. Une wo
ye tonda we dje kandja kaima djine
ba, ye napiye we dji *(Habakuk 1.5)*

42 Pol kandja embe dje kerika, une Barn-
abas boll lotu numb kere er bekle boll dje
yepillka, una moi ge embe dji, Sabat ege
ta yendaka, ye ipon kandja djipill mal, alla
wo djimbellka pupon we dji.
43 Una er bekle pumaka, Pol ne, Barn-
abas pupill al Juda una merke are pumaka,
epil djell una wo Juda una boll lotu dje
dje yei una aike are pi. Pumaka, Pol ne
Barnabas embe djipill, God ye wopake ye
awi al ye pakna molo pillgi dje pamolme!
djipill.
44 Sabat ege ta yeika, dumo kerman una
merkeke Iwa Kerman kandjiye pupon dje
er Pol ne, Barnabas mopill al woi.
45 Wo molmaka, Juda una kane minj i,
Pol kandjiye amblo, une kandja dji mal to
kal wori.
46 To kal wori ba Pol ne, Barnabas kand
nagopill, kandja dje pene woro embe djip-
ill, no God kandjiye djinmoll ge, no asamoll
ye Juda una moye al djimboll pai. Ba ye
mop awi al ge kanmoll, ye gun molo pane
mal ge kune nayendo. No epil djell una
mor al po kandja dje aumboll!
47 Iwa Kerman no mopin al embe dji,

Na dje wornaka, ni epil djell una moye
al po wamo sua mal embe mopen.
Ni dumo wulle yemyem po na una
dje i yem worno mal ge, dje pene
worbenka una piye we dji *(Aisaia
49.6)*

48 Djipillka epil djell una wo kerman
pille, Iwa Kerman kandjiye pille pla yei.
Alla una gun molo pane dje God dje i una
moi ge, pillgi dji.

49 Embe pille, dumo kerman paknato An-
tiok ne, dumo kerker yei al ge, Iwa Kerman
kandjiye wai djika una merke pi.

50 Pi ba, epil djell Juda lotu ye wani ana
kerman ne, una kerman kambono moi al,
Juda una po kumbene kulag tomaka ga
ellne kumbsika, wo Pol ne, Barnabas ye ke
ye awo, dumo kerman to orko wori.

51 Embe pille, ga ale yei ge yene kanne
dje soka toll makimb kakene al moi ge kill
gulo woro, Antiok kere er dumo Aikoniam
pupill.
52 Alla pillgi dji una Antiok moi ge, God
Murble ga boll moika, wo kerman pi.

14

Pol ne Barnabas dumo Aikoniam po kandja dje una aupill

1 Kune ge Pol ne, Barnabas dumo Aiko-
niam po, soka ye wanpill mal pille, Juda
una lotune numb yei al po kandja dje una
aupill. Kandja djipill ge wopake paika, una
merke Juda una ne, Grik una boll aike pillgi
dji.
2 Dji ba Juda una, pillgi nadjimbon we dji
una, ga po epil djell una kamalne tomaka,
ga pillgi dji una moi al ke pille awi.
3 Soka Aikoniam ege momo mopill. Iwa
Kerman nono wopake pille awi mal ge,
dje una aupill, kand nagopill. Alla Iwa
Kerman yeika soka kogo ta mal ye, wal
kayekaye ye mopill. Mopill al ge, une
ombine dje awi, soka kandja djinmell ge
kaima djinmell we dji.
4 Ba Aikoniam una porapora nomane
taimane napai. Pende Juda una moi al po
kolmaka, pende aposel mopill al kolmaka
embe yei.
5 Embe yemaka, epil djell una ne, Juda
una ne, Juda una kerman ge kandja begle
embe dji, nono aposel soka ye ke ye awo,
ku togopon we dji.
6 Dji ba soka pille seke er pupill. Dis-
trik Likonia paknato dumo soka Listra ne,
Derbe po kandja dje una awo, dumo kerker
manda manda yei al po
7 Jisas kandjiyebe wopake dje orko woro
wanpill.

Barnabas ne, Sol dumo Listra ne, Derbe po kogo yepill

8 Dumo Listra ge iwa ta moi. Yene kake
ke yei. Une me kui kune, une kake ke embe
yei, kond kambiya napai.
9 Pol kandja dje moika iwa ge pille
moika, Pol kani, iwa ge pillgi pai, kake kiwa
yenda mal pai.
10 Pol yau to embe dji, ni agle! dji. Djika
iwa ge ola dje aglo kond kambi.
11 Pol embe yeika Laikonia una kane,
yenekne kandjine pall yau to embe dji, god
kambono mor ge erwo una mal embe kulo
po, nono mormon al wopill mormell! we
dji.
12 Yenekne god ta kandjiye Sus we dji ge
kambono Barnabas ge Sus moro we dji. Pol
kandja dji una moi pille, ga god ta kandjiye
Ermes ge kambono Pol ge Ermes moro we
dji.
13 Dumo ge gull djillake orko to, una god
Sus lotu numb ta take wori yei. Gull pai
al ge una merke yemaka, god Sus opa gale
awi iwa ge yeika, ga wo Pol ne, Barnabas
god mal embe mormell dje kane, nono opa
gale iwo soka aumbon we dji. Kambono po
kogkau iwamba pende i, plawa wopake i
ull woro, gull djillake yei al iwi.
14 Iwo opa ye aumbon dje yei ba, Barn-
abas ne, Sol kane man djipill. Yenekne
konkunom amblo ball dje woro, una
merke moi al soka bul dje pakna po yau
to embe djipill, 15 kambono ye mor ge!
Namba yei pille ye embe yenj ne? Ye una
mor mal embe, no mormoll. Alla, no wo
kandja wopake dje ye awo embe djipill,
ye god kende pillgi djinj ge kerme! God
gun moro una ge une kupill makimb, nu
solwara ne, wal porapora moro ge une
beki, ye une boll pillgi djine we djipill.
16 Kamasa God kandja ta nadji, epil djell
una porapora yenekne nomane pai mal
wani.
17 Ba une gulo namoi, man. Una kane ine
mal moi. Ege ege une ye wopake ye awo
worika, kam toika, kwa wopake boika, ye
noi kumbo yeika, ye tukne arngan yei we
djipill.
18 Soka kandja embe djipillka, kambono
opa gale aumbon dje yembe yei, nakerne
mal pai ba, soka yembe yepill, opa gale
nawi.
19 Are Juda una pende Antiok ne, Aiko-
niam kere er dumo Listra woi. Wo kandja
ke mal djimaka, una merke ellne kumb-
sika, wo Pol ku tomaka, bolo yage pai. Une
kaima goro dje pille, ngundjo ipo dumo
kerman gull pai al iwo orkoto wormaka,
pai. 20 Ba Jisas pillgi dji una wo une pai al,
gull bolo i pakna wormaka, Pol alla aglo er

yem dumo kerman pakna po pai. Tagika, une Barnabas boll er dumo Derbe pupill.

Pol ne, Barnabas po Jisas pillgi dji una moi al kandja wopake dje aupill

21 Soka dumo Derbe po Jisas kandjiyebe wopake dje awo wanpillka, una merke pille er pakna wo Jisas kogoye una moi. Molmaka, soka er yem dumo Listra po, Aikoniam po Antiok po embe ye wanpill.
22 Jisas kogoye una nomane dongall pandaka, pillgi dje pamoye dje embe djipill, God dumoye wopake kantau yendo al er pakna bon ge, nono imb kake er pakna bon we djipill.
23 Lotu numb porapora wanpill al, Pol ne, Barnabas po una kantau yene una dje worpillka moi. Molmaka soka ga God kogoye yene dje pille, kwa nano, kamang embe yepill, Iwa Kerman, ni pillgi dji una mor ge, kantau yembena moye we djipill.

Barnabas ne, Sol er yem dumo Antiok pupill

24 Are soka er distrik Pisidia pakna po wanmolo kere, er propins Pampilia pupill.
25 Po molo dumo Perga po God kandjiye dje una aupill. Awo kere, er dumo Atalia po mopill.
26 Sip ta wo paika, soka er pakna po Antiok pupill. Antiok yei ge, asa pillgi dji una wo soka po kogo yembell dje pille kamang embe yei, God ye wopake pille aundaka, kogo ye mopell we dji. Dji mal kogo ge soka yepill pora dji.
27 Wo pillau dje molo djipillka, pillgi dji una wo makai toi. Molmaka, God iwa soka boll po kogo yei mal ge, soka wal porapora kandjabe to embe djipill, God kond ta ombine dje awi, epil djell una Jisas boll pillgi dji we djipill.
28 Soka Antiok ege momo Jisas kogoye una boll aike molo papill.

15

Jerusalem pillgi dji una makai kerman toi

1 Una pende Judia kere er Antiok woi. Wo epil djell pillgi dji una moi al kandja beke embe dji, Mosis lo dji pille, ye gaklene kelip tane, man pandaka, God ye i yem worda ge kune nayendo we dji.
2 Djimaka Pol ne, Barnabas man dje, kambono boll nonga kerman dji. Embe pille, Antiok pillgi dji una embe dji, ye soka er Jerusalem bell. Bell al ge no una pende ye boll aike er pine. Aposel kambono ne, pillgi dji una kantau yenj una kerman kambono Jerusalem mor ge, ye po djine. Nono gaklene kelip tambon mo natambon ge, kambono kandja djine mal pupon we dji.
3 Pillgi dji una dje wormaka, iwa soka una pende boll aike er Jerusalem pi. Po kondwe tambiye ga distrik Ponisia ne, Samaria pakna po wane, epil djell una nomane ake to er pakna woi mal, ga kandjabe toi. Tomaka, pillgi dji una wo kerman pi.
4 Kambono kere er Jerusalem pumaka, Jerusalem pillgi dji una ne, aposel kambono ne, kantau yei una kerman porapora wo djembon toi. Tomaka, God iwa soka boll aike po kogo yei mal ge, soka kandjabe to una ge aupill.
5 To aupillka Parisi una Jisas boll pillgi dji ge wo embe dji, epil djell una Jisas boll pillgi dji dal, ga gaklene kelip to, Mosis lo dji mal pille ine we dji.
6 Kambono kandja embe djimaka, aposel ne, kantau yei una kerman kandja ge amblo du djimbon dje makai toi.
7 Kandja momo djimaka, are Pita aglo molo embe dji, agana ambana kambono! Kamasa ye kani, God epil djell una pillgi djine dje na dje wollka, na ga moi al po Jisas kandjiyebe wopake dje orko woro awill.
8 Una kuruwo kama porapora yenekne nomane paro mal God kane kune yendo iwa ge, une Murble dje no mopin al wori mal embe, une para, dje worika epil djell una moi al woi. Yene Murble i epil djell una awi al ge, une ombine dje awi, epil djell una ge une wopake pille dje indo.
9 Epil djell una pillgi dji al ge, God yewori, ga ellne tukne kuruwo yei. Yei ge, une no epil djell boll ye djelldjell nawori man, ye taimane wori.
10 God nono porapora ye kune ye awi ba ye namba mal pai pille God yembe paro mo naparo ne dje pille su yenj ne? Nono Juda una Mosis lo dji ge kakbon dje yepin man pai. Nono gollne para kakbon dje yei man

pai. Alla ipon, epil djell una imb ge kakne we djinj ge, namba yei pille djinj?
11 Kerme! Nono Iwa Kerman Jisas ye wopake ye awi al ge, God nono Juda una i yem worda mal embe, epil djell una ge para embe yenda.
12 Pita kandja dje kerika, una porapora kandja dje yem nawori. Kiye dje molo pillmaka, Barnabas ne, Pol kandjabe topill. Epil djell una moi al wane, God soka aglene al wal kayekaye ta mal yei ge kandja dje aupill.
13 Kandja dje kerpillka, Jems aglo molo embe dji, agana ambana kambono, na kandja djindo ge, ye pillme!
14 Asa God embe nayei ba ipon une epil djell una moi al po ga yene epilye moye dje pille pende dje i. Ga God unakiye moi mal ge, ipon Saimon ye dje awi pi.
15 Alla, Saimon kandja dji mal ge propet asa pepa boi mal ge pai. Kandja embe boi,

16 God Iwa Kerman ge embe dji, numb
sel yage kal toi mal ge Depit epilye
embe mal mor. Ba na are wo sel ge
amblo pla woro takno, sellke djelld-
jell wori ge na ye wopake ye awo,
amblo pla woro take auno.
17 Embe pille una djell Iwa Kerman we dje dulo wone ge, epil djell una na dje ill una mor ge na we dje dulo wone
18 we dje Iwa kerman kandja embe djindo. Une kamasa kandja embe dje wori una kani we dji *(Amos 9.11-12)*

19 Baibel embe dji pille, na embe pro, epil djell una yenekne nomane ake to God moro al pinj ge, pinembe! Urup naumbon.
20 Ba alla, yene mal ge kandja pende pepa bolo aumbon. Kandja ta ge, una god kende opa gale aune ge, ye nanane. Ta ge, iwana djingdjang ke nayene. Ta ge, meyam nanane, alla wal nubke al amblo pi tonjka gor ge, nanane.
21 Ge, Mosis kandja embe dji ge, Juda una kamasa dje molo woi. Sabat ege ege, lotu numb yemyem yei al, ga kandja ge dje molo woi we dji.

Aposel pepa bolo una epil djell pillgi dji una moi al awi

22 Jems kandja embe djika, aposel kambono ne, kantau yei una kerman kambono ne, pillgi dji una porapora moi ge, yenekne unakne soka dje wormaka, soka po Pol ne, Barnabas boll aike er Antiok bon dje yei. Iwa soka aike er bon dje yei una ge kandjine ta Judas, ta Sailas we dji. Judas kandjiye ta ge Barsabas we dji. Iwa soka ge una pillgi dji una moi al iwa kerman mopill.
23 Kambono pepa i er bon dje yei ge kandja embe bolo wori pai. No aposel kambono mormon ne, kantau yenj una kerman mormon ge, nonekene ye epil djell pillgi dji una kona Antiok ne, propins soka Siria ne, Silisia mor ge, no wopake we dje pepa bolo ye aunmon we dji.
24 Una dji pupin. No unakne pende ye moi al po kandja dji mal ge, ye pille urup dji we dji ba, kambono pi ge no dje naworpin we dji.
25 Embe yei pille no kandja dje taimane woro pagle, una pende dje worbonka, agane wopake soka Pol ne, Barnabas boll aike er pine we djipin.
26 Iwa soka mormell ge Jisas kandjiye al po kogo kerman yepill, una wo tambon dje yei, soka kand nagopill.
27 Dje pagle, Judas ne, Sailas mormell ge no ye moye al dje wormon, no pepa bolo aunmon mal ge soka djimbellka ye piye we dji.
28 God Murble pora we djika no para pora we djipin, Mosis lo porapora bolo pagi mal ge, ye yene dje pille no nadjimbon. Ba, kandja sokarita ye yene ge embe.
29 Una god kende opa gale aune ge, ye nanane. Una wal nubke al amblo pi tonjka gor ge nanane. Meyam nanane. Iwana djingdjang ke nayene. Kandja embe pai ge, ye pille embe yene ge, wopake. No kandja djipin pora djindo. Ye wopake molme dje pepa embe boi.
30 Kambono pepa bolo pagle Pol, Barnabas, Judas ne, Sailas awi. Awo dje wormaka, kambono 4 pela er Antiok po kandja djimaka, una pillgi dji una wo makai to molmaka, pepa ge iwo aumaka una ge kani.
31 Kandja wopake bolo wori pai ge una kere kane, wo pi.

32 Judas ne, Sailas propet mopill pille,
kandja wopake merke djipillka, una pillgi
dji una nomane to gi dji.
33-34 Soka ege pende ga boll molo er
Jerusalem boll dje yepillka, pillgi dji una
wo dje wopake ye awo embe dji, una ye dje
wori wopill una mor al ge ye alla er yem
wopake pise dji.*
35 Pol ne, Barnabas Antiok mopillka una
merke soka boll aike molo God Iwa Ker-
man kandjiye dje orko woro awi.

Pol ne, Barnabas nonga djipill

36 Ege pende erwo pika Pol po Barnabas
moi al embe dji, nono God Iwa Kerman
kandjiye dje orko woro wanpill al dumo
porapora ge, alla er yem po kanboll, kam-
bono pillgi dji una wopake mor mo namor
ge po kanboll we dji.
37 Djika Barnabas embe dji, kune, Jon
Mak wondaka nono aike er bon we dji.
38 Ba Pol man dji, nono propins Pampilia
mopin iwa djinden ge God kogoye kere er
pi. Une nono aike nambon we dji.
39 Djika soka nonga kerman dje pagle er
djelldjell pupill. Barnabas po Mak dje ika,
soka sip ta pai al po er dumo Saiprus pupill.
40 Pupillka Pol Sailas dje ika soka er boll
dje yepill kune ge, pillgi dji una wo kandja
wopake dje awo embe dji, ye pise. God Iwa
Kerman ye kantau wopake yenda we dji.
41 Djimaka soka er propins soka Siria ne,
Silisia wanpillka, Pol po pillgi dji una moi
al nomane gi djinda dje kandja wopake dje
awi.

16

Timoti woika Pol boll aike wanpill

1 Pol er dumo Derbe ne, Listra pika pillgi
dji iwa ta moi, yene kandjiye Timoti we dji.
Une me ge Juda ana pillgi dji ana moi, yene
newoga ge Grik iwa moi.
2 Pillgi dji una kona dumo Listra ne, Aiko-
niam moi ge kandja embe dji, Timoti iwa
wopake we dji.
3 Pol iwa Timoti ge no aike er bon we
dje pika, Juda una moi ge Timoti newoga
ge Grik una moi dje kanmaka, Pol kane
kambono urup pille djine dje, Timoti gakle
kelip toi.
4 Gakle kelip to kerika kambono er pi.
Po dumo yemyem wani al ge aposel ne,
kantau yenj una kerman kambono kona
Jerusalem asa pepa bolo ye embe yeme
dji mal ge kambono kere awo dje pene
wormaka,
5 pillgi dji una wopake pille awo, pillgi
kaima dji. Ege ege una kindja pakna wo
Jisas boll pillgi dji.

Pol oukumb kani dumo Masedonia iwa ta moi

6 God Murble ge embe dji, propins Esia
yero al ye pakna po kandja dje pene na-
worne we dji. Dji mal ge kambono distrik
soka Prigia ne, Galasia pakna po wani.
7 Distrik Misia yene bonda pai al ge kam-
bono wo wane propins Bitinia bon dje yei
ba, Jisas Murble ge man dji.
8 Djika kambono dumo Bitinia kere,
propins Misia pakna po kere er dumo
Troas pi.
9 Imina pika Pol nale al kani, propins
Masedonia iwa ta wo aglo molo embe dji,
ni er Masedonia wo, no amblo pille dje
aumben we dji.
10 Pol embe kanika, no ola dje er Masedo-
nia bon dje wal amblokun yepin. No embe
dje kanpin, God no dje wordo, no po Jisas
kandjiyebe wopake dje una aumbon mal
pai.

Ana Lidia Jisas boll pillgi dji

11 No Troas molo er sip al pakna po, du
dje er dumo Samotres po papin. Tagika sip
i er dumo Neapolis pupin.
12 Neapolis molo kere er Pilipai po pillau
djipin. Asa Rom una wo Pilipai i pakna
woro kantau yei. Distrik Masedonia dumo
yemyem paknato yei al ge Pilipai ge dumo
kerman ta yei. Dumo yei al ge no ege pende
mopin.
13 Pa molo ege Sabat yeika, Pilipai gull
djillake yei al kere er orko po nu kapake
una kamang ye ye yei al kane imbon dje
pupin. Po ami dje molo, ana wo makai to
moi ge no kandja dje aupin.

* **15:33-34:** Una kerman merke mor ge embe djinj, ves 34 ge napanda we djinj. Ves 34 kandja embe djindo, Djimaka Sailas man dje pille er napi, dumo Antiok moyo dje pi.

14 Ana ta moi ge kandjiye Lidia we dji. Dumo Tayataira yei ge une allap bage beke ipo ku i, God pille pla ye awo embe yemoi. Pol kandja dji ge ana ge pille moika, God nomane amblo au dje awika, Pol kandja dji ge ana pillgi dji.

15 Ana ge numb taimane moi una ge, boll aike nu pai. Pamaka ana ge embe dji, na Jisas pillgi djill mal ge ye na kaima djindo dje kani dal, ye na numbina al wo moye we dji. Une yembe yeika, no pora we dje, une numbiye al po mopin.

Pol ne, Sailas dumo Pilipai po kaye papill

16 Kune ge no una kamang yei al bon dje yepinka, boi ambo ta wo no kani. Ambo ge kum pai. Wal wekle are panda mal une dje pene woro woro yei ambo. Une kogo embe yei al ge yene kantau yei una kambono ku kerman i noi.

17 No Pol boll pupin al ambo ge are wo yau to embe dji, iwa kambono ge, God pla moro yene boiye una mor. God ye i yem worda mal ge kambono dje pene woro awinj we dji.

18 Ege merke ambo ge wo kandja ge dje yau toika, Pol ke pille, kane ake to, kum ke moi al embe dji, na Krais Jisas kandjiye al djindo, ni ambo ge kere er orko piye dji. Kandja embe djika, kum ke ola dje kere er orko pi.

19 Pika ana yene kantau yei una kambono kane, ku i nono yepin al ge, pora djindo dje pille, po Pol ne, Sailas amblo i mestret kambono maket dumo makai to moi al po

20-21 embe dji, iwa soka kandja djinmell ge nono dumene al ge una merke nomane ye ke yenmell. Soka ge Juda una mormell ba, ye singare embe yeme djinmell ge, nono Rom una lo paro mal ge kanpin kune nayendo we dji.

22 Una merke wo kandja merke dje pakna woro soka aumaka, mestret po soka konne kunomne amblo ball dje, gulo woro, una pende djimaka, wo soka ipo kapill ullngub toi.

23 To djerpall ye pagle, i kaye numb wori, eine ta moi ge dje awo embe dji, soka mormell ge ni kane gi dje mole! dji.

24 Djimaka eine pille soka i kaye numb rum pakna kaima woro pagle, iko plang ta soka kakene al ankap dal embe toi.

25 Imina pakna pika, Pol ne, Sailas kamang ye, God pille gollang dje mopillka, kambono kaye aike pai una ge pille moi. 26 Pille molmaka, ola dje imem kerman woika, kaye numb pos porapora olup olup yeika, kaye numb kond porapora yapro keri. Kaye pai una kasen ne, ankap toi ge porapora wok to yage kal toi.

27 Iwa eine ou pai mogagle kani, kaye numb kond porapora yapro kiwa yei. Kambono kaye pai una seke er po keri dje kane, une bainat i yene togoyo dje yei. Ba

28 Pol kane yau to embe dji, ni nenem gaklen ye ke naye! dji. No porapora pamormon, seke napunmon we dji.

29 Iwa eine ge molo, wamo sua ta iume! dji. Iwo aumaka, une muk dje po rum Pol ne, Sailas papill al ge po kand golo kake agle toika, soka kakene al yage pai.

30 Alla are une aglo molo soka rum papill al i orko woro embe dji, na singare namba mal yenaka, God na i yem worda ne? dji.

31 Djika soka kandja embe djipill, Iwa Kerman Jisas boll pillgi djin dal, God ni i yem worda. Ni gaman womban boll aike i yem worda we djipill.

32 Eine yene unakiye boll molmaka soka God kandjiye dje aupill.

33 Dje aupillka une soka ipo kapill bopill al ge nu woro awo pagle, yene game wombaye boll nu pai.

34 Nu pa kermaka, iwa eine ge po iwa soka dje i yene numbiye al woro, kwa gale awo wo pi. Une yene game wombaye boll God pillgi dji ge une kane wo kerman pi.

35 Tagika, mestret kambono dje wormaka eine po kaye numb po eine ta moi al embe dji, iwa soka kaye papill ge i orko wore! dji.

36 Djimaka eine po Pol moi al embe dji, mestret kandja dje wori. Ye soka wor orko bell we dji. Embe dji pille ye soka ellne tukne arngan yenda er pise! dji.

37 Djika Pol embe dji, no Rom una mormoll ba, mestret kambono no boll kandja kot ta nadji. Kiwa, no singare ke ta yepill paro dje kane, una nalene al ullngub to, no

ipo kaye wori. Alla ipon kambono ge wo una nakanne dje pille, i orko worbon dje yenj mo? Ge man! Yenekne wo pene molo no i orko worne we dji.

38 Pol kandja embe djika eine er yem po mestret moi al ge po Pol dji mal dje awi. Kambono pille iwa soka ge Rom una kaima mopill dje pille kand goi.

39 Po kaye numb kandja kosill dje awo, iwa soka i orko woro embe dji, ye soka no dumene kere er pise! dji.

40 Djimaka soka ana Lidia numbiye al po, Jisas pillgi dji una moi al nomane gi djinda dje pille kandja wopake dje aupill. Dje awo kere er pupill.

17

Dumo Tesalonaika una wo Pol ne, Sailas tambon dje yei

1 Pol ne, Sailas er dumo Ampipolis pupill. Po dumo ge wane kere er po dumo Apolonia pupill. Alla dumo ge kere er Tesalonaika po pillau djipill. Juda una lotu numb yei al ge

2 Pol yene ye wani mal pille, er numog po Juda una boll buk Baibel pai mal ge une kandja dje moi. Sabat ege, kun 3 pela po embe yei.

3 God kandjiye pai mal dje pene woro embe dji, God dje worika iwa ta wo yene unakiye i yem worda iwa ge une gakle ngembill golo goya. Golo pagle alla agiya. Baibel kandja dji mal ge Jisas woika megiye toi we dji. God ye i yem worda we dji mal ge, na ye mor al kandja dje pene wordo, Jisas ge wale moro we dji.

4 Pol kandja embe djika Juda una pende pillgi djimaka, Pol ne, Sailas boll wo moi, Grik una God lotu dje awi una pende merke pillgi djimaka, ana merke kandjine kerman pai ana pende merke pillgi djimaka, kambono porapora wo Pol ne Sailas boll moi.

5 Embe moi ba Juda una pende kane minj i, maket yei al po una nomane ke pai moi ge dje iumaka, makai kerman to kunda gale, iwa Jeson numbiye al po embe dji, iwa soka numog mormell ge ni dje bekle wore! dji.

6 Dji ba soka namopill pille, ga Jeson ne, pillgi dji una pende moi ge amblo ngundjo i una kerman kambono moi al po yau to embe dji, iwa soka dumo porapora wanmell al ge una nomane ye ke ye awo wanmormell. Alla soka ba wo embe yemboll dje pille yenmell.

7 Jeson ge une soka dje i numog wori. Ba iwa king Sisa yene kandja lo dje awi mal ga dje kal woro, king djell ta moro ge kandjiye Jisas we dje waninj we dji.

8 Djimaka una merke moi ge ne, una kerman kambono ge pille kunda kakbon dje pi.

9 Pi ba una kerman kambono Jeson ga boll moi al embe dji, ye kot top tane we dji. Ga top to pora djimaka una kerman dje wormaka er pi.

Pol ne, Sailas dumo Beria po kogo yepill

10 Emill pa kerika, una pillgi dji una wo Pol ne, Sailas dje wormaka, soka er Beria po, Juda una lotu numb yei al er numog pupill.

11 God kandjiye dje aupill mal ge Beria una wopake pille awo, ege ege yenekne Baibel kere kane soka kandja djinmell mal ge kende mo kaima paro ne? dje pille pepa kere kani. Embe yei ge kambono nomane wopake pai. Yenekne Tesalonaika una kamblo awi.

12 Embe yei ge Juda una merke pillgi djimaka, Grik una merke kandjine kerman pai kambono ge pillgi djimaka embe yei.

13 Una embe dji, Pol ne, Sailas God kandjiye dje Beria una awo yenmell we djimaka, Tesalonaika una pille, kunda gale wo kandja djimaka, una kunda kaki.

14 Yemaka ola dje pillgi dji una Pol dje nambis djeke wormaka, Sailas ne, Timoti Beria mopill.

15 Una Pol dje ipi una ge Pol dje ipo dumo Atens wormaka moi. Alla er yem bon dje yemaka, Pol embe dji, Sailas ne, Timoti ola dje er na moro al wombelle! dji. Djika kambono pille er pi.

Pol dumo Atens molo kandja dje pene wori

16 Pol po Atens molo iwa soka Sailas ne, Timoti wombell dje pille tau moi. Molo kani, god kende merkeke beke wori moi une kane urup dje pi. 17 Pi ge Juda una lotu numb yei al Pol po kandja dje una awika,

Juda una ne, Grik una God pille pla yei una ge porapora pille moi. Alla ege ege une maket wani ge una pende moi al une kandja dje awi.

18 Epil ta Epikurian we dji moi una ge ne, epil Stoik we dji moi ge yenekne nomane kerman pai una ge, Pol po kambono boll nonga dji. Pende pille embe dji, iwa dall, kandja aulaul djindo ge naral kandja djino dje yendo ne? dji. Pol Jisas golo aglo erwo gun pi kandjiyebe wopake pai ge, una pende pille embe dji, una gulke yenekne godne mor mal, une kandja ge djinda djindo we dji.

19 Una kerman kambono ge kam mekbe ta yei kandjiye Areopagus we dji ge kambono po makai toto yei dumo. Una Pol dje ipo mekbe yei al ge po embe dji, ni kandja gun ta dje una aunden ge, ni djimbenka pupon we dji.

20 Ni kandja djinden ge kandja ta mal paro. Kandja me djimbena no pille kune yembon we dji.

21 Atens una moi ge ne, epil djell pakna moi una ge kogo kayekaye yembon dje napi, kandja gun ta panda ge kambono pupon dje eri pille moi.

22 Kam mekbe Areopagus yei al ge una merke molmaka, Pol pakna po aglo molo embe dji, Atens una ye mor ge, lotu wal kayekaye paro ge ye pille pla yenj dje na embe kando we dji.

23 Asa na wanill kune ge ye god kende merke beke wori moi na kanill. Alta ta na po kanill al ge, kal to pai ge una mon bolo wori pai ge embe dji, alta yero ge god ta no nakanpin god ge altaye yero we dje bolo wori pai. Ye god ge nakane pagle, lotu kiwa ye awinj god ge, une moro mal, na ye mor al dje pene wornaka piye we dji.

24 God we djindo god ge, une makimb porapora ge beke, wal porapora makimb al moro ge une para aike beki. Kupill makimb paro ge une kantau ye, une ge iwa kerman moro pille, una lotu numb takinj al ge une numog po moya ge kune nayendo we dji.

25 God wal ta nayenda ge, nonekene aglene woro pak to aumbon ge kune kaima nayendo. Una porapora gun molo, pin woro yenj ge God yene wal porapora yendo pille gun mor.

26 Una nono porapora makimb al mormon ge God nono gollne taimanta beke yei. Alla are iwa mambine mambine moi mal ge wo pillau dji. God djika kambono po yenekne dumene al ge po molo, yenekne ege moye mal ge God djinda moye we dji.

27 God embe yei pille una mor ge une ambillambill ye kuro po kane ine manda? Alla, nono una taimantaiman dje mormon al ge God ellke namoro, manda moro.

28 Embe moro pille, nono pin woro, gun molo, olup yenmon mal ge God yendaka yenmon. Ye unakne pende pepa bolo embe dji, nono mormon ge yene wombaye mormon we dji.

29 Nono mormon ge yene wombaye kaima mormon pille, God moro ge une wal gol mo, silpa mo, makimb ku moro dje napupon. Nonekene nomane paro mal pille, god ta nono aglene pall bekbon ge god kaima ta namoye, kiwa makimb wal moye we dji.

30 Asa una nomane napai poke ge, God kandja ta nadji ba alla, ipon una porapora dumo yemyem moye al ge God kandja dongall dje awo embe djindo, ye nomane ake tome! djindo.

31 God dji ege ta yenda kune ge une una boll kandja kot djinda. Iwa taimanta ge God dje i. Iwa ge kot piya. Makimb una porapora mor ge singare wopake ye waninj mo ke ye waninj ge une djinda. Une kot pille kune yenda ge God ombine dje una awi pora dji. Iwa ge golo er kal pi ba, God amblo i pla wori, une kot piya kune yendo we dji.

32 Iwa ta golo aglo erwo gun pi we dje Pol kandja embe dji ge una pende pille poye, bakalo awi. Ba una pende embe dji, kune ta ni wo no kandja ge alla dje aumbenka pupon we dji. 33 Kambono kandja embe djimaka Pol er pi.

34 Pol kandja dji ge una pende pillgi dje, une er pi al aike pi. Pillgi dji una ge ta kandjiye Dyonisius we dji. Nomane kerman pai una kam mekbe Areopagus moi kambono ge une pakna moi iwa. Ana ta pillgi dji ge Damaris we dji, una pende aike pillgi dji.

18

Pol dumo Korin po kandja dje una awi

1 Pol Atens kandja dje kere, er Korin pi.
2 Juda iwa ta Akwila we dji moi ge Pol
po une kani. Une ge propins Pontus iwa
moi. Asa king Sisa Klodius dumo Rom
molo kandja embe dje wori yei, Juda una
porapora mor ge, ye Rom kere er tambiye
ta pume! dji. Dji mal ge iwa Akwila yene
game Prisila boll er Korin wo mopillka, Pol
po soka kani.
3 Soka sel numb to bolo bisnis ye mopill
mal Pol asa sel numb to bolo bisnis embe
yei pille, soka mopill al une po kogo aike
yei.
4 Sabat ege ege yei kune, Juda una lotune
numb yei al Pol po kandja dje una awi.
Juda una ne, Grik una aike Jisas boll pillgi
djine dje pille Pol embe dji.
5 Sailas ne, Timoti dumo Masedonia kere
er wopillka, Pol sel numb kogo yemoi ge
kere, po Juda una moi al ege ege God iwa
ta dje worda wo ye i yem worda we dji ge,
Jisas wale woi we dji.
6 Une kandja dji ge Juda una napille,
bakalo aumaka, Pol yene konkunom
djengimb moi ge sama to embe dji, ye
wamo al pine ge yene kogone, na ye dje
awill pora dji. Ipon na epil djell una moye
al po kandja dje auno we dji.
7 Dje kere pagle une lotu numb kere po
Titius Jastus numbiye al pi. Iwa ge God
pille pla yemoi iwa. Yene numbiye ne, Juda
una lotu numb yei ge manda dakalo yepill.
8 Juda una lotu numb iwa kerman kand-
jiye Krispus we dji ge yene unakiye boll
Iwa Kerman Jisas boll pillgi dji. Pol po Jisas
kandjiye dji ge Korin una merke pillgi dje,
nu pai.
9-10 Imina pakna pika Pol oukumb dal
kani, Iwa Kerman wo embe dji, na ni
boll moro. Ni dumo moren al na unakna
merke mor, ni kand nagopen. Una wo ni
tane kune nayendo. Ni kandja djinden ge
nakerben, dje pamopen we dji.
11 Djika Pol Korin molo, una moi al God
kandjiye dje pene worika, takene 18 pela
wo pi.
12 Alla are iwa Galyo propins Akaia molo
kantau yei poke ge, Juda una Pol kogo yei
mal ge ye ke ye aumbon dje pille wo Pol i
po Galyo moi al kot ye awo,
13 embe dji, nono God kandjiye amblo
pla wormon mal ge pai mal wormon ba,
iwa ge wo man dje aundo. Kandja lo pai
mal ge une kamblo kal woro embe djindo,
God kandjiye amblo pla woro aumbon we
djindo ge, singare djell ta mal ye aumbon
we djindo we dji.
14 Djimaka Pol kandja dje yem worno dje
yeika, iwa Galyo Juda una moi al embe dji,
iwa ge singare ke ye, geke bolo wanika, ye
Juda una kot ye aune ge kune yeika ba, une
embe ta nayei.
15 Ye Juda una kandjine pille, kandja
kerker dje, yenekne kandja loine pai mal
djinj ge kerme! Ye yenekne kot djine, na
piyo napro.
16 Kot ipon pora djindo! we dji. Embe dje
pagle Juda una dje bekle wori.
17 Dje bekle worika, kambono po, iwa
Sostenes Juda una lotu numb iwa kerman
moi ge po une amblo, kot dji al ge manda
molo toi. Toi ba Galyo kane gok nadji,
kankeri.

Pol er yem dumo Antiok pi

18 Pol ege momo dumo Korin moi. Are,
une po pillgi dji una moi al dje kune ye
awo po, iwana soka Prisila ne, Akwila boll
aike er dumo Senkria pi. Po molo yene
ngambale ene bale wori. Une embe yei
ge une God pille, kandja dongall dje God
kogoye ta yeno dje pille, ngambale ene bale
wori. Sip ta er distrik Siria puno dje yei ge,
kambono er pakna po er pi.
19 Kambono dumo Epesus pillau dji-
maka, Pol iwana soka ge kere er Juda una
lotu numb po Juda una moi kandja dje awi.
20 Awika kambono embe dji, ni no boll
ege momo mopen we dji ba une man dji.
21 Sip Epesus kerno dje yei al une embe
dji, God kapla we dji dal, na alla yem won-
aka kanbon we dji. Dje pagle er sip al po er
pi.
22 Dumo Sisaria po pillau dje pagle,
une sip kere po pillgi dji una kona pla
Jerusalem moi al ge une po djembon to
awi. Are une dumo ge kere er kal Antiok
pi.

23 Pol ege momo Antiok molo, kere er
pi. Po distrik soka Galasia ne, Prigia dumo
pakna yei al ge une wane, Jisas pillgi dji
una moi al po, nomane gi djinda dje pille
kandja wopake dji.

Iwa Apolos dumo Epesus molo kandja dje una awi

24 Kune ge Juda iwa ta kandjiye Apolos
we dji ge er Epesus woi. Une dumo Alek-
sandria iwa. Une kandja dje una aundo
iwa moro. Kandja Baibel al pai ge une pille
keri.
25-26 Une dumo Aleksandria moi poke ge
una Jon nu pagle awi mal ge kandja beke
une aumaka, une kandja ge pi ba Jisas kogo
porapora yei mal ge une pende pi, boll
napi. Une wo dumo Epesus moi ge une po
Juda una lotu numb yei al po, kand nagolo,
Jon kogo yei mal kandja yembe ye dje una
awi. Awika, iwana soka Prisila ne, Akwila
ge pille mopill. Une kandja dje awo kerika,
soka po une moi al dje ipo, Jisas kandjiyebe
pai mal beke aupillka, une pi.
27 Iwa Apolos ge une propins Akaia puno
dje pika, pillgi dji una kona Epesus moi ge
embe dji, wopake, er ben we dji. Yenekne
agane kona dumo Akaia moi ge kambono
pepa bolo awo embe dji, Apolos wondo ge
ye wopake we dje i numog worme! dji.
Pepa ge bolmaka, Apolos i dumo Akaia po
molo una boll kogo kerman yei. Ga God
wopake pille awika Jisas boll pillgi dji. Une
po kandja dje awo, amblo pille dje awika,
ga wopake pille aumaka nomane gi dji.
28 Une po Juda una boll kandja dongall
dje awika, kambono kandja dje yem wori
mal une yembe ye kamblo kal wori. God
kandjiye Baibel al pai ge une kandja pai
mal dje awo, God Krais dje worda wonda
we dje kandja bolo wori pai ge, Jisas wale
woi we dji.

19

Pol dumo Epesus molo kandja dje una awi

1 Apolos dumo Korin moi poke ge Pol
dumo kamkimb al wane kere er dumo Epe-
sus pi. Po wane pillgi dji una pende kane
2 embe dji, ye Jisas boll pillgi dji ge, God
Murble ye boll woi mo man ne? dji. Kam-
bono embe dji, man, God Murble moro mo
namoro ge una ta dji no napupin we dji.
3 Djimaka, Pol embe dji, ye nu pai ge
namba mal pai ne? dji. Kambono embe dji,
nu papin ge Jon kandja dji mal ge nu papin
we dji.
4 Djimaka Pol embe dji, Jon nu pagle awi
ge una nomane ake to moye dje nu pagle
awi. Ba Jon embe dji, are iwa ta wonda ye
une kandjiye al ge pillgi djine we dji. Dji
mal ge ye Jisas pillgi djine dje dji.
5 Pol kandja embe dje awika, kambono
Iwa Kerman Jisas kandjiye al ge nu pai.
6 Pamaka Pol kambono moi al wo gak-
lene ambika, God Murble wo kambono
moi al moika, una kandjine kayekaye pai
mal ge dji. Alla, propet kandja dji mal para
embe dji.
7 Una embe yei ge iwa 12 pela mal embe
moi.
8 Pol takene 3 pela molo, Juda una
lotu numb yei al numog po God dumoye
wopake kantau yendo mal ge une kandja
yembe ye dje una awi.
9 Ba una pende man dje, pillgi nadji. Ga
pene po una merke moi al Jisas kondwe
yero mal ge dje kamblo kal woro awi.
Kandja embe dji pille Pol pillgi dji una boll
aike molo Juda una lotu numb kaima kere
er pi. Po numb kandjiye Tiranus we dji ge
kambono ege ege po molmaka, Pol kandja
dje una awi.
10 Une kandja dje molo pika kognumb
soka erwo pi. Juda una ne, Grik una pora-
pora propins Esia moi ge, God Iwa Kerman
kandjiye pa wai dje keri.

Iwa Skewa wariye kambono po kum ke ta moi iworbon dje yei

11 God Pol agle al wal dongall ta mal
kayekaye yei.
12 Yene allap kembis kandjiye ankisip
we dji ne, wal konkunom une woro wani
kon ge, una kon ge ipo una ke toi moi al
aumaka, kambono ke to pai ge pora djika,
alla una kumbene al kum ta pai ge kere er
orko pi.
13 Dumo yei ge Juda una pende wanmolo
kum pai una moi al po kandja djimaka,

kum pakna pai ge alla kere er orko pi. Kambono kogo embe yei ge ku i nono yei. Embe yemolmaka, yenekne una pende embe dji, Iwa Kerman Jisas kandjiye al ge kum ta moya ge dje orko worbon we dji. Dji mal ge kum pai una moi al ge kambono po embe dji, Pol kandja dje aundo iwa Jisas ge yene kandjiye al ge no kum pakna moro ge dje orko wormon we dje kandja su embe ye wani.

14 Una embe yemoi ge iwa Skewa we dji ta moi yene wariye 7 pela po embe yemoi. Iwa Skewa ge, une Juda una opa gale awi una kerman moi.

15 Kum pai iwa ta moi al iwa 7 pela ge po embe dji, no Iwa Kerman Jisas kandjiye al djinmon, ni kum pakna moren ge wor orko piye! dji. Dji ba kum pakna moi ge embe dji, na Jisas kando alla na Pol para kando ba, ye una ne mal mor ne? dji.

16 Djika iwa ge plo dje iwa 7 pela to djerpall yei. Kambono konne kunomne amblo ball dje, to meyam i awika, iwa 7 pela gaklene kiwa yeika, numb ge kere seke er pi.

17 Una 7 pela po embe yei ge una pille kandjabe tomaka, dumo Epesus Juda una ne, Grik una porapora pille kand golo, Iwa Kerman Jisas kandjiye ge pille pla yei.

18 Una merke nomane ake to Jisas pillgi dje, yenekne singare ke ye wani mal ge una nalene al dje pene woro embe yei.

19 Una merkeke kum pa, kundja yemoi una ge yenekne nomane ake to, una kum pai buk ne, una kundja yenj buk ge iwo, una nalene al wamo gale sege yei. Buk ku boi mal una kere kani, 250 tausen kina boi (250,000).*

20 Embe yei ge Iwa Kerman kandjiye ge yembe yemolo wor kerman pi.

Dumo Epesus una kunda kaki

21 Una God pille pla embe yemaka, are God Murble Pol moi al po djika, Pol embe dji, na dumo kerman Masedonia ne, dumo Akaia wanmolo kere, er Jerusalem puno. Na dumo 3 pela ge wane, are na er Rom po kanno we dji.

22 Pol kogo aike yepill iwa soka Timoti ne, Erastus mopill ge Pol wo embe dji, ye asamoll dumo Masedonia po mopellka, na are wono we dji. Dji mal ge soka er pupillka, Pol ege sokarita propins Esia molo pai.

23 Kune ge Epesus una Jisas kondwe yei mal pille pla yemoi ge una merke kane man dje pille, pene po yau to kunda kaki.

24 Iwa ta moi ge kandjiye Demitrius we dji. Une bisnis ye, ku kerman boi wale silpa ge une i wal beke moi. Une una merke kogo awika, kambono ana god ta kandjiye Artemis we dji ge yene lotuye numb yei mal ge kambono silpa i numb kerker beke ipo ku bolo i, ku kerman kanno embe yemoi.

25 Iwa Demitrius yene kogoye una dji womaka, una djell kogo silpa yemoi una kambono dji womaka, kambono porapora makai tomaka une embe dji, kogo taimane yenj una kambono mor ge! Ye kaninj, ku kerman kannonmon ge nono kogo silpa yenmon al ge pille ku kerman i nonmon we dji.

26 Alla Pol yendo mal ye kaninj. Une kandja embe djindo, god kambono una aglene pall bekinj ge god kende mor, god kaima namor we djindo. Alla una merke kani une kandja kaima djindo we dji. Asamoll une propins Esia po kandja ge dje wane una nomane to ke ye awo alla, are une er dumo Epesus mormon al wo kandja ge dje awo, nono nomane para aike ge ye ke ye aundo we dji.

27 Une kandja djindo ge kandja soka ke mal djindo. Ta ge nono kogo bisnis kandjiye wopake paro ge une kamblo kal wordaka una wal ke dje kanne paro. Ta kandja kerman pai ge god ana Artemis yene lotuye numb una wal kiwa dje kanne we dji. Propins Esia una porapora mor ge ne, makimb al una porapora molo pinj ge, god ana Artemis kandjiye kerman pai ge pille pla yenj. Ba alla Pol wo kandja djindo ge una pille ana god ge wal kiwa dje kanne ge kune kaima nayendo! we dji.

28 Une kandja embe dje kerika una merke ellne kumbsika, yau kerman to embe dji, Epesus una godne Artemis moro ge une kandjiye kerman pandabe! dji.
29 Dje to kull woro, kandja kayekaye dji.

* **19:19:** Grik kandja dje boi ge 50,000 ku silpa mal embe pai we dji.

Dumo Masedonia una soka Gaius ne Aristarkus Pol boll aike wanpill iwa soka ge una po amblo bul dje i er una makai toto yei al pi.

30 Pol pakna puno dje yei ba pillgi dji una man dji, ni er namben! we dji.

31 Pol ye noi una pende propins Esia una kerman moi ge Pol moi al kandja sigiye dje woro embe dji, una makai to mor al ge er pakna namben we dje yembe yei.

32 Makai pai ge una kandja dje to kull woro, kandja kayekaye dji. Una merke makai me ge pillpol natoi.

33 Juda una wambo napai dje pille, Juda una iwa Aleksander ngundjo ipo una nalene al worma moi. Ga kiye dje moye dje une yene agle pla wori.

34 Wori ba una merke moi ge kani Aleksander ge Juda una moro dje kane, yenekne kandja taimane dje yau kerman to embe dji, Epesus una godne Artemis moro ge une kandjiye kerman pandabe! dji. Kandja taimane dji kandja ge, alla dje, alla dje pamolmaka awa soka erwo pi.

35-36 Wo er pika dumo Epesus iwa kuskus ta wo kandja djika, una alla kiye dje molmaka embe dji, na kandja djindo ge ye Epesus una pillme! dji. Nono Epesus una wal kerman soka kantau yenmon ge una dumo yemyem pille kane ye keri. Ana kerman Artemis lotuye numb yero ge ne, mapill ku kupill al yage kal toi ge nono boll yero, una ta man djinda ba kondwe nayero, una kankerinj. Embe pille, ye gokgak dje, kunda yembon dje nayene!

37 Ye iwa soka iwo no una kerman mopin al wori ba, soka ke ta nayepill. Nono godne Artemis lotuye numb yero ge soka numog po wal kunumb nanopill, Artemis kandjiye ge kamblo kal naworpill we dji.

38 Iwa Demitrius ne, wal silpa bekinj una ga boll kandja ta pai dal, kambono po una kot djinj al ge djineke, mestret kambono kot piye we dji.

39 Ye kandja ta pai dal, ye kot panda al po djine.

40 Ipon nono aulaul yepin ge una po djineke, Rom una kerman ta pi dal, nono ambye paro. Kambono embe djine, ye una mor ge me namba mal pai pille makai to molo, yau to kallngane i ne? djine. Alla, nono kandja ta dje yem worbon naparo we dji.

41 Une kandja embe dje kere una dje wori er djelldjell pi.

20

Pol er dumo Masedonia ne, dumo Grik pi

1 Una merke kandja kerman dji ge pora djika, Pol djika pillgi dji una woi. Kambono nomane gi dje pamoya dje pille une kandja wopake dje awi. Dje awo kere une djekun ye awo embe dji, ye wopake molme! dji. Dje une er propins Masedonia puno dje er pi.

2 Po dumo yei al une pakna po wanmolo, pillgi dji una nomane gi dje pamoya dje pille kandja merke dje awi. Embe dje awo kere alla er dumo Grik pi.

3 Dumo Grik pakna ge une takene 3 pela molo pai. Sip ta wo paika une er pakna po distrik Siria puno dje pi ba, Juda una kui yemolo une wonda togopon we djimaka, Pol kere er yem dumo Masedonia pi.

4 Pol aike pi una kambono moi ge ta kandjiye Sopater (une newoga Pirus ge dumo Beria una moi). Ta dumo Tesalonaika iwa soka mopill ge iwa Aristarkus ne, Sekundus. Ta dumo Derbe iwa ta Gaius moi, alla iwa Timoti moi eri. Propins Esia iwa soka mopill, ta Tikikus, ta Tropimus.

5 Iwa kambono ge asamoll er dumo Troas po molo, no alla wombon dje pille tau moi.

6 No dumo Pilipai mopinka, Juda una ege kerman kandjiye Bret Yis Napai ege yei pora djika, no sip al er pakna po er dumo Troas bon dje yepin. Po sip al mopinka, ege 5 pela wor pika, alla dumo Troas po pillau djipin. Djipin al ge no ege 7 pela mopin.

Womba Yutikus golo alla erwo gun pi

7 Sande yeika no pillgi dji una boll kwa aike no mopinka, Pol yene kumaikekana er puno dje pille, no mopin al kandja dje awi. Kandja momo kaima dje awika, imina pakna pika une kandja dje pamoi.

8 Rum plato mopin al ge namba 3 rum pla kaima yeika, wamo lambo merke gale wori moi.

9 Paika womba Yutikus we dji ta windo
al ami dje moika, Pol kandja momo djika,
une ou woika pai. Ou dall pa, bera dje yage
kal toi. Makimb al paika, una kal po kagle i
pla woro kani une kaima goi. 10 Goika, Pol
er kal po womba pai al be pa kagle molo
embe dji, ye kand nagolme! Womba gun
moro! we dji.
11 Dje kere alla er pla po bret tuklo awo,
una boll aike kwa noi. Kwa no kere are une
kandja momo dje moika kam tagi. Tage au
djika Pol kere er pi.
12 Er pika womba gun moi ge una i
numb al woro, yenekne ellne tukene arn-
gan kaima yei.

Pol er dumo Miletus pi

13 Pol er pika no alla sip ta pai al ge er
pakna po er dumo Asos pupin. Asamoll
Pol no mopin al wo embe dji, ye er wekle
pineke, na are makimb al wono we dji. Dji
mal ge no pille dumo Asos po molo une
wonda dje pille tau mopin.
14 Mopinka Pol are wo pillau djika, sip
mopin al une er pakna woika, no aike er
dumo Mitilini pupin. 15 Tagika Mitilini
kere er po dumo kembis Kios we dji ge
manda po kere, sip al papin. Tagika er
dumo Samos bon dje molo papin. Ku-
maikekana no po dumo Miletus pillau
djipin.
16 Pol nomane embe pai, kune yei dal,
nono asamoll ola dje er Jerusalem po
moponka, ege kerman Pentakos yendaka
kanno dje pi. Embe yembon ge dumo
Epesus nambon. Ege kanan propins Esia
paknato wanmopon ge kune nayendo dje
une embe pi.

Dumo Epesus pillgi dji una kerman kambono moi ge Pol po dje wopake ye awo er pi

17 Dumo Miletus mopinka Pol kandja
sigiye dje worika dumo Epesus pillgi dji
una kerman kambono er woi.
18 Wo molmaka Pol embe dji, na dumo
Esia kindja er pakna wo molo pa woll ipon
yero ge, na ye boll molo yell mal ge ye kane
kune ye keri we dji.
19 Ye kaninj, Juda una kune merke na
tambon dje yemaka, na imb kake, kune
merke kimb yell. Ba na nanam kandjina ge
amblo kal woro kere, God kogoye na aglo gi
dje ye pamoll we dji.
20 Na kandja wopake dje ye awill ge na
kandja boll boll dje awill, kembis dje naw-
ill man. Na pene molo kandja dje awo,
ye numbine al na para aike po kandja dje
awill.
21 Juda una ne, Grik una aike moi al na
po kandja embe dje awill, ye God pille no-
mane ake to, Jisas nono Iwa Kerman moro
ge ye pillgi dje yeme! djill.
22 Ye pillme! God Murble na moll al wo
dji, na er Jerusalem puno paro. Jerusalem
una na ye wopake ye aune mo, ye ke ye
aune na nakando.
23 Na embe dje kando, dumo yemyem
wanmoro al ge God Murble na moro al wo
embe djindo, are ni kaye pa, imb kakben
we dji.

24 Ba na gun moyo mo goyo, na pille
we nayendo. Na wal pille we yendo ge
embe, Iwa Kerman Jisas na ombine dje
awi kondwe ge, na po pagle, une kogo
na yeno dje awi ge na ye kune ye kerno.
Une na kogo awi ge embe, Jisas kandjiyebe
wopake pai al ge God nono ye wopake ye
awi. Awi mal ge na po una dje auno we dji.

25 Ye pillme! Asa na ye boll molo God
yene dumoye wopake kantau yendo mal
na dje orko worill, ye pi ba alla, ipon na
er puno alla yem nawono. Ye na gumena
djillakena alla nakanne we dji.
26 Na embe yeno pille na ye pille embe
djindo, ye mor al ge iwa ta er take dje pi dal,
me ge na boll nayero, man.
27 God nomane pai mal ge na ye dje awo
kerill, na kand nagoll.
28 Pillgi dji una mor ge kogsipsip mal
embe mor. God Murble wo dji, ye kam-
bono kantau yemolme! dji. God yene
wariye awika, une goi meyamiye al ge
kambono pillgi dji. Embe yei pille kam-
bono wopake moye dje pille ye kantau
yemolme! dji. Ye yenekne para, ye wopake
mopon dje pille kantau yemolme! dji.
29 Na kando, na er puno kune ge, are
kena simbill wo ye pakna mor al sipsip ye
ke ye aune.
30 Ye yenekne una pende ye mor al
kandja kende djimbonka, una pende no

boll wone dje pille kandja kende yembe ye djine.
31 Ga kaima yene. Na ye boll ege ege molo pillka, kognumb 3 pela wo pika, ye taimantaiman dje moi ge, ye nomane wopake panda dje na kimb ye, kandja dje ye awill, ye kaninj.
32 Ipon na ye i God agle al wordo. Une nono wopake pille aundo mal ye piye dje pille na une agle al wordo. Une nono wopake pille aundo ge, ye pillgi djine ge kune yenda. Yene unakiye dje i moi al ge une wopake pille awo, wal auno ine we dji mal ge, ye para aike ine kune yendo we dji.
33 Ye una taimantaiman dje mor ge ye wal silpa mo, gol mo, konkunom ta yei ge na kanino dje pille noip nagoll.
34 Ye kaninj, na wal kannoll ge nanam aglena al kogo ye i noll. Alla nanam aike moi una boll mopin ge na amblo pille djillka, wal kannopin.
35 Na embe yell ge ye kanne, una wal kannanonj una mor ge nono pak to aumbon ge kune yendo. Iwa Kerman Jisas kandja dji mal yembon. Jisas embe dji, una wal inda iwa ge wo piya ba, una wal aunda iwa ge une wo kermanke piya we dji.
36 Pol kandja embe dje kere, pillgi dji una kantau yei una kerman kambono ge une boll aike gopne boglo kamang yei.
37 Kamang ye kermaka, una kerman kambono po Pol kagle, gume djillake to no, kimb yei.
38 Pol na er puno, ye na gumena djillakena alla nakanne we dji mal una kerman kambono ge pille wandill kerman golo awo, Pol sip al puno dje pi ge kambono boll aike er pi.

21

Pol er sip al pakna po er Jerusalem puno dje pi

1 Una kerman kambono ge no djekun ye awo kere, no er sip al pakna po dumo kembis Kos we dji ge po papin. Tagika no po dumo kembis Rodes po molo alla kere er dumo Patara pupin.
2 Dumo Patara po mopinka sip djell ta wo pai. Er distrik Ponisia punda we djimaka, no er sip ge al pakna po molo er pupin.
3 Po molo aglene darto dumo kembis Saiprus ge kane, alla kere er propins Siria paknato Tair pupin. Yei al ge una sip konbona pende moi i kal worbon dje yei.
4 Embe yemolmaka, no sip kere po pillgi dji una moi al kane ege 7 pela aike mopin. Mopinka God Murble djika, pillgi dji una Pol moi al po embe dji, ni er Jerusalem namben we dji.
5 Sip dumo Tair pai pora djika, alla er puno dje yeika, pillgi dji una gamane wombane boll no dumo Tair kere er orko po sip pai al pupin. Po nambis molo, nonekene kakene gopne boglo kamang yepin.
6 Kamang ye kerpinka ga wopake we dje molmaka no wopake we dje awo pagle, sip al er pakna pupinka, pillgi dji una alla er yem numbine al pi.

Iwa Agabus kandja propet dje Pol awi

7 No sip al molo dumo Tair kere er dumo Tolemes pupin. Po er kal pupinka pillgi dji una wo no aglene aumaka, no kambono boll aike molo papin.
8 Tagika no alla er sip al po dumo Tolemes kere er dumo Sisaria pupin. Er kal po iwa Pilip numbiye al po mopin. Pilip ge Jisas kandjiye wopake dje awi una moi. Iwa 7 pela aposel pak to awi una moi ge une para pakna moi.
9 Pilip ambore 4 pela moi. Ambo kambono ge kandja propet dje awi ambo moi.
10 Dumo Sisaria po mopinka, ege pende wor pika, iwa propet ta Agabus we dji ge une distrik Judia kere er woi.
11 Wo Pol ka purba kumbe al tulo pagi ge Agabus po piska toi, yene kake agle al kaye to pagle embe dji, God Murble kandja embe djindo, na kaye paro mal ge Juda una Jerusalem mor wo ka purba ne moro ge, ipo kaye to, epil djell una aglene al worne we dji.
12 Une kandja embe djika, Sisaria pillgi dji una no boll aike mopinka, no kandja yembe ye dje Pol awo embe djipin, ni er Jerusalem namben we djipin.
13 Ba Pol kandja dje yem woro embe dji, ye namba yei pille kimb ye, na ellna tukna ye ke ye awinj ne? Na Iwa Kerman Jisas kandjiye al kond ge puno. Na er Jerusalem

punaka, una kaye tane mo, na togoye ge na pora we djindo.
14 Djika Pol yene nomane gi dje paika, no kane kandja yembe ye djipin man pai, no alla kere embe djipin, God nomane paro mal pandabe! djipin.

Pol wo Jerusalem pillau dji

15 Ege pende erwo pika no wal amblokun ye, er Jerusalem bon dje yepinka,
16 dumo Sisaria pillgi dji una pende no boll aike er pupin. No dje i iwa Nason numbiye al wormaka, no une boll papin. Iwa Nason ge dumo Saiprus iwa moi. Kamasa une Jisas boll pillgi dji.
17 Jerusalem wopin ge Jisas pillgi dji una wo pille, numb aumaka no papin.
18 Tagika no Pol boll Jems kanbon dje pupin. Kantau yemoi una kerman kambono porapora aike wo Jems boll makai to moi.
19 Molmaka Pol wopake we dje awo kere, God Pol boll aike epil djell una moi al kogo ye wani mal kandjabe momo to una awi.

Una Pol lotu numb kerman yero al ben we dji

20 Pol kandja dje kerika, kantau yei una kerman God kandjiye amblo pla wori. Ba alla kambono kandja embe dji, agane Pol, ni kanden Juda una tausen tausen mor ge Jisas boll pillgi dji. Mosis kandja lo porapora dji mal kambono ye kune yembon dje pille pla yenj.
21 Ba una djell pende wo ga moi al ale ye embe dji, Pol epil djell una mor al wando ge une Juda una ta mor ge une embe djindo, Mosis kandja lo dji mal ye kerne. Ye warne gaklene kelip to naune. Nono Juda una gollne singare asa yei mal nayene we djindo we djinj.
22 Kambono kandja embe djinj ge namba yembon? Ni won ge una kane djine, kambono piye we dji.
23 Kaima piye pille, no kandja djimbon mal ni yemben. No iwa 4 pela mor. Ga God nale al kogo ta yembon we dje wori yei. Yenekne ngambalne ene bale worbon dje yemor.
24 Ni kambono dje ipo God lotu numb kerman yero al po, gaklene God nale al wopake panda dje singare embe yenj mal ge, ni para yemben. Yenekne ngambalne ene bale worne ku boya mal ni top tamben. Ni embe yen dal, una embe dje kanne. Mosis kandja lo dji mal ni ye kune yenden dje kanne. Alla ni kandja wopake nadjinden we dje una embe djinj ge, kandja kende djinj dje kanne we dji.
25 Alla epil djell una Jisas pillgi djinj kambono ge singare embe nayene. No asa kandja begle, pepa bolo embe dje aupin. Una wal opa gale god kende aune ge, ye nanane, ye wal meyamiye nanane, wal mindjiye nubke al amblo pi tonjka gor ge, ye nanane, iwana kunumb nanane we dje pepa bolo embe dje aupin we dji.
26 Kambono kandja embe djimaka Pol kune we dji.

Tagika une iwa 4 pela dje ika, une ga boll aike gaklene God nale al wopake panda dje singare embe yei. Pol kambono boll er lotu numb kerman gull pai al pakna po opa gale awi una moi al dje awi. Ga iwa 4 pela God boll kandja dje wori yei ege pora djindaka, wo opa ye aune poke, une po ga opa gale awi una moi al dje awi.

Pol lotu numb kerman yei al pika, Juda una tambon dje yei

27 Ege 7 pela ge erwo punda manda yeika, lotu numb kerman gull pai al Pol pakna po moika, Juda una propins Esia moi ge kane una kumbene kulag tomaka una wo Pol moi al amblo molo,
28 yau to embe dji, Israel una ye mor ge, no amblo pille dje aume! dji. Iwa ge dumo yemyem wane, Mosis lo paro ge dje kal woro, Juda una mormon ge dje kal woro, lotu numb kerman yero ge dje kal woro embe yendo. Alla lotu numb kerman gull pai al une po epil djell una dje i pakna wori. Wori ge God nale al numb ge ke moi pora dji, une singare embe yendo we dji.
29 Kambono kandja embe dji ge me embe pai. Asa Pol po Jerusalem wanmoi ge une iwa Tropimus boll aike wanmopill. Tropimus ge epil djell dumo Epesus iwa. Soka Jerusalem wanmopillka, kambono kani. Pol iwa ge dje ipo lotu numb kerman gull pai al i pakna wori dje kani.
30 Kambono kandja embe dje yau tomaka Jerusalem moi una pille kumbene

mul paika, muk dje wo Pol amblo, ngundjo i lotu numb kerman gull pai al orko wormaka, ola dje una wo gull djillake porapora kond tugi.

Rom ami una po Pol ambi

31 Una po Pol amblo ipo togopon dje yemaka, una kane embe dji, Jerusalem una porapora kunda kakbon dje yenj we djimaka, ami iwa kerman moi ge pi.

32 Une ola dje kandja djika, yene ami una ne, kantau yenj ami una po, Pol togopon dje yei al muk dje pi. Pumaka, una kane Pol toi ge alla keri.

33 Kermaka ami iwa kerman ge po Pol amblo gi dje molo ami una moi al embe dji, ye po kasen soka iwo iwa ge kaye tome dji. Dje kere alla una merke moi al une embe dji, iwa ge ne ne? dji. Une wal namba mal yei ne? dji.

34 Une kandja embe djika una pende kandja djelldjell dje molo, yau kerman toi. Ami iwa kerman ge kani, kandja me piya kune nayenda mal pai, une ami una moi al embe dji, ye iwa ge i er ami numbine al pume! dji.

35 I numog worbon dje yemaka, Pol stepleta kamblo er pla numb al puno dje yei ba una togopon dje yembe yei. Ami una kane Pol kake i pla pumaka,

36 una merke are wo yau kerman to embe dji, togolme! dji.

Una Jisas pillgi dji mal Pol Juda una moi al kandja dje awi

37 Ami una Pol i numog worbon dje yemaka, Pol ami iwa kerman moi al kandja Grik pall dje awo embe dji, na ni boll kandja ta paro we dji. Djika iwa kerman ge pille gok dje embe dji, ni kandja Grik dje kanden mo?

38 Asa dumo Idjip iwa ta po Rom ami una boll kunda yembon dje yemaka, une kundayem una 4,000 dje i dumo wapra yei al pi. Iwa ge ni wale won dje kanill we dji.

39 Djika Pol embe dji, man, nanam Juda una moro. Distrik Silisia we dji ge na dumena Tarsus ge pakna yero, kandjiye kerman paro. Una mor ge na kandja djino we dji.

40 Djika iwa kerman kune we djika, Pol agle pla worika, una merke moi ge kane kiye dje moi. Kiye dje molmaka, une ga kandjine Ibru pall embe dji,

22

1 Nena agana ye mor ge, na wal ke ta nayell, na djina ye piye we dji.

2 Une kandja Ibru djika, una pille kiye dje kaima molmaka, Pol embe dji,

3 na Juda una moro. Distrik Silisia paknato dumo Tarsus we dji ge na mana kuika, Jerusalem mormon al na molo yakill. Nono kokane kandja lo dje awi mal tisa Gamalyel beke wopake ye na awi. God loye paro ge ye yembon dje pille pla yemor mal ge, na para aike yeno dje pille pla yemoll.

4 Una Jisas kondweye yei al bon dje yei ge, na po una iwana aike togolo, ye ke ye awo, ipo kaye numb woro embe ye wanill.

5 Na po singare embe yell we djindo ge opa gale awinj una asamoll moi iwa ge ne, Juda una kerman kot pir una kambono ye dje piye. Na kambono moi al po kandja embe djill, ye agane dumo Damaskus mor al ge ye pepa ta bolo aune. Na pepa ge i Damaskus po Jisas pillgi dji una ta moye ge na po kaye to iwo, Jerusalem wornaka tambon we djill. Djill mal ge kambono pepa bolo na awi. Aumaka pepa dji mal na ipo embe yeno dje pill we dji.

Pol Jisas pillgi dji mal dje pene wori

6 Kune ge armina pika, na dumo Damaskus puno dje yell. Kupill al wal kerman ta yei ge, na moll al tage au dje keri.

7 Na kulngamb yage makimb al pallka, una nubke ta na moll al embe dji, Sol, Sol, namba yei pille ni na ye ke ye aunden ne? dji.

8 Djika na embe djill, Iwa Kerman, ni una ne? ne djill. Na Nasaret iwa Jisas moro. Ni na ye ke ye aunden we dji.

9 Une kandja dji mal ge, una na boll aike woi ge pille kune nayei. Tage au dji ge kambono kani ba une kandja dji mal kambono pille kune nayei.

10 Une kandja embe djika, na embe djill, Iwa Kerman, na namba yeno ne? djillka Iwa Kerman ge embe dji, ni aglo er Damaskus benka, iwa ta moya. Ni kogo

porapora yemben mal ge, une dje aunda pupen we dji.
11 Au dji al ge na nalena emill yei, ambil-
lambill yemollka, na boll aike wopin una
wo na aglena amblo i er Damaskus pi.
12 Iwa ta kandjiye Ananaias we dji une
na moll al wo kani. Une ge God pille pla
ye, Mosis lo pille pla ye embe ye wani iwa.
Juda una kona Damaskus moi ge Ananaias
pille pla yei.
13 Une na moll al wo yemto aglo molo
embe dji, agana Sol, ni nalen al alla kane!
dji. Djika ola dje na nalena kiwa yeika, na
une kane kune yell.
14 Une embe dji, nonekene gollne Godne
moro ge une ni dje i. Une ni dje i ge, yene
nomane paro mal pille kane yemben dje
pille dje i. Yene iwa wopake moro ge, ni
une kane, nubke dji mal pille imben dje ni
dje i.
15 Una porapora mor al ni po yene kand-
jiye dje awo, wal pille kane yen mal dje
awo, une kandja dji ni pin mal ge, dje
aumbenka una piye we dji.
16 Ni namba yei pille tau moren? Ni aglo
nu pa, Jisas kandjiye al pillgi djimbenka, ni
singare ke ye wanin ge une kere aunda we
dji.

God dje worika Pol epil djell una moi al kandja dje awi

17 Pol kandja dje pamolo embe dji, na
er yem Jerusalem pill poke ge, na po
lotu numb kerman yei al kamang yemolo
nalena al kanill.
18 Kanillka Iwa Kerman ge wo embe dji,
ni ola dje Jerusalem kere er piye! Ni
Jerusalem molo na kandjina dje pene wor-
ben ba una napiye we dji.
19 Djika na kandja embe djill, Iwa Ker-
man, ni kanden, na lotu numb ta po ta po,
ni pillgi dji una to, to kaye woro embe ye
wanill.
20 Iwa Stipen ni kandjin dje pene wori
iwa una wo ku togoi ge, na kanmoll. Ga
pora togor dje pille, kambono kon momo
gulo wori moi ge na kantau yemoll.
21 Ba Iwa Kerman embe dji, ni er piye!
Na dje wornaka ni er ellke epil djell una
mor al ben we dji.
22 Pol kandja embe djika, una kiye dje
moi ba une epil djell una we dje kandja
embe djika, kambono ke pille yau to embe
dji, iwa ge togolme! dji. Une makimb al
moya kune nayendo we dje,
23 yau to pamolo, kon momo gulo woro
amblo piau to, kulman amblo i pup to pla
wori.

Pol ami moi al na Rom una moro we dji

24 Wormaka, ami iwa kerman er wekle
pi una ge kane djika, ami una wo Pol dje
i numog wori. Une embe dji, una yau
tonj ge, une singare ke ta yei paro, ye
kapill pirngangill tome, une megiye djinda
pupon we dji.
25 Djika ami una Pol kake agle kaye
to, kapill pirngangill iwo Pol tambon dje
yemaka, Pol ami kantau yemoi iwa ta moi
al embe dji, na Rom una kaima moro. Ye
na kot ye awo tane ge kune yenda ba alla
lo namba mal pai pille ye na kiwa tambon
dje yenj ne? Ye yenj ge kune nayendo we
dji. 26 Djika ami iwa kantau yemoi ge pille,
yene ami iwa kerman er wekle pi una moi
al po embe dji, iwa ge Rom una moro, ni
namba yeno dje pren ne? dji.
27 Ami iwa kerman er wekle pi una ge Pol
moi al po embe dji, ni djiya! Ni Rom una
kaima moren mo? Djika, Pol owo dji.
28 Ami iwa kerman ge pille embe dji, na
ku kerman awo ill nanam Rom una moro
we dji. Ba Pol embe dji, na man. Na mana
kui ge na Rom una moro we dji.
29 Pol kandja embe djika, ami una tam-
bon dje yei ge kand golo alla keri. Ker-
maka, ami iwa kerman er wekle pi una ge
para aike kand golo embe dje pi, Rom iwa
ta na to kaye toll, na ambye pa djindo dje
aya dji.

Juda una kerman moi al Pol po kandja dji

30 Ami iwa kerman er wekle pi una ge
embe dje pi, Pol wal ke namba mal yei pille,
Juda una togopon dje yenj ne? dji. Dje
pille moika, kam tagika une po Pol kaye
sen wok to worme! dji. Dje pagle une Juda
una kerman kot pir una woneke Pol kandja
djinda pupon we dji. Wo molmaka ami iwa
kerman ge djika, Pol wo kambono moi al
pakna moi.

23

1 Pol Juda una kerman moi al dongall kanmolo embe dji, agana kambono, asa na singare yewanill mal ne, ipon yewando ge, na God nale al wando, ke ta nayendo dje pro.

2 Pol kandja embe djika, iwa kerman Ananaias ge djika Pol moi al una manda moi ge Pol djillake al toi. Ananaias ge une opa gale awi una kantau yei iwa.

3 Tomaka, Pol embe dji, God ni tonda! Gull ta bis yei al una wopake kanne dje peint kuruwo yenj mal ge, ni gull embe mal moren. Ni Mosis lo pille we ye na kot aunden ba, ni kandja djin una na tonj ge, Mosis loye ge ni mop aunden we dji.

4 Pol moi al una manda moi ge embe dji, iwa djinden ge opa gale awi iwa kantau yei una, ba ni kandja ke dje aunden we dji.

5 Djimaka Pol embe dji, agana kambono, iwa ge opa gale awi iwa kerman ge na nakanill. Baibel embe djindo, ye unakne kerman kambono pille embe yenj we nadjine we dji, ba na ke yell we dji.

6 Pol kani, una kerman kambono moi ge pende Sadusi una moi, pende Parisi moi. Ge pille, Pol kane yau to embe dji, agana kambono! Na Parisi una moro. Na nena kambono moi ge Parisi una moi, ba ye na kot ye awinj ge una gor alla aglo wor gun pine we dje na kui yemoro al ge, ye na kot ye awinj we dji.

7 Pol kandja embe djika, Parisi una ne, Sadusi una nonga dje er djelldjell pi.

8 Kambono dji ge me embe mal pai. Sadusi una tau agelo ge ta namor dje pir. Una gor ge aglo erwo gun napine. Wal murble mo minman ge ta namoro. God Murble ge aike namoro dje pir. Ba Parisi una ge moro we djinj.

9 Epil soka ge yau kerman topillka, lo dje awi Parisi una pende moi ge alla aglo kandja dongall dje awo embe dji, no kanpin iwa ge ke ta nayei. Tau agelo ta wo une moi al kandja ta djinda dji, mo kupill al wal ta wo kandja ta dji dal, no kandja ta djimbon, kune nayenda we dji.

10 Dji ba una yau to molmaka, ami iwa kerman ta moi ge kani kambono kunda kakbon dje yei. Pende po Pol agle yem amblo bu djimaka, pende i yem djimaka, Pol gakle kelip tonda paro dje kane, ami iwa kerman yene amiye una moi al embe dji, ye kal po Pol i ami numb numog worme dji.

11 Djika i numog wormaka, imina paika, Iwa Kerman Jisas wo Pol moi al embe dji, ni kand nagole. Na kandjinabe wopake ni Jerusalem kandja dje pene worin mal, ni alla Rom po kandja djimbenka una piye we dji.

Juda una kandja begle Pol togopon we dji

12 Kam tagika Juda una wo seke molo kandja dongall dje pagle embe dji, kwa ne, nu nanambon, Pol togolo are nambon we dji.

13 Juda una kandja embe dji ge iwa 40 pela plato moi.

14 Kambono po opa gale awi iwa kerman kambono ne, Juda una ngambalne pai una moi al embe dji, no kandja dongall dje aupin. Kwa ne, nu kaima nanambon. Pol togolo are nambon we djipin.

15 Djipin ge ye mor ge ne, Juda una kerman kot pir una ge, ye ami iwa kerman wekle pundo una moya al po kende dje aune, Pol kandja asa dji mal no pille kune nayepin. Pol wo kandja djinda no pille kune yembon we djine. No po kondwe tambiye bambo pamoponka wondaka togopon we dji.

16 Dji ba Pol ambe wariye ge pille er ami una numbine al po Pol moi al dje awi.

17 Pol pille ami iwa kerman ta moi al po embe dji, womba wondo ge ni dje ipo ami iwa kerman wekle pi una moro al worbenka, womba kandja ta djindaka piya we dji.

18 Djika ami iwa kerman ge dje ipo ami iwa kerman wekle pi una moi al woro embe dji, Pol kaye pai ge une na moll al embe dji, ni womba ge dje ipo ami wekle pi una moro al worbenka, une kandja djindaka piyambe dji.

19 Djika ami iwa kerman wekle pi una po womba agle amblo i djeke worika, soka yenekne mopillka ami ge embe dji, ni na boll naral kandja pai djimben ne? dji.

20 Djika womba ge embe dji, Juda una ni moren al wo kandja embe djine, Pol kandja asa dji mal Juda una kerman kambono

pille i kune nayei. Une alla wo djinda pupon we djine we dji.
21 Ga kandja embe djine ba ni napupen. Ge kende dje molo, ga seke ye bambo pamolo Pol kondwe tambiye wonda togopon we dji. Una kandja embe dji ge una 40 pela mal plato embe molo kandja embe dji, kwa ne, nu nanambon, Pol togolo are nambon we dji. Ni pora we djimben dje pille tau mor we dji.
22 Womba ge embe djika ami iwa kerman ge embe dji, ni er piye! Kandja ipon dje na aunden ge una ta dje nawe! dji. Dje worika womba ge er pi.

Una dje wormaka Pol er iwa kerman Peliks moi al kot pi

23 Ami iwa kerman wekle pi una ge djika yene amiye iwa soka wopillka, une embe dji, ye po ami una 200 dje i, os ap tonj una ami ge 70 pela dje i, kulag amblo mor ami ge 200 dje imbellka, imina 9 oklok yei dal, ye er dumo Sisaria pume! dji.
24 Alla os pende Pol ap to i punda os ge, ye amblokun yembell. Pol er dumo Sisaria iwa kerman Peliks moro al punda ge wopake pundabe dji.
25 Iwa ge pepa bolo embe dji,
26 na Klodius Lisias pepa bolo namba wan gapman Peliks, na ni wopake we dje aundo.
27 Juda una iwa ge amblo gi dje togopon dje yei ba, una dji pill une Rom una ta moro we dji. Ge pille, na ami una boll po i yem woro awill.
28 Na embe pill, iwa ge ke namba mal yei pille Juda una to kot ninga dje awinj ne? dje pille, Juda una kerman kot pir una moi al na Pol dje worill.
29 Na kanill, une ga loine pai mal to wori mo embe ta yei pille ga kot ye awi. Ba una i kaye numb worne mo gapman togoya ge na kanill kune nayendo.
30 Are una na moll al wo embe dji, Juda una kandja begle kond kui yemolo Pol wonda togopon we djinj we dji. Embe dji pille, na ni mon al ola dje, dje wordo. Una Pol boll kot ye aumbon we djinj ge na embe djindo, ye kot ye aune panda, ye iwa kerman Peliks moro al kot djine we djill. Une pepa embe boika,
31 imina pika ami iwa kerman wekle pi una kandja dji mal pille ami una po Pol dje ipo dumo Antipatris wori.
32 Kamkumaikekana, ga ami makimb al waninj una er yem numbine Jerusalem pumaka, alla os al wani ami ge Pol dje i er dumo Sisaria pi.
33 Po ami iwa kerman wekle pi una pepa bolo awi pepa ge iwo gapman iwa kerman moi al awi. Pol para aike iwo une agle al wori.
34 Gapman iwa kerman ge pepa kere kane embe dji, iwa ge nam pall iwa ne? dji. Pol embe dji, na propins Silisia iwa moro we dji.
35 Djika iwa ge Pol moi al embe dji, ga ni kot ye aune una woneke, na kot piyo we dji. Alla yene ami una moi al embe dji, ye une ge ipo Erot gapman numbiye al worneke une kaye pandaka, ye kane gi dje molme dji.

24

Juda una kerman wo Pol kot ye awi

1 Ege 5 pela erwo pika, opa gale awinj kantau yendo iwa Ananaias ge er Sisaria pi. Ga une boll aike pi una ge, Juda una kerman kambono yemaka, Rom lo nomane kerman pai iwa ta kandjiye Tertulus ge yeika, ga porapora er Sisaria pi. Ge gapman kantau yei iwa moi al Pol ke yei mal dje pene woro awi.
2 Kambono kandja dje pora djimaka, gapman kantau yei iwa ge embe dji, Pol er wondabe! dji. Djika Pol iwo pene wormaka, iwa Tertulus kot ye awo embe dji, iwa Kerman Peliks, ni ege momo no Juda una pak to awin, no ami dje wopake mormon. Asa no wopake namopin ba, ni nomanin wopake pai pille kogo yen, ipon no wopake mormon. 3 Ni kogo embe yen ge, no kanpin, no ellne tukne arngan yei. Ni wopake uro kaima we dje aunmon.
4 Ni kogen merke pai iwa moren, no kandja momo nadjimbon, tuge djinmon mal ni wopake pille aumben.
5 No kanpin iwa ge djingdjang yendo iwa moro. Dumo porapora po kandja djindo al, Juda una pille kunda kakinj. Nono Juda una lotu yenmon ge une kere, lotu gun

ta kandjiye Nasaret we dji ge une kantau yendo iwa moro.
6-7 God lotuye numb kerman gull pai al une pakna po to djengimb ye auno dje yeika, no po une ambpin.
8 Embe yei pille ni kandja djimbenka, une dje yem worda ni pupen. Kot me paro mal ni pille kune yemben we dji.
9 Iwa Tertulus kandja embe djika, Juda una kerman pille kandja dje taimane woro embe dji, une kandja djindo ge kandja kaima djindo we dji.

Iwa Peliks kot pi al ge Pol kandja dje awi

10 Iwa Peliks Pol dumo awo worika Pol kandja embe dji, kognumb merke wor pi al ge, ni no Juda una jas mal embe mon. Ga na kot ye awinj, ni dje yem woro na dumo aunden ge na wo pro.
11 Ni una dje pupen, asa ege 12 pela wor pika na lotu djino dje er Jerusalem pill.
12 Po mollka na kot ye awinj una kambono ge kani. Na lotu numb kerman gull pai al pakna po moll. Na kiye dje molo, una boll nonga nadjill. Kambono kani na lotu numb yei al po kandja dje wanill ge ne, Jerusalem pakna wanill al na kandja djill al ge una pille kunda nakaki.
13 Ipon kambono kot ye na awinj ba yembe yene ge kondwe nayero, kandja djinj ge me naparo.
14 Ba alla kandja taimanta djinj ge kaima paro. Jisas kondweye gun yero kune nayendo we djinj ge, na pakna moro, no nane kambono Godne ge na pille pla yendo. Iwa Mosis lo no dje awi mal ne, propet pepa boi mal na pille pla yendo.
15 Alla kambono God wal ta kaima yenda kui yemolo kanbon we djinj ge na para kui yemoro. Una goi wopake moi mo, ke moi ge porapora God to magda, agiye we dje kambono kui yemor ge na para kui yemoro.
16 Na nomana embe pai pille ege ege God nale al na ke ta nayendo. Para una nalene al na wambo ta pa djinda dje pille we yendo.
17 Kognumb merke erwo pika, alla er yem Jerusalem wo nanam unakna ku kannanoi una moi al ku pak to awo, God opa gale auno dje yell.
18 Kambono wo na kani poke ge na lotu numb kerman yei al pakna molo, lotu singare pai mal ye, God nale al kiwa moyo dje yell. Embe yemollka una merke wo na boll aike namoi, una kunda nakaki.
19 Ba Juda una propins Esia moi una pende wo ni moren al na kot ye aune ba kambono ge nawoi.
20 Nawoi ba Juda una kerman kot pir una Jerusalem molo kot ye na awi ge, una ipon wo mor ge aike moi pille, ni dje auneke pupen.
21 Kot yei al na kandja ta djill ga pende ke pi. Ge God yendaka una golo pi ge alla aglo erwo gun pine we dje na kandja embe djill al ge una ke pi. Embe pille ga ba wo na kot ye awinj we dji.
22 Jisas kondweye pai mal pillgi dji una singare yei mal ge Peliks pille kane yei. Embe pille, Pol kandja dje pora djika Peliks embe dji, ipon kot djipin pora djindo. Alla ami una kantau yei iwa Lisias wondaka, kot ge alla pill dal pora djinda we dji.
23 Peliks ami iwa kerman ta moi al embe dji, ni Pol ipo kaye numb worben ba yene unakiye wo une kanbon we dji dal, ni man nadjimben, ga pak to aune ge kune yenda we dji.

Pol kognumb soka kaye pai

24 Ege pende wor pika Peliks game Drusila boll wopill. Ana ge Juda ana moi. Iwa Peliks ge kandja djika, Pol iumaka una Krais Jisas pillgi djine mal une kandjabe to awi.
25 Una singare wopake yene mal ne, una yene gaklene kantau yene mal ne, are God nono kot ye aunda mal une kandja embe dji. Djika, Peliks pille kand golo embe dji, pora, ni er ben. Are ege wopake ta yei dal, na djinaka ni wo kandja alla djimbenka piyo we dji.
26 Une kandja embe dji ge, Pol na ku aundaka kaye pai dje orko worno dje pille, une kun merke djika Pol iumaka soka kandja djipill.
27 Kognumb soka wor pika Peliks nambaye i iwa Porsius Pestus aumaka, Juda una na wopake kanne dje pille, Peliks Pol kaye pai ge kankeri, pamoi.

25

Pol embe dji, na Rom punaka iwa kerman Sisa na kotna piya we dji

1 Iwa Pestus dumo Sisaria woi ge une distrik Judia gapman kantau moi iwa. Ege 3 pela erwo pika une Sisaria kere er Jerusalem pi.
2 Po moika opa gale awi una kerman ne, Juda una kerman wo Pol ke yei mal ge dje pene wori.
3 Iwa Pestus no amblo pille dje aunda dje pille ga embe dji, ni dje Jerusalem worbenka Pol wondaka no kot djimbon we dji. Ga kandja embe dji ge Pol kondwe tambiye wondaka togopon dje pille dji.
4 Djimaka Pestus embe dji, Pol dumo Sisaria kaye pamoyaka, ege pende erwo pundaka na nanam dumo ge puno we dji.
5 Ye iwa kerman kambono pende na boll aike bonka, Pol ke ta yei dal, ye Sisaria molo une boll kot djine we dji.
6 Iwa Pestus pamoika, ege 8 mo, 10 pela wor pika une Jerusalem kere er dumo Sisaria pi. Kam tagika Pestus kot piyo dje pille djika,
7 una Pol iumaka, Juda una kerman kambono Jerusalem kere erwo pai una ge wo Pol moi al i pakna woro, kot ninga dje dji ba Pol ke ta yei mal kambono djimbon dje yei ge kune nayei.
8 Yeika Pol kandja dje yem woro embe dji, na ke ta nayell. Juda una loine paro ge ne, Rom una iwa kerman Sisa loye paro ge ne, Juda una lotu numb kerman yero ge, porapora na ke ta nayendo we dji.
9 Ba Pestus Juda una wopake piye dje, Pol moi al embe dji, ni er Jerusalem po kambono boll kot djimben na piyo ge, ni kune dje pren mo? dji.
10 Djika Pol embe dji, ipon kot djinmon ge nono iwa Sisa kotye numb djinmon, ge kune yendo. Ni kanden, na Juda una boll ke ta nayell.
11 Na ke ta yell dal gapman na togoya ge, na man we nadjino ba, una na boll kot kende djineke, ni na ipo kambono aglene al worben ge na man djindo. Ye na dje Rom worne, iwa Sisa na kotna piya we dji.
12 Djika iwa Pestus, nomane kerman pai una boll kandja dji. Dje kermaka, Pestus Pol moi al embe dji, ni Sisa kot piya we djinden ge, ni er Sisa moro al ben we dji.

Pol king Agripa moi al kandjabe toi

13 Ege pende erwo pika king Agripa ambe Bernaisi boll iwa Pestus namba kindja i pille, dje wopake ye aumboll dje Sisaria pupill.
14 Po mopillka ege merke erwo pika ga boll aike moi. Molmaka, Pestus Pol kotye pai mal pille, king Agripa moi al embe dji, iwa Peliks asa moi poke ge, iwa ta kaye numb wori pamoro.
15 Na Jerusalem pillka, opa gale awi una kerman kambono ne, Juda una kerman ge na moll al wo embe dji, iwa ge ke yei, gapman togoya we dji.
16 Dji ba na kandja dje yem woro embe djill, no Rom una mormon ge kot inda una kiwa tonagormon. Kot inda una ne, aunda una aike gumane kane kot djimbell ge kune yenda we djill.
17 Alla na, Juda una kerman kambono boll aike er yem wo Sisaria papin. Kamkumaikekana na ola dje, dje worillka una Pol iumaka no kot djipin.
18 Ba kambono aglo kot djine dje pill mal ge ta nadji.
19 Ga lotu dji mal ge kandja yemyem dje, iwa ta goi kandjiye Jisas we dji ge, Pol man, ge gun moro we djika nonga dji.
20 Kandja embe djimaka na kot namba mal piyo ne? dje pill. Na Pol moi al embe djill, ni Jerusalem po kambono boll kot djine ge na piyo kune yenda dje pren mo? djill.
21 Djillka Pol man dji, na kaye pamoyaka, ni na dje worbenka iwa Sisa moro al punaka, une kot piya we dji. Une kandja embe djika, na dje worillka une alla kaye numb pamoi. Kondwe ta yei dal, na dje wornaka Sisa moro al punda dje pill.
22 Pestus kandja embe djika king Agripa embe dji, iwa ge kandja ta djinda nanam piyobe dji. Pestus, kune, kumaike une wo kandja djindaka ni pupen we dji.
23 Kamkumaikekana, iwa king Agripa, ambe Bernaisi boll ekin wopake gale wopill. Ami una kerman kambono ne, Sisaria una kerman kambono, porapora

wor numog po makai to moi. To molmaka, Pestus djika, una Pol iwo pakna wori moi.

24 Moika Pestus embe dji, king Agripa ne, una porapora mor ge na ye wopake we dje aundo. Iwa ta moro ye kaninj ge, Juda una Jerusalem mor ge ne, Sisaria mor ge, porapora na moll al wo embe dji, iwa ge makimb al namoya, gapman togoya we dji.

25 Dji ba na kanill une ke ta nayei, togopon kune nayendo. Ba iwa Sisa na kotna piya we dji pille, une Sisa moro al dje worno dje pro.

26 Une ke ta yei, na pepa bolo iwa kerman Sisa auno ba wal me ge na pill kune nayendo. Embe pai pille na ni king Agripa djill, une wo kandja djindaka, ni pupenka, ye una kerman kambono porapora woi mor ge piye. Embe yeneke na pepa bolo iwa Sisa auno mal kane kune yeno.

27 Man panda, na Sisa moro al kiwa dje worno ge kune nayendo we dji.

26

Pol king Agripa moi al kandja dji

1 Djika Agripa Pol moi al embe dji, ni kandja djiye! dji.

2 Djika Pol agle pla woro embe dji, king Agripa, Juda una na kot ye awi. Ipon na ni moren al kandja dje yem wordo ge, na wopake pro we dji.

3 No Juda una singare ye, nonga djinmon mal ge ni pille kane yenden. Na kandja ipon djindo ge ni wopake pille aumben.

4 Juda una porapora na kankerinj. Na unakna boll molo yake, are er Jerusalem po yell mal kaninj.

5 No Juda una epilene Parisi lo dongall merke paro, Juda una kiwa embe naparo, ba na Parisi una moro, ga na kamasa pille kane yei, embe djine ge kune yenda.

6 Ipon ga kot ye na awinj ge me embe mal paro. Asa God nono Juda una gollne moi al kandja dje wori yei mal ge, kaima yenda dje na kui yemoro.

7 Juda una epilene 12 pela mor ge imina armina God pille pla ye awo, une kandja dje wori yei mal, kaima yenda dje kui yemor. Alla na para kui yemoro we djill al ge kambono na kot ye awinj.

8 Una gor ge God to mage i gun worda pille, nono kui ye mopon. Na kandja embe dje wando ba, ye namba yei pille man dje mor ne?

9 Asa na embe pill, Jisas Nasaret iwa ge, kandjiye na kamblo kal worno dje pill.

10 Na Jerusalem molo pill mal yeno dje yell. Opa gale awi una kerman na namba aumaka, Jisas pillgi dji una moi al na po merke to kaye worillka, una wo togoi ge, na pora togor we djill.

11 Kune merke na Jisas pillgi dji una moi al po tanaka, une kandjiye kerne dje pille lotu numb ta po, ta po embe yell. Na ellna kumbsika ga er dumo kerman orkoto po molmaka, na are po toll we dji.

Pol Jisas pillgi dji mal kandjabe toi

12-13 Pol kandja embe dji, king, ni pille! Na embe ye wanillka, opa gale awi una kerman kambono na namba awo, dje wormaka na er Damaskus pill. Armina pika kondwe tambiye pupinka, no aike wopin una boll mopin al ge, na kanill kupill al tago au dji. Olpa tondo mal embe natoi, kermanke toika,

14 no porapora yage kal makimb al topin. Iwa ta kandja Ibru pall na moll al embe dji, Sol, Sol, namba yei pille ni na tonden ne? Iko mul pai al doga tonden ge, nenem gaklen al bolo ngembill goren we dji.

15 Djika na embe djill, Iwa Kerman, ni ne mal ne? djill. Une embe dji, na Jisas moro, ni na tonden.

16 Ni agle! Ipon na ni boll kandja djino ge ni na kogena yemben. Ni wal ipon kanden ge ne, are na ni ombine dje aunaka, wal kanben mal ge, ni po una dje aumbenka piye we dji.

17 Na ni dje wornaka, epil djell una mor al ben. Benka Juda una ne, epil djell una ni tambon dje yene ge, na ni iworo auno.

18 Una nalene emill yenda ge ni amblo au dje aumben. Emilleba mor ge ni djimbenka ga kere er au djinda al wo moye. Satan yembe al ge kere er God yembe al pine. Embe yene ge singare ke ye waninj ge, God kere aunda. Ga na unakna na boll pillgi dji i djell worill una mor al ge na dumo aunaka aike moye we dji.

19 King Agripa, iwa ta kupill al kere er kal
wo na moll al kandja dje awi ge na pille
kogoye yell.
20 Na asamoll dumo Damaskus una moi
al po kandja embe djill, ye nomane ake
to, er God moro al pinembe! Ye singare
yene ge una nomane ake tonj mal embe
yene, kende nayene. Na kandja djill ge
Jerusalem una moi al ge dje awo, dumo Ju-
dia pakna po dje awo, epil djell una dumo
yemyem moi al, na po kandja ge dje awill.
21 Na kandja embe djill al ge, na lotu
numb kerman pakna pillka, Juda una wo
na amblo gi dje, togopon dje yei.
22 Ba God na amblo pille dje awi al ge, na
ipon aglo molo kandja ge dje una aundo.
Una kandjine paro mo, naparo una pora-
pora na kandja ge dje pene wordo. Propet
una, Mosis boll pepa bolo, wal embe ta
yenda we dji mal, na kandja ge djindo, na
kandja gun ta nadjindo. Kambono pepa
embe boi,
23 iwa ta God unakiye i yem worda iwa
ge, une gakle ngembill golo goya. Alla
una goi mor ge une asamoll aglo erwo gun
punda. Po Juda una moye al ne, epil djell
una moye al, kandja embe djinda, God ye
nomane al amblo au dje aunda we dji.

Pol king Agripa moi al pillgi djimben we dji

24 Pol kandja dje moika, Pestus yau to
embe dji, Pol, ni nomanin ke yei pora dji.
Ni skul momo djinden al ge, ni nomanin ke
yendo we dji.
25 Djika Pol, man we dji, iwa kerman
Pestus, na nomana ke nayendo. Na kandja
kaima pai mal dje aundo.
26 Na kandja djindo ge king Agripa pille
kane yei. Wal pai we dje na dje pene wordo
ge seke napai, una nalene al kani. Ge pille
une pille kane yendo dje na pro.
27 King Agripa, propet pepa boi mal ni
pin kaima paro mo? Na pro ge, ni pin
kaima paro we dji.
28 Djika, king Agripa embe dji, Aya! Ege
momo namopin ba, na Jisas kandjiye pillgi
djino dje ni yembe yenden! we dji.
29 Djika Pol embe dji, ege tuge mopon
mo momo mopon ge na napro. Ba ni una
porapora aike mor ge, na moro mal embe
moye dje na God kamang ye aundo. Ye
kaye napane ba na moro mal embe moye
we dji.
30 Djika king Agripa ne, Pestus ne,
Bernaisi una boll ami dje moi ge alla
31 aglo una kere er pi. Po yenekne kandja
dje pi, iwa ge ke ta nayei. Une kaye panda
mo togoye ge kune nayendo we dji.
32 Djimaka Agripa Pestus moi al embe
dji, une Sisa na kotna piya we nadjika ni
djinka une er orko po kiwa moika we dji.

27

Pol sip al er Rom pi

1 Pol sip al er Rom punda we djimaka ami
iwa kerman ta kandjiye Julius wo Pol ne,
kaye pai una pende kantau yei. Iwa Julius
ge iwa Sisa amiye pakna molo ami una 100
kantau yei. 2 Una kerman kambono dje
wormaka, no sip ta pai al er pakna po er
pupin. Sip pai ge dumo Adramitium una
sipne. Sip ge er propins Esia dumo kerker
yei al ge puno dje yei. Iwa ta kandjiye Aris-
tarkus propins Masedonia paknato Tesa-
lonaika moi iwa ge une no aike pupin.
3 Po sip al papin. Tagika sip er dumo
Sidon po pai. Ami iwa Julius wopake ye Pol
awika, Pol er kal pika, yene ye noi una wo
pak to awi.
4 Awo kermaka Pol alla er sip al pakna
pi. Pika, kamkopo kerman wo toi. Sip alla
kopo to djinda dje, no er dumo Saiprus nu
solwara paknato yei al ge, mopiyeto pupin.
5 Po nu solwara kerman pakna po
propins soka Silisia ne, Pampilia ge kere,
propins Lisia paknato Maira we dji ge no
po pillau djipin.
6 Dje mopinka ami iwa Julius kani dumo
Aleksandria una sipne ta pai. Sip ge er
Rom puno dje yeika une wo no dje i pakna
worika er pupin.
7 Er pupinka ege merke wor pika no er
koi bon dje yepin ba kamkopo kerman wo
no to yem worno dje yei. Yeika no kiye kiye
dje po, dumo Nidus ge manda pupin ba,
kamkopo wo toika, no alla kere er dumo
Krit komato dumo Salmone ge kiwa kan-
molo er pupin.
8 Pupinka kopo kerman to pamoika,
nambis pera pera no yembe ye po dumo

ta kandjiye sip wopake pane dumo we dji ge no po pillau djipin. Dumo ge ne, dumo Lasea ge soka manda manda yepill.

9 Ege merke wor pika, no kond bon dje yepin, man pai. Juda una egene kerman ta yei ge kandjiye kwa mapill ye nanambon we dji ge yei pora dji. Nu solwara kerman tonda ege manda yeika, Pol kane sip iwa kerman kambono moi al po embe dji,

10 agana kambono, na kando ipon nu solwara kerman moro al pupin dal, ege ke nono boll wonda. Wal merke ke yendaka, konbona ne, sip ge djerpall yendaka, nono gopon mal paro we dji.

11 Pol kandja embe dji ba ami iwa kerman ge napi. Una sip ambi iwa ge ne, sip ne ge kandja djipill mal une pille i.

12 Dumo mormon al ge wopake nayero. Kopo wondaka sip ge ke yenda paro. Una boskru sip al merke moi ge kane embe dji, nono er dumo Piniks po moponka, kopo kerman tonda ege nono wopake mopon we dji. Dumo Piniks ge dumo Krit yei al yemto kopo kerman nawonda al ge yei.

Kam kopo kerman woika, nu solwara kerman toi

13 Kopo kerman koito woi ge, yepall ta kal pika, kopo komato wo paika kambono kani dumo Piniks bon we dji ge, kune yenda pai. Ga anka nu al wori ge alla ngundjo i pla woro, dumo Krit nambis djeke sip i pera pera pi.

14 Yepall ta pupinka, kamkopo alla kerman wo sip ge toi. Kopo kandjiye ge kamkopo koi to wondo kopo we dji.

15 Wo toika, boskru kambono ge kane, er yem bon dje yei ba kopo dallmal woika, no bon dje yepin ge alla kerpin, kopo wo sip to wori kond ge pupin.

16 Kond aulaul pupinka, dumo kembis ke ta kandjiye Kauda we dji ge no manda pupinka kopo woi ge alla yepall ta nawoi. Nawoika, bot kembis ka to wori are ngundjo iupin bot ge alla yembe ye i manda worpinka, boskru i pla woro pagle, kaye to dongall ye pagi.

17 Ye kere sip djerpall ye djinda dje, ka baklain pende i sip menameto woro pagle, sip dambe yemyem ka baklain i pla woro, kolo dongall ye pagi. Dumo Aprika manda po, sip ku okup megle djinda dje kane, sel kolo pagi ge i kal wormaka, kamkopo wo toika kiwa er pupin.

18 Po papin. Kamkumaikekana, kopo kerman wo pamoika, nu to pamoika, sip to djerpall yemboll dje yepill, sip imb ye er kal nu al po djinda dje boskru konbona i pup to nu al wori.

19 Wormaka kopo wo pamoika, tagika, boskru kambono sip kogo wal yei ge yenekne aglene al i pup to nu al wori.

20 Wormaka ege merke wor pika, armina pika kupa kerman to pa pika, olpa nakanpin, kam kandjip ta nakanpin. Kopo kerman wo pa pika, no kaima gopon mal embe pupin.

21 Ege merke wor pika una moi ge kwa ta nanoi, koll toika, Pol aglo molo embe dji, iwa kambono! Na dumo Krit kere er nambon we djill ge ye napi. Pillmaka, wal ye ke yei ge nayeika, wal merke er take dje pi ge napika.

22 Napika ba ye ke napiye. Sip ge djerpall yenda ba, nono boll mormon ge nagopon.

23 God na dje i iwa ge, yene kogoye na yendo iwa ge, une imina pika tau agelo ta dje wori, wo na pall al aglo molo

24 embe dji, Pol, ni kand nagole! Ni Sisa moro al puno dje yenden ge kaima po pillau djimbenka une kot piya. Ni kamang yen al ge pille, God yewordaka una porapora ni boll aike mor ge nagoye we dji.

25 Tau agelo kandja embe dji ge, ye kand nagolme! Une kandja dji mal ge kaima panda dje na pro.

26 Nagopon ba sip ge po dumo tambiye ta to ke yenda we dji.

Sip er nambis djeke manda woi

27 Djika ege 14 pela erwo pika, no nu Mediterenian we dji ta moi al pupinka kopo wo toika kond kiwa pupin. Imina pakna 12-oklok mal embe yeika, boskru kambono pi dumo makimb ta yei al manda wopin dje pi.

28 Pille, nu solwara mur moro mo man ne dje pille, ka baklain i kal woro kani, ka momo yei ge 40 mita dje kani. Ege tuge ta er pika, ka alla i kal woro kani, momo yei ge 30 mita.

29 Kambono kane kand golo, sip ola dje
po ku al to djerpall yenda paika, ga sip po
djinda dje, sip mopiyeto po anka 4 pela ka
to pagle, nu al wori. Woro kere, kam ola dje
tagdaba dje kamang yei.
30 Boskru sip kere seke bon dje pille, bot
kembis yei ge alla i kal woro, kende kulo
embe dji, no sip gume al po anka pende ka
to pagle nu al worbon we dji.
31 Dji ba Pol po ami iwa kerman ne, ami
una moi al embe dji, ga sip kere seke er
po dji dal, ye makimb al po moye ge kune
nayenda we dji.
32 Djika boskru seke er bot kembis al po
djine dje, ami ga po kaye kelip tomaka, bot
yage kal nu al toi.
33 Kam tage au djino dje yeika, Pol una
moi al embe dji, ege 14 pela wor pika ye
kamalne ngundjo kwa nanoi ge, ye ipon
kwa nome!
34 Pir mo? Ye kwa i nane ge ye yem-
bene alla pandaka, ye porapora nagoye.
Ye ngambalne ene taimanta er take dje
napunda we dji.
35 Bret ta yei ge Pol amblo i God wopake
we dje awo, buko dje noi.
36 Noika una porapora kanmaka,
yenekne kumbene ge arngan yeika, alla
kwa i noi.
37 No una sip al mopin ge 276 mopin.
38 Kambono kwa no kere, sip wu djinda
dje pille, plawa bek yei ge i pup to nu al
wori.

Sip ge djerpall yei

39 Kam tagika nambis manda wopinka,
boskru dumo ge kanpol natoi. Ba dumo
ta kani ge nu er pakna pi al nambis dumo
wopake ta yei. Boskru dumo wopake yei al
ge manda po pambon dje pi.
40 Pille anka sip amblo gi dje pagi ge, kaye
kelip to nu al woro keri. Sip stiaye ka to
dongall ye pagi ge, alla piska to wori. Sel i
pla woro takmaka, kopo wo toika, nambis
djeke bon dje kani al ge er pi.
41 Er pi ba sip gume po okup al bolo gi
dje pai. Paika, kopo woika, nu pembul dje
woika sip mopiye al to djerpall yei.
42 Yeika kaye pai una nu kapill to seke er
po djine dje pille, ami una togopon we dji.
43 Dji ba, ami iwa kerman ge Pol togolo
djine dje man dji, ye nu kapill to kaninj
una plo dje nu kapill to er nambis yenda al
pume! dji.
44 Ye nu kapill to nakaninj una ge iko
plang mo, sip iko tuge ta yenda ge ye amblo
i nu kapill to er nambis djeke pume! dji. Dji
mal ge nono porapora er orko wo nambis
djeke wopin.

28

Dumo kembis Malta ge Pol po kogo yei

1 No nambis dumo wopake yei al er orko
wopin, dumo ge kandjiye Malta we dji.
2 Una moi ge no wopake uro kaima ye
awi. Kam bi yeika, kam toika kambono
kane, no i manda woro, wamo gale, djem-
bon to awi.
3 Aumaka Pol po iko ngando i wamo al
worika, nomaga ke iko al moi er orko wo
Pol agle kogi.
4 Nomaga Pol agle al koglo ondo dje
paika, makimbne kambono ge kane
yenekne embe dji, iwa ge una togolo golo
yei iwa ta moya moi. Nu solwara kerman
pai al ge une tonagoi ba, une singare ke ta
yei al ge no godne tondo we dji.*
5 Djimaka Pol agle piau toika, nomaga
yage wamo al toi, Pol kiwa moi, nagoi.
6 Nagoika makimbne kambono kane Pol
gakle al ge yake kerman punda mo, une
golo yagda dje pi. Ba ege momo wor pika,
kambono kani Pol kiwa moi. Moika, kam-
bono nomane alla ake to, Pol ge god ta
moya moro we dji.
7 Kambono dumo moi al iwa kerman
kantau yei iwa ta moi. Une kandjiye Pub-
lius we dji. Yene makimbiye manda yeika
une wo no djembon to awo, i numbiye al
woro, wopake uro ye awika, ege 3 pela no
une boll papin.
8 Iwa Publius newoga ke toi. Gakle ninga
djika, ell kuno, embe yeika boye al moi.
Moika Pol po iwoga kamang ye awo, gakle
al ambika alla kiwa yei.

* **28:4:** Ga kambono ana god kende ta moi. Ga pillgi dji ge, embe mal dji, ana god ge una singare du dje moi mal une kantau yei. Pol una ta togoi dal, ana god ge Pol togoya we dje pi.

9 Embe yeika una dumo yei al ke toi
moi una ge womaka, Pol i gun woro awi.
10 Makimbne kambono ge kune merke no
ye wopake ye awi. Are no sip gun ta bon
dje yepinka, no wal nayei ge makimbne
kambono wal iwo no awi.

Pol dumo Malta kere er Rom pi

11 Dumo mopin al ge sip ta kamkopo wo
to djinda dje pille wo asamoll pai. Paika
takene 3 pela erwo pika, no er bon dje
pille, sip ge al er pakna pupin. Sip ge
dumo Aleksandria sip yei. Sip gume al ge
god kandjiye Sus yene wariye soka piksane
peint to wori pai.
12 No dumo Sirakyus po pillau dje, papin.
Ege 3 pela erwo pika,
13 dumo ge kere er dumo Regium pupin.
Tagika kopo komato er koi woika, no
Regium kere er po papin. Tagika no dumo
Puteoli po pillau djipin.
14 Wo molo pillgi dji una pende moi ge no
po kanpinka, ye wo no boll ege 7 pela pane
we dji. Djimaka, no po ege 7 pela kambono
boll papin. Are no kere er Rom pupin.
15 Pupinka una kane embe dji, Pol ko-
goye una boll er wonj we djimaka, pillgi dji
una Rom kere er orko wo kondwe tambiye
wopin al ge wo no kani. Pol kane yene ellye
tukiye arngan yeika, God wopake we dje
awi. Dumo kanpin al ge ta kandjiye Apius
maket we dji, ta kandjiye Pasindia Numb 3
pela yei we dji.
16 Rom po pillau djipinka una kerman
kambono embe dji, Pol yene numb
taimanta pandaka, ami iwa taimanta
kantau yenda we dji.

Pol Rom kaye pamolo Jisas kandjiyebe wopake dje una awi

17 Ege 3 pela wor pika Pol djika Juda una
kerman er woi. Wo makai to molmaka Pol
embe dji, agana kambono, nono Juda una
kandjine paro ge na kamblo kal naworill.
Nonekene gollne kandja dje awi mal na
tonaworill. Na Jerusalem mollka una wo
na to kaye to, i Rom una awi.
18 Rom una kot pi, na ke ta nayell. Gap-
man togoya kune nayendo dje kane, dje
orko worbon dje yei.
19 Ba Juda una man dji al ge, na kondwe
djell ta nayenda dje kane pagle, na embe
djill, na Rom puno, iwa Sisa na kotna piya
we djill. Ba na kandja djill ge nanam epilna
Juda una na kot ye auno dje pille nadjill.
20 Na kotna embe paro pille na ye kane,
kandja djino dje pille djill ye woi. Na
kaye paro ge me embe paro, iwa ta God
dje worno wonda we dji mal ge, Juda una
yemolo une kaima wonda dje kui yemor
mal ge, iwa ge woi pora dji dje na kando.
21 Pol kandja embe djika kambono embe
dji, dumo Judia una ni pille pepa bolo nono
nawi. Nono agane Juda una ta wo Pol ke yei
we dji no ta napupin.
22 Ba Jisas epilye kindja ta mor we djinj
ge, una dumo yemyem ge pora man we
djinj. Ba alla ni nomanin paro mal djim-
benka no pupon we dji.
23 Djimaka kambono Pol boll ege
taimanta makai tambon we dji. Dji
mal ege ge kambono wo Pol numbiye al
makai kerman toi. God dumoye wopake
kantau yendo mal, Pol dje pene woro,
kambono Jisas pillgi djine dje Mosis lo dji
mal dje awo, propet kandja dji mal dje,
kamkumaikekana dje moika emill pai.
24 Pol kandja dji ge una pende kandja
kaima djindo dje pillmaka,
25 una pende man kende djinden dje
pille nonga djimaka, una pende er bon dje
yei. Yemaka Pol embe dji, God Murble
kandja kaima dje ye gollne moi al awi. Une
kandja djika propet Aisaia pepa embe boi,

> 26 Una mor al ni po kandja embe djimben,
> ye kamalne al pille moye ba, pillpol
> natane. Ye nalene al kanne ba, kan-
> pol natane.
> 27 Ga mop aumaka, kamalne dall toika,
> nalene kupille keri. Yenekne nalene al
> wal kanmaka, kamalne al wal pillmaka,
> nomane al pillpol to molo, nomane ake
> tomaka, na amblo wopake ye awillka we
> dji *(Aisaia 6.9-10)*

28-29 Pol kandja dje embe dji, Aisaia pepa
bolo pagi mal ge ye ye kune yenj. Na
kandja djindo ge ye wopake pillme! God
nono i yem worda mal kandja ge una ipo
epil djell una moye al ge djine. Djine ge
kambono piye! we dji.

30 Djika makai toi pora dji, una er djelld-
jell pi. Alla kognumb soka erwo pika, une
numb taimane al pamolo, numb ne moi
al top awika, una kanbon dje woi ge, Pol
djembon to awo, i numb al wori,
31 God dumoye wopake kantau yendo
mal dje awo, Iwa Kerman Jisas Krais kogo
ye wani mal une kand nagolo, kandja don-
gall dje awo embe yemoi, una man nadji.

Rom
Pol Rom una moi al pepa bolo awi

1 Na Pol, na ye Rom una mor al pepa bolo
aundo. Na Jisas Krais nu kogoye una moro.
Une na dje i wori, aposelye molo po God
kandjiye wopake dje una aundo. 2 Kamasa
God kandja wopake ge kaima panda we
djika, yene propet kambono kandja ge
Baibel al bolo pagi.
3 Kandja wopake bolo pagi ge yene
wariye Jisas pille boi. Une makimb al woi
ge une una mal molo, King Depit epilye
pakna moi.
4 Alla God yembe yeika, Jisas aglo erwo
gun pi al ge, God Murble nono ombine dje
awi, Jisas ge God wariye kaima moro. Une
nono Iwa Kerman moro.
5 Jisas Krais kogo yei al God no wopake
pille awo, no dje wori yene aposel kogo
yenmon. Une no dje wori ge, epil djell una
porapora Jisas kandjiye al pillgi dje, yene
kandja djinda mal pille kane yene dje pille
dje wori pupin.
6 Alla God una Jisas wombaye moye dje
pille dje i kambono ge, ye Rom una pakna
mor.
7 God ye wopake kane, ye dje i pakna
worika, yene wombaye kambono mal moi
ge, na pepa bolo ye aundo. God nono Nane
ne, Jisas Krais nono Iwa Kerman moro ge,
soka ye wopake pille aumbellka ye ellne
tukne arngan yenda moye.

Pol Rom una kanno dje pille moi

8 Na kandja asamoll djindo ge embe
djindo, ye pillgi kaima djinj mal ge una
kandja dje wai dje pumaka una dumo po-
rapora pi. Ge pille, na Jisas Krais kandjiye
al, wopille God aundo.
9 God wariye kandjiye wopake paro ge
na kogo yembe ye, kandja dje una awo
embe yendo al ge, na ye pille kamang
eri yendo. Na kandja kaima djindo, God
kando.
10 Na kamang embe yendo, God kapla we
dje kond ta, to aundaka, na po ye Rom una
kanno we dje na kamang embe yendo.
11 Na kamang embe yendo ge na ye
kaima kanno dje pille moro. God Murble
wal gorwulle ye aunda ge, na ye mor al
aunaka, ye i, aglo gi dje moye dje yendo.
12 Na pillgi djindo mal ge ye wopake kane
aglo gi djineke, ye pillgi djinj mal ge na
wopake kane aglo gi djinaka, embe yem-
bon. Embe yembonka, ye wopake moyeke
na wopake moyaka nono porapora pillgi
djimbon.
13 Agana ambana kambono, na kandja
djindo ge ye piye dje pille djindo. Asa
na kun merke wal amblokun ye kere, ye
kanno dje pille yell, man pai, na nawoll.
Epil djell una moi al na po kandja djillka
kambono pende pillgine yake pla pi mal ge,
na ye mor al wo kandja djinaka ye pillgine
aike yake pla punda dje pille yell ba na
wono kune nayei.
14 God na kogo ye awi pille, na kandja
Grik dji una moi al po kandja dje awo, alla
Grik nadji una moi al po kandja dje awo
embe yendo. Una nomane kerman paraka
mor ge ne, dall nomane paraka mor ge na
kandja dje aundo.
15 Na embe yendo ge na ye Rom una mor
al para po kandja wopake djino dje pille we
yendo.

Kandja wopake ge God yembe dongall paro

16 Alla Krais kandjiye wopake na dje
orko woro aundo ge, na pille ngandjill
nagoro, man. Kandja paro ge God yembe
dongall paro. Una porapora kandja ge
pillgi dji dal, er take dje napine, God i yem
worda. Juda una asamoll i yem woro,
epil djell una aike i yem woro embe yenda
kandja.
17 Kandja wopake paro ge kandja embe
djindo, God yendaka yene nale al, nono
wambo napanda kiwa mopon we djindo.
Yene nale al kiwa mopon ge namba mal
yembon? Ge nono pillgi djipin dal, yene
nale al kiwa mopon, kondwe djell ta
nayero. Ge kandja Baibel al paro ge embe
djindo,

Ba una God nale al wambo napanda una
ge, pillgi dje gun molo pane we dji
(Habakuk 2.4)

Una porapora God pille mop awi

18 Ba alla una God pille mop awo, singare
ke ye, kandja kaima napille kamblo kal
worinj al ge kanmon, God kupill al molo
elle kumbso awo una ge tondo.
19 Ge God yene moro mal une ombine dje
awi, kambono kane kune yei ba mop awi
pille God yemolo tondo.
20 Ge kamasa God kupill makimb beki
poke pa pi ipon yero ge, yene seke moi
ba wal beki ge una kane kune yei. Wal
beki al ge, God ege ege yembe paro mal
ne, God yene kaima moi ge, kambono kane
kune yei. Ta nakanpin we djine ba kende
djine, kane kune yei pora dji. 21 God molo
wal beke yei mal ge una kani ba yene God
kaima moi ge una kanwopake we dje nawi,
yene kandjiye amblo pla woro nawi. Kiwa,
yenekne nomane kull pika God moro dje
napi, ga nomane pai ge emill ye keri.
22 No nomane kerman pai mormon we
dji ba, yenekne nomane kull po pora dji.
23 God kandjiye kerman paraka une ege
ege molo pa yendo ge kambono pille pla
yene mal pai ba ga nayei. Makimb wal moi
ge kane, god kende beke yei. Una iwana
ne, ka ne, kog kena ne, nomaga ne, ge kane
beke pagle, gopne boglo djembon to awi.

Iwa ana molo singare ke kayekaye yenj

24 Ge pille, God ga keri. Yenekne nomane
pai mal pille po ngandjill nagoi, djingdjang
ke kayekaye ye er pi. God ga embe yene dje
pille, mop awo, kankeri.
25 God kaima moro ge kambono kere,
kandja kende pai ge alla pille i pagle, God
wal beki wal ge, ga gopne boglo, pille pla
yei. Ba God wal porapora beke, yene kand-
jiye ege ege kerman panda moya. Kaima.
26 Embe yei pille, ga ngandjill nagoi,
djingdjang ke yembon dje pille pla yei mal
ge, God embe yene dje, mop awo keri. Ge
ana yenekne wogane boll singare pai mal
yenj ge ana kambono ge kere, alla po ana
djell boll djingdjang ke yei.
27 Alla ana djingdjang ke yei mal ge iwa
kambono embe yei. Iwa yenekne gamane
boll singare pai mal yenj ge iwa kambono
kere, po iwa djell boll djingdjang ke yem-
bon dje pille kumbene wamo doi. Iwa
kambono yenekne boll ngandjill goye ba
nagoi, djingdjang ke yei al ge God topne ke
awi.
28 Kambono God moro mal pupon dje
nayei, mop awi al ge, God yemolo kam-
bono nomane ke kaima pandaka, singare
nayene mal, embe ye pamoye dje pille mop
awo keri.
29 Kambono singare ke embe yenj, sin-
gare ke ye, embriye ke ye, wal i nambon
dje pille we ye, nomane ke paraka, una wal
merke moro ge bombon golo, una togolo,
kunda nonga ye, tagemage ye, una boll ke
pille awo, kandja waye yenj.
30 Una kandjine amblo, God moro ge
kambono ke kane, una boll kandja napille,
na iwa kerman moro, una porapora tom
mal embe mor dje kane, yenekne kandjine
pille pla ye, singare ke gun ta yembon
dje nomane al embe dje panda, nanemane
kandja djine mal ge kambono napiye.
31 Nomane pa kune nayendo, kandja
djinj mal ge kaima nayenj. Una boll kan-
wopake nayenj, wandill nagor.
32 God lo dume dje paro ge embe djindo,
una singare ke embe yene ge God togoya
mal yenj. Ga kandja lo ge pir ba singare
ke ye pamor. Alla una po singare ke embe
yene ge, ga wopake pille awinj.

2

God kot paro mal djinda

1 Kambono singare ke kaima yenjka God
tonda we djinden ba ye taimantaiman dje
kune nayenj. Kambono singare ke yenj
ge ni ye kune yenden. Yenden pille, God
kambono tonda we djinden ge une ni aike
tonda dje pille djinden.
2 Nono kanmon, una singare ke yenj ge
God kane tondo. Alla God embe yendo ge
une paro mal yendo.
3 Una singare ke yeneke ni kane djimben
ba kambono ke yenj mal ge ni ye kune
yenden. Yenden pille, God tonda ge, une ni
aike natonda mo? Ge man! Une ni tonda
eri.
4 God ni pille tau kanan molo, wopake ye
awo, ola dje natondo ge, ni ke nakanben.
Ni nomanin ake tamben dje une wopake ye
aundo. Yendo ge ni nakanden mo?
5 Ba ni girngine dje molo, ni nomanin ake
naton ge, God ni tonda mal ge wor kerman

punda dje pille yenden. Are God kot du dje yenda poke ge, une singare paro mal ye ni to djerpall yenda.

6 Una singare yene mal ge God kane kot ye top aunda.

7 Una pende singare wopake ye pamolo, wal ta dulo pine. God nonekene kandjine amblo pla woro, une nono pille pla yendaka, nono une boll aike gun molo pamopon dje yene ge, kambono wal ge pille dulo pine. Pine al ge God yewordaka, kambono kaima gun molo pamoye.

8 Ba una porapora singare ke ye, yenekne taimane pille we ye wane, kandja kaima paro ge napille mop awo yene ge, God elle kumbso awo to djerpall yenda.

9 Una porapora singare ke ye pamoye una ge, imb kerman kake, ke mal embe moye. Ga Juda una asamoll kakne ba epil djell una para aike kakneke yene.

10 Ba una singare wopake yene una ge, God ga pille pla ye awo, yenekne kandjine amblo pla wordaka, ga ellne tukne kaima arngan yenda moye. God embe yenda ge, une Juda una moye al asamoll ye aunda ba, epil djell una moye al ge aike ye aunda.

11 Ge God Juda una wopake kane, epil djell una ke kane embe nayenda. Una djelldjell mor ge God i kune ye aunda, awo pla kal nayenda.

12 Mosis lo bolo pagi mal ge epil djell una nakani ba singare ke embe yene ge God tonda. Alla Juda una Mosis lo bolo pagi mal ge kani ba lo paro mal embe nayei dal, God lo paro mal tonda eri.

13 Mosis lo bolo pagi ge una kiwa kere kane embe djine, God nale al na ale naparo, na kiwa moro we djine ba djine ge ale paro. Mosis lo dji mal una pille kane embe yei dal, God nale al ge ale napanda, kiwa moye.

14 Mosis lo bolo pagi ge epil djell una boll napai ba, Mosis lo kandja dji mal kambono kiwa nomane al pille kane yei dal, nono kanmon, yenekne nomane al ge lo mal embe bolo wori paro.

15 Embe yene ge nono kanmon, God loye kandja djindo mal kambono nomane al pai pille, singare wopake paro mo ke paro ge yenekne nomane al kane kune yene.

16 Ge pille, na kandja wopake dje una aundo ge kandja embe mal dje aundo. Are ege ta wonda, God djindaka, Jisas Krais kot yenda. Una porapora singare ta ye seke yene ge Jisas wo kane djinda.

Juda una ge Mosis loye pille pla yei

17 Alla ipon ge, ye Juda una mor al na kandja dje ye aundo. Ye kandja embe djinj, Mosis lo ge God nono awi pille une nono kot ye naunda, nono God unakiye kaima mormon we dje molo, ye yenekne kandjine amblo pla woro waninj.

18 God nomane paro mal ge ye kaninj. Alla, Mosis lo singare wopake paro mal ge ye kane kune yenj.

19-20 Ye kandja embe djinj, Mosis lo ge God iwo nono awi pille nonekene nomane ge kune paro we djinj. Una nalene emill moye ge no kond ombine dje aunmon we djinj. Una emill ye pai al waninj ge no wamo sua gale iwo aunmon we djinj. Una dall nomane pai ge no kandja beke awo, womba ker ge kandja beke awo, embe ye kandja pai mal djinmon we djinj.

21 Ye una mor al po kandja beke awinj ba ye yenekne kandja djinj mal ge yenj mo? Ye kandja embe djinj, ye wal kunumb nanome! djinj ba ye wal kunumb nanonj mo?

22 Iwa ana ye mor ge iwana djell wogane mo gamane boll djingdjang nayeme djinj ba ye po djingdjang nayenj mo? Una god kende mor al po gopne boglo yene ge ye man djinj ba, kambono lotu yenj al ge ye numog po wal kunumb nanonj mo?

23 Ye yenekne kandjine amblo pla woro embe djinj, Mosis loye ge no kanmon we djinj ba lo kandja djindo mal ye nayenj al ge, ye God bakalo awinj.

24 Ye lo to worinj ge kandja ta Baibel al paro ge embe djindo,

Ye singare ke yenj al ge epil djell una kane
God kandjiye ge bakalo awinj we dji
(Aisaia 52.5)

Juda una gaklene kelip tonj ge me embe mal paro

25 Ge ye Juda una God unakiye mopon dje gaklene kelip tonj, ba ye Mosis lo bolo wori paro mal pille kane yei dal, yenekne

gaklene kelip toi ge kune mal embe panda. Ba ye gaklene kelip to, alla Mosis lo djindo mal to wori dal, epil djell una gaklene kelip natonj mal embe moye.

26 Alla Mosis lo djinda mal ge epil djell una pille kane yei dal, God nale al ge yenekne gaklene kelip toi una mal embe moye.

27 Mosis lo bolo pagi ge ye kaninj alla ye gaklene kelip toi una mor ba, ye Mosis lo djindo mal pille kane nayenj al, ge pille epil djell una kane dje pene worne. Ga gaklene kelip natoi ba Mosis lo pille kane yene ge, ga ye mor al embe djine, God ye tonda we djine.

28 Ye Juda una mor ge, ye nanemane Juda una moi pille ye Juda una mor mo? Mo ye gaklene kelip toi pille ye Juda una mor? Ge man.

29 Una Juda una kaima moye ge yenekne ellne tukne paknato ge Juda una moye. Gaklene be al kelip natane, man, God Murble wo kambono nomane al ne, kumbene al ge kelip mal embe to aunda. Una embe mal moye ge makimb una kanwopake nayene ba God kanwopake yenda.

3

God singare kune paro mal yendo

1 Una embe djine, Juda una mor ge me kerman naparo we djine. Alla Juda una gaklene kelip taneke God nale al djingdjang pamoya ge kambono gaklene kelip tonj ge kiwa tonj, me ta napai we djine.

2 Ba djinj ge kune nayendo. Juda una mor ge me kerman paro. Kandja ngambale ge embe mal paro. Asa God kandjiye dje awi ge une Juda una moi al ge dje awi, ye amblo gi dje molme! dji.

3 Alla God kandjiye pai ge Juda una pende kane mop awi, ge kaima. Yenekne kandja dji mal ge nayei, ba alla nayei al ge, God wal auno we dji ge ye naunda mo?

4 Ge man, une kaima aunda! Makimb una porapora mor ge kandja kende djine ba God kende nadjinda. Kandja Baibel al paro ge embe djindo,

Ni kot ye aunden ge kune paro mal ye aunden. Una wo kandja djine ba ni kandja dje yem woro yembe yemben we dji *(Buk Song 51.4)*

5 Una pende kandja embe djinj, nono singare ke yepin ge me wopake ta paro. Singare ke nayepinka God nono ye wopake ye awi ge, una nakanmaka. Ba alla God nono wopake ye awi, nono une nale al djingdjang pa namoro. Namoro pille, God nono djingdjang pille elle kumbso awo tonda ge kune nayendo we djinj. Na kandja embe djindo ge makimb una kandja ale ye djinj we dje na embe djindo.

6 Ba djinj ge kune kaima nayendo. God moro ge singare du dje paro mal yendo. God embe nayenda ge, une makimb una kandja kot ye aunda ge kune nayenda.

7 Ga kandja djinj ge kandja embe mal djinj, no kandjine kende ge yendaka God kandjiye kaima er pene wonda, una kane God kandjiye amblo pla worne. Una amblo pla wori dal, namba yei pille God no singare ke yenmon al ge kane tonda? Man, une no tonda ge kune nayendo we dje ga kandja embe djinj.

8 Kandja djinj ge wopake, man. Me embe mal paro. Singare ke yembon ge, wal wopake panda we dje bakalo awo, Pol kandja embe djindo we djinj. Kandja djinj ge God du dje paro mal tonda.

Una porapora kuruwo kama dumo yemyem mor ge singare ke yenj, God nale al kiwa namor

9 Kambono kandja embe djinj ge kandja namba we djimbon? Nono Juda una wopake mormon ba epil djell una ke mal mor we djimbon mo? Ge man. Na kandja djill pora dji. Juda una ne, epil djell una porapora singare ke aike yenj.

10 Kandja ge Baibel al paro. Kandja embe djindo,

Una taimanta singare wopake nayendo,
una porapora singare ke yenj.

11 Una porapora nomane wopake naparo,
God pille nakurinj.

12 Una porapora God kere er take dje pi pora dji. Una taimanta singare wopake ta yenda ba ge man. Una porapora ke mal moi pora dji *(Buk Song 14.1-3, 53.1-3)*

13 Kandja djinj ge ke mal djinj. Una gull to
pagirka, killang yendo mal ge kandja embe
djinj. Kandja kende dje, una boll kandja ke
dje awo, nomaga ke wo una tondo mal ge
kandja embe djinj *(Buk Song 5.9, 140.3)*
14 Kandja bage awo, kandja mangal to awo
embe yemor *(Buk Song 10.7)*
15 Ga ola dje aglo po una togolo,
16 dumo yemyem po waninj al ge, imb
kerman i una awinj, una ami wopake dje
namor.
17 Una boll mor ge wopake namor, yenekne
kumbene ge djelldjell paraka *(Aisaia
59.7-8)*
18 God pille kand ta nagor we dje Baibel
kandja embe djindo *(Buk Song 36.1)*

19 Nono kanmon, Mosis lo bolo pagi ge
una lo menameto mor una ge pille bolo
pagi. Kandja ge bolo wori pai pille nono
kanbon, nono una wopake mormon we
djimbon ba God man djinda. Ye una pora-
pora makimb al mor ge ye djingdjang paro
we djinda.
20 Une kandja embe djinda ge me embe
mal paro. Una God lo bolo pagi mal ge
kere kane, ye kune yembona God nale al
nono wambo napanda, kiwa mopon we
dje kanne ba ge kune nayendo. Mosis lo
kere kanmon al ge, nono una porapora
singare ke yepin pora dji dje kanbon.

Una Krais pillgi djine ge, God nale al wambo napanda kiwa moye

21-22 Alla kamasa Mosis ne, propet kam-
bono kandja Baibel al bolo pagi mal ge,
God nono kondwe ta ombine dje awi. Lo
dji mal ge ye kune yembona God nale al
nono wambo napanda, kiwa mopon, ge
man. Juda una ne, epil djell una porapora
mormon ge, nono Jisas Krais boll pillgi
djipin dal, God nale al wambo napanda
kiwa mopon.
23 Una porapora mormon ge nono sin-
gare ke yepin pora dji. Nono kupill al po
God boll aike mopon ge kune nayendo.
24 Ba ipon Krais Jisas nono top to i
yem wori pille, God nono wopake pille
awo embe djindo, ye wambo naparo, ye
kiwa mor we djindo. Nonekene yembona
wambo napanda mopon ba ge man, God
yene wopake ye wal gorwulle kiwa awi al
ge nono kiwa mormon.
25 God nono elle kumbso awo tonda mal
mopin, ba une dje worika, Jisas kal wo
yene meyamiye toi al nono pillgi djipin
dal, God nono singare ke yepin ge kere
awo, natonda. Kamasa una singare ke
yemaka, God kane kanan molo natoi ge,
une nono ombine dje awi kanmon, yene
singare kune paro mal yei. 26 Alla ipon,
singare ke yenj una Jisas boll pillgi djine ge
yenekne wambo napanda, kiwa moye we
dje God embe djindo ge, une nono ombine
dje awi kanmon, yene singare kune paro
mal yendo.
27 Una ne mal yene kandjiye amblo
pla woro kandja embe djinda, na singare
wopake yell al God nale al na kiwa moro
we djinda? Ge man. Nono God nale al kiwa
mopon ge nono pillgi djimbon al ge nono
kiwa mopon.
28 Nono kandja embe djinmon. Mosis
lo kane ye kune yembona God nale al
kiwa mopon we djimbon ge kune nayendo.
Nono pillgi djimbon, God nale al kiwa mo-
pon.
29 Embe pille, God moro ge Juda una
Godne moro, alla una djell Godne para
moro eri.
30 God ge taimane moro. Une una pora-
pora Godne moro pille, una gaklene kelip
toi mo, natoi una mor ge kambono pillgi
djine ge porapora God nale al wambo na-
panda, kiwa moye.
31 Ba una kandja embe djine, ni kandja
djinden ge, no pillgi djipin dal, Mosis lo
mop awo kerbon dje pille djinden we djine.
Ba na man djindo. Nono pillgi djinmon al
ge, nono lo kandja ge wopake panda dje
yenmon.

4

Abraam God nale al wambo napai, kiwa moi

1 Nono Juda una mormon ge Abraam
nono gollne iwa asamoll moi. Une kond
wani mal ge kandja namba we djimbon?
2 Abraam singare wopake yei pille God
nale al wambo napai kandja ge kaima pai
dal, une yene kandjiye amblo pla worda

kune yenda. Ba une God nale al wambo napai ge kondwe ge al napai.
3 Napai ge Baibel kandja embe djindo,

Abraam God kandja dji mal pillgi dji pille,
God nale al une wambo napai kiwa
moi we dji *(Stat 15.6)*

4 Una kogo ye po top inj ge, kogo yenj al top inj, kiwa nainj.
5 Ba God embe nayendo. God nale al una wambo napanda, kiwa moye ge, una kogo yene mal pille kiwa namoye, man. God ge yene yendaka, singare ke yenj una wambo napanda kiwa moye dje wori iwa moro ge, une boll pillgi dji dal, God nale al kiwa moye, wambo napanda.
6 Depit kandja ge dji eri. Una kogo ta nayene ba, God nale al wambo napanda kiwa moye ge, ga wopiye we dje Depit pille pepa bolo embe dji,

7 Una singare ke ta yene, wambo panda
ba God kankere aunda ge kambono
wopake molo wopiye.
8 Iwa ta singare ke yenda ba, God ni embe yen una we dje napiya ge, une wopake molo wopiya we dje Depit pepa embe boi *(Buk Song 32.1-2)*

9 Una wopake molo wo embe piye ge, ga gaklene kelip tane mo natane ge wopake piye mo? Ge man, nono kandja embe djinmon, Abraam pillgi dji al une God nale al wambo napai, kiwa moi we djinmon.
10 Ba alla une God nale al wambo napai kiwa moi ge wal naral pai pille une wambo napai? Yene gakle asamoll kelip to woro une are God nale al wambo napai kiwa moi mo? Mo une God nale al wambo napai kiwa moi alla are, une gakle kelip to wori mo? Ge man. Une gakle kelip natoi poke ge une God nale al wambo napai, kiwa moi. Une gakle kelip toi ge are toi.
11 Abraam gakle kelip natoi poke ge une pillgi dji pille, God nale al une wambo napai, kiwa moi. God nale al Abraam wambo napai, kiwa moi pille God su ta yei, ge Abraam gakle kelip toi. Embe pille, una gaklene kelip natane ba pillgi djine ge, ga gollne Abraam asa para embe moi.
12 Yei mal embe, una gaklene kelip tane ba alla pillgi dji dal, Abraam moro ge une kambono gollne para moya eri. Ge Abraam asamoll pillgi dji, are gakle kelip toi.

God wal auno we dji ge pillgi dji una moi al pille dji

13 Asa God kandja dje Abraam gollye kambono boll awo embe dji,

Makimb porapora yero ge na i ye mor al
auno we dji *(Stat 17.4-6, 22.17-18 ne, Galesia 3.29)*

Dji ba Abraam lo ta yei al karkar yei pille God une moi al, na ni kaima auno we dji mo? Ge man. God kandja dji ge Abraam pillgi dji pille, God nale al une wambo napai, kiwa moika, God na kaima auno we dji.
14 God embe auno we dji ge, una namba mal aunda ine? Ge pillgi djine al ine. Alla una yenekne lo karkar ye wani al imaka, nono pillgi ge wal kiwa yeika. Alla, God embe auno we dji ge, wo kiwa pika.
15 Nono kanmon, lo ta pandaka una ale yeneke, God elle kumbso aunda. Ba lo ta napanda ge, una ale yene kondwe nayero.
16 Embe yei pille God wal kaima auno we dji ge une nono wopake pille kiwa auno dje pille dji. Nono imbon panda, yene kandja dji al nono kaima aunda dje pupin dal, imbon. Lo kandja djinda mal yembon mo nayembon, ge man. Abraam pillgi dji mal una embe yene ge kaima ine. Alla pillgi djine una porapora moye ge, ga gollne moi ge Abraam moi.
17 Moi ge kandja Baibel al paro ge embe djindo,

Na yenaka ni womban ne, gawan are moye
ge merke moye we dji *(Stat 17.5)*

God kandja dji mal Abraam pillgi dji. God una gor ge i gun woro, wal namoi wal ge alla worika wo moi iwa ge, une kandja dji mal Abraam pillgi dji.
18 God Abraam moi al embe dji, na yenaka kam kandjip merke moro mal embe ni epilin merke are moye we dji. Kune

nayenda mal pai ba God kandja dji ge Abraam pillgi djika gawe merke moi.
19 Abraam kognumb 100 mal embe moi ge wombaye kuya ege pora dji ba alla, pillgi dje pamoika, yene gamegama Sara womba kuya kune nayenda mal pai ba alla
20 God kandja dji mal ge Abraam pillgi dje pamoika, nomane soka napai. Une pillgi kaima dje molo God kandjiye amblo pla woro embe dje kani,
21 God embe auno we dji mal ge une kaima aunda kune yendo dje kani.
22 Abraam pillgi dji al ge God embe dji, Abraam ge, wambo naparo, kiwa moro we dji.
23 Baibel al kandja bolo wori pai ge, God embe dji, Abraam ge une wambo naparo, kiwa moro we dje pepa boi ge, iwa Abraam taimane ge pille naboi.
24 Man, nono pille aike boi. God ge nono Iwa Kerman Jisas i gun wori iwa ge, nono pillgi djipin una mormon ge, God pille embe djinda, ga wambo naparo, kiwa mor we djinda.
25 Una Jisas ipo togoi ge, nono singare ke yepin al togoi. Alla God, nono wambo napanda kiwa mopon dje pille, une Jisas i gun wori.

5

God nale al nono wambo naparo, kiwa mormon

1 Nono pillgi djipin al ge God nale al nono wambo naparo, kiwa mormon we dji. Embe yei pille nono God boll djelldjell mopin ba nono Iwa Kerman Jisas Krais kogo yei al nono wo er taimane pupin.
2 Krais nono kondwe yapro awi, God nono wopake pille awi me ge al, nono pillgi dje er pakna po mormon. Alla nono God boll aike kupill al po mopon ege ge, nono wopille kui yenmon.
3 Alla urup wonda ge nono wo pupon eri. Ge nono to gi dje aundaka, kake pamolo bon dje wonda.
4 Iwana dongall mopin dal, imb ta wonda ba nono kulngamb nayagbon, aglo gi dje pamopon. Nono aglo gi djimbon al ge, God wo nono kaima inda dje pille kui yemopon.
5 Alla nono kui yemopon ge kiwa nayembon, man. God yene Murble dje wori nono boll puka toi pille, nono kanmon, God nono wopake kaima kando.
6 Kando ge, nonekene amblo pille djimbon dje yepin man pai poke ge, God dje wori Krais wo nono singare ke yepin una pille goi.
7 Una yene age wopake ta pille nagoya. Alla, age wopake uro ta moya ge yene age kane, na une pille goyo we djinda manda?
8 Ba nono singare ke ye pamopin poke, Krais wo nono pille goi. Goi al ge, God ombine dje awi kanmon, une nono wopake kando.
9 Alla Krais golo meyamiye toi al ge, nono God nale al wambo naparo, kiwa mormon. Ge pille, God una elle kumbso awo tonda poke ge, nono er take dje nambon, une nono i yem djinda, natonda.
10 Nono God boll kunda yemyem mopin ba yene wariye goi al ge, nono i taimane wori. Wori al ge wal kerman paro. Alla, i taimane wori mormon ge, une iwa gun moro pille, nono er take dje nambon, une i yem djinda. Djinda al ge wal kerman plakill paro. 11 Plakill paro mal embe, asa nono God boll djelldjell mopin ba nono Iwa Kerman Jisas Krais wo amblo i taimane wori al ge, nono God boll wopake pirmon.

Gor me ge Adam yei, alla una gun mor me ge, Jisas yei

12 Nono kanmon, iwa taimanta ke yei al ge, makimb una porapora singare ke yei. Iwa ge ke yei al ge ipon una gor. Alla una porapora gor ge, singare ke yei pille gor.
13 Ge asa Mosis lo napai poke ge, una makimb al djingdjang yemoi ba lo napai pille, God tano dje nakani.
14 Adam molo wo Mosis moi poke ge, goi me yembe yeika una golo woi. Ga Adam singare ke taimane yei mal embe nayei ba, goi me yeika ga para goi. Ge una are wonda iwa ge, Adam su mal moi. Ba
15 Adam singare ke yei mal ge ne, God nono wal gorwulle kiwa awo wori mal ge me taimane napai, soka djelldjell pai. Ta ge, Adam yeika, una porapora goi ba, me ta pa er plakill pi. Ge God nono wopake pille awika, una merke wopake moi. Jisas Krais

nono wopake pille wal gorwulle kiwa awi al ge, una merke wopake moi.
16 Ba God nono wal gorwulle kiwa aundo mal embe ge ne, Adam singare ke yei mal ge soka singare djelldjell kaima yepill. Ta yeika God nale al nono wambo paika, tonda mal mopin ba alla, ta ye wopake ye awika una singare ke merke yei ge God nale al wambo napai, kiwa moi.
17 Iwa taimane ale yei al ge goi me yembe yeika una porapora golo pamoi. Ba alla God molo pla pi. Yene nono wal gorwulle kiwa awo wori al nono God nale al wambo naparo, kiwa mormon, nono Jisas Krais taimane yei al ge, goi me kamblo kal woro, king mal embe gun molo pambon.
18 Embe yei pille iwa taimanta ale yei al ge, God nale al una porapora wambo pai, tonda mal moi ba, iwa ta singare wopake yei al ge, God nale al una porapora wambo napanda, kiwa molo gun moye. 19 Iwa taimanta God kandjiye to wori al ge una merke singare ke yei. Alla, iwa ta God kandjiye ye kune yei al ge, una merke God nale al wambo napanda, kiwa moye.
20 Mosis lo dje awi ge, una singare ke yenj ge kane kune yene dje, dje awi. Ba una singare ke ye pamoi al ge, God nono wopake pille awi ge pa er plakill pi.
21 Singare ke me ge yembe yeika una golo woi. Ba, God nono wopake pille awi me ge, yembe yeika nono Iwa Kerman Jisas Krais yeworika, God nale al nono wambo napanda, gun molo pambon.

6

Nono Jisas boll aike gopin

1 Na kandja djill al ge nono kandja namba we djimbon? Singare ke kaima yembona God nono wopake pille aundo mal wor kerman punda we djimbon mo?
2 Ge man, singare ke yepin ge kaima kerpin pora dji, una golo par mal embe mormon. Alla ipon ge, singare ke alla yembon mo? Ge man.
3 Ye asa Krais Jisas kandjiye al nu pai ge, une goi ge ye une boll aike goi. Ge ye nakaninj mo?
4 Nono nu papin ge, Krais goika una ipo gull toi mal embe, nono une boll gopinka, God wo nono i gull toi pora dji mal embe mormon. Alla nono Nane yembe ye Krais i gun wori mal embe, une nono para iwordaka wor gun bon.

Jisas aglo erwo gun pi mal embe nono une boll aike gun mopon

5 Nono Jisas boll mormon ge, une goi mal embe ge nono aike gopin. Alla une aglo erwo gun pi mal embe, nono alla erwo gun bon.
6 Er wo gun bon ge nono kanmon, Krais iko pera al goi ge, nonekene nomane ke pai mopin ge, para aike une boll gopin. Singare ke nono gaklene al pai ge alla yembe nayenda, une nono boi mal embe kuika singare ke yepin ge alla nayembon.
7 Nayembon ge, nono una gor mal embe mopon. Singare ke pai ge nono boll yembe nayenda, boi kui nono er orko wopin pora dji.
8 Ba Krais goi al ge nono para aike gopin pille, une gun moro mal embe ge nono une boll aike kaima gun mopon dje pirmon.
9 Krais golo pa alla agi al ge nono kanmon, Krais alla nagoya goi me ge yembe yei ba man pai.
10 Une kuntaimane goi al ge, une djingdjang me ge kamblo kal woro keri. Alla ipon une gun moro ge une God boll gun moro.
11 Gun moro mal embe, ye goi, singare ke me ge, yembe ye djinda, man, ye Krais Jisas boll aike mor pille, ye God boll gun mormon dje ye nomane embe panda moye.
12 Singare ke me ge ye makimb al gaklene kantau nayenda. Ye goye gaklene paro ge, kandja djinda mal, ye nayene.
13 Ye gaklene tambiye ta, ipo singare ke me ge naune. Singare ke me ye kantau yendaka ye po singare ke yene ge kune nayendo, man. God ye i gun wori, ye gaklene boll boll ipo God moro al awo kerne. Une ye gaklene kantau ye ipo wordaka, ye singare wopake yene.
14 Ye Mosis lo menameto namor. God nono wopake pille awi al ge ye menameto mor, singare ke me ge ye kantau nayenda.

Kaye papin pora dji, God pro mal yembon

15 Asa kandja lo dji mal nono menameto mopin ba ipon God nono wopake pille awi al menameto mormon. Ge pille kandja

namba we djimbon? Nono po singare ke alla yembonka, God nono wopake pille aunda we djimbon mo? Ge man.
16 Pir mo? Ye yenekne ipo iwa ta moya al awo, yene kandja djinda mal yene ge, ye une nu kogoye mal embe yene. Embe paro pille, ye kondwe soka yero. Ta ge, singare ke me ge ye kantau yendaka, ye singare ke ye po goye. Mo ta ge, ye God kandja djinda mal pille yene ge, ye wambo napanda, kiwa moye.
17 Asa singare ke me ge yemolo amblo gi djika, ye singare ke ye wani ba alla, ipon God kandjiye beke awi ge, ye menameto molo, une kandja dji mal kaima yei. Yei ge na wopake we dje God aundo!
18 Asa singare ke me ge, ye kaye to wori moi ba, ipon God wo ye dje i orko wori pille singare wopake me ge ye kantau yenda.

19 Una kaye parka kiwa morka yenj we dje na kandja embe djindo ge, ye piye dje pille na kandja su ye djindo. Asa ye kakene aglene ne, ge ipo iwana djingdjang ke yenj mal yei ge, singare ke me ge ye boiye pai. Ba ipon ye God kogoye taimane paro mal embe yembon dje pille yenj ge, ye singare wopake me ge boiye pane.

20 Asa, singare ke me ge ye kantau yei poke ge, ye singare du dje yembon dje napi.
21 Ipon ye ngandjill golo mor ba asa ye singare ke yei ge ye wal naral wal imbon dje yei? Ge man. Una singare ke embe yene ge goye.
22 Ba ye singare ke yei al kaye pai ge God dje i orko wori, ye God boiye mor. Yei al ge, ye God wombaye molo, une pro mal eri ye pa pineke, wulle al ge ye gun molo pamoye.
23 Alla una singare ke ye pamoi dal, top wopake ta naine, kaima goye. Ba nonekene Iwa Kerman Krais Jisas kogo yei al ge, God nono wal gorwulle ta kiwa aunda imbon. Ge nono gun molo pambon.

7

Nono nomane gun paro mal wanmopon

1 Agana ambana kambono, ye lo kandja pille kune yenj una ye mor ge, na kandja dje ye aundo. Una ta gun moya poke ge lo kandja djinda mal, une yenda mal paro ba, une goya poke ge lo kandja djinda mal une boll nayenda.
2 Na kandja su ye djino. Ana woge boll gun mopell poke ge, kandja lo djinda mal pille soka bolo i mopell. Ba, ana woge molo goi dal, ana ge kiwa moya, lo kandja dje pagi ge, une boll nayenda.
3 Soka gun mopell poke ge ana po iwa djell boll moya ge una embe djine, ana ge djingdjang yendo we djine. Ba ana woge molo goi dal, kandja lo djinda ge ana boll nayenda. Ana po iwa djell boll bolo imbell ge, kune yenda, wambo napanda.

4 Embe paro pille, na kandja djindo ge me embe mal paro. Mosis lo dji ge me ta pai, ba Krais iko pera al goi ge ye une boll aike goi pille, lo kandja dji ge ye boll nayero. Ipon ye iwa djell ta boll aike mor, ge Jisas golo aglo erwo gun pi iwa. Ye une boll mor pille, singare wopake God wopake kando mal singare ge, ye embe yene kune yendo.
5 Asa nono nomane ke pai ge, nono boi kui mopin. Mopin poke ge, lo dji mal yene yeworika nono kakene aglene pai ge singare ke yepin. Yepin al ge nono gopon kondwe ge yepin.
6 Ba ipon nono gopin al ge, Mosis lo dji mal nono boll nayero. Asa lo ge nono amblo gi dji ba ipon nono kiwa mormon pille, kogo gun ta ye God aumbon. Lo kandja ge pepa al bolo pagi mal nayembon, man, God Murble kandja djinda mal ge yembon.

Singare ke yepin al ge, nono wo ke pupin

7 Mosis loye ge yeworika nono singare ke yepin pille, kandja namba we djimbon? Mosis lo bolo pagi ge wal ke paro we djimbon mo? Ge man kaima! Lo ge wal ke, man. Na lo kere kanill al ge na singare ke yendo una kaima moll dje kanill. Lo bolo wori pai ge kandja embe djindo, una djell wal bombon golo imbon dje nayene. Ba alla kandja ge bolo wori napaika, una bombon golo yenj ge na kanpol natollka.
8 Ba lo bolo wori pai al ge pille, singare ke yeworika, na kumbena wamo doika, na wal bombon golo ino dje pille we kaima yell. Ba alla lo ge napaika, singare ke ge yembe nayeika.

9 Asa na lo dji mal kanpol natoll poke ge,
na pora moro dje wanill. Ba alla are na lo
kere kanill al ge, na singare ke yell ge kane
kune yell. God na tonda mal embe moll.
10 Lo pai ge una gun moye dje bolo pagi
ba ge man. Lo pai al ge na togoi mal embe
yemoll.
11 Lo dji al ge, singare ke me ge na kandja
kende dje awo, na togoi.
12 Ba lo bolo wori pai ge namba we djim-
bon? Lo ge du dje paro. God yene awi, yene
dji pai, wopake paro.
13 Lo ge wal wopake pai ba yene
yeworika, na goll mo? Ge man! Lo wopake
pai al ge, singare ke yeworika, na goll.
Embe yei ge kanmon, singare ke pai ge
wal wopake man. Lo bolo pagi kandja ge
kanmon, singare ke pai ge wal ke kaima
pai.

Singare ke ge nono boi kuro

14 Embe yei ge lo paro ge God dji paro. Ba
na makimb al una moro. Singare ke ge na
boi kro, na menameto moro.
15 Na singare yeno dje pro wal ge, na
embe nayendo. Na nayeno dje pro wal ge,
eri yendo. Na embe yendo ge kanpol nato
molo yendo.
16 Na singare embe yendo ge na ke
kando, ke kando al ge na kando, God loye
ge wopake paro.
17 Embe yei pille, na singare ke yendo ge
na nanam nayendo. Singare ke me na boll
paro ge yendo.
18 Na kando, wal wopake ta na kumbena
al nayero. Na kandja manda djindo ge,
na nomana ke pai mal ge pille djindo. Na
singare wopake yeno dje yendo ba yell
kune nayendo.
19 Singare wopake na yeno dje yendo ge
na nayendo, alla singare ke na nayeno dje
yendo ge na yendo.
20 Ba na singare ke nayeno dje yendo
wal ge na po embe yell dal, nono kanbon,
nanam singare ke nayendo, man. Singare
ke me na boll paro ge, yene yendo.
21 Alla lo ta na nomana pakna paro al ge
embe mal paro. Na singare wopake yeno
dje yeno ba singare ke me ge wo na kond
tugo aundo.
22 Na nomana paro ge, Mosis lo dje wori
pai mal, na wopake uro kaima kando
23 ba na moro al ge lo soka parmell. Ta
God lo ge na nomana al paraka, alla ta
ge na gaklena al paraka, kunda bormell.
Gaklena al pai una ge singare ke me ge
paro. Une yemolo na nomana paro una
boll kunda yenmell. Yenmell al ge na kaye
paro, yene singare ke yeno dje yendo ge na
embe yendo.
24 Yendo ge ayao! Na wandill kaima
moro. Na gaklena pai al ge God na togoya
mal moro, una ne mal wo na iworo aunda
na nagoyo?
25 Ge Iwa Kerman Jisas Krais wo na
iworo aunda! Na wopake we dje God
aundo!
Embe pille, nanam nomana al God lo ge
menameto moyo, ba na nomana ke pai al,
na singare ke me ge menameto moro.

8

Singare ke yepin ge Krais wo iworo, yene Murble i nono awi

1 Ge pille, Krais Jisas boll aike mor una ge,
kiwa mor, God kot ye awo natonda. 2 Ye
Krais Jisas boll aike mor pille, God Murble
yembe yeworika, nono gun mormon. Asa
nono Mosis lo dji al ge, nono singare ke
yepin una mopin, God togoya mal embe
molo kaye papin. Ba God Murble yeworika
nono dje i orko wori, kiwa mormon.
3 Asa nono makimb nomane pai mopin,
Mosis loye ye kune yembon dje yepin, man
pai. God nono i yem nawori una mopin.
Ba nono Mosis loye ye kune nayepin al ge,
God wo yene ye kune yei. Yene wariye
dje wori woi ge, una djingdjang paro una
mor mal une embe molo wo nono pille goi.
Goi al ge, God yewori nono kaye pa singare
ke ye mopin ge alla kere er orko wo kiwa
mormon.
4 Nono makimb nomane pai wanpin ba
ipon God Murble kandja djindo mal yen-
mon una mormon. Nono Mosis lo ye kune
yembon we dje bolo wori pai ge, nono God
nale al ye kune yepin pora dji mopon dje
pille goi.
5 Una makimb al nomane pai mor ge,
yenekne makimb nomane paro mal ge sin-
gare ke ye waninj. Ba God Murble kandja

djindo mal pille yenj una mor ge, God Murble kandja djindo mal pille ye waninj.

6 Una God Murble boll moye ge, gun moye, ellne tukne arngan yenda moye. Ba makimb nomane panda ye wanne una ge, goye.

7 Makimb nomane pai una mor ge, ga God boll kundayem una mor. Ge God lo djindo mal nayenj, yembon dje yene kune nayenda.

8 Alla God singare wopake kando singare ge, makimb nomane pai mor una ge, yene kune nayenda.

9 Ba ye makimb nomane napai pille singare ke ye nawaninj, man. God Murble ye boll moro pille, ye une boll aike waninj. Ba Krais yene Murble una boll namoya ge, Krais wombaye namoye.

10 Ye singare ke yei pille ye makimb gaklene goya ba Krais ye boll moya ge, ye God nale al wambo napanda, kiwa molo, ye nomane gun panda moye.

11 Jisas golo pai ge God i gun wori. Wori iwa ge, yene Murble ye boll moi dal, Jisas i gun wori mal embe, God yewordaka, yene Murble wo ye golo pane ge i gun worda moye.

God Murble awika nono une wombaye mormon

12 Embe paro pille, agana ambana kambono, nono wal ta yembon paro. Nono makimb al nomane panda singare ke nayembon, man. God yene Murble kandja djinda mal ge yembon.

13 Ye makimb nomane panda wanne ge, ye kaima goye. Ba God Murble yembe yendo mal ge, ye i singare ke gaklene al pai waninj ge to wori dal, ye gun moye.

14 God Murble kondwe tondo al pinj una ge, ga God wombaye mor.

15 God yene Murble i ye awi ge, ye nukogo una kand golo yenj mal embe yene dje nawi, man. God yene Murble wo ye i pakna wori, ye God wombaye kaima molo, Nena, Nena dje yau to mor.

16 Nono God wombaye mormon we dje nono nomane al embe pirmon ge, God Murble nono boll moro ge, une kandja taimane dje embe djindo, ge kaima, ni God wombaye moren we djindo.

17 Alla nono God wombaye kaima mopin dal, God wal yenda ge, nono wal yenda, alla Krais wal inda mal ge nono aike imbon. Krais imb kaki mal embe kakpin dal, une kupill al po yene kandjiye kerman paraka wopake moro mal embe, nono para aike po embe mopon.

Are kupill al po wopake mopon

18 Na embe dje pro, ipon imb kakmon ge wal kembis ke yero. Ba are God nono kandjine kerman ye aundaka, une boll aike wopake mopon ge, wal kermanke yenda dje na pro.

19 Are God ombine dje aundaka yene wombaye kaima moye mal ge God wal beke wori mor ge, kanbonba dje pille kui yemor.

20 God mangal toika wal beke wori mor ge wo ke pi ba yenekne nayei, God yei. Yei ge wal porapora mor ge kui yemor.

21 Kambono kaye pa, nom djindaka, gopon dje yemor ba, God wombaye kere er orko wo wopake moye poke ge, wal porapora mor ge para aike wopake mopon dje pille kui yemor.

22 Mor ge nono kanmon, kamasa ke, God wal porapora beke yei ge nomane to mor. Ana womba kupon dje pille, ngembill gor mal embe ga nomane to pille molo woi, ipon para to pille pamor.

23 Yenj mal embe yenmon. Nono kimb ye kui yenmon. God asamoll wal wopake nono awi ge, yene Murble awi, are nono wopake mopon dje kanmon. Ba God yene wal ipo yene wombaye aunda poke ge, une nono mopon al iwo awo, nonekene gaklene gun panda ge iwo awo, embe yenda dje pille kui yenmon.

24 Er take dje nambon, God nono i yem dji pora dji mormon ba, une wal wopake iwo nono aunda ge nono kui yemoponka are aunda. Kui yemolo imbon we dje kandja embe djinmon ge, nono naipin, are imbon dje pille djinmon. Iwa ta wal ta ino dje kui yenda ba inda poke ge, une are kui yenda ge kune nayenda.

25 Alla nono kanmon, wal naipin wal ge, God nono are kaima aunda dje pille kiye dje molo kui yenmon.

26 Yendo mal embe, nono kimb ye kui yenmon al ge, God Murble wo nono pak to aundo. Aundo ge nono kamang namba mal yembon ne, naral wal we djimbon ge, God Murble yene wo elle tukiye boll nono pille kamang ye God aundo.
27 Alla God nono nomane pakna kando iwa ge, yene Murble wo nono pille kamang yendo mal ge, God kando. Ge yene pro mal embe ge, yene Murble wo une wombaye mormon pille kamang yendo.
28 Alla God wopake kaninj una, God nomane paro mal yene dje pille, dje i mor ge, nono kanmon, wal porapora ga boll wonda wal ge, God yenda wopake panda.
29 Yene unakiye are moye ge une kamasa kani pora dji. Alla, une dje ika, ga yene wariye moro mal embe moye dje pille dje i. Embe yei pille, Krais yene age ambe merke moye, une ga agane komne mal embe moya.
30 Alla God asamoll dje ino dje pi una ge, God dje i. Alla God dje i una ge, une yeworika, ga yene nale al wambo napai, kiwa moi. Alla kiwa moi una ge, yene kandjiye kerman pai ge awika ga i pagle, une boll aike wopake moye.

God nono wopake kando mal ge kanpamoya, pora nadjinda

31 God nono embe yei pille, na kandja embe djindo, God nono wopake pille aundo, una wo nono to worne kune nayendo.
32 Kune nayendo me ge embe mal paro. Una wo yene wariye togoi ba une man we nadji. Dje wori wo nono pille goi. God yene wariye i nono awi pille, wal porapora plato paro ge i nono aunda eri.
33 Nono God dje i una mormon pille, una wo ni wambo paro we djine kune nayenda. Alla, God ye ale paro we djinda mo? ge man, yene dji, nono wambo naparo, kiwa mormon we dji.
34 Krais Jisas yene golo nono pille aglo erwo gun po pagle, God agle woto molo nono pille kamang ye awo moro. Kamang ye awo moro pille, una wo nono mormon al, ye singare ke yenj, top ke ine we djine ge kune nayendo.
35 Krais nono wopake kando ge, una wo yeworneke Krais nono alla wopake nakanda mo? Ge man. Imb ta wonda mo, una ta wo nono ye ke ye aune mo, kam koll gopon mo, konkunom nayenda mo, wal ke ta wo nono boll wonda mo, kunda panda ge, wal porapora wonda ba, ge man, Krais nono wopake kando ge kanpamoya.
36 Ba una wo ye ke ye aune ge Baibel bolo wori pai ge embe djindo,

> No ni womban mormon pille, ege ege una no togopon dje yenjka, mormon. Una kogsipsip togor mal embe una no togopon dje eri yenj we dje pepa embe boi *(Buk Song 44.22)*

37 Imb nono boll wonda ba, Krais nono wopake kani pille, nono iwa yembe kaima yepin.
38-39 God nono wopake kando ge une yembe yendo. Nono gopon panda, mo gun mopon, mo tau agelo ta wo yene mo, murble ke wo wal ta yene mo, imb ipon wonda mo, kumaike wonda mo, wal dongall ta nono boll wonda mo, wal pla kupill al ta wonda, mo wal ta makimb al wonda, mo God wal porapora beke yei ge ta yenda mo? Wal ge wonda ba na embe dje pro, God nono wopake kando ge pora nadjinda. Nono Iwa Kerman Krais Jisas kogo yei al ge nono kanmon, God nono wopake uro kaima kando. Wal ta wo to worda, kune nayendo, nono wopake kanpamoya.

9

Pol Juda una pille wandill kerman golo awi

1 Na Krais wombaye moro ge na kandja kaima djindo, kende nadjindo. Na nomana pai mal ne, God Murble kandja dji mal yepill ge kandja taimane djipill pille, na ipon kandja manda djindo ge kandja kaima djindo.
2-3 Na agana ambana Juda una mor ge, ege ege na kambono pille wandill golo awo imb kerman kake embe yendo. Kambono er take dje po djine dje, Krais i yem worda dje na nomana kerman paro. Nanam Krais boll moro ge kere pagle er orko po wamo danaka, na agana kambono alla pakna wo na dumena ineba dje kamang yendo.

4 Kambono ge Israel una kaima moi. God
dji yene wombaye kaima moi. God kand-
jiye kerman pai mal une ombine dje awika
kambono kani. Ye na wombana moyeke,
na ye Godne moyaka, embe yembon we dje
kandja gopa toi. Lo dje awo, lotu djine mal
ombine dje awo, kun merke wal kaima ye
auno we dje, God embe dje kambono awi.
5 Juda una gollne moi ge kandjine kerman
pai. Alla are iwa Krais makimb al woi ge
une Juda una moi. Une God kaima moi.
Wal porapora ge une kantau yemoraka,
ege ege yene kandjiye amblo pla worbon
mal pai, kaima.

God Juda una moi al yei ge Pol pepa bolo awi

6 Juda una mop awinj ge na wandill
golo aundo ba na kando, kamasa God
wal wopake ye auno we dji mal ge une
nakeri. Une kaima yei ba Juda una pora-
pora makimb al molo woi ge, pende Juda
una kaima namoi.
7 Yenekne gollne ge iwa Abraam moika,
kambono meyam taimane moi ba pende
moi ge yene wombaye kaima namoi.
Namoi ge me embe mal pai. Asa Abraam
wombaye pende moi ba God kandja embe
dji,

> Ni warin Aisak taimane moro ge yene
> wombaye moye ge ni epilin are
> moye. Ni warin ta epilye namoye,
> man we dji *(Stat 21.12)*

8 God kandja embe dji ge me embe mal pai.
Abraam epilye yene meyam taimane una
are moye ge God wombaye namoye, man.
God kandja dje Abraam awi mal, una pillgi
djine una ge Abraam epilye kaima moye.
9 Moye ge God kandja dji ge embe dji,

> Kognumb ta wor pundaka, na er yem
> wono poke ge, Sara wariye ta moya
> we dji *(Stat 18.10,14)*

10 Nono kandja pupon ge embe mal paro.
Sara wariye moi ge nonekene gollne Aisak
moi. Une yake kerman po molo, ana Re-
beka i. I ge Rebeka wariye olupokal soka
kui.

11-12 Kui ba womba namopill poke ge God
wo Rebeka moi al embe dji,

> Ni warin are moya ge plato moya, age
> komne moya ge nukogo ye age
> aunda we dji *(Stat 25.23)*

Dji ge nono kanmon, God yene wal yeno
dje pro mal kaima panda pille une embe
yei. Womba soka singare ke wopake ge ta
nayepill ba, wariye are moi ge God dje i, ta
ge man.
13 Yei ge kandja Baibel al ta pai ge embe
djindo,

> Iwa Jekop moi ge na wopake kanill ba
> iwa Iso moi ge na ke kanill we dji
> *(Malakai 1.2-3)*

14 Embe dji pille, kandja namba we djim-
bon? Womba ta wopake kane, ta ke kane
yei ge, God singare kune paro mal nayei
mo? Ge man!
15 God Mosis dje awo embe dji,

> Na una ta wandill golo auno mo nauno ge,
> na boll yero. Una ta pak to auno
> mo nauno ge eri na boll yero we dji
> *(Kisim Bek 33.19)*

16 Embe dji pille, God nono dje inda ba
nonekene nomane panda mal pille dje
nainda, nono singare yembon al ge une
kane dje nainda, man. Dje inda ge yene
wandill golo aunda una dje inda.
17 Inda ge kandja ta Baibel al paro ge embe
mal,

> God dumo Idjip king moi al embe dji,
> nanam djill ni king mon. Alla ni
> kogo yenden al ge, na yembena don-
> gall paro mal una kanne dje yell.
> Yellka, una dumo yemyem mor ge
> na kandjina amblo pla worne we dji
> *(Kisim Bek 9.16)*

18 Embe yei pille, God iwa ta wandill golo
auno dje pi dal, kaima golo aunda, ge God
nomane al. Alla God yene yenda pille una
kandja to woro napi dal, ge God nomane.

19 Ba ni man dje pille kandja embe djimben, God ta wandill golo awo, ta yene yendaka una kandja napiye ge, me namba mal pai pille nono God nale al wambo paro? Paro ge yene yendo. God piya mal yenda, una ne mal to worda?
20 Djimben ba ni makimb al una moren, God singare yenda mal ni omuk natamben. Una ta sin galla bekda ba sin ge kandja embe nadjinda, ni na embe beke worin moro ge namba yei pille beke worin moro ne? sin galla ge kandja embe djinda mo? Ge man!

21 Una ta makimb kembis ta i pagle, une nomane paro mal pille sin galla soka bekda. Ta wopake bekda, una ipo kogo wopake mal yene. Ta kiwa bekda, una ipo kogo kiwa yene. Une embe bekdo ge kune nayendo mo?

22 Embe mal ge God embe eri yendo. God yembe dongall paro mal ne, yene elle kumbso aundo mal ge, une ombine dje una auno dje pro ba tau kanan molo natondo ge kune nayendo mo? Una wo ke po mor ge une tano dje yendo ba natondo ge kune nayendo mo?
23 Une kanan molo natondo al ge, yene singare wopake ne, kandjiye kerman paro mal une ombine dje aundo. Yene wandill golo auno dje pi una kupill al po wopake moye una kambono ge, une ombine dje aundo. Yendo al ge, kune nayendo mo?
24 Una God wandill golo aunda we dji ge, nono iwana God dje indo mal ge, pille dji. Nono Juda una epil taimane mormon ge man, epil djell mor ge pille aike dji.
25 God dji propet Osea pepa bolo wori pai ge embe djindo,

> Na unakna namor una moye ge, na unakna mor we djino. Alla na wopake nakanill una moye ge, na wopake kanill una mor we djino we dji *(Osea 2.23)*

26 Osea kandja ta pepa bolo wori pai ge embe djindo,

> Dumo ta, ye na unakna namor we djill al ge na po embe djino, na God gun eri moro ge, ye na wombana mor we djino we dji *(Osea 1.10)*

27-28 Iwa Aisaia Israel una pille pepa bolo embe dji,

> Iwa Kerman makimb al una kot ye awi pora dji, ola dje to pora djinda. Embe pille, Israel una ku okup merke moro mal embe moye ba God una merke dje nainda, yepall ta dje inda we dji *(Aisaia 10.22-23)*

29 Yei ge kamasa Aisaia pepa bolo wori pai ge embe dji,

> God yembe pai una moi ge une nono to pora dji mopin ba, une wandill golo awika, nonekene wombane sokarita moi. Une wandill golo nawika, nono dumo Sodom ne, Gomora to ke yei mal embe yeika we dji *(Aisaia 1.9)*

Israel una pillgi nadji, God nale al wambo pai, kiwa namoi

30 God embe yei ge kandja namba we djimbon? Epil djell una God nale al wambo napanda kiwa mopon dje nayei ba, Jisas boll pillgi dji al, God nale al kiwa moi.
31 Alla Israel una lo ye kune yembonka, God nale al wambo napanda, kiwa mopon we dje yembe kaima yei ba, man pai, God nale al wambo pai, kiwa namoi.
32 Kune namoi ge me namba mal pai? Ge kambono Jisas kandjiye al pillgi nadji pille kune namoi. Lo ye kune yembonka God nale al kiwa mopon we dje pi. Ku ta aketo tonda ge, kambono nakane po be kamblmaka, ake toika kulngamb yagi.
33 Yagi ge Baibel kandja ta bolo wori pai ge embe djindo,

> Ye pillme! Na kam mekbe Sion yero al, ku mul ta worill paro. Una pende wo yenekne kakene boye. Ba alla una ku ge pillgi dji dal, ngandjill nagoye, megiye kaima tonda we dji *(Aisaia 8.14, 28.16)*

10

God singare yei mal Israel una pille kane nayei

1 Agana ambana kambono, Israel una
er take dje po djine dje pille, na nomana
kerman paro, kamang eri ye God aundo.
2 Israel una yenj mal ge na kando. Kam-
bono God nomane paro mal yembon dje
yembe yenj ba, kanpol natonj.
3 God nale al una wambo napanda kiwa
moye dje yendo mal ge, kambono kanpol
natonj. Yenekne nomane paro mal pille
yenj, lo ye kune yembonka God nale al
kiwa mopon we dji ge embe yenj. Una God
nale al kiwa moye we dje God embe dji mal
ge, ga to worinj.
4 Alla Mosis loye ye kune yembonka God
nale al kiwa mopon we dje pagi ge, Krais
kogo yei al lo ge to pora dji. Embe pille, una
yene boll pillgi djine ge, God nale al wambo
napanda, kiwa moye.
5 Una lo karkar ye pagle, God nale al
wambo napanda, kiwa moye dje pille iwa
Mosis pepa bolo embe dji,

Una lo porapora bolo wori paro ge, ye kune
yei dal, gun moye we dji *(Wok Pris
18.5)*

6 Mosis pepa bolo embe dji ba, God nale
al kiwa molo Jisas boll pillgi dji una ge,
nomane embe mal naparo, Krais wo kogo
yei pora dji. Nono kogo sipdje ye kupill al
po Krais dje i kal makimb al worbona une
nono God nale al wopake yeworda ge kune
nayendo.
7 Alla una gor dumo yero al nono kogo
sipdje ye kal po Krais dje i pla worbona une
nono God nale al wopake yeworda ge man
we dji.
8 Baibel kandja embe djindo,

Kandja ge ni boll manda kaima yero, ellke
nayero. Ni ellin tukin al ye, djillaken
al ye, embe yendo we dji *(Lo
30.12-14)*

Kandja pillgi pai kandja ge no ye dje aun-
mon.
9 Ge ni djillaken al kandja embe djimben,
Iwa Kerman moro ge Jisas wale moro we
djimben. Alla, ni ellin tukin al kandja
embe djimben, God Jisas dje i pla worika,
une erwo gun pi we djimben. Ni kandja
ge embe dje pene worin dal, ni er take dje
namben, God ni i yem worda.
10 Una ellne tukne al God Jisas i pla wori
mal pillgi dji dal, God nale al wambo na-
panda, kiwa moye. Alla, una djillakene al
Iwa Kerman moro ge Jisas wale moro we
dje pene wori dal, er take dje napine, God i
yem worda.
11 Worda ge Baibel kandja ta bolo wori
pai ge embe djindo,

Una yemolo une boll pillgi dji dal, ngandjill
nagoye, megiye kaima tonda we dji
(Aisaia 28.16)

12 Dji mal ge Juda una ne, epil djell una
mor ge una kune kune mal embe mor. Ga
Iwa Kerman ge taimane moro. Alla una
yemolo une moya al pak to aunda dje yau
tane ge, une ga porapora ye wopake kaima
ye aunda.
13 Una er take dje po djine dje pille, Iwa Ker-
man kandjiye al yau tane ge, ga porapora i
yem worda.
14 God i yem worda ba, Jisas kandjiye
al pillgi nadji dal, une we dje pille yau
tane ge, kune nayenda. Alla, una Jisas
boll pillgi djine ba, una po kandja dje pene
nawori dal, ga pillgi napanda. Alla, una
Jisas kandjiye djine piye ba, una po nadji
dal, ga napiye.
15 Alla una po djine ba, una dje naworne
ge, ga po nadji mal panda. Baibel kandja ta
bolo wori pai ge embe djindo,

Una kandja wopake djimbon dje wone ge,
una kane wo kerman piye we dji
(Aisaia 52.7)

Kandja wopake ge Israel una to wori

16 Dji ba, kandja wopake pai ge una pora-
pora pille wopake napi. Propet Aisaia pepa
bolo embe dji,

Iwa Kerman! No kandja dje aupin ba, una
pillgi nadji paro we dji *(Aisaia 53.1)*

17 Ge pille, embe dje kanmon, una kandja
dje auneke, una pillgi djine ge kune yendo.
Alla, kandja piye ge Krais kandjiye ge piye.
18 Ba, kandja ge Juda una dji napi mo? Ge
man, kambono dji pi. Nono kanmon,

Una dumo yemyem mor ge kandja ge pi.
Una dumo yemyem yei al po dji-
maka una pi *(Buk Song*
19.4)

19 Na kandja alla djino, Israel una kandja
ge dji napi mo? Ge man, ga dji pi ba alla to
wori. Ge Mosis pepa boi al God embe dji,

Juda una ye kumbene ke yenda dje, na
epil kiwa mor al aunaka, ye kane
minj ine. Alla na una kandjine napai
una mor al ge aunaka, ye kane ellne
kumbso aune we dji *(Lo 32.21)*

20 Mosis pepa boi mal embe iwa Aisaia
yembe ye dje kandja embe dji,

Una na pille dulo po nakani ge alla ipon na
kane i. Una moi al po na we dje kuro
napi una ge na er pene woll kani we
dji *(Aisaia 65.1)*

21 Alla Israel una moi al Aisaia pepa bolo
embe dji,

Ege ege na aglena as ye, er yem na moro al
wome! djill ba ye na kandja djill ge
napi, mop awi we dji *(Aisaia 65.2)*

11

God Israel una pende wandill golo awi

1 Embe yei pille, na kandja embe djindo,
God yene unakiye mop awo keri mo? Ge
man! Nanam Juda una moro. Abraam
wombaye ge na moro, alla Juda una epilye
Benjamin ge na moro. God na nakerdo.
2 Kamasa ke God yene unakiye dje i ge,
nakeri. Baibel al iwa Elaija ge pille kandja
bolo wori pai mal ge, ye nakani mo? God
Israel una tonda dje pille, Elaija kamang
embe yei,

3 Iwa Kerman! Una wo ni alta pende to tulu
dje kal woro, ni propet porapora to-
golo keri, na taimane moro ba ga na
togopon dje pille yenj we dji *(1 King*
19.10, 14)

4 Dji ba God kandja dje yem woro embe
dji,

Ge man, ni taimane namoren. Na unakna
7,000 mor. God kende Bal ge, ga
gopne boglo nawinj we dji *(1 King*
19.18)

5 Iwa Elaija taimane namoi mal embe
ge, ipon Juda una porapora God pille mop
nawi, pende mor. Alla mor ge God wopake
pille awo, yene unakiye moye dje pille dje
i.
6 Dje i ge ga kogo ta yei pille God wopake
pille nawi, man. Kiwa wopake pille dje
i. Ga kogo ta yepin pille God wopake pille
dje i we djinj ge, kandja kaima paika, God
nono wopake pille awi ge wo kiwa pika.
7 Embe yei pille kandja namba we djim-
bon? Kandja embe djimbon. Juda una God
nale al kiwa mopon dje yembe yei ge yei
kune nayei. Yenekne wambo pai moi. Ba
Juda una God dje i moi ge, God nale al kiwa
moi. Ba Juda una pende man, ga kumbene
ku dal pai.
8 Baibel kandja bolo wori pai ge embe
djindo,

God yeika, kambono ou dall pai. Yenekne
nalene kupille molo, wal nakani.
Kamalne pel dje paika, wal pille
nai. Asa embe ye pamolo pi ipon ye
pamor we dji *(Lo 29.4 ne, Aisaia*
29.10)

9 Iwa Depit kandja taimane ge pepa bolo
embe dji,

Kwa wopake nane poke ge wal ke kam-
bono boll wonda. Una doa ka kuwo
korka po tonj mal embe to pane. Ku
mul ta panda ge, ga wo kulngamb
yage bolo embe yene.
10 Ni tambenaka, kambono nalene emill
yendaka, wal nakane molo, mopne buko
djindaka, ege ege magi dje wanmoye we dji
(Buk Song 69.22-23)

God epil djell una i yem dji

11 Na kandja ta alla dje piyo, Juda una
kulngamb yagi ge, alla nagiye mo? Ge
man! Ga alla agiye ba, kambono God pille
mop awi al ge God epil djell una dje i. Dje i
ge, Juda una kane minj ine dje, dje i.
12 Juda una Krais pille mop awi al ge,
makimb al una wal wopake i. Alla Juda
una kandja napille yei al ge, epil djell una
wal wopake i. Ba alla Juda una Krais
boll pillgi dji dal, makimb al una porapora
wopake uro kaima moye.

13 Epil djell una ye mor ge, na ye pille
djindo. God dje wori na ye boll aposel kogo
yendo. Alla na ye boll kogo yendo ge na
wopake uro kaima pro.
14 Na embe yendo ge, God ye epil djell
una dje i mal embe, Juda una para imbon
dje yeneke God pende i yem djinda.
15 Ge God makimb al una boll djelld-
jell moi ba une Juda una keri al ge, une
makimb al una boll wor taimane pi. Ge
wopake yei ba alla, une Juda una alla dje i
dal, wopake uro kaima panda. Ge una golo
pa aglo erwo gun pinj mal embe panda.

16 Una God aumbon dje pille bret yene
poke ge, bret boll gale, tuge ta ipo opa ye
God aune. Embe yene ge bret boll yenda
ge God wal yenda eri. Kandja taimane ge
embe mal paro. God ikoye me ta panda,
alla ole ge God ikoye ole para panda.
17 Juda una ge iko olip umbiye mal embe
mor. Ba God wo ole pende kelip to worika,
ye epil djell una iko ole sainde mal embe
mor ge, God wo ye ipo iko ole kelip to wori
al pagi. Pagi ge iko me nuye indo ge ye epil
djell i nonjka, ole ta asa pai ge i nonjka, ye
embe yemolo wopake mor.
18 Ba ye kandjine amblo pla woro
nayene. God wo iko ole simb to wori ge no
iwo pagi mormon we nadjine, ye kanpol
tane, pir mo? Iko me ge makimb nuye i
aunda ye nonj. Ye auneke iko me ge nonda
kune nayendo.

19 Ye kandja embe djine, God no i pla
woro pagiyo dje pille iko ole ta kelip to wori
we djine.
20 Ge kaima, God embe yei ba, ole simb
to wori ge, ga pillgi nadji pille, une simb to
wori. Alla ye ole mor ge ye pillgi dji pille
God iwo pagi yemor. Ye yenekne kandjine
amblo pla naworne! Ye kand goye!
21 Pir mo? Ole asa pai ge God asamoll
iwo pagi pai. Alla are une wo simb to wori.
Alla, ye simb tonda mal pai dal, ye para to
worda.
22 God embe yendo ge embe dje kanmon,
une wandill golo aundo ba une yembe ye
tondo eri. Una mop awo yei ge une yembe
ye toi. Ba alla ye mor al une wandill golo
awi. Awi al ge ye molo kal woro moye. Man
panda, une wo ye para simb to worda.
23 Alla God wo Juda una simb to wori
ge, kambono alla pillgi dji dal, une simb to
wori al ge alla i pagiya. Ge une yenda kune
yendo.
24 Alla ye iko olip sainde moro mal embe
mor, God wo ye mor al ole simb to, ole ge
ipo iko djell, iko olip umbiye moro al alla
pagi. Pagi ge kune nayenda mal pai ba une
wopake yei. Ba Juda una mor al wopake
uro kaima yeno dje yendo. Juda una iko
olip umbiye moro mal embe mor, God iko
umbiye ole simb to kal wori ge, une alla
iwo yenekne iko olip umbiye pai al alla
pagiya ge, wopake kune paro mal pagiya.

Una porapora mor ge God wandill golo auno dje yendo

25 Agana ambana kambono, kandja seke
ta pai ge ye yenekne kandjine amblo pla
woro djine dje pille na ye piye dje djindo.
Kandja seke pai ge embe mal paro. Israel
una pende mor ge kumbene ku dal paro.
Ba alla kandja napille pamoyeke, epil djell
una yenekne namba God dji mal wo pakna
moi dal, Israel una ge kandja alla piye.
26 Embe piye pille, God Juda una pora-
pora i yem djinda. Baibel kandja ta bolo
wori pai ge embe djindo,

> Ye i yem worda iwa ge une Jerusalem kere
> er orko wo yendaka, Jekop epilye
> God kandjiye napille moye ge, alla
> piye.

27 Yene poke ge, na kambono boll kandja
gopa ta tano ge embe mal panda. Kam-
bono singare ke yenj ge na iworo kerno we
dji *(Aisaia 59.20-21)*

28 Israel una Jisas kandjiye mop awi pille,
kambono God boll kundayem una mal
embe moi. Kambono yei al ge, God ye
epil djell una ye wopake ye awi. Ba Juda
una mor ge God yene unakiye molo pamor.
God Juda una Abraam, Aisak ne, Jekop moi
al kandja dje gopa to wori yei pille, une
Juda una nakeri.
29 Ge kamasa God Juda una wal auno we
dji mal ge nakerda. Juda una dje i, yene
unakiye kaima moye we dje une embe yei
ge, kaima yenda, nakerda.
30 Asa ye epil djell una God kandja dji mal
pille mop awi, ba ipon Juda una God pille
mop awi al ge, God ye boll wandill golo
aundo.
31 Paro mal embe, ipon Juda una God dji
mal pille mop awinjka God ye boll wandill
golo aundo ba, are God Juda una wandill
golo aunda.
32 Ge una porapora mop awinj al ge, God
dji mal kaye par. Ba God embe yei al ge,
una porapora wandill golo auno dje yei.

Nono God kandjiye amblo pla worbon

33 Ayao! God wopake uro kaima moro!
Une singare yendo mal ne, nomane ker-
man paro mal ne, wal pro mal ge kerman
kaima paro. Nu solwara mur moro mal
embe paro. Une wal yeno dje pro mal
ge, nono namba mal pupon? Une nono
boll singare yendo mal ge, namba mal pille
kune yembon? Yembon kune nayendo!
34 Baibel kandja bolo wori pai ge embe
djindo,

Una ne mal God nomane paro mal, kaima
piya? Una ne mal God moro al po
kandja embe djinda, ni ge yemben,
ge nayemben we djinda?

35 Una wal naral wal ipo God auneke, God
wal wulle awo yem woro aunda? Ge man!
Kune nayendo *(Aisaia 40.13, Job 41.11)*

36 Wal porapora ge God wal me moro. Wal
porapora paro ge une ye beki, yene wal ne
taimane kaima moro. Yene kandjiye ege
ege kerman pamoyabe. Kaima.

12

Nono gaklene boll boll God opa mal embe ye aumbon

1 Embe yei pille, na agana ambana kam-
bono ye mor ge, na kandja dje ye aundo,
God ye moi al wandill kaima golo awi
pille, ye yenekne gaklene God opa mal
embe aune! Ye opa mal embe auneke, una
kogkau togolo opa awinj mal, ge man. Ye
gun molo opa aune mal embe moye. God
opa kanwopake ye aundo mal ge ye embe
moyeke, une kanwopake piya. Ye embe
yene ge, ye God pille lotu singare pai mal
yene.
2 Makimb al una singare yenj mal ge ye
nayene. Ye djineke, God ye nomane gun
aundaka, ye singare gun yene. Ye nomane
gun pandaka, God ye singare gun yene dje
piya mal ge ye pille kune yene. Singare
wopake paro ge ne, singare du dje, God
wopake kando mal ge ye kane kune yene.

God nono nomane aundo mal pille kogo yembon

3 God na wopake pille awi al ge, na
kandja embe dje ye aundo, ye yenekne
mor mal piye, no pla mormon dje napiye.
God ye pillgi awi mal pille wanmoye.
4 Nono gaklene taimane paro ba, kakene
aglene ne, wal kerker paro ge, yenekne
kogone paro mal yenj.
5 Yenj mal ge Krais gakle embe paro.
Nono Krais boll aike mormon pille, yene
kake agle ne, wal kerker paro ge nono mor-
mon. Alla nono taimantaiman dje mor-
mon ge, nono kogone awi mal yenmon. Ta
kogo ye er wekle punda ta are punda ge
man, kogo ye wor taimane pine.
6 God wopake pille awi al ge, nono
taimantaiman dje yembene kayekaye awi
paro. God ta aunda ge, une kandja propet
dje una aunda. Awi dal, une pillgi panda
mal kandja dje una aunda, kandja ta man.
7 God ta aunda ge, une po God wombaye
pak to aunda. Awi dal, une pak wopake
to aunda mal. Ta aunda ge, une po una
kandja wopake beke aunda. Awi dal, une
beke wopake ye aunda mal.
8 Ta aunda ge, una kumbene wopake
yenda dje pille, kandja wopake dje una
aunda. Awi dal, kogo ge wopake yenda

mal. Ta aunda ge, una wal nayero al une wal awo awo yenda. Awi dal, wal merke aunda mal. God ta aunda ge, une iwa kerman moya. Moi dal, una kantau wopake yenda mal. Ta aunda ge, una wandill golo, amblo pille dje aunda. Awi dal, une wopille kogo ge yenda mal.

Nono agane ambane kanwopake ye aumbon

9 Ye una boll kanwopake ye aune ge, ye kaima yene, kende nayene. Singare ke mambine ge, ye kankerne. Alla, singare wopake paro ge ye amblo gi djine.

10 Age age soka yenekne kanwopake kaima yenmell mal ye embe yene. Ni agan pille pla ye aumben, ni nenem molo kal woro mopen.

11 Ye kogke nayene, God Murble ye boll moyaka, ye aglo gi dje molo Iwa Kerman kogoye yene.

12 God ye wopake ye aunda dje kui yemor ge, ye wopille kui yemoye. Ye imb kakne ge, ye kiye dje molo kakne. Ye kamang ege ege yene, nakerne.

13 God unakiye wal ta nayenda ge, ye pak to aune. Una gulke ta woi dal, ye i numog woro kanwopake ye aune.

14 Una wo ye ke ye aune ge, ye God tonda dje kamang nayene, ye God wal wopake i ga aunda dje kamang yene.

15 Una wopiye ge, ye kambono boll aike wopiye. Alla, una kimb yene ge, ye kambono boll aike kimb yene.

16 Ye una boll aike moye ge, ye singare kune panda mal moye. Na iwa kerman moro we nadjine, kogo ke wopake ta panda ge, ye aike yene! Na iwa pla moro we nadjine!

17 Una wo ye ye ke ye awi dal, ye ye ke ye yem woro naune. Singare una porapora wopake kaninj singare ge, ye embe eri yene.

18 Ye una boll kunda nonga yembon dje nayene, ye kumbene taimane panda mopon dje yene.

19 Agana ambana kambono, ye mor al una ta wo ye to dji dal, ye to yem woro naune. kandja Baibel al bolo wori pai ge embe djindo,

To yem woro auno ge na boll yero, na nanam awo yem woro auno we dji *(Lo 32.35)*

20 Alla kundayem una ta koll tonda ge, ye kwa gale aune. Une nu nano dje piya ge, ye nu kolo aune. Ye singare embe yene ge, kundayem una kane ngandjill goya, na singare ke kaima yell we dje piya *(Gutpela Sindaun 25.21-22)*

21 Una wo singare ke yene ye to yem worne ba, ye yembe yemolo singare wopake ye awo yem wori dal, ye wekle pine, kambono are kaima wone.

13

Gapman kandja djinda mal menameto mopon

1 Gapman mor ge kiwa namor, God dji mal mor. Embe paro pille gapman kandja djine mal una porapora kaima yene. Gapman dumo yemyem mor ge God dji mal mor.

2 God embe yei pille, gapman kandja djineke ye pille mop awi dal, ye una kandjine pille mop naune, man, ye God dji moi una kandja djine mal, mop aune. Aune ge, God ye tonda.

3 Gapman mor ge, una singare wopake yenj una kand nagor. Ba una singare ke yenj una kand gor. Embe pille ye gapman kand nagopon dje pi dal, ge gapman kandja djine mal ye karkar yene. Ye embe yei dal, kambono ye kandjine amblo pla worne.

4 Gapman ge God boiye mor. Kambono ye amblo pille dje awo, ye wopake moye dje pille mor. Ei amblo mor ge, kiwa nabir. Singare ke yenj una tambon dje pille ambir. Alla ye singare ke ta yene ge, ye kand goye!

5 Embe pille ye gapman kandja djine mal yene. Yene ge me soka paro, ta, gapman ye tonda kune yenda. Alla ta, ge ye nomane embe panda, ga kandja djine mal yembon ge kune paro we dje piye.

6 Me ge paro pille, ye ku takis tonj. Kambono God kogoye una mor, gapman kogo paro mal ege ege yenj pille ye ku takis tonj.

7 Ye una wal awo yem worne panda, ye aune. Ye gapman ku takis aune panda, aune! Ku takis djell ta panda ge ye aike

aune! Una kerman kambono ye pille pla ye aune mal mor ge, ye pille pla ye aune. Ye ga nomane aune mal mor ge, ye nomane aune!

Nono una djell ta kanwopake yembon

8 Ye una wal ta awo yem worne panda ge, ye awo yem woro aune! Alla singare ta ye ege ege awo yem woro aune ge embe paro, ye una kanwopake yene! Ye embe yei dal, Mosis lo bolo pagi mal, ye, ye kune yei pora djindo.
9 Ge Baibel bolo wori pai ge embe djindo, ye una tonagolme! Ye wal kunumb nanome! Una djell wal yenda ge, ye imbon dje nayeme! Iwana mor ge djingdjang nayeme dji. Kandja dji ge ne, Mosis lo ta bolo pagi ge, nono kandja i taimane woro embe djimbon,

Ni nenem wopake kanden mal embe, ni una djell ta kanwopake yemben *(Lo 19.18)*

10 Una kanwopake yenj una mor ge, ga singare ke ye una nawinj. Embe mal ge, ni una boll kanwopake yen dal, Mosis lo bolo pagi ge ni ye kune yen pora djindo.

Nono kond du dje wanbon

11 Ye singare wopake yene we dje na kandja embe djill ge, me embe mal paro. Krais nono i yem djinda poke ge manda yendo. Ye ou par ge kere, aglo gun moye ege yero. Asa ye Krais boll pillgi dji poke ge, ege momo yei ba alla ipon ege manda woi pora djindo.
12 Emill pai pora dji, tage au djinda yendo. Emill pai al wanmor una singare ke yenj al ge kerne! Tage au dji al wanmor una konkunom dongall worinj mal, ye worne! Ye kunda al, wal ta naboye.
13 Una tage au djindo al wanmor una singare wopake yenj mal embe yembon. Una nu no dall yenj mal ge nayembon! Iwana ne, war ambo djingdjang ke yenj mal ge, nayembon! Una boll pille ke ye, kle nakakbon, kunda nonga nayembon!
14 Ami una konkunom dongall worinj mal embe, ye Iwa Kerman Jisas Krais i, konkunom dal embe worne. Ye makimb al nomane ke paro mal ge nayene.

14

Agane kambono pende singare yenj mal nono nadjimbon

1 Una pillgi kembis paro una nomane paro mal ge, ye kane nadjine, ye wopake ye i pakna worne moye.
2 Ge iwa ta pillgi dje molo kandja embe djinda, kwa kayekaye paro ge, na nano wambo naparo we djinda. Ba, iwa ta pillgi kembis djinda ge, wal mindjiye nanonda, mokna nonda.
3 Iwa ta wal kayekaye nonda ba une age mindjiye nanonda una moya al dje ke nayenda. Alla iwa ta mindjiye nanonda ge, yene age wal kayekaye nonda ge dje ke nayenda. God kando, soka dje i pakna wori mormell.
4 Iwa ta moya, yene boiye una moya ba, ni una ne mal molo boi una singare yendo ge dje ke ye aunden? Ge man. Une kogo ke wopake yendo ge, yene iwa kerman kane djinda, ni nadjimben. Ba alla boi una moro ge une kaima aglo gi djinda. Yene Iwa Kerman amblo pille dje aundaka, une aglo gi dje moya.
5 Yendo mal embe, una pende kandja embe djinj, ege ta yenda ege ge God nale al kerman yero, alla ege ta ge man we djinj. Ba una pende kandja embe djinj, ge man, ege ege yero ge God nale al kune mal embe yero we djinj. Djinj ba, ye yenekne mor ge, ye nomane al pille kune ye pagle, singare yene.
6 Embe yenj, alla kambono ege yero ge God nale al kerman yero we djinj ge, God pille djembon tambon dje pille djinj. Alla kambono wal kayekaye nonj ge, God pille wopake we dje awo nonj. Nonj ge kanmon, ga God pille djembon to awo nonj. Alla una kwa mapill yenj ge, ga para God pille wopake we dje, djembon to awo yenj.
7 Nono gun mormon ne, gopon ge, nono boll yero we nadjimbon, man.
8 Nono kond wanbon ge God pille wanbon. Nono gopon panda ge, God pille gopon. Embe mal ge, nono gun mopon mo gopon ge God wombaye mopon.
9 Ba Krais golo aglo erwo gun pi ge, nono gun mopon mo gopon ge, une nono Iwa Kerman molo kantau yeno dje pille golo aglo erwo gun pi.

10 Embe mal ge, ni agan singare ta yendaka, ni kane djimben ge kune nayendo. Namba yei pille ni une kanke yenden? Pren mo? God kot yenda poke ge, nono porapora po aglo moponka une kot piya.
11 Baibel kandja ta bolo wori paro ge embe djindo,

Na Iwa Kerman kaima moro ge, na kandja
kaima dje embe djindo, are una
porapora yenekne gopne boglo,
kandja dje pene woro embe djine,
ni God kaima moren we djine we dji
(Aisaia 45.23)

12 Dji mal ge, nono porapora kot al bon paro, singare ke wopake yenmon mal dje pene worbonka God kane djinda.

Nono agane ambane kulngamb yage djine dje yembon

13 Embe yenda pille, agane ambane pende singare yenj mal, ye dje ke ye awinj ge alla nayene. Kambono ge po kulngamb yage to djine dje pille kanpol tane.
14 Na Iwa Kerman Jisas wombaye moro pille na kandja embe djindo, wal porapora nonmon ge, God nale al wambo naparo we dje na kaima pro. Ba una wal ta kane mapill ye nanane ge, yenekne boll mapill yene.
15 Embe yei pille, wal ta yendaka, ni agan ta kane embe djinda, God nale al wal nambon ge mapill paro we djinda ba, ni po wal ge i non dal, agan ke piya. Ni agan wopake nakanden mal yenden. Krais ni agan pille goi ba, ni po wal ge no, une nomane to ke ye awo yenden ge, kune nayendo.
16 Ye singare wopake ta piye ba una ye dje ke ye djine dje pille, kanpol tane.
17 Embe mal ge, God dumoye wopake kantau yendo al ge nono kwa nonmon ne, nu nonmon ge, me embe mal paro mo? Ge man. Nono God Murble boll wo pille, ellne tukne arngan yendaka, singare wopake yembon, me ge paro.
18 Nono nomane embe pai dal, Krais kogo yembon ge, God nono boll wo piya. Alla una kanwopake pille aune.
19 Embe yendo pille singare embe yembon. Nono una boll kumbene taimane pandaka, nono aglo gi djimbon dje pille, singare embe yembon.
20 Alla God ni agan boll kogo yenda ba ni wal namben, mo nanamben ge ni urup naumben. Wal porapora God nale al wopake yero, una nane ba, ni wal ta namben al ge, ni agan ta kanke pille kulngamb yagi dal, ni ye ke ye agan aunden.
21 Ni wal mindjiye ta namben mo, wain ta namben, singare ta yemben ge, ni agan ta kane kulngamb yagi dal, ni singare ge alla nayemben.
22 Na ke nayendo, na singare pai mal yendo, God ke napiya we dje pillgi djin dal, ni wopille singare ge yemben, ke napupen.
23 Ba alla ni nomanin soka pandaka, wal ge nano mo nanano dje pin dal, ni pillgi naparo, wambo panda, nanamben. Alla singare ke ta paro we dje pillgi djimben ba, ni po embe yen dal, ni ke yenden.

15

Krais nomane paro mal singare embe yembon

1 Nono Jisas kandjiye al pillgi dje, aglo gi dje mormon ge, nono agane pillgi kembis paro, imb kakinj una mor ge, amblo pille dje aumbon, nonekene pille nayembon. 2 Nono taimantaiman dje mormon ge, agane kambono amblo pille dje aumbonka, ga wopake molo, aglo gi dje moye.
3 Ge Krais yene pille nawani, man. Una wo Krais ye ke ye awi ba une ge God pille pla ye wani. Baibel kandja ta bolo wori pai ge embe djindo,

God, una ni pille bakalo awi ge, na we dje
pille bakalo awi we dji *(Buk Song
69.9)*

4 Kamasa kandja Baibel al embe bolo wori pai ge, nono singare yembon mal ombine dje awi. Baibel kere pupin dal, nono aglo gi dje, God nono inda dje kui ye mopon.
5 Alla God nono wopake pille aundaka, aglo gi dje mormon mal ge, une ye aundaka, ye Krais Jisas boll wanne ge, ye pillgi pai una boll nomane taimane panda moye.
6 Ye embe yei dal, ye kandja taimane djineke, ye nomane taimane pandaka,

nono Iwa Kerman Jisas Krais Ne God moro ge, ye une kandjiye amblo pla worne.

Juda una ne, epil djell una nomane taimane panda

7 Embe yei pille Krais ye boll wopake pille aundo mal embe, ye yenekne wopake pille moye. Ye embe yei dal, God kandjiye kerman panda.

8 Ge Krais Juda una moi al po yenekne boi kogo yei mal ge, une nono ombine dje awi, God Juda una nane kokane kandja embe dje ye auno we dje wori yei ge, kandja kaima dji kanmon.

9 Alla une woika God nono wandill golo awi ge epil djell una kane God kandjiye amblo pla worne dje pille woi. Baibel al kandja bolo wori pai ge embe djindo,

> Embe yei pille na epil djell una mor al po ni pille pla yeno. Ni kandjin paro ge na pille i gollang djino we dji *(Buk Song 18.49)*

10 Alla kandja ta Baibel al bolo wori paro ge embe djindo,

> Ye epil djell una mor ge, ye God unakiye boll aike molo wo pillme dji *(Lo 32.43)*

11 Alla kandja ta Baibel al bolo wori paro ge embe djindo,

> Epil djell una porapora Iwa Kerman kandjiye amblo pla wornembe *(Buk Song 117.1)*

12 Pi, alla propet Aisaia Baibel al pepa bolo embe dji,

> Iwa Jesi yene epilye moi al iwa king gun ta wo epil djell una kantau yenda. Alla kandja djinda mal, une kaima ye aunda dje kambono kui yemoye we dji *(Aisaia 11.10)*

13 Kandja embe bolo wori paro pille na kamang embe yendo. God nono pak to aundaka yene kandja dji mal nono aunda dje pille kui yenmon iwa ge, une ye aundaka, ye pillgi djinj al, wo kerman piyeke, ye ellne tukne pakna arngan kaima yenda. God Murble ge ye boll yembe yendaka, God kandja dji mal kaima aunda dje kui yemor ge, kaima kui yemolo, kere djine dje na kamang yendo.

Pol wopille God kogoye yei

14 Na agana ambana kambono ye mor ge, na kando, ye singare wopake uro yenj. Ye wal pille kune ye, ye yenekne boll kandja beke awinj ge kune yendo.

15 Kune yendo ba na pepa ipon bolo aundo ge, na kandja dongall mal dje awo, ye nomane to magno dje yendo. Yendo ge me embe mal paro. God na wopake pille awo

16 dje worika, na epil djell una moi al po Jisas Krais kogoye yell. Na opa gale awinj una mal embe molo, God kandjiye wopake dje epil djell una moi al ge awill. God Murble ge yendaka ga kumbene kuruwo yendaka, opa wopake mal embe moyeke, na ipo God aunaka, God kane wo piya dje na kogo embe yendo.

17 Na Jisas Krais kandjiye al po God kogoye embe ye wanill mal ge na kandjina amblo pla worno paro,

18-19 ba na naworno. Krais na boll kogo yei mal ge na kandja ge dje pene worno, kandja ta man. Na po kandja dje awill al ge ne, na singare ye wanill mal ge ne, God Murble na boll moika, na po kogo dongall merke yell ge, epil djell una kane, God kandjiye al pille karkar yei. Yell ge na Jerusalem molo kogo kindja ye, Krais kandjiye wopake dje una awill. Awo pagle, na alla kondwe tambiye kogo ye er propins Ilirikum po kandja dje una awo embe yell.

20 Na dumo ta wane kandja wopake dje una aundo ge, na una Krais kandjiye napille moi al ge na wopille po kandja dje awill. Dumo ta una dji pi pora dji al ge, na po nadjill. Una djell ta asamoll po numb taki pora dji, na are po numb be al takno kune nayendo.

21 Ge man, kandja Baibel al paro mal ge na yeno dje pro. Baibel kandja embe djindo,

> Una pende une kandjiye dje nawi al ge, are kanne. Alla una pende une we dje

napi una ge, are piye we dji *(Aisaia 52.15)*

Pol Rom po, are dumo Spen puno dje yei

22 Na kamasa ye moi al wono dje yell ba na kogo ge yell pille nawoll.

23 Alla kognumb merke erwo pika, dumo manda ge kogo pai pille, na ye moi al nawoll. Ba ipon na kogo yell pora dji pille, na ye mor al wono dje pille moro.

24 Embe mal ge na dumo Spen puno ba asamoll na ye mor al wono. Na ye boll wopille moponka, ege tuge ta wor pundaka, ye pak to auneke, na er dumo Spen puno.

25 Wono ba asamoll na er Jerusalem po God unakiye pak to auno paro.

26 Yeno ge, Jerusalem una pende wal nayei pille, God unakiye propins soka Masedonia ne, Akaia molo kane, ku i pakna woro embe dji, nono God unakiye wal nayei Jerusalem mor ge pak to aumbon we dji.

27 Yenekne nomane pai mal pille embe dji, nono wal ta awo yem woro Jerusalem una aumbon paro we dji. Dji ge kandja wopake mal dji. Asa Juda una wo epil djell una moi al, kupill al kandja mal embe dje aumaka, kambono wopake pi pille, wal makimb wale awo yem woro aumbon we dji ge kandja kune mal embe dji.

28 Embe yei pille na ku ge ipo Jerusalem una auno.

29 Awo kere, are na er dumo Spen puno dje pill dal, ye mor al wono. Alla na kando, wono poke ge, Krais na ye wopake ye aunda mal embe, une ye ye wopake ye aunda.

30 Agana kambono ye mor ge, na kandja dje ye aundo, nono Iwa Kerman Jisas Krais wombaye mormon pille, ye na pille kamang yene. God Murble ge yei, nono wopake kane aunmon mal ge pille, na yembe ye God pille kamang yendo mal ge, ye na pille kamang embe yene.

31 Na er Jerusalem punaka, Juda una God kandjiye mop awinj una wo na to djine. Alla na po God unakiye mor al ku ge aunaka, una wopake piye dje ye kamang embe yene.

32 Yene ge, God kapla we djindaka, na wopake pille ye mor al wono. Na ye boll yepall ta waka moyaka, na yembena alla dongall panda.

33 God nono ellne tukne arngan ye aundo iwa moro ge, une ye boll porapora moya, kaima.

16

Pol una merke wopake we dje awi

1 Nono ambane Pibi ge, ye une wopake ye aune. Une dumo Senkria pillgi dji una moi al, kogo wopake yendo ana moro.

2 Une wonda poke, ye Iwa Kerman kandjiye al dje i numog woro djembon to aune. Ge nono God unakiye mormon singare yembon mal paro. Una merke mor al une wal awo awo yendo. Alla une na pille awi eri, une wal ta nayenda ge ye une aune.

3 Ana Prisila woge Akwila boll aike mormell ge, ye na kandjina al soka wopake we dje aune. Na Krais Jisas kogoye yell ge, soka na boll kogo aike yepill.

4 Una soka tambon dje yei ge soka napille, na pak to aupill. Alla na taimane pille naupill. Epil djell una pillgi djinj una merke moi al, soka ye wopake ye aupill pille, una wopake we dje soka awinj.

5 Una pillgi djinj una po soka numbine al makai to mor ge, ye wopake we dje ga aune.

Na ye noll una Epainetus ge, ye na kandjina al wopake we dje une aune. Propins Esia una Krais kandjiye pillgi nadji poke, iwa ge asamoll pillgi dji.

6 Ye ana Maria wopake we dje aune. Une ye pille pak kerman to awi.

7 Iwana Andronikus ne, Junias mormell ge, ye para wopake we dje soka aune. Soka ge na agana ambana mormell. Na kaye pall al soka aike papin. Aposel kambono soka pille pla ye awi mormell. Soka Jisas kandjiye asamoll pillgi djipill, na are pillgi djill. Ye soka wopake we dje aune.

8 Ye iwa Ampliatus wopake we dje aune eri. Iwa Kerman kandjiye al na une wopake kando.

9 Ye iwa Urbanus wopake we dje aune. Krais kogoye yenmon al ge une nono agane moro. Alla iwa Stakis moro ge na wopake kando, ye wopake we dje aune.

10 Ye iwa Apeles wopake we dje aune. Une moi al ege ke woi ba une Krais boll

karkar kaima yei pille une kandjiye embe paro. Iwa Aristobulus unakiye mor ge ye para wopake we dje aune.

11 Ye iwa Erodion wopake we dje aune. No soka Juda una mormoll. Iwa Kerman wombaye kambono iwa Narsisus epilye mor ge, ye wopake we dje aune.

12 Ambe ambe soka Tripina ne, Triposa ye wopake we dje aune. Soka Iwa Kerman kogoye ge yembe yenmell. Ana wopake Persis ge ye wopake we dje aune. Une Iwa Kerman kogoye ge yembe yendo.

13 Iwa Kerman iwa Rupus dje i ge, ye wopake we dje aune. Alla yene me moro ge na mana moro mal embe moro, ye wopake we dje aune.

14 Iwa Asinkritus, Plegon, Ermes, Patrobas, Ermas, ne agane boll mor ge, ye para wopake we dje aune.

15 Kambono Pilologus ne, Julia ne, Nereus yene ambe boll mormell ne, Olimpas ne, God unakiye kambono boll mor ge, ye wopake we dje aune.

16 Nono God unakiye molo yenmon mal ge, ye yenekne djembon tane. Alla Krais pillgi djinj una dumo yemyem mor ge, ye Rom una wopake we dje awinj.

Una kandja kende kaima djine ye kanpol tane

17 Agana ambana kambono ye mor ge! Na kandja dongall dje ye aundo. Kandja wopake ye asa pi ge, una pende ye mor al wo kandja gun ta djinj, ba ye kanpol tane. Ye God pille mop awo, nonga dje er djelldjell po djine, ye molo ellke worne!

18 Nono Iwa Kerman Krais yene kogoye pai mal ge, kambono embe nayenj. Yenekne pille kogo ye, kandja kende kaima dje, una napille mor ge nomane to ke ye awinj.

19 Ba kandja wopake pai ge, ye pille karkar yenj mal, una porapora pi pora dji pille, na wopro ba, ye kanpol tane. Wal wopake paro ge, ye kanne ba wal ke paro ge ye nakanne dje na nomana embe mal paro.

20 Alla ege tuge ta mopin dal, God nono ellne tukne arngan ye aundo iwa ge yewordaka, ye Satan kamblo kal woro kerne. Nono Iwa Kerman Jisas Krais wopake pille aundo me ge, ye boll panda.

Pol age kambono une boll mor ge Rom una moi al wopake we dje awinj

21 Iwa Timoti na boll aike kogo yendo una ge, une ye pille wopake we dje aundo. Alla na agana Juda una mor ge, iwa Lusius, Jeson ne, Sosipater ga ye wopake we dje awinj.

22 Na Tertius moro ge, Pol kandja dje na awika, na pepa ge boll. Iwa Kerman kandjiye al na ye pille wopake we dje aundo.
23-24 Iwa Gaius ge ye wopake pille aundo. Une na dje i numog woro singare wopake ye, Jisas pillgi djinj una kantau wopake ye awo embe yendo. Iwa Erastus ge dumo mormon al une ku kantau yemoi una ne, nono agane Kwartus boll aike ye wopake pille aunmell.

Nono God kandjiye amblo pla worbon

25 Kandja wopake* na dje wando ge, God yewordaka ye pillgi dongall djine. Kandja wopake paro ge Jisas Krais ye epil djell una dje aunda ge, kamasa kandja ge seke pai.

26 Ba ipon, God kandja dje pene wori pora dji. Propet kamasa pepa bolo pagi mal ne, God gun molo pa moro iwa kandja dji mal ge, nono po una porapora dumo yemyem mor al kandja ge dje awo kerpin. Embe yepin ge una Krais kandjiye al pillgi dje, karkar yene ge kune yendo.

27 Alla Jisas Krais kogo yei al ge, God taimane nomane kerman pai una, yene kandjiye kerman eri pandabe. Kaima.

* **16:25:** Kandja wopake we dji ge kandja gutnius pille dji. Gutnius ge Jisas nono pille golo aglo erwo gun pi. Nono djingne djangne kere, i yem worika une boll molo pambon.

1 Korin
Pol pepa asamoll bolo dumo Korin una awi

1-2 Na Pol. God nomane pai mal pille une na dje worika na Krais Jisas aposelye moro. Ye God kandjiye pillgi djinj una dumo Korin mor ge ne, una nono Iwa Kerman Jisas Krais pille pla ye, une pille yau to i una porapora dumo yemyem mor ge, Krais Jisas yeika ye yene unakiye kaima molo, djengimb ta namoro mal mor. Une nono Iwa Kerman molo, alla kambono para aike Iwa Kerman molo embe yendo. Yendo ge agane Sostenes na boll aike pepa bolo ye aunmoll.

3 Nono Nane God ne, nono Iwa Kerman Jisas Krais ye wopake pille aumbellka, ye ellne tukne arngan yenda moye.

Pol wopake we dje God awi

4 Ye Krais boll mor ge God ye wopake pille awi una mor. Une embe yei ge pille na ege ege wopake we dje God moro al aundo.
5 God ge ye wal porapora awi, ye yemor. Ye kandja paro mal dje, wal merke pille kane yenj.
6 God ye wal porapora awi ye ye mor al ge, nono kanmon, na Krais kandjiye dje ye awill ge kandja kaima pai.
7 Embe pai ge, nono Iwa Kerman Jisas Krais yem wonda dje pille kui yemor ge, God Murble wal wopake awi ye i pora dji, kune yei.
8 Nono Iwa Kerman Jisas Krais yene yewordaka ye aglo gi dje pamoye. Une yem wo kot djinda poke ge, ye wambo napanda, ye kiwa moye.
9 God ye dje i pakna wori pille, ye une wariye Iwa Kerman Jisas Krais boll mor. Alla God kandja dji mal yendo pille, une kandja embe dji ge kaima panda, kot djinda poke ge, ye kiwa moye.

Pillgi dji una moi ge nomane djelldjell pai

10 Agana ambana kambono ye porapora mor ge, nono Iwa Kerman Jisas Krais kandjiye al na kandja dongall dje ye aundo. Ye nonga dje, djelldjell molo yenj ge kerne. Ye kandja taimane dje, nomane taimane panda moye. 11 Agana ambana kambono, ye nonga dje embe yenj ge, ana Kloe epilye kambono kane wo na dje awi pill.
12 Na kandja embe djindo ge, ye una mor al una pende kandja embe djinj, no Pol wombaye mormon we djinjka, pende no Apolos wombaye mormon we djinjka, pende no Pita wombaye mormon we djinjka, pende no Krais wombaye mormon we djinjka embe yenj.
13 Ba alla Krais nono tokall to i djelldjell naworbon, man. Mo, Pol iko pera al ye pille nil tomaka pai mo? Mo, ye nu pai ge, ye na kandjina al pille pai mo? Ge man!
14 Na ye mor al una merke nu pagle nawill ge, na wopake we dje God aundo. Iwa soka Krispus ne, Gaius mopill ge na nu pagle awill, una ta man.
15 Embe yell ge, una kandja dje, no nu papin ge Pol kandjiye al pille nu papin we djine ge, ale panda.
16 Alla ta yell ge, iwa Stepanas yene game wombaye boll na nu pagle awill eri. Ba alla, una ta na nu pagle awill mo nawill ge, na napro.
17 Krais na dje wori woll ge, une na po una nu pagle auno dje pille dje wori nawoll. Yene kandjiyebe wopake po una dje auno dje pille dje wori woll. Na kandjabe wopake ye boll djino ge makimb una nomane kerman paraka kandja wopake wopake djinj mal ge na nadjindo. Na kandja embe djill dal, Krais iko pera al goi ge una wal kiwa mal embe piye.

Krais moro ge God yembe dongall pai mal embe moro

18 Nono Krais iko pera al goi we dje kandja embe djinmon ge, una er take dje po mor ge embe dje kaninj, ye dall kandja djinj dje kaninj. Ba alla, God nono i yem dji mormon ge, nono embe dje kanmon, kandja paro ge God yembe pai mal embe paro we dje kanmon.
19 Kandja Baibel al bolo wori paro ge embe djindo,

> Nomane momo paro una kandja djinj ge na to worno. Alla, nomane kerman pai una kandja djinj ge, na para to kal woro kerno we dji *(Aisaia 29.14)*

20 God kandja embe dji pille, ga kandja djinj ge dall kandja kaima paro dje kanmon. Nomane momo paro una ge djine kune nayenda. Mosis loye dje dje yenj una mor ge djine kune nayenda. Una kerman kandja dongall djine ge kune nayenda mal paro.
21 God yene nomane wopake paro ge embe dje kando, makimb una nomane kerman paro ge, ga na kane kune yene naparo dje kando. Kambono une moro al wone naparo dje kando. Une kondwe djell ta to embe dji, na kandjina ge makimb una dall kandja paro dje kanne ba alla, na yenaka, una yemolo dall kandja ge pillgi dji dal, na wopille i yem worno we dji.
22 Ge Juda una kandja embe djinj, ye kandja embe djinj ba alla ye wal dongall ta aike nayei dal, ye kandja djinj ge kandja kende djinj dje pupon we djinj. Alla Grik una kandja embe djinj, makimb una kandja djinj ge ta mal djinj, ye kandja djinj ge dall kandja djinj we djinj.
23 Ge pille, Krais iko pera al togoi we djinmon ge Juda una pille ke pir. Alla, Grik una ge kandja dall kandja djinj dje kaninj.
24-25 Ba God kandjiye ge, dall kandja paro we djinj ge, kune nayendo. God dall kandja djindo we djinj ge yembe yemolo, makimb una kandja djinj ge kamblo aundo. Alla God yembe dongall naparo we djinj ge kune nayendo. God yembe napai we djinj ge yembe yemolo makimb una yembene paro ge kamblo aundo. Kambono kandja embe djinj ba alla, God nono dje i una mormon ge, nono Juda una ne, Grik una mormon ge, Krais yeika God yembe dongall paro ge nono boll paro. Alla Krais yeika, God Murble nono boll moro.
26 Agana ambana kambono, ye kaninj. God ye dje i kune, makimb una embe dje kani, ye moi al nomane kerman pai una ta namor dje kani. Ye merke moi ge yembene napai dje kani. Ye iwa duliye moi ge kandjine napai dje kani.
27 Ba, God dje indo una mor ge, makimb una kane embe djinj, ge una dall mor. Ge una yembene napai una mor we djinj. Ba alla God dje indo una ge, una nomane kerman pai una kane ngandjill goye dje pille dje indo. Alla, yembene paro una kane ngandjill goye dje, dje indo.
28 God dje indo una mor ge, makimb una ke kaninj. Makimb una kerman ne, ngambalne pai una mor ge, God amblo kal worno dje pille una kurull tom mor ge dje indo.
29 God embe yendo pille, nono kuruwo kama porapora mormon ge, une nale al nono kandjine amblo pla worbon ge kune nayendo.
30 God embe yei al ge, ye Krais Jisas boll aike mor. Krais kogo yei al ge God nomane kerman pai ge nono boll paro, nono God nale al kiwa molo, Krais unakiye kaima molo, God nono top to i yem wori mormon.
31 God embe yei ge pille, ye Baibel kandja djindo mal yene. Baibel kandja embe djindo,

Ye yenekne kandjine amblo pla naworne, man. Iwa Kerman kogo yendo ge pille ye une kandjiye amblo pla worne *(Jeremaia 9.24)*

2

Una nomane momo panda mal pillgi nadjimbon, God yembe paro ge pillgi djimbon

1 Agana ambana kambono, na ye moi al asa woll poke ge, na nomana momo napai, una nomane kerman pai una kandja djinj mal ge na nadjill. Na God kandjiye pai mal djino dje yell.
2 Na embe yell ge, na ye boll kandja merke dje auno dje nayell man, Jisas Krais una ipo iko pera al togoi mal kandja ge, djino dje yell, kandja ta man. 3 Na ye boll moll poke ge, na yembena napai. Na purpur dje, kand golo moll.
4 Na kandja djill ge ne, kandja mambine dje awill ge, una kerman kandja wopake wopake djinj mal ge na nadjill. Na kandja dongall dje molo nanam kandja djindo mal pille pla yene dje na nayell, man. Na kandja dje ye awill ge, God Murble yembe ye, i pene worika ye kandja kaima dje kani.
5 Ye Jisas boll pillgi djine dje yell ge, na nomana momo pai pille ye pillgi djine dje nayell, man. God yembe yendaka ye Jisas boll pillgi djine dje yell.

God Murble awika nono nomane wopake pai mormon

6 Una God pille aglo gi djinj una mor
al ge, nono kandja wopake dje aunmon
pir. Makimb al kandja wopake paro ge
dje naunmon, man. Makimb una kerman
molo er take dje po mor ge, kambono
kandja djinj mal nono kandja ge dje naun-
mon, man.
7 Nono God Nomane du dje kandja seke
pai ge dje una aunmon. Asa kandja ge una
dji napi. Ge kamasa kupill makimb napai
poke ge God yene dji pille, nono kupill al
po une boll wopake ta mal mopon kandja
ge pai.
8 Makimb una kerman ipon mor ge
kandja ge napi. Kambono kandja ge pill-
maka, kupill al Iwa Kerman moro ge, ipo
iko pera al nil tonagolmaka.
9 Kambono embe yei ba alla, Baibel bolo
wori pai ge embe djindo,

> God wal amblokun yewori yei wal ge,
> wopake ta mal yei, una nomane al
> napi, una nalene al nakani, una dji
> napi. Ba une wopake kaninj una
> mor ge ine dje yewori yero *(Aisaia
> 64.4)*

10 Kandja embe pai ge seke pai. Ba God
Murble wo i pene wori kanmon. Alla, God
Murble wal porapora kando. God yene elle
tukiye seke paro mal ge, God Murble aike
kando.
11 Una taimanta moya ge, yene nomane
panda mal ge una ne mal kanda? Ge
yene nomane taimane ge kanda. Paro mal
embe, God nomane paro mal ge, una ne
mal kanda? Ge yene Murble kando.
12 Nono makimb nomane pai ge naipin,
nono God Murble ge ipin. Yene Murble
nono boll moraka nono God wal wopake
awi ge pille kane yembon.
13 No kandja embe dje ye aunmon ge,
makimb al nomane kerman paro dje, dje
ye naunmon, man. God Murble no boll
moro ge yene beke awi kandja ge, no ye dje
aunmon. Alla God Murble kandjiye djindo
kandja ge, no God Murble awi mor una ge
dje aunmon.
14 Ba iwa ta God Murble namoya ge, God
Murble kandja djinda mal iwa ge napiya.
Une embe dje kando, God kandjiye paro
ge dall kandja paro dje kando, pille inda
naparo. God kandjiye pille inj una mor
ge God Murble ga boll moro ba, iwa ge
God Murble boll namoya ge, une pille inda
naparo.
15 God Murble boll moya una ge wal po-
rapora pille kune yene. Ba alla, una orko
moye ge yemolo God Murble moya una ge
pille kull woro piye.
16 Baibel kandja embe dje bolo wori pai,

> God nomane paro mal ge una ne mal
> kanda? God ni singare embe yem-
> ben we dje una kandja embe djine
> ge, una ne mal djinda? Ge kune
> nayenda *(Aisaia 40.13)*

Ba Krais nomane paro mal nono boll paro.

3

Pol ne, Apolos Krais nukogoye una soka

1 Agana ambana kambono, na ye boll
moll kune, na kandja dje una God Murble
boll moye una dje auno mal ge, na ye dje
nawill, man. Ye Krais boll yake pla napi.
Ye makimb nomane pai. Womba kembis
mal embe moi. Alla, womba kandja pille
ine mal ge na kandja embe dje ye awill.
2 Na ye am awill, kwa dongall auno mal
pai ba ye nane kune nayei. Alla ipon ye
kwa dongall nane kune nayendo.
3 Ye makimb nomane asa pai ge pamoro.
Ye mor al ge, age ta yemolo age ta ke kane
aundaka, ye kunda nonga embe yenj ge,
ye makimb nomane paro, makimb una
singare yenj mal ye embe yenj.
4 Ge una ta kandja embe djindo, na Pol
wombaye moro we djindaka, ta na Apolos
wombaye moro we djindo ge, ye makimb
una kandja djinj mal embe djinj.
5 Apolos ge una ne mal? Alla Pol ge una
ne mal? Ge man, no nukogo una mormoll.
No soka kandja djipill al ye pillgi dji ba,
Iwa Kerman no kogo awi mal yepill, kogo
ta man.
6 Na wal umbiye iwo yallka, Apolos wo
nu boi ba, God yeika, wal bolo er pla pi.

7 Embe mal ge, una wal umbiye yaya una
mo nu boya una ge, yenekne kandjine na-
paro. Ba God wal yewori bolo er pla punda
una moro ge, yene kandjiye taimane ge
kerman paro.
8 Una wal umbiye yaya una ne, nu boya
una ge, soka kogo taimane yenmell. Alla
soka yenekne kogo yembell mal ge, God
top aunda.
9 No soka God kogoye taimane yenmoll,
ba ye mor ge, ye God numbiye ne, mauye
mal embe mor. Nonekene maune man.
10 God na wopake pille awi al ge, na
numb takdo una wopake mal moro. Na
asamoll ku dongall bolo pill. Alla are una
wo numb takbon dje yenj. Ba yenj ge
kanpol tane mal paro.
11 Ku dongall iwo boll ge Jisas Krais mal
embe boll. Una wo numb takne ba, ku
gun ta iwo boye ge kune nayendo. 12 Una
wo numb takne panda, gol iwo takne mo,
silpa iwo takne mo, ku talang yendo ku
iwo takne mo, iko iwo takne mo, angin iwo
takne mo, kull iwo takne
13 ba are God kot ye aunda poke, una
numb takne mal kane kune yembon. Kogo
wopake yene mo ke mal yene, una pora-
pora kogone ye wanne mal God kogone ge
wamo gale kanda.
14 Gayaka, kogo ge do sege nayei dal, God
una ge top aunda.
15 Ba alla kogo yene ge do sege yei dal,
una kogo porapora yene kogo ge, er take
dje punda. Una ge er take dje napine, God i
yem worda, ba una wamo al moyeke i yem
wori mal ga embe moye.
16 God yene numbiye yero ge ye mor.
Alla God Murble ye boll moro. Ye nakaninj
mo?
17 Una ta God yene numbiye to ke ye awi
dal, God une to ke yenda. God numbiye
ge yene wal kaima yero pille God une to
ke yenda. Alla ye mor ge, ye God numbiye
kaima mor.

Una kandjine amblo pla naworbon

18 Ni nenem kandja kende dje naimben.
Ye moye al una ta makimb wal pille kane
ye embe dje piya, na nomana kerman
paro we dje embe pi dal, une nomane ker-
man napanda. Une nomane kerman ino
dje piya ge une God boll nomane kerman
panda. Makimb al une iwa dall mal embe
moya.
19 Makimb una nomane kerman paro
mal ge, God kando, wal dall mal embe paro
dje kando. Baibel kandja embe djindo,

> Una nomane kerman pandaka, tagemage
> yene ba tagemage yene al ge God to
> yem woro aunda we dji *(Jop 5.13)*

20 Baibel kandja ta ge alla djindo,

> God kando, makimb una nomane ker-
> man pandaka po kogo yene, ba kiwa
> yene, megiye natonda we dji *(Buk*
> *Song 94.11)*

21 Baibel kandja embe dji pille, ye no kand-
jine amblo pla naworne! Wal porapora
paro ge ye boll paro.
22 Ge Pol, Apolos, Pita, dumo makimb ne,
ye gun mor mal ne, are goye ne, wal ipon
paro ne, wal are panda ge, wal porapora ge
ye boll paro.
23 Alla ye Krais boll mor, pi Krais ge une
God boll moro.

4

Krais aposelye kambono

1 Embe mal ge, ye embe dje kanne. No
Apolos boll, Krais kogo pak tonmoll una
mormoll dje kanne. God kandjiye seke
paro mal ge, une no awika, no kantau
wopake ye, una mor al dje aunmoll dje ye
embe kanne.
2 Una wal kantau yene ge, kantau
wopake yene mal.
3 Alla ye na wal kantau wopake nayendo
dje kanne mo, mo una ta na wal kantau
wopake nayendo dje kanne ge, na pille we
nayendo. Na nanam kogo yendo mal ge na
omuk natondo.
4 Na nanam wambo naparo dje kando,
ba na wambo paro mo naparo ge Iwa Ker-
man yene djinda.
5 Embe mal ge, ipon una kogo wopake
yenj mo ke yenj ge, ye nadjine. Are Iwa
Kerman er yem wonda poke, wal seke don-
gall paro ge une dje pene woro, nonekene
kogo embe yepin we dje pupin mal ge une
dje pene worda. Kune ge, nono kogo ke mo

wopake yembon mal ge, yene djinda. Ge ke, ge wopake we dje yene dje aunda.

6 Agana ambana kambono, na ipon ye pille kandja su ye dje aundo ge nanam ne, Apolos pille dje ye aundo. Ye no soka pille Baibel kandja djindo mal embe yene, kandja gun ta dje pakna woro djine dje pille no djinmon. Iwa ta kandjiye amblo pla woro, ta amblo kal woro embe nayene.

7 Una ne mal dji, ni iwa kerman moren, una ta tom moro ne? Ni wal porapora paro ge God awi paro. Ni nenem kandjin amblo pla woro, na kogo embe yell we djinden ge kune nayendo, God awi al ni kogo yenden.

8 Nono wal porapora ipin pora dji we dje ye embe kaninj. Ye wal wopake i pagle, ye wopake mor dje kaninj. No ye boll aike king mal embe mopon ba, ye yenekne king mopin pora djindo dje pir. Ye king kaima moi dal, na wo piyo. Wo piyo ge, ye embe moi dal, no ye boll aike king mopon.

9 No ye boll aike king mopon ba na embe dje kando. God no aposel i are kaima wori mormon. Kot dji pora dji, una no togoye mal mormon. Togoye al ge una dumo yemyem moye ge wo kanne. Tau agelo boll aike kanneke, no embe mopon.

10 No Krais kandjiye al, una dall mal embe mormon ba ye nomane kerman paraka mor! No yembene naparo ba ye yembene dongall paro! Ye kandjine kerman paro ba no kandjine naparo!

11 Asa ne, ipon yero ge, no koll tondaka, nubkane asip tondaka, konkunom gole wormonaka, una wo no tonjka, no numbine nayeraka, mormon.

12 No aglene al kogo yembe yenmon. Una wo no kandja ke dje aumaka, God ye wopake ye aunda we dje yem woro aupin. Una no ye ke ye aumaka, no kiye dje molo kandja dje yem naworpin.

13 Una no kandjine ambir ge, no kandja wopake dje yem wormon. Makimb una wal ta kankere, pup to seke worinj mal ge, no embe mormon. Asa mopin ipon mormon ge wal ke embe mal mormon.

14 Na kandja ipon manda dje ye aundo ge, ye ngandjill goye dje na nadjindo. Ye na wombana mor pille, ye singare pai mal yene dje, na kandja dje ye aundo.

15 Una 10,000 ye Krais kandjiye dje aune ba, ye nane merke namor, na taimane moro. Na ye Krais Jisas kandjiyebe wopake dje ye awill al ge, na ye nane moro.

16 Embe mal ge, na singare yendo mal, ye karkar yene.

17 Ye karkar yene dje pille, na Timoti dje ye mor al worno. Iwa Kerman kandjiye al Timoti ge na wombana, na wopake kando iwa. Iwa Kerman kogoye paro al ge, une kogo wopake yendo. Pillgi djinj una mor al, na Krais Jisas kandjiye dje una aundo mal, Timoti ye mor al wo kandja ge dje awo, ye nomane to mage aunda.

18 Na ye mor al nawono dje pir ge, ye una pende kandja napi mal embe waninj.

19 Ba Iwa Kerman kapla we dji dal, na ye mor al ola dje wono. Woll dal, na kanno, una kandja napi una mor ge kandja kiwa djine mo, kandja God yembe dongall boll kandja djine dje na embe kanno.

20 God dumoye wopake kantau yendo ge, kandja kiwa boll kantau nayendo. Une yembe dongall boll kantau yendo pille, ga kandja djine mal kanno.

21 Ye namba mal piye? Na ye boll wono ge, singare namba mal ye wono? Na kapill ullngub iwo ye tano mo? Mo, na wo ye wopake kane, kiye dje moyo mo? Ye namba we dje pir?

5

Dumo Korin iwana pende djingdjang yei

1 Una dji pill, ye mor al ge iwana djingdjang ta mal yenj we dji. Iwana orko molo djingdjang nayenj mal embe ye yenj we dji. Iwa ta yene ne game i wando we dji.

2 Dji ba ye iwana kerman mormon dje pir mo? Ye embe nayene. Ye nomane to, kimb kallngane yene. Iwa djingdjang yendo ge, ye to orko worneke, une ye boll namoya!

3 Na ye boll namoro na ellke moro ba, nanam nomana ye boll aike moro. Iwa djingdjang singare embe yendo ge, na omuk tondo. Na ye boll aike moll mal djill pora djindo.

4 Are ye Iwa Kerman Jisas kandjiye al makai to moye. Nanam nomana ye boll

moyaka, nono Iwa Kerman Jisas yembe dongall nono boll pandaka,

5 ye iwa ge i Satan agle al worneke, une gakle wo ke punda. Ye embe yei dal, Iwa Kerman er yem wonda poke, une wo iwa ge nomane pakna i yem woro natonda.

6 Nono iwana kerman mormon we dje ye kandja embe djinj ge, ye kandja wopake nadinj. Pir mo? Yis kembis ta pakna worbonka, plawa boll yake er kerman punda.

7 Ye yis gole i seke worne. I seke wori dal, ye yis napanda, ye bret kiwa mal embe moye. Alla ye bret kiwa moi pora dji. Pasopa we dji yero ge, una kogsipsip to gale opa awinj mal ge, una nonekene kogne sipsip Krais ge togolo opa mal embe awi pille ye kiwa mor. 8 Embe yei pille, ege Pasopa we dji yero ge, nono nambon ba, yis gole boll nanambon. Yis gole me ge una ke kane awo, singare ke yene, singare ge man. Nono bret kiwa nambon, yis napanda. Ge nono kumbene kuruwo yendaka, kandja kaima dje embe yembon.

9 Asa, na ye moi al pepa bolo embe djill, iwana djingdjang yenj ge, ye kambono boll nawanne we djill.

10 Ba orko iwana djingdjang yenj dje pille na nadjill. Orko una wal kerman i nambon dje pille, tagemage ye, una wal ngundjo i, god kende lotu ye awo embe yenj dje pille, na nadjill. Ye orko una boll namoye ge, ye dumo makimb ge kere po er pine mal.

11 Na kandja ge nadjill. Na kandja djill ge embe djill. Pillgi dji iwana po djingdjang embe yene ge, ye kambono boll nawanne dje pille djill. Pillgi dji iwana po djingdjang ke ye, wal merke i nambon dje pille, god kende lotu ye awo, una kandjine amblo, nu merke no, tagemage ye una wal ngundjo i embe yene ge, ye ga boll kwa aike nanane.

12 Una orko molo singare ke yene ge, na djino kune nayendo. Ba alla ye pillgi djinj una singare ke yene ge, ye yenekne djine kune yendo.

13 Una orko molo singare ke yenj ge, God omuk tonda. Ba Baibel kandja bolo wori pai ge embe djindo,

Ye mor al una singare ke ta yene ge, ye to orko woro kerne we dji *(Lo 13.5)*

6

Pillgi djinj una moye kandja ta panda ge, yenekne djine, orko una boll nadjine

1 Ye mor al ge, una ta yemolo age boll kandja ta pandaka, soka po orko una boll kot djimbell kune kaima nayendo, ye kand nagor mo? Soka pillgi dji una moye al po kandja djimbell mal paro.

2 Ye nakaninj mo? Are nono God unakiye mormon ge, makimb una singare ke yene mal, omuk tambon. Kaima yembon pille, ye pillgi una mor al una ta age boll kandja ta panda ge, ye yenekne djine kune nayendo mo?

3 Tau agelo singare yene mal nono okum tambon. Ye nakaninj mo? Nono kaima yembon pille, makimb al kandja panda mal, ye djine kune yenda mal paro.

4 Embe mal ge, ye pillgi djinj una mor al orko una kandjine ta naparo ba ye yenekne kandja ta pandaka, ye ipo una orko boll kot djine ge kune nayendo.

5 Na kandja embe djindo ge, ye ngandjill goye dje pille djindo. Pillgi djipill una soka yenekne kandja ta panda ba, ye mor al, una ta nomane wopake pandaka, wo kot piya naparo mo?

6 Una ta moya moro ba, ye embe nayenj. Orko una nalene al, pillgi dji una ta yemolo age kot ye aundo.

7 Pillgi dji una ta yemolo age ta kot ye aunda ge, embe kanbon, ye kulngamb yagi pora dji dje kanbon. Embe nayene. Una ta ye ke ye awi dal, ye kandja nadjine. Una ta wo ye wal ngundjo i nane ge, ye kankerne.

8 Ba ye singare embe nayenj, ye embe yenj. Una mor al ye singare ke ye awo, kambono wal yero ge, ye po ngundjo i no, embe yenj. Ba ga mor ge ye agane ambane mor!

9 Ye nakaninj mo? God dumoye wopake kantau yendo al ge, singare ke yenj una er pakna napine. Ye yenekne kandjine kende dje naine. Iwana gaklene wulle pille pla ye waninj una ne, god kende lotu ye awinj una ne, iwana djingdjang ke yenj una ne, kondwe ana yenj mal embe iwa po iwa ta boll embe yenj una ne, iwana djingdjang yenj mal, iwa yenekne kabsinga yenj una ne,

10 kunumb nonj una ne, una wal merke
i nambon dje pille yenj una ne, nu nonj
una ne, una kandjine ambir una ne, una
kandja kende dje wo wal ngundjo i nonj
una, ga porapora mor ge, God dumoye
wopake kantau yendo al, er pakna napine.
11 Ga singare ke yei mal, ye una pende
asa singare ke embe yei. Ba, Iwa Kerman
Jisas Krais kandjiye al, God Murble yembe
yei al ge, God ye was ye awika, ye une
unakiye kaima moi. God nale al ye wambo
naparo, ye kiwa mor.

12 Una pende embe djinj, no singare
porapora yembon ge mapill naparo, we
djinj. Ba na kandja embe djindo, ye singare
pende yene al ge ye wopake namoye. Na
singare porapora yeno, kune yenda we
djino. Ba na djino al ge, wal ke na kantau
ye i menameto woro djinda.
13 Una pende embe djinj, kwamokna ge
kumbene wal, alla kumbene ge kwamokna
wal we djinj ba ege are ta yendaka, God
kwamokna ne, nonekene gaklene soka
aike to pora djinda. Alla, nono gaklene ge
iwana djingdjang gaklene napanda. Nono
God boll aike mopon gaklene panda. Alla
God ge, une nono gaklene al moya.
14 God yene yembe dongall pai al, Iwa
Kerman golo pai ge, i pla woro awi. Alla
une nono i pla worda eri.
15 Krais gakle pakna paro ge nono kerker
dje mormon dje ye nakaninj mo? Krais
gakle kerker paro ge, na ipo kondwe ana
boll moyo mo? Ge man!
16 Una ta po kondwe ana boll moya ge,
soka gaklene taimane panda dje ye nakan-
inj mo? Baibel kandja embe djindo,

Iwana soka gaklene taimane panda we dji
(Stat 2.24)

17 Ba alla una ta Iwa Kerman boll moya ge,
une Iwa Kerman nomane boll aike moya.

18 Iwana djingdjang yenj mal ge, ye seke
pine! Singare ke porapora yero ge, una
yenekne gaklene al beto yenj. Ba alla
iwana djingdjang yenj ge, yenekne gak-
lene al singare ke yenj.
19 Ye gaklene al ge, God Murble numbiye
mal embe yero. God ye awika yene Murble
ye boll moro mal, ye nakaninj mo? Ye
gaklene ge, ye yenekne wal, man.
20 God ye i yem wori ge, une top ker-
manke awo, ye i yem wori. Embe mal
ge, ye gaklene al singare yene ge, ye God
kandjiye kerman panda dje singare embe
yene.

7

Iwana soka bolo i, ami dje mopell mal

1 Asa ye pepa bolo na awi mal ge, na ipon
kandja dje yem wordo. Iwa ta ana nainda
ge, une wopake moya.
2 Ba iwana djingdjang merke yenj ge
pille, iwa yene ana taimane inda. Alla ana
er iwa taimane punda.
3 Iwa ge yene game boll iwana yenj mal
yenda, man we nadjinda. Alla game ge
yene woge boll embe yenda, man we nad-
jinda.
4 Game yene gakle kantau nayendo,
woge kantau yendo. Alla, woge yene gakle
kantau nayendo, game kantau yendo.
5 Iwana soka bolo imbell ge, woge gakle
i game naunda ge, kune nayendo. Alla,
game yene gakle i woge naunda ge, kune
nayendo. Djelldjell namopell. Ba alla
soka ege pende kamang yemboll dje pupill
dal, soka djelldjell mopell kune yenda.
Soka nomane taimane pandaka, ege pende
djelldjell molo kamang yembell. Are
soka erwo taimane bell, ge kune yenda.
Man panda, soka yenekne gaklene kantau
nayeneke, Satan wo kamalne tondaka, kul-
ngamb yagbell.
6 Na kandja embe djindo ge, kandja kin-
dine dongall ta dje ye naundo. Na ye
wopake moye dje pille djindo.
7 Na taimane moro mal, una porapora
embe moye dje na nomana embe paro. Ba
alla God una mor al yenekne wal gorwulle
kayekaye kiwa aundo. Ta ge yene wal djell
ta indaka, ta ge yene wal djell ta indaka,
embe mal inj.
8 Iwana bolo nainj ge ne, ana kangill mor
ge, na kandja embe dje aundo. Na kiwa
moro mal embe, ga bolo naine ge wopake
moye.
9 Ba alla yenekne gaklene kantau yem-
bon dje yene man pandaka, ga bolo ine

mal. Ga po una boll djingdjang yembon dje pille we yene ge, kune nayenda.
10 Iwana bolo inj una mor al, na kandja dongall embe dje ye aundo. Ba na nadjindo, Iwa Kerman dje ye aundo. Game yene woge nakerda.
11 Ba alla game woge keri dal, game kiwa molo panda er iwa gun napunda. Mo, man panda, yene woge moya al alla er yem punda. Alla ana wogane mor ge, ga yenekne gamane nakerne.
12 Ye una pende mor al, na kandja dje aundo ge, nanam djindo, God ta dje naundo. Agane pillgi dji iwa ta moyaka, yene game pillgi nadjinda ba alla, agane boll molo pano dje pi dal, agane ana ge nakerda.
13 Alla ambane pillgi pai ana ta moyaka, yene woge pillgi nadjinda ba alla, woge ge, game boll molo pano dje pi dal, ambane ge woge nakerda.
14 Ge embe mal paro, woge pillgi nadjinda ba game pillgi djinda al ge, soka God nale al wopake mal mopell, ale napanda. Alla game pillgi nadjinda ba woge pillgi djinda al ge, soka God nale al wopake mal mopell, ale napanda. Man pandaka, yenekne wombane God nale al wopake namoye, ba nanemane pillgi djine al ge, wombane God nale al wopake mal moye.
15 Embe mal yene ba alla, woge ta pillgi nadji dal, une game kere er punda ge, kane worbon er punda. Alla, game ta pillgi nadji dal, une woge kere er punda ge, kane worbon er punda. Ni pillgi djinden una mopen ge, ni kaye naparen, iwana bolo imboll dje kandja djipill mal ge, ni boll napanda. Ba God nono una boll arngan yenda mopon dje kandja dje wori pai.
16 Ana ni moren ge, ni ipon yemben al God ni wogan i yem worda mo naworda ge, ni nakanden. Mo, ni iwa moren ge, ni ipon yemben al God ni gaman i yem worda mo naworda ge, ni nakanden.

Una gaklene kelip toi mo natoi ge embe molo pane

17 Asa God ni pille yau toi won kune ge, ni asa mon mal embe molo pamben. Una pillgi djinj una dumo yemyem makai to mor al ge, na kandja embe dje awo wando.
18 Iwa ta gakle kelip toi moyaka God une yau tonda. Tonda poke une moya mal embe molo panda. Asa une gakle kelip toi mal ge molo panda, amblo kun yeno dje nayenda. Iwa ta gakle kelip natoi moyaka God une yau tonda. Tonda poke ge une moya mal embe molo panda. Une po una yene gakle kelip tane dje nayenda.
19 Una gaklene kelip tonj natonj ge wal kerman, man. God lo dje nono aundo mal karkar yembon ge, wal kerman paro.
20 Asa God ni pille yau toi poke ge, ni asa mon mal embe molo pamben.
21 Asa God ni pille yau toi poke ge, ni nukogo una mon mo? Ni ke napupen. Ba alla kondwe ta yendaka, ni kiwa mopen ge, ni kondwe ge al ben.
22 Asa una ta nukogo una ta moi, ba alla God une pille yau tondaka, une God boll kiwa moya, God nale al une nukogo alla nayenda. Yendo mal embe ge, asa una ta kiwa moya, ba alla God une pille yau tondaka, une God nuye kogoye una mal embe moya.
23 God top kerman awi al ye kiwa moi. Ge pille, ye una nune kogone alla nayene.
24 Embe mal ge, asa God ye pille yau toi poke ge, ni asa mon mal embe molo pamben.

Iwana bolo nainj una moi al, Pol kandja dje aundo

25 Ambo mor al ge, na kandja dongall ta naparo. Ba Iwa Kerman na wandill golo awi al ge, una na kandja kaima dje aundo una moro dje kaninj pille, na nanam nomana paro mal dje auno.
26 Ege ipon yero ge, una imb kerman kake mor pille, ye iwana bolo i mo, nai ge, ye ipon mor mal embe molo pane.
27 Ye iwana bolo i dal, ye wogane mo gamane nakerne. Ye iwana bolo nai dal, ye bolo imbon dje nayene.
28 Ba alla, are ye bolo i dal, ye ale napanda. Mo, ambo ta er iwa pi dal, ge ale napanda. Ba na man djindo ge, ye wopake moye dje pille djindo. Ege ipon yero ge, iwana bolo inj ge, imb merke kakne paro.
29 Na kandja ipon djindo ge, me embe paro. Ipon ege yero ge, ola dje pora djinda

yendo. Ye gamane moi dal, ye gamane namoi una mal embe ye wanmoye.

30 Una kimb kallngane yene ge, nayei una mal embe ye wanmoye. Una wopiye ge, wo napi una mal embe wanmoye. Una wal top to ine mal ge, wal i nanoi una mal embe wanmoye.

31 Una wal makimb wal i no wanmoye ge, wal ge pille pla nayei una mal embe yemoye. Una singare embe yene ge, dumo makimb ipon yero ge pora djinda yendo pille, ga singare embe yene mal.

32 Ye makimb al wanmor al ge, ye nomane natane, ye kiwa moye dje pille na djindo. Iwa ta ana nainda ge, une Iwa Kerman yendo mal pille pla yenda, une Iwa Kerman nomane paro mal yeno dje pille moya.

33-34 Ba alla iwa ana inda ge, yene nomane soka panda. Wal makimb wal pille aune, yene game wopake piya mal embe yeno dje pille moya. Ana er iwa napine ge ne, ambo kambono moye ge, ga Iwa Kerman yendo mal pille aune. Yenekne nomane gaklene i Iwa Kerman aumbon dje piye, Iwa Kerman kogoye embe yembon dje yene. Ba alla, ana er iwa pine ana moye ge, wal makimb wal pille pla yene. Ga yenekne wogane wopake piye mal embe yembon dje yene.

35 Na kandja embe dje aundo ge, ye kaye worno dje nayendo. Ye ami dje wopake moye dje pille djindo. Ye singare du dje yeneke, ye nomane taimane pandaka, Iwa Kerman kogo taimane yene dje na djindo.

36 War ambo bolo imbell we djineke, ambo molo kapak toi mal pandaka, war ambo ge pille na singare kune nayeno paro dje kandaka, bolo imbell mal pandaka, une yeno dje pro mal yenda, soka bolo imbell, wambo naparo.

37 Ana ni naimben, kiwa mopen we djine ba, iwa ta yene kiwa moyo dje piya. Yene nomane gle dje pandaka ana nomane napandaka, ana ino dje napiya ge, yene kiwa moya, wambo naparo.

38 Embe mal paro pille, war ambo boll bolo inda ge, une wopake yenda. Ba alla une ambo boll bolo nainda ge, une wopake kaima yenda.

39 Ana woge boll molo pambell. Ba woge goi dal, ana ge kiwa moya. Une er iwa gun ta puno dje pi dal, une er punda mal. Ba iwa gun ta pi dal, une Iwa Kerman boll pillgi djinda iwa moya.

40 Embe moya ba na nomana embe mal paro. Ana ge kiwa molo punda ge, une wopake moya. Alla na kandja embe djindo ge, na God Murble boll moro dje kando.

8

Una wal to gale ipo god kende moro al opa awinj mal Pol kandja djindo

1 Ipon na kandja dje ye aundo ge, una wal mindjiye gale ipo god kende moro al opa ye awinj mal kandja dje ye aundo. Una pende kandja embe djine, nono porapora mormon ge, nomane paro we djine. Ge kandja kaima djine. Ba alla nono kandja embe djipin dal, nonekene kandjine amblo pla worbon dje pille djimbon. Ba ge man, nono una boll kanwopake ye, singare embe yembon ge, ga aglo gi dje molo, pillgi panda moye. 2 Una ta kandja embe djinda, na wal merke pro we djinda ba alla, une wal merke napiya.

3 Ba alla una ta God kanwopake yenda ge, God iwa ge pille kane yenda.

4 Embe mal paro pille kandja namba we djimbon? Una wal to gale ipo god kende moro al opa ye aune ge, nono wal mindjiye ge nambon mo nanambon? Nono kanmon, god kende mor ge, wal kaima namor. God taimane moro, god merke namor.

5 Una pende embe djinj, god merke morka, Iwa Kerman merke morka yenj we djinj. Kupill al morka, makimb al morka embe yenj we djinj.

6 Ba nono kanmon, god merke namor, God taimane moro. Une ge nono Nane moro, une wal porapora beke yei una moro, alla nono mormon ge, nonekene pille wannamormon, nono God pille wanmormon. Alla Iwa Kerman merke namor, taimane moro. Ge Iwa Kerman Jisas Krais. Krais agle al God wal porapora beke yei, alla Krais agle al nono gun mormon.

7 Ba na kandja ipon manda djindo ge, una pillgi djinj una pende kanpol natonj. Asa god kende moro dje pi mal, ga nomane

embe pamoro. Una wal mindjiye ipo god kende mor al awo pagle, are ipo maket pagirka, pillgi djinj una po top to i nonj. Nonj ge, ga kumbene ke yendaka, nonmon ge kune nayendo dje kaninj.

8 Kwa nambon panda God ye ye kune yenj we dje kando dje pupon ba ge man. Nanambon panda, God ye ye kune yenj we dje kando dje pupon ba ge man. Kwa nambon mo nanambon ge God ye wopake yenj we nadjinda, une nomane ge al naparo.

9 Ye wal porapora nane kune yendo ba, ye kanpol to molo nane. Man panda, ye wal mindjiye ge naneke, pillgi dongall nadjinj una kanneke nomane ke yendaka, kulngamb yagne.

10 God kende lotu numb yero al ni numog po mindjiye namben ge, wambo naparo dje kanben ba, ni agan ta pillgi dongall nadjindo una ta wo kanda. Mindjiye ge nanambon we dje kanda ba, ni nonden al ge une aike po noi dal, yene nomane ke yenda.

11 Na wal merke pille kane yendo we dje pren ba, agan ta pillgi dongall nadjindo una, Krais iwa ge pille goi ba, ni wal merke pille kane yenden al ge, agan nomane ye ke yenden.

12 Pillgi dongall nadjinj una wal mindjiye nambon kune nayendo we dje kaninj ba, ni nonden al ge, ga kane po embe naneke, nomane ke yenda ge, ni singare ke ye kambono aunden. Alla yenden al ge, ni singare ke ye Krais aunden.

13 Na mindjiye nanaka, agana pillgi dongall nadjindo una kane, yene nomane ke yenda ge, na mindjiye ge kaima nanano. Iwa ge kulngamb yage djinda dje pille na wal mindjiye nano molo po goyo.

9

Pol aposel kogo ye wane una top nawi mal, une wo pi

1 Na kiwa moro ba ye na kaye paro dje pir mo? Na aposel moro ba ye na aposel namoro dje pir mo? Na Iwa Kerman Jisas kanill moro ba ye na nakanill moro dje pir mo? Na kandja djillka ye pillgi dji ba ye una djell ta wo djimaka no pillgi djipin dje ye pir mo?

2 Una djell ta na aposel kaima namoro dje kanne ba ye kaninj, na aposel kaima moro. Ye pillgi djinj al ge, una kaninj, na Iwa Kerman aposelye moro.

3 Una pende na aposel kaima namoro we djinj ba na kandja embe djindo, ye pillgi dji al ge, na aposel moro we djindo.

4 No aposel kogo yenmon al, ye no kwamokna gale auneke nambon ge kune nayendo dje ye pir mo?

5 No pillgi pai ana bolo i kogo aike wanmopon kune nayendo dje ye pir mo? Pita ne, aposel djell kambono ne, Iwa Kerman age kambono embe yenj ba no embe yembon kune nayendo dje ye pir mo?

6 No Barnabas boll kogo ye pagle, kwa top to i nopill ba, ga aposel kambono kwa kiwa nane ge kune yendo dje ye pir mo?

7 Ami una yenekne kwaine moknane dulo po i no napar. Una po mau to yaye ge, yenekne wallko nane. Una po kogsipsip kantau yene ge, yenekne sipsip amye nane.

8 Na kandja embe djindo ge, makimb una kandja djinj mal djindo dje ye pir mo? Ge man, Mosis kandja lo bolo pagi mal ge, kandja taimane paro.

9 Mosis kandja lo bolo pagi ge, embe djindo,

Kogkau wal wit tandwane iworno dje kogo
embe yemolo, megiye pende i noi
dal, ye man we nadjine we dji *(Lo 25.4)*

God kandja embe djindo ge, une kogkau pille djindo mo? 10 Mo une nono pille djindo dje ye pir mo? Ge wale, une nono pille djindo. Una ta kogo to, makimb wallkda una ne, are kwa wallkda una moya ge, soka kogo aike ye, kwa taimane namboll dje pille yenmell.

11 Embe mal ge, asa no ye moi al wo kupill al wal umbiye mal embe yapin. Ba ipon ye no makimb wal kwamokna ne, konkunom i nawinj ge, kune yendo mo?

12 Una djell ye moi al wo kandja mambine dje awi, ye ga wal iwo awi mal embe, ye no kaima aune mal paro. Djipinka kune yeika ba no ta nadjipin. Djipinka, Krais kandjiyebe wopake ye pillgi nadjimaka, ge kune

nayeika. Ye pillgi djine dje pille yepin, imb urup no boll wonda ba no napupin, ye aglo gi djine dje yepin.
13 Ye nakaninj mo? God lotu numb kerman kogo yenj una mor ge, ga kwamokna numog yero ge i nonj. Pi una alta al kogo yenj una mor ge, wal mindjiye gale opa ye awinj al ge, kambono pende i nonj.
14 Yenj mal embe ge, God kandja embe dji, una Jisas kandjiyebe wopake dje una aune ge, ga pille inj una mor ge wal auneke, kambono i nane we dji.
15 Me embe pai al ge, na ye mor al wal ino kune yendo, ba na kandja ge nadjindo. Na ipon pepa bolo ye aundo ge, ye na wal aune dje pille na nadjindo. Na kandja mambine kiwa dje una aundo ge, na wopille aundo. Alla una na kond tugo aune ge ke kaima piyo.
16 Na Jisas kandjiyebe wopake dje awo wando ge, nanam kandjina amblo pla worno kune nayendo. God yene dje wori woll pille, na kandja dje una auno mal. Man panda, na imb ino mal paro.
17 Nanam nomana paro mal pille Jisas kandjiyebe wopake dje auno ge, na top ta ino. Ba alla God na dje worda na po Jisas kandjiyebe wopake dje auno ge, une na kogo aundo mal yeno.
18 Yell dal, na top namba mal ino? Ge na top embe mal ino. Na Jisas kandjiyebe wopake kiwa dje una awo, ga na wal aune mal ge na nadjino, na kiwa moyo mal, na top embe ge ino.

Pol una porapora moi al po yenekne nukogo yei

19 Una na kaye to naworinj, na kiwa moro ba, una merke pillgi djine dje pille, na una porapora mor al po yenekne nune kogone mal embe yendo.
20 Juda una pillgi djine dje pille, na Juda una mor al po Juda una yenj mal embe yendo. Mosis kandja lo bolo pagi mal na menameto namoro ba alla, menameto mor una ge, ga pillgi djine dje pille, na kandja lo menameto mor una yenj mal embe yendo.
21 Na epil djell una pillgi djine dje pille, Mosis lo kambono boll nayero mal ge, na embe ye wando. Ba alla, Mosis lo bolo pagi mal na to nawordo, man. Na Krais kandja lo dje awi mal karkar yendo.
22 Una pillgi dongall nadjinj una, ge pillgi djine dje pille na kambono yenj mal embe yendo. Una porapora mor al, na ga yenj mal embe yeno dje yendo. Na kondwe porapora to una ge God i yem worda dje yendo.
23 Na kogo porapora embe yendo ge, Jisas kandjiyebe wai djinda dje pille yendo. Na Jisas kandjiyebe wopake pillgi dje embe wando al, God wal wopake i aundo ge, na i wando.

Una resis ye prais inj mal embe yembon

24 Ye kaninj, una resis yene ge, ga porapora prais naine, una taimanta inda. Iwa taimane inda mal ge, ye kogo embe ye top imbon dje yene.
25 Una resis yene una, duwe yemolo resis yene. Una ta yembe ye prais inda ba wal inda ge gorowill golo er kal punda. Ba alla nono top imbon ge, gorowill nagoya, gun eri ye pamoya.
26 Embe pille, na muk dje resis yendo ge, na du dje pundo, kond aulaul napundo. Na una boll aglena tondo ge, aglena buko dje kiwa natondo, man.
27 Nanam gaklena yero mal yenda dje pille, na duwe yembe yendo. Man panda, na una boll Jisas kandjiyebe wopake dje auno ba alla are na nanam top ta naino ge, kune nayenda.

10

Juda una gollne singare ke yei mal nono ye djimbon

1 Agana ambana kambono, ye pille kune yene dje na kandja djindo. Iwa Mosis moi poke ge, nono gollne kambono molmaka, God kam kupa ta dje worika, wo no gollne kondwe pine mal ombine dje awi. Awika ga po molo nu retsi to pruk dje er konato orko pi (Kisim Bek 14). 2 Retsi pi ge ne, kam kupa kani al ge, ga nu pai mal embe yei. Alla nu pai al ge, ga Mosis epilye moi.
3 Ga porapora kwa noi ge God Murble awika noi.
4 Alla nu noi ge God Murble awi ku al woika ga noi. Kaima, nu woi al ku ge, ga boll aike wani. Alla, ku ge yene Krais moi.

5 Embe pai ba, merke singare ke yemaka,
God ke pille toika, dumo wapra yei al ga
golo ne to moi.
6 Nono gollne wal noip dje, imbon dje
pille pla yei mal ge, wal su mal embe
yewori paro. Nono embe nayembon.
7 Kambono god kende boll lotu ye awi
mal, ye embe nayene! Baibel kandja embe
bolo wori paro,

Kambono ami dje molo kwa no nu no kere,
are aglo po god kende pille pla ye
awo singare ke yei we dji *(Kisim Bek
32.6)*

8 Kambono djingdjang ke embe yei mal ge,
nono nayembon. God toika, ga 23,000 goi.
9 Ga God nono tonda mo natonda ne dje
singare yei mal embe nayembon. Are no-
maga ke wo tomaka, pende goi.
10 Alla pende God boll tawa djimaka tau
agelo tondo una ge wo ga togoi. Embe yei
pille nono embe nayembon.
11 Makimb pora djino dje yenda poke
nono mormon pille, nono gollne kambono
yei mal embe nono kanpol to mopon dje
une Baibel al bolo wori paro.
12 Embe yei pille, na aglo gi djino dje una
ta embe pi dal, une kanpol tonda. Une yage
djino dje pille kanpol tonda.
13 Satan ye kamalne tondo ge une ye
taimane mor mal pille kamalne natondo.
Una porapora kamalne tondo mal une ye
boll kamalne tondo. Tonda ba God kandja
dji mal kaima yenda. Ye kapak to yago
djine dje pille man djinda. Une ye kond
to aundaka ye aglo gi dje moye, kulngamb
nayagne.

Nono Godne ne, god kende aike lotu ye naumbon

14 Unakna wopake kambono, God embe
yenda pille, una god kende lotu ye awinj
mal ge, kere seke pine.
15 Ye nomane paro. Na kandja djindo ge,
ye omuk to piye kune yenda.
16 Nono kap wain no, God wopake we dje
aunmon kap nonmon ge, Krais meyamiye
nono i taimane nawordo mo? Nono
bret tuklo nonmon ge, Krais gakle nono i
taimane nawordo mo?
17 Nono bret nonmon ge, bret taimane
ge nonmon. Nonmon al ge, nono gaklene
taimane mal embe paro.
18 Juda una singare ye waninj ge ye kan-
inj. Ga alta al wal togolo gale opa ye aw-
inj ge, mindjiye pende i nonj al ge, ga i
taimane wordo.
19 Ga god kende bekinj ge wal kaima yero
we djino mo? Mo, opa gale iwo god kende
awinj ge singare pai mal yenj we djino mo?
20 Ge man! Na kandja embe djindo, orko
una po alta al wal opa ye awinj ge, God pille
opa ye nawinj, ga kum ke pille opa ye awinj
we djindo. Alla kambono kum ke lotu ye
awinj mal ge, ye po embe ye djine dje na
nomana embe paro.
21 Ye Iwa Kerman ne, kum ke boll aike
kap wain taimane nane ge kune nayenda.
Ye Iwa Kerman ne, kum ke boll aike bo al
kwa taimane nane ge kune nayenda.
22 God nono elle kumbso aunda dje
nayembon. Nono yembene paro ge,
yemolo God yembe paro mal kamblo
aunda mo?

God nale al wal mindjiye nambon wambo naparo

23 Wal porapora yembon ge wambo na-
paro, yembon we djinj ba, wal pende nono
ye wopake ye naunda. Wal porapora yem-
bon ge wambo naparo, yembon we djinj
ba, wal pende yewordaka nono Krais boll
aglo gi nadjimbon.
24 Nono singare yembon ge, nonekene
wopake mopon dje nayembon, man. Nono
una djell ta wopake moye dje yembon.
25 Wal mindjiye iwo maket ta pagiye ge,
ye nane wambo naparo. Ye nomane to,
mindjiye nambon wambo paro mo man
da? dje ye napiye.
26 Nono kanmon,

Dumo makimb yero ge ne, wal porapora
pakna paro ge, Iwa Kerman wal ne
moro we dji *(Buk Song 24.1)*

27 Alla, Jisas boll pillgi nadinj una kwa aike
nambon we djineke, ye kambono numbine
al bon dje piye ge, ye pine kune yenda. Kwa
gale aune mal ye kiwa nane, ye nambon
kune yendo mo man ne? dje ye nomane to
napiye.

28 Ba alla, una ta ye moye al kandja embe djinda, mindjiye nonmon ge, una ipo god kende moi al opa ye awi mindjiye we dji dal, ye nanane. Una nalene al ne, iwa ge nale al, ye wambo pa djinda dje pille, nanane.
29 Na kandja embe djindo ge, ye nane wambo panda dje pille na nadjindo, man. Na djindo ge, ye naneke, iwa ge nale al ye wambo pa djinda dje pille, na kandja ge djindo. Na wal nano ba iwa ge mapill paro we djindo ge namba yei pille na kantau yenda?
30 Na God pille wopake we dje awo kere kwa nano. Una kane, ni kwa nonden ge, wambo paro we djine ge kune nayenda.
31 Embe yenda pille, ye kwamokna nane mo, ye nu ta nane mo, ye singare ta yene ge, ye God kandjiye kerman panda dje yene.
32 Ye singare ta yene ge, ye Juda una ne, epil djell una ne, pillgi djinj una porapora pille, ga kanke ye djine dje pille singare embe yene.
33 Ye singare embe yene we dje na kandja embe djindo ge, na embe ye una porapora kanwopake piye dje yendo. Nanam wopake moyo dje nayendo, una porapora wopake moye dje yendo. Embe yendo ge, God kambono i yem worda dje na embe yendo.

11

1 Krais singare yei mal na embe yendo pille, na singare yendo mal ye embe yene.

Ana yenekne ngambalne to bi djine mal

2 Ege ege ye na we dje pir ge ne, asa na kandja dje ye awill mal, ye karkar yenj ge, na wopake pro.
3 Ba na kandja ta ye piye dje pille djindo. Iwa mor ge, yenekne ngambalne ge Krais moro. Alla ana ngambalne ge yenekne wogane mor. Alla Krais ngambale ge, God moro.
4 Una makai to lotu yene al, iwa ta yene ngambale to bi dje, kamang yenda ge une Krais ye ke ye aunda. Une ngambale to bi dje kandja propet dje awi dal, une para Krais ye ke ye aunda.
5 Alla, ana ta yene ngambale to bi nadjinda ba kamang yenda mo, kandja propet ta dji dal, une woge ye ke ye aunda. Une ngambale to bi nadjinda ge, ana ngambalne ene bale iworinj mal embe ngandjill panda moya.
6 Ana ge ngambale to bi nadjinda ge, yene ngambale ene kelip to woro kerda. Ba alla, ana ngambalne ene kelip to worne mo, bale i worne ge, ngandjill goye. Ga ngandjill golo djine dje ngambalne to bi djine.
7 Iwa mor ge, God moro mal ne, yene kandjiye kerman paro mal, ga su mal mor pille, una makai to lotu yene al, iwa ngambalne to bi nadjine. Ba ana mor ge, iwa kandjine kerman paro mal ge, su mal mor.
8 God ana gakle ta i, iwa nabeki, man. God iwa gakle ta i, ana beke yei.
9 God ana pille iwa nabeki, man. God iwa pille ana beki.
10 Embe yei pille, ana ngambalne to bi djine. Ga menameto morka, tau agelo molo kaninj pille ga ngambalne to bi djine.
11 Ba alla Iwa Kerman boll mormon al, iwa yene namoya ana boll aike mopell. Alla ana yene namoya iwa boll aike mopell. Iwa ana amblo pille dje auneke, ana iwa amblo pille dje auneke, embe yembon.
12 Yembon me ge embe paro, God iwa gakle ta i pagle ana beke yei mal embe, ipon ana yemolo iwa kur. Alla wal porapora paro ge, God wal me moro.
13 Ye yenekne djine, ye makai to lotu yenj al, ana ta molo yene ngambale to bi nadjinda ba kiwa molo kamang ye God aunda ge, kune yendo mo man?
14 Iwana mor mal nono kanmon ba ye nakaninj? Iwa ta ngambale ene momo moya ge, kune nayenda, una ke kanne.
15 Ba alla ana ta ngambale ene momo worda moya ge ekin wopake dal paro. Ekin wopake dal paro ge, God awi une ngambale kau wopake paro.
16 Pai ba una na boll kandja ge pille nonga djimbon dje yene ge, na kandja embe djindo, no singare ta naparo. Alla, pillgi pai una mambine mambine mor al ge ga para singare ta naparo.

Korin una bret ne wain noi ge, ale pai

17 Na ipon kandja manda djindo ge, na ye wopake we dje naundo. Ye makai tonj

poke ge, ye singare wopake nayenj, ye singare ke yenj.
18 Una dji pill, ye makai tonj poke, ye nonga dje bill djelldjell tonj. Alla una kandja embe dji ge, kandja kembis ta kaima panda paro dje na pro.
19 Ba alla ye bill djelldjell to nonga dje yei dal, yem ge kandja pai mal djinj dje kane, yem ge man dje kanbon paro.
20 Embe pille, ye makai to molo, kwamokna aike nambon dje yenj ge, ye Iwa Kerman bretye nambon we djinj ba kune nayendo.
21 Ye yenekne kwaine moknane nambon dje yenj. Pende tau naye, yenekne kwaine ola dje nonjka, pende koll gorka, pende nu merke no dall yenjka embe yenj.
22 Ge namba yei? Ye yenekne kwa ne, nu nane numb nayero mo? Ye pillgi djinj una bakalo aumbon dje yenj mo? Ye una wal kannanonj ge, bakalo aumbon dje yenj mo? Na kandja namba we djino? Na ye wopake yenj we djino mo? Ge man! Ye ke yenj.

Jisas bret wain i kogoye una awi
(Matyu 26.26-29 ne, Mak 14.22-25 ne, Luk 22.14-20)

23 Na ipon manda kandja dje ye aundo ge, Iwa Kerman na kandja dje awi mal, ye dje aundo. Kundayem una aglene al aumbon dje yei poke ge, Iwa Kerman Jisas bret ta i,
24 God wopake we dje awo, tuklo awo embe dji, ge na gaklena, na ye pille aundo. Ye embe nane ge, ye na we dje pille nane we dji. 25 Yei mal embe, ga kwa no kermaka, Jisas kap wain ta i embe dji, kap wain me ge embe, God kandja gun ta dje gopa toi mal ge, na meyamna tulu djindaka, kaima panda we dji. Ye embe nane ge, ye na we dje pille nane we dji.
26 Jisas kandja embe dji ge, une nono ombine dje awi. Ye bret ne, wain nonj al ge, Iwa Kerman goi mal ye ombine dje pene woro awinj, ye embe ye no pa pineke are une yem wonda.

Bret ne wain nambon ge, nono nomane wopake panda nambon, kiwa nanambon

27 Embe yei pille, ye nomane kune napandaka ye Iwa Kerman bret ne wain noi dal, ye Iwa Kerman gakle ne, meyamiye ye ke ye aune.
28 Ye embe yene mal pai pille, asamoll ye nomane to kune ye pagle bret ne wain nane.
29 Ye Iwa Kerman gakle kane kune naye, bret ne wain kiwa noi dal, ye wambo pandaka, God ye tonda dje pille yenj.
30 Ye embe yenj pille, ye mor al una merke yembene naparo, ye ke tondo, alla una pende gor.
31 Ba alla asamoll nonekene nomane al omuk to pagle are bret ne wain nambon ge, nono wambo napanda.
32 Ba alla God nono wambo paro ge kane imb aundo poke, une nono amblo du dje aundo, makimb una tonda poke une nono natano dje pille yendo.
33 God embe yenda pille, agana ambana kambono, ye bret ne wain nambon dje pille makai to moye ge, ye tau yene, una wo kerneke ye nane.
34 Ye koll kerman tondaka, una wone dje kui yembon dje nayene ge, ye numb al molo kwa nane. Man panda, ye makai to molo kwa naneke, wambo panda.

Pi ye kandja ta panda ge, na ye mor al wonaka, kandja ge djimbon.

12

God Murble nono wal wopake aundo mal

1 Agana ambana kambono, God Murble nono wal wopake aundo mal, ye pille kune yene dje pille na ipon kandja dje ye aundo.
2 Ye kaninj, asa ye orko to moi poke, wal ta wo ye ipo god kende lotu yenj al worika, ye lotu ye awi ba god kende moi ge olup nayei, gun namoi.
3 Ye embe yei pille, God wal dje wordo mal, na ye kanpol tane dje pille djindo. God Murble una boll moi dal, una ge mangal to Jisas aune kondwe nayenda. Alla, God Murble una boll namoi dal, ga Jisas Iwa Kerman moro we djine kondwe nayenda.
4 God Murble wal kayekaye aundo ba God Murble kayekaye namor, God Murble taimane moro.
5 Alla, una kogo kayekaye ye Iwa Kerman aune ba, Iwa Kerman kayekaye ta namor, Iwa Kerman taimane moro.

6 Una God taimane pille kogo kayekaye
yene kune yenda, ba God taimane aundo
mal pille kogo yene.
7 Nono pillgi djipin una taimantaiman
dje mormon ge, God Murble nono wopake
mopon dje pille wal wopake aundo.
8 God Murble una pende wal wopake
aunda, una ge nomane wopake pandaka,
kandja dje una aune. Alla una pende
God Murble wal wopake aundaka, una ge
nomane kerman pandaka kandja dje una
aune.
9 Alla una pende moye al wal wopake
aundaka, una ge pillgi dongall djine. Una
pende moye al wal wopake aundaka, una
ge po ke panda una moye al ye wopake ye
auneke, kiwa moye.
10 Una pende moye al wal wopake aun-
daka ga po kogo dongall yene. Una pende
moye al wal wopake aundaka, una ge
po propet kandja djinj mal, God kandjiye
dje una aune. Una pende moye al wal
wopake aundaka, una ge wal pille kune
yene, una God Murble boll kandja djinj mo,
yenekne nomane boll kandja djinj ge, una
ge kane kune yene. Una pende moye al
wal wopake aundaka, una tokples djell ta
djinj mal embe dje aune. Alla una kandja
embe djine ge, God Murble wal wopake
aundaka, una pende pille kune ye, kandja
kep ye una aune.
11 Wal wopake aundo ge, God Murble
taimane ge aundo. Yene nomane taimane
paro mal pille una taimantaiman dje mor
al wal wopake aundo.

Iwa Kerman gakle kerker paro ge nono mormon

12 Una gaklene al kakene aglene merke
paro ba, gaklene taimane paro. Paro mal,
Krais gakle embe paro.
13 God Murble nono porapora i nu pagle
awika, nono Iwa Kerman gakle taimane
mal embe mormon. Juda una morka,
pende epil djell una morka, una pende ge
una boll kaye pa nukogo yenjka, una pende
nukogo nayenjka, embe djelldjell mopin
ba nono ipin ge God Murble taimane ge
ipin.
14 Nono kanmon, una gaklene paro ge
taimane paro, kakene aglene ge merke
paro ba una gaklene ge taimane paro.
15 Kakene ge kandja embe djinda, aglene
paro mal ge na embe namoro pille, na
gaklene al pakna namoyo we djinda. Une
kandja embe djinda ba ge kune nayenda.
Une gaklene al paknato moro.
16 Kamalne ge kandja embe djinda, na-
lene paro mal ge na embe namoro pille, na
gaklene al pakna namoyo we djinda. Une
kandja embe djinda ba ge kune nayenda.
Une gaklene al pakna moro.
17 Gaklene porapora nalene kulo pi dal,
kandja namba mal piye? Gaklene pora-
pora kamalne kulo pi dal, mirang namba
mal piye?
18 Man, kune nayenda. Kakene aglene
porapora gaklene al paro ge, God dji mal
paro.
19 Kakene taimane yene moya, mo ag-
lene taimane yene moya ge, ge gaklene
kaima man.
20 Gaklene taimane paro we djinmon ba,
kakene aglene merke paro.
21 Nalene soka kandja embe djimbell,
ye aglene soka kogone ta naparo, er pise!
djimbell ba kune nayenda. Alla, ngam-
balne kandja embe djinda, ye kakene soka
kogone ta naparo, er pise! djinda ba kune
nayenda.
22 Man, kakene aglene merke ge, pende
yembene naparo, kogo nayenj dje kanmon
ba, yenekne kogone kerman paro.
23 Pende kanwopake nakanmon ba kan-
tau wopake yenmon. Pende kane ngandjill
gormon ba, nono konkunom woro to bi
dongall djinmon.
24 Pende embe nayenmon. Ba God una
gaklene beke yei ge une taimane beki. Alla,
una kakene aglene kanwopake nayenj al
ge, une pille pla yendo.
25 God embe yendo pille, kakene aglene
djelldjell namor. Ta yemolo ta kantau yen-
daka ta yemolo ta kantau yenda. Embe
yemolo yenekne kantau wopake ye kune
yenj.
26 Kakene aglene taimanta imb kakda ge,
ga porapora imb kakne. Taimanta kand-
jiye kerman inda ge, ga porapora une boll
wopiye.
27 Ye porapora mor ge, ye Krais gakle
mor. Alla ye taimantaiman dje mor ge, une
kake agle mal embe molo kogo yenj.

28 Krais gakle al mormon ge, God dje
wori, nono yene kogoye yenmon. Namba
1 une dje wori una ge, aposel mor. Namba
2 ge dje wori una propet mor. Namba 3
ge dje wori una beke awinj una mor. Alla
pende ge dje wori una kogo dongall yenj
una mor, pende dje wori ge una ke to parka
una wo i gun worinj una mor, pende dje
wori ge una pak to una awinj una mor,
pende dje wori ge una boll kantau yenj una
mor, pende dje wori ge una tokples djell ta
djinj una mor.
29 Ye porapora mor ge, aposel namor.
Ye porapora propet namor. Ye porapora
beke awinj una namor. Ye porapora kogo
dongall yenj una namor,
30 una ke to parka ye po porapora i gun
woro awinj una namor. Porapora una
tokples djell ta nadjinj, mo ta djine ge ye
porapora kandja kep yene kune nayendo.
31 Man, God Murble wal wekle pundo
wal aundo ge, ye embe imbon dje pille pla
yene. Ba alla ipon wal wopake uro kaima
paro mal ge na ye djina piye.

13

Nono una kanwopake yembon mambine

1 Na una kandjine kayekaye djino, mo
na tau agelo kandja djinj mal embe djino
ba alla, na una boll kanwopake nayeno ge,
na iko bine mal to guno kiwa djino, mo
na belle mal embe kallngane kiwa yenaka
una kamalne boya.
2 Na kandja propet djinj mal embe djino.
Wal seke paro ge na pille kune yeno. Na
wal porapora pille kune yeno. Na pillgi
kerman pandaka, na kamkimb djinaka
kaima po er punda. Na wal embe ye kune
yeno ba alla na una boll kanwopake nayell
dal, na una kiwa dal moyo.
3 Nanam wal porapora yero ge ipo una
kannanonj una moye al auno. Nanam gak-
lena ipo opa aunaka una gale sege yene.
Na wal embe yeno ba alla na una boll
kanwopake nayell dal, wal yeno ge kokas
kulo yeno.
4 Iwa ta una boll kanwopake yenda ge,
une embe mal moya. Une kumbe ke ola
dje nainda, une kiye dje moya. Une una
boll wopake ye aundaka, una wal merke
moya ba une kanke nayenda. Une penang
nayenda, yene kandjiye amblo pla na-
worda. 5 Une kandja napille geke bolo
nayenda, na we dje pille kane nayenda.
Una wo ye ke ye aune ba, une ola dje elle
kumbso nawo, napille moya.
6 Singare ke paro mal une wopake
napiya, ba alla singare du dje paro ge, une
wopake piya.
7 Wal imb panda ba une seke napunda.
Une pillgi dje molo, God na kaima aunda
dje kanmoya. Wal ke porapora une boll
wonda ba une aglo gi dje moya.
8 Nono una boll kanwopake ye aunmon
singare embe ge, pora nadjinda, pamoya.
Ba una kandja propet djinj mal, ge pora
djinda. Alla una kandjine kayekaye djinj
ge, pora djinda. Pi una nomane al wal ker-
man kerman piye ge, pora djinda, namoya.
9 Namoya we djindo ge, me embe mal
paro. Nono nomane al wal kerman pirmon
ge, tuge yem ge pirmon, boll boll napir-
mon. Kandja propet dje aunmon ge tuge
yem ge djinmon, tuge yem ge napirmon.
10 Ba alla ege pora djinda poke ge, nono
wal tuge yem pirmon ge, aike pora djinda.
11 Ge embe mal paro. Na womba moll
kune ge, na womba djinj mal embe djill.
Womba pille yei mal na embe yell. Ba alla
are na iwa kerman mal moll kune ge, na
womba molo yell mal ge alla kerill.
12 Ipon ge, nono God kane kune nayen-
mon. Glas ke yenda al, nonekene gumane
djillakene al kanmon ba emill dal yendo.
Embe mal kane kune nayenmon, ba are
ege ta yenda kune ge, nono God gume djil-
lake kane kune yembon. God nono kane
kune yendo mal embe, nono une kane
kune yembon.
13 Alla ipon, wal sokara paro, pora nad-
jinda. Ta nono pillgi djinmon mal ge, ta
God kaima yenda dje pille tau mormon
mal ge, pi ta nono una boll kanwopake ye
aunmon mal ge. Wal sokara paro ge, ta ge
er wekle kaima pundo. Ge nono una boll
kanwopake ye aumbon.

14

God Murble wal wopake aundaka, una propet djinj mal embe dje, tokples djell ta dje

embe yene

1 Ye una boll kanwopake yene ge, yembe
yene. God Murble wal wopake aundo ge ye
imbon dje yembe ye ine. Une wal aundaka
ye wal taimanta er wekle pundo wal, pille
imbon dje yene. Ge una propet kandja
djinj mal ye God kandjiye dje orko woro
una aune, ye embe imbon dje yene.
2 Una tokples djell ta mal djinj ge God boll
kandja djinj, una boll kandja nadjinj. Una
kandja embe djinj ge, God Murble boll aike
molo kandja seke paro ge djinj una pille ine
naparo.
3 Ba alla una propet kandja djinj mal
ge, God kandjiye dje orko woro una aw-
inj. Ga kandja wopake mal djineke, una
wopake piyeke kumbene arngan yendaka,
Iwa Kerman kandjiye al aglo gi dje moye.
4 Una propet kandja djinj mal djindo una
ge, une pillgi pai una porapora aglo gi djine
dje yendo. Ba una ta tokples djell ta mal
djindo ge, yene taimane molo Iwa Kerman
kandjiye al aglo gi djino dje yendo.
5 Ye porapora tokples djell ta djine ge na
wopake piyo, ba ye una propet kandja dje
orko worinj mal embe yene ge, na wopake
kaima piyo. Ye mor al una ta molo, tok-
ples djell ta djindaka, age ta kandja kep
ye aundaka, una porapora pille kune yene.
Kandja kep ye aunda una ta namoya ge,
tokples djell ta djine ge kune nayendo. Una
kandja kep ye aunda una ta namoi dal,
una propet kandja dje orko worinj mal,
embe djine ge, kogo wekle mal embe yene.
Tokples djell ta djine ge, kogo are mal embe
yene.
6 Agana ambana kambono, ye Jisas boll
aglo gi djine ba, na wo tokples djell ta
djinaka, ye pillpol nato moye ge, ye aglo
gi djine naparo. Ba alla na ye moye al wo
kandja seke dje pene woro, God nomane
paro mal dje orko woro, una propet kandja
djinj mal embe dje, kandja ta ye beke auno
ge, ye Jisas boll aglo gi djine kune yendo.
7 Gita ne pupnume tambon ge, soka ge
gun namormell ba, gita paro mal namblo,
pupnume paro mal nato, kiwa to pla kal
yembon ge, una megiye napiye.
8 Alla ami una ta biugel to kune nayenda
ge, ami una wal amblokun yemolo po
kunda nayene.
9 Yenj mal embe ye una moye al kandja
megiye boll nadji dal, una namba mal pille
ine? Ge man, ye kandja djine ge kopo mage
i er punda.
10 Dumo makimb porapora yero al una
yenekne kandjine paro mal dje mor, alla
kandja djinj mal yenekne pille kune yenj.
11 Ba alla ga kandja djineke na pille
naino ge, ga una gulke mal embe moyeke
na una gulke mal embe moyaka yembon.
12 Embe yei pille, ye God Murble wal
wopake aunda imbon dje yene ge, ye Krais
unakiye aglo gi djine dje pille yene.
13 Me ge pai pille, una ta tokples djell ta
djinda ge, yene kamang ye God aunda. Une
kandja dje pene woro aundaka una piye.
14 Pir mo? Na tokples djell ta djino dje pill
dal, na nanam kumbena al kamang yeno,
na nomana ge kiwa yenda.
15 Embe panda ge na namba yeno? Na
soka aike yeno. Na kamang yeno ge, na
kumbena al dje, nomana al dje embe yeno.
Na gollang djino ge, na kumbena al dje,
nomana al dje embe yeno.
16 Man panda, ni kumben al God wopake
we dje aumben ba, agan ge napiya. Ni
kamang ye kere amen we djimben ba agan
napille moya, une ni boll aike amen djinda
naparo.
17 Ni God wopake we dje aumben ge ni
wopake yenden, ba ni agan yake pla na-
pundo.
18 Ye una tokples djell ta dje yenj mal na
embe nayendo, na merke yendo. Yendo ge
na wopake we dje God aundo.
19 Jisas unakiye makai taneke na pakna
po tokples djell ta 10,000 dje aunaka, una
pille nai dal, ge kune nayenda. Ba alla, na
po kandja megiye 5 pela dje beke aunaka,
una pille kune yene ge na wo piyo.
20 Agana ambana kambono, una tokples
djell ta djine ge ye womba nomane paro
mal embe napanda, ye iwana dongall molo
yake pla pine. Una singare ke kayekaye
yene ba, womba singare ke paro nakaninj
mal ye embe moye.
21 God lo dje awi al, kandja embe mal
paro,

Iwa Kerman kandja embe dji, nanam un-
akna moye al kandja dje auno. Na

> una djell ta dje wornaka, ga po yenekne kandjine djine ba, nanam unakna pillpol nato molo, na pille mop aune we dje Iwa Kerman embe dji *(Aisaia 28.11)*

22 Embe dji pille, una propet djinj mal embe djine ge, God pillgi pai una piye dje yene. Una orko una piye dje nayene, man. Ba alla, una tokples djell ta djine ge, God yene yembe pai mal ombine dje aune kanbon. Pillgi pai una piye dje nayene. Una orko una piye dje pille yene.

23 Embe yene ba, ye Jisas pillgi djinj una makai to molo, una tokples djell ta djine ge, una orko una er numog wo kani dal, ga kandja embe djine, kambono kandja dall kandja dje mor we dje piye.

24 Ba alla ye porapora una propet kandja djinj mal embe dje auneke, una orko una ta numog wonda mo, una ta ye yenj mal napille molo er numog woi dal, ye kandja djineke une yene singare ke yendo mal pille kune yendaka, une kumbe boya.

25 Yene nomane ke merke paro ge er pene wondaka, une kake gopiye boglo, taimangaus pa, God pille pla ye awo, kandja embe djinda, God ye mor al kaima moro! we djinda.

Lotu yembon ge aulaul nayembon, paro mal yembon

26 Agana ambana kambono, ye lotu yene poke, namba mal yene? Una ta wo gollang dje auneke, ta kandja ta beke auneke, ta kandja seke ta pai ge dje pene worneke, ta una tokples djell ta djineke, ta kandja kep ye aune. Embe mal yeneke una aglo gi dje moye.

27 Ye lotu yene poke, ye una tokples djell ta djine panda, una soka djimbell, mo sokara djine, merke nadjine. Alla djine una porapora kandja kuntaimane nadjine. Ta asamoll djinda. Une dje kerdaka, ta are djindaka embe yene. Una tokples djell ta djine ge, una ta kandja kep ye aunda.

28 Una kandja kep yenda una ta namoyaka, ga kiwa moye, kandja nadjine, yenekne nomane al dje, God moya al dje embe yene.

29 Ye lotu yene poke, una propet djinj mal embe dje aune ge, una soka djimbell, mo una sokara djine. Kandja djine mal, una pille molo, God dje awi djinj mo man ne dje omuk tane.

30 Una ta kandja dje aundaka, age ta ami dje moya. Ami dje moyaka God kandja ta dje une awi dal, une kandja ge dje pene worda, age kandja dje moi una alla nadjinda.

31 Ye kandja propet djine poke iwa ta djinda, dje kerdaka ta djinda. Embe djineke ye una porapora pille i pagle, aglo gi dje moye.

32 Una propet kandja djinj mal embe djine una moye ge, yenekne djillakene kantau wopake yene, kandja djine ege wondaka djine, kiwa nadjine.

33-34 Kiwa nadjine ge God para aulaul nayenda, une kune paro mal yendaka, nono arngan yenda mopon dje yendo.

Ye God lotu ye aune poke, ana kambono kandja nadjine, kiwa moye. Mosis kandja dji mal pille, ga menameto moye. Mambine djell ta nayero God unakiye dumo yemyem molo lotu ye God awinj ge, ana kambono kandja nadjinj.

35 Ana kambono kandja ta pupon dje yene ge, numb al po yenekne wogane moye al kandja dje piye. Una lotu djinj al ana kandja dje pene worne ge, kune nayendo.

36 Mo, ye Korin una taimane mor ge God kandjiye dje orko wori mo? Mo, God kandja dje ye Korin una taimane mor ge awi ye pi mo? Ge man!

37 Na propet moro we dje pille wanden mo? Na God Murble boll kune moro dje pille moren mo? Ta pin dal, embe kanben. Na ye embe yene we dje pepa bolo worill pai mal ge, God yene kandja dji mal paro we dje kanben.

38 Ba alla ni man dje pupen ge, una ni propet kaima namoren dje piye.

39 Embe yendo pille, na agana ambana ye mor ge, ye una propet kandja djinj mal embe yembon dje pille pla yene. Alla, una tokples djell ta djimbon dje yene ge, ye man we nadjine.

40 Pi ye lotu ye aune poke ge, ye singare
du dje paro mal pille lotu ye aune.

15

Krais golo aglo erwo gun pi

1 Agana ambana kambono, asa na ye moi
al wo God kandjiyebe wopake dje awill ye
pi mal, na ye nomane to magno dje yell. Ye
kandja ge wopake pille i pagle, aglo gi dje
mor.
2 God yene kandjiyebe wopake paro ge,
na kandja ge dje ye awill al ye amblo gi
dji dal, God ye i yem woro natonda, mo ye
pillgi kiwa dji dal, God embe nayenda.
3 Asa na kandja kerman ill mal, na ye moi
al dje awill pora dji. Ge kandja embe mal
pai. Baibel kandja dji mal pille, Krais nono
djingne djangne kere auno dje pille goi.
4 Goika una ipo gull toi. Baibel dji
mal pille ege sokara erwo pika, God i pla
worika, erwo gun pi.
5 Po moika Pita kanika, are aposel 12 pela
kani.
6 Are wo moika, agane ambane kam-
bono merke ge, kuntaimane kune kani. Ge
una 500 plato mal embe moi. Alla ipon
kani una pende goi ba, merke molo par.
7 Are wo moika, Jems kanika, are aposel
porapora kani.
8 Asamoll kanmaka alla are kaima
nanam kanill. Na moll ge, na mana egena
al nakui mal moll.
9 Una aposel moi al na are kaima moll. Ni
aposel moren we dje una embe kaninj ba,
na po God wombaye ye ke ye awill al, na
kune namoro.
10 Na kune namoro ba God na wopake
pille awi al na kune moro. Alla une na
wopake pille awi ge, po kiwa napundo,
man. Na kogo yembe yemolo, aposel kam-
bono porapora i are worill. Ba na man,
God na wopake pille awi al, na kogo embe
yendo.
11 Embe yei pille, ga wo ye moi al kandja
wopake dje awi, mo na wo ye dje awill
ge wal kiwa. Wal kerman ge embe. God
kandjiye wopake we dje ye aupin mal ye
pillgi dji ge, wal kerman paro.

Una gor ge alla aglo erwo gun napine we djimaka, Pol man dji

12 No ye mor al kandja embe djinmon,
Krais goi. Alla God i gun woro awi we
djinmon. Ba ye una pende mor ge kandja
embe djinj, una gor ge alla aglo erwo gun
napinj we djinj. Ge namba yei pille djinj?
13 Una gor ge kaima aglo erwo gun nap-
ine we dji mal kaima paika, Krais para aglo
erwo gun napika.
14 Krais golo aglo erwo gun napika, no
kandja wopake dje ye aupin ge kandja
kiwa djipinka. Alla ye pillgine ge wal kiwa
yeika. 15 No God Krais i gun wori we dje
kandja embe dje wanmopin ba una erwo
gun napine we dji mal kandja kaima paika,
no kandja kende mal embe djipinka. Alla
God para Krais i gun nawori mal paika.
16 God una i gun naworda we djinj ge
kandja kaima paika, God Krais i gun na-
wori mal embe yeika.
17 God Krais i gun nawori we djinj ge
kandja kaima paika, ye pillgi djinj ge wal
kiwa mal embe yeika. Alla ye yenekne
djingne djangne al molo pamolmaka.
18 Alla una asa Krais kandjiye al pillgi
dje molo po goi una, ga aike er take dje
pumaka.
19 Nono manda makimb al molo Krais
kandjiye pillgi djipin ba alla, are wor gun
nambon ge, nono wandill mal mopon.
Nono wandill una porapora are wori pora
dji, nono tarowamo kaima yembon.

20 Ba una golo er gun napine we dje
kandja embe djinj ge kende paro. God
Krais i gun wori pora dji. Wal mau al bo to
wekle are yendo mal ge, une asamoll aglo
erwo gun pi, alla are una goye ge aglo erwo
gun pineke yene.
21-22 Iwa Adam taimane molo singare ta
yei al ge, makimb una molo gor. Yendo mal
embe, ipon Krais taimane singare ta yei al
ge, God nono amblo i pla wordaka, nono
aglo erwo gun bon. Adam epilye mor ge,
porapora molo gor. Gor mal embe ge, Krais
epilye porapora mor ge, God i gun worda
moye.
23 I gun worda ba, nono egene yenda
kune nono i gun worda. Krais ge asamoll
aglo erwo gun pi. Alla are, une yem wonda
poke ge, nono Krais wombaye mormon ge
aglo erwo gun bon.

24 Er wo gun bonaka, are ege pora djinda
al wonda. Kune ge Krais yemolo gapman
porapora ne, kum dongall ne, wal dongall
porapora Krais kamblo kal woro kerda.
Woro kere, are yene unakiye kantau yendo
ge, une ga i yene Ne moya al awo kerda.
25 Ge Krais King molo pa pundaka, ege
ta yenda kune, kundayem una kamblo kal
worda.
26 Kundayem una porapora kamblo kal
woro kere, alla are kaima une goi me ge
kamblo kal worda.
27 Baibel kandja embe djindo,

God namba awika, une wal porapora kan-
tau yendo we djindo *(Buk Song
8.6)*

(Krais wal porapora kantau yendo we
dje Baibel kandja embe djindo ge, Krais
yemolo God kantau yendo dje pille nad-
jindo. God yene moi ge une namba awika,
Krais wal porapora kantau yendo.)
28 Alla are Krais wal porapora kamblo kal
woro kerda kune ge, yene God wariye
moro mal i menameto wordaka, Ne pla
moya. Asa God yene wariye namba awika,
Krais wal porapora kantau yei ba alla,
Krais wo yene moro mal i menameto
worda poke ge, kupill makimb yero al, God
er plato po molo kerda.

29 Una golo aglo erwo gun napine we
djinj ge kandja kaima paika, una gun mor
nu pambonaka una goi una ge wopake
moye dje pille nu par ge ale paika. Alla
una golo par alla aglo erwo gun napine ge,
una gor ge wopake moye dje pille nu par
kambono ge, ga nu par ge ale yendo.
30 Alla no dumo yemyem wane po kandja
ge dje una aupinka, una no togopon dje eri
yei. Ba una golo aglo erwo gun napine we
djinj ge kandja kaima paika, no kogo embe
yepin al ge kogo kokas kulo yepinka.
31 Agana ambana kambono, na kandja
kaima djindo, ege ege una na togopon dje
yenj. Na kandja embe djindo ge, Iwa Ker-
man Jisas Krais ye boll kogo wopake yendo
mal, na wopake kando pille na kandja
embe djindo.
32 Una golo aglo erwo gun napine we
djinj ge kandja kaima paika, na dumo Epe-
sus molo una ke boll kunda yell ge kokas
kulo yellka. Una golo par alla aglo erwo
gun napine ge,

Nono kumaike gopon, ipon nono kwa no,
nu no, nomane dall yembon we dji
(Aisaia 22.13)

33 Una kandja embe djinj ge, ye yenekne
kandja kende dje i djimbon dje yene. Nono
una singare ke yenj una boll wanmopon
ge, singare wopake yembon ge wo ke
punda.
34 Ye dall nomane napanda, ye singare ke
alla nayene. Pir mo? Ye una pende God
nakaninj. Na kandja embe djindo ge, ye
ngandjill goye dje pille djindo.

Nono golo aglo erwo gun bon ge, nono gaklene asa pai mal napanda, wor kaye ta mal punda

35 Una kandja embe djinj, una golo aglo
erwo gun pine ba namba mal ye wo gun
pine? Yenekne gaklene namba mal panda
ne? djinj ba,
36 kandja djinj ge dall kandja djinj. Ye
wal megiye makimb al yar ge, asamoll
megiye ge goro. Alla are bolo pla punda.
37 Bolo pla po moya mal ye asamoll na-
yar, man. Ye asamoll megiye yar.
38 Yarka, God gakle gun aundo, yene
nomane paro mal une aundaka, bolo pla
punda. Megiye kayekaye paro mal pille,
bolo pla po wal iko djelldjell boya.
39 Gaklene porapora wal taimane na-
paro. Una gaklene djell paraka, kog
kena gaklene djell paraka, ka gaklene djell
paraka, pis gaklene djell paraka yendo.
40 Kupill wal gaklene djell paraka,
makimb wal gaklene djell paraka yendo.
41 Olpa ge, yene dondo mal dondaka, tak-
ene paro ge yene dondo mal dondaka, kam
kandjip yene dondo mal dondaka yendo.
Kam kandjip ta do talang we yendo, ta do
talang kembis yendo.
42 Paro mal embe, una golo aglo erwo
gun pinj ge embe mal yenj. Nono gormon
gull tonj gaklene ge, wo ke pundo. Ba alla
nono gaklene golo aglo erwo gun bon gak-
lene ge, wo ke punda naparo. 43 Nono gor-
mon gull tonj gaklene ge kandjiye naparo

ba alla, gaklene golo aglo erwo gun pine gaklene ge, kandjiye kerman panda. Nono gull tonmon gaklene ge yembe naparo ba alla, gaklene golo aglo erwo gun pine ge, yembe dongall panda.
44 Gaklene gull tonmon ge, makimb gaklene. Ba alla, gaklene golo aglo erwo gun pine ge, kupill gaklene. Makimb gaklene paraka kupill gaklene paraka yendo.
45 Baibel kandja embe bolo wori paro,

Asamoll moi iwa Adam ge, une gun moi una *(Stat 2.7)*

Alla, are moi iwa Krais ge, une awika una nomane gun pai.
46 Nono kupill gaklene asamoll napai. Asamoll makimb gaklene pai, are kupill gaklene panda.
47 Asamoll moi iwa ge, une makimb una moi, God makimb i pagle iwa ge beki. Ba alla are moi iwa ge, une kupill al una moi.
48 Makimb una porapora mor ge, Adam makimb gakle paro mal embe paro. Ba alla kupill al bon ge, Krais gakle paro ge, nono gaklene embe mal panda.
49 Ipon nono iwa Adam makimb una moi mal embe mormon ge, nono are iwa Krais kupill al una moro mal embe mopon.
50 Agana ambana kambono, na kandja dje ye aundo ge embe djindo, God dumoye wopake kantau yendo al ge, makimb una er pakna po wal wopake ine kondwe nayero. Makimb una gaklene wo ke pundo una mor ge, kupill al wal ine naparo. Kupill wal wo ke napunda pille, ga ine kune nayendo.
51 Pir mo? Kandja seke ta pai ge, na dje pene worna ye piye. Nono porapora nagopon, nono wo kaye ta mal po mopon.
52 Are kun taimanta, biugel tondaka, nalene kapilli tonmon mal, nono ola dje kaye ta mal mopon. Biugel tondaka, una asa goi ge God i pla wordaka, ga gaklene alla wo ke napunda, nono gaklene wo kaye ta mal punda mopon. 53 Embe mal paro. Gaklene wo ke pundo mal ge, alla nayenda, wo ta mal punda pille, kupill gaklene i mopon. Makimb gaklene paro mal ge, alla napanda, wo ta mal punda pille, gun eri molo pamopon.
54 Kune ge, nono gaklene wor ta mal punda pille, kupill gaklene i mopon, alla wo ta mal punda pille gun eri mopon poke ge, Baibel bolo wori pai ge kaima panda. Baibel kandja embe bolo wori pai,

Goi me ni moren ge, God to kal woro keri *(Aisaia 25.8)*
55 Goi me ge, ni una to kal worin mal embe ge, ipon pora djindo. Goi me ge, ni una ei togon mal ge, ipon pora dji *(Hosea 13.14)*

56 Goi me una ei bolo gor mal ge, djingdjang al bolo gor. Alla djingdjang yembe paro mal ge, kandja lo paro al ge, yembe paro.
57 Yembe paro ba nono God pille wopake we dje aunmon. Ge une yeworika nono Iwa Kerman Jisas Krais kogo yei al ge, nono goi me ge kunda yembe yepin pora dji.
58 Embe yei pille, agana ambana kambono ye wopake mor ge, ye Iwa Kerman kogoye yembe ye, aglo gi dje moye. Pir mo? Ye Iwa Kerman pille kogo dongall ye waninj kogo ge, kaima er take dje napunda. Embe yenda pille, Iwa Kerman kogo paro al ge, ye kogo yembe yene.

16

Korin una ku iwo Jerusalem God wombaye aumbon dje yei mal, Pol kandja embe dji

1 Una ku iwo Jerusalem God wombaye moi al aumbon dje yenj mal, na ipon ye boll kandja embe djino dje yendo. Na propins Galesia po God wombaye moi al kandja dje awill yei mal, ye embe yene.
2 Sande ege ege ye taimantaiman dje mor ge, ye waka kogo yenj mal ku kembis i djell worne yenda. Ye embe yei dal, na are wonaka, ku gun alla makai natane, ye ku yei i djell wori mal i pene woro makai tambon.
3 Na wonaka, ye una pende djineke, na ga kandjine pepa al bolo aunaka, ga ku pepa boll aike er Jerusalem pine.
4 Alla na aike er Jerusalem puno we dje na embe dje pill dal, ga kambono na boll aike bon.

Pol dumo Korin una kanno dje pille moi

5 Na asamoll propins Masedonia pakna
yero al wane pagle, are na er ye mor al
wono.
6 Na wo ye boll pende kanan moyo mo
man, na napro. Ege bi kopo yenda kune
na ye boll molo pano, mo na napro. Na wo
ye boll moll dal, are ye na amblo pille dje
auneke, na er tambiye ta puno.
7 Na ege tuge ta ye boll moyo dje
nayendo. God kapla we dji dal, na pende
kanan ye boll moyo dje pro.
8-9 Na kundayem una merke mor ba, God
kond kerman ta yapro awi, na God kogoye
yeno paro. Na dumo Epesus moyo. Are
ege kerman Pentakos yendaka, na ye mor
al wono.
10 Timoti ye mor al woi dal, ye wopake
ye auneke, une kand nagoya, kiye dje molo
kogo yenda. Na Iwa Kerman kogoye ye
wanmoro mal une embe yendo, ye wopake
ye aune.
11 Ye una pende Timoti kane una kiwa
moro dje pille mop naune, man. Une na
moro al wonda poke, ye pak to awo, kandja
wopake dje awo worneke, une na moro al
arngan yenda wonda. Ge une age pende
boll aike wone dje na tau moro.
12 Alla nono agane iwa Apolos wanmoro
ge, na une moi al kandja yembe ye dje
embe djill, no agane er Korin una mor
al pine kune ge, ni kambono boll aike po
kane! djill. Ba, ipon une punda nayei, man
dji. Ege are ta yenda na po kanno we dji.
13 Ye kanpol to molo pillgi dje pamoye. Ye
aglo gi dje molo kand nagoye!
14 Ye wal porapora yene mal ge, ye una
kanwopake ye awo kogo yene.
15 Ye kani, propins Akaia pillgi dji una
moi al iwa Stepanas epilye moi ge, asamoll
pillgi dji. Dje molo, yenekne nomane pai
mal pille, ga po pillgi dji una moi al amblo
pille dje awi. Agana ambana kambono,
16 na kandja dje ye aundo, iwa Stepanas
epilye mor ge, ye una mor mal embe
menameto moye. Alla una ga boll wo kogo
taimane yene ge, ye para menameto moye.
17 Ye wo na amblo pille dje aune kondwe
nayei ba ye na ye wopake ye aune mal
embe, iwa Stepanas ne, Portunatus ne,
Akaikus wo kogo yei al na wopake pill.
18 Ga na nomana ye wopake ye awo, ye
nomane para aike ye wopake ye awi. Una
mor mal embe ye pille pla ye aune.
19 Pillgi pai una propins Esia mor ge,
wopake we dje ye awinj. Iwana soka
Akwila ne, Prisila ne, pillgi pai una soka
numbine al makai to mor una ge, Iwa Ker-
man kandjiye al ye wopake kaima we dje
awinj.
20 Agane ambane kambono porapora ba
mor ge, wopake we dje ye awinj. Nono
God wombaye molo yenmon mal ge, ye
yenekne djembon to awo, gumane djillak-
ene to nane.
21 Na Pol, na ye wopake we dje awo, pepa
wulle al bolo aundo ge, na nanam aglena al
boro.
22 Una ta Iwa Kerman wopake nakani
dal, une ge golo seke punda! Iwa Kerman,
ni er yem we!
23 Iwa Kerman Jisas ye wopake pille
aunda moye.
24 Jisas Krais kandjiye al na ye porapora
wopake kane aundo. Kaima.

2 Korin
Pol pepa alla bolo dumo Korin una awi

1 Na Pol, God nomane pai mal pille na
dje i djell worika, na Krais Jisas Aposelye
moro. Nono agane Timoti na boll aike
moraka, no soka pepa bolo ye Korin pillgi
pai una aunmoll. Alla propins Akaia pillgi
pai una mor ge para aunmoll eri.
2 God Nane ne, Iwa Kerman Jisas Krais
ye wopake pille aumbellka, ye ellne tukne
arngan yenda moye.

God amblo pille dje awi al ge Pol wopake we dje awi

3 Nono Iwa Kerman Jisas Krais Ne God
moro ge yene kandjiye kerman pandabe!
Une nono Nane molo, nono wandill golo
awo, nono nomane amblo wu dje aundo ge
God wal me moro.
4 Imb porapora no kakmon ge une amblo
wu dje aundo. Aundo pille, una imb ta
kaki dal, God no amblo wu dje awi al ge
no kambono amblo wu dje aumbon kune
yendo. 5 Krais imb kermanke kaki al ge
no boll wondo ba, Krais no amblo wu dje
aundo ge no boll puka tondaka tulu djindo.
6 No imb kakpin ge, ye imb amblo wu dje
aumbon dje kakpin, ye God i yem djinda
dje pille kakpin. God no imb amblo wu
dje awi ge, ye imb amblo wu dje auno dje
yei. God embe yei ge, no imb kakmon mal
ye para aike kakinj ge, une amblo wu dje
aundaka ye kiye dje molo kake pine.
7 No nomane kerman paro ge ye aglo
gi dje moye dje paro. No kanmon, nono
ngembill aike gormon. Alla, God no amblo
wu dje awi mal ge, ye para aike amblo wu
dje aundo.
8 Agana ambana kambono, no propins
Esia wane imb ta kakpin ge, ye piye dje
pille dje aunmon. Imb kerman kakpin ge
kune nayei, no gopon paro dje kanpin.
9 Imb kermanke pai ge, no togolo pora
djinda mal pai. Ba imb kerman woi ge no
yembene al kakbon dje nawoi, man. God
una gor i gun wordo iwa ge une yembe al
kakbon dje pille woi.
10 Imb ge no togoya mal pai, ba God no
i yem wori. Alla are imb ta pa dji dal no
iworo aunda. Une no iworo awo pamoya
dje pille no nomane une boll awo kerpin.
11 Ye una merke no pille kamang ye
auneke God no iworo aunda. Une wandill
golo embe ye aundaka una merke kan-
wopake we dje God aune.

Pol yeno dje yei ge kere ta yei

12 No nomane al wal wopake kaima pir-
mon ge embe. No makimb una boll molo
singare du dje pai mal ye wanpin, alla ye
boll mopin ge no singare wopake ye tuluk
to pupin. Ge God no awi. No embe ye
wane, makimb una nomane paro mal pille
nawanpin, man. God no wopake pille awi
mal pille singare ge ye wanpin dje kan-
mon.
13-14 Alla no pepa bolo ye mor al aupill
ge kandja me pene pai, ye kere piye mal
pai. Kandja me gun ta bopon dje nayepin.
Na kando, kune ta no pepa bopin mal ye
pille kune nayei ba alla, are ye no pille
kune yene dje pro. Ye embe yene ge are
Iwa Kerman Jisas Krais ege yenda poke, no
ye pille wopirmon mal embe, ye para no
wopille aune.
15-16 Ye na wopake pille aune mal pille,
na ye kun soka kanno dje pille moll. Embe
yeno ge God ye kun soka wopake ye aunda
dje pill. Na asamoll wo ye kane pagle, are
er propins Masedonia po wane, er yem ye
mor al wono dje pill. Embe yenaka ye na
amblo pille dje auneke na er distrik Judia
puno dje pill.
17 Na nomana embe pai ba alla na ye kun
soka nakanill al na kandja aulaul djindo
dje ye pir mo? Makimb una kandja kende
kaima dje yenj mal na embe yendo dje ye
pir mo? Ge man.
18 God yene kandja porapora djindo ge
yene kaima yendo mal embe, no kandja
dje ye aunmon ge kapla we djinmon, man
we dje naunmon.
19 God wariye Jisas Krais moro ge, Sailas
ne, Timoti ne, no une kandjiye dje ye aupin
ge, Krais pora we dje, man we dje nayendo,
man. Ege ege une pora we djindo.
20 God kandja embe yeno we dje kun
merke dji al ge, Krais pora we dji. Pora

we dji pille, nono Krais kandjiye al God kandjiye amblo pla woro, God embe panda we dji ge pandabe! djinmon.
21 Alla ye no boll Krais kandjiye al aglo gi djinmon ge, God yendo. Une nono dje i,
22 yene unakiye mopon dje pille su ta ye awi. God nono wal porapora are aunda mal ge asamoll tuge yem awi. Ge yene Murble awi. Are une nono boll auno dje Murble awi.

Pol dumo Korin er napi

23 Na God kandjiye al kandja kaima djindo, na er yem Korin napill ge, ye pille urup dje djine dje er yem napill.
24 No kandja embe djinmon ge ye pillgi paro ge iwa pla ye kantau yembon dje nayenmon, man. Ye pillgi djinj al aglo gi dje moi pora dji. No kogo yenmon ge ye wopiye dje yenmon.

2

1 Na nomana embe pai. Na er yem ye mor al woll dal, ye asa urup pi mal ge alla piye paro. Ge pille na nawoll.
2 Alla na wonaka ye urup dje pi dal, una ne mal yendaka na ellna tukna arngan yenda? Na ye urup awill una mor ge, ye na ellna tukna arngan ye aune kune yendo.
3 Ye yeneke na wopake piyo una mor. Ge pille na asa pepa bolo ye awill ge, na ye mor al wo urup i djino dje pepa boll. Na embe dje kando, na nomana wopake inaka ye para nomane wopake i moye.
4 Na ye pepa bolo awill ge, na nomana to, kimb merke yemolo boll. Na ye urup auno dje namboll, man, na ye wopake kaima kando mal ge ye piye dje pille pepa boll.

Iwa ta ale yei ge Korin una kere aune

5 Na kandja dongall djino dje nayendo, iwa ge imb awi ba une na pille imb nawi, une ye porapora pille awi.
6 Ba iwa ge alla ye djinda dje pille, ye una pende merke man dje urup awi ge, pora awi, alla naune.
7 Embe pille, ipon iwa ale yei ge ye kere awo, amblo wu dje aune. Une urup kerman kake, pillgi pai ge kere djinda.
8 Embe pille, ye une wopake kanpamoye.
9 Na pepa asa boll ge na ye su mal ye awill. Kandja porapora djino al ge ye karkar yene mo man dje pille pepa boll.
10 Ye une djingye djangye kere awi dal, na para kere auno. Une ale panda na kere auno ge, na ye pille Krais nale al kere auno.
11 Kere auno ge Satan nono kamalne to djinda dje na kere auno. Satan nomane ke pai yendo mal nono pille kane yenmon.

Pol Taitus kanno dje pi

12 Na dumo Troas wo Krais kandjiyebe wopake dje una auno dje yellka, Iwa Kerman na kond yapro kogo ge yemben we dji.
13 Ba na agana Taitus kane naill, na nomana to moll. Ge pille, na Troas una dje kune ye awo er propins Masedonia pill.

God yembe al pillgi pai una Satan kamblo kal woro keri

14 Krais Satan to kal woro keri pille, une King molo er wekle pundaka nono are po yau to, kondjpol to yenmon mal ge na wopake we dje God aundo. Une yeworika nono mirang wopake yendo mal embe mormonka, una God pille kane yenj ge wai dje er pundo.
15 Krais mirang wopake yendo mal embe mormonka Krais no i God opa mal aundo. No mirang wopake mormon ge God i yem djindo una pirka wamo al pine una para pir. 16 Wal mirang wopake yendo ge, er wamo al po mor una ge embe dje kaninj, una goi killam ke ye paro dje kaninj. Ba alla kam al pinj una mor ge embe dje kaninj, ge mirang wopake yendaka no wor gun bon dje kaninj. Alla no yembene al yembon kune yendo mo? Ge man.
17 Una merke ku i nambon dje pille God kandjiye dje waninj. Ba no embe nayenmon. No Krais boll mormon ge God dje wori una mormon, God nale al kandja du dje eri dje una aunmon.

3

God gopa gun to awi mal aposel kogo ye waninj

1 Kandja embe dje aunmon ge ye no kogo wopake yenmon we dje piye dje nayenmon, man. Mo una pende molo una mor al dje auneke ga pepa bolo no kogo wopake

yenmon we dje boye ge, no pepa embe mal i ye aumbonka ye no kogo wopake yenmon we dje ye piye mo? Ge man. Mo no ye mor al wo djimbonka, ye no pepa bolo awo embe djine, no kogo wopake yenj we dje bolo auneke no ipo tambiye ta ombine dje aumbonka una no kogo wopake yenmon we dje piye mo? Ge man.

2 Ye no pepane mor. No djipinka ye Krais boll pillgi dji mal ge, ye no tukne al pepa mal bolo wori mor. Una porapora pille kane ye, kere kanne kune yenda.

3 Krais pepa bolo awi ge, ye pepa mor, una kere kanne kune yendo. No kogo yepin al Krais pepa ge boi. Ba Krais pepa boi ge mon naboi une God gun moi una Murble pall boi. Ku al naboi, ye tukne al boi.

4 Krais embe yeika ye pillgi dji al ge, una kanne, no kogo ye boll yepin ge megiye toi dje no God boll pillgi kaima djinmon.

5 No kogo wopake yepin al ge ye mor we nadjinmon, man God taimane yewori ye mor. Wal yembon dje yenmon ge God aunda yenmon.

6 God gopa gun ta toi ge, no una dje aumbon kune nayei ba yene awi al no po una dje aunmon. Gopa toi ge pepa al naboi, God Murble boi. Lo kandja pepa al pai ge yemolo una togoi. Ba God Murble ge yeworika una erwo gun pi.

7 Ye pillme! Asa lo ku al bolo pagi ge yemolo una togoi ba bolo pagi al ge talang kerman yeika Mosis gume djillake al killakilla ye pai. Pai ge wo kembis pi

8 ba ipon, God Murble nono boll kogo yendo ge er wekle po au kermanke dje pundo.

9 Mosis lo dje awi talang ye pai ba, God ye wambo paro we dji. Ba alla ipon nono Krais kogo yei al ge, nono ale naparo, God nale al kiwa mormon. Kandja embe paro ge au kerman dje er wekle kaima pundo.

10 Mosis lo ge talang ye pai ba ipon God kandjiye wopake au dje pa wor wekle po paro pille, Mosis loye talang ye pai ge ye napai mal yendo.

11 Asa Mosis loye talang boll woi ge pora djinda pai. Ba Krais kandjiye pora nadjinda pai pille au dji ge wor kerman pi.

12 Embe yei pille, wal kermanke pa wor wekle kaima pundo ge no pillgi dje kui yemormon pille, kand nagormon, man, kandja ge dje una aunmon.

13 Mosis gume djillake talang ye pa erwo kembis pi ge, Israel una kane djine dje pille allap i gume djillake to bi dji. Ba Mosis yei mal ge, no nayenmon.

14 Alla Israel una nomane al pille ine napai. Ipon Mosis loye kere pir ge allap mal i gumane djillakene to pel ye paro. Allap ge pamoro. Krais boll taimane pillgi dji dal, God allap iworda.

15 Mosis loye kere pir ge, allap i nomane al to pel ye paro. Asa to pel dje pagi mal ge, pa woi, ipon pamoro.

16 Ba alla una nomane ake to Iwa Kerman boll pillgi dji dal, God allap iworo aunda.

17 Na Iwa Kerman we djindo ge na God Murble pille djindo. God Murble moya al ge, una kaye napane, kiwa moye. 18 Alla nono gumane djillakene al allap naparo una porapora mormon ge, Iwa Kerman yene au kerman dindo ge no boll pa poll dje yem wordaka una kaninj. Iwa Kerman Murble ege ege poll dje au kerman dje paro ge nono boll yake kerman po pamolo i gun wordaka yene moro mal embe molo pambon.

4

Aposel sin galla mal mor

1 God no wandill golo awi al God kandjiye dje una aunmon. Embe pille no yembene nakosdo, kogo ye pamormon.

2 Una seke molo ngandjill singare yenj mal no mop awo kerpin. Kandja kende nadje, God kandjiye al kandja gun ta pakna nawormon, man. No God nale al kandja kaima dje pene wormonka, una porapora omuk to kanne.

3 Ba no Jisas kandjiyebe wopake tonmon mal pille nainj una mor ge, dumo ke pine una mor.

4 Satan makimb una god kende moro iwa ge, una pillgi nadjinj una nomane al to pel dji, piye naparo. Krais God moro mal embe molo kandjiyebe wopake sua gale kandjiye kerman awi ge, pille ine napai.

5 Embe pille, no kandja dje una boll aunmon ge nonekene kandjine dje naunmon, man. No Jisas Krais ge nono Iwa Kerman moro we djinmon. No Jisas pille ye nune kogone yenmon we djinmon.
6 Djinmon ge, God asa embe dji, emill pakna do au djindabe dji. Dji una ge, une no nomane amblo au dje awika, no God kandjiye kerman paraka, poll dje au kerman djindo mal ge no Krais gume djillake al kane kune yenmon.
7 Kog mogoi kerman galla nume worbon ba kune nayendo, galla nume kosill paro. Kosill paro mal embe no aposel ge embe mormon. God kandjiye wopake uro kaima no boll paro ba no gaklene kosill paro. Kosill paro al ge una kanne, yembe kerman no boll paro ge no yembene man, ge God yembe paro we dje kanne.
8 Imb merke mopine gonne al pora wondo ba no aglo gi dje mormon. Nomane merke pai ba nakerpin.
9 No Jisas wombaye mopin pille toi ba God no kere nawi. Una no to kal wori ba pora nadjipin.
10 Ege ege imb kakmon al ge Jisas goi me ge no gaklene al i wanmormon. Embe yenmon ge, Jisas gun no gaklene al moro ge una kanne paro.
11 No gun mormon una Jisas kogoye yenmon al ge una togopon dje eri yenj. Yenj al ge Jisas no makimb gaklene boll gun moro ge, una kanne paro.
12 Embe pille, una gor mal ge no aposel boll kogo yendo ba, God ye boll kogo yendo ge, ye gun molo par.
13 Baibel bolo wori pai ge embe djindo,

Na pillgi djill pille, na kandja dje pene
worill we dji *(Buk Song 116.10)*

Bolo pagi mal embe, no nomane al pillgi paraka no una boll kandja dje pene wormon.
14 Ge no kanmon, God Iwa Kerman Jisas golo pai i pla wori iwa ge, une no Jisas boll aike i pla woro, no ye boll Jisas moi al worda mopon.
15 No imb porapora kakpin ge, ye amblo pille djimbon dje kakpin. God nono wopake pille awi ge una merke ege ege pille kane inj. Inj al ge wopake we dje awo, God kandjiye amblo pla worinj.

Aposel kambono pillgi dje molo aglo gi dji

16 Embe inj pille, no kogo ye pamormon yembene nakosdo. No gaklene goi mal yendo, ba nomane pakna God ege ege i gun woro aundo.
17 No imb kakmon ge, kembis paro, kanan napanda. Ba kakmon al ge no kupill al po ege ege wopake ta mal molo pambon.
18 Embe pai pille, wal kanmon wal ge, nono nomane al imbon dje napirmon, man. Wal nakanmon wal ge nono nomane al imbon dje pirmon. Wal kanmon wal ge ege tuge ta kanmon ba alla wal nakanmon wal ge ege ege molo panda.

5

Are kupill al po mopon mal

1 Alla, nono kanmon, makimb al mormon ge nonekene gaklene ge numb asinga mal embe paro. Nono gaklene golo kal punda ba, God nono numb djell ta take aunda ge, una take naune, man, ge kupill al numb ege ege ye panda. Ge nono gaklene gun panda.
2 Alla ipon nono kimb ye, aiyao dje kupill al numb moponba dje pille pla yenmon. Konkunom wormon mal embe nono numb ge al woro moponba dje pirmon.
3 Ge nono kupill al po i worpin dal, ell kiwa boll namopon.
4 Nono gaklene ge numb asinga mal pai mormon, nono kimb ye, imb kakmon. Konkunom worinj mal embe nono makimb gaklene worbon dje nayenmon, man. Nono gaklene gun worbon dje yenmon. Nono makimb gaklene goya paro ba alla wor gun punda.
5 Nono gaklene gun panda mal God amblokun ye keri. Yene Murble nono awi al ge, wal tuge yem awi, nono gaklene gun panda mal awo, are boll auno dje pille Murble awi.
6 Embe awi pille, nono ege ege aglo gi dje molo kanmon, nono makimb gaklene pai mormon poke, nonekene numbine al mormon, nono Iwa Kerman boll numbiye al namormon.

7 Ipon nono une boll pillgi dje wanmormon, une nakanmon,
8 wal kaima panda dje pillgi djinmon. Nono makimb gaklene pai numb mormon ge, kere er po Iwa Kerman boll numbiye al mopon dje pirmon.
9-10 Nono porapora Krais gume al aglo mopon paro. Makimb gaklene pai singare ke wopake yepin mal ge une kot ye, top aunda. Embe pille, nono makimb gaklene panda mopon mo, Iwa Kerman boll mopon ge, Iwa Kerman wopake pro mal singare ge yembon dje yenmon.

Una God boll kunda yene ge nono kumbene i taimane worbon

11 No Iwa Kerman boll kand gormon pille no una boll pillgi djine dje kandja djinmon. No singare yenmon mal ge God kando. Alla ye nomane al no singare du dje yenmon mal ye para pille kane yenj dje na pro.
12 No pepa bolo ye aunmon ge no iwa pla molo yembon dje nayenmon, man. No singare yenmon ge, ye wopake kanne dje pepa bolo aunmon. Ye embe kani dal, una gaklene be wopake kane, nomane pakna pille nawinj kambono ge, kandja djine ye to worne kune yenda.
13 Ye no namba mal kaninj? No nomane wopake pai dje kani dal, ye piye, no ye wopake moye dje yenmon. Ba alla, no nomane dall paro dje kani dal, God yene djinda.
14 Krais no wopake kani pille no kogo dongall yenmon. Ge no kanmon, iwa taimanta nono dumene i pagle goi. Alla une goi al ge, nono porapora gopin.
15 Una porapora pille goi me ge, una yenekne pille wannamoye. Iwa ge pille wanmoye dje pille goi. Une ga pille golo aglo erwo gun pi iwa ge, kambono une pille wanmoye dje pille goi.
16 Alla ipon, nono makimb nomane paro mal pille una kane nadjinmon. Asa, Krais kond wani mal, nono makimb nomane paika kane djipin ba ipon embe nayenmon.
17 Ge pille, una ta Krais boll moi dal, God yeworda une gun moya. Yene nomane asa pai mal ge pora djindaka, une nomane gun panda moya.
18 Panda mal ge God yene yenda. Asa nono God boll kunda yem ye mopin ba Krais wo nono i taimane wori mormon. No dje worika una God boll taimane moye dje, dje aunmon.
19 Krais po kogo yei al ge God makimb una yene boll i taimane wori. Djingne djangne pai ge une napiya. Alla une no kogo awi, no po una boll kandja dje aumbonka, ga God boll kundayem namoye, i taimane worbonka moye.
20 Ge pille, Krais dje wori pupin, yene no kandja dje awi mal ge ye dje aunmon. No kandja djinmon al ge, God yene kandja yembe boll dje una aundo, Krais kandjiye al ge, ye na boll kunda alla nayene, ye nomane na boll taimane panda moye we dji.
21 Krais singare ke ta nayei ba alla God nono singare ke yepin ge i Krais moi al wori. Wori pille, Krais kogo yei al, God yene nale al nono wambo napanda, kiwa mopon.

6

Aposel imb kake moi

1 No God kogoye una mormon pille, no ye mor al kandja embe djinmon, God ye wopake pille awika ye i ge, ye wal kiwa dje kane nakerne.
2 Ge God kandja embe dji,

Ege kune pai al na we dje pille kamang yen
mal na pill. Ege ge na ni iworo awo,
pak to awill we dji *(Aisaia 49.8)*

Alla, na kandja embe dje ye aundo, ipon yero ge ege wopake yero. God nono i yem woro aunda ege ipon yero.
3 Una kulngamb yage djine dje wanmormon. Embe yembona una no kogo yenmon ge kiyam natane, man.
4 Ye no God kogoye una kaima mormon dje kanne dje yenmon. Ge una no ye ke ye awinj ne, no imb kakmonka, wal ke no boll wondaka urup paraka mormon.
5 Una kunda kake no tonjka, koll tondaka, kaye pa, kogo yembe boll ye, ou naparmon.
6 Ba alla no kumbene kuruwo yendaka, wal pille kane ye, kiye dje ye, una wandill golo awo, God Murble boll wane, una boll

kaima kaima kanwopake ye awo singare kende naye,
7 kandja kaima djinmon. God yembe no boll paraka, singare du dje yenmon mal ge no kunda wal aglene woto ne, darto amblo yenmon ge yero.
8 Una pende no kandjine amblo pla worinjka, pende kanke kaninjka, pende no kogo wopake yenmon we djinjka, pende no kogo ke mal yenmon we djinj. No singare pai mal yenmon ba, no kende una mormon we djinj.
9 Pende no kanbon dje nayenj ba pende merke no pille kane yenj. No gopin pora dji dje kaninj ba ge man, gun molo pamormon. No togopon dje yenj ba alla tonagor.
10 No wandill golo mormon, ba arngan eri ye wanmon, no tom mormon ba alla kogo yenmon al una wal merke kannonj. No wal kannanopin ba wal porapora kannopin mal mormon.
11 No ye kanwopake kaima kanmon we dje pene woro ye Korin una aunmon,
12 No ye kanwopake kanbon dje yenmon ba ye no kanwopake kane nawinj.
13 Ye na wombana mal embe mor ge na ye kandja dje aundo, no ye wopake kanmon mal embe ye no para kanwopake kanne.

Pillgi napai una boll kogo taimane amblo nayembon

14 Pillgi napai una moye ge ye ga boll kogo taimane nayene. Singare ke ne, wopake wor taimane bell kune nayenda. Emill ne, au, wo taimane bell kune nayenda.
15 Krais ne, Satan taimane mopell kune yendo mo? Pillgi pai una ne, pillgi napai una nomane taimane paro mo? Ge man.
16 God gun moro iwa numbiye ge nono mormon. Ge pille, God numbiye ne, god kende mor ge wor taimane pine kune nayendo. God dji mal,

Na ga boll molo pano, na ga boll wanmoyo.
Na ga Godne moyo alla ga na unakna moye we dji *(Wok Pris 26.12 ne, Jeremaia 32.38 ne, Esekiel 37.27)*
17 Embe pille, ye ga mor al kere po djell moye we dje Iwa Kerman embe dji.
Na nalena al wal ke moya ge ye nabiye, ye nabi dal, na ye i numog worno *(Aisaia 52.11 ne, Esekiel 20.34, 41)*
18 Na ye Nane moyaka, ye na warna ambona moye we dje Iwa Kerman yembe dongall pai iwa ge embe dji *(2 Samuel 7.8, 14)*

7

1 Unakna kambono, God embe yeno we dji pille, nono gaklene al ne, nomane al ke paro ge kill gulo worbon. Nono God pille kand golo, singare wopake ta mal yembon.

Korin una nomane ake toi Pol wo pi

2 No una ta ye ke ye naupin, amblo ke ye naupin, kende dje wal ngundjo imbon dje nayepin pille, ye no kanwopake kanne.
3 Na kandja embe djindo ge, ye ale ta yei we dje na nadjindo, man. Na asa djill mal, no ye wopake kanmon, no ye boll gopon mo gun mopon ge ye boll mopon.
4 Ye aglo gi djine dje na kaima pro. Na ye wopake pille wo kerman pro, no imb kakmon ba na ye pille ellna tukna arngan yendo.
5 Ge no dumo Masedonia pupin kune ge, no ami wopake dje namopin, imb eri kakpin. Una wo no boll kunda nonga yemaka, kand golo mopin.
6 Ba alla, God una imb kake mor amblo wu dje aundo iwa ge, une Taitus dje wori wo no amblo wu dje awi.
7 Ye asa Taitus kumbe wopake ye awi mal une wo dje awika no para wopake pupin. Alla ye no boll kumbene ke ye awi mal ye wandill kerman golo, na kanbon dje pi mal, ye na kanwopake ye awi mal, ye na wopake moyo dje pille pla yei mal une no dje awika no wo kerman pupin.
8 Na ye pepa bolo awill mal ye kere kane kumbene ke yei. Alla na kanill, ye embe yei ge na para urup pill. Ba ye kumbene ke yei ge kanan nayei pille ipon na pepa boll mal ke napro.
9 Na wopake pro. Ye kumbene ke yei al na wopake napill. Ba ye kumbene ke yei mal ge ye nomane ake toi pille na wopake pro. Alla, na kando, ye kumbene ke yei ge God dji pille ye kumbene ke yei. Ge pille no kandja dje ye aupin ge ye kumbene ke ye naupin.

10 God yendaka una kumbene ke yene ge,
une yewordaka nomane ake taneke une i
yem djinda. Ba makimb una kumbene ke
yenda ge, nomane ake natane, goye mal
paro.
11 Pir mo? God yeworika ye kumbene
ke yei mal ge, wal wopake merke ye boll
woi. Ye wambo pa djinda dje kogo dongall
yei. Iwa ta wambo toi mal ge ye aya dje, ke
kane, kand golo, wandill golo, yene singare
amblo du djimbon dje kogo dongall yei.
Alla, ye une embe yei al ge na kando, ye
wopake yei, wambo napai.
12 Ge pille una ta po, ta ye ke ye awi
al ge na soka ge pille pepa bolo naundo,
man. Na pepa boll ge, ye God nale al no
kanwopake yenj mal pille kane yene dje na
pepa boro.
13 Ye embe yei al ge, no wopake pille
aupin.
Alla ye Taitus nomane amblo wu dje
aumaka une wopake pi mal ge, no kan-
wopake kaima pille aupin.
14 Asa na ye kandjine amblo pla woro
Taitus dje awill. Alla une wo ye kani, na
kandja pai mal djill, kende nadjill. No
ye boll mopin ge no kandja kaima eri dje
aupin pille, are no ye kandjine amblo pla
woro Taitus dje aupin ge une kani, no
kandja kaima djipin.
15 Alla une ye moi al woika ye kand golo,
i numog woro une kandja dji mal yei. Ye
embe yei pille, une ye wopake kani.
16 Ge ye singare wopake embe ye
pamoye dje na kaima pro. Ge pille na
wopake pro.

8

Pillgi pai una ku i makai to Judia una pak to aune

1 Agana ambana kambono, propins
Masedonia pillgi pai una yenekne dumene
al molo molo yei ge God wopake ye awi mal
ye pille kane yene dje, dje aunmon.
2 Ga imb urup kake molo wal kannanoi
ba wo kerman pille, pillgi pai una moi al
wopake wuro kaima ye awi.
3 Na pille kane yell mal dje ye aundo, ga
nomane pai mal pille wal kembis ye noi
mal awi ba alla, i pla woro awi.
4 Ga no kandja dongall dje awo embe
dji, una wal makai to molo Jerusalem una
mor al po aumbon we djinj ge no para aike
aumbon we dji.
5 Embe dji, alla no kanpin, wal aune dje
pupin mal ge kambono embe nawi, ga awo
kapak toi. Ge asamoll yenekne kumbene
i Iwa Kerman awo, God dji mal pille no
mopin al para kumbene awi.
6 Embe yei pille, asa Taitus ye boll wal i
makai to molo una aumbon dje yei mal ge,
no djipin, une alla ye mor al po djindaka ye
wal i makai to kerne we djipin.
7 Ye pillgi paraka, ye kandja wopake dje
una awo, ye wal pille kane ye, ye God
kogoye yembon dje pille pla ye, no kan-
wopake ye embe yenj. Ye singare porapora
embe ye wopake yenj mal ge, ye wal makai
to una aune dje na embe pro.
8 Na ye embe yeme nadjindo, man. Ye no
ku aumbon we dji mal ge ye kaima aune
mo naune ge na kanno dje yell. Una djell
pillgi pai una ku wopake pille awi mal ge
ye embe aune mo? djill.
9 Djill ge Iwa Kerman Jisas Krais nono
wopake pille awi ge ye kaninj. Une wal
porapora kannoi ba une ye pille wal kan-
nanoi. Alla une wal kannanoi al ge ye wal
merke kannane dje pille yei.
10 Alla ye wal yene mal ge na nomana
embe paro. Kog numb asa ye ku makai
toi mal ge ye alla makai to kerne dje pille
djindo. Una nomane embe napai ba ye no-
mane asamoll embe paika, embe yembon
we dji. Alla,
11 ye kogo ge yembon dje yei ge, ipon ye
embe ye kerne. Yei dal, ye nomane embe
pai mal ge megiye tonda. Ye ku paro mal
ge kaima aune.
12 Ye wal aumbon we dje ye nomane
embe pai dal, ye wal yero mal aune, God
wopake pille inda. Ye wal nayero mal une
kane nadjinda.
13-14 Una djell wopake moyeke ye
wandill moye dje no nomane embe na-
paro, man. Ipon ge ye wal merke paro mal
ye embe awi dal ga wopake moye. Alla, are
ye wal napai dal, ga ye auneke ye wopake
moye. Nono embe yepin dal, nono kune
kune ye mopon.

15 Kandja ge Baibel al bolo wori paro ge
embe djindo,

Una mana merke i noi mal ge kune mal pai,
merke napai. Alla, una mana yepall
i noi mal ge yepall napai, kune mal
pai *(Kisim Bek 16.18)*

Pol Taitus dje wori er Korin pi

16 Na ye wopake moye dje pille aundo
mal ge God yeworika Taitus nomane embe
paro. Ge na wopake we dje God aundo.
17 No Taitus moi al ni Korin una mor al
alla er yem ben we djipin ge une pora we
dji. Alla yene nomane para embe paika
une wopille ye mor al wondo.
18 Nono agane ta une boll ye mor al dje
worpin wombell. Agane ge Jisas kand-
jiyebe wopake dje una awo yendo ge pillgi
pai una dumo yemyem mor ge pille pla ye
awinj.
19 Alla singare ta pille pla ye awi ge, ga
dje wori iwa ge wondaka no ku ipo aum-
bon dje yenmon ge, une no boll aike ipo
aumbon. No ku aumbon ge Iwa Kerman
kandjiye amblo pla worbon dje, pak tam-
bon dje yenmon mal ge una ombine dje
aunmon.
20-21 Nono singare ye kune yembon dje
yenmon. Iwa Kerman nale al ye kune ye,
alla una nalene al para ye kune yembon
dje yenmon. Ge pille, ku nono amblo yen-
mon ge una kandja dje djine dje pille agane
ge wondaka une no boll aike ipo aumbon.
22 No agane ta moi ge, no dje worpin soka
bell al ge une pundaka aike pine. No su
ye kanpin une kogo kayekaye yei ge kogo
dongall eri yei. Alla, ye singare wopake eri
yene dje kane, une kogo ge wopille yeno
dje pille pla yendo.
23 Ye kaninj, Taitus moro ge, na agana
mal moro, na ye boll kogo yendo ge une
aike na boll yendo. Alla agane soka
mormell ge, pillgi pai una dumo yemyem
moi al ge dje wori kogo yenmell. Yenmell
al ge Krais kandjiye kerman paro.
24 Ga ye mor al woi dal, ye singare
wopake ye aune. Ye embe yei dal, ye una
djell wopake kane awinj mal ge una kanne.
Alla, pillgi pai una dumo yemyem mor al
no ye kandjine amblo pla worpin mal ge
pai mal worpin dje kanne.

9

Korin una wal makai to God unakiye amblo pille dje aune

1 Nono God unakiye Jerusalem mor al
wal aumbon dje yenmon ge, ye pille kane
yenj. Embe pille, na pepa momo bolo ye
nauno.
2 Ye una amblo pille dje djimbon dje pille
pla yenj mal ge na kane, una Masedonia
moi al ye kandjine amblo pla worill. Na
embe djill, dumo Korin* pillgi pai una wal
aumbon dje pille pla yenj. Kognumb asa
ga nomane embe pai ge ipon pamoro we
djill. Ye wal amblo pille dje yenj mal ge,
Masedonia una merke mor ge para wal
aumbon dje yenj.
3 Na ye kandjine amblo pla worill mal
ge kandja kiwa po djinda dje pille, nono
agane mor ge ye mor al dje wordo. Ku
makai to yei we djill mal ge, ga wo kanne.
4 Wal amblokun yei we djill ba alla ye
wal amblokun nayeneke, dumo Masedo-
nia una na boll aike wo kanpin dal, no
ngandjill gopon alla ye para ngandjill goye.
5 Ge pille, nono agane kambono ye mor
al asamoll dje worno dje pro. Ye wal
aumbon we dji mal ge, nono agane kam-
bono wo ye boll wal amblokun yeworneke
merke moya. Ye embe yei dal una embe dje
kanne, ga wal ke pille nawi, wopake pille
awi dje kanne.
6 Ye pille kane yenj. Ye kwa yepall yai dal,
ye kwa yepall wallkne. Alla ye kwa merke
yai dal, ye kwa merke wallkne.
7 Una wopake pille wal awi dal, God
wopake kanda. Ge pille una wal aumbon
dje yene ge yenekne nomane paro mal wal
aune. Una elnge yeworneke kumbene ke
boll wal aune ge man. 8 Alla God ye wopake
pille kapak to aunda kune yendo. Wal
merke pandaka, ye kune moye. Ege ege
kogo porapora yene al ge wal merke plato
pandaka, kogo wopake yene.

* **9:2:** Dumo Korin we dje boi ge, kandja Grik ge Korin we nadjindo. Dumo Akaia we djindo. Propins Akaia yei ge Korin pakna yei pille dumo Korin we dje bopin.

9 Ge pille, Baibel bolo wori pai ge embe djindo,

Una po una wal kannanoi una moi al
wandill golo awi. Ga singare du
dje paro mal ge, God ege ege pille
pamoya pora nadjinda we dji *(Buk
Song 112.9)*

10 Alla una kwa umbiye ipo yar mal ge God i aundaka yar, kwa i aundaka nonj ge, une para ye kwa umbiye merke aundaka ye ipo yale pagle, singare du dje yene mal ge bolo er pla wonda.
11 God kondwe kayekaye yero al ge ye wopake ye aunda. Wal merke pandaka, ye una merke aune kune yenda. Alla ye wal aumbon dje yenj ge, no ipo Jerusalem una aumbon al ge, una merke wopake we dje God aune.
12 Ge pille ye God unakiye mor al wal aune ge, wal soka mal paro. Ta ga wal moya nane. Alla ta, ga wopille God wopake we dje aune.
13 Ye una wal aune ge ye singare wopake yenj ge pene wonda una kanne. Ye wandill golo kambono awo, una porapora awo yenj mal ge, Jerusalem una kanne. Krais kandjiyebe wopake paro ge no ipin mormon we djinj mal ge ye kandja kaima dje, karkar wopake yenj dje kanne. Embe yene al ge God kandjiye kerman panda.
14 Alla God ye wopake pille kapak to awi ge, ga kane pagle, kamang ye God aune kune, ye wopake uro kaima pille awo kamang ye God aune.
15 God nono wopake pille kapak to awi mal ge, nono wopake we dje une aunmon.

10

Pol kogo yendo ge una man dje kal worbon dje yemaka une dje yem woro awi

1 Una pende embe djinj, Pol nono boll moi ge une kandja kosill dje nono awi. Ba alla une dumo ellke molo pepa bolo kandja dongall dje nono aundo we djinj. Djinj ge krais yene molo kal woro, kiye dje yei mal na embe molo kandja dje ye aundo,
2 djinj ge ye napiye. No makimb una singare yenj mal wanmormon we djinj ge na kandja dongall dje auno dje pro. Ba ye yeneke na ye boll wo moll dal, kandja dongall dje auno dje nayeno.
3 No makimb al wanmormon ba kunda yenmon ge una makimb una kunda yenj mal embe nayenmon.
4 Kunda wal ambirmon ge makimb una ambir mal embe nabirmon. God yembe dongall pai wal amblo kundayem una gull dongall paro ge to kal worbon kune yendo.
5 Iwa pla mor ge, una God pille kane ye djine dje pille kandja kende dje kond tugo awinj. Ba djinj ge no to kal worbonaka, una nomane porapora paro ge kaye to worbonaka, Krais nomane paro mal pille karkar yene.
6 Ye Krais boll karkar yene kune yei dal, una kandja to worne una moye ge, no wo tambon.
7 Ye gaklene beto kaninj. No Krais boll mormon we djinj ge kanpol to molo djine. Ye Krais boll mor mal ge no para Krais boll mormon.
8 Iwa Kerman yene yembe i na awi ge ye pak tano dje pille awi. Ye una dongall molo, yage kal to djine dje pille na awi. Awi kogo yenmon mal ge na dje pla wordo dje kanne ba, na ngandjill nagoyo.
9 Pol no kand gopon dje pepa bolo aundo we dje piye ba na nomana embe naparo.
10 Una pende kandja embe djinj, Pol pepa bolo aundo ge kandja dongall dje aundo. Ba une nono boll moro ge une kosill mal molo una kerman kandja djinj mal embe nadjindo we djinj.
11 Ba djinj ge kanpol to molo djine. No ellke molo kandja pepa al bolo aunmon mal embe ge, no manda wo singare taimane yembon.
12 Ga yenekne no wopake mormon we djinj ge na kambono mor mal embe moro we djino ge kand goro. Ga singare paro mal yenekne kane djinj. Yenekne yenj mal pille djinj. Embe yenj ge wal pille kane nayenj.
13 Ba no kandjine amblo pla wormon mal ge, no God awi kogo ge pille no kandjine amblo pla wormon, kogo ta man. God no kogo awi yenmon ge ye po, ye Korin una wulle al moi al ge pupin.
14 Ye wulle al moi ge no asamoll wo ye Krais kandjiyebe dje aupin. Ge pille no ye

kantau yenmon we dje una aupin ge no pai mal djipin kapak to nadjipin.
15 Alla una djell God kogoye yene mal no kunumb i kogo embe yepin we nadjinmon, man. Ye pillgi dongall pandaka no ye mor al kogo yenmon ge wor kerman punda dje yenmon.
16 Ye pillgi dongall pai dal, no una djell ellke ye mopineto mor al po Jisas kandjiyebe dje aumbon kune yenda. Una kogo asa nayei al bon. Una kogo asa yei al no kunumb i no yepin we nadjimbon.
17 Baibel kandja embe bolo wori pai,

> Una yenekne kandjine amblo pla naworne. Iwa Kerman God kogo yei al amblo pla worne we dji *(Jeremaia 9.24)*

18 Una ta yene pille na kogo wopake yell we dji dal, God nale al kune nayenda. Ba alla God iwa ge pille ni kogo wopake yen we djinda ge iwa ge wopake moya.

11

Aposel kende ye wani mal Pol embe nayei

1 Ye pora we dje piyeke na dall kandja dje ye auno. Ye pora we djine dje pro.
2 Ye Krais boll taimane molo yake pla pine dje na kogo yembe ke yendo. Alla kogo ge God awi kogo. Na pill, na ye Krais taimane moi al auno dje yell. Ye une boll ambo wopake uro kaima moyeke une ye wogane mal embe moyaka embe moye dje yell.
3 Ba alla nomaga ke wo kandja kende dje awika ana Ip pille i mal, ye embe yeneke we dje, na kand goro. Ye nomane asa Krais boll taimane pai ge ye kere djine.
4 Ba una pende ye moi al wo Jisas kandjiye gun ta dje awi. No kandja embe dje ye naupin. God kandjiyebe wopake paro ge no ye dje aupin, God Murble paro mal ye para i. Ba ga kambono wo ye moi al God kandjiyebe wopake ta mal dje awo, wal murble ta mal dje awi. Alla ye wopake pille inj.
5 Ga mor ge ye aposelne plato mor dje kaninj ba na menameto namoro, man.
6 Una kerman kandja djinj mal na embe nayendo ba na kandja djindo ge na pille kane ye djindo. Na pille kane yendo mal ge no ege ege ombine dje aupin, ye kane kune yenj.
7 Na ye ku aune dje nayell. Nanam molo kal woro, ye amblo pla worno dje pille God kandjiyebe wopake kiwa dje ye awill, na ye ye ke ye awill mo?
8 Lotu numb una pende moi ge, na ku aumaka, na i ye moi al wo ye pille kogo yell. Ku awi ge na i yenekne boll amblo pille dje nawill, ye amblo pille dje awill! Alla na ga ye ke ye awill dje kaninj mo?
9 Ge man. Asa na ye boll moll kune, na wal namoi ba ye na wal pak tane dje nayell. Ga dumo Masedonia agane ambane kambono wo na wal aumaka noll. Na ye boll seng kaima ta nayell, embe yell mal ye pamoyo.
10 Krais kandjiye kaima na boll paro ge na kandja embe djindo, na propins Akaia kogo ye wane ye boll seng nayell mal ge na nanam kandjina amblo pla worno, Akaia una man we nadjine.
11 Ge namba mal pai pille na kandja embe djindo? Na ye kanwopake nakando mo? Ge man, God kando, na ye kanwopake kando.
12 Alla ga yenekne kandjine amblo pla woro, Pol kogo yendo ge no ye kune yenmon we djinj. Ba ga embe yenj ge na kond tugo auno dje kogo ye pamoyo.
13 Ga aposel kende mor. Kogo kende ye, gumane nalene kende ye Krais aposelye mormon we dje kogo yenj.
14 Alla yenj ge no pille gok nadjimbon. Satan yene gume nale kende i kaima wordaka una kanne, tau agelo poll dje au kerman djindo mal ge una embe dje kanne.
15 Satan kende embe yendo pille, yene unakiye gumane nalene kende woro no God kogoye du dje yenmon we dji dal, nono gok nadjimbon. Are ga kogo yenj mal pille top du dje ine.

Aposel Pol imb kake kogo yei

16 Na kandja embe djill ge, alla djindo. Ye Pol nomane ke yendo dje napiye. Ba ye Pol nomane ke yendo dje kani dal, ge pora. Ye nalene al na dall nomana pandaka na kandjina yepall ta amblo pla worno.

17 Ye kaninj, nanam kandjina amblo pla wordo ge Iwa kerman djindo mal na nayendo. Una nomane ke yendo una kandja djinj mal na embe yendo.
18 Ga merke mor ge makimb al una yenj mal yenekne kandjine amblo pla worinj. Alla yenj mal na para embe yeno dje yendo.
19 Ge ye nomane wopake pai una mor pille nomane ke pai una wo kandja dje awinj mal, ye wopille inj.
20 Ga penang ye, yenekne boi kogo ye embe yeme dje awo, ye wal kunumb no, ngundjo i no, elldjag toi ba ye kandja ta nadji, ge pora we dji!
21 Ga ye ke ye awi mal embe nayepin, no yembene kosi. No ale yepin ge, na ngandjill golo kandja dje ye aundo.

Ga yenekne kandjine amblo pla worinj mal na para na kandjina amblo pla worno kune yendo. Na kandja embe djindo ge una dall nomane pai una kandja djinj mal djindo.
22 Ga Ibru una mor mo? Na para Ibru una moro. Ga Israel una mor mo? Na para Israel una moro. Ga Abraam epilye una mor mo? Na para Abraam epilye una moro.
23 Ga Krais kogo embe ye waninj mo? Na para embe yemolo wekle pundo. Na kandja embe djindo ge na dall nomana pai mal embe djindo. Ga kogo yei ge na kogo yembe ye aundo.

Ga kaye numb pai ba na kun merke kaye numb pall. Una wo ga ka pirngangill toi ba na kun merke to er plato pi. Kun merke una na togoi mal embe yei. 24 Na kogo ye wanill al Juda una ka pirngangill amblo iwo na kune 5 pela toi. Toi ge taiman-taiman dje 39 pela mal embe toi.*
25 Una kun sokara na kapill toi. Alla una na ku toi boll. Kun 3 pela na sip al moll sip ge po ku al boika djerpall yei. Na nusolwara pakna mollka armina pika emill pa tago yei.
26 Dumo merke na po wanill al nu toikaka, kunumb una tambon dje yemaka, nanam unakna tambon dje yemaka, epil djell una tambon dje yemaka, dumo kerman siti una tambon dje yemaka, dumo orkoto una moi ge tambon dje yemaka, nusolwara kerman toikaka, agane kende kambono tambon dje yei.
27 Na kogo sipdje ye, kogo kerman embe yemolo kun merke kwa nanoll, koll toika, nubkana asip toika, konkunom kune nayei, na bi golo pall.
28 Wal embe na boll yei ba, na ege ege pillgi pai una wopake moye dje na nomana to pille, imb kake moll.
29 Ye yembene naparo mo? Na yembena para naparo. Una ta yewordaka una pillgi panda una ta yagi dal, na ellna kumbso auno.
30 Na kandjina amblo pla worno pandaka, na yembena naparo wal ge pille na kandjina amblo pla worno.
31 Na kende nadjindo, God kando. Iwa Kerman Jisas Ne kandjiye ege ege una dje pla worne iwa moro ge une kando.
32 Dumo Damaskus paknato iwa king Aretas djika yene eine dje wori po gull kerman kond djillake porapora yei al kantau yemoi. Na wonaka kaye tambon dje yei.
33 Embe yei ba na kon basket kerman ta yei al paknato mollka una gull kerman windo pla pai al kon ge kaye kolo orko wormaka kiye dje er kal wor pillka, eine kambono na nabi.

12

Pol oukumb dal kani

1 Na kandjina amblo pla woro pamoyo mal paro, ba ge nono amblo pille dje naunda. Ba Iwa Kerman kandja gulo seke pai ge oukumb al na dje awi kanill mal, na ye dje auno dje pro.
2-4 Na* kanill, iwa ta Krais boll moi. Asa kognumb 14 pela erwo pika, iwa ge God i pla namba 3 kupill al worika moi. Yene gakle boll er pla pi mo, gakle kere pi mo, ge na nakando, God kando. Ba God dje i dumo Paradais wori. Worika une kandja dji pi ba, mapill pai, djinda mal napai.

* **11:24:** Buk lo 25.1-3 embe djindo, Juda una ka pirngangill ta tambon dje yene ge, kun 40 pela tane. Ba Juda una embe dje pi, no kere kapak to djimbon dje pille, kun 39 pela tambon we dji. Ga yenekne singare ge embe pai.
* **12:2-4:** Pol iwa ta kanill we dji ge yene pille dji. Lain 7 kanben.

5 Iwa embe mal moro ge na une kandjiye amblo pla worno, na kandjina amblo pla naworno, ba na yembena naparo mal dje pla worno.
6 Alla na kandja kaima djindo pille, na kandjina amblo pla worno pandaka, na iwa dall mal namoyo. Ba na kandjina amblo pla naworno. Una na kandjina amblo pla worbon dje yene panda, na kandja djindo mal ne, singare yendo mal ge yenekne kane omuk to kune ye djine.

Pol gakle al wal mul mal ta boi

7 God na wal wopake uro kaima oukumb ge al ombine dje awi. Ba alla na kandjina amblo pla woro djino dje pille ka kagle mul moi gaklena al toi boll. Ge Satan na ye ke ye auno dje wombaye ta dje wori wo embe mal yei.
8 Na kun sokara Iwa Kerman moi al kamang ye awo, ni wal ge i worbenba djill.
9 Ba une na moll al embe dji, na ni wopake pille aundo ge ni boll kune yendo we dji. Una yembene napanda ge, na yembena dongall paro ge pak kerman to auno we dji. God embe dji pille, na yembena napai al ge na wopille dje pla worno. Na embe yell dal, Krais yembe kerman paro ge na boll panda moyo.
10 Na boll panda pille, na Krais kogoye yemolo yembena napanda ge, na wo piyo. Una na dje ke ye awo, ye ke ye auneke, na imb urup kakno ge na wo piyo. Na yembena napanda ge, na yembena dongall panda moyo.

Pol Korin una ye dongall ye auno dje pi

11 Na kandja embe dje woll ge, una nomane ke yendo una kandja djinj mal na embe yendo. Ba ye na bulo toi pille na kandja djindo. Na kogo wopake yell ge ye dje pla worne mal pai, ba ye embe nayei. Na una kiwa moro ba ye no aposelne plato mor we djinj ge, na menameto namoro, man.
12 Na ye boll ege ege kogo kiye dje ye wanill mal ge, una kani na aposel kaima moll. Na kogo dongall ye, wal ta mal ye embe yell.
13 Pillgi pai una moi al na po kogo ye wanill mal, na ye boll kogo ye kune yendo. Ba alla singare ta na ye boll nayell ge, na ye boll seng nayell. Na ale yell mo? Embe yell dal, ye na pille kere aune.
14 Na ye kun soka kanill, ipon na ye alla kanno dje pille moro. Na woll dal, ye boll seng nayeno. Ye wal ino dje nayeno, man, na ye mor ge ino dje pille moro. Womba kembis nanemane pille wal makai tane ge kune nayendo. Nane mane wombane pille wal makai to aune kune yendo.
15 Wal porapora na kannondo wal ge na wopille ye auno, nanam boll moro mal para wopille ye auno. Na ye wopake kaima kando, ye na kembis ta wopake kanne mal.
16 Ye kaninj, na ye boll seng nayell ba na tagemage ye, ye ye ke ye awill dje kaninj mo?
17 Na embe ta nayell. Na dje worill una ye moi al pi kambono ge, ye wal ngundjo i na awi noll mo? ge man.
18 Na Taitus ye moi al dje worill pi, nono agane ta moro ge na para dje worill pupill. Taitus ye kandja kende dje awo, ye wal ngundjo i nanoi. Ye moi al ge, no soka nomane taimane paika, singare taimane yepill.
19 Ye embe pir, Pol pepa bolo aundo ge no une kogo wopake yendo mal kanbon dje yendo. Ba ge man. No Krais boll mormon. No kandja dje ye aunmon ge, no God nale al dje aunmon. Na agana ambana kambono ye wopake mor ge, no wal porapora yenmon ge ye pillgi dongall panda dje pille yenmon.
20 Ba na wo ye kannaka ye moye mal embe namoi dal, na kand goyo. Alla na wonaka na ye piye mal embe nakani dal na para kand goyo. Ye nonga dje, una kanke ye, ellne kumbso djelldjell molo, una kandjine mopne amblo, na una pla moro dje pille, kunda kake ye embe ye djine dje na kand goro.
21 Alla na wono kune, na Godna moro ge na amblo kal woro djinda dje na kand goro. Asa ye una merke tandalme yei. Ba alla, woll dal, ye iwana djingdjang ye, nalene ye, singare ke embe yene ge na urup pa djinda dje pille kand goro.

13

Dumo Korin una pillgine kanpol tane

1 Asa na ye moi al kun soka woll. Ipon na
alla wono dje yendo. Baibel kandja embe
bolo wori paro.

Kandja kot djine pandaka, una soka mo
sokara wo kandja dji dal, una
kandja dje kune yene paro we dji
(Lo 19.15)

2 Asa na kun soka wo ye boll moll kune, na
ga djingdjang yei una ne, ye una porapora
kandja dje awill. Ipon na ellke molo kandja
ge alla djindo. Una djingdjang embe yei ge
na wonaka ga kiwa namoye.
3 Ye kandja embe djinj, Pol kandja djindo
ge Krais djindo mo Pol yene djindo ne?
djinj. Ba ye singare yenj ge, Krais kosill
namoro, une ye boll moro ge, yembe ye
amblo du dje aunda.
4 Ge kaima, Krais iko pera al goi ge une
yembe napai. Ba ipon une God yembe al
gun moro. Yembe napai mal embe no une
boll mormon ge yembene naparo. Ba God
yembe al no une boll gun molo ye kogone
ye aumbon dje yenmon.

5 Ye kane kune yene, ye pillgi paro mo
naparo? Ye omuk tane. Krais ye boll moro
ye pille kane yenj mo? Ye kanne, Krais ye
boll namoi dal, ye pillgi napanda.
6 Alla no pillgi dje molo, Krais kogoye
kaima yenmon dje ye embe pille kane yene
dje na embe pro.
7 Ye ale ye djine dje no kamang ye God
aunmon. No kamang embe yenmon ge, no
ye moi al God kogoye ye kune yepin dje
ye embe kanne dje no kamang nayenmon,
man. Ye nalene al no Krais kogoye una
namormon ba no kamang yenmon me ge
embe paro. Ye singare wopake yene dje
kamang yenmon.
8 Ye kanne, no kandja kaima kamblo
kal worbon kune nayendo. Ba no kandja
kaima dongall panda dje kogo yenmon.
9 Ye yembene dongall pandaka no yem-
bene dongall napai dal, no wo pupon. No
kamang yenmon ge, ye Krais wombaye
kaima molo kerne dje no kamang yenmon.
10 Na wo ye boll yembe ye djino dje pille,
na ellke molo pepa bolo ye aundo. Iwa
Kerman na namba awi paro ba, na ye to kal
worno dje nawi, man une na ye yake pla
pine dje awi.

Pol Korin una wopake we dje awi

11 Agana ambana kambono, na ye
wopake we dje aundo. Ye singare wopake
paro mal ye, na kandja djindo mal pille
yeneke, nomane taimane pandaka, una
boll moye ge arngan ye aunda moye. Moi
dal, God ye wopake kane, ellye tukiye
arngan ye aunda moye. 12 Ye pillgi pai una
moye al gumane djillakene to no, nubkane
kagle, djembon tane.
13-14 God unakiye porapora mor ge ye
wopake we dje awinj.

Iwa Kerman Jisas Krais ye wopake pille
aundaka, God ye wopake kandaka, yene
Murble ye boll panda moye.

Galesia
Pol pepa bolo dumo Galesia una awi

1-2 Na aposel Pol. Pillgi djinj una na boll aike mor ge, no pepa bolo ye propins Galesia pillgi djinj una mor al awo wormon. Una dje wormaka na wo Jisas kandjiye dje nawill, una ta dje worika na wo kogo nayell, man. Jisas Krais yene yeika, nono Nane God une golo pai i gun wori iwa ge yeika, soka dje worpill na wo kogo yell.

3 God nono Nane ne, Iwa Kerman Jisas Krais soka ye mor al wopake pille aumbellka, ye ellne tukne arngan yenda moye.

4 Nono Nane God kandja dji mal pille, makimb una singare ke yenj al ge Krais nono i yem worno dje pille singare ke yepin ge pille goi. 5 Yei ge ege ege God kandjiye kerman pandabe! Kaima.

Jisas kandjiyebe wopake ge taimane yero, ta naparo

6 Ye yenj ge na aya dje pille gok djindo. Krais ye wopake pille awi al ge God ye dje i mor. Ba ye mop awo, Jisas kandjiyebe gun djell ta ola dje pupon dje yenj. Jisas kandjiyebe wopake asa pai ge ye keri.

7 Ba Jisas kandjiyebe wopake gun ta naparo, man. Una pende wo Krais kandjiyebe wopake we djinj ge kandja kende dje pakna woro, ye nomane ye ke ye aumbon dje yenj.

8 Asa no ye moi al wo Krais kandjiyebe wopake dume dje, dje aupin. Ba alla are, no wo ye moye al kandja wopake gun ta dje ye aumbon mo, tau agelo ta wo embe djinda ge na man djindo. Una wo embe yene ge God i wamo al worda dje na kandja embe djindo.

9 Asa no kandja djipin mal ipon no kandja ge alla dje ye aunmon. Asa no ye moi al wo Jisas kandjiyebe wopake dje ye aupin ba are una wo kandja ge kere, alla kandja gun djell ta dje awi dal, na man djino. God mangal to awo i wamo al worda dje na embe djindo.

10 Na kandja embe djindo ge una na wopake pille aune dje djindo mo? Mo, una na wopake kanne dje djindo? Ge man. Na God wopake pille aunda dje yendo. Na makimb al una na wopake pille aune dje kogo yellka, na Krais nuye kogoye una moro ge kune nayeika.

God dji Pol wo aposel kogo yei

11 Agana ambana kambono ye pir mo? Na Jisas kandjiyebe wopake dje awill ge, una kandjine man.

12 Kandja ge una ta na dje nawi, una na beke nawi, man. Kandja ge Jisas Krais yene ombine dje awika na pille wo djill.

13 Asa ye kani, Juda una yenekne lotu ye wani mal na embe ye, yembe ye wanill. God boll pillgi dji una moi al na po amblo ye ke ye awo, togoyo dje yell.

14 Juda una na iwa kune kambono moi ge, na yembe ye wor wekle kaima pill. No Juda una gollne lo amblo i wani mal ge, na dume dje yeno dje pille pla kaima ye wanill.

15 Ba alla na mana nakui poke ge, God na dje i, are une na wopake pille awo yau to ika na yene wombaye moll. Une embe yei ge

16 epil djell una moye al na po Jisas kandjiyebe wopake dje auno dje pille, yene wariye kaima moi mal une wopille na ombine dje awi. Une kandja ge dji kune na po una boll dje napill.

17 Una kogo aposel asamoll yemoi kambono kona Jerusalem moi ge na po nakanill, man. Na asamoll ola dje er propins Arebia pill. Are na er dumo Damaskus pill.

18 Po wanmollka, kognumb 3 pela erwo pika, na Pita kanno dje pille er Jerusalem pill. Na une boll aike ege 15 pela moll.

19 Aposel ta kanill ge Iwa Kerman Jisas age Jems kanill, aposel pende moi ge na nakanill.

20 Na kandja ipon dje ye aundo ge, na kandja kaima djindo, kende nadjindo, God kando.

21 Are na po propins soka Siria ne, Silisia po wanill.

22 Ba Krais boll pillgi dji una distrik Judia lotu numb djelldjell moi ge, na gumena djillakena pille kane nayei.

23 Una kandjabe to embe dji, asa iwa ta
po pillgi dji una moi al ye ke ye awo wani
iwa ge, une nomane ake toi, une asa kandja
ge dje kamblo kal worno dje yei ba alla,
ipon une kandja ge dje una awo wando we
dji.
24 Kambono pille na kogo embe yell ge
God kandjiye ge amblo pla woro awi.

2

Aposel kambono Pol boll nomane taimane pai

1 Kognumb 14 pela wor pika, na alla
er Jerusalem pill. Iwa Barnabas ne, iwa
Taitus soka na boll aike er wopin.
2 Na er Jerusalem pill ge God na ombine
dje awi mal pille na po moll. Na epil djell
una moi al po Jisas kandjiyebe wopake
dje awo wanill mal ge, na pillgi dji una
kerman kambono yene moi al dje awillka
kambono ge pi. Na po kandja embe djill ge
na kamalna ngundjo pille moll. Kambono
man dje pi dal, na asa po epil djell boll kogo
ye wanill ge ne, kogo ipon ga boll yendo ge
kiwa mal embe yeno dje, na nomana embe
pai.
3 Pai ba kambono man nadji. Taitus
Juda una namoi iwa ge kambono kane, une
gakle una kelip to aune we djine mal pai ba
kambono kandja ge nadji.
4 Ba pillgi kende dji una pende no mopin
al nak dje pakna wo embe dji, man, une
gakle ge kelip tambon we dji. Kambono
kandja embe dji ge nono kaye asa papin,
ipon no Krais Jisas pillgi djinmon una kiwa
mormon ba, kambono kane man dje pille,
nono alla kaye tambon dje pille yenj.
5 Yenj ba no man dje kerpin. Jisas kand-
jiyebe wopake kaima paro mal ye boll
pamoya dje pille, no Taitus gakle kelip
natambon we djipin.
6 Alla na epil djell una moi al po kandja
dje awo wanill kandja ge, pillgi dji una
kerman kambono ge pille, na moll al ge
kandja gun ta dje pakna nawori. Kambono
iwa kerman mal embe moi ba una kerman
moye mo una kiwa moye ge na pille we
nayendo. Una mor mal God kani kune
kune mal mor.
7 Kambono na moll al ge kandja gun ta
dje nawi mal ge, yenekne embe dje kani,
God Pita dje wori une Juda una moi al po
Jisas kandjiyebe wopake dje una awi. Alla
God ge na dje wori na epil djell una moi al
po Jisas kandjiyebe wopake dje una awill
dje kani.
8 Pita Juda una moi al po kogo aposel
yeika, na epil djell una moi al po kogo
aposel yell. God no boll soka aike molo
kogo yei.
9 Iwa 3 pela Pita, Jems ne, Jon iwa ker-
man moi we dji ge, God na wopake pille
awi mal ge kambono kane pagle, na ne,
Barnabas mopill al wo aglene awo embe
dji, ye epil djell una mor al po kogo asa
yepill mal alla yese! No Juda una mor al po
kogo ye pamopoll we dji.
10 Kambono no kandja gun ta dje nawi.
Kandja taimanta dji ge embe dji, ye una
wal kannanonj una moi al ye wopake ye
awi mal alla ye pamoye we dji. Kambono
kandja dji ge na embe ye pamoyo dje pille
we yemoro.

Pita ale yei mal ge Pol dje pene wori

11 Ba alla Pita er dumo Antiok woi poke
ge, une ale ye wani mal ge na kane, une
gume al po man djill.
12 Une Antiok kindja woi poke ge epil
djell una gaklene kelip natoi una moi ge
une kambono boll aike kwa no moi. Alla
are, Jems dje worika Juda pillgi dji una
yenekne gaklene kelip toi una pende wo
molmaka Pita kane kand golo, epil djell
una boll aike kwa noi ge alla keri.*
13 Ba Pita na ga boll kwa nano mo,
nanano ne dje pi al ge, ale yei. Yeika Juda
pillgi dji una pende ge kane pagle kwa epil
djell boll noi ge aike kermaka, Barnabas
ge une kwa epil djell boll noi ge kane para
keri.
14 Kambono ale embe yei ge na kanill
Jisas kandjiyebe wopake kandja kaima
dji mal ge kambono singare embe nayei.
Nayei ge na kambono nalene al Pita moi al
embe djill, ni Juda una moren ba ni Juda

* **2:12:** Juda una epil djell boll kwa nanoi. Juda una embe dje kani, epil djell una djingdjang pai una mor dje kani. Ge pille, Pita kand goi ge me embe pai, Jems unakiye wo ni kwa epil djell boll nonden ge ale yenden we dje djine dje pille Pita kand goi.

una yenj mal nayenden, ni epil djell una singare yenj mal yenden. Ge pille, ipon namba yei pille, ni elnge yewordenka Juda una singare yenj mal, epil djell una embe yene dje pille yenden ne? djill.

15 Nono Juda una mormon ge, nonekene mane kui nono Juda una mormon, epil djell una djingdjang yenj mal ge nono nayenmon.

16 Nono kanmon, una Mosis kandja lo bolo wori pai mal ge embe yepin dal, God nale al nono kiwa mopon dje yene ge kune nayenda. Jisas Krais kandjiye al pillgi djine ge, God nale al kiwa moye dje kanmon. Embe moye pille nono Krais Jisas kandjiye al pillgi djipin. Alla God nale al kiwa mopon dje yepin ge, nono Jisas kandjiye al pillgi djipin pille nono kiwa mormon. God nale al kiwa mopon dje kandja lo bolo wori pai mal pille yembe yembon ba, ge man. Una God nale al kiwa mopon dje kandja lo karkar yene ge kune nayenda.

17 Nono Krais boll pillgi djipin pille God nale al kiwa mormon. Ba kond wanmormon al singare ke yepin dje kanpin dal, ge Krais yei nono singare ke yepin mormon mo? Ge man.

18 Na kandja embe dje wando, nono kandja lo yembe yembon ba, God nale al ge kiwa namopon we dje wando. Ba alla are na kandja ge kere kandja embe djino, nono kandja lo yembe yembona, God nale al ge kiwa mopon we dje na kandja embe djill dal, na ale ye djino.

19 Mosis kandja lo bolo wori pai ge na boll naparo, na una goi mal moro. Na God boll moyo dje pille goll.

20 Una Krais ipo iko al nil togoi ge, na une boll aike togoi. Na gun moll pora dji. Ba Krais na boll aike moro pille na gun moro. Alla ipon, na makimb al wando ge, God wariye na we dje wopake kane, na we dje pille goi ge, na une boll pillgi dje wando. 21 God nono wopake pille awi ge na to nawordo. Ge nono Mosis lo yembe yembona, God nale al kiwa mopon we dje una kandja embe djinj ge, kandja kaima paika, Krais ge kiwa mal goika.

3

Una pillgi djine mo lo karkar yene?

1 Ye dumo Galesia una nomane dall kaima paro. Asa no ye moi al wo, Jisas Krais iko pera al goi mal ge no kandja dje pene worpin ye pi, ba alla ipon una ne mal wo ye nomane amblo kull wori ne?

2 Pir mo? Na kandja ta paro ge na ye dje piyo. God Murble ye moi al woi ge, no God kandjiye dje aupin ye pillgi dji al ge, une ye moi al woi mo? Mo ye kandja lo dji mal yembe yembon dje yei al ge une ye moi al woi? Ge man!

3 Ye nomane dall kaima paro. Ye kindja wani poke ge, ye God Murble Jisas boll aike wani, ba ipon ye God Murble kere, ye yene yembene al Krais boll aike molo pora djimbon dje pille yenj ge, ale yenj.

4 Ye pille kane yene, asa ye Jisas kandjiye al imb kake molo woi ge kiwa po djinda dje pille na djindo.

5 God Murble ye boll aundo ge ne, une ye boll kogo dongall yendo mal ge, ye kandja lo yembe yei pille une ge nayendo, man. No wo God kandjiye dje aupin, ye pillgi dji pille une ye boll kogo yendo.

6 Nono Abraam asa yei mal pupon. God kandja dji al ge Abraam pillgi dji pille, une God nale al kiwa moi *(Stat 15.6)*

7 Abraam embe yei ge, ye embe dje kanne. Una God kandjiye pillgi djine panda, ga porapora moye ge, Abraam wombaye moye.

8 Kamasa God embe dje kani, yene kandja djinda mal epil djell una pillgi djineke, yene nale al kiwa moye. God embe dje kani pille, kandja Baibel al bolo wori pai ge embe dji,

> Abraam! Ni gawan ta kogo yenda al ge, na una djell porapora ye wopake ye auna moye we dji *(Stat 12.3 ne, 18.18 ne, 22.18)*

9 God kandja dji Abraam pillgi dji mal ge, una pillgi embe dji dal, God Abraam ye wopake ye awi mal embe, une kambono ge ye wopake ye aunda eri.

10 Una kandja lo bolo wori pai mal ge nono ye kune yembona, God nale al kiwa mopon we dje kaninj una porapora moye ge, God to ke ye aunda. Une embe yenda ge

Baibel al kandja ta bolo wori pai ge embe djindo,

Una kandja lo porapora bolo wori pai mal ye kune nayei dal, God to ke ye aunda we dji *(Lo 27.26)*

11 Baibel al pai ge kandja ta bolo wori pai ge embe djindo,

Kambono God nale al kiwa wanmoye una ge, God kandjiye pillgi dje moye pille God nale al kiwa wanmoye we dji *(Habakuk 2.4)*

Baibel kandja embe djindo pille, nono embe dje kanmon. Una lo ye kune yembona, no God nale al kiwa mopon dje yene ge ale yene.

12 Pillgi paro ge me ta paro. Una kandja lo pille wanmoye ge me djell ta paro. Kandja lo paro al ge embe djindo,

Ni ye kune ye pagle alla ale nayen dal, gun molo pamben we dji *(Wok Pris 18.5)*

13 Baibel al kandja embe bolo wori pai ba alla, una lo porapora pai ge, ye kune yembon dje yei, man pai pille, God tonda mal mopin. Ba alla God Krais toi al ge, Krais nono i yem woro awi, God natonda mormon. Kandja Baibel al ta pai ge embe djindo,

Una porapora iko al gor ge God toi pille iko al gor *(Lo 21.23)*

14 God nono tonda mopin ba alla, Krais Jisas wo nono top to i yem woro awi al ge, wal wopake God Abraam auno we dji wal ge, une para epil djell una auno dje yei. Une embe yei ge nono porapora Krais kandjiye al pillgi djipin dal, God Murble dje worno we dji ge dje wordaka nono boll wonda.

God kandja asamoll dje wori yei, Mosis lo are dji

15 Agana ambana kambono! Una singare ege ege yenj mal ge na kandja su ye dje auno. Una soka aglene amblo kandja dje gopa topill dal, kandja djinmell kandja ge kaima panda. Una ta wo kandja gun ta dje pakna worbon dje yene ge, kune nayenda.

16 Kune nayenda mal embe ge, kamasa God wo Abraam moi al kandja dji mal ge kaima pai, kandja gun ta panda ge kune nayenda. God kandja dji ge une Abraam pille, Abraam wombaye pille kandja embe dje awi. Ba Abraam wombaye we dje God kandja embe dji ge, Abraam wombaye merke moye ge une pille nadji. Abraam wombaye taimanta are moya iwa ge pille dji. Ge Krais.

17 Na kandja me djino dje yendo ge embe. God Abraam boll kandja dje gopa to awi mal ge kandja asamoll dje awi. Are kognumb 430 wor pika, Mosis kandja lo ge bolo pagi. Ba Mosis lo yemolo God Abraam moi al kandja dje wori yei ge iworda kune nayenda. God Abraam kandja asamoll dje awi ge ye panda.

18 Mo ye napanda ge, kandja lo yembe yembona, God wal auno dje pille yei wal ge nono aunda mal panda. Ba ge man, Abraam wal i ge God Abraam boll kandja dje wori yei al ge i.

19-20 Embe yei pille, God nomane namba mal pai pille Mosis kandja lo dje pepa bolo pagi ne? God nomane ge embe mal pai. Asa una singare ke mo wopake yei ge pillpol natoi. Ge pille, ga pille kane yene dje pille, Mosis lo ge bolo pagi. Kambono lo ge karkar yemolo pineke, are God Abraam na womba ta aunaka wonda we dji una ge wonda poke, lo pai ge alla kogo nayenda. Nayenda ge God Abraam moi al kandja dji ge une kandja sigiye dje nawori. Une yene po Abraam gume al ge kandja dji. Ba une lo dje Mosis awi ge une asamoll tau agelo kambono dje awi, tau agelo po iwa Mosis dje aumaka, Mosis pille po Juda una dje awi.

Kandja lo me ge yemolo nono kantau ye ipo Krais boll worda

21 Yei mal ge, Mosis kandja lo ge, God kandja dje Abraam awi ge kamblo kal worno dje yenda mo? Ge man! Nono lo taimanta ye kune ye wor gun bon kune paika, kamasa nono lo ge ye kune ye pagle, God nale al kiwa mopinka.

22 Ba God nale al kiwa namormon mal ge,
Baibel al kandja embe bolo wori paro,

Una kuruwo kama porapora makimb al
mor ge, singare ke ye waninj al, kaye
pamor we dji *(Rom 3.9-19)*

Ba God wal ta auno we dji ge, una Jisas
Krais boll pillgi dji dal, er orko wo ine we
dji.
23 Nono pillgi nadjipin poke ge, kandja
lo ge nono kaye to wori mopin, are pillgi
djimbon me ge, er pene wonda paro.
24 Embe pille, nono pillgi dje molo God
nale al kiwa mopon dje pille, kandja lo asa
pai ge nono kantau ye dje ipo Krais moi al
wori.
25 Ipon nono Krais boll pillgi djipin al ge,
lo nono kantau yei pora dji, alla nayenda.

Nono God wombaye mopon

26 Ye porapora Krais Jisas boll pillgi dje
mor ge, God wombaye mor.
27 Une kandjiye al nu pai una ye pora-
pora mor ge, ye Krais i konkunom dal woro
mor.
28 Una ye mor ge, pende Juda una morka,
pende Grik una morka, pende kaye pa boi
kogo yenjka, pende boi kogo nayenjka, iwa
pende morka, ana pende morka, ye embe
ye djelldjell mor ba alla ipon ye Krais Jisas
boll aike mor ge, ye kune kune mal embe
mor.
29 Ye Krais wombaye moye ge, ye
Abraam wombaye moye eri. Embe pille,
God Abraam moi al wal ta auno we dje awi
wal ge, God ye aunda eri.

4

Krais kogo yei al ge nono God wombaye mormon, kaye pa boi kogo alla nayembon

1 Na kandja djino dje yendo ge embe mal
paro. Una ta moya ge yene wal kannondo
wal ge yene wombaye ge are inda. Wal
porapora yenda ge yene wombaye wal mal
embe yenda ba une womba moro pille,
une nu kogo yenda.
2 Womba ne ge dje wordaka, una pende
wo womba kantau yene. Yemoyeke
womba ge yake pla wondaka, are ne ege
ta djindaka, kambono alla kantau nayene.
3 Yendo mal embe, nono womba mal
embe mopin poke, makimb al lo kayekaye
pai ge nono kaye to wormaka mopin.
4 Ba alla, God dji poke, yene wariye dje
wori woi. Une woi ge, ana ta kui, Mosis
loye ge une menameto moi.
5 Molo nono kandja lo menameto molo
kaye papin ge, wo nono i orko woro God
wombaye mopon dje pille top to i.
6 Ye God wombaye kaima moi pille, une
dje wori yene wariye Murble wo nono no-
mane al woi moro pille nono kandja embe
djinmon, Nena, Nena we djinmon. 7 Embe
yei ge ye kaye pa boi kogo yei ge yei pora
dji. Ipon ye God wombaye kaima mor, God
wal paro ge ye wal paro.

Pol Galesia una pille nomane toi

8 Asa ye God pille kane nayei poke ge, ye
God pille pla yembon dje yei ge kune nayei.
Ye god kende pille kaye pamolo boi kogo
yei.
9 Ba alla ipon ye God kaninj poke ge mo
God ye kando we djino ge, makimb al lo
kayekaye pai ge ye pille pla ye, kaye pa boi
kogo ye, God kerbon dje yenj ge kerme!
10 Lotu ege kerman ta yero kune ne, tak-
ene kindja ta wondo poke ne, kognumb
gun ta wondo poke ge, ye lotu ye awo, lo
pille we ye pagle, God nale al kiwa mopon
dje yenj ge
11 na kand goro. Na ye boll kogo yell ge,
kiwa po djinda dje pille na kamalna yendo.
12 Agana ambana kambono na kandja
dongall dje ye aundo, ye lo asa menameto
namoi mal ge na para menameto namoro,
na embe moro ge, ye alla menameto
namoye. Ye na ye ke ye nawi.
13 Ye kaninj. Asa na ye moi al wo Jisas
kandjiyebe kindja djino dje yell ge na ke to
paika na ye dje awill.
14 Alla na ke to pai ge, ye imb kerman
kaki, ye ke kane, kerne mal pai ba ye na
nakeri. Na tau agelo mal embe moll dje ye
embe kani. Krais Jisas moi mal na embe
moro dje kane, djembon to awo, i numog
woro embe ye na wopake pille awi.
15 Na ye moi al woll ge nono wopille
mopin, na kandja kaima djindo, kune ge
ye nalene i worne kune yeika ye polo i na
aumaka, ba ipon ge ye wo napir.

16 Na wo kandja kaima dje ye awill ge,
Pol no kundayem una moro dje ye embe
dje kaninj kana?
17 Pir mo? Una pende ye mor al wo
ye wopake moye dje pille yenj ba kandja
kende djinj. Ye wopake moye dje pille
nadjinj. Ye no kere pagle, kambono kandja
djinj ge pille we yene dje pille, ga nomane
embe mal paro.
18 Ye wal ta pille we yene ge wambo
naparo. Ba ye wal wopake pille we yene,
wal ke pille we nayene. Alla na ye boll
namoyo poke ge, ye wal wopake pille awo
pamoye mal.
19 Na wombana wopake ye mor ge! Ye
Krais boll kaima karkar yene mal pille
kane yene dje pille, na imb kerman kakdo.
Ana womba kuyo dje ngembill kerman
goro mal na imb embe kakdo.
20 Na wo ye boll aike moyo dje pille
we kaima yendo. Na ye boll moyo ge,
na kandja kosill dje ye auno ba, ipon na
kandja dongall dje pepa bolo ye aundo
ge, na ye pille nomana merke paraka bolo
aundo.

Ana soka Sara ne, Agar yepill mal Pol kandja su dji

21 Kandja lo bolo wori pai ge ye ye kune
yembon dje pille yenj ba alla, kandja lo me
ge ye kere nakani kana?
22 Baibel kandja dje bolo pagi ge embe
mal pai. Abraam wariye soka mopill. Ta
yene boi ana Agar ge kannoi, ta Sara boi
kogo nayei ana ge kannoika yepill.
23 Boi ana Agar wariye kui ge ana wom-
bane yene kulo yemor mal ge womba
embe moi ba alla, Sara boi kogo nayei ana
wariye kui ge, God kandja dje wori pai mal
pille womba ge moi.
24 Kamasa God kandja gopa soka to pagi
ge ana soka yepill ge su mal paro. Gopa ta,
God kamkimb Sainai molo Mosis kandja
dje awi ge, ana Agar ge su embe paro. Agar
yene wombaye boll kaye pa boi kogo yepill
mal una embe mal moye.
25 Ana Agar ge une kamkimb Sainai
dumo Arebia yei al ge embe mal moi. Alla
Jerusalem una wombane boll aike kandja
lo ge menameto molo, kaye pa, boi kogo
yenj pille, ana Agar ge Jerusalem mal embe
moro.
26 Ba alla Jerusalem kupill al yero dumo
ge, una pakna molo kaye napar, kiwa
mor. Kupill al Jerusalem yero ge nonekene
mane mal embe yero.
27 Yero ge Baibel al kandja ta bolo wori
pai ge embe djindo,

Ana womba ta nakuren ge ni wo pupen!
Ni womban kuyo dje pille ngembill
nagon mal ge, ni wo pupen, duse dje,
yau to mole! Ana ta woge boll moya
ge wombane merke namoye ba ni
womban merke kaima moye we dji
(Aisaia 54.1)

28 Agana ambana kambono! God kandja
dje gopa toika womba Aisak moi mal ge,
God kandja djika ye une wombaye moi.
29 Alla kaye pa boi kogo ana wombaye
taimanta moi ge, une wo womba Aisak God
Murble kui womba ge ye ke ye awi. Ye ke ye
awi mal ge, ipon una kandja lo menameto
mor una wo God Murble kui una ye ke ye
awinj.
30 Ba alla, Baibel kandja embe dje bolo wori
pai,

Ana kaye pa boi kogo yendo ana yene
wombaye boll dje bekle wore! dji.
Womba ne goyaka, womba ge wal
nainda, man. Ana boi kogo nayendo
wariye ge wal inda we dji *(Stat
21.10)*

31 Agana ambana kambono! Baibel
kandja embe dje wori pai pille, ana lo
menameto molo yei ana ge nono mane
man. Ana boi kogo nayei ana ge nono
mane moro.

5

Ye kaye napane, ye Krais boll kiwa moye

1 Ye kaye pai ba Krais wo ye i orko wori
ge, ye alla kaye napane, ye kiwa moye dje i
orko wori. Une embe yei ge ye aglo gi dje
moye! Ye alla kaye pa boi kogo nayene!
Man!

2 Na Pol molo kandja djindo ge ye pillme! Ye lo menameto molo, gaklene kelip tambon dje pi dal, Krais ye pille goi ge me ta napanda.
3 Ye djineke una ye gaklene kelip tane panda, na kandja dje pene woro ye porapora aundo. Lo merke pai ge ye ye kune yene mal.
4 No lo yembe yembona, God nale al kiwa mopon we dje pi dal, ye Krais boll namoye, ye djelldjell moye. Une ye wopake pille awi ge ye to worinj una moye.
5 Ge nayembon. Nono God Murble boll molo, God nale al wambo napanda kiwa mopon we dji ge nono embe mopon dje pillgi dje molo kui ye mopon.
6 Embe yembon ge, ye Krais Jisas boll aike moyeke, ye gaklene kelip tane mo natane ge wal kiwa. Wal kerman paro ge embe, pillgi dje molo po una boll kanwopake ye aumbon. Singare ge wal kerman.
7 Asa ye wopake yei ba, ipon una ne mal wo kond tugo awika kandja kaima pai ge ye alla keri?
8 God tugo awi mo? Ge man, God ye yau to dje indo iwa moro.
9 Pir mo? Yis kembis ta moya ba palawa al pakna pandaka, palawa yake kerman punda.
10 Embe paro pille na embe pro. God yendaka na nomana paro mal ye nomane embe panda. Ye nomane ta napanda. Alla una wo ye nomane ye ke ye awi una ge na nakando ba une top ke inda mal paro.
11 Agana ambana kambono, na ye gaklene kelip natoi dal, God ye i yem naworda we nadjindo, man. Na kandja embe djillka, una wo pille, na ye ke ye naumaka. Krais iko pera al goi we djinmon ge ke pille naumaka.
12 Ba ye nomane ye ke ye awinj kambono ge, ga yenekne gaklene kelip to, walkene bolo i worne.
13 Agana ambana kambono, ye kaye pa namoye, ye kiwa moye dje God ye dje i orko wori. Nono kaye naparmon, kiwa mormon pille nono makimb nomane asa pai mal singare embe yembon we nadjine, man. Ye God unakiye moye al kanwopake ye awo, nu kogone yene!
14 Mosis lo porapora bolo wori pai ge me embe mal paro. Ni nenem kanwopake yenden mal ge ni agan ta moya al embe kanwopake ye aumben.
15 Embe dji ba ye kanpol tane. Ye yene mor al kunda nonga ye pamoi dal, ye ke mal moye, ami dje wopake moye kune nayenda.

God Murble boll wanmopon mal

16 Ye God Murble i wanmoye. Embe yei dal, ye makimb nomane djindo mal ge alla nayene.
17 Ye makimb nomane pai ge yemolo God Murble kamblo kal worno dje yendo. Alla, God Murble moi ge ye makimb nomane ge kamblo kal worno dje yendo. Soka gingmang amblo mormellka, ye singare wopake yembon dje yenj ge, man panda.
18 Ba ye God Murble ye boll moi dal, Mosis lo menameto namoye.
19 Ye kaninj, una makimb nomane pandaka singare embe yene. Iwana kunumb no, singare nayene mal ye, singare ke ta mal yembon dje,
20 una god kende beke, gopne boglo awo, kum pa, una boll ke pille awo, kunda nonga ye, una wal moya kanke pille awo, ellne kumbso awo, yene pille we ye, nonga dje djelldjell moyeke, nomane djelldjell panda moye.
21 Una djell wal wopake yenj al pille ke pille awo, nu no kannakanna ye, iwana porapora pakna molo djingdjang ke ye, una makimb nomane pai una ge embe yenj. Asa na ye boll aike molo kandja djill mal ge, na ipon alla dje pene woro ye aundo. Una singare embe yei dal, God dumoye wopake yero al ge, er pakna napine.
22 Napine ba God Murble una boll moya ge, una singare embe yene. Una kanwopake ye awo, wopille awo, tukne arngan yendaka, kiye dje molo, una moye al wandill golo awo, una boll ye wopake ye awo, una yenekne djine mal ye kune ye,
23 nale kane wane, singare yenj mal kanpol tane. Singare wopake embe paro ge Mosis lo al ge man we nadjindo.
24 Krais Jisas unakiye nomane ke asa pai ge ga i iko pera al po nil to keri. Wal

yembon dje pille pla ye wani wal ge, para ipo iko pera al nil to pagi.
25 God Murble nono boll moraka wanmon pille, une kandja djinda mal pille kane yembon.
26 Na iwa pla moro dje pille, una wal panda kanke kane, kumbene kulag to as nayembon.

6

Wal wopake yapon ge wopake boya, wal ke yapon ge ke boya

1 Agana ambana kambono! Ye mor al ge una ta singare ke ta yenda ge, ye God Murble boll mor una ge, ye po une ge kandja kiye dje djine. Ba ye kanpol tane. Satan ye kamalne tondaka, ye kulngamb yage djine.
2 Una imb kake mor ge, ye po amblo pille dje aune. Ye singare embe yene ge, Krais kandja lo dji mal ge, ye pille kane kune yene.
3 Iwa ta kerman namoya ba alla yene kerman moro we dji dal, yene kende dje inda.
4 Ye taimantaiman dje singare yenj ge, pai mal yenj mo napai mal yenj? Ye yenekne okum boye. Ni wopake yell dje kanin dal, ni wo pupen. Ni ga wopake yenj mo na wopake yendo ne dje kamalen ngundjo napupen.
5 Ge ye taimantaiman dje imbne wonda mal kakne.
6 God kandjiye beke ni aune una ge, ni ga ye wopake ye wal aumben.
7 Ni wal ipo mau al yapen wal ge boya, wal djell ta boya we djimben ba, ni God bakalo awo, kende dje nenem inden.
8 Iwa ta makimb nomane pai mal pille ipo wal yaya ba, megiye ke mal tondaka une kondwe ke yero al punda. Ba alla, iwa ta God Murble kandja djinda mal pille ipo wal yaya ge, megiye wopake tondaka, une gun molo pamoya.
9 Embe paro pille nono ye wopake ye una aumbon mal nakerbon. Nono kogke nayepin dal, megiye tonda poke, wal merke i nambon.
10 Embe pille, kondwe yendaka nono una porapora ye wopake ye aumbon. Ba pillgi pai una nono kaima wopake ye aumbon.

Jisas iko pera al goi ge Pol wopake pille awi

11 Na kandja ipon pepa bolo ye aundo ge, nanam aglena pall, mon kerman bolo pagro ge, ye kanme!
12 Pir mo? Kambono ye gaklene kelip tane dje pir una ge, Juda una wopake piye dje pille djinj. Juda una pende ye Krais iko al goi we dje pillgi djinj ge, tambon we dji pille, ga kand golo una gaklene kelip tane we dje waninj.
13 Yenekne gaklene al kelip toi una mor ba Mosis loye ge kambono amblo gi nadjinj. Kiwa, una nalene al yenekne kandjine amblo pla woro nono ga gaklene kelip topin we djimbon dje yenj.
14 Kambono kandjine amblo pla worinj mal ge na nayeno, man. Iwa Kerman Jisas Krais nono pille iko al goi iwa ge na une kandjiye amblo pla worno. Une na pille iko al goi ge, na nomana asa ke pai ge para goi pora dji. Alla makimb wal na nomana al nayero, makimb wal na kantau yei pora dji.
15 Ipon yero ge una gaklene al kelip toi mo kelip natoi moye ge wal kiwa. Wal kerman yero ge embe, God yewordaka, nono nomane al ge gun panda mopon.
16 Una nomane gun pai mor una, God ye wandill golo aundaka ye ellne tukne arngan yenda moye. Ga yene unakiye Israel una moye.
17 Na Jisas wombaye moll pille una na toi, kusiye paro, ye na imb alla naune mal.
18 Agana ambana kambono, nono Iwa Kerman Jisas ye ellne tukne al molo, ye wopake pille aunda molme! Kaima.

Epesus
Pol pepa bolo dumo Epesus una awi

1 Na Pol. God yene nomane pai mal pille na dje wori, na Krais Jisas aposelye molo kogoye yendo. Ye God unakiye Epesus molo, Krais Jisas boll pillgi djinj una ge, na pepa bolo ye aundo. 2 Nono Nane God ne, Iwa Kerman Jisas Krais ge soka ye wopake pille aumbellka, ye ellne tukne arngan yenda moye.

Krais kogo yei al ge God wal porapora kupill al wopake paro ge i nono awi

3 Jisas Krais Ne ge God moro, yene kandjiye kerman panda moya! Nono Krais boll mormon pille, God yene kupill al wal porapora wopake paro ge, i nono awo wori.

4 Kamasa kupill makimb nayei poke ge, God nono dje i. Une nono Krais boll mopon dje kane, nono wopake ta mal mopon dje pille, une nale al nono wambo napanda mopon dje pille dje i.

5 Kamasa God yene nomane pai mal pille une nono wopake pille awo, Jisas Krais kogo yei al ge nono dje i pakna wori, yene wombaye kaima mormon.

6 Ge pille, God yene wariye wopake kane dje wori woi iwa ge, nono wopake kaima pille awi. Une embe yei ge nono God kandjiye amblo pla worbon!

7 God nono wopake kaima pille awi ge, yene wariye meyamiye al ge, nono top to i yem woro, nono djingne djangne kere awi.

8 God wandill kerman golo awi al, nono nomane wopake paraka, wal merke pille kane yenmon.

9 Asa God Krais dje worda wo kogo yenda mal ge, God embe yenda dje pille moi ba kandja ge seke pai. Ipon une nono wopake pille ombine dje awi.

10 Wal nono ombine dje awi ge embe. Ege ta une djinda poke kupill makimb al wal porapora moro ge une i taimane woro Krais aundaka kantau yenda.

11 God wal porapora yendo ge, une yene nomane paro mal pille yendo. Une nomane pai mal pille dje wori Krais wo kogo yei al ge, no Juda una God dje inda, no une wombaye mopon dje pille, kamasa une embe yeno we dji mal ge kaima yei.

12 God embe yei ge, no Juda una asamoll Krais pillgi dje kui ye mopin una mormon ge, no God kandjiye kerman amblo pla kaima worbon dje pille yei.

13 Alla, epil djell una ye mor ge, una wo ye God kandjiye wopake dje awi. Ga God kandjiye kaima dje awo embe dji, ye kondwe ke po djine dje Krais ye i yem wori we dji. Ye kandja kaima ge kani pille, ye Krais wombaye kaima moi. Ye embe kani pille, God asa embe yeno we dji mal ge, une Murble dje wori, wo ye boll moi. Une Murble ge yene makiye mal embe paro, ye une wombaye kaima moye dje pille dje wori ye boll woi.

14 God Murble nono boll moro pille, nono yene wombaye mormon ge, na wal wopake i ye auno we dji mal ge kaima aunda imbon. Alla, God wombaye mormon ge une nono top to indaka kiwa mopon we dji mal ge yene Murble nono boll moro pille, une nono kaima inda dje pupon. Une embe yenda ge, yene kandjiye kerman amblo pla worbon!

Pol wopake we dje kamang ye awi

15-16 Ye Iwa Kerman Jisas boll pillgi djinj ge ne, ye God unakiye porapora moi al kanwopake ye awi mal ge, una dji pill. Ge pille na kamang yendo poke ge, ege ege na ye pille God moro al wopake we dje aundo.

17 Aundo ge nono Iwa Kerman Jisas Krais Ne moro ge, une poll dje au kerman djindo al moro iwa ge, une ye nomane amblo au dje aundaka, ye nomane wopake pandaka, God kaima moro mal ye kane kune yene dje pille na kamang yendo.

18 Ye God dje i una mor ge, ye nomane amblo au dje aundaka, God ye wal aunda ge, ye pille kane yene. Ye God unakiye mor pille, une wal wopake uro kaima aunda imbon dje kui yemor ge, ye pille kane yene dje na kamang yendo.

19 Alla yene yembe kerman paro ge una ne mal une boll kune yendo? Ge man, ba nono pillgi djipin una mormon al ge, une nono yembe dongall boll kogo yendo. Yendo mal ge, ye pille kane yene dje pille

na kamang yendo. Une yembe kerman paro ge ta mal kaima paro.
20 Yene yembe dongall pai al ge, Krais golo, aglo er kupill al pi, yene agle woto ami dje moro. 21 Krais kupill al moro ge une pla kaima moro, er wekle pi iwa moro. Tau agelo kambono molo pla worbon dje yene mo murble kerman kambono molo pla worbon dje yene ba man panda, Krais plato kaima moro. Yene kandjiye kerman pandaka, una ipon mor ge ta molo pla worbon dje yene mo, are ege ta yenda poke una ta molo pla worbon dje yene ge man panda, Krais molo pla wordaka kandjiye kerman panda.
22-23 Alla God yewori, wal porapora moro ge Krais kake al kalto moyeke, Krais molo pla po kantau ye pamoya. Pillgi djinj una Krais gakle mal embe mor ge une kantau yendo. Alla, kambono embe mor ge, une wo kambono boll ye kune ye, wal porapora moro ge une ye kune yendo iwa moro. Ye wal ge pille kane yene dje pille na kamang yendo.

2

Asa goi mal embe mopin ba ipon Jisas boll gun mormon

1 Asa ye kandja napille singare ke ye wani pille, ye nomane ge goi.
2 Ye makimb una singare ke ye wani mal embe yei. Iwa kerman ta murble ke pla moro ge ye kantau yei, God kandjiye napir una mor ge, une para kantau yemoro. Iwa ge kandja dji mal ge ye embe yemoi.
3 Kambono yei mal ge nono porapora embe ye wanpin. Nono asa nomane ke paika gaklene wulle pille pla ye, wal bombon golo embe ye wanpin. God una porapora tonda mal ge, une nono aike tonda mal mopin.
4-5 Nono kandja napille wanmopin ge, nono nomane ge goi mopin, ba alla, God nono wopake kane kapak to awo, Krais awo worika nono une boll aike gun mormon. God ye kondwe ke po djine dje i yem wori ge, une ye wopake pille awi al ge ye i yem wori.
6 Nono Krais boll mormon ge, God Krais i pla wori mal embe une nono para i pla kupill al worika, Krais po sia king al ami dji al ge nono une boll aike po ami dje mopin.
7 God embe yei ge me embe mal paro. Ipon ne, are kona pa punda ge una kanne, une nono wandill golo Krais Jisas dje wori woi ge une nono wopake kaima pille plato awi.
8 God ye wopake pille awi pille ye i yem wori, ye yenekne yene kune nayenda. Ye pille gi dji al ye i yem wori. 9 Ye singare wopake ta yei pille, une ye i yem nawori, man, une ye kiwa i yem wori, una ta na kogo yell al, i yem wori we dje kandjiye amblo pla worda ge kune nayendo.
10 Nono Krais Jisas boll mormon pille God nono i gun wori. Une embe yei al ge, nono singare wopake ye wanmopon kondwe ge yene asamoll amblokun ye keri.

Krais yeika Juda una ne, epil djell una kumbene taimane yei

11 Epil djell una ye mor ge, ye asa molo woi mal pillpol to moye. Juda una ye pille embe djinj, kambono gaklene kelip natonj una mor. No gaklene kelip topin una mormon we djinj. Kandja djinj ge yenekne gaklene pille djinj, nomane pille nadjinj.
12 Asa ye Krais boll aike namoi, ye ellke moi, Israel una moi mal ye embe namoi, na wal ta auno we dje God Israel una moi al embe dji ge, une ye moi al ta dje nawi. Are wal wopake ta wonda dje ye nomane al napai, ye God boll aike namoi, ye tarowamo yemoi.
13 Ba alla ipon, ye Krais Jisas boll mor. Asa ye ellke molo pai ba ipon Krais meyamiye al ge ye er manda woi pora dji.
14 Ye epil djell una ne, Juda una kumbene taimane nayei ge, gull ta paika ye kunda yemyem una mal embe moi ba Krais ipon wo iwori, ye kumbene taimane yei mor. Ye kumbene pla woi ge alla kal pi, ye epil taimane mal mor.
15 Iwa Mosis kandja lo porapora bolo pagi ge ne, kandja dongall bolo wori pai mal ge Krais wo iwori. Ye Krais boll moye ge, epil soka namoye, ye epil taimanta moye dje yei. Embe yei al ge ye kumbene taimane panda moye.
16 Une iko pera al goi ge ye epil djelldjell moi ge, i taimane wordaka God boll moye

dje pille goi. Asa ye djelldjell molo kunda yemoi ge, pora djinda dje pille goi.
17 Ye epil djell una ellke morka Juda una manda morka yenj ge une wo ye moi al embe dji, ye kumbene taimane panda molme dji.
18 Nono kumbene taimane paro me ge embe. Krais wo epil soka i taimane wori al ge, Murble taimane molo kond toi, nono Nane moro al bon kune yenda.

Nono God numbiye kaima yero mal embe mormon

19 Ge pille ye epil djell una mor ge, ye una gulke mal alla namor, man. God unakiye ne, God wombaye moi al ye er pakna woi mor.
20 Mor pille ye God numbiye mal embe mor. Aposel kambono ne, propet asa moi ge numb doll mal embe moi, alla Krais Jisas numb tuminj paro mal embe moro.
21 Yene wo numb doll porapora ka amblo gi dje awo, numb take aundaka, numb ge Iwa Kerman numbiye wopake djell ta mal yenda.
22 Alla ye Krais boll aike mor pille, God wo ye una djell boll aike ipo, numb taimane take worda moye, God yene Murble ge wo ye boll moyaka, numb ge al aike moye dje pille une takdo.

3

Una epil djell moi al Pol po kogo yei

1 Embe yei pille na kaye paro ge, ye epil djell una Jisas boll pillgi djine dje na kaye paro.
2 God na dje wori na ye epil djell una mor al, God nono wopake pille awi mal na dje pene woro wando. Ye pille kane yenj dje pro.
3 Kandja ge asa seke pai ba God na ombine dje awi pill. Embe dji pill mal ge, na ipon pepa kembis bolo pagill mal ge ye kere kaninj.
4 Krais kogo yei mal kandja seke pai na pille ill mal ge, ye pepa ge kere pille kane yene.
5 Kamasa kandja seke pai ge God dje pene nawori. Ba alla ipon, une Murble wo ombine dje awika, yene aposelye una ne, propetye una mormon ge, une no ombine dje awi pupin.
6 Kandja seke pai ge me embe pai. Jisas kandjiyebe wopake pai al ge, God wal wopake i auno we dji ge, une no Israel una eske imbon dje nawi, une ye epil djell una para ineke nono gaklene taimane panda mopon dje pille awi.
7 God yembe dongall pai al ge une na wopake pille awika na yene kogoye una moll. Na embe molo po Jisas kandjiyebe wopake dje una awo wando.
8 God unakiye porapora mor ge kandjine paro ba na kandjina naparo, na menameto moro. Ba God na wopake pille dje worika, na epil djell una moi al po Jisas kandjiyebe wopake uro kaima pai ge dje awo wanill.
9 God wal porapora beki iwa ge, une yeno dje pi ge asa seke pai ba, une dje wori na po una porapora moi al une yenda mal dje awo wanill.
10 God wal yeno dje pi ge embe pi, pillgi pai una djineke, tau agelo kerman kambono ne, murble pla mor ge, ga God nomane kerman paro mal, pille kane yene.
11 Ga embe yene ge, kamasa kaima God nomane embe pai. Ipon nono Iwa Kerman Jisas Krais kogo yei al ge God yei, ga kani pora dji.
12 Krais kogo yei al ge nono God moro al manda bon kune yendo. Jisas boll pillgi djipin ge Krais kond yapro awi, kand nagopon, manda bon kune yendo.
13 Na ye pille imb kake moro ge, ye nomane merke napanda. Na imb kakdo ge ye wopake piye, na ye God yene poll dje au kerman djindo al une boll wopake moye dje yendo.

Pol Epesus una dongall moye dje kamang yei

14 Wal me ge al pille, nono Nane moro al ge na gopna boglo aundo.
15 Yene unakiye kupill al morka makimb al morka yenj ge, ga kandjine paro ge na Nena God ga kandjine ye awi mor.
16 Na ye pille kamang embe yendo. God ni wal merkeke paro ge, ni i pagle, Murblen ge dje worbenka ga nomane pakna yembene dongall panda moye.
17 Ye pillgi pandaka ye kumbene paknato ge Krais wo ye boll moya dje na kamang yendo. Iko djimbe dongall paro mal embe

ye una boll kanwopake kanne me ge, kerman panda dje na kamang yendo.

18-19 Krais ye kanwopake kando me ge kermanke paro, pille imbon naparo. Pa er koi koma po, er kona kwa wondo mal embe ye pillgi pai una porapora, yembene dongall boll pille kane yene dje na kamang yendo. God yene elle tukiye al wal wopake puka tondo mal embe, ye para ellne tukne al puka tonda dje na kamang yendo.

20 God kandjiye kermanke kaima panda moya. Une yembe kerman nono boll kogo yendo ge, aunda imbon dje pille kamang yepin dal, une plato kaima awo yem worda kune yendo, nono kere kanbon kune nayenda.

21 God unakiye moye al ge une kandjiye plato kaima panda moya, Krais Jisas kogo yei al God kandjiye ege ege plato panda pora nadjinda. Kaima.

4

Krais gakle al una mor ge taimane moye

1 Na Iwa Kerman Jisas kogoye yell ge kaye paro ba God ye pille yau to i mal ge, ye singare embe yene dje pille djindo.

2 Ye pillgi pai una boll kiye dje molo kal woro moye. Ye kumbene pla nawonda, imb aune ge ye ege ege kanwopake kane, kere aune.

3 God Murble ye i taimane wori mor mal ge, ye yembe ye una boll kumbene taimane yendaka arngan yenda moye.

4 God nono yau to i pille nono gaklene taimane paraka, God Murble taimane moraka, nono porapora wal wopake ta aunda imbon dje kui yemormon.

5 Iwa Kerman taimane moraka, pillgi taimane paraka baptais* taimane paro.

6 God taimane moro, une nono porapora Nane plato moro. Nono porapora mormon ge une nono boll pakna molo kogoye yendo.

7 Krais wal auno dje pi ge, une nono una taimantaiman dje wopake pille awi.

8 Une embe yei al Baibel kandja embe bolo wori pai,

> Une er pla pi poke ge une er wekle po kundayem una merke to kaye to mogi ge, dje ipo wal wopake i, yene unakiye awi *(Buk Song 68.18)*

9 Une er pla pi we dji ge me embe mal paro, une asamoll kal makimb al woi.

10 Kal woi une ge alla er pla kupill al po er pla kaima po kupill makimb wulle yemyem yei al molo kune yei.

11 Una moi ge pende aposel kogo yene dje pille dje wori. Pende propet kogo yene dje pille dje wori. Pende yene kandjiye wopake dje una aune dje pille dje wori. Pende God unakiye kantau yene dje pille dje wori. Pende God unakiye beke aune dje pille dje wori.

12 Une embe yei ge God unakiye kambono po une kogoye yene kune yenda dje yei. Ge Krais unakiye yake pla pine dje yei. God unakiye mormon ge

13 yake pla po pillgi dje God wariye pille kane yembon. Yepin dal, una taimane mopon, djelldjell namopon. Krais dongall moro mal nono iwana dongall mopon.

14 Embe yepin dal, una wo kandja kende beke awo, tagemage yene ba nono womba nomane napanda. Kopo tondaka, solwara po wo yendo mal ge nono nomane embe napanda, man.

15 Nono una kanwopake kane, kandja kaima dje una awo, Krais nono ngambalne mal moyaka nono yake kerman bon.

16 Une nono ngambalne mal embe moyaka nono yene kake agle bulngane mal embe molo kune yembon. Nono pakna mormon al kanwopake kanpin dal, nono yake pla po dongall molo, nono taimantaiman dje mormon ge nonekene kogone paro mal yembon.

Krais boll molo singare gun yembon

17 Na Iwa Kerman kandjiye al kandja dongall embe mal dje ye aundo. Jisas boll pillgi nadjinj una mor ge nomane wopake naparo. Ga yewaninj mal ye embe nayene.

18 Ga nomane emill ye paraka, ngambalne ku dal paro, wal kaima napir. God

* **4:5:** Baptais we djindo ge nono pillgi pai una asa mopin mal kere Jisas taimane we dje pille wanmopon dje pille dji.

nono i gun wordo mal ge kambono orkoto mor.
19 Ngandjill nagor, iwana djingdjang ke eri ye, wal i nambon dje pille pla kaima yenj.
20-21 Ba una Krais kandjiye dje ye awi pi ge, Jisas boll pillgi nadji una singare ke yenj mal ga ye beke nawi, man. Ga Jisas kandjiye kaima dje ye awi.
22 Asa ye Krais boll pillgi nadji, ye wal yembon dje pille pla yei ge, ye ngundjo ipo kondwe ke worno dje yei. Ye wal ge kerne, nayene.
23 Ye nomane gun pandaka
24 God ye kuya moye. God wopake ta mal molo singare du kaima dje yendo mal ye embe yene dje beke awi.
25 Krais gakle al mormon ge, yene kake agle mal embe mormon. Ge pille, ye kandja kende nadjine, agane ambane kambono mor al kandja kaima dje aune.
26 Ye ellne kumbsi dal, ye singare ke nayene (Buk Song 4.4) Ye ellne kumbso pamoyeke olpa er kal napunda, ye ola dje kere aune.
27 Ye Satan dumo naune.
28 Kunumb una moya ge kunumb alla nanonda. Yene agle al kogo yenda. Yei dal, una wal nayenda ge une aunda kune yendo.
29 Ye kandja keke nadjine. Kandja ge ye djillakene al er orko nawonda. Ye una pille aglo gi djine kandja paro ge, dje una aune.
30 God ye top to i yem worda poke ge yene Murble ye boll mak yewori paro. Ge pille, ye God Murble kumbe ye ke nayene.
31 Ye una boll ke pille, kumbene ke ye, ellne kumbso, ye ke ye, kandjine mopne amblo, kunda kake yenj ge kerne.
32 Ye una boll wandill golo awo, wopake kane yene. Krais kogo yei al ge God ye djingne djangne kere awi pille, una ye ye ke ye aune ge ye kere aune.

5

Nono au djindo al wanmopon

1 Ye God wombaye mor, une ye wopake kando. Embe pille une singare yendo mal ye embe yene.
2 Krais nono wopake kane, nono pille, yene gakle opa mirang yendo mal i God awi mal embe, ye una kanwopake kanne.
3 Ye God unakiye mor pille, una iwana djingdjang ke ye, gaklene wulle pille pla ye, wal merke kannambon dje pir ge ye embe nayene. Una wo ye singare embe yenj we dje djine.
4 Ye kandja sewe nadjine, kandja keke nadjine, kandja aulaul nadjine. Kandja embe mal paro ge ye boll napanda, man, ye wopake we dje God aune.
5 Pir mo? Iwana djingdjang ke yenjka, nomane aulaul paraka, wal merke kannambon dje pille we ye singare embe yenj ge, god kende pille pla yenj, God pille pla nayenj. Ye pille kane yene, una embe yei dal, God ne, Krais dumene wopake kantau yenmell al ge kambono kaima er pakna napine.
6 Man, una singare embe yene ba God natonda we dje una kandja kende embe dji dal, ye napiye. Una singare embe ye kandja napi dal, God elle kumbsdaka kaima tonda.
7 Una embe yene ge ye ga boll nawanne.
8 Asa ye emill boll wani ba alla ipon ye Iwa Kerman boll moi pille, ye au djindo al waninj. Ge pille una au djindo al waninj una mor mal ye embe ye wanmoye.
9 Au djindo al wanne ge megiye tonda. Ge singare wopake ye, kond du dje wane, kandja kaima dje embe yene.
10 God singare wopake pro mal ye dulo kanine.
11 Au djindo al nawaninj una mor ge megiye natonda. Ye ellke moye, ga yenj mal ye i pene woro man djine.
12 Ge ngandjill paro, ga seke molo singare ke yenj ge, nono nadjimbon.
13 Ba au dji dal, wal ke porapora paro ge er pene wonda.
14 Wal ke porapora er pene wo au djindo al moye. Ge pille kandja embe paro,

Ni ou paren ge una golo par mal ni embe paren. Ni agbenka Krais ni wamo sua gale aunda.

15 Ge pille ye singare yene ge kankune yemoye. Una nomane kulkul paro mal

ge ye embe napanda, man. Ye nomane wopake panda moye.
16 Ipon nono ye wanmon ge ege ke yero. Ge pille, ye egene yero ge kiwa po djinda, kondwe wopake ta kane i dal, ye kondwe ge al wanne.
17 Ge pille, ye singare aulaul nayene, ye Iwa Kerman pro mal, pille kane yene.
18 Nu wain no singare keke ye djine. Man, ye djineke God Murble ye boll puka tonda moye.
19 God epilye moye al ge ye gollang buk song yero ge dje awo, lotu gollang dje awo, God Murble gollang paro ge dje awo embe yene. Ye ellne tukne paknato ge gollang dje Iwa Kerman aune.
20 Iwa Kerman Jisas Krais kandjiye al ge, ye ege ege wal porapora pille wopake we dje Nane God aune.

Woge game ami dje mopell mal

21 Ye Krais kandjiye pille pla yemolo, God unakiye mor al ge menameto moye.
22 Ana kambono, ye Iwa Kerman moi al menameto mor mal embe, ye wogane mor al menameto moye.
23 Krais yene unakiye i yem worda, ga yene gakle mal embe mor. Mor ge, Krais ga ngambalne moro mal embe, wogane moye ge, ana ngambalne mor.
24 Krais unakiye menameto mor mal embe ye ana ege ege wogane menameto moye.
25 Krais yene unakiye wopake kane, wopake moye dje pille, goi mal embe, ye iwa kambono ye gamane kanwopake yene.
26 Krais yene awi ge yene unakiye wopake djell ta mal moye dje awi, yene kandjiyebe wopake paro al ga nu was ye awo, djengimb moi ge iworo awi.
27 Krais yene awi ge yene unakiye une nale al wopake djell ta mal moye, ale napanda, djengimb napanda, wambo napanda kiwa moye dje pille yene awi.
28 Krais embe yei mal, ye iwa mor ge, yenekne gaklene wopake kaninj mal embe ye gamane para wopake kanne. Iwa gamane wopake kani dal, yenekne wopake kaninj.
29 Nono kanmon, una ta yene gakle kanke nakando man, yene kantau wopake ye, kwa gale awo embe yendo. Krais yene unakiye para embe ye aundo.
30 Alla yene kake agle ne, gakle paro ge nono mormon.
31 Baibel kandja embe bolo wori paro,

Ge pille, iwa ta yene neme kere yene game boll bolo imbellka soka gaklene taimane panda mopell *(Stat 2.24)*

32 Kandja ge seke paro. Krais yene unakiye boll moye mal pille na djindo.
33 Ba ye iwa kambono mor ge, ye yenekne kanwopake kaninj mal embe, ye gamane moye al kanwopake yene. Alla ana kambono ye moye ge, ye wogane kambono pille pla ye aune.

6

Womba nanemane boll moye mal Pol kandja dje awi

1 Ye womba mor ge, ye Iwa Kerman boll mor pille, ye nanemane kandja djine mal yene. Ge singare kune mal paro.
2-3 God kandjiye bolo wori paro ge embe djindo,

Ye womba mor ge, ye nanemane wopake ye awo, molo kal woro moye we dje Mosis embe dji *(Kisim Bek 20.12)*

Lo yero ge kandja wopake ta boll aike paro. Kandja wopake paro ge embe mal paro,

Nane mane kandja djineke ye pille i dal, ye makimb al moye ge, ye wopake molo kanan moye we dji *(Lo 5.16)*

Lo pende kandja wopake boll aike wonj ba are wonj. Lo yero ge kandja wopake boll aike wor wekle wondo.
4 Ye nane kambono mor ge, wal ta yeneke ye wombane kumbene ke ye djinda, ye kantau wopake ye, Iwa Kerman kandjiye al kandja beke awo, amblo du dje awo embe yene.

Boi una ne, kantau yenj una pille, Pol kandja dji

5 Ye boi una mor ge, ye kantau yenj una djine mal embe yene. Ye kand golo, pille

pla ye awo, singare kende nayene. Ye Krais kandjiye al pille yenj mal embe, ye kantau yenj una kandja djine mal embe yene.

6 Ye ga wopake kanne dje ye kogone yene ba alla ga namoi dal, yene kogo dji mal ye kune yene. God kandja djinda mal, ye Krais boiye una molo nomane wopake boll yene.

7 Ga kogone paro ge ye wopake pille yene. Na kogo embe yendo ge na una pille ye naundo, na Iwa Kerman pille ye aundo we dje pupen.

8 Ye pillme! Ye boi una moye mo ye boi una namoye, God ge napiya. Una singare wopake yene mal God wopake ye awo yem woro aunda.

9 Ye kantau yenj una, ye boi una ye moye al singare wopake yenj mal, ye para ga moye al singare embe yene. Ga kand goye dje kandja dongall dje naune. Ye kaninj, ga kantau yendo iwa moro ge kupill al moro, nono porapora awo i kune yendo. Alla une ye para kantau yendo.

Kunda konkunom worbon mal

10 Na kandja ba dje pora djindo. Ye ege ege djineke Iwa Kerman yembe dongall i aundaka ye boll dongall pandaka wanmoye.

11 God kunda konkunom porapora yero ge yeworo wanne. Ye embe yei dal, Satan tagemage yenda ba ye aglo gi dje moye, nayagne.

12 Nono kunda yenmon ge makimb una boll kunda nayenmon man, una kerman yembene pai una emill yei al mor ge boll kunda yenmon. Iwa kerman kambono, ngambalne pai una, yembene paraka singare kerawa ye, kona pla waninj ge nono kambono boll kunda yenmon.

13 Embe pille, God kunda konkunom porapora nono aundo ge yeworo wanne. Ye embe wori dal, ege ke wonda poke ye aglo gi dje molo, kunda pora dji dal, ye para aglo gi dje moye.

14 Ye aglo gi djine panda, ye ka purba i kumbene al tur mal embe, ye kandja kaima i nomane al worne panda. Krais singare wopake paro ge ye i kunda konpakna gonne al worinj mal embe worne.

15 Jisas kandjiyebe wopake pai al ge una kumbene arngan yenda moye. Moye mal ge ye i kakene su dal woro kandja ge ye una boll dje aumbon dje yene.

16 Konkunom ta worne ge embe. Satan ei wamo boll tonda ye naboye, ye pillgi paro ge kumba dal embe pandaka ei tonda ge gomda.

17 God ye i yem wori, ye wamo al napine ge ye pille moyeke, ye nomane ge kunda kon pula mal embe panda. Ye God Murble djebainat dal amblo gi dje moye, ge God kandjiye paro.

18 Ye ege ege God Murble boll kamang kayekaye yene. Ye kane kune yemolo ege ege God unakiye pille kamang ye aune.

19 Kamang yene al ge ye na para kamang ye aune. Jisas kandjiyebe wopake seke paro ge na kand nagolo dje pene worna una piye dje ye kamang yene.

20 God na dje wori na Jisas kandjiyebe wopake dje wanill pille, una na to kaye wori moro. Ye na kamang ye auneke na kand nagoyo, kandja ge dje pene worno mal paro.

Pol dumo Epesus una dje wopake ye awi

21 Na moro mal ne, na kogo porapora yendo mal ge, iwa Tikikus wo ye dje aunda piye. Une ge nono agane wopake moro. Iwa Kerman kogoye yendo ge, une pai mal yendo.

22 Na une dje wornaka ye mor al wo dje aundaka no mormon mal ge, ye pille kane ye aglo gi dje moye.

23 Agana ambana kambono, nono Nane God ne, Iwa Kerman Jisas Krais soka ellne tukne arngan ye aumbellka, ye una wopake kane, pillgi panda moye.

24 Nono Iwa Kerman Jisas Krais wopake kanmolo pinj una ye mor ge, God ye wopake pille aunda moye.

Pilipai
Pol pepa bolo dumo Pilipai una awi

1 No Krais Jisas nukogoye una Pol ne, Timoti pepa bolo ye Krais Jisas unakiye dumo Pilipai mor ge ne, God kogoye yenj una ne, kantau yemor una no wopake we dje aunmoll. 2 God nono Nane ne, Iwa Kerman Jisas Krais ye wopake pille aumbellka, ye ellne tukne arngan yenda moye.

Pol God wopake we dje awi

3 Na ye pro kune ge na wopake we dje na Godna aundo.
4-5 Krais kandjiyebe wopake kindja woi ge, na una boll kandja dje awo wanillka ye na pak to awi. Ipon ye embe ye pamor pille, na ye pille kamang yendo ge na ye wo eri pille aundo.
6 God ye boll kogo kindja mambine bolo yei ge une kogo ye pa pundaka Krais Jisas yem wondaka, une ye boll kogo yendo ge ye pora djinda dje na kaima pro.
7 Ye na mindalna pakna mor pille, na ye wopake pille aundo. Na kaye paro mo na Jisas kandjiyebe wopake paro mal ombine dje una awo yendo ge, God na wopake pille awi al ge kogo yendo. Ye na boll aike yenj pille une ye para aundo.
8 God kando, na ye kandja kaima djindo, Krais Jisas ye wopake kaima kando mal, na ye wopake embe kando.
9 Na kamang ye awo embe djindo, ye wal pillpol to, pille kane yenj ge ne, una boll wopake kaninj ge, yake wor kerman punda.
10 Wal wopake uro kaima paro ge ye kanpol tane. Ye kumbene kuruwo yendaka, wambo napanda moyeke are Krais yem wonda.
11 Jisas Krais kogo yei al ge, une singare du dje paro ge ye boll puka tonda moye. Embe yendaka God kandjiye plato kaima panda.

Pol kaye pai ba kandja mambine pa wai dji

12 Agana ambana kambono, na kaye paro ge, Jisas kandjiyebe wopake ge golo kal punda dje napiye, man. Pa wai dji, una pille mor.
13 Kandja wopake ge pa wai dji pille, Sisa numbiye al eine kantau yemor una ne, una porapora embe dje kani. Una na to kaye wori ge, na Krais kogo yell pille to kaye wori dje kani. 14 Alla na kaye numb pall al ge, agane kambono, Iwa Kerman wombaye merke moi ge kane kand nagoi, yembe ye God kandjiye dje una awo moi.
15 Ga pende na Krais kandjiye dje er wekle punden we dje molo na boll kumbene ke yendaka, kiyam to Krais kandjiye dje una awinj. Ba alla una pende nomane wopake paraka Krais kandjiye dje una awinj.
16 Ga ge embe kaninj, na Krais kandjiye dje wanill al ge na kaye paro. Embe kaninj pille, ga na wopake kane, Krais kandjiye dje una awinj.
17 Pende ge man. Yenekne pille pla ye, Krais kandjiye dje una awinj ge, nomane wopake boll dje nawinj. Na kaye paro ge imb pende awo pakna worbon dje pille yenj.
18 Ba ga porapora nomane ke paro mo wopake paro ge, na ke napro. Krais kandjiye dje una awinj ge wal kerman paro. Embe yenj ge na wo pro.

Pol gun molo Pilipai una amblo pille dje pamoyo dje pi

19 Na wopille pamoyo mal. Ye na pille kamang ye awinj ge ne, Jisas Krais Murble na boll amblo pille dje aundaka, na kaye paro ge dje orko worne kiwa moyo dje pro.
20 Na embe pro. Na yage kal natano, asa yell mal embe na eri yembe ye Krais kandjiye dje una auno dje na kaima pro. Na makimb al molo yene kogoye yeno mo na molo goyo ge Krais kandjiye kerman panda dje yendo.
21 Na embe dje kando, na makimb al molo pall dal, na Krais boll wanno. Na goll dal, na wal wopake plato ino.
22 Ba alla na makimb al molo pall dal, una merke amblo pille dje awo pamoyo. Na goyo mo gun moyo ge na namba mal yeno? Na napro.

23 Kondwe soka yero ge na namba mal
yeno? Kondwe ta na goll dal, Krais boll
moyo ge wopake.
24 Ba alla na pro, na makimb al molo pall
dal, na ye amblo pille dje auno ge kune
yenda.
25 Na embe molo ye wopake ye auno dje
pille pla yendo pille, na ye boll kogo ye
moyaka ye pillgi dje molo arngan boll yake
pla pine.
26 Na embe yemolo are ye moye al ta woll
dal, ye kane wopille Krais Jisas kandjiye
amblo pla woro aune.

Pilipai una imb kaki al God yembe bolo awi

27-28 Wal kerman ta paro ge embe, ye
wanmoye al Krais kandjiyebe wopake
djindo mal, ye du dje paro mal yene. Ye
embe yei dal, na wo kanno mo una djine
piyo ge, ye una boll aglo gi dje moye mor
dje na piyo. Una wo man djine ge, ye kand
nagoye, ye nomane taimane pandaka,
kogo yeneke una Jisas kandjiyebe wopake
pillgi djine mal na piyo. Ye kand nagoi dal,
kundayem una embe dje kanne. Ga mor
ge wo ke pine paro ba, ye mor ge God i yem
worda moye dje kanne.
29 God ye ye wopake ye awi ge ye Krais
boll pillgi djinj. Alla une kandjiye al urup
para kakne dje pille ye awi.
30 Awi al ge, asa una na boll kunda yei
mal ye kani, alla ipon ye pir, una na boll
kunda ye pamor. Alla nono kunda aike
yenmon pille ye imb para kakinj.

2

Krais molo kal worika God amblo pla wori

1 Ge pille ye Krais boll mor ge ye arngan
yemor. Une kandja wopake dje ye aundo
pir. Yene Murble ye boll moraka ye kiye
dje molo wandill golo una awinj.
2 Krais ye embe ye awi pille, ye una
taimane mal moye, ye una kanwopake
kanne, ye nomane taimane panda kogo
taimane yene. Ye embe yei dal, na wo
mabinta mal piyo.
3 Ye yenekne kandjine amblo pla na-
worne. Ye una ta i pla woro, ye molo kal
woro, yenekne we dje napiye.
4 Nenem kogen asamoll yeno dje napu-
pen. Una djell ta kogone panda ge, ni para
amblo pille dje aumben. 5 Krais Jisas no-
mane pai mal ge ye nomane embe panda
moye.
6 Une nomane embe pai. Yene God kaima
moi, ba yene God moro mal ge na kerman
embe moyo dje napi, man.
7 Une pla embe moi ge kere, una mal
embe molo nukogo yei.
8 Una kani ge una wombane mal embe
moi, yene amblo kal woro, God dji mal
embe yemolo po goi, kaima, iko pera al goi.
9 Une embe yei pille, God i pla kaima
woro kandjiye kerman pagle awi, makimb
al una kandjine embe ta naparo.
10 Jisas kandjiye al ge una porapora
gopne boglo aune. Kupill al morka,
makimb al morka, makimb kalto morka
yenj ge gopne boglo embe djine, 11 Jisas
Krais ge Iwa Kerman moro we djine. Ge
nono Nane God kandjiye kerman panda
moya.

Kam kandjip talang yendo mal moye

12 Unakna wopake kambono ye mor ge,
asa na ye boll molo kandja djill mal ye pille
yei. Alla ipon na ye boll namoro ge ye embe
ye pamolme! God ye i yem wori ge, ye pille
kane ye yake pla po moye.
13 Ge God ye boll yewordaka, une pro
mal ye nomane al pandaka, alla une sin-
gare wopake kando mal yene.
14 Ye wal porapora yene ge, ye tawa dje,
nonga nadjine.
15 Ye embe yei dal, ye God wombaye
moye, ye ale napanda, wambo napanda,
djengimb napanda. Una ipon mor ge ake-
make ye, tagemage yenj ba ye kambono
boll aike molo kam kandjip mal embe ta-
lang yenda moye.
16 Ye embe molo una gun moye dje pille
God kandjiye dje aune. Ye embe yei dal,
Krais yem wo kot ye aunda kune, na ye
pille pla ye awo, na ye boll kogo yell ge
kiwa napi we dje piyo.
17 Ye pillgi djinj ge pille, ye opa dal embe
mor, alla ye mor mal una na meyamna
aike opa dal tulu dje worne panda, na ye
boll wo piyo.

18 Ge pille, ye wopiye, ye na boll aike wo
kaima pupon.

Pol Timoti dje Pilipai una moi al worno dje yei

19 Iwa Kerman Jisas kapla we dji dal,
na Timoti ola dje, dje wornaka ye mor al
wonda. Une wane er yem wo ye mor mal
kandjabe to aundaka na wopake piyo.
20 Una na boll mor ge une moro mal
embe ta namor. Une ye wopake moye dje
nomane embe paro.
21 Una porapora yenekne kogone yem-
bon dje pir. Jisas Krais kogoye ge man.
22 Ba no newombe mal embe molo Jisas
kandjiyebe wopake dje una awo wanpill
pille, Timoti kogo wopake yendo ge ye pille
kane yenj.
23 Una na boll namba mal yene? Ta yene
mal kane pagle na Timoti ye mor al dje
worna wonda.
24 Alla Iwa Kerman na kondwe ta to awi
dal, na para ye mor al ola dje wono dje
pillgi djindo.

Pol iwa Epaproditus Pilipai una mor al dje worno dje yei

25 Epaproditus ye mor al dje worno dje
pro. Une ge nono agane moro. Nono kunda
yenmon al ge no soka kogo aike yepill. Une
ge, ye na amblo pille djinda dje pille, na
moll al dje wori woi na boll moro.
26 Une ye wopille kanno dje pro, ba ye
une ke toi we dji pi mal ge, une para ye pille
nomane toi.
27 Ge kaima, une ke kerman toi, goya pai
ba God wandill golo awi nagoi. Nagoi al ge,
God une taimane pille wandill golo nawi,
une na para duwe bolo djimben dje pille
wandill golo awi.
28 Ge pille, na dje wornaka une ye mor al
wonda dje pille we yendo. Une wondaka
ye kane arngan yei dal, na para nomana
merke napanda.
29-30 Une Krais kogo yei al ke kerman toi,
goya pai. Ye na pak to aune napai ba une
ye dumene i na pak to awi. Yene gakle al
ke to pamoi ge napi, une kogo ye pamoi.
Ge pille, une ye boll woi dal, ye wopille
djembon to awo, Iwa Kerman kandjiye al i
numog worne. Epaproditus moro mal, una
ta embe wone ge, ye pille pla ye aune.

3

Una Krais boll pillgi dji dal, God nale al wambo napanda kiwa moye

1 Kandja ta paro ge embe, ye Iwa Kerman
boll mor ge wopille molme! Agana am-
bana kambono, ye wopake moye dje pille
na kandja ge alla boro, na ke napro.
2 Ye kanpol tane. Una kena simbill mal
mor ge, singare ke ye, una gaklene kelip to
ye ke ye kerinj.
3 Una gaklene kelip tambonka God nale
al kiwa mopon we djinj ge no pillgi ge
al naparo, man, God Murble moro al, no
une kandjiye amblo pla woro, Krais Jisas
kandjiye amblo pla wormon pille no God
wombaye mormon.
4 Pir mo? No gaklene al kogo yepin al ge
no God nale al kiwa mormon we djinj ge
kandja kaima paika na para kogo ye wanill
al ge God nale al kamasa wambo napai,
kiwa mollka.
5 Na kogo ye wanill we djindo ge, me
embe paro. Ege 8 pela moll al ge na gaklena
kelip toi. Na Juda una, Benjamin epilye
moro. Na Ibru una kaima molo kerdo. Na
yembe ye Mosis lo ge yell mo? Ge wale, na
Parisi una moll.
6 God loye pai ge na yembe yell mo? Ge
wale, na pillgi pai una to ke ye awill. Alla,
Juda una God nale al wambo pa djinda dje
pille yenekne loine yembe yenj ge, na para
embe yell mo? Ge wale na embe ye kune
ye kerill, ga nalene al na wambo napai.
7 Na embe yell ba na Krais boll moro
pille, asa wal pille pla yemoll ge, wal kiwa
dje pro.
8 Ge na Iwa Kerman Krais Jisas pille kane
yendo ge, na kanill wal kerman paro, na
Krais ino dje pille, asa wal porapora na
pille pla yell ge, wal kerawa, kankerill. 9 Na
une boll moyo dje yendo. Na Mosis loye ye
kune ye pagle God nale al kiwa moyo dje
nayendo, man, na Krais boll pillgi djindo
al God nale al kiwa moyo dje yendo. Nono
pillgi djimbon al ge God yene djinda nono
kiwa mopon.
10 Na Krais kanno dje yendo. God yembe
yeika une aglo er pla woi mal ge, na God
yembeye embe pai ge piyo dje yendo. Yene
imb kaki mal na para kakno dje pille, une

na pille goi mal ge na une pille goyo dje yendo.
11 Alla God na para amblo i pla worda dje pro.

Pol Krais ambiyo dje pundo

12 Na wal djill ge, na ye pora djill dje pille na nadjindo. God yewori na kune moll dje pille na nadjindo, man. Krais Jisas na dje i me paro ge, na ino dje pille yembe yendo.
13 Agana ambana kambono, na ill pora dji dje pille na nadjindo. Ba alla na wal yeno dje yendo ge embe. Wal asa pai ge na kerill, wal are panda ge na ino dje yembe yendo.
14 Na muk dje er wekle po prais ino dje yendo. Prais paro ge embe mal paro, Krais Jisas kogo yei al ge, God na yau to i, na une boll kupill al molo pano.
15 Na kandja embe dje awill ge, nono iwana dongall mormon nomane embe panda mopon. Alla ye nomane djell ta panda ge, God amblo du dje aunda.
16 God singare ombine dje awi ipin ge, nono embe ye pamopon.
17 Agana ambana kambono, na singare yendo mal ye karkar yene. Alla una no yenmon mal embe yenj ge, ye kanmolo embe yene.
18 Asa na ye kun merke djill ge, na kimb yemolo kandja alla djindo, Krais iko pera al goi we djinmon ge una merke man dje kunda ye awinj.
19 Ga kond wanbon dje yenj al ge erwo ke pine paro. Wal kannambon dje pille pla yenj ge, ga godne moro. Singare ngandjill paro ge, ga wopir. Ga makimb wal nomane paro.
20 Embe yenj ba nono dumene kupill al yero. Iwa Kerman Jisas Krais kupill al kere er yem wo nono i yem worda dje, kui yemormon.
21 Jisas yembe dongall al wal porapora i menameto woro kantau yendo mal embe, une yendaka nono gaklene djell ta mal panda mopon. Yene gakle wopake paro mal nono gaklene embe panda mopon.

4

Nono wopille nomane taimane panda mopon

1 Ge pille, agana ambana kambono, God na prais aunda mal ge ye mor. Na ye wopake kane, wo pille, kanno dje yendo. Na kandja ipon djill ge, ye Iwa Kerman boll aglo gi djine.
2 Yuodia ne, Sintike mormell ge na ye pille djindo. Ye Iwa Kerman kandjiye al mormell, ye nomane taimane panda mopell.
3 Alla nono kogo taimane yenmoll iwa ni moren ge, ni ana soka ge amblo pille dje aumben. Na Jisas kandjiyebe wopake dje imb kakill mal ge, soka na boll aglo gi dje molo kogo ye wanpill al, iwa Klemen ne, una pende kogo aike ye wani. Ga porapora mor ge, una gun molo pane buk yero ge kandjine pakna paro.
4 Ye ege ege Iwa Kerman boll wopiye. Na kandja alla djino. Ye wopille molme.
5 Ye una boll kiye dje molo yene mal ge una kanne. Iwa Kerman yem wonda ege manda yendo.
6 Imb porapora paro ge ye nomane to napiye. Ye wopake we dje awo, i God awo kamang yene. 7 Awi dal, ye Krais boll mor pille, God ye arngan wopake ta mal ye aunda, nono pille kane yembon kune nayenda ba, une arngan ye aunda ge, ye ellne tukne ne, nomane ge kantau yenda moye.
8 Agana ambana kambono, na kandja wulle al ta djino. Wal kaima paro ge ne, wal pai mal paro, du dje paro, kuruwo paro, wopake paro, una wopake kaninj wal ne, wal wopake ta mal pandaka una dje i pla worne wal paro ge, ye wal porapora ge pille moye.
9 Na kandja dje awill ye pille i mal ne, kandja djill pi ne, na ye wanill ye kani mal, ye ege ege singare embe yene. Yei dal, God arngan ye aundo una moro ge, une ye boll moya.

Pilipai una wal i Pol awi ge, Pol i wo pi

10 Ye na alla amblo pille dje aumbon dje ye nomane embe paro ge, na Iwa Kerman boll wo kerman pro. Ye embe yembon we dje pi ba ye kondwe ta nayei.
11 Na kandja embe djindo ge, wal nayei pille nadjindo, God na ombine dje awi, wal yero mo nayero ge na kapla moro.

12 Wal nayero ge, na pille kane yendo.
Wal merke yero ge, na pille kane yendo.
Koll tondo mo natondo, wal yero mo
nayero ge, God na ombine dje awi pro, wal
na boll yenda nayenda ge na kapla moyo.
13 Wal porapora na boll wonda ge, Krais
yembe dongall aundaka, na une boll yeno
kune yendo.
14 Ba na imb kake moll kune, ye amblo
pille dje awi ge na wopake we dje aundo.
15 Ye Pilipai una mor ge kaninj, asa na
kindja wo Jisas kandjiyebe wopake dje una
awill poke, na propins Masedonia kere er
pillka sios ta wo na wal ta pak to nawi, ye
taimane pak to awi.
16 Alla na dumo Tesalonaika moll kune
ge na wal nayei ba ye na pak to awo awo
yei.
17 Ye na alla aune dje pille nadjindo. Ye
na wopake ye awi al, God ye awo yem woro
aunda dje pille djindo.
18 Ye na aumbon dje yei ge ye Epaprodi-
tus dje wormaka, une iwo na awi. Ye na
plato awi, na kapla moro. Opa mirang
wopake yei, God wopake pro mal embe ye
i na awi.
19 Alla ye Krais Jisas boll mor pille, ye wal
nayenda ge, na Godna wal merke moro ge,
une i ye aunda ine.
20 God nono Nane moro ge, une kandjiye
kerman ege ege pandabe. Kaima.

Pol Pilipai una wopake we dje awi

21 God unakiye Krais Jisas boll porapora
mor ge, ye ga wopake we dje aune. Nono
agane kambono na boll mor ge ye wopake
we dje awinj.
22 God unakiye porapora mor ge ye
wopake we dje awinj. Alla, God unakiye
Sisa numbiye al kogo yenj ge, ye wopake
kaima we dje awinj.
23 Iwa Kerman Jisas Krais nono wopake
pille aundo ge ye nomane al panda moye.
Kaima.

Kolosi
Pol pepa bolo dumo Kolosi una awi

1-2 Na Pol, God nomane pai mal pille, na dje worika Krais Jisas aposelye moro. Ye God unakiye pillgi djinj una dumo Kolosi mor ge, nono agane Timoti boll pepa bolo ye aunmoll. God nono Nane ye wopake pille aundaka, ye ellne tukne arngan yenda moye.

Kolosi una pillgi dji

3 No soka kamang yenmoll kune, nono Iwa Kerman Jisas Krais Ne moro al ge, no ege ege wopake we dje awo, ye pille kamang ye aunmoll.

4 No kamang embe yenmoll ge me embe paro. Una dji pupill ge, ye Krais Jisas boll pillgi dje, God unakiye porapora kan-wopake kaninj we dji.

5 Ye embe yenj ge, God wal wopake ye ine dje kupill al wori yero ge, ye imbon dje pille kui yemor. Ye asa Jisas kandjiyebe wopake kaima pai pillgi dji poke, ye wal wopake ge pille kui yemoi, ipon para kui ye pamor.

6 Jisas kandjiyebe wopake ye pillgi dji ge, una dumo yemyem kandja ge dje wani al, una merke pillgi dje singare wopake pai mal karkar yenj. Yenj mal ye embe yei, asa God djingdjang pai una wopake pille awi ge kandja kaima pai we djimaka ye pillgi dji, ipon dje pamor.

7 God kandjiyebe wopake pai ge, no wopake kanmon iwa Epapras wo ye beke awi. Une no boll kogo taimane ye, alla ye boll kogo ye awo, Krais kogoye wopake yendo iwa.

8 Alla, God Murble yeworika, ye una boll wopake kaninj ge, Epapras wo no kand-jabe to awi pupin.

Kolosi una aglo gi dje moye dje Pol ka-mang yei

9 Embe pille, asa una wo kandja ge dje no awi pupill ge, no ege ege ye pille kamang ye pamormoll. God Murble yewordaka, ye nomane wopake pandaka, ye wal pille kane ye, God ye yene dje pro mal, pille kane yene.

10 Ye embe yei dal, Iwa Kerman unakiye singare yene mal ye embe yemoye. Iwa Kerman wopake pro mal ge ye embe eri pille ami dje moye. Ye kogo wopake eri yemoyeke megiye wopake to pandaka, ye God pille kane yenj ge ye yake pamoye dje no kamang embe yenmoll.

11-12 God yembe dongall wopake une boll paro ge ye boll panda, ye moye al imb ta pai dal, ye kiye dje molo kakne. Yene unakiye dumo au djindo al mor ge, wal wopake ine mal, God Nane ye kapla mor we djindaka, ye para aike ine. Ine pille, ye wopille wopake we dje Nane God aune.

13 Emill nono kantau yei mopin ba, une nono iworo awo, yene wariye wopake kani iwa dumoye wopake kantau yero al ge, une nono i pakna wori mormon.

14 Wariye ge nono top to i yem woro, nono singare ke yepin ge une pille kere awi.

Krais er wekle po pla kaima moro

15 Nono God kanbon naparo ba, wariye ge yene moro mal embe moro. Une asamoll moi, er wekle po wal porapora beki yei ge kantau yendo.

16 Kupill makimb wal porapora beki yei ge wariye agle al beki yei. Wal kanmon ne, nakanmon, tau agelo dongall ne, kupill al wal dongall mor ge ne, wal yembe paro ge ne, kandjine paro wal ge, God yene wariye pille, wariye agle al wal porapora beke yei.

17 Wal porapora nayei kune ge wariye ge asamoll moi. Wal kayekaye porapora mor ge une kantau yendaka, kogone paro mal yenj.

18 Pillgi pai una mor ge wariye gakle paro mal embe mor, une ga ngambalne molo, yene me mambine molo, una goi mor al une asamoll aglo erwo gun pi. Embe pille, wal porapora paro ge une wal ne moro.

19 God nomane pai ge, yene elle tukiye nomane porapora wariye to puka to awi.

20 Wariye kogo yei al ge God wal pora-pora une boll ellke ellke moi ge i taimane wori, arngan yei. Ga makimb al moye mo kupill al molo God boll kunda yene ge, God

wariye iko pera al goi meyamiye toi al ge, kumbene er kal pi pora dji.

21 Asa ye nomane ke pa singare ke yei ge, ye God boll kunda ye djelldjell molo pai.

22 Ba alla ipon, yene wariye una gaklene mal embe i goi ge, ye God boll i taimane wori. God nale al wambo napanda, me ye boll napanda, ye kiwa moye dje une i taimane wori.

23 Ba God kandjiyebe wopake una dje awi ge, ye nakerne. Ye pillgi dje kui ye pamoye. Una dumo yemyem po God kandjiyebe wopake dje una awo wani ge ye pi. Alla, na Pol, na kandja ge dje aundo iwa moro.

Pol Kolosi una pille kogo yei

24 Na ye pille imb kakdo ge na wo pro. Alla, una pillgi pai una Krais gakle mor ge, une ga pille imb kake pora nadji. Imb tuge ta pai ge na pillgi pai una pille kake i po ye kune yeno dje yendo.

25 God yene dji, Krais boll pillgi djinj una mor ge, na ga kogone una moro. God na dje wori ye God kandjiye porapora dje auno dje yendo.

26 Kamasa God kandjiye seke wori yei, una nakani. Ba ipon i pene wori, God unakiye kaninj.

27 God nomane pai ge embe pai, kandja seke pai ge yene unakiye moi al i pene worna kanne we dji. Kandja ge wopake kaima paro, una porapora pille wopake moye. Kandja seke pai me ge embe paro, ye epil djell una Krais boll mor ge, ye para kupill al po God boll wopake moye.

28 Embe pille, no Krais ye wani mal dje una aunmon. No nomane wopake paro ge, Krais kandjiye beke, kandja dongall dje awo, God nale al Krais epilye molo pora djine dje pille beke aunmon.

29 Embe pille, Krais yembe dongall awi al ge, Krais epilye una God nale al kune moye dje na kogo sipdje ye pamoro.

2

Pillgi dje molo kandja kende to worbon

1 Na ye pille, dumo Laodisia pillgi pai una ne, na nakaninj una boll kogo kerman yendo ge, ye piye dje pille yendo.

2-3 Na kogo embe yendo ge, ye ellne tukne arngan yendaka God unakiye boll wopake kane, ye nomane taimane panda moye. God kandja seke pai ge ye nomane wopake pandaka, pille kane kune ye, pillgi dje moye dje yendo. Kandja seke pai ge Krais yene moro.

4 Na kandja embe dje woll ge, una wo kandja wopake wopake dje ye aune ge ye kanpol to moye dje na djindo.

5 Na ye boll namoro ba na nomana ye boll yero ge, na ye boll moll mal paro. Ge pille, ye singare du dje ye wane, Krais boll pillgi dongall dje mor ge na wopake pro.

No Krais boll molo wor gun bon

6 Embe pille, ye Krais Jisas yenekne Iwa Kerman moya dje i pakna wori pille, ye une boll wane pamoye.

7 Ye Krais boll aglo gi dje moye ge, iko djimbe makimb al po amblo gi dje paro mal, ye Krais boll aglo gi dje embe moye. Ye numb dal moyeke Krais numb tuminj mal moya. Kandja mambine dje awi ge, ye pillgine dongall pandaka, God wopake eri we dje aune.

8 Una wo yenekne nomane pille kane yenj mal kandja kende dje ye aune ba ga mi dal yeke yemor una mor. Makimb al lo kayekaye pai ge dje awo, una singare yemolo pa woi mal dje awo embe yene. Ge Krais nomane man, ye kanpol tane.

9 Krais gakle pai ge una gaklene paro mal pai ba, God moi mal molo kune yei.

10 Wal porapora yembe paro ne, kandjine paro ge une ngambalne moro. Alla ye Krais boll mor ge, ye wal ta ine naparo ye pora mor. 11 Ye une boll mor ge, une ye gaklene kelip toi mor. Juda una gaklene kelip tonj mal embe natoi. Asa ye makimb nomane pai ge Krais kelip to i seke wori.

12 Ye nu pai al ge, Krais goi gull toi mal embe ye para aike gull toi. Ba alla, God Krais i gun wori al ge ye para aike i gun wori. God yembe dongall al Krais goi i gun wori mal ge, ye pillgi djinj pille, ye aike i gun wori.

13 Asa ye nomane ke paika, singare ke ye wani ge, ye goi mal embe moi. Ba God nono singare ke porapora ye wanpin ge kero awo, ye Krais boll i gun wori.

14 Mosis lo pepa bolo pagi ge, nono ale
yepin. Lo ge yene man dje awo, ni wambo
pai we dje bolo pagi ge, God i iko pera al nil
to pagi.
15 Jisas iko pera al goi ge, wal yembe paro
ge ne, kandjine paro wal ge, God una na-
lene al yembene pai ge, kamblo kal woro
keri.

Nono Krais boll gopin pille lo kayekaye pai ge nono boll panda kune nayendo

16 God embe yei pille, lo amblo gi dje
mor una wo ye kwa no nu nonj mal ge
kune nayendo we dji dal, ye napiye. Mo
lotu ege kerman yero mal ge ne, takene
kindja wondo ege kerman yero mal ge ne,
sabat yero mal ge, ye embe nayenj ge kune
nayendo we dji dal, ye napiye.
17 Ege embe yero ge wal are wonda mal
minman dal su yewori paro. Ba wal kaima
yero ge, Krais boll yero.
18 Una oukumb ta mal kane, tau agelo
lotu ye awo, yenekne molo kal woro yenj
ge kende yenj. Ba ga makimb nomane
paraka na iwa kerman moro we dje wan-
inj. Ye singare embe yeme dji dal, ye kam-
blo kal woro, man djine.
19 Krais nono ngambalne moro ge, ga
kerinj. Krais gakle al yene kwa awo, bul-
ngane, alngane, amblo i taimane wordaka,
God dji mal yakdo.
20-21 Ye Krais boll aike goi pille, makimb
al lo kayekaye pai ge, ye er orko woi,
menameto namor. Ge pille, ye namba yei
pille makimb una waninj mal yembon dje
yenj? Ga loine embe mal paro. Ye wal
namegye, wal nanane, wal nabiye. Ba ye
namba yei pille lo ge karkar yenj?
22 Lo embe djinj ge, makimb una no-
mane al djinj. Ye wal nanane, nabiye we
djinj wal ge ola dje bis ye er kal punda.
23 Una lo ge pille karkar yenj ge embe
yenj, ga God pille gaklene bolo ye ke ye
awo, kende kulo molo kal woro, ye lotu
embe yeme djinj. Lo embe paro ge me
wopake paro dje una embe djinj. Ba nono
nomane ke amblo du djimbon dje pille lo
ge karkar yembon ge, man panda.

3

Nono Krais boll aglo erwo gun pupin pora dji

1 God yeworika ye Krais boll aglo erwo
gun pi. Krais kupill al po God agle woto
moro pille, ye nomane ge al panda moye.
2 Ye makimb wal ge nomane napanda. Ye
kupill wal nomane panda.
3 Ye goi pille, ye God moro al Krais boll
seke mor.
4 Krais ye i gun wordo moro iwa ge er
pene wonda poke, yene poll dje au kerman
djinda al, ye une boll aike moye.

Nono una gun mopon

5 Ge pille, ye makimb nomane togolo
kerne. Iwana nomane ke paraka, gak-
lene wulle pille, djingdjang ke ye, singare
kayekaye yembon dje pille, wal merke i
nambon dje yenj. Una wal merke i nam-
bon dje yenj ge god kende lotu ye awinj mal
embe yenj.
6 Una singare embe ye, kandja pille nainj
ge, God tonda mal mor.
7 Ye asa ye wani ge, ye singare ke embe
ye wani.
8 Ba alla ipon ye singare ke embe paro
ge kerne. Ye ellne kumbsdaka, kunda gu-
mane djillakene paraka, una boll ye ke ye
awo, una kandjine mopne amblo, kandja
sewe dje embe nayene. 9-10 Asa ye nomane
ke pai, singare ke ye wani ge keri, ye no-
mane gun ta i paro. Ye nomane gun paro
ge God ye awi. Ye ege ege une pille kane
yeneke, une moro mal ye embe moye dje
pille yendo. Ye nomane gun embe paro
pille, ye Jisas wombaye moye al kandja
kende nadjine.
11 Nono nomane gun ipin al ge ni Grik
una mo, Juda una, gaklen kelip toi mo
natoi, una gulke mo dumo djell una, una
nukogo yenj mo, nayenj ge, wal kiwa, wal
porapora moro paro yero ge, Krais wal ne
moro.

Nono una kanwopake kanbon

12 God ye wopake kane dje i, ye une
unakiye mor. Ge pille ye una boll wandill
golo awo, ye wopake ye awo, yemolo kal
woro, una boll kiye dje moye. Una ye ke
ye aune ba ye ola dje ellne kumbso dje yem
woro naune.

13 Una ale yene ba ye ke pille naune. Ye
una boll kandja ta panda ba ye pille kere
aune, nadjine. Iwa Kerman ye kere awi
mal embe ye una boll kere aune. 14 Ye una
boll kanwopake ye aune. Singare ge er
wekle pundaka singare pende yenj ge are
are wondo. Ye una boll kanwopake kanne
me ge yembe yemolo singare wopake po-
rapora i taimane wordaka kogo wopake
yene.
15 God ye dje i ge, yene epilye taimane
molo, una boll arngan yenda moye dje, dje
i. Embe pille, ye nomane embe panda,
Krais arngan ye aundo me ge, ye ellne
tukne kantau yenda moye. Alla, ye wopake
we dje God aune.
16 Krais yene kandjiye boll boll paro ge,
ye ellne tukne al yenda moye. Ye embe
molo God nomane wopake boll una beke
aune. Ye buk song al gollang paro ge dje,
lotu gollang dje, God Murble gollang dje
aundo mal dje, ye ellne tukne al wopake
we dje God aune.
17 Ye kandja ta djine mo, singare ta yene
mo, ye wal porapora yene ge, ye Iwa Ker-
man Jisas kandjiye al yene. Une kandjiye
al Nane God wopake we dje aune.

Pillgi pai una wombane boll ami dje moye mal

18 Ana kambono, ye wogane menameto
moye. Ye embe yei dal, Iwa Kerman nale al
ge ye singare paro mal yene.
19 Iwa kambono, ye gamane wopake
kanne, ke pille naune.
20 Ye womba mor ge, ye nanemane
kandja porapora djine mal yene. Yei dal,
Iwa Kerman wo piya.
21 Nane kambono, ye wombane kum-
bene ye ke ye naune. Ga kumbene ke ye
djinda.

Kantau yenj una kambono boi kogo una boll kogo yene mal

22 Boi kogo una ye mor ge, ye kantau yenj
una kandja porapora djine mal yene. Ye
ga wopake pille kanne dje kogo nayene, ga
namoye poke ye para, Iwa Kerman Jisas
pille kand golo, kogo du dje wopake kaima
yene.

23-24 Ye kogo yenj ge, ye Iwa Kerman
Krais kogoye yenj. Ye kogo yenj mal Iwa
kerman top aunda ine. Ge pille, ye kogo
porapora yene ge, ye nomane boll boll awo
kogo yene. Ye una pille nayene, ye Iwa
Kerman pille yene.
25 Una singare ke yene ge, God top paro
mal, awo kune yenda. God wal omuk
tondo, to kune ye aundo.

4

1 Ye kantau yenj una kambono, ye Iwa
Kerman kupill al moro pille, ye boi kogone
una mor al singare du dje paro mal ye
aune.

Nono singare yembon mal

2 Ye kamang ye pamoye, nakerne. Ye
pillpol to, wopake we dje awo kamang
yene.
3 Alla ye no pille kamang ye aune. God
no kond ta tondaka no Krais kandjiye seke
pai ge dje una aumbon. Kandja embe dje
wanill al ge, una na to kaye wori moro.
4 Ye na kamang ye auneke, na Krais
kandjiye kune ye dje una auno. God na
djino dje pro mal djino.
5 Ye orko una boll moye ge, ye God no-
mane boll molo yene. Kond wopake yei
dal, ye ga Jisas boll pillgi djine dje yene.
6 Ye una boll kandja djine ge, kandja
djugo yenda kandja djineke, una wopake
piye. Ye embe yei dal, ye una boll kandja
dje yem worbon dje yene kune yenda.

Pol Tikikus ne, Onesimus dje Kolosi wori

7 Tikikus wo ye mor al na yendo mal dje
aunda piye. Na nukogo ye Iwa Kerman
aundo mal ge, Tikikus para embe yendo.
Une na agana wopake molo Iwa Kerman
kogoye paro mal yendo iwa.
8 Na ye mor al une dje wordo ge me embe
mal paro, ye no mormon mal dje aundaka
ye piyeke, une ye ellne tukne ye arngan ye
aunda moye.
9 Une Onesimus* boll wombell. Ones-
imus ge ye unakne. Une nono agane
wopake molo yene kandja djindo mal
yendo. No mormon mal soka wo ye dje
aumbellka piye.

* **4:9:** Onesimus ge Pilemon boi kogoye una. Pol pepa bolo Pilemon awi ge ye kere kanne.

Pol Kolosi una wopake we dje awi

10 Iwa Aristarkus na boll kaye parmoll,
une ye wopake we dje aundo. Mak para
ye wopake we dje aundo, une Barnabas
wambe moro. Na kandja sigiye dje ye awill
mal, Mak ye boll woi dal, ye dje i numog
worne.
11 Iwa Jisas kandjiye ta Jastus we dji ge,
une wopake we dje ye aundo. Ga kambono
Juda una molo God dumoye wopake kan-
tau yendo al ge na boll kogo yenj. Juda una
ta man. Ga embe yenjka na arngan yendo.
12 Ye unakne Epapras Krais Jisas nukogo
iwa ge, une ye wopake we dje aundo. Une
ye pille kamang dongall ye aundo. God ye
singare yene dje pro mal ye nomane gi dje
pandaka aglo gi dje kaima molo kerne.
13 Na kandja embe dje aundo, Epapras
ye pille kogo dongall ye aundo. Dumo
Laodisia una ne, dumo Airopolis una mor
ge, une para pille kogo dongall ye aundo.
14 Dokta Luk,† nono agane wopake moro
ge, une iwa Demas boll molo wopake we
dje ye aunmell.
15 Na wopake we dje aundo ge, ye nono
agane ambane dumo Laodisia mor ge dje
aune. Ana Nimpa ne, ga pillgi pai una une
numbiye al makai to mor ge, ye na wopake
we dje aundo mal po dje aune.
16 Ye pepa ge kere kane pagle, dumo
Laodisia pillgi pai una auneke kere kanne.
Alla pepa ga kere kaninj ge, auneke ye kere
kanne.
17 Iwa Arkipus moro al ye kandja embe
dje aune, Iwa Kerman ni kogo yemben we
dji mal ge ni ye pora djimben.
18 Na Pol, na ye wopake we dje aundo
ge, nanam aglena al pepa boll. Na kaye
paro ge ye pille moye. God ye wopake pille
aunda moye.

† **4:14:** Una merke embe dje pir, iwa Luk we dji ge, Baibel buk soka boi. Ta buk Aposel, ta Jisas Kandjiyebe wopake Luk boi.

1 Tesalonaika
Pol pepa asamoll bolo dumo Tesalonaika una awi

1 Nono Nane God ne, Iwa Kerman Jisas Krais pillgi djinj una dumo Tesalonaika ye mor ge, na Pol ne, Sailas ne, Timoti no pepa bolo ye aunmon. God ye wopake pille aundaka ye ellne tukne arngan yenda moye.

Dumo Tesalonaika una pillgi dji ge Pol wopake pi

2 Ege ege no ye pille God wopake we dje aunmon. Kamang yenmon ge, no ye kandjine eri darmon.
3 No ye pille nono Nane God moro al wopake we dje aunmon. Ye pillgi dje kogo yenj mal ne, ye una kanwopake kane kogo dongall yenj mal ne, ye nono Iwa Kerman Jisas Krais yem wonda dje kui yemor mal ge, no wopake we dje Nane God aunmon.
4 Agana ambana kambono God ye wopake kani una mor ge, une ye dje i mor mal ge no pille kane yenmon.
5 Krais kandjiyebe wopake no ye dje aupin ge no kandjine man. God Murble wopake ne, yembe dongall no boll paika, no pillgi dongall djipin ge ye kani. Krais kandjiyebe wopake ye boll woi. Alla no ye boll ami dje molo ye pille kogo yepin mal ge ye kaninj.
6 Ye God kandjiye pille i pakna woro imb kerman kaki. Ba God Murble ye boll moika, ye wo pille, no singare yepin mal karkar yemolo Iwa Kerman yendo mal karkar yei.
7 Ye singare wopake embe yei ge ye ombine mal dje awi, pillgi pai una propins Masedonia ne, Akaia moi ge kani.
8 Ye Iwa Kerman kandjiye dje una awinj ge yau kerman dal tonjka pir. Dumo Masedonia ne, Akaia eri man, dumo yemyem mor ge ye pillgi djinj mal pille kane ye keri. No kandja ge are ta djimbon naparo.
9 Ga kandjabe toi pupin. Ye no djembon to awi mal ne, ye god kende kere er God kaima gun moro al wo une kogoye yenj ge ne,
10 une Wariye Jisas goi i gun wori, une nono elle kumbso awo tonda pai ba, Jisas ge, nono i yem wori pille wopake mopon. Iwa ge kupill al kere er kal wonda dje ye kui yemor mal ge una djinj pirmon.

2

Pol kogo una Tesalonaika boll yei ge une kandja dje aundo

1 Agana ambana kambono, ye kaninj, no ye boll molo kogo yepin ge kokas mal nayepin, megiye toi.
2 Ye kaninj, asa no ye boll nawopin poke, dumo Pilipai mopinka una no bakalo awo to ye ke ye awi. Ba no ye boll wopin ge, nono Godne yembe dongall awika una man dje yei ge, no kand nagolo God kandjiyebe wopake dje ye aupin.
3 No ye Jisas boll pillgi djine dje yepin ge, no ale ye kandja kende kaima ne, kandja akemake to nadjipin, man.
4 No kandja djinmon ge, God yene kandjiyebe dje aumbon kune yendo dje kani pille no une kandjiye dje una aunmon. Una no wopake pille aune dje nayenmon man, God no wopake piya dje yenmon, no nomane pakna ge une yene omuk to aundo.
5 Ye kaninj alla God para kando, no ye moi al wopin ge no wal bombon golo, imbon dje kandja wopake dje nawopin.
6 Ye no kandjine amblo pla worne dje nayepin. Alla una ta no kandjine amblo pla worne dje nayepin.
7 No Krais aposelye mormon, ye no pak to aune we djipinka kune yeika. Ba no ye boll mopin ge kiye dje molo, ana wombane kulo i waninj mal embe ye mopin. 8 No ye wopake kanmon pille, no ye God kandjiyebe wopake dje aupin. Ye embe mor ge, no nomane pakna boll aike awo yembon dje yenmon.
9 Agana ambana kambono ye kaninj, no ye boll molo God kandjiyebe wopake dje aupin ge, nonekene yembene al ye nopin, imina armina sip dje yepin, no ye seng nayepin.
10 Ye kaninj, no ye pillgi djinj una mor al singare yepin ge, wambo ne, ale napai, God nale al kune pai.

11 Ye kaninj, nane kambono yene wombane taimantaiman dje kantau yenj mal ge, no ye boll embe yepin.
12 God singare wopake kando mal ye embe yene dje pille no kandja dje ye aunmon. Une dumoye wopake kantau yendo al ge, ye wo une boll wopake molo pane dje pille yau tondo.

Pillgi dji una aglo gi dje molo imb kaki

13 Alla ta God pille ege ege wopake we dje aunmon ge embe. No asamoll ye God kandjiye dje aupinka ye pille i ge, una kandjinebe kiwa dje nakani man. God kandjiye kaima ye kane i. Kandja ge ye pillgi pai una boll kogo yendo.
14 Agana ambana kambono, dumo Judia una Krais Jisas boll pillgi pai una moi al wal ta woi ge ye boll para woi. Ga unakne wo ye ye ke ye awi mal, ye unakne para ye ke ye aumaka ye imb kune mal kaki.
15 Ga Juda una po yenekne propetne togolo, Iwa Kerman Jisas togolo, no para sika to orko wori. God wal wopake kando ge, ga to woro, una porapora boll kunda ye awinj.
16 God una i yem worda mal ge no epil djell boll kandja ge dje aumbon dje yenmon. Ba Juda una wo man djinj. Embe yenj pille, ga singare ke yenj ge bill pa er plato kaima pi, God elle kumbso, tonda manda yendo.

Pol dumo Tesalonaika una alla kanno dje pi

17 Agana ambana kambono, Juda una embe yemaka nono ege tuge ta djelldjell mopin. Womba ellke morka nane wombane pille pole dje pir mal ge, na ye pille embe yemoll. Nono nakanpin ba no nomane al pille mopin. No ye alla kanbon dje pille pla yepin.
18 No ye alla kanbon dje yepin. Na Pol, kun merke wono dje yell ba Satan no kond tugo awi.
19 Nono Iwa Kerman Jisas yem wonda poke, naral wal yenda, no God nale al aglo gi dje molo wo pupon? Naral kogo yepin al wopille God aumbon? Ge ye pillgi dje pamoye al ge no God wopille aumbon.
20 Kaima, ye pillgi djinj pille no ye wopille aunmon, no kumbene wopake yero.

3

Pol dumo Tesalonaika una aglo gi djine dje pille Timoti dje wori pi

1 Ge pille, no tau kanan namopin, no ye mor mal ola dje pupon dje pille, no nomane embe pai, no soka dumo Atens molo pambollka,
2 nono agane God kogoye aike yei una Timoti dje worpin ye moi al woi. No Timoti ye moi al wo Krais kandjiyebe wopake dje aundaka, ye pillgine dongall panda dje yepin.
3 Embe yepin ge ye imb kake mor mal, ye pille urup dje djine dje pille yepin. Ye kaninj, God dji mal pille nono imb embe kakbon mal pai.
4 No ye boll mopin poke, imb kayekaye nono boll wonda we djipin. Ye kani, ege ke ge pillau dji pora dji.
5 Me ge pai pille, na kui alla nayell. Ye pillgi djinj mal Timoti wo na dje aunda piyo dje pille, dje worill ye moi al woi.

Timoti er yem wo kandjabe wopake toi Pol wo pi

6 Timoti ipon ye kere er yem wo kandja wopake dji. Ye pillgi dje, una kanwopake yenj mal kandjabe to no awi. Ye no wopake pille awi mal dje awi pupin. Une kandja embe dji, no ye kanbon dje pirmon mal ye no para embe kanbon dje pille mor we dji.
7 Agana ambana kambono, ye pillgi dongall pai pille, no kane imb urup kakmon al ge aglo gi djinmon.
8 Ye Iwa Kerman boll aglo gi dje mor pille, no nomane wopake pai mormon.
9 No God nale al ye pille wo mabinta pirmon mal ge no une kun merke wopake we dje aunmon, ba yenmon ge kune nayendo, wo kaima pirmon.
10 Imina armina no nomane wopake boll kamang embe yenmon. God yewordaka no wo ye kanbonka, ye pillgine kune napi dal, no yeworbonka alla kerman panda dje kamang yenmon.

God yewordaka Pol ga kanno dje kamang yei

11 Nono Nane God ne, nono Iwa Kerman Jisas kondwe to aumbellka, no ye mor al wombon dje pirmon.

12 Iwa Kerman yewordaka ye yenekne
wopake kane yenj mal ge ne, ye una po-
rapora kanwopake yenj mal ge, yake wor
kerman punda. No ye wopake kanmon
mal ge embe pandabe.
13 Nono Iwa Kerman yene unakiye
wopake ta mal mor ge boll yem wonda
poke, nono Nane God yewordaka ye
une nale al yembene pandaka wambo
napanda moye.

4

Nono gaklene wulle djingdjang ke ge nayembon

1 Agana ambana kambono, God wopake
kando singare yene mal ge no ye ombine
dje aupin, ye karkar yei. Alla ipon Iwa
Kerman Jisas kandjiye al no ye embe ye
tuluk tane dje kandja dongall dje aunmon.
2 Iwa Kerman Jisas kandjiye al no ye
singare yene mal dje aupin ye pille kane
yenj.
3 God nomane ge embe mal paro, ye
wopake ta mal molo iwana djingdjang ke
aulaul yenj ge nayene.
4 Ye singare wopake ta mal ye, una sin-
gare wopake kaninj mal ye,
5 yenekne gaklene wulle paro ge kantau
wopake yene. Iwana orko molo God pille
kane nayenj, yenekne gaklene wulle bom-
bon golo yenj mal ye embe nayene.
6 Ye embe nayei dal, para ye agane ye ke
ye naune, gamane ngundjo naine. No ye
asamoll dje awo kerpin, una singare embe
yei dal, Iwa Kerman ye ke ye aunda, ye
kanpol tane.
7 God nono yau to i ge, djingdjang no-
mane panda dje yau natoi, singare wopake
ta mal yembon dje yau to i.
8 Ge pille, una no kandja dje ye aunmon
ge to wori dal, una kandjine to naworinj, ge
God yene Murble ye aundo una kandjiye
ge to worinj.
9 Ye God unakiye agane ambane ta kan-
wopake yene mal kandja ge no pepa eri
bolo aumbon naparo. Ye yenekne kan-
wopake yene mal God ye beke awi pora dji.
10 Ge kaima, ye pillgi pai agane ambane
kambono propins Masedonia mor ge ye
kanwopake yenj. Ba no ye kandja dje aun-
mon, ye embe ye tuluk tane.
11 Ye kogo yembon dje yene ge, ye kiye
dje molo, yenekne aglene al kogone paro
mal yemoye. No ye kandja ge dje aupin
pora dji.
12 Ye embe yene al ge, orko una ye kane
pagle kiye dje moye. Ye una ta seng ye agle
kui nayene.

Iwa Kerman er yem wonda kandja

13 Agana ambana kambono, una gor ge
ye pille kune yene dje djinmon. Una
tarowamo ye, God una i pla naworda dje
pille mor mal ge, ye embe nayene dje djin-
mon.
14 Jisas golo aglo erwo gun pi dje pillgi
djinmon. Embe pille, une wonda poke,
Jisas pillgi dji una goi ge, God dje indaka
Jisas boll aike wone dje kanmon.
15 Iwa Kerman yene kandja dji mal pille
no kandja ye dje awo embe djinmon. Iwa
Kerman wonda poke, nono gun molo par-
mon una er wekle bonka asa molo goi una
ge are nawone, man.
16 Iwa Kerman kandja kerman djindaka,
biugel boyaka, tau agelo wekle moro una
yau tondaka, Iwa Kerman yene kupill al er
kal wondaka, una Jisas pillgi dji una goi ge
asamoll agiye. 17 Are nono una gun molo
parmon ge ne, una asa goi ge i kam kupa
al worneke aike molo Iwa Kerman boll ege
ege molo pamopon.
18 Embe pille, ye kandja ge djineke,
yenekne pakna mor al, kumbene arngan
yendaka aglo gi dje moye.

5

Iwa Kerman wonda dje amblokun yem-bon

1 Agana ambana kambono, wal embe
pillau djinda ge olpa nale ne, ege kune nam
pillau djinda ge, no pepa bolo ye ta dje
aumbon naparo.
2 Ye kaninj, Iwa Kerman egeye wonda
ge, imina kunumb una waninj mal embe
wonda.
3 Una embe djine, no wopille wopake
mormon we djine ba, wal ye ke ye aunda
wal ge ola dje kaima pillau djinda. Ana
womba kindja kupon dje ngembill gor mal

embe ola dje wondaka seke pine ge kune nayenda.
4 Ba agana ambana ye mor ge, ye emill yei al namor. Kunumb una wonjka ye wai kulo gok djinj mal embe, ege djinmon al ge ye embe nayene.
5 Ye porapora armina au dji al waninj una mor. Nono imina ne, emill pai al wanpin una man.
6 Embe pille, una ou par mal nono embe napambon, nalene to gun yendaka nomane au djinda mopon.
7 Una ou par ge emill paro al par, alla nu no dall yenj ge para emill paro al yenj.
8 Ba nono au djindo al wanmon una mormon pille, nomane au djindaka, nono pillgi djinmon ge ne, agane ambane kanwopake yenmon ge, i konpakna dongall dal woro, God nono i yem worda dje kui yenmon ge, kon pula dongall dal kakbon.
9 Ge God nono elle kumbso, tano dje nayei, man, nono Iwa Kerman Jisas krais kogo yei al ge, nono er take dje nambon, une nono i yem worno dje yei.
10 Une nono pille goi pille, nono gun mopon mo gopon ge, une boll aike molo pambon.
11 Embe pille, ye yenj mal embe ge, agane ambane kandja wopake dje awo nomane to gi dje aune.

Pol kandja dje wulle yeno dje embe dji

12 Agana ambana kambono, no ye embe dje aunmon, una ye boll molo amblo pille dje awinj ge, ye nomane gi djinda dje, Iwa Kerman kandjiye al kantau yenj pille, ga kandja djine mal ye pille kalto moye.
13 Ga kogo yenj al ye pille pla ye kanwopake ye aune. Ye porapora kumbene taimane panda moye.
14 Agana ambana ye mor ge, una kiwa waka wane yenj ge ye ga wane djine dje man dje aune. Una kand gor ge, ye kandja wopake dje awo kand golo djine dje, dje aune. Una nomane al mo, gaklene al kogo yenj kere nadjindo una, ye amblo pille dje aune. Ye una porapora ye aune ge, ye kiye dje molo ye aune.
15 Una ta ye ke ye awi dal, ye ye yem woro naune. Ege ege ye yembe yemolo pillgi djinj una ye wopake ye awo, alla una porapora para ye wopake ye aune. 16 Ye ege ege wo pille,
17 kamang eri ye pamoye.
18 Wal porapora ta pillau dji dal, ye wopake we dje God aune. Ye Krais Jisas boll mor ge, embe yene dje God nomane embe paro. 19 God Murble ye boll wal ta yeno dje yei dal, ye man nadjine.
20 Una propet kandja djinj mal, ye kumbene ke yendaka mop awo djine.
21 Wal porapora omuk to kanne, wal wopake kani dal, amblo gi djine,
22 wal porapora ke mal pa dji dal ye pakna po nayene.
23 God arngan ye aundo una yewordaka ye wopake ta mal moye me ge ye boll pandabe. Are nono Iwa Kerman Jisas Krais yem wonda poke ge, ye murblene ne, nomane ne, gaklene paro ge une ye wopake ye aundaka ye wambo napanda moyebe.
24 God ye une wombaye moye dje pille yau to i ge, une djindo mal yendo una moro pille kaima yenda.
25 Agana ambana kambono, ye no pille kamang ye aune.
26 Nono pillgi pai una molo yenmon mal ye yenekne nubkane kagle djembon tane.
27 Iwa Kerman kandjiye al na ye kandja embe dje aundo, pepa ge ye kere aune agane ambane kambono pora piye.
28 Iwa Kerman Jisas Krais ye wopake pille aunda moye.

2 Tesalonaika
Pol pepa alla bolo dumo Tesalonaika una awi

1 Ye dumo Tesalonaika pillgi pai una
nono Nane God ne, Iwa Kerman Jisas Krais
boll mor kambono ge, no Pol ne, Sailas ne,
Timoti, pepa bolo ye aunmon.
2 God nono Nane, ne Iwa Kerman Jisas
Krais ye wopake pille aumbellka, ye ellne
tukne arngan yenda moye.

Dumo Tesalonaika una imb kake aglo gi dje moi

3 Agana ambana kambono, ege ege no
ye pille God wopake we dje aunmon. Me
wopake pai pille dje aunmon. Ge ye
pillgine ge pa wor kerman pundaka, ye
yenekne porapora kanwopake ye awinj
mambine ge wor kerman pi.
4 Embe pille, pillgi pai una dumo po-
rapora mor al no po ye kandjine dje pla
wormon. Una wo ye to, ye ke ye awinj ba ye
aglo gi dje molo, imb kake, pillgi dje molo
pinj mal ge, no kandjabe to una aunmonka
pir.

God nono kot du dje paro mal ye aunda

5 Ye imb kakinj al ge kanmon, God kot
paro mal yenda. Ge pille ye gaklene ngem-
bill gor al ge, God kapla we djindaka ye une
dumoye wopake kantau yendo al er pakna
pine kune yenda.
6 Alla God singare du dje yendo pille, ye
imb awinj una ge une ga imb awo yem
woro aunda.
7 Alla Iwa Kerman Jisas kupill al kere
yene tau agelo dongall kambono ne, wamo
kund boll er yem wonda poke ge, une ye
imb kakinj ge iworo, no imbne pai ge aike
iworo aundaka, kiwa mopon.
8 Une wo pagle, una God pille kane
nayenj una ne, nono Iwa Kerman Jisas
kandjiyebe wopake pille nayenj una ge,
une tonda.
9-10 Une er yem wo yene unakiye wopake
ta mal boll moyeke kandjiye kerman pan-
daka, una pillgi dji una kane aya dje molo
wopiyeke, ye no kandja dje aupin mal
pillgi dji pille, ye para wopiye. Ba une mop
awi una ge, une to djerpall ye i djell wor-
daka, une yembe dongall pandaka, poll dje
au kerman djindo al moya ge, ga ellke molo
ege ege ngembill golo moye.

Pol dumo Tesalonaika una pille kamang ye awi

11 Wal embe panda dje kane no ege ege
ye pille kamang embe ye God aunmon.
Une yau to i mal ge, ye pille wanmoyeke
une pora we dje kanda. Ye wal wopake
yembon dje yene ge une yembe bolo aun-
daka, ye pillgi dje molo yene mal une ye
aundaka moye.
12 No ye pille kamang yenmon ge, nono
God ne, Iwa Kerman Jisas Krais wopake
pille aumbellka ye singare yenj al ge nono
Iwa Kerman Jisas kandjiye pla pandaka,
une ye kandjine dje pla worda moye.

2

God lo to worda iwa wonda

1 Agana ambana kambono, nono Iwa
Kerman Jisas Krais er yem wo nono i
makai to yene boll mopon kandja embe pai
ge,
2 no ye gok dje nomane soka pa djinda
dje kandja ye dje aunmon. Una ta kandja
propet djine mo, kandja ta dje worne mo,
pepa ta bolo Iwa Kerman yem wonda ege,
ge woi pora djindo we dje no kandja embe
dje bopin we djine ge ye napiye.
3 Una wo kandja kende embe dji dal, ye
kaima kaima napiye. Ege wonda ge are
wonda, asamoll, una merkeke God pille
mop auneke, iwa ta God kandjiye lo to
worda iwa ge wonda. Iwa ge Iwa Kerman
i dumo ke worda moya iwa.
4 God moro we djine ge une man we dje
awo, wal lotu ye pille pla yenj wal ge une
man dje awo, yene kandjiye i pla woro,
God lotu numbiye kerman al numog po
ami dje molo, na nanam God moro we
djinda.
5 Asa na ye boll molo kandja ge dje awo
kerill ba ye napi paro.
6 Ipon iwa ge er pene wonda ba wal
kondwe pel dje paro ge, ye kaninj. Are une
egeye yenda kune wonda.
7 Alla ipon kandja lo to worda una ge
kogo gulo seke yemoro. Une embe ye pa

pundaka, kond tugo pel dje moro una ge tugo worda pa pundaka are God iworda poke,
8 iwa kandja lo to worda una ge erwo pene punda. Ba Iwa kerman Jisas er yem wondaka yene poll dje au kerman dje, yembe ta mal yendaka iwa ge to djerpall yenda, Jisas djillake mulnge al dje wordaka, iwa ge goya.
9 Una kandja lo to worda una wonda ge Satan yembe dongall aundaka, kende kulo, djep kayekaye ye, kogo dongall ye embe yenda.
10 Une singare kerawa yeworo, kandja kende dje aundaka, una golo take dje pine una ge piye. God na ye i yem worno we dje kandja kaima dji ge, ga djembon to naune, kanwopake nayene.
11 Embe pille ga nomane God to kull wordaka, kandja kende pai ge pillgi djine.
12 God embe yenda ge, una kandja kaima pai ge pillgi nadjine. Singare ke paro ge wopake pille yene ge, God kot ye awo tonda.

God ye i yem worno dje kamasa dje i

13 Ba ye agana ambana kambono, Iwa Kerman ye kanwopake kani una ye mor ge, kupill makimb beke yei kune ge, God ye dje i. God Murble ye aundaka ye are kond du dje wane, kandja kaima panda ge ye pillgi djine dje pille, i yem wori. Ge pille, no ege ege ye pille God wopake we dje aumbon paro.
14 Nono Iwa Kerman Jisas Krais yembe kerman pandaka, kandjiye kerman pandaka, yenda mal, ye para aike panda dje pille, no ye God kandjiyebe wopake dje aupin al ge, une ye yau to, i.
15 Embe pille, agana ambana kambono, no God kandjiye porapora dje aupin ge, no djillakene al djipin mo pepa bolo ye aupin ge, ye pillgi dje, aglo gi dje molo pa pine.
16 Alla nono Iwa Kerman Jisas Krais ne, God nono Nane, yene nono kanwopake kane, wopake pille awika, nono ege ege aglo gi dje, gun molo pambon dje kui yenmon ge,
17 soka yeworbellka, ye ellne tukne arngan yendaka, ye nomane dongall pandaka, ye embe molo singare wopake ye, kandja wopake dje wanmolme.

3

Pol, ye no pille kamang ye God aume dji

1 Agana ambana kambono, na kandja ta para paro. Ye kamang ye God auneke, une no amblo pille dje aundaka, Iwa Kerman kandjiye ola dje pa wai dje pundaka, ye God kandjiye pille pla yenj mal embe, una para aike pille pla yene.
2 Ye kamang yeneke, God no una nomane ke pai una ne, singare ke yenj una aglene al iworo aunda. Ye kaninj, una porapora Krais we dje pillgi nadjinj.
3 Ba Iwa Kerman moro ge une kandja djindo mal kaima yendo una moro. Une ye kantau ye awo, yembe dongall bolo aundaka, Satan ye ambiyo dje yenda man panda.
4 No kandja djipin mal ye embe yei. Alla are ye embe yemolo pine dje no Iwa Kerman boll pillgi djinmon.
5 Iwa Kerman yewordaka, une ye wopake kando mal ge ne, ye Krais yembe al imb kake pamoye ge, ye kanpol to, pille kane yemoye.

Tesalonaika una kogo yembon dje nayenj ge una man dje aune

6 Agana ambana kambono, nono Iwa Kerman Jisas Krais kandjiye al no kandja dongall dje ye aunmon. Nono agane ta molo no kandja dje ye aupin mal mop awo, kogo naye, kollumb ke wanmoya ge, ye une boll aike nawanne, ellke moye.
7 No kogo ye wanmopin, ye kani mal, karkar yene. Asa no ye boll molo yepin ge kiwa ye namopin, man.
8 Ye kwamokna i awi nopin ge no ye top to i nopin. Imina armina kogo sipdje ye pagle, ye imb awo djimbon dje yepin.
9 Ye kwamokna kiwa i nopinka kune yeika ba, no embe nayepin. No kogo embe yepin ge, ye kane karkar yene dje yepin.
10 Ye kaninj, no ye boll mopin kune, no kandja embe mal dje worpin pai. Una ta kogo nayenda ge ye kwa naune. 11 Ba ipon una dji pirmon, ye una pende ami dje kiwa molo, kogo kaima ta nayenj. Ga una djell

wal ye no molo pa yenj mal pille kandjabe
to mor ba, ga kogone man.
12 Una embe yenj ge, no Iwa Kerman
Jisas Krais kandjiye al kandja dongall
dje awo embe djinmon, ga yene ami
wopake dje molo, yenekne kogo yene al ge
kwamokna panda i no moye we djinmon.
13 Agana ambana kambono, ye ege ege
singare du dje paro mal ye pamoye.
14 No kandja pepa al bormon ge una ta
karkar nayenda ge ye kanpol to molo, une
boll aike nawanne. Ye embe yeneke une
singare yendo mal kane ngandjill goya.
15 Iwa ge una kundayem una mal embe
ye aune dje pille nadjinmon, man. Ye iwa
ge ye agane mal moro dje kane, une asa yei
mal ge, ye djinda dje pille man dje aune.

Pol ga wopake we dje awi

16 Alla ipon, Iwa Kerman nono ellne
tukne arngan ye aundo iwa ge, une yewor-
daka, wal porapora wonda al ge, ye ellne
tukne ege ege arngan panda moye. Iwa
Kerman ye boll moya.
17 Na pepa ipon bolo wopake we dje ye
aundo ge, na Pol, nanam aglena al pepa
boro. Na mon embe boro ge, ye kane Pol
yene boi we dje kanne.
18 Nono Iwa Kerman Jisas Krais wopake
pille aundo me ge ye boll porapora panda
molme.

1 Timoti
Pol pepa asamoll bolo Timoti awi

1 Na Pol, na Krais Jisas aposelye moro.
God nono i yem wordo una ne, Krais Jisas
nono kui ye mormon una ge, soka djipill
mal pille na aposel moro.
2 Timoti, na ni pepa bolo aundo. Nono
Jisas Krais kandjiye al pillgi djinmoll ge,
ni na warna mal kaima moren. God nono
Nane ne, Krais Jisas nono Iwa Kerman,
soka wopake pille awo, wandill golo aum-
bellka, ni ellin tukin arngan yenda mopen.

Una kandja me napai mal beke awinj ge Timoti po man dje aunda

3 Asa nono dumo Epesus mopillka na
kere er propins Masedonia po molo kandja
dje ni awill mal ge, ipon na kandja alla dje
ni aundo. Ni dumo Epesus molo una pende
kandja mambine ale ye beke awinj ge, ni
po man dje aumbenka alla nadjine.
4 Ga kandjabe kiwa to awo, asa gollne
kokane molo woi mal kandjine amblo pla
woro pepa bolo yenj ge, ni po man dje
aumben. Una pillgi pai dal God kogoye
megiye tonda ba ga yenj mal ge una pille
nonga djinjka, God kogoye paro ge po goro.
5 Ni po man djimben al ge me embe
paro. Ga pillgi kaima pandaka, kumbene
kuruwo yendaka, nomane wopake panda
moye. Embe yei dal, ga una boll wopake
pille ye aune.
6 Embe yene ba una pende kere er po una
boll kandja aulaul dje awinj.
7 Ga God lo beke aumbon dje yenj ba,
kandja djinj ge me yene pillpol natonj.
Kandja dume dje, dje aunmon dje pir ba
wal kanpol natonj.
8 God lo dje awi mal una pille kune yei
dal, God loye ge me wopake paro dje kan-
bon.
9 Ba God lo dje awi ge singare wopake
ye waninj una, ge pille dje nawi, man.
Una lo to worinj una ne, una kandja napir
una ge pille God lo dje awi. Una God
mop awinj una ne, singare ke yenj una
ne, God wopake kando mal embe nayenj
ne, makimb wal pille pla yenj una ne, una
yenekne nanemane togor ne, una togor
una ne,
10 iwana djingdjang ke yenj una ne, iwa
iwa ana ana yenekne djingdjang ke ye
wani ga ne, una to kaye to ipo nu kogo
yenda dje ku bolo inj una ne, una kandja
kende djinj una ne, kot kende djinj una
ne, God kandjiye to worbon dje yenj una,
mo kandja kaima paro to worinj una ne,
wal porapora kandja kaima djinmon mal
to wordo wal ge, God man djindo.
11 Alla kandja kaima djinmon ge God
kandjiyebe wopake paro. God kandjiye
kerman paraka nono une kandjiye amblo
pla worbon mal paro ge pakna paraka, une
na kandja ge dje una auno dje, dje wori pill.

God Pol wandill golo awi pille, Pol wopake we dje awi

12 Nono Iwa Kerman Krais Jisas na
yembe dongall awi iwa ge, une na yene
kogoye ye kune yeno dje kane, une na dje
wori pill. Embe yei ge, na une wopake we
dje aundo.
13 Une embe yei ba asa na God kandjiye
dje ke ye awill. Yene unakiye na po to,
una boll na ye ke ye awill. Ba na pillgi
napai, wal kanpol natoll kune une kane na
wandill golo awi. 14 Nono Iwa Kerman na
wopake kaima pille awi ge nu dal tulu dje
na awo, na Krais Jisas boll pillgi paro ge,
i awo, una kanwopake yenj me ge God na
para awi.
15 Na kandja ipon dje aundo ge kandja
kaima dje aundo, una porapora pillpol
tane mal paro. Kandja ge embe. Krais Jisas
makimb al woi ge, una singare ke yenj i
yem worno dje pille woi. Alla na moro ge,
na singare ke ye er wekle pill una moll.
16 Na embe moll ba une na wandill golo
awi ge me embe pai. Krais Jisas na pille tau
molo pa pi mal ge, una kane pagle, une boll
pillgi dje gun molo pane dje na su mal moll.
17 God ge King kerman taimane moro!
Une kanbon naparo, une goya naparo, God
taimane molo paro. Una djembon to awo,
yene kandjiye pille pla yeneke embe molo
pa punda pora nadjindabe. Kaima.
18 Timoti, na warna! Una kandja propet
dje ni awo yei mal ge, na kandja ge pille

pepa bolo ni aundo. Ni kandja ge pille, kunda yembe yemolo kulngamb natamben.
19 God nale al ni pora yenden dje kane, pillgi djinden mal amblo gi djimben. Una pende embe naye, yene pillgi djinj mal kerinj. Sip nu al po ku al bolo djerpall yendo mal, una pillgi kerne ge embe mal paro.
20 Iwa soka pillgi embe kerpill ge, Imeneus ne, Aleksander yepill. God kandjiye dje ke ye aupill. Soka nayembell dje pille, na i Satan agle al worill.

2

Lotu yembon mal

1 Ni asamoll embe yemben, ni djimbenka una God boll kandja dje, kamang ye, God wopake we dje auneke, God yewordaka una porapora wopake moye.
2 King kambono ne, una kerman porapora pille kamang ye auneke, ga kantau wopake yeneke, nono kiye dje molo, ami wopake dje, God wopake kando mal singare yembon.
3 Una kamang embe mal yene ge wopake paro. God nono i yem wordo iwa wopake kando.
4 Une una porapora i yem woro, kandja kaima paro ge kane kune yene dje pille moro.
5 Nono kanmon, God taimane moro. Alla kandja kep yendo iwa taimane moraka yenmell. Ge iwa Krais Jisas. Nono God boll ellke mopin ba Krais wo kandja kep ye, nono God boll i taimane wori. 6 Ege dje pagi al ge, Krais una porapora i yem worno dje pille yene ipo ga top to i. Une embe yei al ge nono kanmon, God una porapora i yem worno dje pille moro.
7 God nomane embe pai pille une na dje wori aposel moro. Na wo epil djell una mor al pillgi kaima pai mal dje orko wordo. God embe yei ge na kandja kaima djindo kende nadjindo.

8 Na nomana embe paro. Iwa kambono dumo yemyem yero al mor ge kumbene mul napanda, nonga nadje, wopake molo yenekne aglene wopake pla woro kamang yene.
9 Ana para, konkunom yene ge, paro mal yene. Ngambalne ene bai to gopa nato, ekin wal gol ne, bis dongall moro ge naworo, konkunom ku kerman boro wal ge naworne.
10 Ga God lotu ye aumbon dje pi dal singare wopake yene. Singare embe paro ge yenekne ekin dal embe panda.
11 Una God kandjiye dje aune mal ge, ana pille kiye dje molo, kalto moye.
12 Ana mor ge, po iwa kambono mor al kantau ye, God kandjiye beke awi dal, ge na man djindo. Ga kiye dje molo kandja nadjine.
13 Ge God asamoll Adam beki, Ip ge are beki.
14 Alla kandja kende pai mal ge Adam ge pille nai ba ana ge pille i pagle God kandja dji mal to wori.
15 Ba alla ana mor ge pillgi dje molo, womba kulo, una kanwopake ye, God singare wopake kando mal ye, singare una wopake kaninj mal embe yei dal God i yem worda moye.

3

Lotu kantau yenj una, singare yene mal

1 Na kandja djino dje yendo ge kandja kaima paro. Ge iwa ta yemolo pillgi pai una kantau yeno dje pi dal, iwa ge kogo wopake yeno dje pro.
2 Une singare du dje paro mal yenda, une wambo napai moro dje kanne. Yene game taimane moya. Yene singare ke ye djino dje kanpol tonda. Une kantau yendaka una singare wopake yene. Una une pille pla ye aune. Una kayekaye wone ge, une i numog woro ye wopake ye aunda. Une God kandjiye beke aunda kune yenda una moya.
3 Une nu no dall nayenda, une kumbe mul nakakda, kunda nayenda, nonga nadje, ku i nano dje pille pla nayenda.
4 Yene game wombaye kantau wopake yemolo kandja djindaka yene wombaye wopake pille yene. 5 Une game wombaye kantau wopake nayei dal, une God unakiye kantau namba mal yenda?
6 Une ge Jisas boll pillgi dji una kindja namoya. Moi dal, na iwa kerman moro we dje pi dal, God Satan toi mal embe tonda.

7 Una pillgi naparo una nalene al une
kandjiye wopake panda. Man panda, yene
kandjiye dje ke yeneke, Satan kuwo kolo
wori paro tonda.

Lotu kogo yenj una singare wopake yene

8 Kantau yenj una singare wopake yene
mal, lotu kogo una embe yene. Una kane
nomane wopake aune. Lotu kogo una djil-
lakene soka napanda. Nu dongall merke
nanane. Una djell kuine ne, wal ngundjo
i nanane.
9 Pillgi me God i pene wori ge amblo gi
dje molo God nale al na kogo pai mal yendo
dje kanda.
10 Asamoll ye su ye kanne, wambo paro
mo naparo. Ga wambo napai dal, lotu kogo
una moye.
11 Kogo una yene mal embe, gamane
kambono para kandjine wopake panda
moye, una kandjine mopine nabiye,
yenekne singare kantau wopake ye pagle,
kogo porapora ine al ge kaima panda mal
yemoye.
12 Lotu kogo iwa ta moya ge, une game
taimane moya. Yene game wombaye kan-
tau wopake yenda.
13 Kogo wopake yei dal, una nalene al
une kandjiye ge wopake panda. Alla yene
Krais Jisas pillgi djinda mal ge une kand
nagoya, dje pene worda.
14 Na ola dje wo ni kanno dje pro ba ni
kogo yemben mal na ipon pepa bolo ni
aundo.
15 Embe pille, na ola dje nawoll dal, God
unakiye singare yene mal ni pille kane
yemben. Nono God unakiye mormon ge,
nono God gun moro una yene sios mor-
mon. Nono numb poka dongall molo
kandja kaima paro ge amblo gi dje mor-
mon.
16 God singare yendo mal ge, er pene
woi, wal kermanke paro. Nono kane kune
yenmon ge embe.

Une ge, una wombe kaima molo woi, una
kani. Wo singare du dje kaima yei
mal yei ge, God Murble ombine dje
awi, tau agelo kambono kani. Yene
kandjiyebe pai ge, una po epil djell
una dje awi pi. Wo moi ge, makimb
al una pillgi dji. Alla God i pla
worika, une kandjiye kerman pai
moro.

4

*Una kandja kende beke awinjka una no-
mane to kull wordo*

1 God Murble kandja dje pene woro
embe djindo, ege are ta yendaka, una
pende yenekne pillgi djine ge alla kere,
gollkende kandja kende djineke una pille
ine. Alla, gollkende ga kandja beke auneke
una ge piye.
2 Kandja kende beke awinj una ge
yenekne embe nayenj. Ga omuk wopake
to kanne ba nomane kull po kerdo.
3 Ga iwana mor ge bolo naine we djinj.
Kwamokna pende moro ge ye mapill ye,
nanane we djinj. Ba kwamokna moro ge
God ye nono awi. Nono pillgi dje molo
kandja kaima paro ge pille kane yenmon
una mormon ge nono wopake we dje awo,
i nambon kune yendo.
4 Wal porapora God beke yei ge wopake
moro, wopake we dje awo imbon, man
nadjimbon.
5 Wopake moro me ge God dji wopake
moro alla, nono wopake we dje awo nam-
bon al ge God nale al wambo naparo.

Timoti Krais kogoye una wopake moya

6 Kandja ipon djill ge, ni agan amban
kambono dje awin dal, ni Krais kogoye
una wopake mopen. God kandjiye pillgi
djinmon mal ne, kandja du dje pai ge ni
karkar yen mal soka ge yembellka ni yake
er pla ben.
7 Kandjabe aulaul paro ne, kandjabe me
napai djine ge ni pillgi nadjimben. God
singare wopake kando mal ni yembe ye
duwe yemben.
8 Una yenekne yembene panda dje pille
gaklene al eksais yenj ge, wopake paro ba
ge kembis paro. Ba God singare wopake
kando mal nono yembe ye eksais yepin
dal, ge wopake kaima panda. Singare
embe yepin dal, nono makimb al wopake
molo, are kupill al bon ge para wopake
mopon.
9 Na kandja ipon dje awill ge kandja
kaima dje aundo, una porapora pille ine
paro.

10 Ge pille, God gun moro ge nono nomane aupin una mormon. Une ge una porapora i yem worno dje yendo una moro. Alla ga une boll pillgi djine una ge une kaima i yem worda una moye. Kandja ge nono una boll dje aumbon dje yembe yenmon.
11 Kandja paro ge ni dje una beke aumbenka karkar yene mal.
12 Ni iwa komdjill moren dje kaninj ba, ga ale ye kaninj, ni iwa kiwa namoren, man. Ni kandja wopake dje awo, kond wopake wane, una boll wopake kane, Jisas boll pillgi dje molo, God nale al kiwa wanmopenka, pillgi pai una kane karkar yene.
13 Na ola dje nawoll dal, ni embe yemben. Pillgi pai una moye al ni Baibel kere awo, God kandjiye dje orko woro, beke awo pamopen. 14 Alla God wal i ni awi wal ge ni pillpol tamben. Ge pillgi pai una kerman kambono ni mon al aglene amblo God kandjiye dje ni awi ge ni nakerben, kogo ge ye pamopen.
15 Na kandja ipon pepa boll mal ge ni nakerben, boll boll pille i pakna woro yemben. Yembenka, ni God pille kogo yemolo yake pla punden ge una porapora pille kane yene.
16 Ni singare ye wanmoren mal ne, God kandjiye dje una aunden mal ge ni pillpol tamben. Embe yen dal, God ni i yem worda, alla una ni kandja dje aunden una pille mor ge God para aike i yem worda.

5

Iwana moye ge Timoti yene epilye mal kanda

1 Iwoga kambono moye al ge ni kandja naumben. Ge na nena kambono mor dje pille kandja dje aumben. Alla iwa komdjill kambono moye ge na agana kambono mor dje kane embe ye aumben.
2 Angama kambono moye ge ni na mana mor dje kane embe yemben. Ambo kambono moye ge na ambana kambono mor dje kane embe ye awo, God nale al singare du dje yemben, wambo pa djinda dje yemben.

Ana kangill kantau yembon mal

3 Ana kangill wandill mor ge, ye kantau wopake yene. 4 Ba alla ana kangill wombane ta moye mo gawane ta moi dal, ni kandja dje aumbenka ga embe piye. Kambono lotu kogone kaima paro ge yenekne nanemane mor al kantau moye. Asa yenekne nanemane kantau molo kambono awi mal embe, ga pak to awo yem woro aune. Singare embe paro ge God wopake kando.
5 Ana kangill wandill moi dal, une nomane God boll panda. Une imina armina God pak to aunda dje pille kamang yenda.
6 Ba alla ana kangill wal ta i nano dje pille pla ye wando ge, une gun moro ba golo keri mal embe moro.
7 Kandja embe djill paro ge ni una dje aumben. Una singare embe yei dal una kane djine naparo.
8 Una ta yene neme kantau namoya, alla yene unakiye moye ge para kantau namoi dal, une pillgi pai ge keri mal yendo. Una pillgi napai una mor al ge une singare ke ye er wekle pundo.
9 Ana kangill moye ge, kandjine pepa al kiwa nabopen. Man, ana singare embe yene. Wogane boll moi poke yenekne iwa taimane gamane moi. Alla ga kognumb 60 molo er pla pi ana moye.
10 Una kanne ga singare wopake ye wane, wombane kantau wopake yemolo, una numb al womaka kwa gale wopake ye awi. Pillgi pai una womaka kakene al nu was ye awo, una wandill moi mal ye wopake ye awo, singare wopake kayekaye pai ge, embe ye wani ana dje kanne.
11 Ana kullou kangill moye ge, ni ga kandjine pepa al nabopen. Ga iwa pille pla yemolo, Krais boll asa moi mal ge mop awo, er iwa bon dje pille kerman yene.
12 Embe yene al ge, wambo paro. Krais boll kandja taimane dje pagi ge alla kerne mal yenj.
13 Singare ta ye waninj ge embe, kollumb ke wane, numb pel dje, nuye i, una kandjine mopne amblo, kandja nadjine mal dje embe yenj.
14 Ge pille, na kandja embe dje aundo. Ana kullou kangill moye ge, er iwa po womba kulo, dumene kantau yene. Embe

yeneke, kundayem una dje ke yene kune nayenda.
15 Ba alla ana kullou kangill pende mor ge, yenekne pillgine kere er Satan boll pi pora dji.
16 Pillgi pai ana pende yenekne unakne moye al ana kangill ta moya ge, yenekne kantau moye. Embe yei dal, pillgi pai una djell moye ge imb nakakne. Ge ana kangill wandill kaima ta moi dal, ga kantau moye kune yenda.

Krais kogoye una kantau wopake yembon

17 Pillgi pai una kerman kogo wopake yenj una mor ge, ye pille pla ye awo, top tane. Alla, God kandjiye beke awo, kandja dje una awo yene una kerman ge, ye top wopake tane.
18 Ye top tane ge Baibel kandja embe bolo wori paro.

Kogkau wal wit tandwane iworno dje kogo embe yemolo, megiye pende i noi dal, ye man we nadjine we dji *(Lo 25.4)*

Kandja ta bolo wori pai ge embe djindo.

Una kogo yenj una top paro mal ine we dji *(Luk 10.7)*

19 Una ta po pillgi pai una kerman ta ale yei we dji dal, ni napupen. Ba una soka mo sokara wo kandja embe dji dal, ni kandja ge pupen.
20 Pillgi pai una kerman pende po singare ke yei dal, ni pillgi pai una porapora nalene al amblo du dje aumbenka una kanne. Embe yen dal, ga pillgi pai una kerman kambono mor ge para kand goye.
21 God ne, Krais Jisas ne, tau agelo kambono ga porapora nalene al na ni kandja dongall dje awo embe djindo. Na kandja manda djill mal ge ni una boll kandja yero paro mal djimben. Kandja taimane dje una porapora aumben.
22 Pillgi pai una kerman ge ni ola dje, dje kogo al naworben. Una singare ke yene, ni pakna po yenj mal nayemben. God nale al wambo pa djinda kiwa mopen.
23 Ni kumben al ke ege ege paro ge pille ni nu gun kun pende nanamben. Kun pende ni nu wain kembis ta nambenka, kumben wopake yenda.
24 Una pende singare ke yenj ge pene paro, God kot ye awo tonda mal paro. Ba una pende singare ke yenj ge seke paro, are pene wonda.
25 Embe mal ge, singare wopake paro ge pene paro, una kaninj. Singare pende wopake paro ge una nakaninj, seke panda naparo, pene wonda.

6

Una nukogo yenj una singare yene mal

1 Pillgi pai una nukogo yenj ge, yenekne kantau yenj una kerman kambono pille pla ye awo, menameto moye. Embe yei dal, una God kandjiye dje ke naye, kandja beke aunmon ge, dje ke nayene.
2 Ga kantau yenj una kerman mor ge pillgi djine ba nukogo una ge na agana moro pille yene kandjiye to worno we dje napiya. Ge pillgi pai una para moro, na une wopake kando we dje kanda. Una kerman kogoye panda ge une wopake ye awo, amblo pille dje aunda.

Una ku pille pla yene ge ale paro

Timoti, kandja embe pai ge, ni embe yeme dje beke aumbenka piye.
3 Nono Iwa Kerman Jisas Krais nono God singare wopake paro mal beke aundo pirmon. Ba alla una ta Jisas kandjiye du dje paro mal man dje awo kandja djell ta beke awi dal,
4 iwa ge, na iwa pla moro dje kando, kandja napille, wal pillpol natondo iwa. Une kandja iko mugo, nonga to, na kandja djindo mal panda dje pille pla yendo. Embe yendaka una kumbene ke yendaka, kandjine ambiyeke, una nomane ke ine.
5 Ga nomane ke paro una mor ge, una boll kumbene ke yendaka, kandja kaima ge, ga boll nayero. Ga nomane embe paro, na God kogoye yeno al ge, wal merke kannano we djinj.
6 Embe djinj ba nono God kogoye yemolo, na wal kembis yenda mo kerman yenda ge na boll pora yero dje kanbon. Ta

kani dal, nono nomane pakna wal merke kannambon.
7 Ge nono mane kui makimb al wopin poke ge, nono wal ta naiupin. Alla, gopon poke ge, nono kiwa er yem bon. 8 Ge pille, nono kwamokna yenda mo kon konom yenda ge, nono boll pora yero dje pille ke napupon.
9 Ba alla una wal merke kannambon dje pir una moye ge, yage kal tane. Satan kuwo kolo to, nomane ye ke yei. Wal i nambon dje pille pla yene wal ge yemolo ngundjo i kal wordaka ga ke mal yemoye.
10 Una ku merke kannambon dje pir una ge singare ke merke pla wonda. Una pende kond embe wani al ge, yenekne pillgi dji ge kere imb kerman kaki.

Pol Timoti kandja kindine dje awi

11 Ba ni God wombaye moren. Wal ke embe paro ge ni kere seke ben. Ni singare du dje yemolo, God singare paro mal pille karkar ye, pillgi dje, una kanwopake kane, imb kake pamolo, una boll singare kiye dje yemolo wanben.
12 Ni pillgi djinden al ge ni kunda yembe yemben. God ni gun molo pamben dje yau toi mal ge, ni una merke moi al kandja ge dje pene worin pi. Alla ni gun molo paren mal ge amblo gi djimben.
13 God yewori wal porapora gun moro iwa ge na une nale al kandja dje ni aundo. Alla Krais Jisas Pontius Pailat moi al aglo gi dje molo kandja dje pene wori iwa ge na para Krais nale al kandja dje ni aundo.

14 Ni wambo napandaka, djengimb namoyaka, God kandja dje wori pai ge ni embe yemolo benka, are nono Iwa Kerman Jisas Krais er pene wonda kanbon.
15 God djinda poke ge dje wordaka Krais er pene wonda. God ge, wopake moi mal molo, una kantau yendo una taimane moro. Una king porapora mor ge une kingne plato moro, una kerman porapora mor ge une iwa kerman plato moro.
16 Une taimane ge ege ege molo paro, pora nadjinda iwa. Une moro al ge poll dje au kerman djindaka nono manda bon kune nayendo, une nakaninj, alla kanne naparo, yene kandjiye kerman plato pundaka, yembeye dongall ege ege pandaka, molo pamoyambe. Kaima.

God unakiye wal merke kannonj una singare wopake yene

17 Una makimb al wal kerman kannonj una na iwa pla moro dje ye nawanne. Wal ge ola dje pora djinda, ga nomane al wal ge napanda, God boll panda. Une moro ge nono wopake pupon dje wal porapora aundo iwa moro.
18 Wal merke kannonj una moye al ni djimbenka singare wopake yene. Wal merke kannane ge embe mal yene, singare wopake ege merke ye una aune. Una boll kollkamang no, wal una aumbon dje pille moye.
19 Ga embe yei dal, wal wopake kaninj wal i makai tane, numb tuminj dongall mal to worne pandaka, are ege ta wonda ge kambono gun kaima molo pane me ge, amblo gi djine.

Timoti kogo yendo ge kantau wopake yenda

20 Timoti, God ni kogo awi ge ni kantau wopake yemben. Una ni kandja djin napir una ge God nomane pai mal kandja nadji, kandja aulaul dji. Ga no nomane wopake pai djinmon ye piye we dji ba ale pai. Ga nomane paro ge yemolo God kandjiye boll kunda ye aundo, ni ellke mopen.
21 Una nomane ke pai kandja dji ge una pende pille karkar ye po pillgine ge keri.
God ye wopake pille aunda moye.

2 Timoti
Pol pepa alla bolo Timoti awi

1 Na Pol, God nomane pai mal pille une
na dje wori, na Jisas Krais aposelye moro.
God nono Krais Jisas boll gun molo pam-
bon we dje wori pai ge, na po una dje awo
moro.
2 Timoti, ni na warna mal wopake moren
ge na pepa bolo ni aundo. God nono Nane
ne, nono Iwa Kerman Krais Jisas wopake
pille awo, wandill golo aumbellka ni ellin
tukin arngan yenda mopen.

*Nono ngandjill nagopon kandja mam-
bine djimbon*

3 Asa nena kambono God kogoye yei ge
God nale al kogo pai mal yenmon dje kani.
Alla na para kogo embe ye pagle, wopake
we dje God aundo. Embe mal na imina
armina ni we dje pille kamang ege ege ye
aundo.
4 Ni nalen al kimb nuye yagi mal ge
na pille moro, na ni kanno dje pille pla
yendo. Kanill dal, na nomana arngan
kaima yenda.
5 Na kando, ni Jisas boll pillgi kaima
paro. Asa ni awingama Lois ne, man Yunis
pillgi djipill mal ni dje dongall yenden dje
na embe kando.
6 Na ni nomanin to mago aundo. Asa na
aglena pla woro ni ambill al, God ni wal
gorwulle kiwa ta awo wori in. Yei al ge, ni
wamo dal pu djimbenka do kund yendaka
kogo ge yemben.
7 Nono kand gopon dje God Murble
nono nawi, man. Une awi ge, nono yem-
bene pandaka, una boll kanwopake ye,
nonekene yenmon mal kanpol tambon dje
awi.
8 Embe pille, nono Iwa Kerman yene
kandjiye dje aumben mal ni ngandjill
nagopen, na kaye paro dje ngandjill golo
napupen, man. Na Jisas kandjiyebe
wopake dje awo imb kakdo mal, ni God
yembe dongall al, nono imb aike kakboll.
9 God nono yau to i yem woro nanam
wombana mor we djindo. Nono kogo
wopake ta yepin pille une nono yau to i
yem nawori, man. Yene nomane pai mal
pille, une nono wopake pille i yem wori.
Kamasa kupill makimb napai poke, Krais
Jisas kogo yei al God nono wopake pille i
yem wori mormon.
10 Ipon, nono i yem wori iwa Krais Jisas
er pene woi ge, God wandill golo awi
mal kane kune yenmon. Krais kandjiyebe
wopake pai pille, una gor me ge une to
pora dje keri, una erwo gun po moye kond
i pene wori kanmon.
11 God na dje wori pill ge, na tisa molo,
aposel molo, Krais kandjiyebe wopake dje
pene woro una auno dje pille dje wori pill.
12 Me embe pai pille, na imb merke
kakdo. Ba na ngandjill nagoro, man. Na
pillgi djindo iwa ge na pille kane yell. Ge
pille, na embe pro, une na kogo aglena al
awi ge, une kantau wopake ye pamoyaka,
are yene egeye pillau djinda.
13 Na ni kandja wopake dje awill ge ni
pillpol tamben. Na kandja du dje, dje una
awill mal ge, ni pillpol to molo una beke
aumben. Kandja dje una aumben ge ni
Krais Jisas boll pillgi dje, una kanwopake
ye kandja dje aumben.
14 God Murble nono boll moro ge pak
to aundaka, God kandjiyebe wopake i ni
aglen al awo wori ge kantau wopake yem-
ben.
15 Ni kanden, una porapora propins Esia
moi ge na kere er pi. Iwa Pigelus ne, Ermo-
genes para na kere er pupill.
16 Na Iwa Kerman kamang ye aundo,
Onesiporus, game wombaye boll wandill
golo aunda. Kune merke, Onesiporus na ye
wopake ye awi, wopake pill. Na kaye paro
ge une ngandjill nagoi, man.
17 Une er Rom wo yembeke ye na kuro
kanino dje yei, yemolo are na kane i.
18 Une dumo Epesus ege merkeke molo
na amblo pille dje awi pille, na kamang
ye Iwa Kerman aundo. God kot kerman
piya poke ge une wandill golo Onesiporus
aunda.

2

Timoti Jisas Krais ami una wopake moya

1 Na warna mal moren ge, ege ege Jisas
Krais ni wopake pille awi ge, ni ye dongall
ye aunda mopen.

2 Na kandja porapora una merke nalene
al dje awill ge, ni dje una God kandjiye
amblo gi dje mor una aumben. Ga ge para
una beke auneke piye.
3 No imb kakmon mal ge ni Krais Jisas
ami una wopake molo imb para kakben.
4 Ami una yenj mal ni kanden. Ga kogo
yenj ge kogo ta aike nayenj, man. Kogo
wopake yeneke ami kantau yendo una
kanwopake kanda dje yenj.
5 Yenj mal embe, una er wekle po prais
imbon dje muk djinj ge, kondwe paro mal
pille muk djinj. Man panda, prais panda
mal naine.
6 Alla una ta yembe ye, mau to
kwamokna yaya boi dal, une asamoll
wallko nonda kune yendo, una ta man.
7 Na kandja ipon djill ge ni wopake pille
mopen, Iwa Kerman ni nomanin amblo au
dje aundaka ni wal ge pille kune yemben.
8 Ni ege ege Jisas Krais we dje pupen, une
golo aglo erwo gun pi. Une ge King Depit
epilye moi. Ge Jisas kandjiyebe wopake
paro mal na dje una aundo.
9 Na kandja embe dje aundo pille, una na
geke bolo wanden dje kane, ye ke ye awo,
to kaye worinj. Ba God kandjiye ge kaye pa
namoya. 10 Embe pille, na imb porapora
kakdo ge God dje i una pille kakdo. Na ga
Krais Jisas i yem woro, une boll wopake
ege ege molo pane dje yendo.
11 Kandja kaima ta paro ge embe.

Nono une boll gopin dal, nono une boll aike
gun molo pambon.
12 Nono imb kake molo i pupin dal, are
Jisas boll aike king mopon. Nono une mop
aupin dal, une para nono mop aunda.
13 Nono Jisas boll pillgi djimbon we djin-
mon ba nono djinmon mal nayepin dal,
une yene kandja dje wori paro mal ge
kaima yenda, kandja kende nadjinda.

Timoti God kogoye una kaima moya

14 Na kandja ipon djill ge, ni una nomane
to mage aumben. Ni God nale al kandja
dongall dje aumbenka ga kandja megiye
kerker paro mal pille nonga nadjine. Ta
dji dal, kokas kulo yene, una nomane to ke
yenda.
15 Ni kogo yenden ge, God kanwopake
yenda dje pille kogo dongall yemben,
ngandjill nagopen, God kandjiye kaima dje
kune ye una aumben.
16 God wopake nakando kandja djine ge,
ni pakna naben, mop awo kerben. Kandja
embe paro ge una ngundjo ipo kondwe ke
wordaka, po ga God boll mop aune.
17 Kandja embe beke awinj ge kill-
ngambo buro killang ke yendo mal embe,
po una ye ke ye aundo. Una kandja embe
djinj ge iwa soka Imeneus ne, Piletus
mormell.
18 Soka kandja kaima pai ge kere er po
kandja embe djinmell. Una goi alla aglo
erwo gun pi pora dji, una alla nagye we
djinmell. Kandja embe djinmell ge una
pende pillgine to ke ye aunmell.
19 Kandja embe djinmell ba, God numb
taki ge numb tuminj dongall boll taki. Tu-
minj ge kandja embe dje bolo wori pai,

Iwa Kerman yene unakiye mor mal ge une
kane pora dje kerdo we dji *(Namba
16.5)*

Kandja ta bolo wori pai ge embe dji, una
Iwa Kerman kandjiye piye una mor ge,
singare ke panda al ge, mop aune we dji.
20 Numb kerman ta yendaka, numogto
yero al ge dis kopa pende moro. Ta gol silpa
pall beki. Ta iko pall beke, ta makimb pall
galla beke yewori moi. Dis pende moro ge
una i kogo wopake mal yene, alla pende
ge una i kogo kiwa mal yene. 21 Embe mal
ge una ta singare ke keri dal, une gol dis
yero mal moya. Une God wombaye molo,
Iwa Kerman kogo porapora aunda ge une
ye kune yenda.
22 War ambo yenekne gaklene wulle
pille pla ye, wal bombon gor mal ge, ni mop
aumben. Ni singare du dje, pillgi dje, una
kanwopake ye, ellin tukin arngan yenda
mopen. Una kumbene kuruwo yendaka
Iwa Kerman pak tonda dje yau tane una
moye ge, ni ga boll arngan ye wanmopen.
23 Una wal pillpol nato, kandja napai mal
djinj ge, ga una boll nonga djinj. Alla ni
kanden, una embe yenj ge una boll nonga
eri djinj. Ni molo ellke worben.

24 Iwa Kerman nukogo una moya ge, une
una boll elle kumbso nonga natonda. Sin-
gare wopake ye una porapora awo, God
kandjiye dje una beke awo, ke pille pa
namoya.
25 Une kandja dje aundaka una to wori
dal, une kiye dje molo una nomane amblo
du dje aunda. Ge God kond aundaka ga
nomane ake to kandja kaima ge alla kanne
manda?
26 Ta kani dal, Satan kuwo koi to pa
kandja dji mal pille karkar yei ge, alla pille
kune ye, kere er orko wo kiwa moye.

3

Ege pora djino dje yendaka una singare ke yene

1 Pren mo? Ege pora djino dje yendaka,
imb kerman wonda.
2 Una yenekne kanwopake ye, ku no-
mane kerman pandaka, yenekne kandjine
amblo pla woro, penang ye, kandja ke dje
una awo, nanemane kandja djine ge to
worne. Una ye wopake ye aune ba ga
wopake we dje nawo, God mop aune.
3 Una ta boll wandill nagoye, ke piye mo
nonga djine ge pille pamoye, nakerne. Una
kandjine amblo, yenekne pillpol natane,
aulaul ye, wandill nagolo, una ngembill
aumbon dje, pille kull woro ye, singare
wopake ge kanke yene.
4 Yene ye noi una ye ke ye naune ba alla
ye ke ye awo, gokgak dje, na una kerman
moro dje pille pla ye, wal wopake pir wal
ge eri yembon dje piye ba, God kanwopake
nayene.
5 Kandja mambine ge, ga gaklene be mal
embe panda ba, God yembe dongall paro
ge mop aune. Una embe yene ge, ni ga boll
aike namopen.
6 Ga mor ge pende kandja kende dje
molo, er una numbine al po, ana nomane
gi nadji mor al kamalne to no nomane paro
mal yene dje yenj. Ana ge ale merke yepin
dje pille imb kakinj. Wal merke yembon
dje pir ge yemolo ga ipo kondwe kayekaye
wordo.
7 Ege ege ana kambono ge, kandja beke
aune pupon dje pille mor, ba una kandja
kaima dje awinj pir ge kane nainj.
8 Asa Mosis kandja dji mal iwa Janes ne,
Jambres po man dje aupill. Man dje aupill
mal embe, ga kandja kende dje awinj una
ge kandja kaima paro ge man dje awinj. Ga
nomane ne, pillgine ge kull pundo.
9 Ga kandja djinj ge wo kerman na-
punda, man. Asa iwa Janes ne, Jambres
kandja djipillka una ga soka dall kandja
djinmell we dje kani. Kani mal embe,
una embe dje kanne, ga kandja kende dje
waninj una ge, dall kandja djinj dje kanne.

Timoti ni God kandjiye amblo gi djimben

10 Embe yenj ba, na yewando mal ni pille
kane yenden. Na God kandjiye beke aundo
mal ne, na nomana paro mal ne, na pillgi
djindo mal ne, na imb kake ke napro mal
ne, na una kanwopake ye aundo mal ne,
imb kake aglo gi dje moro mal,
11 dumo Antiok ne, Aikoniam ne, Listra
wollka una na ye ke ye aumaka ngembill
goll mal ge, ni kanin. Imb merke pai ge,
Iwa Kerman na iworo awi.
12 Na kandja kaima dje ni aundo. Una
porapora Krais Jisas boll aike wane, God
singare paro mal yembon dje yenj una ge,
una wo ye ke ye aune we djindo.
13 Una singare ke yenj una ne, kandja
kende djinj una kandja kende dje una
aune. Auneke, kandja kende ge wor ke
kaima punda. Ga kandja kende dje awin-
jka una kandja kaima paro dje pille kandja
kende dje yem worinjka ga kandja kaima
paro dje pirka embe ye wo ke po kerinj.
14 Ba ni moren ge, ni no kanden. No
kandja beke aupin, ni pillgi dongall djin
kandja ge ni amblo gi dje mopen.
15 Asa, ni womba kembis molo won ge, ni
God kandja bolo wori pai al ge molo won.
Kandja ge yemolo ni nomanin wopake
aundaka, ni Jisas Krais boll pillgi djim-
benka God ni i yem worda kandja ge ni
kere pupen.
16 Kandja porapora Baibel al pai ge God
Murble djika pai. Kandja pai ge nono
kandja kaima dje beke awo, nono singare
ke yepin ge ombine dje awo, ale ye djine
dje, God nale al du dje mopon kandja
ge nono beke aundo. 17 God wombaye
mormon ge, nono kandja embe pupin dal,
God yewordaka nono yene kogoye ye kune

yemolo, kogo wopake kayekaye yembon kune yenda.

4

Timoti aglo gi dje molo God kandjiye dje aunda

1 Na kandja dongall dje ni aundo. Krais Jisas King molo una kantau yenda iwa ge, nono gun mormon ne, goi una ge une kot ye aunda iwa ge, yene Ne God boll soka nalene al na kandja dongall dje ni awo embe djindo.

2-4 Are ege ta yendaka, kandja wopake paro ge una pupon dje nayene, man. Yenekne nomane paro mal kandja pupon dje yene. Kandja beke aune una merke dje i pakna worneke, yenekne kamalne al wopake piye kandja ge dje aune, wopake pupon dje yene. Kandja kaima paro ge mop awo kere, kandjabe kiwa paro ge pupon dje yene. Ge pille, ni yembe ye God kandjiye dje una aumben. Imbon dje piye mo man dje piye ge, ni ege ege God kandjiye dje pamopen. Ale yei dal, ni amblo du dje aumben. Singare ke yene ge ni man djimben. Ga pillgine dongall panda dje kandja dje awo, kiye dje molo kandja wopake eri dje beke aumben.

5 Ba wal porapora pillau djinda wal ge, nenem pillpol to, imb kake, God kandjiye dje una awo, ni una amblo pille dje aumben mal paro ge, ye pora djimben.

Pol goya egeye manda woi

6 Na goyo ege er manda wondo. Una God opa awo nu wain tulu djinj mal na meyamna tulu djindaka, na er puno ege er manda wo kerdo.

7 God na kogo awi ge na ye kune yell pora dji. Na kunda wopake ye pora djill. Na God boll pillgi djill, mop nawill.

8 Ipon na topna ge amblokun yewori yero. Top ge embe mal yero, ege pora djinda kune ge, Iwa Kerman, une du dje molo kot dume dje piya iwa ge, une na wambo naparo kiwa moro we djinda. Alla top yero ge na taimane naino, man, una porapora une er pene wonda dje wopille kui yemoye ge, para top ge aunda ine.

Timoti ola dje Pol moro al wonda

9 Ni yembe ye na moro al ola dje womben.

10 Iwa Demas makimb wal pille pla ye, na kere er dumo Tesalonaika pi. Iwa Keresens er propins Galasia pika, Taitus er distrik Dalmesia pika yepill.

11 Luk taimane na boll moro. Ni wo Mak djimbenka aike wombell. Na kogo yell ge, une na amblo pille dje awi iwa.

12 Na dje worill, iwa Tikikus er Epesus pi.

13 Ni won dal, na konna saket momo dumo Troas iwa Karpus boll woro er woll ge i, pepa pelo worill yero ge, i, kogsipsip gakle pepa beki wori yei ge para aike iumben, dall ye djimben.

14 Aleksander, une wal gol silpa pall bekdo una ge, une na ye ke kaima ye awi. Iwa Kerman are une to yem woro aunda.

15 Ni eri kanpol to mopen. No kandja djipin ge une yembe yemolo man dji.

16 Na asamoll po kot djill al ge, una na amblo pille dje nawi, una porapora na kere awi. Ga embe yei ge God pille kere aundaba.

17 Ba Iwa Kerman na boll molo yembe dongall awika, na Jisas kandjiyebe wopake dje kune kaima yell, epil djell una porapora pille kune yei. Embe yei pille, God na laion djillake al i orko wori.

18 Una na ye ke ye awi dal, wal porapora yene mal Iwa Kerman na i yem woro, yene dumoye kupill al yero ge worda moyo. Ege ege God kandjiye pla pandabe. Kaima.

Pol una dje wopake yei

19 Ni wopake we dje iwana soka Prisila ne Akwila awo, iwa Onesiporus game wombaye boll aike aumben.

20 Erastus dumo Korin molo paika, iwa Tropimus dumo Miletus ke toi paika na kere er woll.

21 Ni ola dje er womben, kam bi ye, kamkopo wonda poke manda yendo. Yubulus ni wopake we dje aundo. Linus ne, Klodia ne, pillgi djinj una porapora ni para wopake we dje awinj.

22 Iwa Kerman ni boll moya. Une ye porapora wopake pille aunda moye.

Taitus
Pol pepa bolo Taitus awi

1 Na Pol, na God nuye kogoye una moro,
na Jisas Krais aposelye moro. God unakiye
dje i kambono ge, God na dje wori, ga
pillgine amblo dongall ye auno dje, kandja
kaima pai ge, ga pille kane ye, God nomane
paro mal karkar yene dje na dje wori pill.
2 Na embe yendo ge, God una gun moye
we dji ge, ga pillgi dje kui yemoye. God
kamasa, wal ta beke nayei kune ge, une
embe dji, na yewornaka ye na boll gun
molo pane we dji. Kandja dji ge, God
kandja kende dji una namoro.
3 God nono i yem djindo una, yene dji
poke, une na dje worika na yene kandjiye
dje pene worillka una pi.
4 Taitus, nono pillgine taimane paro
pille, ni na warna kaima moren, na pepa
bolo ni aundo. God nono Nane ne, Krais
Jisas nono i yem wori iwa ge, soka ni
wopake pille aumbellka, ni ellin tukin arn-
gan yenda mopen.

Taitus una wopake dje iwordaka pillgi pai una kantau yene

5 No soka nupoge Krit molo kogo ye pora
nadjipill, tuge pamoika na ni kogo ge yem-
ben dje pille kere er pill. Na asamoll ni
dje awo kerill, ni dumo taimantaiman dje
yero al ge po pillgi pai mor una pende dje
imbenka, ga yemolo kantau yene.
6 Ni kantau yene una dje i kogo al worben
ge, ga iwana nalene al imbne napanda,
gamane taimane moya. Wombane pillgine
panda moye, kond aulaul nawanne. Nane
mane kandja djine ge, to naworne.
7 Ni kanden, kantau yenj una ge, God
kogoye kantau yenj pille, una nalene al
ga wambo napanda moye. Na iwa pla
moro dje napiye. Kumbene mul ola dje
pla nawonda. Nu no dall nayene. Una
natane una moye. Ku i nambon dje pille we
nayene, man.
8 Una ga numbine al wone ge, kantau
wopake yene. Wal wopake ta paro ge
kanwopake yeneke, nomane wopake pan-
daka, yenekne kantau wopake ye, kond
du dje wane, God wopake moro mal embe
moye.
9 Una kandja kaima dje kambono awi
ge, ga amblo gi dje moye. Embe yene ge,
kandja pai mal dje una beke auneke aglo
gi djine. Alla, una kandja to wori dal, ga
yemolo nomane amblo du dje aune.

Una dumo Krit moi al ge una wo ga pill-gine ye ke ye awi

10 Ni una dje i kogo al worben ge me
embe paro. Dumo Krit yei al ge, una merke
kandja to worinj, kandja kende dje, kandja
me napai yene pir mal djinj. Pakna mor
al ge Juda una merke yembe ye, nono gak-
lene kelip tambon we djinj.
11 Kambono ku i nambon dje pille we ye,
singare nayene mal dje una beke awo, una
gamane wombane boll mor ge, pillgine ye
ke ye awinj. Ge pille, ni man dje aumbenka
ga kandja ge alla nadjine.
12 Kamasa dumo Krit una yenekne
makimbne al iwa propet ta moi. Une ge
kandja embe dji, nono Krit una kandja
kende eri djinmon. Una ke kaima molo,
kog kena kunda yenj mal embe molo, wal
kwamokna pul no, kollumb wane, kogo
yembon dje napirmon we dji.
13 Une kandja embe dji ge kandja kaima
dji. Ge pille, singare yenj ge ni man dje
awo, amblo du dje aumbenka, ga God boll
pillgi kaima djine.
14 Juda una kandjabe kiwa to waninj mal
ge, ga napiye. Alla una kandja kaima to
worinj una yenekne kandja kindine dje
una awinj ge kambono napiye.
15 God nale al ale naparo una mor ge,
wal porapora wopake paro dje kaninj. Ba
una singare ke ye, Krais Jisas boll pillgi na-
pai mor ge, wal porapora wopake naparo.
Ga nomane pakna ke yei pora dji, wal ke
wopake paro ge kane kull woro kaninj.
16 No God kane kune yenmon we djinj
ba djillakene al djinj. Ga singare yenj ge
God mop awo keri dje kanmon. Una ge
kandja napille, ke mal mor, wal wopake ta
yembon dje yene ge kune kaima nayenda.

2

God wopake kando mal ge iwoga angama kambono singare embe yene

1 Ba alla God kandjiye du dje paro ge, ni
una dje aumbenka singare embe yene.
2 Ni iwoga kambono dje aumbenka nu
wain no dall nayene. Wambo napanda,
yenekne singare kanpol to, nomane
wopake panda moye. God boll pillgi djinj
ge paro mal djine, una kanwopake ye aune
ge paro mal yene, imb kakne ge paro mal
kakne.
3 Angama kambono mor ge, ni para
aike dje aumbenka ga God singare wopake
kando mal ye wanne. Nu wain merke
nanane. Una dje ke naye, wal wopake
paro kandja ge beke aune. 4 Angama kam-
bono kandja embe dje beke auneke, ana
komdjill kambono wogane wombane aike
kanwopake yene.
5 Yenekne kanpol tane, God nale al
wopake molo, ana numbine al kogo panda
ge ye kune ye, singare wopake ye, yenekne
wogane menameto moye. Ga singare
embe yei dal, una God kandjiye dje ke
nayene.

Taitus singare wopake yendaka iwa komdjill kambono kane karkar yene

6 Ni ana komdjill kandja dje awin mal ge,
alla iwa komdjill moye al dje aumbenka ga
singare yene ge kanpol tane.
7 Wal porapora ni pille yemben ge, ni sin-
gare wopake eri yembenka, iwa komdjill
kambono kane karkar yene. Ni kandja dje
una beke aumben al ge, ni kandja djinden
mal nenem singare embe yembenka, no-
manin gi djindaka, kandja kaima dje una
aumben.
8 Kandja panda mal dje aumbenka, una
ni kandja ale ye djinden we djine ge kune
nayenda. Embe djin dal, kundayem una
kandja ke dje nono naune, ngandjill goye.

Una kantau yenj una kandja djine mal, nukogo una pille karkar yene

9 Nukogo yenj una mor ge ni kandja
embe dje aumben, ye menameto moyeke,
kantau yenj una plato moye. Ga kandja
djine mal ye pille yeneke, iwa kerman
kambono wopake piye. Kantau yenj kam-
bono kandja djine ge ye to naworne we
djimben.
10 Kantau yenj una kambono wal kan-
nane moya ge kunumb nanane. Kandja
djine mal karkar ye, kambono kanne, ga
kunumb nanoi una mor dje kanne. Sin-
gare wopake embe yei dal, God nono i yem
wori iwa moro we dje una beke aunmon
ge, una pille wopake piye.

God singare ye paro mal nono karkar yemolo Krais wonda dje kui yembon

11 Nono kanmon, God nono wopake pille
awi ge, er pene woi pora dji, una porapora
i yem worda kune yendo.
12 God nono wopake pille awi mal ge
nono beke aundaka, nono God mop aun-
mon ge kere, makimb al nomane ke panda
ge kerbon. Une nono wandill golo awi
mal ge nono beke aundaka, nono makimb
al kond wanbon ge, nonekene kantau
wopake ye, kondwe du dje wane, God sin-
gare yendo mal embe ye,
13 God wal wopake kaima are wonda we
dji ge, nono wopille kui yembon. Jisas
Krais nono Godne kerman i yem wori iwa
wonda dje pille kui yembon. Kupill al
poll dje au kerman djindaka, God yembe
dongall pandaka une yem wonda kanbon.
14 Krais yene nono pille awi. Nono sin-
gare ke porapora ge kere auno dje, nono
yene wombaye wopake mopon dje, nono
wopille singare wopake ye mopon dje pille
yene nono awi.
15 Na pepa bolo wondo mal ge, ni dje
una aumbenka, una ni kane kal wori dal,
ni napupen, kandja ge yembe ke ye dje
pamopenka una kandja to worinj una alla
nadjine.

3

God nono ye wopake kaima ye awi pille nono singare wopake yembon

1 Iwa king ne, gapman molo kandja djine
mal ni djimbenka una pille karkar ye,
menameto moye. Kogo wopake ta panda
ge ege ege amblokun ye kogo ge yembon
dje yene.
2 Una kandjine nabiye, nonga nadjine,
una djell pille pla ye aune, yenekne napille,
kiye dje molo kal woro moye.
3 Ni kanden, asa nono dall molo, kandja
to worpin. Satan nono kandja kende dje
awika, nono kond ale ye wanpin, wal i
nambon dje pupin al ge ne, nalene kane

bombon gopin al ge nono kaye papin, nono una ye ke ye awo una wal merke kannoi ge kanke yepinka una nono kanke yemaka, nono ga kanke kanpinka embe ye wanpin.

4 Ba alla God, nono wopake kane, ye wopake ye awo, i yem worda una moro ge, une er pene woi poke ge,

5 une wo nono i yem wori. Nono singare wopake ta yepin pille, une nono i yem nawori, man. Yene nono wandill golo awo i yem wori. God Murble nono nomane amblo au dje awo, nu woro awika, nono erwo gun pupin.

6 Jisas Krais nono dje i yem wori al ge God Murble boll boll tulu dje nono awi.

7 Une nono wopake pille awi al ge, God nale al nono wambo naparo. Embe yei pille, God yeworika nono une boll gun molo pambon dje kui yemormon.

8 Na kandja embe djindo ge kandja kaima djindo, pillgi djimbon mal paro. Na kandja dje awo woll ge ni una dje dongall ye aumben. Dje awin dal, una God boll pillgi dje yenj una, singare wopake yembon dje pille pla yene. Kandja ge wopake uro kaima paro una porapora amblo pille dje aunda.

9 Ba alla una dall kandja djelldjell dje yenj ge, ni napupen. Asa gollne kokane kandjine ne, Mosis kandja lo dji ge ga kandja djelldjell djinj ge, ni napupen. Kandja embe mal paro ge ni amblo pille dje naunda, kokas kulo pupen.

10 Alla una ta kandja djindaka ye pillgi pai una wo epil soka toi dal, ni iwa ge kandja nadjiye djimben. Djimbenka une kandja dje pamoi dal, ni alla kune soka djimben. Man pai dal, iwa ge mop awo kerben.

11 Ni kanden, iwa kandja embe mal djinda ge, une kondwe du dje paro ge kere, singare ke yendo una moro. Une singare ke ye wando ge kot ye awi pora djindo.

Pol embe dji, Taitus, ni na moro al we! dji

12 Kam kopo kerman wonda bi yenda kune ge, na asamoll wo dumo Nikopolis moyo dje pro. Ge pille na iwa Artemas mo Tikikus ta dje wornaka, ni moren al wopill dal, ni yembe ke ye Nikopolis womben.

13 Alla Senas, lo kantau yei iwa ge ne, Apolos soka er boll dje yembell ge, ni yembe ke ye, amblo pille dje aumbenka soka kondwe wopake bell.

14 Una wal nayei dal, nono unakne pillgi pai una singare wopake eri ye wal aumbonka i nane dje pille pla yene. Embe yei dal, pillgi pai una wal yenj ge me panda moye, kiwa namoye.

15 Iwana porapora na boll mor ge, ni wopake we dje awinj. Alla, pillgi pai una no wopake kaninj ge ni wopake we dje aumben. God ye porapora wopake pille aunda moye.

Pilemon
Pol pepa bolo iwa Pilemon awi

1 Na Pol, na Krais Jisas kandjiye al kaye
pamoro, nono agane Timoti moro ge, na
une boll pepa bolo ni Pilemon aunmoll.
Ni no boll kogo aike yepin una wopake
moren. 2 No pepa ge bolo ambane Apia
awo, God amiye una kunda aike bolo
yepin agane Arkipus awo, pillgi dji una ni
numbin al makai tonj una ge para pepa
bolo aunmoll.
3 Nane God ne, nono Iwa Kerman Jisas
Krais, soka ye wopake pille aumbellka, ye
ellne tukne arngan yenda moye.

Pilemon singare wopake yeika Pol wo pi

4-5 Ni Iwa Kerman Jisas boll pillgi dje
molo, God unakiye kanwopake yenden
mal ge, una kandjabe tonjka na pro. Ge
pille na kamang yendo kune, na ni eri
wopake we dje God aundo.
6 Ni no boll pillgi taimane djinmon al ge,
nono Krais boll wal porapora wopake paro
mal, ni pillpol tamben dje na kamang ye
God aundo.
7 Ni una boll kanwopake yen al ge, God
unakiye nomane amblo gi dje awin. Ni
embe yen ge na nomana arngan yeika aglo
gi djill.

Pol iwa Pilemon moi al ni wal ta yemben we djindo

8 Embe pille ni wal ta yemben ge, na
Krais kandjiye al kandja dongall dje ni
yemben we djino kune yenda.
9 Ba nono soka kanwopake yenmoll al
ge na kandja kiye dje djina pupen. Na Pol
moro, na Jisas dje wori na une kogoye yell
pille kaye paro.
10 Na warna Onesimus moro ge ni wal ta
yemben dje pille djindo. Na kaye pall, une
woika, na une kandja dje awillka une Krais
boll pillgi dji. Dji pille, une na warna we
djindo.
11 Asa une ni boll moi poke ge, une kogo
wopake nayei. Ba alla ipon, une nono boll
aike kogo wopake ye aunda paro.
12 Na dje worna une ni boll wonda ge na
kumbena wopake une boll panda wonda.
13 Na Jisas kandjiyebe wopake djill pille
na kaye paro, ni na amblo pille dje aumben
naparo pille, na une ge amblo gi djinaka
une na amblo pille dje aunda.
14 Ba, ni asamoll kandja dje kune yem-
benka une moya. Na kandja dongall djino
une na boll namoya, ni nenem djimbenka
une na boll moya, ge kune yenda.
15 Onesimus ni kere na boll ege tuge ta
moi ge me namba mal pai? Na pro, une er
yem po ni boll ege ege moya mal pai.
16 Asa une ni nukogo una moi ge, ni
napupen. Une ge ni agan wopake kaima
moro dje pupen. Une na agana wopake
moro ba une ni agan wopake kaima moro.
Ipon, Krais kandjiye al une ni agan wopake
moro, alla une ni nukogo una para moro.
17 Nono Krais kogoye taimane yenmoll
pille Onesimus er yem wondaka, ni na
i numb al worben mal embe, ni une ge
wopake pille imben. 18 Une ni boll ale ta
yei, mo une ni boll wal ta yana dje pagi dal,
ni une kandjiye kill gulo woro na kandjina
al une wal yana dji mal panda.
19 Na wal ge awo yem woro auno we dje
na Pol nanam aglena al pepa bolo aundo.
Alla na kandja ta nadjino ba, ni na boll wal
ta paro eri. Ge ni nomanin gun paro ge, na
djillka ni erwo gun pin.
20 Agana ni pille! Iwa Kerman kandjiye
al, ni na kandja djill mal yemben, Ones-
imus dje imbenka, na tukna arngan yenda.
21 Na pro, ni Onesimus wopake ye aum-
ben dje na pepa bolo ni aundo. Alla na
kandja djindo mal ni ye tuluk tamben dje
pro.
22 Kandja ta paro ge embe. Ye kamang
yenj al, na alla ye boll wo kanno dje pro.
Woll dal, ni numbin al bo ta ye wopake
yeworben yenda, na wo pano.

Pol kogo taimane ye wani una ge kandja wopake dje Pilemon awinj

23 Epapras ge na boll para aike Krais Jisas
kandjiye al kaye paro, une wopake we dje
ni aundo.
24 Na kogo taimane una ge Mak, Aris-
tarkus, Demas ne, Luk ga porapora ni
wopake we dje awinj.

25 Jisas Krais nono wopake pille aundo
ge, ye nomane al panda moye.

Ibru

Jisas Krais God wariye kandja dje nono aundo

1 Kamasa God dje worika propet kambono po nono Juda una kokane moi al kandja dje awi. Kondwe kayekaye ne, kun merke ga nono kokane kandja dje awi pi.
2 Ba ipon ege pora djinda manda yendo ge, God kandja dji mal yene wariye wo nono dje awi pirmon. Wariye ge God kandja dje wori yei, une wal porapora aunda inda iwa. Wariye agle al ge, God kupill makimb beke yei paro.
3 God yene poll dje au kerman djindo mal ge, yene wariye embe moro. Alla, God kaima moro mal embe ge, yene wariye ge embe mal moro. Kupill makimb wal porapora ye paro ge, wariye kandja dongall djindo al ge ye paro. Una singare ke ye wani al ge une asamoll po was yeworika, una kiwa molmaka alla are, une kupill al po God ta mal moro iwa agle woto ami dje moi.

God wariye pla moraka, tau agelo kambono kalto mor

4 Wariye embe yei al ge, une plato moi, tau agelo kambono kalto moi. Ge yene kandjiye God awi kandjiye ge, plato paro, ga tau agelo kandjine ge kalto yero. 5 God yene wariye kandja dje awi ba, une tau agelo ta moi al kandja embe ta dje nawi. Une embe dji,

Ni na warna moren. Ipon yero ge, na ni nan moro we dji *(Buk Song 2.7)*

Kandja ta ge embe,

Na une ne moyaka, une na warna moyaka yemboll we dji *(2 Samuel 7.14, 1 Stori 17.13)*

Tau agelo moi al ge kandja embe ta dje nawi.
6 Man, God yene wariye taimane dje wori makimb al woi kune ge, une kandja embe dje wori yei,

Tau agelo porapora mor ge, ga wariye kandjiye amblo pla wornembe dji *(Lo 32.43)*

7 God tau agelo moi ge pille embe dji,

Na kandja sigiye dje wornaka, tau agelo kambono ge kamkopo mal embe bul dje pine. Ga God boiye mal embe molo wamo kund boll kogo yene we dji *(Buk Song 104.4)*

8 Ba yene wariye moi al ge une kandja embe dje awi,

O God, ni king moren ge, molo pamben, pora nadjinda. Ni unaken kantau yenden al ge, ni singare du dje eri yenden.
9 Singare ke ge, ni ke kanden. Alla singare du dje paro ge ni wopake kanden. God, nenem Godin moro ge, ni embe yenden pille, une ni dje wordo. Kopong tulu dje ni bolo awika ni wo kerman pin, agan kambono wo embe napi *(Buk Song 45.6-7)*

10 Alla kandja ta bolo wori pai ge embe dji,

Iwa Kerman! Kamasa dumo makimb yen ge dongall paro ge, asamoll ni ye kerin. Kam kupill al yero ge ni aglen pall beke worin kona pla paro.
11 Are kupill makimb ge wo ke po kerda. Ba ni molo pamben. Konkunom gole nom djindo mal embe soka ge pora djinda.
12 Ni konkunom mal embe amblo kimbre worbenka er seke punda. Una konkunom gulo worinj mal embe kupill makimb yero ge nom dje kerda. Ba ni molo paren mal embe molo pamben, ni kognumb yero ge pora nadjinda *(Buk Song 102.25-27)*

13 Kamasa God tau agelo kambono moi al ta nadji ba yene wariye moi al une embe dji,

Ni wo na aglena woto ami dje mopenka, na ni kundayem una tanaka wo ni menameto moye we dji *(Buk Song 110.1)*

14 Tau agelo ge murble mal mor, God dje
wordaka ga po una pak to awinj. Una er
take dje napine, God i yem djinda una ge,
tau agelo po ga amblo pille dje awinj.

2

Ye God kere yage djine

1 Jisas kerman embe moro pille, nono
kandja pupin kandja ge yembe ke ye
pille imbon. Nono yembene gul tondaka,
kandja ge kere, yage kal to djimbon.
2 Kamasa tau agelo kambono wo kandja
dje nono kokane awi, me kerman pai. Una
kandja ge napille, to wori mambine ge,
yenekne topne ke i kune ye i.
3 Kandja kerman pai ba, une nono i yem
dje natonda we djill ge, kandja kermanke
paro. Nono kankere, napille ye mopon ge,
top kerawa aunda imbon. Ba God nono
natonda, i yem djinda we dji kandja ge, asa
Iwa Kerman dje pene wori. Are una pi una
ge wo nono dje awo ombine dje awi kaima
pirmon.
4 Alla, God dje worika una po kogo don-
gall ta mal ye, kogo wopake kayekaye ye
pumaka, God nomane pai mal pille yene
Murble dje worika wo wal gorwulle kiwa
i una awi. Embe ye awi al ge kanmon,
une nono natonda, i yem djinda kandja ge
kaima paro.

Jisas nono i yem djinda una moro

5 Alla, dumo makimb kindja are yenda
we djinmon ge, God dje worda tau agelo
kantau nayene, man.
6 Baibel tambiye ta pai ge kandja embe
mal pai,

Nono makimb una mormon ge ni napupen
mal mormon ba ni pille aunden, una
wombane mor ge ni kantau nayem-
ben ba kantau yenden.

7 Ege tuge ta paika, ni tau agelo dje worin
ga plato molmaka no kalto mopin ba are ni
no kandjine amblo pla worinka una pille
pla yei.
8 Alla, wal porapora pai ge, ni yeworin no
kantau yenmon *(Buk Song 8.4-6)*

Nono wal porapora kantau yenmon we
dje bolo wori pai ge, God nono ombine
dje aundo, wal kembis kerman yero ge,
porapora kantau yenmon. Ba nono embe
nakanmon, wal porapora kantau nayen-
mon.
9 Wal kanmon ge, Jisas wal kantau yendo
dje kanmon. Ege tuge ta paika, God
yeworika tau agelo plato molmaka Jisas
kalto moi. Une kalto moi al ge, God nono
wopake pille awika, Jisas una porapora
dumene i pagle goi. Une goi pille, God Jisas
kandjiye amblo pla worika kermanke pai,
una pille pla yei.
10 Alla God, wal porapora beke yei, une
wal ne moro, une una merke i kupill al
worda wopake moye dje yei. Alla, Jisas ga i
yem worda iwa ge, une imb kaki al ge, God
yeworika une asamoll moi iwa moro. God
embe yei ge kune yei.
11 Embe pille, une yei al ge, nono God
wombaye mopin, une nono boll epilye
taimane mormon, nono Nane taimane
moro. Ge pille Jisas ngandjill nagoro, ga na
agana ambana mor we djindo.
12 Une kandja embe djindo,

Na ni kandjin dje pene worna, na agana
ambana piye ni unaken makai to
mor al ge, na pakna po ni pille pla ye
auno *(Buk Song 22.22)*

13 Alla une kandja ta dje awo embe dji,

God kandja dji ge kaima yenda dje na tau
moro we dji *(Aisaia 8.17)*

Kandja ta dje awo embe dji,

Na ba moro, na wombana God na awi
kambono ge, na boll aike mor we dji
(Aisaia 8.18)

14 God wombaye kambono mor ge, una
wombane mor. Ge pille, Jisas para une una
wombe moi. Alla, una gor me ge, Satan
kantau yemoi ba Jisas una wombe molo
goi pille, une Satan kamblo kal woro keri,
kune yei.
15 Una ege ege golo djimbon dje kand
golo nomane kaye toi ge, Jisas i orko wor-
naka kiwa moye dje pille goi. 16 Une tau
agelo kambono ge amblo pille dje auno

dje nayei, man. Une Abraam wombaye ge amblo pille dje auno dje yei.
17 Embe yei pille, yene age kambono moi mal embe kaima moi. Une una wombe namoika, une nono wandill golo awo, God kogoye dji mal wopake ye, nono opa gale awi iwa kerman ge namoika, nono God nale al wambo djingdjang napanda mopon ge kune nayeika.
18 Kune nayei ba, Satan wo une kamale toika, une imb kaki al ge, nono kamalne tonda ba Jisas nono amblo pille dje aunda kune yendo.

3

Jisas pla moi, Mosis man

1 Embe yei pille, agana ambana wopake, ye kupill al po moye una ge, ye Jisas pille aune. Yene kandjiye dje pene woro aunmon iwa ge, une aposel molo, nono opa gale awi iwa kerman moro.
2 Ge God dje wori Jisas po kandja dji mal kaima yei. Una moi ge God numbiye mal embe molmaka God kandja dji mal ge Mosis po ga boll ye kune yei.
3 Iwa ta numbiye wopake take worda yenda ge, une kandjiye panda, ba numb ge kandjiye embe napanda. Paro mal embe, Jisas kandjiye pai ge plakill pai, ba Mosis man. 4 Numb porapora yero ge una ta taki ba wal porapora yero ge God yewori yero.
5 God numbiye al ge, Mosis po boi kogo ye, God kandja dji mal kaima yei. God kandja kaima are dje pene worda mal ge, Mosis kogo embe yei ge su dal yei.
6 God dji mal Jisas para ye kune yei, ba una God numbiye mal embe moi ge une God wariye molo kantau yei. Une boi kogo nayei. Nono nomane gi djindaka, une nono ye wopake ye aunda dje pille pla yenmon ge, nono tau embe mopin dal, yene numbiye mal embe mopon.

Una God kandjiye to wori dal waka namoye

7 Embe yei pille, God Murble pai ge kandja embe djindo,

Ipon, God kandja dje ye awi dal,
8 ye ellne tukne ku dal napanda. Asa dumo wapra yei al, ye kokane kumbene ku dal pai poke, na kandja djill ge ye to wori. Na yembena paro mo naparo ne dje su ye kanbon dje yei. Ye embe nayene.
9 Na ye kokane boll kognumb 40 molo kogo dongall yell mal ga kani ba na yembena pai mo napai ne dje su ye kanbon dje yei.
10 Ga embe yei pille, na ellna kumbsika kandja embe djill, ga nomane pai ge, na boll ege ege nayero, na kandja djill ge, ga to wori.
11 Embe pille, na ellna kumbsika kandja dongall dje embe djill, na dumena una waka molo yenj al ge, ye er pakna napine, na man djindo *(Buk Song 95.7-11)*

12 Embe pai pille, agana ambana kambono, una ta nomane ke pa djinda, pillgi nadje djine, God gun moro iwa ge kere djine.
13 Ege ipon ne, are yero ge, ye nomane gi djinda dje kandja wopake dje yenekne ine. Singare ke me ge kandja kende dje aundaka, una ellne tukne ku dal pa djinda.
14 Asa nono nomane God awo kerpin mal embe, ipon nono nomane embe pandaka po wulle al bon. Embe yembon ge, Krais wal inda ge nono para imbon.
15 Baibel kandja ta dji pai ge, ye dall nayene. Baibel kandja embe djindo,

Ipon yero ge, une kandja djinda mal ye pillme! Asa une kandja djika ye kokane ellne tukne ku dal pai mal ge, ye embe napanda we dji *(Buk Song 95.7)*

16 Alla, kandja to wori una ge una ne mal? Mosis dumo Idjip kere dje iwi una ge.
17 Alla, God kognumb 40 pela molo elle kumbsi ge, una ne boll elle kumbsi? Ga singare ke ye, dumo wapra yei al golo yage moi una.
18 Alla, God kandja dongall dje embe dji, ye na dumena al una waka molo yenj al, ye er pakna napine we dji ge, una ne pille dji? Ge kandja to wori una pille dji *(Namba 14.1-35)*
19 Embe yei pille nono kanmon, er pakna napi al ge, pillgi nadji pille er pakna napi.

4

God unakiye mor ge ege waka moye

1 Ga er pakna napi ba ye na dumena al
er pakna po waka moye we dje wori yei
ge, pora nadjindo. Dji mal ge, nono kanpol
tambon. Ta kulngamb yage er pakna na-
punda ge kune nayendo.
2 Ge kandja wopake nono boll paro ge,
ga boll aike pai ba megiye natoi. Ga pillgi
nadji pille megiye natoi.
3 Ba nono pillgi djipin dal, nono God
dumoye al er pakna po waka mopon. God
kandja embe dji,

Na ellna kumbsika kandja dongall dje awo
embe djill, ga na dumena al pakna
po waka namoye, na man dje kerdo
we dji *(Buk Song 95.11)*

Dji ba una er pakna pine dumo ge, God
kamasa kupill makimb yei kune ge une
embe yewori yei.
4 Ege 7 we dje wori yei ge, Baibel tambiye
ta pai al kandja embe dji,

Ege 7 yei al ge, God kogo ye kere, waka moi
we dji *(Stat 2.2)*

5 Alla, kandja ta pai kanpin ge God embe
dji,

Ga na dumena al er pakna po waka moye
ge man we dji *(Buk Song 95.11)*

6 Embe pai pille, God una pende er pakna
po waka moye dje wori yero. Ba, asa,
kandja wopake pai ge, una dji pi ba kandja
to wori pille er pakna napi.
7 Embe pille, una er pakna pine ege yero
ge God dji pora dji, ge ipon yero we dji.
Ege momo erwo pika, God are kandja djika
Depit djillake al kandja ta pai kanpin ge
embe dji,

Ipon yero ge, une kandja dje ye awi dal, ye
to naworne! Ye ellne tukne ku dal
napanda *(Buk Song 95.7)*

8 Dumo una waka moye al ge, Josua una
dje i dumo Kenan er pakna pi ge man.
Dumo Kenan ga pakna po waka molmaka
are God una waka moye ege ta panda we
nadjika.
9 Ge pille, God unakiye mor ge, ege Sabat
ta yenda. Ege yenda ge, ga er pakna po
waka moye.
10 Una God dumoye er pakna po waka
moye una ge, yenekne kogone kere waka
moye. God yene kogoye kere waka moi mal
ge, yenekne kogone kere waka moye.
11 Moye pille, nono God dumoye er
pakna po waka mopon dje yembe yembon.
Nono Israel una God kandjiye to wori mal
embe nono ye djimbon, kulngamb yage er
pakna po djimbon.
12 God kandjiye pai ge gun molo kogo
yembe yendo. Djebainat kum yemyem
aike nondaka, bolo pakna pundo ba, God
kandjiye bolo pakna kaima pundo. Una
ellne tukne bolo i djell woro, nomane i
djell woro, gopne bolo i djell woro, yembe
duriye i djell woro, una nomane seke
panda ge God kandjiye bolo i pene woro
kerda.
13 Wal porapora God beke yei wal ge une
kando, ta seke panda naparo. Une nale
al wal porapora seke naparo, pene kaima
yero. Nono singare porapora yepin mal ge,
une nale al djimbon mal paro.
14 Embe pille, nono opa gale awi iwa
kermanke ge une er kupill al pakna pi, ge
Jisas God wariye moro. Une embe yei pille,
nono pillgi dje, nomane une aupin mal ge,
i yem nadjimbon.
15 Nono yembene naparo mal embe
nono opa gale awi iwa kerman ge une pille
kane yendo. Satan nono kamalne tondo
mal embe une embe toi ba Jisas singare
ke ta nayei. 16 Une embe yei pille, God
nono wopake pille aundo una yene sia king
moro al ge, nono er pakna po kamang
ye aumbon, kand nagopon. Une nono
wandill golo awo, wopake pille awo, imb
kakmon ge une amblo pille dje aunda.

5

Jisas nono opa gale awi iwa kerman moro

1 Juda una opa gale awinj una kerman
kambono mor ge, God dje worika ga lotu
yene mal kambono ge, una pille God ko-
goye yei. Juda una yenekne singare ke yei

ge, God i worda dje pille opa gale God awo, wal iwo God awo embe yei.
2 Ba una yembene naparo mal embe, Juda una opa gale awi una kerman mor ge, ga para yembene naparo. Ge pille, una nomane pa kune nayenda er take dje pine mor ge, ga kambono boll kandja kosilleba dje aune kune yendo.
3 Ga yembene napai pille, Juda una singare ke yene ge, ga opa gale awo, yenekne pille para opa gale awo embe yene.
4 Opa gale awi una kerman mor ge kandjine paro. Yenekne kogo embe yembon dje piye ba ge kune nayenda. God djindaka ga kogo embe yene. God dje wori Aron opa gale awi mal embe, God dje worda kambono ge embe moye.
5 Embe mal ge, Krais na opa gale awi iwa kerman moyo, na kandjina kerman panda we nadji, man. God yene dje wori Krais po kogo ge yei. God embe dji,

Ni na warna moren Ipon na ni nan moro we dji *(Buk Song 2.7)*

6 Baibel tambiye ta pai al ge God embe dji,

Ege ege, ni opa gale awi una mopen, pora nadjinda. Iwa Melkisedek opa gale awi una moi mal embe mopen *(Buk Song 110.4)*

7 Jisas makimb al moi kune ge, une kamang ye God awi. Na nagoyo, God na i yem djinda dje kane, yau to, kimb ye, kimb nuye boll kamang ye God awi. Ba yene molo kal woro kandja eske pi pille une kamang yei ge God awi.
8 Une God wariye kaima moi ba, imb kerman kaki. Kaki al ge, une ombine dji ge, God dji mal ye kune yei.
9 Embe pille, God kandja dji mal kune kaima yeika, une kandja djinda mal karkar yene una ge, er take dje napine, une i yem djindaka, ege ege molo pane.
10 Alla, God dje pene woro embe dji, Melkisedek opa gale awi iwa moi mal ge, Jisas embe moi we dji.

Pillgi djinmon ge poriye namopon, yake pla bon

11 Melkisedek moi mal ge, Jisas embe moi we dje kandja embe djinmon ge, no ye boll kandja merke djimbon ba, ye nomane kull pi, no yembe ke yembon ba ye ola dje pille ine naparo.
12 Ye kamasa pillgi dji, ye una kandja beke aune mal pai ba, ge man. God kandjiye, ye kandja me asamoll pi ge, una wo ye alla beke aune paro. Ye kwa dongall nanonj, ye am no pamor.
13 Una am no pamor ge, womba mal embe molo par, singare du dje paro ge, pille kane nayenj.
14 Ba iwana dongall mor ge, kwa dongall nonj. Singare ke ne, wopake paro ge, kun merke ye omuk to kane, singare wopake yenj.

6

Nono iwana nomane dongall panda mopon

1 Embe yei pille, Krais kandja me asamoll beke awi pupin ge, ege ege nadjimbon. Krais nono yake pla bon kandja ge pille djimbon. Nono gopon singare kerbon kandja ne, pillgi djimbon kandja paro ge, numb tuminj dal paro ba numb tuminj ge kun merke bolo numb take napagpin dal poriye molo pamopon paro.
2 Una nu par kandja ne, una aglene pla woro una dje kogo al woro yenj kandja ne, una gor aglo er wone kandja ne, God kot piya kandja ge ege ege nadjimbon, man. Nono Krais boll yake pla bon kandja ge djimbon.
3 God kapla we dje piya ge, nono kandja ge djimbon.
4 Una nomane au dji una mor ge, alla God pille mop awi dal, ga nomane ake to er yem wone kondwe nayero, man. Asa God kupill al molo wal gorwulle kiwa awo wori ge, ga pille kane yei. Alla, God Murble ge kambono boll moi.
5 Alla, God kandjiye wopake paro mal ge, ga pille kane yei. Alla, ege are wonda yembe paro mal ge, ga pille kane yei.
6 Pille kane yei ba are God mop awi dal, ga nomane ake to er yem wone kondwe nayenda. Ga God wariye ipo iko pera al nil to paglmaka una bakalo awi mal embe

paro. 7 Kam tondaka, makimb nuye moyaka, una wal yale i nane mal pandaka, God makimb ge wopake pille aunda.
8 Ba makimb al kull ke kagle yei boya ge, makimb ge ke yenda, God mangal to awo wamo worda donda.
9 Iwana wopake kambono, no kandja dongall ipon manda dje ye aunmon ge ye boll nawonda. God ye i yem worda wal wopake paro ge ye boll panda moye dje pirmon.
10 God awo pla kal nayenda, asa ye God unakiye pak to awo woi mal, ye God wopake kane, kogo ye awi mal ge, une pille pamoro.
11 Ye taimantaiman dje mor ge ye singare ge yembe yemolo po wulle al yene dje no nomane embe paro. Ye embe yei dal, ye God nono wopake ye aunda dje tau yemor mal ge, ye boll kaima panda.
12 Embe pai dal, ye kollumb wane kwa kiwa nanane. God kandja dje wori yero mal, una pillgi dje, tau molo ine una ge, ye karkar yene.

God kandja dje wori yero ge kaima panda

13 God Abraam moi al kandja dje wori yei ge, una ne kandjiye al dje wori yei? Ge God moro mal ta namor pille yene kandjiye al gu yale pagle embe dji,

> 14 Na kandja kaima dje ni aundo, na wopake ye aunaka, ni womban, gawan merkeke moye we dji *(Stat 22.17)*

15 Kandja dje wori yei mal ge, Abraam tau molo pika are awi i.
16 Una kandja kaima djine pandaka, yenekne kandjine al pille nadjine. Ge iwa kerman ta kandjiye al pille djine. Kandja embe djine ge, kandja alla napanda, kandja kaima dje kerne.
17 Asa God kandja dje wori yei, ye Abraam epilye mor ge na ye wopake ye auno we dji. Alla une nomane ta napanda dje pille nono ombine dje awo, kane kune yembon dje pille une kandja kaima dje gu yai.
18 Embe pille, God Abraam moi al kandja dje wori yei ge ne, une kandja kaima dje gu yai ge, une kandja me soka mal dji. Dji ge kandja are ta napanda dje pille dji. Une kandja kende djinda naparo. Embe pille nono muk dje po une boll seke pambon una mormon ge, nono God kandja kaima dji mal ge pille nono nomane arngan yendaka, God wal auno we dji ge aunda dje tau ye mopon.
19 God embe aunda we dji ge, nono nomane amblo gi djinda dje pille, ogoine* dal paro. Kon allap God lotuye numb mapill rum kembis ta yei al kolo pagi pai ge, ogoine dal pakna po amblo gi dje paro.
20 Ge Jisas nono are wombon dje yene asamoll er rum kembis ge numog pi. Une ege ege opa gale awi iwa kerman moro, Melkisedek moi mal ge une embe moro.

7

Melkisedek kandjiye kerman pa Abraam kamblo awi

1 Iwa Melkisedek moi ge, une dumo Salem king moi. God kona pla kaima moro una yene opa gale awi iwa ge, Melkisedek wale moi. Moika, Abraam po king pende boll kunda bolo yembe ye er yem woika, Melkisedek kane kandja wopake dje awo, God ni boll moya we dji.
2 Djika, Abraam kunda ye wane wal iwi mal, une bill 10 pela bolo pagle, bill ta i Melkisedek awi. Iwa king ge kandjiye ta, singare du dje yendo king we dji. Alla, Melkisedek kandjiye ta pai ge, una ellne tukne arngan pai mor ge king we dji.
3 Melkisedek, une neme ta namopill, gollye ta namoi, yene moi ege ta napai, molo po goi ege ta napai. God wariye moro mal une embe moro. Une opa gale awi iwa ege ege molo panda.
4 Melkisedek iwa kerman moi mal ye piye. Abraam womba kembis namoi, nono Israel una mormon ge une nono nane moi. Ba wal arpal noi ge, une bill taimanta i Melkisedek awi.
5 Alla, Abraam gollye Israel una epil 12 pela moi ge kune kune moi ba, Lipai opa

* **6:19:** Una koma mor ge goine we djinj. Una koi mor ge ogoine we djinj.

gale awi una moi ge djineke agane kambono bill 10 pela taimanta bolo i ga aunebe dje Mosis loye embe dji.
6 Melkisedek une Lipai epilye pakna namoi. Ba Abraam wal porapora kunda bolo iwi wal ge, Melkisedek bill taimanta awi i. God Abraam kandja dje wori yei iwa ge, Melkisedek une moi al kandja wopake dje God ni boll moya we dji.
7 Alla, nono kanmon, iwa ta kandja wopake dje God ni boll moya we djinda iwa ge, une kerman moya. Alla, pille inda iwa ge une kalto moya.
8 Kandja ta paro ge embe djimbon, Lipai una ge makimb una ge goye mor ba, Israel una bill taimanta awi i. Alla, bill ta i iwa Melkisedek moi ge, une kerman moro, une gun molo pa punda we dje pepa bolo wori pai.
9 Alla, Abraam kamasa bill taimanta i Melkisedek awi al ge, Abraam wombaye una Lipai moi ge, yenekne bill to i Melkisedek awi mal embe pai.
10 Melkisedek po Abraam kani kune ge, Abraam wombaye Lipai una namoi. Ba Abraam ga are kuya mal moi pille, Abraam bill taimane i Melkisedek awi ge, yene wombaye Lipai una are moye ge i Melkisedek awi mal embe pai.

Opa gale awi una asa kogo yei ge kune nayei

11 Asa Mosis lo pai mal pille, Lipai una ge opa gale awi, epil ta man. Ba opa gale awi una kogo ye awi ge, God nale al wambo pai, kiwa namoi. Namoi pille, opa gale awi iwa gun ta wonda mal pai. Melkisedek moi mal une embe moi, Lipai una ne, Aron moi mal une embe namoi.
12 Ba, opa gale awi una asa moi ge alla namoye, opa gale awi iwa gun ta moya. Alla, lo bolo pagi ge, geu nadji pille, lo gun ta panda eri.
13 Ge nono djinmon iwa ge, une Lipai una namoi. Une epilye al moi ge, ga alta al molo opa gale kogo embe nayei.
14 Nono Iwa Kerman ge Juda una epilye al moi kanmon. Ba Juda una opa gale aune we dje Mosis embe nadji.

Krais ge Melkisedek mal moi

15 Melkisedek moi mal embe opa gale awi iwa gun ta woi. Woi al ge kanmon, kogo ye er plato pi. Lipai epil opa gale awi mal embe nayei.
16 Une opa gale awi iwa moi ge, Mosis loye dji mal pille une Lipai una opa gale awi, ge man. Une ege ege gun molo pa punda pora nadjinda pille, une opa gale awi iwa moro.
17 Ge Baibel Krais pille pepa bolo embe dje pagi,

Ni ege ege opa gale awi iwa molo pamben.
Melkisedek opa gale awi iwa moi
mal ni embe moren we dji *(Buk Song 110.4)*

18 Lo asa pai ge, yembe napai, nono amblo pille dje aunda kune nayenda pille, God iwori.
19 Lo asa pai ge, kune nayei. Ge pille God kandja dje wori yero nono tau yenmon mal ge kondwe wopake yero. Kondwe ge al er pakna po God boll mopon kune yendo.
20 Krais ege ege opa gale awi iwa moya we dje God kandja embe dji ge, une kandja dongall dje wori yero. Opa gale awi iwa ta God kandjiye dongall dje wori nayei, man, Krais taimane ge pille kandja dje awo
21 embe dji,

Na Iwa Kerman moro ge kandja djill pora
dji gun ta nadjino, ni opa gale awi
iwa ege ege molo pamben we djindo
(Buk Song 110.4)

22 Ge pille, Jisas kandja dje gopa to pagi ge er pla po asa Mosis boll kandja dje pagi ge kamblo awi.
23 Asa opa gale awi una merke golo pi. Pi pille, are opa gale awi una merke moye pai.
24 Ba Jisas gun molo pamoro pille, une opa gale awi iwa gun ege ege moya.
25 Une ege ege ga pille kamang ye aundo pille, una Jisas kandjiye al God moro al wone una ge, une i yem worda kune kaima yendo.
26 Iwa opa gale awi iwa ge nono amblo pille dje aunda kune kaima yendo. Une wopake ta mal moro. Wambo naparo, kiwa kaima moro. God i pla kupill al wori

iwa kerman moro, una singare ke yenj ge ellke kaima mor.
27 Juda una opa gale awinj una mor ge, ga opa ye awinj ge, me soka paro. Asamoll yenekne singare ke yenj ge pille opa gale awo, are Juda una singare ke yenj ge pille opa gale awinj. Ba Jisas embe nayei. Une yene iko pera al goi ge kuntaimane opa ye God awo keri.
28 Asa Mosis dji opa gale awi una ge, kogo yembon dje yei ba ga makimb una moi, kogo yei kune nayei. Ba alla are, God kandja dongall dje gu yale pagle, yene wariye dje wori woi. Iwa ge molo panda iwa, ege ege molo pa punda.

8

Jisas nono opa gale awi iwa kerman kupill al moro

1 Nono kandja manda djinmon ge, me embe mal paro. Nono opa gale awi iwa moro ge kupill al po God King kerman moi una agle woto ami dje moi.
2 Molo po God sel numb yei al une er numog po God kogoye yemoro. Sel numb ge sel numb kaima yero. Iwa Kerman take wori yei, una ta nataki.
3 Opa gale awinj iwa kerman kambono kogone embe paro. God inda wal awo, opa gale awo embe yenj. Yenj mal embe opa gale awi Iwa Kermanke djinmon ge, une para opa ye aunda.
4 Mosis loye dji mal ge, una opa gale awi una po opa ye aune, una ta man. Ge pille, Jisas makimb al moi ge une opa gale awika kune nayeika.
5 Makimb al lotu numb yero ge, ga numog po God kogoye yenj ba, numb ge kupill al yero mal embe nayero, su mal embe yewori paro. Ge pille, Mosis lotu sel numb takno dje yei ge God embe dji,

Ni kanpol tamben, kamkimb al mopillka
na ni su ye awill mal ge, ni sel numb
embe takben we dji *(Kisim Bek 25.40)*

6 Ba Jisas i kogoye yendo ge, opa gale awi una kogo asa yei ge une kamblo aundo. Ipon God na ye embe auno we dje gopa toi mal ge, Jisas pakna molo nono kandja kep ye aundaka wal wopake imbon. Asa God kandja gopa toi ge embe ta nadji. Embe pille, kandja gopa ipon toi mal ge yemolo kandja gopa asa toi ge kamblo aundo.

Kandja gopa ipon paro ge asa pai ge kamblo awi

7 Asa Mosis kandja gopa to Juda una dje awi ge kune nayei. Kune yeika God kandja kindja gopa toi ge dje nawika.
8 Ba God kani una moi ge wambo pai pille, une kandja embe dji,

Ege are ta wonda na kandja gopa kindja to
Israel una ne, Juda una dje auno.

9 Kandja gopa kindja to auno ge, asa nane kokane kambono dje toll mal embe dje nauno. Na ga Idjip moi al aglene amblo i orko worill. Ba na ga boll kandja embe yembon we dje gopa to awill mal ge, ga embe nayei. Nayei pille, na mop awo kerill we dje Iwa Kerman embe dji.
10 Iwa Kerman kandja embe dji, na kandja gopa kindja to Israel una auno ge kandja me embe mal panda. Na lo porapora paro ge na kambono nomane al pagle auno. Alla na kandjina paro ge ellne tukne al bolo pagiyo. Na ga Godne moyaka ga na unakna moye we dji.
11-12 Asa una yenekne manda moi una ne, agane moi al kandja embe beke awi, iwa Kerman moro ge, ye pille kane yeme! dji. Dji ba na kandja gopa kindja to auno ge, una kandja embe ta beke naune, man. Una kandjine pai ne, napai ge, na kane pora dje mor pille beke naune. Kandja gopa kindja to auno ge, una nomane ke panda ge na kere auno. Singare ke yene ge, na napiyo we dji *(Jeremaia 31.31-34)*

13 Kandja gopa kindja to auno we dje une kandja embe dji ge, une kandja gopa asa toi ge ipon kogoye naparo dje pille dji. Alla wal kogoye naparo we dji ge, wal gole, yembe naparo er kal po pora djinda mal paro.

9

Juda una asa lotu yei mal

1 God kandja gopa asa to pagi ge, una lotu
yene mal ne, lotu numb yenda mal dje wori
yei.
2 Lotu numb yei ge, sel numb taki. Nu-
mog ge rum soka yei. Rum ta ngimbnge al
yei ge, God rum wopake we dji. Yei al ge
wamo sua gai bulo ge wori yeika, bo tebol
una bret gale i God awi tebol ge yei.
3 Alla rum ta ge kond djillake al allap ta
kolo wori pai. Rum ge, God mapill rum we
dji.
4 Numogto ge, alta ta gol beto to dage pel
djimaka, una wal galmaka mirang wopake
yei alta ge yeika, bokis kontrak beto ge gol
para to dage wori pai.

Bokis kontrak paknato ge, wal wori moi.
Ta ge gol nume ta pai, kwamokna kandjiye
mana we dji ge pakna paika, Aron buloye
tulba koliye woi una ge paika, ku tamban
soka God kandja gopa dje ku al bolo wori
pai ge yepillka yei.
5 Bokis pupille beto ge, me embe pai,
una singare ke yene God wandill golo kere
aunda dumeye we dji. Una tau agelo
wopake soka bokis beto wori mopill, me
ge embe mal pai, God manda moro we
dji. Soka purbene pre dje bokis beto to bi
djipill. Wal embe pai, ba nono kandja ge
merke nadjimbon.

6 Embe yeworma pai. Rum wopake we
dji ge, ege ege opa gale awi una er numog
po God kogoye yemoi.

7 Yemoi ba, rum mapill we dji yei ge,
opa gale awi iwa kerman taimane numog
pi, una ta napi. Kognumb taimantaiman
dje yei poke ge, une ege kuntaimane dje
numog pi ba kiwa napi. Une wal meyam
i pagle, er numog po opa gai. Opa ge, me
soka yei, ta ge yene singare ke yei mal
ge gai. Ta ge, una pille kane naye pagle
singare ke yei ge une opa gale awi.
8 Une embe yei ge, God Murble nono
ombine dje awi. Sel numb take wori ye pai
kune, una God mapill rum yei al er numog
pine ba, pine kondwe pel dji.
9 Sel numb ye pai kune wal pene napai.
Kandja su mal embe pai. Wal iwo God awo,
opa ye God awi ba kune nayei, God nale al
wambo pamoi dje una embe kani.
10 Wal opa iwo God awi wal ge, nono gak-
lene bekill pai. Kwamokna opa iwo awo,
nu iwo awo, djingdjang iworbon dje nu
was kayekaye yepin ge, nono boll orkokill
yei. Embe ye pi ba, wal kindja ta are pillau
dji poke ge, opa wal ge kogoye napai.

Krais meyamiye opa ye awi

11 Embe pille, wal wopake woi wal ge,
Krais opa gale awi iwa kerman molo kan-
tau yendo. Lotu sel numb une er nu-
mog pi numb ge, wopake uro kaima paro,
makimb al embe nayero, una aglene pall
nataki.
12 God mapill rum yei ge, Krais er numog
pi pora dji, alla napunda. Kog meme ne,
kau meyamne i napi, man. Une er numog
po yene meyamiye opa ye awika, nono top
to i yem djinda mopon kondwe ge yapro
awi, ege ege ye panda.
13 Asa Mosis lo dji mal ge una ale yei dal,
God nale al kiwa moye dje pille, opa gale
awi una po kog meme ne, kogkau iwamba
meyamne iwo tulu dje bolo awo, kogkau
anamba to gale, wamo komna iwo woro
embe yei ba, una gaklene beto mal yei.
14 Jisas meyamiye embe nayei. God
Murble ege ege une boll moi al ge, une
wambo napai, yene God opa ye awi. Nono
gopon singare ge alla nayembon dje une
meyamiye nono nomane was yewordaka,
God nale al nono wambo naparo dje kane,
God gun moro iwa kogoye ye kune yembon
dje yei.

Krais meyamiye al kandja gopa kindja toi ge dongall pai

15 Une embe yei al ge, God kandja gopa
kindja to awi. Awika Jisas kandja kep ye
aundaka, una gun molo pamoye we dje
God kandja embe dji ge, yene dje i una
kaima ine dje une kandja kep ye aundo.
Kandja gopa asa toi al ge, kambono singare
ke yemoi ba, una alla ye djine dje pille une
golo top to i yem djino dje yei.
16 Ye yenj mal na kandja su ye djino.
Iwana are goye pandaka, yene wal wom-
bane ine dje pille pepa bolo gopa dal to
pene woro pagir. Are kaima goi dal, pepa
bolo pagir mal wal bill bolo wombane
aune.

17 Una pepa embe bolo gopa to pagiye
mal, yenekne are goye poke ge pille pepa
bor. Goi dal, pepa ge kogoye panda. Ba alla
gun moi dal, pepa ge kogoye napanda.
18 Embe mal paro ge, kandja gopa asa to
pagi mal ge, kogsipsip meyamiye al kogo
pai.
19 Mosis God lo porapora dje una po-
rapora awi ge, une kogkau ne, meme
meyamne i pagle dje awi. Une nume ta i
nu kolo, meyam boll to kull wori. Iko isop
ole i, kogsipsip wombe ene bage yogi ge ka
to woro, nume al to bale i, una moi al tulu
dje bolo pi, God lo buk al pai ge aike tulu
dje bolo embe dji,
20 God kandja gopa to una dje awo, ye
embe yeme dje embe dji ge, na meyam
iwordo. Kandja ge kaima panda dje pille
na to wordo we dji.
21 Dje yei mal embe une meyam ipo God
numbiye sel yei al to woro, plet kap pora-
pora kogo pai wal numog yei ge, meyam to
woro embe yei.
22 Alla Mosis lo dji mal ge, wal merke God
nale al kune naparo ge, meyam worbona
kiwa yenda. Alla opa wal togolo meyamne
tulu nadji dal, una singare ke yene ge God
kere naunda we dje Mosis lo embe dji.

Krais nono djingne djangne pille yene opa dal moi

23 Me ge pai pille, God lotu sel numb ne,
wal porapora yei ge, wal meyamne al ge,
God nale al wopake moye dje yei. Ba wal
yei ge su dal pai. Kupill wal kaima pai
ge embe napai. Kupill wal God nale al
wopake moya ge, wal meyamne al wopake
namoya, man. Opa ta, wopake uro kaima
panda ge, kupill wal kaima paro ge wopake
panda.
24 Lotu numb una aglene al taki yei ge,
Krais er numog napi. Lotu numb ge kaima
man, ge numb su dal pai. Ba une er kupill
al pi. Ipon une God moro al po nono
wopake mopon dje pille God boll kandja
djindo.
25 Une kupill al pi ge, Juda una opa gale
awi iwa kerman yendo mal ge embe nayei.
Kognumb taimantaiman dje yei kune, opa
gale awi iwa kerman ge, une yene meyam
ge naindo, une kogsipsip meyamne i, God
mapill rum yei al ge, ipo opa yei.
Ba Krais kupill al pi ge, yene gakle ege
ege ipo opa auno dje nayei, man.
26 Yene meyamiye ege ege auno dje yei
we dje kandja kaima paika, God kupill
makimb beki kune ye pa pi ipon yero ge,
Krais ege ege goi mal paika. Ba une embe
nayei, man. Ipon ege pora djinda al mor-
mon ge, una singare ke paro une iworno
dje pille, kuntaimane wo yene meyamiye
ipo opa ye awi.
27 Una porapora mormon ge, nono go-
pon ege kun taimanta yero, alla are nono
kot panda. Panda mal embe,
28 Krais kun taimanta wo una merke
singare ke pai ge iworno dje yei. Alla,
une yem wonda ba una singare ke iworno
dje nawonda, man. Une wonda dje pille,
wopille kui yemor una ge, une i yem djino
dje pille wonda.

10

Krais gakle opa ye awi ge kuntaimane yei, alla nayenda

1 Wal wopake wonda mo wal kaima are
wonda ge, Mosis lo dji ge kandja embe
napai. Ge nu minman mo wal su dal embe
pai. Asa kognumb taimantaiman dje erwo
pi al ge, una God kandjiye amblo pla wor-
bon dje yei, ba opa eri eri ye awi ge megiye
natoi, djingne djangne pamoi.
2 Djingne djangne pa namoika, opa alla
ye naumaka, nomane kiwa paika, pi God
nale al wambo napai dje kanmaka. Ba opa
ge kogo embe nayei, man.
3 Kognumb taimantaiman dje erwo pika,
opa eri eri ye awi al ge, yenekne djingne
djangne pille pamoi.
4 Embe yei ba kune nayei. Kogkau ne,
meme meyamne una djingdjang i worne
kune nayendo.
5-6 Kune nayendo pille, Krais makimb al
woi ge une kandja embe dji,

Na kogsipsip togolo opa ye auno ge, ni
ta nadjin. Kog sipsip to gale, opa
djingdjang iworda opa ge ni wopake
nakanin, man. Ba alla, na gaklena
pai ge ni amblokun ye i na awin.

7 Kune ge, na kandja embe djill, O God! Na
woll moro! Baibel na pille pepa bolo pagi
mal ge, ni kandja djimben mal na yeno dje
pille woll we djill *(Buk Song 40.6-8)*

8 Kandja dji ge, kandja me soka mal dji.
Asamoll kandja embe dji, kogsipsip to gale
opa ye awo djingdjang iworbon dje pille
opa ye aumbon ge, ni ta nadjin, wopake
pille nawin we dji. Ba Mosis lo bolo pagi
ge, ye opa embe ye aume dji.
9 Djika are une kandja embe dji, na woll
moro! Ni kandja djimben mal na yeno dje
pille woll we dji. Dji mal ge, une kandja
asamoll dji ge, iworno dje pille dji. Alla,
kandja are dji ge, ye panda dje pille dji.
10 Jisas Krais God dji mal embe yeno dje
pille wo yene gakle kuntaimane opa ye awi
al ge, God nale al wopake mormon.

11 Ga opa gale awi una porapora mor ge,
ege ege aglo molo yenekne kogo yene mal
yenj. Opa eri to gale ye awinj ba opa ge,
una djingne djangne iworda kune kaima
nayendo, man.
12 Alla Krais ge, una djingne djangne
iworno dje pille, yene gakle ipo opa
taimane ye awi pora dji. Opa ge ege ege
pamolo punda. Alla are God agle woto une
po ami dje moi.
13 Moi ge, yene kundayem una God i une
kake al worda dje kui yemoro.
14 Alla, Krais God unakiye kaima moye
dje pille, une opa taimane ye awi al ge,
ga wambo napai pora dje keri, kiwa molo
pane.
15 Ge kandja kaima paro we dje God Mur-
ble moro ge embe djindo,

16 Iwa Kerman kandja embe djindo,
nanam unakna boll kandja gopa
kindja tano ge, embe mal djino,
nanam lo paro ge, i ga kumbene al
woro, nomane al bolo embe yeno
we dji *(Jeremaia 31.33)*

17 Alla

Ga djingne djangne, singare ke yemoi ge,
alla napiyo we dji *(Jeremaia 31.34)*

18 God nono djingdjang kere awi pora dji,
una djingdjang iworbon dje opa gale aune
ba kokas yene, kogoye napanda.

Nono God moro al er pakna po une boll mopon

19 Ge pille, agana ambana kambono ye
mor ge, Jisas meyamiye al ge, nono God
numbiye al mapill rum yero al er pakna
bon kune yendo, kand nagopon.
20 Allap kerman kolo pagi ge Krais yene
gakle pai. Nono wor gun bon kond ge une
allap i yapro woro awika, nono er numog
po gun molo pambon.
21 Nono opa gale awi iwa kerman God
unakiye kantau yendo pille,
22 nono er pakna po God boll molo, nono
nomane ge kaima aumbon. Ge singare ke
ye, kamalne ngundjo pille yepin ge, une nu
bolo awi alla napirmon. Nono gaklene ge
une nu gun iwo was ye awi mormon.
23 Nono kui yemolo God ye wopake ye
aunda we djinmon ge pillgi dje pamopon,
nakerbon. God dji mal yendo pille, embe
ye auno we dji ge kaima aunda, nakerbon.
24 Nono God unakiye mormon al ge, una
ta po djindaka age po una wopake kane,
singare wopake yenda dje yembon.
25 Nono makai tonmon mal ge, naker-
bon. Una pende kerinj ba nonekene una
yake pla pine kandja dje mopon. Alla Krais
er yem wonda manda yero pille, nono una
yake pla pine kandja dje mormon mal ge
alla i pla woro pagle dje molo bon.
26 Pir mo? Nono asamoll Krais kandjiye
kaima paro ge pille kane yepin, ba alla are
nono pille molo, singare ke ye pamopin
dal, singare ke ge iworbon opa ta embe mal
kune nayendo, man.
27 Embe pai dal, nono kanbon, nono
kand golo, kakene aglene tonda, God nono
kot ye awo, wamo kerman gayaka yene
kundayem una do pora djine dje kanbon.
28 Mosis lo asa una to worneke una soka
mo sokara wo kandja embe dje pene wori
dal, una wandill nagoye, togoye mal pai.
29 Embe mal pai ge Krais meyamiye al
God kandja gopa ta toi, una God nale al
wopake moi. Ba alla, are God wariye kam-
blo kal woro, Krais meyamiye wal kiwa
yero dje kane, God Murble ge nono wopake
pille aundo, kandja ke dje awi dal, ye

namba we dje pir? Ge God to djerpall ye kerda mal paro.
30 Ba God nono pille kane yenmon iwa ge une kandja embe dji,

Na to yem worno ge na boll yero, na top ke awo yem woro auno we dji *(Lo 32.35)*

Kandja ta dje embe dji,

Iwa Kerman unakiye mor ge yene kot ye aunda we dji *(Lo 32.36)*

31 Dji mal ge, God gun moro iwa ge, une iwa ta tano dje ambi dal, iwa ge kand kerman goya.

Nono pillgi dongall panda mopon

32 Asa ye nomane kindja au dji poke ge, ye pille pamoye. Ye imb kerman kake, aglo gi dje molo nakeri.
33 Kune ge, una wo ye i pene woro, una nalene al bakalo awo, ye ke ye awo embe yei. Alla, ege ta una imb embe kaki ge, ye ga kambono boll aike molo pak to awi.
34 Ye unakne pende kaye pai ge ye wandill golo po pak to awi. Una wo ye konbona ipi ge, ye ke napi, ye wopake pi. Are wal wopake ege ege panda wal ge, ye boll panda dje kanwopake pi.
35 Ye pillgi dje nomane i God awi ge, nakerne. Ye pillgi dje pamoye ge, God top kerman aunda.
36 Ye aglo gi dje molo God kandja dji mal embe yene. Yei dal, une embe auno we dji ge kaima aunda ine. Baibel kandja embe bolo wori pai.

37 Ege yepall ta moponka, iwa wono we djindo ge, wonda, ola dje wonda.
38 Alla, na unakna du dje waninj ge, pillgi djinj pille gun mor. Ba alla kand goi dal, na wopake napiyo we dji *(Habakuk 2.3-4)*

39 Una pende kand golo er take dje pine mor, ba nono man. Nono pillgi dje moponka, une nono i yem djinda mopon.

11

Una pillgi kerman pai una

1 Pillgi me ge embe mal paro. God wal are auno we dji ge nono kaima imbon dje tau mopon. Wal nakanmon wal ge kaima paro dje pillgi djinmon.
2 Asa, God una wopake pille awi ge, ga pillgi dji pille, une wopake pille awi.
3 Kupill makimb pai ge, God kandja djika pai we dje pillgi djinmon. Ge pille, God wal nakanmon wal ge i pagle, wal kanmon wal beke yei kanmon dje pirmon.

Abel ne, Enok ne, Noa ge pillgi dji

4 Opa Abel iwo God awi ge, une pillgi dje molo opa awi. Awika God wopake pille awi ba age Kein opa iwo awi ge, God wopake nakani. Alla, Abel opa iwo awi God wopake pille awi al ge, nono kanmon God nale al ge une du dje moi. Abel alla goi, kognumb merke er wopi, ba une pillgi dji al ge, une nono kandja dje awo pamoro.
5 Enok pillgi dje molo nagoi, God i pla kupill al wori. I pla wori, namoi, una kane imbon dje yei, man pai. Alla Baibel kandja dji mal ge, Enok er pla napi poke ge, God wopake pille awo ni wopake yenden we dji.
6 Pillgi djimbon al ge God nono wopake pille aunda, kondwe ta nayero. Una God boll mopon dje yenj una mor ge, God kaima moro dje pillgi dje moye. God pille dulo pine ge, God top wopake ye aunda dje pillgi dje moye.
7 God wal wonda we dji ge, Noa nakani ba une God kandja dji ge, pillgi dje, kand golo, yene game wombaye nu no djine dje pille sip beke yei. Noa pillgi dji mal pille, makimb una ke yei ge er pene woika una kani. Alla, Noa pillgi dji al ge, une God nale al wambo napai, kiwa moi.

Abraam ne, Sara God dji mal pillgi djipill

8 Ni dumo ge kere makimb tambiye ta po mopen. Makimb ge ni nenem makimbin yenda we dje God Abraam embe dji ge, Abraam pillgi dje molo er pi. Po dumo moya al ge une nakane er pi.
9 God dji dumo ge, Abraam wo moi, ba una djell dumene, une una gulke mal embe moi. Dumo ge imben we dje God embe dji ge, Abraam po sel numb take moi, wariye soka Aisak ne, Jekop para sel take mopill.

Are imben we dje God dje wori yei al ge yene wariye soka para imbell dje pille dji.
10 Abraam embe molo wani ge, God dumoye kerman take ege ege yenda dumo ge, embe yenda moyo dje pille wani.
11 Sara angama yei, womba kuya napai. Alla Abraam iwoga yei ba God kandja dji mal kaima yenda dje kane, Abraam pillgi djika womba moi.
12 Abraam iwoga kaima yei, womba kuya napai mal moi ba une gollye merkeke moi. Kam kandjip merke moro mal embe ne, solwara djeke ku okup merke moro mal embe moi. Una kere kane kune nayene mal pai.
13 Ba God embe auno we dji ge, ga kambono nai. Pillgi dje molo po goi. God embe auno we dji ge, ga ellke mal embe molo kane wopi. Nono makimb al mormon ge una gulke mal wo, dumo kokis wanmormon we dje pene wori, kand nagoi.
14 Kandja dji al ge, kanmon, yenekne dumene kaima kane imbon dje yei.
15 Yenekne dumene kere er woi dumo ge pille nadji. Pillmaka, er yem bon we djimaka
16 Ba ga er yem napi, man. Dumo wopake ta yenda ge, kupill al dumo ta yenda dje pille pla yei pille, ga ni no Godne moren we dje kandja embe dji ge, God yene ngandjill nagoi, man. Une ga wo moye dje pille siti kerman ta take wori yei.
17-18 God Abraam moi al embe dji, ni gollin merke moye ge, ni warin Aisak wombaye moye we dji. Ba, God Abraam kaima yenda mo man ne dje pille embe dji, ni warin i opa gale aumben we dji. Dji mal ge, Abraam pillgi dje molo yene wariye taimane moi mal ge i embe yeno dje yei.
19 Ba Aisak kaima goi dal, Abraam God i gun worda kune yenda dje pi. Womba nagoi gun pamoi al ge, su dal yei. God i gun wori moi.

God dji mal ge Aisak ne Jekop ne Josep ge pillgi dji

20 Are Aisak yene wariye Jekop ne, Iso soka mopill al God ye wopake ye aunda we dji ge, une pillgi dje molo dji. Are God soka ye wopake ye aunda we dje kani.
21 Are Jekop iwoga ye goya paika, Josep wariye soka ge Jekop God ye soka ye wopake ye aunda we dje pillgi dje pagle, yene bulo amblo seng yemolo God kandjiye amblo pla wori.
22 Are Josep goya paika, pillgi dje molo kandja embe dji, God yendaka ye Israel una dumo Idjip kere er pine we dji. Kaima er pine dje kanika, er pine poke, ga une yembe wallko i er po yene mal une kandja dje awi.

God kandja dji mal ge Mosis pillgi dji

23 Mosis neme kanpill God womba awi ge ta mal moi, Idjip king Juda wombane togopon we dji mal soka kand nagopill. Pillgi dje molo womba seke worpill moika, takene 3 pela erwo pi.
24 Mosis yake pla pika, una ni Pero ambore wombaye moren we dji. Dji ge une man we dji. God dji mal ge pillgi dje molo,
25 God unakiye imb kake mor mal embe, na po aike kakno ge wopake. Na ege tuge ta molo wopille singare ke yeno ge kune nayendo we dji.
26 Dumo Idjip yero al kog mogoi merke yero ba na kerno, Krais kogoye yenaka una dje ke yei dal ge wopake we dji. Une embe yei ge are une top inda mal pille yei.
27 Une pillgi dje molo dumo Idjip kere er pi. Una God nakaninj ba Mosis pillgi dji al pille God kani mal pai. Pai pille, Idjip king elle kumbsi ge une yembe yemoi, kand nagoi.
28 Une pillgi dje molo ege kerman Pasopa plato erwo punda we dji ge une embe yemolo, tau agelo Israel wombane komne porapora to djinda dje pille kogsipsip meyamiye i kond djillake djeke yei al kopong yei.

Israel una pende merke pillgi dongall dji

29 Israel una pillgi dje molo nusolwara retsi pai al ge, makimb kiwa mal embe kamblo er kona pi. Pumaka Idjip ami kambono are wo makimb kiwa yei al kamblo pakna pi ba man pai, nu no golo keri. 30 Ga pillgi dje molo dumo Jeriko woinambo dje molmaka ege 7 pela erwo pika, gull kerman pai ge yage kal toi. 31 Iwa soka wo seke pamolo una namba mal ye mor ne

dje kanboll dje kundakui pupill ge kondwe ana Raep pillgi dje molo amblo pille dje awi. Are una kunda bolo wo God kandjiye napi una togoi mal ge ana ge natoi, kiwa moi.

32 Alla na pepa bolo aundo iwa ge, una ta kandjinebe djino ba ege ta nayero. Iwa Gideon ne, Barak ne, Samson ne, Jepta ne, Depit ne, Samuel ne, propet kambono ge na djino ba ege ta nayero.

33 Ga kambono pillgi dje molo kunda yembe ye, singare du dje ye, God wal auno we dji mal ge kaima i. Laion wo tambon dje yemaka ga laion paunene al amblo to dakai.

34 Wamo kerman do pai ba ga yembe yemaka wamo gomgi, una djebainat tambon dje yei ba ga iwori, naboi. Yembene napai ba alla are yembene dongall paika, kunda dongall bolo epil djell kundayem una merke togolmaka kere seke pi.

35 Ana kambono wombane goi ge alla aglmaka ga i yem wori. Pende moi ge una wo kaye to ye ke ye awo, ye God kandjiye keri dal ye kiwa er pine we djimaka ga man dji. Nono ba molo gopin dal, are aglo erwo gun bon ge wopake kaima mopon we dji.

36 Ga pende molmaka una bakalo awo, ka pirngangill tomaka, pende moi ge, una wo ka sen to i kaye numb wori.

37 Una ku togopon dje toi, una so iwo gaklene kelip to i yemyem wori. Una wo bainat togoi. Ga wal kannanoi, kogsipsip ne, meme gaklene i wormaka, una dje ke ye, amblo ye ke ye awi.

38 Dumo wapra yei al wane, kamkimb al wane, bekle molo, ku mur yei al molo pa, makimb gulo to molo pa embe yei. Ba ga kambono moi ge molo pla wori, makimb una boll kune nayei.

39 Pillgi dje moi ge, ga kandjine God nale al kermanke pai, ba God embe ye auno we dji mal ge kambono makimb al molo nai.

40 Asa God wal awi ba une nono awi mal po kapla yei, God nale al wopake mormon. Ba asa una asamoll wo God nale al wopake moyeke nono are wopake mopon dje God embe nayei. Nono ga boll aike yene nale al wopake mopon dje yei.

12

Nono pillgi dje molo Jisas kane pamopon

1 Embe pille, ga merke molo kupa dal nono i pakna woro, yenekne pillgine pai mal nono ombine dje awinj. Ge pille, nono para, djingdjang nono amblo gi djindo ge i seke woro, kond ke yendo ge amblo wopake ye pagle, God nono resis yembon we dje wori paro al ge, yembe ye muk dje pamopon.

2 Nono Jisas kane gi dje molo muk djimbon. Nono pillgi djinmon ge Jisas wal mambine moro. Alla nono wulle al po pora djimbon ge une wal me moro eri. Une iko pera al goi ge kal wono dje napi, man. Are na God boll wopake moyo dje pille iko pera al ngandjill kerman une boll pai ge, une keri. Alla ipon, une God sia king al agle woto ami dje moro.

God nono amblo du dje auno dje pille imb aundo

3 Pir mo? Djingdjang pai una wo Jisas ye ke ye aumaka, une imb kaki. Ba ye ke pille pillgine kere djine, aglo gi dje moye.

4 Djingdjang pai una wo Jisas togoi mal wo ye tonjka ye imb kakinj ba ye nagor. Ge pille ye imb kakinj ge ke napiye.

5 Ba ye God wombaye mor mal une ye kandja wopake dje awi al ye torowa toi. Une kandja dje embe dji,

Na wombana kambono, Iwa Kerman ye amblo du djino dje yei dal, ye wal kembis dje napiye, une embe yenda ge ye ke napiye.

6 Ga God wopake kando una kambono mor ge une amblo du dje aunda. God iwa ta dje i pagle, ni na warna moren we dje kandja embe dje awi dal, une to amblo du dje aunda eri.

7 Ye imb kaki dal God ye amblo du dje aundo dje kanne. Yene wombaye kambono mor mal embe une ye amblo du dje aundo. Womba porapora mor ge nane kambono amblo du dje awinj.

8 God wombaye porapora moye ge une amblo du dje aunda. Alla, une ye boll amblo du dje nawi dal, ye yene wombaye mal namoye, ye womba bine mal embe moye.

9 Ba nono nane porapora moi ge nono amblo du dje awi. Ga embe yei ge nono pille wopake ye aupin. Ba God nono Nane kupill al molo amblo du dje aundaka, nono menameto molo gun molo pambon.
10 Nono nane kambono yenekne nomane pai mal pille nono amblo du dje awi. Ba God nono amblo du dje aunda ge, nono wopake mopon dje pille yenda, une wopake ta mal moro mal embe une nono embe mopon dje pille aunda.
11 Nane Kerman nono amblo du dje auno dje yenda ge, nono imb kake, wopake napupon. Ba alla are, una imb embe kakne ge, megiye tondaka, nomane wu djindaka singare du dje yewanmoye.

Nono yembe ye aglo gi djimbon

12 Embe pille, ye kakene aglene goi mal embe mor ge, embe namoye, ye yembene panda moye.
13 Kondwe du dje wanne. Ye embe yei dal, ye kakene ke yendo ge alla wopake panda.
14 Ye una boll porapora arngan yenda mopon dje yene. God wopake ta mal moro ge ye embe mopon dje yembe yene. Ye embe nayei dal ye Iwa Kerman nakanne.
15 Ye kanpol to agane ta yage djinda dje yene. God nono wopake pille awi ge, une kere djinda. Ye God mop awo djine. Ye mop awinj mal embe wor kerman pi dal, una merke imb kake, God mop aune.
16 Iwana djingdjang ke yenj mal ye nayene. Iso God mop awi mal embe, ye nayene. Une komne moi newoga goyaka une wal inda mal pai ba, une kere pagle, wal inda mal ge, i kwamokna top to i noi.
17 Noi ba, ye kaninj, are wal ino we dji ge newoga man dji. Ino we dje molo kimb yei. Ba yene nomane ake tano dje yei man pai.

Jerusalem kupill al yero ge nono wopin pora dji

18 Israel una er kamkimb Sainai woi ba ye embe nawoi. Ga Kamkimb Sainai woi ge ambye mal pai ba kopo toika, wamo doika, emill kermanke yei.
19 Biugel toika, kandja ta woika kambono pille kand kerman golo, alla nadjinda,
20 no pupon nayendo! we dje ga Mosis embe dje awi. Kog kena mo una ta po kamkimb al kambi dal, ye ku togoye we dji *(Kis 19.12-13)* God kandja embe dji ge, kambono kand kerman goi.
21 Wal kani ge, kane kand kerman golmaka, Mosis kane embe dji, na kakena aglena tondo we dji *(Lo 9.19)*
22 Ba dumo yero al ge ye nawoi, man. Ye woi ge, God gun moro iwa dumoye Sion kupill al yero al ge woi. Tau agelo tausen merke molo wopille makai to mor al ge ye woi.
23 Ye woi ge, God wombaye komne kambono makai to moi al ge woi. Ga kandjine pai ge God kupill al bolo keri. God una porapora kot ye aunda iwa ge, ye une moi al ge woi. Ga God dje i una kupill al du dje molo keri ge ye kambono moi al woi.
24 Ye Jisas moi al woi. Une pakna molo nono God boll kandja gopa kindja to pagi una moro. Ye woi ge yene meyamiye toi al ge woi. Abel meyamiye al ge ye nawoi. Abel meyamiye nono kandja dje awo to yem worno we djindo ge, are pundo. Ba Jisas meyamiye nono djingdjang pille kere auno we djindo ge wekle pundo.

Nono kanpol tambon

25 God kandja dje aundo ge ye to woro djine. Asa God makimb al molo kandja dongall dje una awika ga kandja to wori. To wori al ge top ke mal i. Alla, ipon God kupill al molo kandja dongall dje nono aundo. Nono kandja napupin dal, top kerawa imbon mal paro.
26 Asa God kandja djika makimb puga dji. Ipon une kandja embe djindo,

> Asa na djillka makimb puga dji ba alla ipon
> na djinaka kupill makimb soka aike
> puga djimbell we dji *(Hagai 2.6)*

27 Une kandja embe dji ge kanmon. Puga djinda wal yene beki ge une iworo, wal puga nadjinda wal ye panda dje pille dji.
28 Ge God dumoye wopake nono inmon dumo ge, puga djinda naparo pille nono wopake we dje God awo, kand golo, djembon to awo, God lotu wopake kando mal ye aumbon.

29 Nono Godne moro ge, une wal pora-
pora gale sege yendo una moro pille nono
kand golo, djembon to awo, wopake we dje
aumbon.

13

Nono una djell kanwopake yembon

1 Ye age ambe mal molo yenekne kan-
wopake kanne.
2 Asa tau agelo womaka una i numog
woro ye wopake yei ba ga tau agelo ta woi
we dje kanpol natoi. Ge pille una gulke ta
woi dal ye wopake ye aune. Ale yendaka
tau agelo ta wonda panda? Ye pille kane
yemoye.
3 Una kaye pai dal, ye ga boll aike kaye
parmon dje pille amblo wopake ye aune.
Una djell ta toi dal, ye ga boll aike toi mal
embe mormon dje pille amblo pille dje
aune.
4 God nale al iwana soka bolo ipill dje
kanne. Soka God nale al wopake molo,
kond aulaul nawanbell. Ye pille moye,
iwana kond kayekaye wane, una djell boll
kunumb noi dal, God top ke aunda.
5 God embe dji,

Na ni nakerno, na kaima kere er napuno
we dji *(Lo 31.6)*

Embe dji pille, ye ku kerman i nambon dje
pille pla nayene. Ye wal kannonj ge pora
inmon dje piye, ke napiye. 6 Ge pille nono
pillgi dje molo embe djinmon,

Una na ye ke ye aune na kand nagoyo, Iwa
Kerman na pak to aunda. Una wo na
tane kune nayenda *(Buk Song 118.6)*

Nono Jisas pille karkar ye kand nagopon

7 Una ye kantau ye God kandjiye dje ye
awi ge, ye pille moye. Ga pillgi dje molo
kond wani mal ye kane karkar yene.
8 Jisas Krais ye ta mal nawordo, asa yei
mal are ye pamoya.
9 Una wo kandja kayekaye beke ye dje
aune ba ye napiye. Ye God kondweye
nakerne. God nono wopake pille aundo
al ge, aglo gi dje mopon kune yendo. Ba
makimb al kwamokna nonj loye paro ge,
embe nayendo. Una embe ye no waninj ge
kokas kulo ye no waninj, amblo pille dje
aunda naparo.
10 Opa gale awinj una sel numb kogo yei
una ge, nonekene alta yero al ge nane kune
nayendo.
11 Opa gale awi una iwa kerman moro
ge une kogsipsip ne, kau meyamne i
una djingne djangne iworno dje pille God
mapill rum yei al ge pi. Alla, kogsipsip ne,
kau gaklene i er orkokill po wamo gai.
12 Paro mal embe, Jisas Jerusalem
orkokill molo imb kaki. Yene meyamiye al
une God nale al una wopake ta mal moye
dje yei.
13-14 Nono makimb al mormon ge nono
numbine gullne bis ola dje yendo. Ge al
mopon dje kui nayenmon, man. Kupill al
dumo kerman ge, nono bon dje kui yemor-
mon. Ge pille, ga Jisas dumo orkokill i
wormaka moi ge, nono er orko po une boll
moponka, una Jisas bakalo awi mal embe
nono para bakalo aune mopon.
15 Nono Jisas boll mormon pille, ege ege
God pille pla ye awo, yene kandjiye nono
djillakene al dje, amblo pla woro opa dal
embe aumbon.
16 Ye dall nayene. Ye una boll singare
wopake yene. Una wal namoya ge ye ipo
aune nane. Opa embe mal yero ge God
wopake pro.

God nono yeworda wopake mopon

17 Lotu numb kantau yenj una kandja
djine mal ye menameto moye. Kambono
ye kantau yenj ge, are ga God boll kot
panda pai pille kantau yenj. Ye kandja pille
i dal, ga wopille kogo yene. Man pandaka
imb kake ye kantau yene ge, ye ami dje
mor ge are wopake namoye.
18 Ye no pille kamang ye God aune. God
nale al no singare ke ta naparo dje kane,
kondwe du dje eri wanbon dje yenmon.
19 Na ye to mage aunaka ye kamang
yeneke God dje worda na ye mor al ola dje
wono.
20-21 God ge une nono Iwa Kerman Jisas
meyamiye al kandja gopa to wori, ege
ege wopake panda al ge, Jisas sipsip kan-
tau wopake yendo una golo pai ge i pla
worika alla aglo erwo gun pi. Ge pille, God
nono arngan ye aundo una Jisas kandjiye

al yewordaka wal wopake ye boll puka tonda. Tonda al ge, ye une wopake kane pro mal yeneke, Jisas kandjiye kerman ege ege pandabe! Kaima.

Wulle al kandja

22 Na agana ambana ye mor ge, pepa ipon boro ge kandja momo naboll ba, na ye aglo gi djine dje kandja djill mal ye pillgi djine.

23 Ye pillme! Nonekene agane Timoti kaye pai ge una dje orko wori, kiwa moro. Une ola dje ba woi dal, no soka aike wom-bollka kanbon.

24 Ye djembon to God unakiye awo, ye iwane kerman kambono awo embe yene. Dumo Itali mor ge djembon to ye awinj.

25 God ye wopake pille aunda moye.

Jems
Jems pepa boi

1 Na Jems, na God ne, Iwa Kerman Jisas
Krais nune kogone una moro. Ye Israel una
duliye 12 pela dumene makimbne kere er
po dumo djelldjell mor al ge, na ye wopake
we dje awo pepa bolo aundo.

Imb wondo ge, wo nono ye dongall ye aundo

2 Agana ambana kambono, imb
kayekaye ye moye al ta wo dji dal, ye ke
napiye, ye wopille moye.
3 Ye kanne, imb ta wonda ge, ye pillgi
dongall pandaka imb kakne kune yenda
dje pille wonda.
4 Ye aglo gi dje pamolo, imb kaki dal, ye
iwana dongall moyeke, ye nomane dongall
pandaka, ye God boll moye ge kune kaima
yenda.

Una ta nomane gi nadji dal, une kamang yendaka nomane alla wopake panda

5 Ye mor al ge una ta yene nomane gi
nadji dal, une kamang ye God aunda. Alla
God una porapora mor al wandill golo
awo, wal merke aundo iwa ge, man we
nadjinda, une nomane to gi dje aunda,
kune yendo.
6 Iwa ge kamang ye God aunda ge, une
pillgi dje molo kamang ye aunda. God
aunda, mo naunda ne dje nomane soka pai
dal, ge une nusolwara kopo to po wo yendo
mal ge embe moya. 7 Une embe mal moya
ge Iwa Kerman wal naunda, God na wal ta
aunda we dje piya ba, ge man, naunda.
8 Iwa ge nomane soka paro, wal pora-
pora yendo ge pillpol nato djindo, aulaul
yendo.

Jems kandja dje una wal kannanoi ne, kannoi una awi

9 Agane ta wal kannanonda ba une wo
piya, God nale al ge une kandjiye kerman
panda.
10 Una wal merke kannonj ge, kull kukye
gorowill goro mal embe mor. Ge pille, God
ga kandjine amblo kal worda ge wopake
piye.
11 Olpa pla wo to dongall yendaka, kull
ge gorowill goyaka, kukye yagdaka, ekinye
wopake garo ge wo ke punda. Yenda mal
ge, una wal merke kannane ge, yenekne
kogo ye waninj al ge wo ke pine.

God nono kamalne natondo, nono ye wopake ye aundo

12 God embe dji, una na kanwopake kan-
inj una mor ge, gun molo pane top ge au-
naka ine we dji. Dji mal ge, imb wondaka,
una aglo gi dje moi dal, wopiye, God gun
molo pane top ge aunda ine.
13 Wal ta wo una ta kamale toi dal, God
na kamalna toi we nadjinda, man. God una
kamalne natondo, alla wal ta yemolo God
kamale tonda kune nayendo.
14 Ba alla nono nomane al pirmon wal ge,
kandja kende dje awo, nono ngundjo ipo
singare ke paro al wordo.
15 Wal pirmon ge, yemolo womba mal
kuyaka, nono po singare ke yembon. Alla
singare ke ge pa yake pla po pora dji dal,
gopon me ge i pene worda.
16 Na agana ambana wopake kambono,
wal pirmon ge, yemolo kandja kende dje
awo djinda.
17 Wal wopake inmon ge ne, wal gor-
wulle inmon ge, Nane God kam kandjip
ne, olpa takene ye pagi iwa ge, une nono
awo wordo. Minman ye po wo yendo mal
ge une embe namoro. Une moi mal molo
paro.
18 God pi mal pille, yene kandjiye kaima
pai al ge, une nono kui una mormon. Wal
porapora beki yei al ge, nono i wekle wori
mormon.

Nono kandja kaima pille i yembon

19 Na agana ambana wopake kambono,
na kandja djindo ge ye piye paro. Una
kandja djine ge, ye ola dje pille ine, ye ola
dje ellne nakumbsne, ye ola dje, dje yem
woro naune.
20 Nono kumbene mul ola dje pai dal,
God nono singare du dje yembon dje pro
ge, nayembon paro.
21 Embe yei pille, ye nomane ke paro ne,
singare ke merke yenj ge kerne. Kere, God
kandja dje ye kumbene al yale wori paro
kandja ge, ye molo kal woro pille ine. Alla
kandja ge, nono i yem worda, kune yendo.

22 Ye kandja ge pille po karkar yene. Nayei dal, ye kende dje yenekne ine.
23 Una ta molo God kandjiye pille po nayei dal, une embe mal moya. Yene minman glas al kando ge,
24 une ola dje kere po yene gume djillake paro mal ge napiya.
25 Ba alla kandja lo wopake ta nono kaye parmon i orko wordaka, kiwa mopon lo ge, nono kandja ge pille i pakna woro, kandja djindo mal kanpol to, kaima pille ipin dal, ge wal porapora yembon ge God ye wopake ye aunda mopon.
26 Alla una ta na kandja mambine wopake pille, lotu kaima ye God aundo we dje piya ba alla, yene kandja djindo mal kanpol natoi dal, une ge kandja kende dje yene indo, yene lotu yendo ge kiwa yendo.
27 Ba alla Nane God nale al lotu du kaima dje, wambo naparo lotu yero ge embe mal yero. Womba bine ne, ana kangill molo imb kakinj ge, nono amblo pille dje awo, imbne kakbon. Alla kond wanbon ge, kanpol to wanbon, man panda nono makimb al singare yembonka, God nale al ge ale panda.

2

Nono una boll singare ye kune kune yembon

1 Agana ambana kambono, nono Iwa Kerman Jisas Krais, kupill al kantau moro una boll pillgi djipin mal pille, nono una kandjiye kerman panda una dje pla woro, una kandjiye napanda una mop awo djimbon.
2 Iwa ta konkunom wopake woro, agle ring gol pagle, lotu numb numog punda. Alla una ta konkunom ballmall djinda una aike numog bell.
3 Bell ba, una wal konkunom wopake ye punda una ge dje worneke, bo sia al moyaka, alla konkunom ke yenda una ge, ni po kola djeke ba mole djine mo, wo no kakene al mole djine.
4 Yenekne nomane al ta ke kane, ta wopake kane yene ge kune nayendo. Ye nomane ke paraka omuk tonj.
5 Agana ambana kambono, ye pillme! Ye God wopake kaninj ba makimb una embe dje kaninj, ga wal kannanoi una mor dje kaninj. Ba God ye dje i pagle, kandja embe dje wori yero, ye pillgi dongall pandaka na dumo wopake kantau yendo al ge er pakna wo moye we dji.
6 Ba ye wo una wal kannanoi ge, ye ke ye awinj. Pir mo? Una ne mal ye kamblo kal woro, dje ipo kot ye awinj? Ge una wal kannonj una yemolo ye ipo kot ye awinj.
7 Krais kandjiye wopake paro ge God awi ye boll paro ba una ne mal kandjiye ge dje ke ye aundo? Ge una wal kannonj una dje ke ye awinj.
8 God nono Kingne molo Baibel al pepa bolo embe dji, ni nenem wopake kanden mal ge, una ta wopake embe kanben we dji. Kandja lo ge ni karkar yen dal, ni wopake yemben.
9 Ba alla, ye una ta kanwopake ye, ta kanke yei dal, ge ye ke yenj. Kandja lo dje nono aundo ge, embe djindo, ye kandja lo to worinj una mor we djindo.
10 Una ta kandja lo porapora bolo wori paro ge karkar yenda ba, une lo taimanta karkar nayei dal, une ale paro, une lo porapora to wori mal yendo.
11 To wordo ge, God kandja embe dji, ye iwa ta game mo, ana ta woge boll djingjang nayeme dji. Alla kandja ta embe dji, ye una tonagolme dji. Dji ge, ni djingjang nayemben ba alla, ni po una togon dal, ni kandja lo to worden una moren.
12 Embe pille, lo ta paro, nono singare ke ye kaye papin i orko wori lo ta paro. God lo ge pille, nono singare yenmon mal omuk tonda. Ye kandja dje kond waninj ge, ye lo ge pille karkar yene.
13 Una ta wandill golo nawi dal, kot al ge God wandill golo naunda. Ba alla una ta yemolo wandill golo una ta awi dal, kot al ge une kapla moya.

Pillgi djine ba, singare wopake nayei dal, pillgi djine ge wal kiwa

14 Agana ambana kambono, una taimanta molo embe djinda, na Krais boll pillgi djindo. Ba alla une singare wopake aike nayei dal, une pillgi paro ge kiwa paro. Une pillgi embe mal djinda ge, God i yem worda mo? Ge man.
15 Alla agane mo ambane ta konkunom ne, kwamokna ta nayendaka,

16 ye mor al una taimanta yemolo embe
djinda, ni kwamokna no gi dje, konkunom
woro ninga djindaka, ellin tukin arngan
yenda mopen we djinda. Ba amblo pille dje
nawi dal, kandja ge namba mal amblo pille
dje aunda?
17 Paro mal ge, nono pillgi djinmon ge
embe paro. Na pillgi djindo we djinden ba
dje pagle, singare wopake nayemben ge, ni
pillgi djindo we djinden ge, wal kiwa.
18 Ba una pende kandja embe djinj, una
pende pillgi djinjka, una pende singare
wopake yenjka yenmon we djinj. Ba
alla na kandja dje yem woro embe djino,
ni pillgi djimben ba, dje pagle singare
wopake boll aike karkar nayen dal, ni pillgi
paro we djinden ge kandja kende djinden.
Ba na molo singare wopake yendo mal ge,
ni kanben na pillgi paro.
19 God taimane moro we dje pillgi djim-
ben ba, ge kune yendo mo? Ge man! Mur-
ble ke kambono mor ge aike God taimane
moro dje pillgi djinj ba alla inik tonj.
20 Ni una dall mal moren! Ni pillgi djin-
den ba, dje pagle alla singare wopake aike
karkar nayen dal, ni pillgi djinden ge, wal
kiwa, ge ni nakanden mo?
21 Ye kaninj, kamasa nono kokane
Abraam molo wariye Aisak ipo alta al
woro, God pille opa auno dje yei. Yei ge,
God kane embe dji, Abraam wambo napai
moro we dji.
22 Kanden mo? Abraam pillgi dje pagle,
singare wopake aike karkar yei. Une sin-
gare wopake yei al ge, yene pillgi dji ge
kune dji, kiwa nadji.
23 Abraam embe yei ge, Baibel kandja
bolo wori pai ge embe djindo,

God kandja dji ge Abraam pillgi dji pille,
God nale al une wambo napai moro
we dji *(Stat 15.6)*

Alla kandja ta embe dji,

God embe dji, Abraam ge na ye noll una we
dji *(Aisaia 41.8)*

24 Embe yei pille nono kanmon, God nale
al wambo napanda mopon ge, nono pillgi
dje, singare wopake aike yembon.
25 Embe mal paro, kondwe ana ta kand-
jiye Raep we dji ta moi. Moi al ge, Juda una
iwa soka dje wormaka, kunda kui pupill.
Pupill ge, Raep i numbiye al woro kantau
yemolo, dje worika, kondwe djell ta er
pupill. Raep embe yei pille, God nale al une
wambo napai moi.
26 Embe mal ge, nono embe kanmon, una
nomane ge namoi dal ge goye. Goye mal
embe ge, una ta pillgi dje singare wopake
nayei dal, une pillgi pai ge goi pora dji mal
embe moro.

3

Nono kandja djinmon ge pille kune ye djimbon

1 Agana ambana kambono, ye mor al
ge, una merke God kandjiye beke aum-
bon una mopon dje nayene. Nono kan-
mon, una kiwa singare yene ge, God omuk
tonda ba alla God kandjiye beke aune una
singare yene mal ge, God yembe ta mal
yemolo omuk tonda.
2 Ege merke nono porapora wal yembon
dje yenmon ba yenmon al ge, ale paro.
Ba alla una yenekne kandja djinj mal ge
ale kaima nayene ge, una wopake moye.
Yenekne gaklene boll boll ge kanpol to,
amblo wopake yemoye.
3 Alla nono kog os djillakne al ain woro
pagle, ap to ipo nono nomane paro mal
kaiye ambirmonka, kond pundo.
4 Sip yendo mal ge, nono para kan-
mon, sip ge wal kerman yero ba kamkopo
wondo wo sip to ipo sip ne ta puno dje
pro al ge, gume to worda al ge er pundo.
Ambro al ge kembis paro ba alla ambya
mal pille sip kerman ge boll er pundo. 5 Sip
ambir mal ge, nono djillakene embe mal
paro. Nono djillakene ge wal kembis gak-
lene al pakna paro ba, una na iwa pla moro
we djinj ge djillakene al djinj. Pir mo?
Wamo ge wal kembis paro dje kanmon ba
doi dal, iko ku porapora do sege ye kerda.
6 Paro mal ge, nono gaklene al wal ke
kaima ta paro. Nono djillakene ge wamo
dal paro. Djillakene al kandja dje wor-
monka, nono gaklene ge wo ke mal kaima
pundo, kond wanmon ge wamo dal embe
dondo, wamo ge Satan yeworda dondo.

7 Una mormon ge doa ka ne, nomaga ne, wal nusolwara mor wal ge porapora kantau yene kune yendo. Una pende ipon kantau yemor.
8 Ba una ta yene djillake kantau moya kune nayenda, man. Nono djillakene al ge nu ke mal embe paro. Ege ege kandja ke dje una aunmon ge pora nadjindo. Nono djillakene al ge nu ke una no gor nu mal embe puka to paro.
9 Nono djillakene al ge God kandjiye dje pla woro, nono Nane we djinmon. Ba God une moi mal beki mor una ge, nono djillakene al, para dje ke ye aunmon.
10 Nono djillakene taimane al ge God kandjiye dje pla woro, kandja keke aike dje dakarmon. Agana ambana kambono, kandja ge wopake man, nadjimbon.
11 Nusolwara ne, nu pir parmell ge, nu tupa taimane naparmell, djelldjell parmell.
12 Agana ambana kambono, iko pik yemolo iko olip megiye tonda mo? Iko wain yemolo iko pik megiye tonda mo? Ge man, embe mal ge, nusolwara wor nu pir kulo napunda, man.

Una ta nomane wopake panda, singare wopake yenda

13 Una nomane wopake pai una ta ye boll mor mo? Ta moi dal, yene singare wopake ye, nomane wopake pandaka, yene molo kal woro moya mal ombine dje aunda kanbon.
14 Ba alla una yene mal ge, ye ke kane awo, nono nomane paro mal embe pandaka, una nomane djell paro ge man, we dje ye nomane al embe pa dji dal, ye kandjine amblo pla naworne, kandja kaima pai ge kamblo kal woro djine.
15 Nomane embe paro ge, God nomane kupill al kal nawoi, man. Ge makimb al Satan nomane pai.
16 Una wal ta yenda ge, una ke kane, na nomana paro mal embe pandaka, una nomane djell paro ge man, we dje una nomane al embe pai dal, ga aulaul ye, singare ke merke yenj una mor.
17 Ba alla God kupill al molo nomane wopake awo wordo ge, asamoll embe mal paro. Kambono inj una mor ge God nale al kuruwo kaima mor. Una boll nomane taimane panda, kandja wopake dje awo, una ta kandja djine mal karkar ye, una djell asamoll pille awo, yenekne are piye. Una boll wandill golo, singare wopake yeneke, djillakene soka napandaka, una boll paro mal ye kune ye aune.
18 Nono una boll nomane taimane pandaka, ami dje wopake mopin dal, ge nono mau al wal yarmon mal embe panda. Kwa bolo er pla wondo mal ge, una singare wopake yenj una embe moye.

4

Una makimb al singare kanwopake kaninj una ge, God boll kundayem una mor

1 Ye yenekne mor al kunda nonga yenj ge me namba mal paro? Me ge embe mal paro. Ye gaklene al, wal i nambon dje pille pla yenj ge ye boll kunda yendo.
2 Ye wal kayekaye imbon dje pir ba ye nainj al ge ye una togor. Ye una djell wal bombon golo, imbon dje yenj ge man paro. Ge pille, ye kunda nonga yenj. Ba ye God kamang ye awo wal imbon dje napir. Ge pille ye wal nainj. 3 Alla ye kamang ye God awo wal ta imbon we djinj ba ye ale ye djinj. Ye nubkane gale yei pille wal i nambon dje pir ge, ye wal nainj.
4 Ana woge kere po iwa djell boll djingdjang ke yendo mal ge, ye embe mor. Una ta makimb wal pille wopake yei dal, une God boll kundayem yendo. Ye nakaninj mo? Una ta makimb wal kanwopake kani dal, une God boll kundayem una moro.
5 Baibel kandja embe dje aundo, God Murble nono boll wori moro ge, une nono God taimane pupon dje pille pla yendo we dji. Mo kandja Baibel al pai ge kandja kiwa paro dje ye embe kaninj mo?
6 God nono wopake kaima pille aundo. Aundo ge Baibel kandja embe djindo,

> Una yenekne kandjine amblo pla wori dal, God man djinda, alla una yenekne molo kal wori dal, God wopake pille aunda *(Gutpela Sindaun 3.34)*

7 Embe pille, ye kumbene kal woro, God menameto moye. Ye Satan man dje aune.

Ye man dje awi dal, une ye kere seke punda.
8 Ye er God boll manda wone! Woi dal, une ye boll wo manda moya. Ye singare ke yenj una mor ge, ye aglene nu woro kill gulo worne. Ye nomane soka paro ge pille, nu woro kill gulo worne!
9 Ye djingne djangne pille kimb kallngane yene! Ye arngan yemor una ge, kere djingne djangne pille kimb kallngane yene. Ye una wopille moye ge, ye kere ye djingne djangne ge pille ke pille moye.
10 Ye Iwa Kerman boll molo kal woro moye. Ye embe yei dal, une ye i pla worda moye.

Una ta singare yenda mal ge, nadjimbon

11 Agana ambana kambono, ye God wombaye pakna mor al kandja ke dje naune. Una ta molo yene age kandjiye ambiya, mo kandjiye mopiye ta ambi dal, une kandja ke dje Mosis loye aundo, lo ge wal ke paro dje pille embe yendo. Ni kandja ke dje Mosis lo awin dal, ni lo karkar yenden una namoren, man. Ni Mosis lo omuk tonden una moren.
12 God taimane ge lo ye pagi. Une wal porapora omuk tonda una moro. Yene taimane molo una i yem woro, to ke ye awo embe yendo iwa moro. Ba ni una namba mal molo, ni agan omuk to aunden?

Kumaike ni wal i namben ge napren, ni iwa pla nayemben

13 Una pende molo embe djinj, ipon mo kumaike nono po taun kognumb taimane mal ta yemolo, wal maket ye, ku merke i nambon we djinj. Ye kandja embe djinj ge, na kandja embe dje ye aundo.
14 Kumaike wal wonda ge, ye nakaninj. Kupa wo yepall ta molo alla er take dje pundo mal ge ye embe mor.
15 Mor pille, ye kandja embe djine, Iwa Kerman kapla we dji dal, nono gun molo kogo yembon we djine.
16 Ba ye kandja ge nadjinj. Ye kandjine amblo pla woro, kogo embe embe yembon we dje waninj. Kandja ge ke mal paro.
17 Ye dume dje piye! Una yene mal pille kune yene ba alla po embe nayei dal, ga ge ale yenj.

5

Una wal merke kannonj una Jems kandja dje awi

1 Ye una wal merke kannonj una mor ge, ipon na kandja dje ye aundo. Ipon wal urup ye boll wondaka ye kimb kallngane yene.
2 Ye kog mogoi mogi ge, bro killang yei pora dji. Ye konkunom yei ge, djingamb bori pora dji.
3 Ye gol ne, silpa kannoi ge killen kambi. Kambi ge yemolo ye kot ye awo, ye gaklene al wamo mal embe do sege yenda. Ege pora djinda ge manda wondo. Ye wal merke kannonj ge kokas kulo i mogir.
4 Ye pillme! Ye kogone una ye maune al po kwamokna to iwo ye awi ba ye kandja kende dje ku pai mal nawi, ku tuge ye yenekne i. Ku ge yau to God awo embe djindo, singare ke yenj ge ni to yem woro awe! djindo. Alla kogone una top napai mal awinj we dji ge, God yembe kerman pai una ge pro.
5 Ye makimb al mor ge, wal merke wopake kane, wopille mor. Una kog kwa awinjka no yake kerman morka toke nonj mal embe, ye kwamokna merke nonjka gaklene kerman paraka toke nane mal embe mor.
6 Una ye boll moi ge, ale ta nayei, man we nadji ba ye kot ye awo togoi.

Nono nomane gi dje pandaka, urup kake, Iwa Kerman wonda dje kui yemopon

7 Ge pille, agana ambana kambono, ye aglo gi dje molo, urup porapora wonda ge kake, Iwa Kerman yem wonda dje kui yemoye. Una ta mau al wal yale pagle, wal wopake boya, wallko nano dje pille, olpa kam ge kui yemoya. Bolo kerdaka, wallko nonda.
8 Ye para, aglo gi dje molo urup kayekaye wonda ge, kake pamoye. Iwa Kerman yem wonda ge manda kaima yendo.
9 Agana ambana kambono, ye pakna mor al ge kunda nonga nayene. Ye embe yei dal, Iwa Kerman ye kot ye aunda. Une manda woi, kond dua al aglo moro.
10 Agana ambana kambono, ye kaninj, asa propet kambono Iwa Kerman kandjiye

dje una awo, urup kake, aglo gi dje moi. Embe yei ge kambono su mal ye nono awi.
11 Ye pillme! Una aglo gi dje molo imb kakinj ge, God ye wopake ye awi una mor dje kanmon. Jop kandjiyebe paro ge ye pir, Jop moi al urup kayekaye woi ba une kaki. Kake molo pika, Iwa Kerman ye wopake ye une awi. Nono kanmon, une nono wandill kerman ege ege golo aundo.

Kandja dongall dje wal ta kaima yembon we dje God naumbon

12 Agana ambana kambono, kandja kerman ge embe paro. God nale al na wal ta kaima yeno we dje kandja dongall nadjimben. Ni kupill makimb ne, wal ta kandjiye dale kandja ge dje dongall yeno dje nayemben. Kaima yeno we djin dal, kaima dje kerben. Nayeno we djin dal, kaima dje kerben. God ni top ke awo djinda.

Una ta du dje molo kamang yenda ge, megiye tonda

13 Ye mor al ge, agane ta imb kakdo mo? Kaki dal, une kamang ye God aunda. Una ta wopro mo? Pi dal, une gollang dje God kandjiye amblo pla worda.
14 Ye mor al ge, agane ta ke tondo mo? Ta toi dal, une lotu kogo yenj una yau tonda. Ga Iwa Kerman kandjiye al wo une gakle al kopong ye awo, God ye wopake ye aunda dje kamang ye aune.
15 Alla lotu kogo yenj una pillgi dje kamang yei dal, God yewordaka une ke to pai ge kiwa yenda. Une singare ke ta yei dal, Iwa Kerman kere aunda.
16 Ge pille, ye una pakna mor ge ye yenekne taimantaiman dje singare ke yenj ge, alla dje pene worneke, ta kamang ye ta aundaka, ta kamang ye ta aundaka, embe yei dal, ye keine ge kiwa yenda. Una du dje molo kamang yene ge, yembe kerman paro.
17 Elaija una nono mormon mal embe moi. Une kamang dongall ye God awo, kam natonda we dji al ge, kam kaima natoi. Kognumb 3 pela po, takne 6 pela wo pi.
18 Une kamang alla yeika, kam kupill al kam wo toika, makimb al kwamokna alla bolo pla woi.

Una kondwe wopake kerda ge, nono alla dje i yem worbon

19 Agana ambana kambono, ye mor al pakna ge, una ta God kandjiye kaima pai ge kere er punda ba ye une ge po dje i yem wori dal, ye singare wopake yene.
20 Ye pillme! Una ta singare ke yendaka, age ta po dje i yem wordaka, iwa ge nagoya, singare ke merke panda ge God kere aunda.

1Pita

1 Na Pita, na Jisas Krais aposelye moro.
God ye dje i una ye mor ge, ye una gulke
mal embe mor. Propins Pontus, Galasia,
Kapadosia, Esia, Bitinia ye mor ge, na pepa
bolo ye aundo.
2 Kamasa nono Nane God nomane pai
mal pille, ye dje i pagle, yene Murble
yewordaka, ye singare wopake ta mal yene
dje, Jisas Krais kandjiye al pille karkar ye,
une meyamiye al ye was yewordaka, ye
God nale al kiwa moye dje une nomane
embe pai.
God ye wopake kaima pille aundaka, ye
ellne tukne arngan kaima yenda moye.

Nono kupill al po ami dje wopake mopon

3 God moro ge une nono Iwa Kerman
Jisas Krais Ne moro. Une kandjiye kerman
pandabe! Une wandill kerman golo, Jisas
Krais golo pai ge alla i gun wori al ge, nono
une kui una mormon. Ge pille, une wal
auno we dji ge nono wopake pille kui ye
imbon dje pille mormon.
4 Une nono wal auno we dje wori yei ge
embe. Une dje wordaka, nono er kupill al
po gun molo pamopon. Kaima nagopon,
God nale al nono kiwa kaima molo pam-
bon, pora nadjinda.
5 Ye Jisas Krais kandjiye al pillgi djinj
pille, God yembe dongall ye boll kantau
yendo. Kupill makimb pora djinda poke,
una kanne. God ye i yem wordaka, ye
kupill al po wopake moye.
6 Une embe yenda ge ye pille wopiye. Ba
alla ye ege tuge ta imb kake, ngembill goye.
7 Embe mal ge, God ye pillgi paro mo na-
paro ne dje su ye kanda. Nono kanmon, gol
wal wopake kaima yero. Una gol ge kaima
mo kende ne dje wamo al gale kaninj.
Embe yenj ba gol ge makimb wal, ke yenda
mal paro. Ba ye pillgi djinj ge kerman
kaima paro, ye gol kamblo awinj. Embe
paro pille, imb kayekaye ye boll wonda ge,
God kando, kulngamb nayagne, ye pillgi
kaima pandaka, ege pora djinda poke, Jisas
Krais pene wonda ge, une wopille, ye kand-
jine amblo pla worda.
8-9 Asa ye une nakani, alla ipon ye nakan-
inj eri ba, ye une wopake kane, une kand-
jiye al pillgi djinj al ge, God ye i yem wori
mor, ye wo kermanke pir.
10 Asa God nono i yem worda mal ge,
propet kambono dje pene wori. Ba alla
God nono wopake pille aunda mal ge,
propet kambono me namba mal paro ne
dje pille kandja merke dje pupon dje yei.
11 Krais Murble propet ga boll aike molo,
propet djillakene al kandja dje orko woro
embe dji, are Krais wo imb kerman kake,
ngembill golo goyaka, are yene kandjiye
kerman panda we dji. Dji ba ga yenekne
kandja embe dji, nono i yem worda iwa
ge, kune nam wonda? Wonda poke ge wal
naral wal pillau djinda ne dje, ga embe dje
pille pille moi.
12 Ba God ga ombine dje awi. Asa propet
ga dje pene wori ge, yenekne pille nadji. Ye
pille dji. God dje worika yene Murble ge
kupill kere kal wo una moi al moika, una
pille po ga propet kandja dji ge ye mor al
God kandjiyebe wopake pai ge dje awi. Dje
awi mal ge, tau agelo kambono kanbon dje
pille mor.

Nono wopake ta mal mopon dje God i yem wori

13 Ge pille, ye wal kanpol tane. Ye
yenekne kantau wopake yeneke, Jisas
Krais er pene wonda poke, God ye wopake
ye auno we dji ge, une kaima aunda dje kui
yemoye.
14 Ye asa dall nomane pai poke, ye sin-
gare ke kayekaye yembon dje pille pla yei
mal ge, ye alla nayene, ye womba kandja
pille inj mal embe moye.
15 God ye dje i iwa ge, une singare
wopake djell ta mal yendo pille, ye kond
porapora wanne ge, ye une yendo mal ye
embe wanmoye.
16 Ge Baibel kandja embe bolo wori paro.

Na ye Godne moro. Na iwa wopake djell ta
mal moro. Embe mal ge, ye wopake
djell ta mal molo, singare du dje
yeme! dji *(Wokpris 11.44-45)*

God nono top kerman toi al ye i yem wori

17 Ye God pille embe djinj, ge nono Nane we djinj. Une kot ye aunda ge, nonekene kogone yepin pille une dume dje paro mal ye aunda. Ge pille, ye makimb al wanmoye poke, ye una gulke mal embe molo, God pille kand golo, menameto moye.
18 Ye kaninj, God ye nane kokane singare ke ye wani mal, ye alla nayene dje pille ye top to i yem wori. Makimb al wal nom djinda wal ku silpa ne, gol mal embe ta awo ye top to i yem nadji, man.
19 Une ye Krais meyamiye wopake uro kaima paro ge, top to i yem dji. Une kogsip-sip wombe yene gakle al, killngambo ne, kusiye napai mal embe moi.
20 Kamasa kupill makimb napai poke, God Krais dje wornaka ye i yem worda we dji. Alla, ipon, ege pora djinda al mormon ge, God dje wori Krais ye pille er pene woi.
21 Une er woi al ge, ye God boll pillgi dji. Krais goi ge God i gun woro, kandjiye kerman ye awi pille, ye God boll pillgi dje, God kaima aunda dje kui yemor.

Nono agane ambane kanwopake yembon

22 Ye kandja kaima pai ge karkar yei pille, God nale al ye djengimb napai mal molo, God wombaye kanwopake kaima kani. Ge pille, ye yenekne mor al, ye una taimantaiman dje kanwopake kane, nomane boll aune.
23 God kandjiye gun ye paro al ge, une ye kui una mor. Una nanemane makimb al kui mor ge golo pora djine. Ba God gun moro iwa, ye kui una mor ge ye gun molo pane.
24 Baibel al kandja embe bolo wori paro,

> Una makimb al moye ge, ege momo namoye, kull angin ola dje gorowill golo er kal pundo mal una embe mor. Wal kupiye golo tulu dje yage kal tondo mal embe, una kandjine paro ge alla napanda. 25 Ba God kandjiye paro ge pora nadjinda, gun pamoya *(Aisaia 40.6-8)*

Alla kandja paro ge una wo ye God kandjiyebe wopake dje awi kandja paro.

2

Ku gun molo panda ku ge Iwa Kerman embe moro

1 Ye wor gun pi pora dji. Ge pille, ye una ye ke ye nawo, kandja kende nadje, djillakene soka napanda, una wal ta yenda kanke naye, una kandjine mopne namblo, singare embe ye nawanne.
2-3 Iwa Kerman ye wopake ye awi, ye kani pora dji. Ge pille, womba kumblambo am nambon dje pir mal ge, ye God am wopake aunda ge, nambon dje piye. Noi dal, ye yake pla po God boll aike wopake moye.
4 Ye Iwa Kerman moro al er wome! Ku gun paro mal ge une embe moro. Una ku ge kankeri ba, God dje i, yene nale al wopake kaima moi.
5 Alla ku gun paro mal ge ye embe mor. God wo ye i yene Murble numb mal takdaka, ye yene numbiye mal embe moye. Ye embe moye ge, God ye dje wordaka, ye opa gale awi una mor mal embe molo, ye yenekne i God opa mal embe aune. Alla opa ge Jisas Krais kogo yei al, God wopake pille inda.
6 Baibel kandja bolo wori paro ge embe djindo,

> Ye kanme! Ku ta pai ge na dje ill, na wopake kane, dumo Sion yei al na ku ge numb tuminj mal bolo numb dongall takill. Alla ku ge una ta pillgi djine ge, ngandjill nagoye, wopake piye *(Aisaia 28.16)*

7 Ge pille, ye una pillgi djinj una mor ge, ye Krais ku wopake kaima moro dje kaninj. Ba alla una pillgi nadjinj una mor ge,

> Ku ge una kamda kambono kane, ke paro we dje, seke wori. Ba alla, ku ge wopake pai, una ipo bolo numb dongall taki *(Buk Song 118.22)*

8 Baibel kandja ta paro ge embe djindo,

> Ku kondwe moro mal une embe moyaka, una wo kakene ku kep to, kulngamb yagne *(Aisaia 8.14-15)*

God kandja djindo to wori dal, ga kakene bolo, kulngamb yagne. Embe yene ge, God kandja dje wori pai mal pille yene.

9 Ba alla kambono mor mal ge ye embe namor. Ye God dje i mor, iwa king yene opa gale awi kambono moi mal ye embe molo, ye God unakiye molo, yene wombaye kaima mor. Ye emill pai al wanmoi, ba une ye i orko woro, yene poll dje au wopake dji al wori pille, ye une kandjiye amblo pla worne.

10 Asa God wandill golo awi ge, ye nai ba, ipon ye i pora dji. Asa ye una kiwa moi ba, ipon ye God wombaye mor.

Nono God nuye kogoye una mal embe mopon

11 Agana ambana kambono, ye makimb al waninj ge, ye una gulke mal, kokis woi mor. Ge pille, na kandja dje ye aundo, ye nomane ke pai, wal i nambon dje pir ge, kerne! Ye nomane ke paro ge, alla nomane wopake paro ge togoyo dje yendo.

12 Orko una embe djine, kambono ale ye waninj we dji dal, ye ga boll aike molo singare wopake yene. Ga pille kane yei dal, God una kot ye auno dje wonda poke ge, kambono God kandjiye amblo pla worne.

13 Iwa Kerman moro ge, ye une pille, makimb al gapman merke molo kandja djine mal karkar yene! King moro ge une molo wekle pundo iwa mal embe moro, une kandja djinda mal ge, ye pille yene!

14 Alla yene unakiye dje worda po kandja ta dji dal, ye para yene. Dje worda ge kambono po una singare ke yenj una tambon dje pille pinj alla, una singare du dje yenj una, ye wopake yenj we djine dje pille, pinj.

15 God nomane paro ge embe mal paro. Una dall nomane pandaka, wo ye moye al kandja ke djine ge, ye singare wopake yene al ge, ga kane kandja alla nadjine.

16 Ye kond waninj ge, ye kaye una par mal embe nayene. Ye kaye napar una mal embe wanne. Ba, ye kende kulo, no kaye naparmon pille, singare ke yembon kune yendo we djine, ge man. Ye God nuye kogoye una mal embe moye.

17 Ye una porapora wopake pille aune. Jisas wombaye djell mor ge, ye kanwopake ye aune. Ye God pille kand golo, menameto moye. King makimb al mor ge, ye ga wopake pille aune.

Krais imb kaki mal nono embe kakbon

18 Ye boi una mor ge, ye kantau yenj una kambono kandja djine mal, pille yene. Ga ye wopake ye auneke ye kandja djine mal yene. Ba alla, ga ye amblo ye ke ye awi dal, ye ga djine mal para yene.

19 Ye una kerman kambono wo ye kiwa to ke ye awi dal, ye God pille, kiye dje molo imb kakne. Embe yei dal, God kane wo piya.

20 Ba ye singare ke ta yeneke, ye kantau yenj una kerman kane wo ye taneke, ye kiye dje molo imb kakne ge, ye top ta naine. Ba ye singare wopake yeneke, kambono wo ye taneke, ye kiye dje molo imb kaki dal, God ye wopake ye aunda.

21 God ye imb kakne dje pille yau to i. Krais ye pille imb kaki ge, une ye ombine dje awi, une imb kaki mal ge ye embe kakne dje awi.

22 Une singare ke ta nayei. Kandja kende ta nadji *(Aisaia 53.9)*

23 Una wo kandja ke dje awi ba, une dje yem woro nawi. Une gakle ngembill kerman goi ba une to yem worno we nadji, man. Yene gakle ge une i God agle al woro keri. Ge iwa wopake ta kandja kot dume dje pro iwa moi al ge, yene gakle i une agle al woro keri. 24 Nono singare ke yepin ge, Krais iko pera al kaki. Nono kaima kere singare du dje ye wor gun bon dje kaki. Yene kusiye pai al ge, ye wor gun pi mor.

25 Kog sipsip er take dje bon dje yenj mal ge, ye embe yemoi ba alla ipon, ye er yem woi. Ye nomane kantau yendo iwa moi al er yem woi.

3

Iwana bolo inj singare yene mal

1-2 Yei mal embe, ana ye iwa pi mor ge, ye wogane kandja djine mal, menameto moye. Ye wogane pende molo God kandjiye napi dal, ye kandja nadje, kiye dje molo singare du dje ye, ga kandja djine

mal pille karkar yene ge, ye wogane kane nomane ake tane.
3 Ye gaklene be ekin nagaye! Ye ngambalne ene bai amblo, gol bis mal embe woro, konkunom wopake woro nayene, man.
4 Ye nomane al ge ekin gaye. Ekin gaye ge nom nadjinda ekin gaye. Ye kiye dje molo, kandja nadje yenj mal ge, God pille pla yendo.
5-6 Asa Sara embe ye moi mal ge, ana kambono pende yenekne nomane i God awo, God na embe yeno we dji ge, ga pille tau moi. Kambono ekin gai ge, singare ge al pille ekin gai, yenekne wogane kandja dji mal karkar yei. Ana Sara yene woge Abraam kandja dji mal une ye, Abraam moi al embe dji, ni na iwa kerman moren we dji. Alla ye singare wopake ye, wal ta kand nagoi dal, ye Sara wombaye mal embe moye.
7 Ye gamane singare wopake yene mal ye wogane kambono embe yene. Ye gamane boll moye ge, ye nomane wopake panda moye. Ye gamane yembene dongall naparo ge ye pille kane yene. God nono wopake pille yewori ye gun molo pane mal ge, ye gamane para aike gun molo pane. Ye embe dje kane, singare wopake yene. Ye embe yei dal, ye kamang yene ge God piya, wal ta mill kolo naunda.

Ege ege nono una kanwopake yembon

8 Ipon na kandja wulle al djindo, ye God wombaye taimantaiman dje mor ge, ye nomane taimane pandaka, ellne tukne arngan yendaka, agane ambane kanwopake ye, nomane awo, wandill golo awo, molo kal woro moye.
9 Una wo ye, ye ke ye awi dal, ye to yem woro naune. Kandja ke dje aune ge, ye dje yem woro naune, man. Ye kamang yene, God kambono mor al ye wopake ye aunda dje pille kamang yene. God ye singare embe yene dje pille ye dje i. Alla ye embe yene ge, une ye wopake ye aunda.
10 Nono kanmon,

Una ta ami wopake dje, wal wopake na boll
wonda dje pi dal, une kandja ke nad-
jinda, kandja kende nadjinda, man.

11 Une singare ke ye wanda ge alla kere, singare wopake ye, una boll arngan yenda dje pille yembe yenda.
12 Yenda ge me embe mal paro. Una singare du dje ye waninj una ge Iwa Kerman kantau yendo, alla kamang yenj ge une pro. Ba una singare ke yene ge une man dje pro we dji *(Buk Song 34.12-16)*

Singare wopake ye pagle imb kakbon ge wopake

13 Ye singare wopake yembon dje yembe yene ge, una ye ke ye naune ba,
14 ta ye awi dal, ye imb kakne ge, God ye wopake ye aunda. Una tambon dje yene ge, ye kand nagoye, nomane to napiye.
15 Ye nomane al wopake pille Krais aune, ye djineke une ye Iwa Kerman moya. Una wo ye dje pille embe djine, une wo ye inda dje kui yemor ge me namba mal paro ne? djine. Embe dji dal, ye me dje yem woro aune mal ge, ye asamoll pille kune yemoye.
16 Ye kandja dje yem woro aune ge, ye wopake pille, kandja kiye dje, dje awo, God nale al kiwa mopon dje pille djine. Una wo ye Krais boll singare wopake yenj ge kandja ke dje aune ba, ye God nale al wopake pille kandja kiye dje, dje awi dal, kambono pille ngandjill goye.
17 God nomane paro mal, nono imb kakpin dal, nono singare wopake ye pagle imb kakbon, singare ke ye pagle imb kakbon dje napro.

Nono i yem worno dje pille, Jisas golo aglo erwo gun pi

18 Nono singare ke yepin ge Krais iworno dje pille goi. Une kuntaimane goi, alla nagoya. Yene singare ke ta nayei ba, nono singare ke yepin una mormon ge, une nono i God moro al worno dje pille goi. Une gakle goi ba alla Murble ge erwo gun pi.
19 Yene Murble mal molo, murble kambono kaye pamoi al une po kandja dje awi.
20 Noa sip beke moi poke, ga kandja napille molmaka, God kano wori, moi. Ba Noa sip beke kerika, God alla toi. Una porapora nu no goi ba una 8 pela er sip al pakna pi ge, God kantau yei, nagoi.
21 Nu wo toi ge, nono nu parmon ge su yei. Jisas Krais aglo erwo gun pi al ge,

nono nu parmonka God nono i yem wordo. Nono gaklene al djengimb iworbon dje nu naparmon, man. Nono nomane boll boll i God awo kerbon dje pille parmon.

22 Jisas ge er kupill al po God agle woto moro. Tau agelo kambono ne, murble yembene dongall paro kambono ge ne, wal porapora yembene paro wal ge kalto mor, Jisas plato moro.

4

Nono nomane asa pai ge kerbon

1 Ge pille, nono asa singare yepin ge kerbon. Jisas gakle ngembill kerman goika, yene nomane gi dje pai mal ge, nono nomane embe panda mopon. Ge embe mal paro. Ye gaklene al ngembill ta goi dal, ye singare ke yei ge alla keri mal embe moye.

2 Embe yei dal, ye makimb al molo waninj ge, ye gaklene wulle pille pla ye, wal bombon nagoye, ye God nomane panda mal yene.

3 Asa ye nomane ke pai kond wani mal ge, ye embe yei pora dji. Una God kandjiye napille, kond aulaul waninj mal ye embe yei. Iwana djingdjang ke ye, wal bombon golo, nu no dall yenj. Iwa ana aike molo kwa merke no, nu dongall no, djingdjang ke yenj. Ye God lo to woro, god kende lotu ye awo embe yenj ge, ye yei pora dji, alla nayene.

4 Asa ye kambono boll singare ke merke embe yei ba ipon ye nayenj. Nayenj al ge kambono kane gok dje molo, ye pille kandja ke dje awinj.

5 Dje awinj ba are, Iwa Kerman, una gun mor ne, goi ge omuk tonda poke, kambono ye kandja ke dje awinj mal, dje pene worne paro.

6 Me ge pai pille, Krais yene kandjiyebe wopake ipo goi una moi al dje awi pi. Una porapora golo pinj mal embe kambono gaklene goi ba, po kandja dje awi ge, ga nomane gun panda, God boll moye dje kandja ge dje awi.

God wal wopake nono aundo ge, kanpol tambon

7 Wal porapora, pora djinda ege er manda woi pora dji. Embe yendo pille, ye kamang yene ge, kune yenda dje pille, ye nomane au djindaka, singare yene ge, kanpol to moye.

8 Alla wal kermanke paro ge embe mal paro. Ye una taimantaiman dje kanwopake uro kaima kanne. Una wo singare ke merke yene ba, kanwopake yene una moye ge, ke napiye, ke yene ge kere aune.

9 God wombaye kambono wo ye boll moye ge, ye kantau wopake yene, ke pille naune.

10 Ye taimantaiman dje mor ge, ye God yembe dongall aundo mal ipo God wombaye mor al awo kune yene. Une nono kondwe merke wopake pille aundo mal, ye i una awo kune yene.

11 Una ta God kandjiye dje orko woro aunda ge, une God kandja kaima djindo mal pille dje orko woro aunda, aulaul dje naunda. Una ta una boll kanwopake ye pak to aunda ge, God yembe dongall aunda mal pille kongo yenda. Ye singare wopake embe yei dal, una kane, Jisas Krais pille God kandjiye amblo pla worne. God kandjiye kerman pandaka, yembe dongall pandaka, ege ege molo pamoyabe.

Nono wopille Jisas ngembill goi mal gopon

12 Agana ambana kambono, imb ta wamo dal embe ye boll wonda ba, ye aya dje, imb ta mal no boll wondo we dje napiye!

13 Krais ngembill goi mal ge ye ngembill embe gor pille, ye wopiye. Ye embe yei dal, are Krais kandjiye kerman erwo pene punda poke, ye wo mambinta piye.

14 Krais kandjiye ye boll yeraka una kane, ye ke ye awi dal, ye wopiye. Ye kaninj, ga kandja embe djinj ge, God Murble kandjiye kerman pai ye boll moro pille djinj.

15 Ye imb kaki dal, ye Krais kandjiye al kakne. Ye una togolo, imb embe mal kakne ge, man. Ye kunumbkun no wane, una djell kogone al ye ke ye awo, singare ke ye, imb embe kakne ge, man.

16 Ye Krais kandjiye al pille ngandjill nagoye. Krais kandjiye ye boll yero ge, ye God pille pla yene.

17 God kot ye, una omuk tonda poke ge ipon yero. God yene unakiye mor ge kot asamoll ye aunda. Alla une nono boll

kot asamoll djinda ge, una God kandjiyebe wopake to worinj una mor al, God wo namba yenda? Na kand goro.
18 Baibel kandja embe bolo wori paro,

Una kond du dje waninj una God i yem worda wal kosill naparo pille, God kandjiye to worinj una ne, singare ke yenj una mor ge God namba mal yenda? *(Sindaun 11.31)*

19 Embe yenda pille, God dji mal pille imb kakinj una mor ge, ga imb kakinj ge i God agle al woro kerne. Une kandja djindo mal kaima yendo iwa, une nono beke wori una mormon. Ge pille, ga nomane God awo singare wopake ye pamoye.

5

Ye ngambalne paro una, God wombaye kantau wopake yene

1 Ye kantau yenj una mor ge, na kandja dje ye aundo. Na para kantau yendo una moro. Krais gakle ngembill goi ge, na nalena al kanill. God kandjiye kerman panda poke, ye wal wopake ine mal na para aike ino. Ino ge na kandja dje ye aundo.
2 Pillgi dji una God i ye awi pille, ye kantau wopake yene. Una ta djine pille ye kogo ge nayene, man. Ye yembon dje pille, una kantau yene. Ga kogsipsip mal embe mor, ye wo pille, kantau yene. Ku i nambon dje kantau nayene, man.
3 God yene wombaye kambono ye aglene al wori ge, ye iwa pla dal molo, ga kamblo kal worbon dje nayene. Ye singare wopake yeneke, ga kane ye yene mal pille karkar yene.
4 Ye embe yei dal, sipsip kantau ye er wekle pi iwa, are er pene wo ye top wopake uro kaima aunda ine. Top ge ege ege ye panda, ke nayenda.

Nonekene i God agle al worbon

5 Embe pille, iwa komdjill kambono ye mor ge, ye kantau yenj una mor al, ye menameto moye. Ye God wombaye taimantaiman dje mor ge, ye yenekne molo kal woro moye. Baibel kandja embe djindo,

Una yenekne kandjine amblo pla worne ge, God amblo kal worda. Ba una yenekne kandjine amblo kal wori dal, God wopake pille kandjine amblo pla worda *(Gutpela Sindaun 3.34)*

6 Embe yenda pille, ye yenekne nomane paro mal amblo kal woro, God agle dongall paro al, ye kalto moye. Ye embe yei dal, yene djinda poke ge, une ye amblo pla woro aunda.
7 God ye wandill golo aundo pille, ye nomane merke tonj ge, i une agle al woro kerne.
8 Satan ye kundayem una moro ge, une ye mor al wo djinda, ye yenekne kane kune ye, kanpol tane. Une ege ege kena laion mal embe molo yau kerman to, una to nano dje yendo. 9 Ge pille, ye aglo gi dje molo, to yem woro aune. Ye kaninj, ye agane ambane God wombaye dumo yemyem mor al ge, kambono ye imb kakinj mal embe kakinj.
10 Wopake pille aundo me ge God yene moro. Ye Krais Jisas wombaye mor pille, une ege ege poll dje au djindo al moya ge, ye woneke ye une boll aike moye dje pille dje i. Asamoll ye ege tuge ta molo imb kakne ba, are une wo ye amblo pla wordaka, ye aglo gi dje molo, pillgi dongall panda moye.
11 God yene yembe dongall paro mal ege ege pamoyabe. Kaima.

Pepa bolo pora dji kandja

12 Iwa Sailas ge, une nono agane kaima moro dje kanill. Na kandja djillka une pepa tuge ge boi ye aunmoll. Ye nomane to mage, God nono wopake pille aundo we dji ge, kaima paro dje ye embe kanne dje pille bopill. Ye kandja ge pille aglo gi dje moye.
13 Kambono pillgi dji una dumo Babilon* mor ge, God ye dje i mal ga embe dje i mor. Ga wopake we dje ye awinj. Na warna Mak ge para aike wopake we dje ye aundo.

* **5:13:** Kamasa dumo Babilon una wo God unakiye to ke ye awi. Are dumo Rom una wo embe yei eri. Ge pille una Baibel pille kane yenj una embe dje kaninj. Pita kandja dje Babilon we dji ge une dumo Rom pille dji dje kaninj.

14 Ye pakna mor al, yenekne kanwopake
ye awo, djembon to awo, djillakene to
nane.†
Ye porapora Krais boll mor ge, ye ellne
tukne arngan yenda moye.

† **5:14:** Asa una djillakene to noi ge yene una djembon tambon dje pille djillakene to noi. Ipon dumo pende yero al ge una djembon tonj ge, yene djillakene to nonj. Ba una pende djembon tonj ge yenekne nubkane kagle, aglene amblo embe yenj.

2 Pita

1 Na Saimon Pita. Na Jisas Krais nuye
kogoye una molo, aposel kogo yendo. Krais
ge nono Godne moro, une nono i yem wori
una molo, singare du dje yei al ge ye wo
pille, pillgi dji. No wo pille, pillgi djinmon
mal ge ye pillgi embe dji pille, na pepa bolo
ye aundo.
2 Ye God ne, Jisas nono Iwa Kerman pille
kane yenj al ge, God ye wopake kaima pille
aundaka, ye ellne tukne arngan kaima
yenda moye.

God nono dje i mormon

3 Krais Jisas ge God moro, yene kandjiye
kerman pai ge ne, yene wopake moi mal
ge, une nono dje i mormon. Alla nono
une pille kane yenmon al ge, une yembe
dongall awo worika, nono gun molo, God
nomane paro mal pille wanbon kondwe
ge, une nono wal porapora ye kune yei.
4 Embe pille, nono wal porapora awo
kune yei ge, une nono pille kandja kerman
dje wori yei, kanmon. Alla, wal auno we
dje wori yei al ge, makimb una wal bom-
bon gorka nomane ke yendo ge, ye kere er
po God singare paro mal ye, une nomane
paro mal ine kune yenda.
5 Ge pille, ye pillgi djinj mal ge, ye singare
wopake aike yembon dje yembe yene. Alla
ye singare wopake yene al ge, ye nomane
wopake aike panda moye.
6 Ye nomane wopake panda moye ge,
ye singare yene mal kanpol tane. Ye wal
kanpol tane ge, ye para imb kake aglo gi
dje moye. Ye imb kake aglo gi djine ge, ye
para God singare wopake kando mal embe
yemoye.
7 Alla God singare wopake kando mal
ye embe yene ge, ye agane ambane para
wandill golo aune. Ye agane ambane
wandill golo aune ge, ye una para, wopake
kanne.
8 Ye singare embe ye pa pineke, sin-
gare ge yewordaka nono Iwa Kerman Jisas
Krais pille kane yenj mal ge, megiye tonda.
9 Ba ye singare ge ye namoi dal, ye wal
pillpol nato, nalene emill yendo mal embe
moye, God ye singare ke pai ge kill gulo
woro awi mal, ye napi mal moye.
10 Ge pille, agana ambana kambono, God
ye pille yau to, dje i mor ge, ye singare
wopake ge yembe yene. Ye embe yei dal,
ye kanne, alla una para kanne, ye God dje i
una kaima moye. Alla ye kulngamb yagne
kune nayenda.
11 Alla, nono i yem wori Iwa Kerman
Jisas Krais ge yendaka, yene dumoye
wopake ege ege kantau yendo al ge ye
pakna woneke God ye wo pille, djembon
to aunda.

Baibel djindo mal kanpol tambon

12 Ye wal ge pille kane yenj, kandja kaima
wo ye boll pai ge, ye amblo gi dje mor dje
pro. Ba na kandja ege ege djindo ge, ye
nomane al to magno dje djindo.
13 Na makimb gaklena pai moro poke, na
ye kandja ge alla piye dje pille djindo ge na
pill wopake paro.
14 Na embe kando ge, nono Iwa Kerman
Jisas Krais dje na awi kando, na ege tuge ta
molo, goyo paro.
15 Embe pille, na ipon ye piye dje pille
yembe yendo. Na golo djill dal, na ye
kandja porapora dje aundo ge, ye pille
pamoye.

Krais kerman moi mal Aposel kambono kani

16 Ge nono Iwa Kerman Jisas Krais
yembe dongall pai ne, yene yem wonda
mal no ye dje aupin. Ba kandjiyebe ge
kiwa makimb una djinj mal embe dje ye
naupin, man. Une Iwa Kerman plato moi
ge, no nalene al kanpin mal dje ye aupin.
17 God yembe dongall yeika yene poll dje
au kerman dje Jisas moi al wori poke ge,
God nono Nane Jisas kandjiye kerman
plato pagle awo, embe dji, ge na warna
wopake kando, na mindalna arngan ye
aundo we dji.
18 No une boll makimb mekbe wopake
ta yei al mopin poke, God kupill al molo
kandja dje awi pupin.

* **1:19:** Una embe dje kaninj. Kam kosek do au dje paro ge, kiwa paro dje napir, ge Jisas mal embe moro dje kaninj.

19 Embe pille, propet kambono pepa bolo
awi ge pillgi kaima djinmon. Alla propet
pepa bolo awi ge ye para pillpol tane. Ta
toi dal, emill paraka kam kosek* do au dje
pa po tagdo mal, ye nomane al embe do au
dje pamoya.
20 Ye kandja ta piye ge, embe mal. Propet
kandja dji mal Baibel al paro ge yenekne
nomane al nawoi, man.
21 Propet kandja dje awi ge, iwana no-
mane pai mal pille dje nawi, God Murble
kandja dji mal pille dje awi.

2

Kandja kende beke awinj una

1 Asa propet kende kambono wo Israel
una moi al pakna wanmoi. Moi mal ge,
ipon ye mor al kandja kende beke awinj
una pende wone. Wo seke molo kandja
kende dje auneke, una pende pille singare
keke yene. Ga kandja kende beke awo
embe djine, King Iwa Kerman nono top to i
yem worda kune nayendo we djine. Ga ge
God ola dje to djerpall yenda.
2 God tonda ba, ga gaklene wulle bom-
bon golo yenj mal ge, una kane karkar
yene. Yene al ge, kondwe kaima yero ge
orko una kane, dje ke ye aune.
3 Kandja kende beke awinj una ge, wal
bombon golo, wal merke ngundjo i nam-
bon dje pille yene nomane al kandja beke
djinj. Ba asa God una embe mal tano we dji
ge, gun ye paro, ou naparo.
4 Ye kaninj, asa tau agelo pende po sin-
gare ke yei ge, God wandill nagoi, to wamo
al worika, emill yei al kaye pamolo, are
God kot ye aunda ege ge pille kui yemor.
5 Asa una para, God mop aumaka God
wandill nagoi, nu kerman worika nu no
golo keri. Ba Noa kandja du dje, dje awi
una moi pille, God Noa ne, iwana 7 pela
boll aike i yem worika, kiwa moi.
6 Dumo Sodom ne, Gomora una singare
ke yei pille, God wamo worika dumo soka
ge do sege ye keri. Embe yei ge, God pille
nawinj una ge are tonda mal su yewori
paro.
7 Ga kandja napille, gaklene wulle pille
pla ye, djingdjang ke yemoi ge iwa Lot kane
nomane urup dje pika, God une natoi, i
yem wori.
8 Lot ge iwa du dje moi. Ba kambono ge
ege ege singare ke eri yemolmaka, Lot pille
kane yeika nomane urup dji.
9 God singare ke yenj una, to pa po, are
kot ye aunda poke ge, une tonda mal ge,
yene pille kane yendo. Une Lot i yem wori
mal ge kanmon, ga God pille awinj una imb
kakne ge, God i yem worda mal, yene pille
kane yendo.

10 Ba alla, kandja kende beke awinj una
iwana gaklene wulle bombon golo, una
kerman kambono kandja djine mal ga ke
kane, man dje awinj. Ga kand nagolo,
ngambalne tangill to, tau agelo wekle pinj
una dje ke ye awinj.
11 Tau agelo kambono kerman morka, ga
kandja kende beke awinj una kembis mor
ba tau agelo God nale al dje ke ye kambono
nawinj.
12 Ga kandja kende beke awinj una ge
embe mal mor. Kog kena simbill nomane
naparaka, yenekne singare paro mal pille
waninj. Wal pillpol natonj wal ge, dje ke
ye awo, kog kena simbill una to nonj mal
embe, ga golo er take dje pine.
13 Ga ye ke ye awinj mal ge, una ye ke
ye ga aune. Ga armina po kwamokna
merke no, nu no dall ye, kake kamblo yenj
ge, wopake yenmon dje pir. Ba ga kende
kulo ye boll kwa aike nonj ge, una kane ye
kandjine dje ke yenj.
14 Ga nomane taimane paro ge, ana boll
eri djingdjang ke yembon dje pille, singare
ke eri yembon dje yenj. Una nomane gi
nadjindo ge, ga kamalne to worinjka po
singare keke ye, wal bombon eri gor. Embe
yenj ge, God tonda mal mor.

15 Ga kondwe du dje yei al ge kere, Beor
wariye Balam singare ke yemolo, top ino
dje pille pla yei mal ge, ga kondwe ge al
pinj.
16 Ba God Balam moi al man dji. Balam
ngambale tangill to yeno dje yei ge, yene
kogye dogi una mal kandja dje man dji
(Namba 22.4-35)
17 Nu pir dasdo mal ne, kamkopo wo
kupa to i er pundo mal ge, ga embe mor. Ge

pille, ga dumo emill yendo al moye dje God yewori yero.

18 Ga kandja djinj ge kogoye ta na-paro, yenekne djembone tonj. Una pende yenekne ale yenj ge kerbon dje yenj ba ga gaklene wulle pille kamalne tonj.

19 Ga embe djinj, ye no boll woi dal, ye kiwa molo wal piye mal yene we djinj ba singare yenj wo ke pundo al ge, yenekne kaye par. Una wal pille we yenj wal ge kantau yendaka, menameto mor.

20 Asa, nono Iwa Kerman Jisas Krais i yem wori mal ge, ga pille kane ye, makimb al singare pai ge, keri. Ba alla are makimb al nono ye ke ye aundo singare ge, yeworika, ga alla kaye pai. Asa ke mal moi ba ipon wo ke kaima pinj.

21 Kondwe du dje yei ge nakanmaka God kembis ta toika, ba alla God kandjiye wopake dje wori yei kani, ba alla keri ge, God to djerpall ye aunda.

22 Ba ga embe yenj ge kandja su dal paro. Kena mek tonda ge alla yene i nonda. Ta ge embe paro. Kog nu was ye aumbon ba kog nu toll al po alla wulwul panda.

3

Iwa Kerman er yem wonda

1 Na unakna wopake kambono, asa na ye moi al pepa ta bolo awill alla ipon na ta bolo aundo. Na pepa soka bolo ye aundo ge, na ye nomane kuruwo wopake panda moye dje yendo.

2 Asa propet wopake kambono kandja dje awi ne, Iwa Kerman ye i yem wori iwa kandja dje wori yei mal, ye aposelne kambono kandja ge ye dje awi mal ye alla piye dje pille pepa boro.

3 Na ipon kandja djino dje yendo ge, ye pillme. Ege pora djinda kune, una nomane ke panda ge pille pla ye, wo ye bakalo awo

4 embe djine, wono we dji ba, nawondo, nam moro ne? djine. Kokane kambono goi ba una molo woi mal ge kupill makimb asa pai mal pamoro we djine.

5 Kamasa God kandja dje worika kupill makimb pla wo paika, nu beke wori moi al ge makimb pakna yewori pai kandja ge, kambono pupon dje nayenj.

6 Alla are nu moi ge God dje wori, nu kerman toika makimb asa pai ge, ye ke ye keri.

7 God kandja taimane dje wori yero al ge, une kupill makimb ipon paro ge, gale sege yeno dje amblokun yewori paro. Ege ge God kot ye aundaka, God pille mop awinj una wo ke po kerne.

8 Ba unakna wopake kambono, ye wal ta dall ye djine dje pille na kandja embe dje ye aundo, kognumb 1,000 erwo pundo ge, Iwa Kerman nale al ege taimane mal kando. Alla ege taimane ge, kognumb 1,000 mal embe kando.

9 Iwa Kerman er yem wono we dje wori pai ba, une kanan ye nawondo we djinj ba ge man. Une nomane embe paro. Una er take dje napine, una porapora nomane ake tane dje pille tau moro.

Kupill makimb ge pora djinda

10 Iwa Kerman yem wonda poke ge, ola dje kunumb una mal embe wonda. Ege yenda poke ge, kupill al gur kermanke ta mal djindaka, kupill al moro wal, pora djindaka, makimb al wal kerker God beki ge, do sege yendaka, una bekinj wal ge porapora, wamo do sege ye kerda.

11 Wal porapora do sege yenda pille, ye singare namba mal yene? Ye nomane God boll pandaka singare wopake ta mal ye wane, God singare wopake kando mal yemolo,

12 God wonda dje pille kui yemoye. Une ola dje wondaba dje yembe ke yene. Wonda kune ge, kupill do sege ye kerdaka, God kupill ne, makimb al wal kerker beki yei ge do sege ye kus dje nu mal embe po kerda.

13 Ba God kandja dje wori yei ge embe dji, kupill makimb gun yendaka singare du dje yene una mindjing moye we dji. Dji mal ge pille nono tau mopon.

Iwa Kerman wonda kanpol tambon

14 Unakna wopake kambono, wal embe panda dje kui yemor ge, une wo kanda, ye God boll arngan yemoyeke, une nale al wambo napanda, kiwa mopon dje yembe yene.

15 Ye pille moye. Nono Iwa Kerman ye pille tau moro ge, une ye i yem worno dje

pille tau moro. Nono agane wopake Pol God nomane wopake awi al ge, une kandja taimane ge ye pepa bolo awi.

16 Une pepa porapora bolo aundo ge une kandja ge pille boro. Une pepa boro ge me pende er pene nawondo, alla una nomane gi nadji una pille kull woro, dje beke awinjka, una pille kull worinj. Baibel tambiye pende paro ge, ga para pille kull woro dje una awinj. Yenj al ge wo ke pine.

17 Unakna wopake kambono, na kandja embe djindo ge ye pille kerinj. Ge pille, ye yenekne kantau wopake yene. Una God lo to worinj una wo djineke ye aglo gi dje mor ge, yage kal to djine.

18 Nono Iwa Kerman Jisas Krais nono wopake pille aundaka ye iwana dongall moye. Ye une pille kane yenj al ge yake pla po moye! Ipon ne, are ege ege une kandjiye kerman pandabe. Kaima.

1 Jon

Una gun moye kandja ge Jisas yene moro

1 No kandja dje aunmon ge una pille gun moye kandja. Kandja ge kamasa kupill makimb napai poke ye pai, no pupin. Alla no nalene al kane, amblo yepin.
2 Kandja una pille gun moye kandja ge er pene woika no kanpin. Alla kandja ge una pille gun moye mal no ye dje aunmon. Asa kandja ge yene Ne boll yei ge, ipon er pene woi kanmon.
3 No une pille kane yepin mal ge no ye dje aunmon. Ye no boll nomane taimane panda dje yenmon. Alla nono nomane taimane panda ge, nono Nane ne, Jisas Krais boll nomane taimane panda mopon.
4 Nono wo kaima pupon dje pille, no pepa bolo ye aunmon.

5 Une kandja dje no awi mal ge, no ye dje aunmon. Kandja ge embe mal paro. God yene poll dje au djindo una moro, emill kembis ta ye naparo.
6 Alla, nono God boll nomane taimane pai mormon we djimbon ba alla, nono emill yenda al wanmopin dal, nono kandja kende dje, kondwe du dje yero al ge wannamormon.
7 Ba alla une au djindo al moro mal embe wanmopin dal, nono agane ambane boll nomane taimane panda mopon ne, nono singare ke porapora yepin ge, God wariye Jisas meyamiye kill gulo woro kerda, kiwa mopon.

8 Nono singare ke nayenmon we djipin dal, kandja kende dje nonekene inmon, kandja kaima pai ge nono boll nayero.
9 Ba alla, singare ke yepin mal, dje pene worpin dal, God kandja djindo mal ye, singare paro mal ye, nono singare ke yepin ge, kere awo, nono ale porapora panda ge iworo aundaka, kiwa mopon. 10 Ba alla, nono singare ke ta nayenmon we djipin dal, nono God kandja kende djindo una moro dje, pille djinmon. Ge yene kandjiye nono boll nayenda.

2

Krais ge nono amblo pille dje aundo iwa moro

1 Na wombana wopake kambono, na kandja ge bolo ye aundo. Ye singare ke ye djine dje boro. Ba, nono singare ke ta yepin dal, nono iwa ta moro. Une nono pille Nane God boll kandja dje aundo. Une ge Jisas Krais singare du dje ye aundo iwa.
2 Nono singare ke yepin ge une opa mal embe molo kere awo, nono kiwa mopon dje pille goi. Yei ge nono taimane pille nagoi, man. Una porapora makimb al mor ge pille goi.
3 Nono God lo pille karkar yembon ge, nono God pille kane kune yenmon dje kanbon.
4 Ba alla una taimanta, na God pille kane yendo we djinda ba God kandja djindo mal karkar nayei dal, une kandja kende djindo. Kandja kaima paro ge une boll nayero.
5-6 Ba alla una God kandja djindo mal karkar ye wanne ge, yenekne God kanwopake kaima kani una mor. Nono God boll mormon we djipin dal, me embe paro. Krais kond wani mal embe wanbon, kende nadjimbon.
7 Unakna wopake kambono, na kandja lo bolo ye aundo ge, kandja lo kindja paro ge naboro. Lo asa ye pi ge embe paro. Ye pakna mor al kanwopake yene. Na lo ge alla bolo ye aundo. Kandja ge ye asa pi pora dji.
8 Ba na kandja lo dje ye aundo ge, kandja kindja mal embe yero. Krais wani kanmon ge, lo kindja pai al ge wani. Alla ye para, ye waninj ge lo kindja paro al ge pille waninj. Ye embe waninj ge me embe paro, kam tage au dji pora djindo, emill ye pai ge pora djino dje yendo.
9 Ba una ta, na au djindo al moro we djinda ba une age ambe ta kanke yenda ge, une emill yendo al molo paro.
10 Ba una yenekne agane ambane kanwopake kani dal, ga dumo au djindo al ge mor. Alla dumo au djindo al ge wal ta yewordaka yagne wal ta naparo.
11 Ba una ta yene age ambe ta kanke ye aunda ge, une emill yendo al wanmolo kond punda al kanpol natondo. Emill ye pai ge une nale al to bi dje kerdo.

12 Na wombana wopake kambono, ye
singare ke pai ge God Krais kandjiye al kere
awi pora dji. Embe yei pille na pepa bolo ye
aundo.
13 Nena kambono ye mor ge, iwa ta ka-
masa moi ipon moro iwa ge, ye kane kune
yei pille, na kandja ge bolo ye aundo.
Iwana kop kambono ye pillgi pai mor ge,
ye Satan kamblo kal wori pille, na kandja
ge bolo ye aundo.
14 Womba kambono ye mor ge, ye Nane
Kerman kane kune yei pille, na kandja ge
bolo ye aundo.
Nena kambono ye mor ge, iwa ta kamasa
moi ipon moro iwa ge, ye kane kune yei
pille, na pepa bolo ye aundo. Ye iwana
kop kambono, God kandjiye gun paro ge ye
nomane al paraka, ye kunda Satan boll yei
ge ye yembe yei pora dji.

Nono makimb al wal ge kanwopake nayembon

15 Makimb al wal porapora paro ge ne,
una makimb al singare yene ge nono kan-
wopake nayembon. Una ta makimb al
singare kanwopake yenda ge, une Nane
Kerman kanwopake nayendo.
16 Nono kanmon, una makimb al singare
yenj ge embe mal yenj. Wal i nambon dje
pille, nalene al kane bombon golo, na iwa
kerman molo, wal kerman kanno embe
yenmon we djinj ge, Nane Kerman no-
mane ge man, ge makimb nomane paro.
17 Alla makimb manda paro ge pora djin-
daka, makimb una wal i nambon dje pir
wal ge para aike pora djinda. Ba alla una
ta God kandja djindo mal karkar yene ge,
gun molo pane.

Krais kundayem una ge wo pillau dje keri

18 Na wombana kambono, ege pora
djinda manda yendo. Asa una kandja
embe dji, Krais kundayem iwa ta wo moya
we dji mal ge, ipon Krais kundayem una
merke moi pora dji. Embe moi pille nono
kanmon, ege pora djinda mal paro.
19 Ga no boll aike mopin ba ga nomane
djell paika no nomane djell paika mopin.
Ge pille ga no kere er pi. No nomane
taimane paika no aike mopinka. Ba kam-
bono nono kere er pi ge, nono unakne
namoi, man.
20 Ye God Murble i pora dji pille, ye pora-
pora kandja kaima ge pille kane yei.
21 Embe yei pille, na pepa bolo ye aundo
ge, ye kandja kaima napir dje pille na
naboro, man. Kandja kaima paro ge ye
pille kane yenj pille, alla kandja kaima ge
erwo kandja kende po djinda dje ye kaninj
ge pille, na pepa bolo ye aundo.
22 Ba alla una ta kandja kende djinda
iwa ta moya ge, une kandja namba we
djinda? Iwa ge kandja embe djinda, God
na iwa ta dje wornaka wo nanam unakna i
yem worda we dji ge Jisas wale nawoi we
djinda. Iwa kandja embe djinda ge une
Krais kundayem una molo, Nane Kerman
ne, wariye aike mop aundo.
23 Una ta wariye mop aundo ge, Ne mop
aundo eri. Alla una ta wariye pillgi djindo
ge, Ne pillgi djindo eri.

God Murble nono kandja kaima dje beke aundo

24 Kandja ye asa pi kandja ge, ye boll
panda moye. Alla kandja ge ye boll ye pai
dal, Nane Kerman ne, yene wariye ye boll
molo pambell.
25 Krais kandja ta dje wori yei ge, nono
gun molo pamopon dje pille dji.
26 Una ye boll kandja kende djimbon dje
yenj ge pille, na pepa bolo ye aundo.
27 Ba alla Krais God Murble ye awi, une
ye boll moro pille, una ye kandja beke aune
ge, ga kogone ta naparo, ye wal pille keri.
Wal porapora God Murble yene kandja
dje ye aundo. Alla Murble kandja djindo
ge kandja kaima djindo, kende nadjindo.
Embe pille Murble ye kandja djindo mal
ge, ye pille Krais boll moye.

Ipon nono God wombaye mormon

28 Alla na wombana wopake ye mor ge,
ye Krais boll molo pa pine. Ye embe yei dal,
une er pene wonda kune ge, ye aglo gi dje
molo, une nale al ngandjill nagoye.
29 Krais singare du dje paro mal ye pille
kane kune yei dal, una porapora singare
du dje yene ge, God ye kui una mor we dje
kanne.

3

1 Aya! Nono Nane kanwopake kaima
kani mal ye kanme! Une kandja embe

djindo, ye na wombana mor we djindo. Une kandja djindo ge kandja kaima djindo, nono yene wombaye kaima mormon. Ba alla makimb nomane pai una God pille kane nayenj pille kambono nono para aike pille kane nayenj. 2 Unakna wopake kambono, nono ipon God wombaye mormon. Are nono mopon mal pillpol natonmon. Ba alla wal ta kanmon ge, embe mal kanmon. Krais er pene wonda ege ge, nono une kaima moro mal kane, une moro mal embe mopon.

3 Una porapora une wonda dje kui yemor ge, yenekne kond waninj mal ge, God nale al djengimb pa djinda dje pille yenj, Krais djengimb napai moro mal ge, ga embe mopon dje yenj.

4 Una ta singare ke yenda ge, une God loye ge to wordo. Alla singare ke me ge yemolo God loye ge to wordo eri.

5 Ye kaninj, nono singare ke yepin ge Krais iworno dje pille woi. Alla une singare ke ta nayei.

6 Una ta Krais boll moya ge, une singare ke ye pa namoya. Ba alla una ta singare ke ye wanmoya ge, une Krais pille kane nayendo.

7 Na wombana wopake kambono, ye kanpol tane! Una wo ye boll kandja kende dje djine. Una ta singare du dje yei dal, une du dje yendo una moro, Krais du dje yendo mal une embe moro.

8 Kamasa kaima pa pi ipon yero ge, Satan singare ke ege ege yei. Yei ge kanmon, una singare ke yenj ge Satan unakiye mor. Ba alla God wariye er pene woi ge, une Satan kogoye ye ke ye kerno dje pille woi.

9 God una ta kuya moi dal, une ge singare ke ye pa namoya. God nomane gun ge une boll moya pille, une singare ke ye pamoya kune nayenda, une God kui una moro.

10 Ba alla Satan wombaye morka, God wombaye morka yenj ge, ipon kane kune yenmon ge embe mal paro. Una singare du dje nayene ge God wombaye namor. Alla una God unakiye mor kanwopake nayei dal, ge para God wombaye namor, Satan wombaye mor.

Una kanwopake yembon mal Jisas ombine dji

11 Asa kaima una kandja embe dje ye awi pi. Ye yenekne mor al ge, taimantaiman dje kanwopake yene we dji.

12 Iwa Kein yei mal embe nayembon. Une ge Satan wombaye moi. Une yene age togoi. Namba yei pille une age togoi? Une singare ke ye wani mal pille, age togoi. Ba age ge singare du dje ye wani.

13 Agana ambana kambono, makimb nomane paro una ye kanke ye awi dal, ye gok nadjine.

14 Nono agane ambane kanwopake ye aumbon ge, nono embe dje kanbon, nono gopon singare ge kerpin, alla gun mopon singare yepin pora dji dje kanbon. Ba alla una ta yene age kanwopake ye nawi dal, une goi singare ge ye pamoro, nakerdo.

15 Una ta yene age ambe kanke yei dal, une alla age ambe ge togoi mal yendo. Alla nono kanmon, una ta yemolo una ta togoi dal, une gun molo napanda.

16 Nono kanmon, una kanwopake kaninj me ge embe paro. Jisas nono pille goi. Alla nono agane ambane kambono mor ge, ga wopake moye dje pille una ta wo nono togopon dje woi dal, gaklene aumbonka tane.

17 Una makimb al wal ta kannondaka, yene age ta wal nayenda moya. Ba alla une age kane wandill golo nawi dal, nono kanbon. God una kanwopake yendo mal singare ge, une boll nayero.

18 Na wombana wopake kambono, nono agane ambane kanwopake yembon ge, nono djillakene al kandja kende nadjimbon, nono nomane kaima awo, singare wopake ye aumbon.

God nale al yene wombaye aglo gi dje moye

19-20 Ge pille, nono una ta kanwopake kaima yepin dal, nono embe dje kanbon, kandja kaima ge karkar yembon dje kanbon. Nono nomane al kot ye awo ni wambo paro we dje nono aunda ba, God nale al kand nagopon. Me namba mal pai pille kand nagopon? God wal porapora ge pille kane yendo, yene nomane kerman paro, nono nomane paro mal une embe naparo dje pille, kand nagopon.

21 Na unakna wopake kambono, nono
nomane al wambo naparo dje pupin dal,
God nale al aglo gi dje molo,
22 kamang ye wal ta awe djimbon ge,
une nono aunda. Aunda ge nono une loye
djindo mal karkar yenmon ne, une singare
wopake kando mal yenmon pille une nono
aunda.
23 Alla une loye dje awi ge embe mal
paro. Na warna Jisas Krais kandjiye al ye
pillgi djine ne, ye yenekne mor al taiman-
taiman dje kanwopake yene we dje nono
awi.
24 Una ta God loye pille karkar yenda
ge, une God boll moraka, God une boll
moraka yendo. God nono boll moro we
djinmon ge me embe paro. Yene Murble
nono ombine dje awi pille God nono boll
moro dje kanmon.

4

*Murble ga mor ge nono kane dume djim-
bon*

1 Unakna wopake kambono, propet
kende merke manda makimb al pakna
wanmor pille, murble porapora kandja
djine ge ye omuk tane. God dje wori wonj
mo man ne dje kanpol tane.
2 Una wo kandja embe djine, Jisas Krais
ge nono gaklene paro mal une gakle embe
pai we djine ge, ye embe dje kanne, God
Murble ga boll moro dje kanne.
3 Ba alla una wo kandja embe nadji dal,
ye kanne, murble ga boll moro murble
ge God dje wori nawoi, murble ge, Krais
kundayem una moro. Asa Krais kundayem
iwa wonda we dji ge, ye embe dje kanne,
ipon une er makimb al wo moi pora dji dje
kanne.
4 Na wombana wopake kambono, ye God
boll mor. God Murble ye boll moro ge,
une makimb al murble ke mor ge kamblo
aundo. Ge pille, propet kende mor ge ye
kamblo kal woro keri.
5 Ga makimb nomane paro pille kandja
djinj ge makimb al kandja djinj. Alla
kandja djinj ge makimb nomane pai una ge
pir.
6 Ba nono God unakiye mormon. Nono
kandja djimbon ge una God pille kane
yenj una piye, una God boll namor una
ge napiye. Me ge pai pille, Murble ta
wo kandja kaima djindaka, murble ta wo
kandja kende djindaka yembell ge, nono
okum to kanbon kune yendo.

*Una God kanwopake yei dal, ga para una
kanwopake yene*

7 Unakna wopake kambono, nono pakna
mormon al ge, una taimantaiman dje kan-
wopake ye aumbon. Ge God singare embe
paro pille, una kanwopake yembon. Una
kanwopake yene una ge God kui una mor,
alla ga God kaninj.
8 God mambine paro ge embe paro. Une
una kanwopake yendo iwa moro. Embe
pille, una kanwopake nayene ge, God
nakaninj.
9 God nono wopake uro kaima kando ge,
une nono ombine dje awi we djinmon ge
me embe paro. Une nono i gun worno
dje pille yene wariye taimane moi mal dje
wori makimb al woi.
10 Nono una wopake kanbon me ge
namba mal paro? Ge nono asamoll God
kanwopake yepin mo? Ge man. Asamoll
une nono wopake kane, nono singare ke
yepin ge kere auno dje pille, yene wariye
dje wori woi. Ge wale.
11 Unakna wopake kambono, God nono
wopake kaima kani pille, nono mormon
al ge, una taimantaiman dje kanwopake
yembon.
12 Una nalene al God nakaninj. Ba nono
una ta kanwopake yembon ge, God nono
boll moya ne, une nono kanwopake yenda
ge, nono boll pa dongall ye kerda.
13 God nono boll moraka, nono une boll
mormonka yendo ge, namba mal kanbon?
Ge God yene Murble nono awi pille kan-
mon.
14 Nono Nane Kerman wal yei ge kanpin.
Une makimb al una i yem worno dje pille
yene wariye dje wori woi ge, kanpin. Alla
kandja ge nono dje una aunmon.
15 Jisas ge God wariye moro we dje una
embe dji dal, God ga boll moraka ga God
boll morka embe yenj.
16 Embe yei pille, God nono wopake
kando ge nono pille kane ye, pillgi djin-
mon.
God mambine paro ge, une una wopake
kando iwa moro. Alla una kanwopake yei

dal, una ge God boll morka, God ga boll moraka yendo.
17 Nono God boll molo una kanwopake yenmon singare ge, nono boll pa gi dje kerdo. Embe pille, God nono kot piya poke ge kand nagopon. Krais makimb al ye wani mal nono embe ye wanmon pille, kand nagopon.
18 God nono wopake kando al ge, kand naparo, man. Une nono wopake kane awo, kand gor me ge to wordo. Una kand gor ge, God top ke aunda imbon dje pille kand gor. Alla una kand embe ta goi dal, God nono wopake kando mal ge, ga boll pa gi nadjindo.
19 Nono una kanwopake yenmon ge, God nono asamoll kanwopake yei pille, nono una kanwopake yenmon.
20 Ba alla una ta, na God kanwopake yendo we djinda ba une God unakiye kambono kanke yei dal, une ge kandja kende djindo. Yene age manda moro ge wopake nakando ba, God seke moro ge, une kanwopake yenda mo? Ge man.
21 Krais nono lo ta dje awi ge embe mal paro. Una ta God wopake kane yenda ge, une God unakiye kanwopake yenda eri.

5

Jisas wombaye makimb wal yembe paro ge to kal worinj

1 God yene unakiye i yem worno dje pille Krais dje wori woi ge, una porapora Jisas wale woi we dje pillgi dji dal, ga God kui una moye. Alla una Nane Kerman kanwopake yei dal, ga une wombaye kambono wopake kanne eri.
2 God wombaye kanwopake yenmon ge namba mal pille kune yembon? Ge God loye paro mal pille karkar ye, God kanwopake yepin dal, nono pille kune yembon.
3 Nono God kanwopake yembon ge, nono une loye paro mal karkar yembon. Alla une lo dji ge nono imb naparo, yembon kune yendo.
4 God kui una mormon ge, makimb al wal yembe pai ge kamblo kal woro kermon. Alla me namba mal pai pille yembe yenmon? Una Jisas ge God wariye moro dje pillgi djipin pille, yembe yenmon.

God wariye yei mal God kandja dje pene wori

5 Una ne mal yemolo makimb al wal yembe pai ge kamblo kal worinj? Ge kambono Jisas God wariye kaima moro dje pillgi djinj una mor ge, kamblo kal worinj.
6 Jisas Krais woi ge une nu pai al ge ne, yene meyam toi al ge aike woi. Une woi ge nu pai al pille taimane nawoi, man. Une nu pai al ne, meyamiye toi al aike woi. Une embe yei ge God Murble nono kandja kaima dje aundo. Alla God Murble moro ge, kandja kaima djindo una moro.
7 Jisas Krais wo yei mal ge, wal sokara pille kandja kaima djinj pirmon.
8 Ta ge God Murble, ta ge nu, ta ge meyamiye. Alla wal sokara ge kandja taimane djinj.
9 Una kandja djinj mal ge nono pille kaima yenmon ba, God kandja djindo ge yemolo, una kandja djinj ge kamblo aundo. Alla God kandja dji ge yene wariye pille dji.
10 God wariye kandjiye al pillgi djinj una mor ge, God yene wariye pille kandja dji ge, kandja kaima dji dje kaninj. Ba alla Jisas kandjiye al pillgi nadjinj una mor ge, ga God ge kandja kende djindo una moro dje kaninj. Kaninj ge me namba mal paro? Ge God yene wariye pille kandja dji ge, une kandja kende dji dje kaninj.
11 God yene wariye pille kandja dji ge, une kandja embe mal dji. Ye na boll gun molo pane we dji. Alla nono God boll gun molo pambon ge, yene wariye wal ne moro.
12 Una God wariye boll moi dal, ga God boll gun molo pane. Ba alla una God wariye boll namoi dal, ga God boll gun molo napane.

Nono kanmon, nono gun molo pambon

13 Ye una God wariye kandjiye al pillgi dji mor ge, na kandja ge bolo ye aundo. Ye God boll gun molo pane ge, ye i pora dji, ye nomane soka pa djinda dje na pepa boro. 14 Nono God moro al pakna po yene nomane paro mal pille kamang yepin dal,

nono djinmon mal une kaima pille moro dje pillgi djimbon.
15 Alla une kaima piya dje nono pupin dal, wal djimbon ge une nono aunda.
16 Jisas unakiye ta yemolo kanda, yene age ta po singare ke ta yenda, ba er take dje po nagoya dje kani dal, yene age pille kamang ye aunda. God yewordaka iwa ge er take dje po nagoya. Na kandja embe dje wondo ge, una singare ke ye er take dje po nagoye dje kandja djindo. Ba alla singare ke ta paro. Ge una singare ge ye er take dje po goye mal paro. Singare paro ge ye kamang yene dje pille na nadjindo.
17 Una singare du dje nayenj ge, singare ke yenj. Alla singare ke pende paro ge una ye er take dje po nagor.
18 Nono kanmon, God kui una mor ge singare ke eri nayenj, man. God wariye kantau wopake yendo, Satan wo ambiya naparo.
19 Nono kanmon, God wombaye mormon ba, dumo makimb porapora yero ge Satan kantau yendo.
20 Nono kanmon, God wariye er kal woi pora dji. Wariye ge nono God kandja kaima djindo una pille kane yembon dje pille nono nomane amblo au dje aundo. God kandja kaima djindo iwa ge nono une boll mormon, nono une wariye Jisas Krais boll mormon eri. Iwa ge God kaima moro, nono gun molo pambon ge, une wal ne moro.
21 Na wombana wopake kambono, god kende mor al ge, ye manda po namoye, ye ellke moye.

2 Jon

1 Na pillgi pai una kantau yemoro iwa. Na pepa bolo ni ana* God dje i moren ge ne, ni womban mor ge aundo. Na ye kanwopake kaima kando. Una porapora kandja kaima pir una yemolo ye para kanwopake kaninj.
2 Kandja kaima pai nono boll yero ge, ye pa punda. Ge pille, no ye kanwopake kaima kanmon.
3 Nono kandja kaima dje, una kanwopake ye wanmormon al ge, God nono Nane ne, wariye Jisas Krais nono wopake pille awo, wandill golo awo, nono ellne tukne arngan ye aumbellka mopon.

Nono una kanwopake yembon

4 Nono Nane kandja dje nono awi, ye singare paro mal yene, kende nayene we dji mal ge, ni womban pende molo singare embe yenj we djimaka, na wopake kaima pill.
5 Alla ana ni moren ge, na kandja taimanta paro, na ni djina pille yemben. Ge nono mormon al una ta yemolo ta wopake kanda, ta yemolo ta wopake kanda yembon. Na djindo ge kandja kindja ta nadjindo, ge asa dji pupin kandja.
6 Nono una kanwopake yembon ge me embe mal paro. God kandja porapora dji mal ge nono pille karkar yembon. Embe yei pille, kandja ta kamasa ye pi ge embe mal pai, ye una kanwopake yeme! dji.

Nono Krais kandja dji ge pillgi dje pamopon

7 Ye pillme! Una merke makimb al pakna wanmor ge, kandja kende dje nono awinj. Ga embe dje pir, Jisas Krais ge una gaklene paro mal embe napai dje pir. Ga ge kandja kende djinj una, ga Krais kundayem una mor.
8 Embe djinj ge, ye pillpol tane. Man panda, ye top imbon dje yenj ge kere djine. Ye pille kane kune yei dal, top boll boll ine.
9 Ba alla una ta Krais kandjiye pillgi dje pagle, alla are kere kandja djell ta piyo dje yei dal, God une boll namoya. Ba alla una ta Krais kandjiye pillgi djinda ge, nono Nane God ne, wariye une boll mopell.
10 Una ta ye mor al wo kandja ge dje nawo, kandja djell ta dji dal, ye dje wopake ye nawo, i numog naworne.
11 Una ta wo kandja djell ta dje aundaka, ye wopake we dje awi dal, une kogo ke mal yendo ge ye une boll kogo aike yei mal embe panda.

Kandja dje pora djindo

12 Na kandja merke dje ye auno dje pro ba, na pepa al bolo ye nauno, na ye mor al wonaka, nono gumane al kane kandja wopake dje, wo pupon.
13 Ni amban God dje i moro ana ge, yene wombaye boll wopake we dje ni awinj.†

* **1:1:** Ngambalne pai una pende embe dje kaninj Jon pepa bolo ana taimanta awi dje kaninj. Ba ngambalne pai una pende embe dje kaninj. Jon kandja ge dje pillgi pai una, ana dumoye al moi ge awi dje kaninj. † **1:13:** Ni amban wombaye boll we djindo ge una ngambalne pai una pende embe dje pir. Ge ana taimane pille nadji, ge pillgi pai mor una pille dji dje pir.

3 Jon

1 Una pillgi pai una na kantau yemoro. Gaius, ni na agana kaima, na ni kanwopake kaima ye pagle, pepa bolo ni aundo.
2 Agana, na ni pille kamang yendo. Wal porapora ni boll paro ge wopake panda. Ni ke natonda, kiwa mopen, ni nomanin wopake paro mal ge ni embe mopen dje na kamang yendo.
3 Asa nono agane ambane pende na moll al wo kandjabe to embe dji, kandja kaima paro ge iwa Gaius pille nomane awo, karkar yendo we dji. Dji ge, na wopake kaima pill.
4 Na wopro ba, una wo, ni womban kandja kaima pille karkar ye waninj we djinj ge, na wopake uro kaima pro.

Iwa Gaius kogo wopake yei

5 Na unakna kaima, kandja kaima paro ge ni pille karkar ye, Jisas wombaye pende pak ton ge ni wopake yen. Alla pende moi ge ni kanpol naton ba alla pak to awin ge, ni wopake yen.
6 Ni ga boll kanwopake ye awin mal, pende wo no Jisas wombaye mopin al ge dje awi pupin. Er bon dje yene ge, ni wopake yeworbenka er pine. Ge God singare wopake kando mal.
7 Kambono Jisas kogoye yembon dje pille er pumaka, una Jisas kandjiye al pillgi nadji una wo pak to nawi.
8 Ge pille, Jisas wombaye mor ge, nono i numog woro, pak to aumbon. Embe yepin dal, kambono God kandjiye kaima paro dje waninj ge, nono kogo taimane mal embe yemopon.

Iwa Diotrepes ke yendo

9 Jisas wombaye moi al ge, na pepa bolo awill. Ba iwa Diotrepes ge iwa pla moyo dje yendo. Nono kandja djinmon ge une mop aundo.
10 Ge pille, na ye mor al woll dal, une kandja ke dje, nono kandjine amblo embe yendo ge na dje pene worno. Une singare ke ta yendo ge embe yendo. Nono agane pinj ge une dje i numog nawordo. Alla, una i numog worbon dje yenj ge, une po man dje, makai to mor al ge une to orko wordo.

Iwa Demitrius ge singare wopake yendo

11 Agana, una singare ke yene ge, ni karkar nayemben, ni singare wopake yemben. Una singare wopake yenj una ge God unakiye mor ba, una singare ke yenj una ge, God nakaninj.
12 Una porapora kandja embe djinj, Demitrius ge iwa wopake moro we djinj. Alla kandja kaima paro ge yemolo Demitrius ge iwa wopake moro we djindo. No para aike kandja ge djinmon. Alla no kandja djinmon ge ye kaninj, kandja kaima djinmon.

Kandja pora djinda yendo

13 Na ni boll kandja merke djino paro ba, na pepa bolo nauno.
14 Na wonaka, nono gumane al kane kandja djimboll dje na nomana embe paro.
15 Ni ellin tukin arngan yenda mole! Ni unaken na boll mor ge ni pille wopake we dje awinj. Alla no unakne ni boll mor ge, ni taimantaiman dje na kandjina al wopake we dje aumben.

Jut
Jut pepa bolo awi

Jut pepa boi

1 Na Jut, Jisas Krais nuye kogoye una, na
Jems age moro. Ye God yau to dje i una
ge, God nono Nane ye wopake kando, Jisas
Krais ye kantau yendo mor ge, na pepa ge
bolo ye aundo.
2 God ye wandill golo awo, wopake kane
awo, elle tukiye arngan ye aundo ge, ye
boll kerman panda moye.

Pillgi napai una God unakiye moi al er pakna woi

3 Na unakna wopake kambono, asamoll
Iwa Kerman nono i yem wori mal ge na
pepa bolo auno dje pille gok ye yell. Ipon,
ye aglo gi dje molo, ye pillgine kantau yene
dje pille na pepa bolo ye aundo. Pillgi ge
Iwa Kerman i pagle i pillgi pai una kun-
taimane ombine dje awo keri pille, una
kandja to worbon dje yene ge, ye aglo gi dje
moye dje pille na pepa bolo aundo.
4 Ge una pende seke kond wo ye mor al er
pakna woi. Iwa Kerman kot ye aunda top
ke ine we dje kamasa pepa bolo pagi. Una
ge Iwa Kerman pille mop awinj, God nono
wopake ye aundo pille nono po djingdjang
ke yepin dal, une nono wopake ye awo,
kere aunda we djinj. Jisas Krais nono King
Iwa Kerman taimane moro ge, ga une no
Iwa Kerman namoya we djinj.
5 Ye kandja ta asa pi ge ye pille kane
yenj, ba na ye nomane to mage auno dje
yendo. Ye embe piye, kamasa Iwa Kerman
i yem worika, Israel una Idjip moi ge, kere
er orko pi. Are ga Israel una merke pillgi
napai ge, une togoi.
6 Asa, tau agelo pende Iwa Kerman kogo
awi ge, ga pai mal nayei, embe yemolo
yenekne dumene yei ge keri. Ge pille, Iwa
Kerman ege kerman yenda kune kot ye
auno dje pille, kasen dongall iwo, kaye to,
dumo emill yei al wori tau mor.
7 Yei mal embe, dumo Sodom ne Gomora
moi una ne, dumo pende manda yei ge, ga
iwa yene kabisinga bolo imaka, ana yene
kabisinga bolo imaka, gaklene wulle pille
pla ye, djingdjang ke kaima yei. Embe
yemaka Iwa Kerman toi ge, are God una to
wamo al worda mal ge, su yewori paro.
8 Ga ale embe yei mal ge, ipon ga pillgi
napai una ye mor al wonj ge embe yembon
dje yenj. Ga okumb kaninj mal pille karkar
ye po gaklene wulle pille pla ye wane, God
kandjiye dji ge mop awo, tau agelo wekle
pi una mor ge dje ke ye awinj.
9 Ba tau agelo er wekle kaima pi iwa
Maikel we dji ge, une embe nayei. Une
Satan boll Mosis goi gakle pille nonga djip-
ill poke ge, une Satan moi al dje ke nayei.
Une embe dji, Iwa Kerman yene man dje ni
kandja nadjimben we djinda we dji.
10 Ba ga ye boll wonj ge wal pillpol natonj
wal ge dje ke ye awinj. Alla mend doa
yenekne singare ye waninj mal, ga singare
embe pir mal ge yenekne togor.
11 God ga tonda! Ga Kein singare yei mal
embe yenj. Alla, iwa Balam wal top ino dje
pille ale yei mal ge, ga ngambalne tangill to
embe yembon dje pille yenj. Epil Kora una
God kandjiye to woro wo ke pi mal ge, ga
embe yenj.*
12 Ye yenekne taimantaiman dje wopake
kane kwa aike nonj ge, ga wo kwa taimane
nonj ba, ga ngandjill nagor, kwa merke
i nambon dje pir ge pla kaima paro. Ga
kam kupa natondo mal embe mor. Kupa
kamkopo wo to i er pundo mal, ga embe
mor. Iko megiye egeye al tonda paro ba
nato, golo paraka una pro iworinj mal, ga
embe mor. Ga kune soka goi una mor.
13 Ga ngandjill singare yenj ge nusol-
wara kerman to po wo ye, eruiye tondo
mal embe mor. Kam kandjip kupill al
kondwe du dje napundo mal embe mor.
Embe pille, Iwa Kerman ga wo moye dje
pille dumo emill ke kaima ta yewori yero,
ga ege ege molo pane.
14 Adam gollye ge, epilye 7 pela molo
womaka Iwa Enok are moi. Enok ga ye
boll wonj ge pille embe dji, ye kanme!

* **1:11:** Mosis kandja dji mal Kora epilye kambono karkar nayei pille, makimb buko dje er yemyem pika ga er gulo pumaka makimb alla wo to pel dje keri. Kora kandjiyebe Baibel al paro. Ni buk Nam 16.1-35 kere kanben.

Iwa kerman wondiwa. Yene tauye agelo tausen merke wopake ta mal mor ge aike wonjwa.

15 Makimb una porapora ge kot ye aunda. Una God mop awo, singare ke ye, God pille yas woro, kandja ke dje God awinj mal, God pille ye ale yenj we djinda.

16 Ga nomane ke paro mal pille wane, mawa tawa ye, embe yenj we dje kiyam to, yenekne kandjine amblo pla woro, wal aune dje pille kandja wopake wopake dje waninj.

Ye pillgine al ge yake er pla pine

17 Na unakna wopake kambono, ye pille moye. Iwa Kerman Jisas Krais yene aposelye kambono wal are wonda mal dje nono awi.

18 Aposel kambono embe dji, ege pora djinda kune ge, una yenekne nomane ke paro mal ye, Iwa Kerman mop awo, bakalo aune we dji. Dji mal ge,

19 ga wo yeworinjka ye wo makai djelldjell to mor, God Murble ga boll namoro, yenekne makimb al nomane paro mal pille yenj.

20 Na unakna wopake kambono, ga embe yenj ba, ye pillgi wopake ta mal paro ge, ye yenekne pille yake pla pine. Ye God Murble boll kamang yene.

21 God ye kanwopake kando mal ge, ye pakna molo kui yemoyeke, nono Iwa Kerman Jisas Krais ye wandill golo indaka, ye gun molo pane.

22 Una pillgi dongall napanda ge, ye wandill golo aune.

23 Una ta wamo al po molo dji dal, ye po i orko worne. Una ta boll wandill golo awo, kanpol to, ga singare ke ye waninj ge, ye boll embe pa djinda.

Iwa Kerman djembon to aumbon

24 God kandjiye kerman pla kaima pandabe. Une ye kantau wopake yenda kune yendo, ye yage kal natane, yene poll dje au kerman djinda al aglo gi dje moyeke, wambo napandaka, kiwa kaima molo, wo kerman piye. 25 God taimane Jisas Krais dje wori nono i yem dji ge, une kamasake moi, ipon moro, are molo panda moro. Une King Iwa Kerman moyaka, wal porapora yene wal ne moyaka, kandjiye kerman pandaka, yembe dongall pandaka ege ege moyabe. Kaima.

Repelesin
Kandja seke pai ge Krais dje pene wori

1 Are wal ola dje pla wonda mal, God dje
Jisas awi, God nukogo una moye al ombine
dje aunda dje pille dje awi. Alla na Jon. Na
Jisas nuye kogoye una moro. Une yene tau
agelo ta dje worika wo na moll al kandja ge
dje awi. Alla na Jisas nuye kogoye una mor
al dje auno. 2 Wal porapora pai kanill ge,
na ye dje kune ye aundo. Ge God ne, Jisas
kandja djipill mal ge, na kandja kaima dje
ye aundo.

3 Kandja dji yero ge pillau djinda ege
manda yendo pille, una pepa ge kere kani
dal, God wopake pille aunda. Alla una
kandja ge pille karkar yei dal, God wopake
ye aunda moye.

Jon pepa bolo lotu numb 7 pela yei al awi

4 Na Jon, ye pillgi djinj una lotu numb 7
pela propins Esia mor ge, na pepa bolo ye
aundo. God asa moi, ipon moro, alla are
wonda ge une yewordaka, 7 pela murble
God moro al manda mor ge yeworneke,
God ye wopake pille aundaka, ye ellne
tukne arngan yenda moye.

5 Jisas Krais God kandjiye du dje, dje
aundo. Una golo aglo erwo gun pinj ge
une wekle po, makimb al king porapora
kantau yendo. Une para yewordaka God
ye wopake pille aundaka, ye ellne tukne
arngan yenda moye!

Iwa nono wopake kando iwa ge, nono
kaye pa singare ke ye wanpin ge, yene
meyamiye al nono i orko wori mormon.

6 Jisas embe yei al, yene Ne God moro ge,
une nono kantau yendaka, nono opa gale
awinj una mal embe molo yene kogoye ye
aumbon dje une embe yei. Ege ege Jisas
Krais kandjiye kerman pandaka, yembe
dongall pandaka wal porapora kantau
yemoya. Kaima.

7 Ye kanne! Une kam kupa al molo won-
daka, una porapora nalene al kanne. Una
iko pera al nil to pangi una para kanneke,
epil porapora makimb al mor ge une pille
kimb kallngane yene. Ge pandabe. Kaima.

8 Na God, na yembena dongall ke pai
moro. Na asa moll, ipon moro, are na
yem wono, na Iwa Kerman molo embe
djindo, wal wekle wonda ne, are wonda
wal porapora ge na wal ne moro we dji.

Jon Krais kani

9 Na Jon, na ye agane moro. Nono Jisas
boll aike mormon ge, une ye kantau yendo
mal ge une na kantau yendo. Alla, ye
imb kanan kake, kiye dje mor mal ge na
embe moro. Na God kandjiye dje awo, Jisas
pillgi djill pille, una na to ipo wormaka, na
solwara pakna dumo Patmos we dji yei al
ge po kaye pall.

10 Embe pamollka, Iwa Kerman egeye
yei poke, God Murble na boll moika, na
mopna al una ta yau kerman toi pill. Biugel
tonj mal embe to embe dji, 11 wal porapora
ni kanben ge ni pepa bolo, lotu numb 7
pela yero al ge aumben. Dumo Epesus
ne, Smerna, Pergamum, Taiataira, Sardis,
Piladelpia ne, Laodisia yei al ge bolo aum-
ben we dji.

12 Djika una ne mal wo kandja djindo ne
dje, na kane ake to kanill, 7 pela bulo gol
bolo wori moi al wulle al wamo do moi.

13 Bolo wori moi al ge iwa ta pakna
moi. Une Una Wombe mal embe moi, une
konkunom momo kaima woro, kon gol ta i
gonniye al tumblo pagi.

14 Yene ngambale ene kuruwo boll
kaima pai. Kog sipsip ene ne, kam kupa
kuruwo tondo mal embe ye pai. Une nale
al ge wamo kund ye au kerman djindo mal
embe ye pai.

15 Kake al ge talang ye paika, una ain bras
ipo wamo garka do bage yendo mal embe
ye pai. Nu kerman to gur djindo mal une
nubke al gur embe dji.

16 Une agle woto yei al kam kandjip 7
pela pai, yene djillake al bainat ta kum
yemyem noi ge, er orko wo pai. Une gume
djillake ge olpa do au kerman djindo mal
embe yei.

17 Na une kane, kake al ge na yage kalto
pall. Una gor mal ge na embe moll. Mollka,
une agle woto na amblo embe dji, ni kand

nagole! dji. Asa ge na moll, are na moyo eri.
18 Na gun moro. Na asa goll ba ipon na ege ege gun molo paro. Una golo po mor al ge na ki amblo moro, una goye ge na wal ne moro.
19 Ge pille, wal kanden mal ge ni pepa bopen. Ipon ne, are panda mal ge aike bopen.
20 Kam kandjip 7 pela na aglena woto yei ge ne, bulo gol 7 pela wulle al wamo do moi ge, kandja buko mal embe pai. Kandja me ge embe mal paro. Kam kandjip 7 pela pai ge, lotu numb 7 pela yenekne tau agelo 7 pela mal embe mor. Alla, bulo gol wamo wulle al do moi ge lotu numb 7 pela yero mal embe yei we dji.

2

Jisas pillgi dji una dumo Epesus moi al kandja dje awi

1 Une kandja dje pamolo embe dji, ni tau agelo ta dumo Epesus pillgi djinj una kantau yendo ge, kandja embe dje pepa bolo aumben. Iwa ta yene agle woto ge kam kandjip 7 pela pai ge, une bulo gol 7 pela wamo do moi al pakna wando iwa ge, une kandja dje ye aundo.
2 Ye singare wopake yenj mal ge na kando. Ye kogo yembe ye, imb kake aglo gi dje molo, una nomane ke pai mor ge ye man dje kaninj. Una pende wo, no para aposel mormon we djinj ba kandja dji ge ye omuk to kaninj, kambono aposel kende moi.
3 Ye na kandjina pille, aglo gi dje molo imb kake moi, nakeri.
4 Ye wopake ye woi ba, na kandja ta ye boll djino paro. Asa ye pillgi kindja dji kune ge, ye na wopake kani ba alla ipon man.
5 Asa ye na wopake kani ba alla ipon ye na kere awi. Pir mo? Ye nomane alla ake tane. Ye na wopake kani mal alla kanne, wal asa ye moi ge alla yene! Ye nayei dal, ye bulo ta wamo wulle al do paro ge na iworno we dji.
6 Ba alla ye singare wopake ta yenj ge ye embe yenj. Iwa Nikolas yene wombaye boll singare ke yenj ge, ye ke kaninj. Alla na eri, na ke kando we dji.
7 God Murble kandja dje woi mal ye pillgi una kamalne pandaka pillme! Una kunda yembe yei dal, na djinaka kambono po iko megiye no gun moye iko ge i nane. Iko ge God mauye al paro we dji.

Jisas dumo Smerna pillgi dji una moi al kandja dje awi

8 Une kandja dje pamolo embe dji, ni tau agelo ta dumo Smerna pillgi djinj una kantau yendo ge, kandja embe dje pepa bolo aumben. Kandja ipon wondo ge, iwa ta wekle po, are wo, golo, alla gun moro iwa ge, une kandja dje ye aundo.
9 Na kando, ye imb kake, wal kannanonj ba, God wal paro ge ye merke kannonj. Una pende wo ye kandjine ambir ge na kando. Kambono embe djinj, no Juda una mormon we djinj ba kandja kende djinj, ga Satan wombaye mor.
10 Are ye ngembill goye ba, ye kand nagoye! Pir mo? Satan yewordaka, una wo ye una pende to kaye worne. Ye Jisas pillgi djinj ge alla kerne mo man ne dje pille, ga ye ye ke ye auneke, ege 10 pela erwo pundaka, una wo ye togoye ba, ye pillgi dje pamoye. Ye embe yene ge na wo king kon pula kakinj mal ge iwo aunaka, ye gun molo pane.
11 God Murble kandja dje woi ge ye pillgi pai una kamalne pandaka pillme! Ye kunda yembe yei dal, ye kuntaimane goye, una kun soka golo wo ke pinj mal, ye embe nagoye man we dji.

Jisas dumo Pergamum pillgi dji una moi al kandja dje awi

12 Une kandja dje pamolo embe dji, tau agelo ta dumo Pergamum pillgi djinj una kantau yendo ge, ni kandja embe dje pepa bolo aumben. Iwa ta bainat kum yemyem noi amblo moro ge, une kandja embe dje ye aundo,
13 ye dumo ta yei mor al ge na pille kane yendo. Dumo ge, Satan yene sia king moro. Ye na kandjina kerne mal pai ba ye pillgi dje pamoi. Ye mor al, Satan dumoye yero ge, na wombana Antipas na boll pillgi dje molo po na kandjina dje awo wani al una togoi. Ba ye na nakeri, ye pillgi dje pamoi.

14 Pillgi dje moi ba, na ye boll kandja ta paro. Ye mor al ge una pende kandja napir. Asa iwa Balam kandja dji mal ge amblo mor. Balam ge po iwa Balak ombine dje awika, Balak po Juda una moi al kende kulo djika, iwana djingdjang ke ye, god kende opa ye awi wal minjiye ge, ga po i noi.
15 Noi mal embe, ye mor al ge una pende iwa Nikolas wombaye boll kandja djinj mal ge amblo mor.
16 Ge pille, ye nomane ake tane. Man pai dal, bainat ta na djillakena al paro ge na ola dje iwo ga boll kunda yeno.
17 God Murble ye pillgi djinj una mor al kandja ipon dje ye aundo ge, ye kamalne paro una pillme! Una kunda yembe yei dal, kwa mana seke pai ge na pende iwo auno. Alla, ku kuruwo ta iwo awo, ga kandjine kindja bolo pagiyo, una ta nakanne, yenekne kanne we dji.

Jisas dumo Taiataira pillgi dji una moi al kandja dje awi

18 Une kandja dje pamolo embe dji, tau agelo ta dumo Taiataira pillgi djinj una kantau yendo ge, ni kandja embe dje pepa bolo aumben. God wariye ye boll kandja dje aundo. Une nale al wamo kerman ta do au djindo. Une kake megiye al ge talang yendo, ain bras talang ye paro mal embe yendo. Iwa ge, kandja embe dje ye aundo,
19 ye singare wopake yenj ge na pille kane yendo. Ye una kanwopake yenj mal ge ne, ye na pillgi djinj ge ne, una boll pak to awinj ge ne, ye imb kake aglo gi dje mor ge na kando. Ye singare wopake yei ge, alla ipon wopake uro kaima yenj.
20 Ye embe yenj ba alla na ye boll kandja ta paro. Ana Jesebel kandja dje aundo ge ye man we nadjinj. Une ge, na ana propet moro we dje wane, kandja kende dje aundaka, na wombana pille po djingdjang ke ye, god kende wal mindjiye opa gale awi ge, i no embe yenj.
21 Ana ge nomane ake tonda dje pille tau moll ba, ana ge man dje pille djingdjang ke ye pamoro.
22 Ge pille na yewornaka, ana ge ke tondaka, ngembill kerman goya. Alla una wo une boll djingdjang ke yei ge, yenekne nomane ake natoi dal, na yenaka ga para ngembill kerman goye.
23 Yene wombaye mor ge na para togolo kerno. Na embe yeno ge, pillgi djinj una embe dje kanne. Una kumbene ne, nomane paro mal na pille kane kune yendo. Alla una singare yene mal na top taimantaiman dje aunaka kanne we dji.
24 Ba ye una pende dumo Taiataira mor ge, ye ana djindo mal nayenj, alla Satan kandja seke pai we dje kandja embe dje waninj ge, ye pupon dje nayenj. Ye embe yenj al ge, na kandja gun ta ye boll djino naparo.
25 Kandja ta paro ge embe, ye wal ambir ge, amblo gi dje pamoyeke, na are yem wono we dji.
26 Una kunda yembe ye, na kandja djindo mal, pille kane ye po wulle al pi dal, na are wono poke, namba ta aunaka, ga kerman molo epil djell una kantau yene.
27 Ga yembene dongall ke pandaka, po una kantau yeneke, sin galla ta bolo djerpall yendo mal ge ga embe yene (Buk Song 2.9)
28 Na Nena na namba awi mal ge, ga nambane embe mal panda. Alla, kam kosek paro ge, na i ga auno we dji.
29 God Murble kandja dje ye pillgi djinj una aundo ge, ye kamalne paro una pillme!

3

Jisas dumo Sardis pillgi dji una moi al kandja dje awi

1 Une kandja dje pamolo embe dji, tau agelo ta dumo Sardis pillgi dji una kantau yendo iwa moya al ge ni kandja ge pepa bolo aumben. Iwa ta God Murble 7 pela amblo molo, kam kandjip 7 pela amblo moro iwa ge, une kandja embe dje ye aundo. Ye singare yenj ge na kando. Ye gun mor we djinj ba ge man. Ye goi pora dji.
2 Ye ou par ge, kere aglme! Ye yembene kembis ta paro ge goya paro. Ye alla yeworneke gun panda. Na kanill, ye yenj ge God nale al kune kaima nayendo.
3 Una asa kandja dji ye pille i mal ge, alla pille nomane ake tome! Ye ou par ge

nagi dal, ye napille moye poke, na ola dje kunumb una mal wono.
4 Ye embe yenj ba ye una pende dumo Sardis mor ge, konkunom djengimb ye naworinj, kapla mor. Ye wo konkunom kuruwo woro, na boll aike wanmoye we dji.
5 Una kunda yembe yei dal, na konkunom kuruwo iwo awo, una gun moye buk ge, na ga kandjine kaima kill gulo naworno, man. God yene tau agelo boll moye al ge, na ga kandjine dje pene woro auno we dji.
6 God Murble kandja ipon ye pillgi pai una dje aundo ge, ye kamalne paro una pillme! dji.

Jisas dumo Piladelpia pillgi dji una moi al ge kandja dje awi

7 Une kandja dje pamolo embe dji, tau agelo ta dumo Piladelpia pillgi dji una kantau yemoro ge, ni kandja embe dje pepa bolo aumben. Na wopake ta mal moro. Na kandja kaima eri dje, Depit kiye yero ge na amblo moro. Kond na yaprno ge, una ta tugda kune nayenda. Kond na tugno ge, una ta yaprda kune nayenda. Na kandja dje ye aundo.
8 Ye singare yenj ge na kando. Pir mo? Na ye mor al kond ta yapro worill yero, una tugne kune nayenda. Ye yembene kembis pai ba, na kandja djill ge ye karkar ye, na kandjina ye nakeri.
9 Satan wombaye mor ge, no Juda una mormon we djinj ba kandja kende djinj. Na yewornaka, ga wo ye moye al yenekne gopne boglo embe djine, ge kaima, God ye wopake kani una mor we djine.
10 Na kandja djill ge ye pille karkar ye, imb kake, pillgi dje pamoi pille, na ye amblo pille dje auno. Are God makimb al una porapora urup awo, nomane ake tane mo man ne dje su yenda kune ge, na yewornaka ye imb nakakne we dji.
11 Na wono ege manda yendo. Ye wal ambir ge amblo gi dje moye. Ye top ine mal ge una wo i djine.
12 Una kunda yembe yei dal, na yewornaka ga wo na Nena numbiye tuminj mal embe molo pane, numb ge kere er napine. Na kandjina kindja pai ge ne, na Godna kandjiye pai ge na ga moye al bolo pagle, na Godna dumo kindja yei kupill al kere er kal woi, kandjiye Jerusalem we dji ge, na para ga moye al bolo pagiyo we dji.
13 God Murble kandja ipon ye pillgi pai una dje aundo ge, ye kamalne paro una pillme! dji.

Jisas dumo Laodisia pillgi dji una moi al kandja dje awi

14 Une kandja dje pamolo embe dji, tau agelo ta dumo Laodisia pillgi dji una kantau yendo iwa moro al ge, ni pepa embe bolo aumben. God kandja dje wori yero mal ge na yendabe djindo iwa moro. Une dji mal kaima yenda dje na kandja kaima dje ye aundo. Yene kandjiye ge na kandja kaima dje awo, paro mal dje una awo, yene wal porapora beki yei ge na kantau yendo. Na kandja embe dje ye aundo.
15 Ye singare porapora yenj ge na kando. Nu ninga djinda nano, alla bi yenda nano ba ye bi yenda namor, alla ninga djinda namor eri pille
16 na kungo to orko woro kerno we dji.
17 Ye kandja embe djinj, no ku merke kannonmon. No po wal i nambon ba wal merke kannopin pora djindo we djinj. Ba ye kaima mor mal ge ye kanpol natonj. Ye iwana tom mor. Ye wandill yemolo, nalene emill yendaka, ell kiwa boll mor.
18 Ye embe mor pille na kandja embe dje ye aundo. Ye na moro al wo wal top tome. Gol wamo al gale wal ke moya kere wopake moro gol ge, ye top to kannane. Alla ye wo konkunom kuruwo top tane, ye ell kiwa boll molo ngandjill gor ge to bi djine. Ye wo una nalene kisai yero ge top tane, ye nalene alla kiwa yenda kanne we dji.
19 Na una wopake kando una mor ge, na man dje awo, amblo du dje aundo. Ge pille, ye nomane ake to, singare wopake yembon we djine ge, kaima yene!
20 Kanden mo? Na kond djillake al aglo molo to guno guno dje moro. Una ta na nubkana pille kond yapri dal, na numog po une boll kwa aike nanaka, une na boll kwa aike nondaka embe yemboll. 21 Na kunda yembe yell, na Nena boll yene sia king al ami dje mormoll mal embe, una kunda yembe yei dal, na namba aunaka,

ga woneke na sia king yero al ge no aike ami dje mopon.

22 God Murble kandja ipon ye pillgi pai una dje aundo ge, ye kamalne paro una pillme! dji.

4

Una kupill al mor ge God kandjiye amblo pla worinj

1 Na alla are kupill al molo kanill, kond djillake taimanta au dje yei. Alla, asa iwa na pille yau kerman to, una biugel tonj mal embe toi iwa ge, une kandja embe dji, ni er pla we! dji. Wombenka wal are wonda wal ge na ombine dje aunaka kanben we dji.

2 Djika, God Murble ola dje wo na boll moika, na kupill al molo kanill, sia king ta yei al, una ta ami dje moi.

3 Une gakle al talang yei ge, ku jaspa we dji ge ne, ku bage konilian we dji mal embe pai. Kam killpup ta bolo sia king ge i pakna woro, ku grin pela kandjiye emeral we dji mal ge embe pai.

4 Alla sia king taimane yei al ge, 24 pela sia king ipok dje i pakna wori. 24 pela ngambalne pai una kon kuruwo momo woro, king gol kon pula kakinj mal kake, sia king yei al ami dje moi.

5 Sia king taimanta yei al ge na kanill, kam pol dje er djelldjell pika, kam kal djika, kam gur kerman djika, sia king gume al wamo sua 7 pela do au dje pai. Ge God Murble 7 pela moi.

6 Sia king gume al kal ge solwara moro mal ta embe moi ge glas mal embe pol dje moi.

Alla wal gun 4 pela moi ge sia king agle yei al ge djeke djeke moi. Wal 4 pela ge nalene merke pai. Gumane al ne, mopne al ge pora pai ipok dji.

7 Wal 4 pela gun moi ge, ta laion mal embe moi, ta kogkau iwamba mal embe moi, ta gume djillake una mal embe pai, ta kekdim purbiye pre dje wando mal embe moi.

8 Wal 4 pela gun moi ge yenekne taimantaiman dje purbene 6 pela pai, alla gaklene al ge nalene merkeke pa kune yei. Purbene menameto ge pa kune yei eri. Imina armina, ege ege kambono embe djinj,

God yembe dongall pai iwa ge
wopake ta mal moro,
wopake ta mal moro,
wopake ta mal moro.
Une ge asa moi, ipon moro, alla are une yem wonda we dje kandja embe djinj ge ege ege dje pamor, pora nadjindo.

9 Une sia king al ami dje, ege ege gun moro iwa ge, ga 4 pela gun mor ge kane ege ege wopake we dje awo, djembon to, une kandjiye amblo pla woro awinj.

10 Awinj poke ge, una ngambalne pai una 24 pela wo une sia king al ami dje moi ge, kakene gopiye boglo awinj. Une ege ege molo paro iwa, ga une kandjiye amblo pla woro, kon pula gol kake moi ge, iwo sia king gume al kal woro gollang dje awo embe djinj,

11 Iwa Kerman, ni no Godne moren. Ni taimane kona pla kaima moren. Ni wal porapora beke worin yero. Ni nenem nomanin pai mal pille wal porapora beke worin mor. Ge pille, una ni wopille awo, ni kandjin amblo pla woro, ni yemben dongall pai moren we dje kandja embe djinj ge, ni boll kune kaima yei iwa moren we dje gollang embe djinj.

5

Jon kani pepa taimanta tumblo wori pai

1 Iwa ta sia king al ami dje moi ge, na kanill, yene agle woto pepa ta yei. Pepa ge una ta tublo wori pai mal embe yei. Orko pakna aike mon bolo wori pai. Pepa ge para dje djinda dje kendel nuye iwo tambiye 7 pela to dage wori pai. 2 Na alla kanill tau agelo yembe dongall pai una taimanta wo yau dongall ke to embe dji, una ne mal wopake molo kendel nuye iworo pepa ge amblo dul tonda kune yendo ne? dji.

3 Ba alla, una ta wopake molo amblo pre dje pakna kanda una ge kane nai. Una ta kupill al moya mo, makimb al moya mo, makimb guloto moya para namoi.

4 Na kanill una wopake ta molo pepa ge amblo dul to pakna kere kanda una ta kune namoi, pille, na kimb kerman yell.

5 Una ngambalne pai una ta wo na moll al kandja embe dji, ni kimb naye! dji. Juda una moi al kena laion moi ge, une king Depit gollye molo kundayem una to kal woro keri. Ge pille kendel nuye 7 pela dage wori pai ge une iworo pepa amblo pre djinda kune yendo.

Jon kani Kogsipsip Wombe ta moi

6 Na kanill Sipsip Wombe ta moi. Una togoi mal ge embe moi. Sia king yei al ge une djeke moika, wal 4 pela gun moi ge ne, ngambalne pai kambono ge une ipok dje i pakna wori. Une ngambale al kom 7 pela paika, nale ge 7 pela paika yei. Nale 7 pela pai moi ge God Murble kambono moi. Murble moi ga ge dje worika po dumo djeke djeke molo kune yei.

7 Iwa ta sia king al ami dje moi, une agle woto pepa yei ge, Kogsipsip Wombe ge po i.

8 Ika, wal 4 pela gun moi ne, 24 pela ngambalne pai una, Sipsip Wombe moi al manda po gopyene boglo awi. Ngambalne pai una porapora ge gita mal embe amblo molo, gol dis amblo embe yei. Gol dis ta yei al ge wal ta doika, er yei ge mirang wopake yei. Ge God wombaye kamang yenj mal ge embe yei.

9 Kambono gollang gun ta dje embe dji, una ni togoi ba, ni meyamin al una top ton, er God moro al pine kune yendo. Ge pille, ni pepa ge i, kendel nuye iworben kune yendo. Una epil djelldjell, kuruwo kama ne, kandjine djelldjell paro una porapora mor ge, er God moro al pine kune yendo.
10 Ni yen al ge, ga king epilye mal molo, nono Godne moro al opa gale awi una kogo yenj mal embe ye awo, makimb una mor al kantau yene we dji.

Una Kogsipsip Wombe kandjiye amblo pla woriny

11 Djimaka, na alla kanill, tau agelo merkeke wo gollang dji. Ga moi ge tausen merke, milion mal embe moi. Wal 4 pela gun moi wal ge ne, ngambalne pai una ge, tau agelo wo ipok dje i pakna woro,

12 gollang embe dji, una Kogsipsip Wombe togoi pille, une nomane kerman pandaka, kandjiye kerman pandaka, yembe dongall pandaka, wal merke une boll kannondaka, una pille pla ye, djembon to aunembe. Aune ge une boll kune kaima yei iwa moro we dje gollang embe dji.

13 Djimaka, God wal porapora beki gun waninj wal ge, kupill al morka, makimb al morka, makimb gulo to morka, solwara guloto morka, wal porapora dumo djelldjell gun moi wal ge gollang embe dji, iwa ta sia king al ami dje moro ge ne, Kogsipsip Wombe moro ge, soka yembene dongall ege ege pandaka, una ege ege wopake we dje awo, wopille awo, soka ege ege kandjine amblo pla wornembe dje gollang embe djimaka,

14 kaima pandabe dje wal 4 pela gun moi wal ge embe djimaka, ngambalne pai kambono gopne boglo soka awi.

6

Kendel nuye pepa al dage wori moi ge Sipsip Wombe wo iwori

1 Na kanill, kendel nuye 7 pela pepa al dage wori pai ge Sipsip Wombe wo taimanta iwori. I worika wal gun 4 pela pakna moi al taimanta molo kam kal djindo mal embe dje, ni er we! dji.

2 Djika na kanill, kog os kuruwo ta moi. Ap to ipi una ei ta amblo moika, kon pula una kunda yembe yenj kon pula iwo aumaka kake, kunda yembe yenj mal embe kunda yembe yeno dje pille er pi.

3 Kogsipsip Wombe kendel nuye namba 2 dage wori pai ge iwori, na pill, wal gun moi wal namba 2 wo kandja embe dji, ni er we! dji.

4 Djika kog os bage ta wo moi. Ap to ipi iwa ge, bainat kerman iwo awo, yembe dongall awi. Une po tondaka makimb una ami dje wopake moi ge alla wopake namoye. Una ta po ta togoyaka, ta po ta togoyaka embe yene dje pille yembe dongall awi.

5 Kogsipsip Wombe kendel nuye namba 3 dage wori pai ge iwori. Worika wal gun moi wal namba 3 wo embe dji, ni er we! dji. Djika na po kanill, kog os kama ta wo moi. Ap to ipi iwa ge skel ta amblo moi.

6 Wal gun 4 pela moi al pakna ge una ta kandja dje kog os ap to ipi una moi al

embe dji, ni po yeworbenka una kwaine moknane napandabe. Una ege taimanta kogo yemolo ku inj mal rais paket wit ge ku embe boya. Wal bali rais paket sokara yenda ge ku embe boya. Alla, iko olip megiye nuye ne, wain nuye ge ni ye ke ye naumben we dji.

7 Kogsipsip Wombe kendel nuye namba 4 dage wori pai ge iwori. I worika na pill wal gun 4 pela moi wal namba 4 ge embe dji, ni er we! dji.

8 Djika na alla kanill, una gor gaklene gispa yendo mal kog os ta ene embe boi ge, wo moi. Ap to ipi iwa ge yene kandjiye goi me we dji. Alla una gor dumo ge une boll aike woi. Makimb una merke moi ge epil 4 pela mal embe moi, God yembe dongall awika, ga po epil taimanta bainat togolmaka, koll golo golmaka, ke toi golmaka, wal simbill sainde wo to nomaka embe yei.

9 Kogsipsip Wombe kendel nuye namba 5 dage wori pai ge iwori. Na kanill, una Jisas pille kane yei mal dje orko woro, God kandjiye dje una awi una wo togoi ga ge, minmanne alta al menameto molma kanill.

10 Ga yau kerman to embe dji, God King Kerman, ni wopake ta mal molo kandja kaima djinden una moren. Ege namba namba erwo pundaka, makimb una no togoi ge, ni okum to, awo yem woro aumben? ne dji.

11 Djimaka kon kuruwo momo iwo ga taimantaiman dje awo embe dji, ye ege kembis ta molme dji. Una ye togoi mal embe, ye agane pende God kogoye aike ye waninj una togoye. Ga togoyeke, nambane kune pai dal, God una ye togoi ge to yem woro aunda we dji.

12 Kogsipsip Wombe kendel nuye namba 6 dage wori pai ge, iwori. Na kanill, kam imem kerman ta woi. Olpa to pai ge alla erwo kama pi, kog meme ene kama boro mal embe pai. Takene ge bage ye meyam mal embe toika,

13 kam kandjip yage kal makimb al toi. Iko pik megiye bo natoi ge kopo wo tondaka yage kal tondo mal embe pai.

14 Una pepa tumblo pakna worinj mal embe, kupill po er take dje pi, napai. Kam kimb ne, solwara moi al makimb pakna pai ge porapora er take dje pi, asa pai mal ge alla napai.

15 Makimb una king kambono ne, una kerman ne, ami una kerman ne, una wal merke kannonj ge ne, yembene pai una ne, una kaye pa nukogo yenj ne, una nukogo nayenj ge, ga porapora seke po ku gona al molmaka, kam kimb al ku mopiye ake to seke molmaka embe yei.

16 Ga yau to embe dji, ye kam kimb ne, ku gona par ge, yage kal to no to bi djineke, sia king al moro iwa ge no une gume al kane djimbon. Kogsipsip Wombe elle kumbsdaka wo no to djinda.

17 Soka ge ellne kumbso una aumbell ege woi pora djindo. Una ne mal soka yembene paro mal to yem worda?

7

God Israel una 144,000 dje i

1 Wal embe paika, na alla kanill, dumo makimb wulle 4 pela yei al ge tau agelo 4 pela moi. Molo iko ne, makimb ne, solwara moi al, kopo to djinda dje pille kopo 4 pela moi ge amblo gi dje moi.

2 Olpa pla woi al ge na kanill, tau agelo ta woi. God gun moro iwa, yene makiye ta yei ge, tau agelo amblo i er woi. Wo tau agelo 4 pela makimb ne, solwara ye ke ye aune dje wori moi al ge une yau kerman to

3 embe dji, ye kanmolme! Dumo makimb ne, solwara ne, iko ge ye ye ke ye naune. Asamoll nono Godne yene kogoye una mambrne al yene makiye ye pagbonka are ye wal to ke yene we dji.

4 God makiye ye pagi una nambane ge una dji pill. Ge Israel una epil 12 pela moi al 144,000 moi we dji.

5 Israel una epilene Juda we dji moi ge,
12,000 moi we dji.
Ruben epilye ge 12,000
Gat ge 12,000,
6 Aser ge 12,000,
Naptali ge 12,000,
Manase ge 12,000,
7 Simeon ge 12,000,
Lipai ge 12,000,
Isakar ge 12,000,
8 Sebulun ge 12,000

Josep ge 12,000 ne,
Benjamin ge 12,000.

Ga embe moi ge God makiye ye pagi una moi.

Una merkeke God lotu ye awi

9 Na alla kanill. Una merkeke sia king gume al ne, Sipsip Wombe nale al makai to moi. Una nambane kere kane kune yene napai. Una gaklene kayekaye pai ne, una epil kayekaye moi ne, una kandjine djelldjell pai moi ne, unaiwa duliye djelldjell moi ge ga porapora wo moi. Ga kon kuruwo momo woro, iko djimai yeke amblo moi. 10 Molo yau kermanke to embe dji, God yene sia king al ami dje moro ge ne, Kogsipsip Wombe moro ge, nono i yem worpill mormon we dji.

11 Tau agelo porapora wo woinambo dje sia king i pakna woro, ngambalne pai una ne, wal 4 pela gun moi ge i pakna wormaka, ga porapora sia king gume al magi dje, taimagaus pa, God pille pla ye awo
12 embe dji,

Kaima! God kerman moyambe! Ni yemben dongall ege ege pandaka, una ni ege ege ye wopake ye awo, ni kandjin amblo pla woro, ni nomanin wopake paro ge amblo pla woro, ni wopake we dje awo, ni pille pla ye auneke, mopen. Kaima we dji.

Una imb kaki pora dji alla nakakne

13 Ngambalne pai una 24 pela moi ge taimanta wo na moll al embe dji, una kon kuruwo momo woro mor ge nam pall una? Ge djekill woi mor ne? dji.

14 Djika na embe djill, iwa kerman nenem kanden we djill. Djillka une embe dji, ga ngembill golo, imb kake moi ge alla er orko wo yene kon momo i Sipsip meyamiye al was yewormaka kuruwo boll yei mor we dji.

15 Ge pille, ga God sia king al mor. Une gume al aglo molo imina armina yene lotu numb kerman yei al kogoye ye awinjka, iwa sia king al moro ge kantau wopake yenda.

16 Ga koll toi moi ge alla natonda, nubkane asip toi ge alla natonda, olpa gi boi ge alla naboya, man.

17 Kogsipsip Wombe sia king al moro ge une kantau yenda. Ga yene sipsip mal moyeke, dje i nu al pundaka ga nu no gun molo pane. Ga kimb nuye yenj ge porapora kill gulo woro kerda.

8

Sipsip Wombe kendel nuye dage pai iworo keri

1 Sipsip Wombe kendel nuye namba 7 dage pagi ge, iwori. I wori poke ge, kupill al wal kandja ta nadji, klekoula ta napai, olpa nale 30 minits mal embe erwo pi.

2 Are na kanill, tau agelo 7 pela God gume al aglo moi una ge biugel 7 pela iwo awi ga i.

3 Imaka tau agelo ta alta al aglo moi. Une gol plet paura gar mirang yendo plet ta amblo moi. Une plet ge i, God unakiye kamang yei ge paura boll aike ipo sia king gume al gol alta yei al opa aunda dje pille paura merke iwo awi.

4 Une God gume al aglo molo paura ge gaika wamo er, er pla pika God unakiye kamang yei ge er pla pika yepill.

5 Er pla pupillka wamo ekiye alta al moi ge tau agelo yene i plet al pakna worika puka toi, une wamo ekiye ge pup to makimb al wori. Worika kam kal djika, kam poll djika kam imem woika yei.

Tau agelo kambono biugel toi

6 Tau agelo 7 pela moi ge 7 pela biugel tambon dje pille moi. 7 Tau agelo ta asamoll yene biugel toi. Kam aral megiye toika, wamo meyam boll aike yage makimb al toi. Dumo makimb tambiye sokara yei ge, tambiye taimanta wamo doika, iko moi ge para wamo doika, iko merke moi ge pende doika, kull akis, porapora do sege ye keri.

8 Tau agelo namba 2 wo yene biugel toi. Toika kam kimb kerman ta wamo do pai ge i pup to solwara moi al wori.

9 Wormaka solwara tambiye 3 pela pai al ge, tambiye taimanta boll boll meyam kolo pika, wal gun moi ge golmaka, sip moi ge djerpall yemaka yei. Nu al wal gun merke

moi ge pende golmaka, sip merke moi ge pende djerpall yemaka yei.

10-11 Tau agelo namba 3 wo yene biugel ge toi. Toika kam kandjip kerman ta kandjiye ngembill kerawa yei we dji ge, wamo sua mal do paika kupill al kere yage kal makimb al toi. Toika nu merke pai ge pende wo ke pi, nu pir merke pai ge pende aike wo ke pika, una pende merke nu noi una ge ngembill yeika goi.

12 Tau agelo namba 4 yene biugel ge toi. Toi al ge, olpa tuge yem emill yeika, takene tuge yem emill yeika, kandjip merke pai ge pende emill yeika, armina tuge yem ge emill yeika, alla imina tuge yem ge para au nadji.

13 Na alla kanill, ka kekdim kupill al pakna pir dje wane yau kerman to embe dji, tau agelo 3 pela yenekne biugel natoi ge ipon tambon dje yemor. Una makimb al mor ge,

Wandill!
Wandill!
Wandill!
Urup ye boll wonda yendo we dji.

9

Tau agelo namba 5 wo yene biugel ge toi

1 Djika tau agelo namba 5 wo yene biugel ge toi. Toika, kam kandjip ta kupill kere yage kal makimb al pai ge na kanill. Une moi ge tupa beye nayei mur kaima yei al ge, ki ta iwo aumaka i

2 tupa al ge kond yapri. Yaprika wamo er kerman er pla woi. Er ge wamo kerman dondo yendo mal er embe yei. Er pla wo yeika, olpa ne, kupill soka aike emill yepill.

3 Er yei al ge djeg merke er kal makimb al woi. Yembe dongall i, kallga* kogro mal embe kogi.

4 Ye kull akis ne, iko ne, wal bolo pla punda ge natane we dji. Ye una mambrne al God makiye napanda una po kogye we dji.

5 Ye una koglo pineke takene 5 pela erwo punda ba, ye ga tonagoye we dji. Dji mal ge, ga po una kallga kogro mal embe kogi.

6 Kune ge una gopon dje pi ba man pai, nagoi, goi me ge manda nayei.

7 Kog os kunda yembon dje yemor mal ga embe yemoi. Ngambalne al ge king kon pula gol kakinj mal embe kaki. Gumane djillakene ge una mal embe pai.

8 Ngambalne ene boi ge momo boi. Ana ngambalne ene momo boro mal embe boi. Kasmane ge kena laion kasmane paro mal embe pai.

9 Ain konpakna dongall goniye al wori pai ge kumba tapia mal embe pai. Kog os karis al ngundjo ipo kunda yembon dje pinjka gur djindo mal embe ga pirbene pir dji ge gur embe mal dji.

10 Djeg djagene pai ge, kallga djagene al kogir mal embe kogi. Ga djagene pai al ge yembe dongall paika una koglo pumaka takene 5 pela mal embe pi.

11 Djeg moi al ge kingne ta molo kantau yemoi. Une ge tau agelo tupa mur beye nayei al ge moi. Une Ibru kandjine pall ge, Abadon we dji. Une kandjiye Grik al pai ge wal porapora ye ke ye aundo una we dji.

12 Wal embe yei ge imb taimanta pai pora dji. Ba ye pillme! Imb soka pamormell.

Tau agelo namba 6 wo yene biugel toi

13 Alla tau agelo namba 6 wo yene biugel toi. God nale al gol alta wulle 4 pela yei al ge, kom 4 pela pa kune yei. Pakna yei al ge una kandja ta dji pill.

14 Une tau agelo biugel manda toi iwa moi al kandja embe dji, tau agelo 4 pela nu Yupretis moro al kaye par ge ni po i orko wore dji.

15 Djika tau agelo ge po i orko wori woi. Ga tau agelo 4 pela po makimb una porapora epil kerman sokara moi ge, epil kerman taimanta togopon dje pille tau yemoi. God yeworika ga tau agelo kognumb ge pille, takene ge pille, ege ge pille, awa manda kaima yenda al ge tambon dje pille tau yemoi.

16 Ami una kog os ap to iwo una embe tane ge tu andret milion (200,000,000) wo tane we dji, na pill.

17 Na oukumb kanill al ge kog os ne, una ap to ipi una moi ge, embe mal moi. Goniye

* **9:3:** Kandja Grik ge kallga we nadji. Kandja Grik ge skopion we dji. Ni Baibel me kanben.

al kumba tapia mal wori pai. Ge bage wamo dal paika, kupill moru wordo mal paika, gispa paika yei. Kog os ngambalne pai al ge kena laion mal paika, ku salpa ne, wamo do kund ye, er ye, ga djillakene al er orko wo pai.

18 Wal sokara djillakene al orko wo makimb al una epil kerman 3 pela pai ge epil taimanta togoi. Imb sokara pai ge wamo ne, wamo er, ne ku salpa do er orko woi ge wo una togoi.

19 Kog os yembe dongall pai ge djillakene al paika djagene al paika yei. Djagene al pai ge nomaga moro mal embe pai. Nomaga ngambale djagene al pai ge una to ke ye awi.

20 Ba una tonagoi kambono ge, yenekne singare ke ye wane, nomane ake tambon dje nayei. Gollkum ne, god kende ku gol ne, silpa ne, ku bras ne, makimb ku ne, iko pall beke lotu ye pamoi. Ba god kende beke lotu ye awi wal ge, ga wal nakaninj, wal napir, kond erwo napinj.

21 Una togolo, kum pa, kundja bago ye, iwana gaklene wulle pille singare ke ye, una wal kunumb no yei ge, nomane ake natoi, ga embe ye pamoi.

10

Tau agelo ta pepa kembis i Jon awi

1 Kune ge, na kanill, tau agelo yembe pai una ta kupill al kere er kal woi. Kupa ta wo ipok dje i pakna wori moika, ngambale al ge, kam killpup bolo pai. Yene gume djillake olpa do au djindo mal embe paika moi, kake soka pai ge wamo mal embe do papill.

2 Tau agelo ge pepa kembis ta pre dje wori yei ge amblo moi. Yene kake woto ge i solwara woro kamblo, kake darto i makimb al kamblo moi.

3 Une yau kerman toi ge, kena laion kandja kerman djinj mal embe djika, kam kal 7 pela moi ge yenekne nubkane pai mal kandja dji.

4 Kam kal 7 pela kandja dji poke ge, na pepa boyo dje yell ba, una ta kupill al molo embe dji, kam kal 7 pela kandja djinj ge ni nomanin al seke panda, pepa al nabopen we dji.

5 Djika tau agelo yembe pai una solwara kamblo makimb kamblo yei una ge, une agle woto ge dul to i pla kupill al wori.

6 Une gou to pagle kandja dongall dje embe dji, God gun ege ege molo, kupill makimb beke, wal porapora makimb al mor ge beke, solwara wal porapora pakna mor ge beki mor. Na iwa ge kandjiye al kandja embe djindo, awi naworda, ege pai pora dji.

7 Tau agelo namba 7 yene biugel tonda poke ge, God nomane seke pai ge, dje yene kogoye una propet kambono awi ge, kaima panda we dji.

8 Djika una asa kupill al molo kandja dje na awi iwa ge une na moll al kandja alla dje embe dji, tau agelo solwara kamblo, makimb al kamblo yendo ge, une agle al pepa ta yapro wori yero. Ni po imben we dji.

9 Djika tau agelo dji une moi al ge na po embe djill, ni na pepa ge awe djill. Djillka une embe dji, ni i namben we dji. Ni djillaken al ge gispole ye, bi nuye mal embe yenda ba alla ni kumben al panda ge, ngembill yenda we dji.

10 Djika na pepa kembis ge i nollka, na djillakena al ge gispole yei ba alla kumbena al ge ngembill yei.

11 Yeika une na moll al embe dji, una epil merke mor ge ni pille! King kambono ne, kantri ne, una kandjine kayekaye paro ge pille kandja propet dje aumbenka wal are ga boll wonda wal ge piye we dji.

11

Iwa soka kandja dje orko woro aupill

1 Kune ge iko su ta, tulba mal embe paika iwo na awo embe dji, ni po God numbiye kerman su ye, alta ge su ye, ga God numbiye kerman yei al lotu ye awinj una mor mal ni para po nambane kere kanben.

2 Ba numb ge makai tonj dumo orkoto yero al ge, ni su nayemben. Ge epil djell una awi pille su ye naumben. Ga God dumoye kerman wopake ta mal yei al ge kamblo kal worneke takene 42 pela erwo punda we dji.

3 Na kandjina dje orko worbell iwa soka
ge na yembena dongall awo dje wornaka,
soka po wandill konkunom woro, kandja
propet dje una aumbellka ege 1,260 erwo
punda we dji.
4 Iwa Kerman dumo makimb porapora
kantau yendo una yene nale al ge wal soka
paro. Ta ge iko olip soka, alla ta ge wamo
sua gar bulo soka. Iwa soka ge wal soka
paro mal embe mopill.
5 Una wo iwa soka tambon dje yei ge,
soka djillakene al wamo kund orko wo
soka kundayem una gale sege yeika goi.
Una tambon dje yei ge embe mal yepillka
goi.
6 Soka yembene dongall paika kam
tonda ge soka man djipillka makimb al
molo kandja propet dje una aupill poke
ge kam kaima natoi. Soka yembene
dongall pai pille djipillka nu porapora er
meyam kulo pi. Alla soka nomane pai mal,
makimb una djipillka ke kayekaye i.
7 Alla soka God kandjiye dje pora djipill
poke ge, wal simbill ta tupa mur beye na-
pai al ge kere er pla wo soka to kamblo kal
woro togoi.
8 Soka dumo Jerusalem pakna kondwe
kerman yero al ge golo papill. Soka Iwane
Kerman iko pera al togoi dumo ge golo
papill. Ge dumo kandjiye Sodom ne, Idjip
we dji.
9 Soka golo papillka, ege sokara, ta tuge
yem erwo pi. Makimb una epil kayekaye
moi al, kandja tokples kayekaye dji ne,
kantri kayekaye pai al kambono soka golo
papill ge kanmolo man dje una gull natane
we dji.
10 Propet soka makimb al una ye ke ye
aupill pille, gopill poke ge, makimb al una,
wo pille, wiai dje, wal ta i ta awika ta i ta
awika embe ye noi.
11 Ege sokara ne, ege tuge yem erwo
pika God Mulnge dje worika propet soka
gopill ge alla aglo mopillka, una kane kand
kerman goi.
12 Kupill al nubke ta pai kandja dje
propet soka awo embe dji, ye soka er pla
wose! dji. Djika kundayem una kanmol-
maka, soka er pla kupa al pakna po er
kupill al pupill.
13 Alla, ege ge kam imem kermanke
kaima woika, Jerusalem dumo 10 pela
pakna yei ge, taimanta numb gull moi ge
to gur dje kal worika, una 7,000 goi. Una
nagoi ge kand kerman golo God kupill al
moi una kandjiye amblo pla woro awi.
14 Ge imb sokara panda we dji ge soka pai
pora dji. Alla ta wonda manda yendo.

Tau agelo namba 7 yene biugel toi

15 Kune ge tau agelo namba 7 ge yene bi-
ugel toi. Toika una kupill al moi ge kandja
kerman dje embe dji, nono Iwa Kerman
ne, Krais soka mormell ge, ipon, makimb
una porapora molo kantau yembell kune
yenda. Iwa Kerman ege ege kantau ye pa
punda pora nadjinda we dji.
16 Djimaka ngambalne pai una 24 pela
sia king al ami dje moi ge, gopne boglo
taimangaus pamolo God kandjiye amblo
pla woro awo
17 embe dji,

God Iwa Kerman, no ni wopake we dje
aunmon. Ni yemben dongall ke
paro. Ni asa mon, ipon moren. Asa
ni nayen ba ipon ni yemben dongall
pai i una kantau yemoren.

18 Epil djell una ni pille ellne kumbso awi
ba ni ellin kumbso aumben ege ge er
manda wo kerdo, ni una goi singare yei
mal okum tamben poke woi pora dji. Ni ko-
gen yenj una propet kambono ne, nenem
unaken kambono ne, ga kandjine kerman
pai ne, kembis pai ni kandjin pille kand gor
kambono ge, ni top wopake aumben poke
woi pora dji. Alla una makimb ye ke ye
awinj kambono ni ye ke ye aumben poke
ge woi pora dji.

19 Ga ngambalne kerman pai una kandja
embe dje kermaka, God numbiye kerman
kupill al yei ge yapro aumaka bokis kon-
trak numog yei ge pene yeika, kam poll
djika, kam kal dje gur dje yeika, kam imem
woika, kam aral megiye kermanke toika
yei.

12

Jon ana ta kane, nomaga kerman ta kane yei

1 Kupill al djep kermanke ta mal pai kanill. Ana ta molo olpa i konkunom mal embe woro, takene ge yene kake al menameto paika, ngambale al pai ge kam kandjip 12 pela yene ngambale al woinambo dje paika, king kon pula kakinj mal embe pai.
2 Une womba moglo kuyo dje pille, ngembill golo yau to moi.
3 Alla kupill al wal djep ta wo pai, kanill. Nomaga bage kerman ta moi. Ngambale 7 pela pai al ge, une king kon pula 7 pela kake, ngambale al kom 10 pela paika yei.
4 Kam kandjip merke kupill al pai ge epil sokara mal embe moi. Epil taimanta nomaga djage pall brim dje kal makimb al wori.

Nomaga ge ana gume al aglo molo ana womba kuya poke, to nano dje pille kui yemoi.
5 Yemoika ana ge wariye ta kui. Womba ge God dji une bulo ain ta amblo una porapora kantau dongall yenda. Ana ge womba kuika ola dje i pla God sia king yei al ge wormaka moi.
6 Moika ana ge seke er po dumo wapra yei al pi. Ana wo moya dje God dumo ge ye wopake yewori yei, ana ge kantau ye pineke ege 1,260 erwo punda.
7 Kune ge kupill al kunda kerman pai. Maikel yene tau agelo kambono boll i yem djimaka nomaga yene agelo kambono boll i yem djimaka kunda boi.
8 Bolmaka nomaga ge kunda yei man pai. Kupill al dumo moi ge to wormaka er orko pi.
9 Nomaga kerman moi ge, kamasa moi nomaga. Une kandjiye ge Satan, kandjiye ta ge, ye God tonda mal mor we djindo iwa. Una porapora makimb al moi ge une kende dje aundo iwa. Ga wo une yene ageloye kambono boll amblo i kal makimb al wori.
10 Kune ge na pill, kupill al una nubke ta yau kerman to embe dji,

Satan ege ege God nale al nono agane ambane kambono mor al ye God tonda mal mor we dji iwa ge, kambono wo i kal makimb al woro keri. Ge pille, ipon nono Godne nono i yem wori pora dji, God yembe dongall paro ge ne, yene dumoye wopake kantau yenda ge wo pai pora dji. Krais dje wori wo yene unakiye i yem wori iwa ge yene yembe dongall para wo pai pora dji.
11 Una wo ga togoi ge, ga kand nagolo goi. Ge pille ga Jisas pille kane yei mal dje pene wori al ge ne, Kogsipsip Wombe meyam toi al ge ga embe pai pille Satan kamblo kal woro keri.
12 Ge pille, kupill al yero ge ne, ye porapora kupill al mor ge, ye wopille molme! Ba makimb al mor ge ne, solwara mor ge ye wandill mal moye. Satan elle kumbso, ye mor al er kal woi. Yene egeye ge kanan naparo dje kando pille, ye tarowamo yemoye.
13 To kal makimb al wormaka nomaga kane po ana wariye kui ana ge sika to are pi.
14 Ba ka kerman kekdim purbiye soka iwo aumaka ana ge ipir dje er God dumoye wapra yewori yei al ge po seke moyaka nomaga kur kane nainda. Ga kwa awo kantau yemoyeke kognumb sokara ne, ta tuge yem wo punda.
15 Nomaga are po ana ge nu tonda dje pille, yene djillake al nu kerman mek to orko wori.
16 Ba makimb ge ana amblo pille dje awi. Nu kerman nomaga djillake al wori woi ge makimb yene djillake yapro worika nu erwo gulo pi.
17 Ge pille, nomaga ana ge pille minj i, ana wombaye kambono pende moi ge kunda yeno dje pille are pi. Ga God lo dji karkar yei una ne, Jisas kandjiye dje karkar ye wani una.
18 Nomaga po solwara djeke al aglo moi.

13

Wal simbill ta wo pillau dji

1 Na kanill, wal simbill ta solwara kere er pla woi. Une ngambale 7 pela paika kom 10 pela ngambale al paika yei. Kom pai al ge king kon pula kakinj mal pai. Ngambale porapora pai al ge God kandjiye dje ke ye awi mal dje bolo wori pai.

* **13:2:** Lepat ge kena pusi simbill kerman. Ni Baibel kandja me kanben. † **13:2:** Bea ge wal simbill kerman. Ni Baibel kandja me kanben.

2 Wal simbill ge lepat* mal embe moi ba, kake pai ge bea† kake mal paika, djillake pai ge kena laion‡ djillake mal paika yei. Alla nomaga yene sia king yembe pai ge i, yene yembe dongall pai ge i, une namba pai ge i wal simbill moi al awi pai.

3 Na kanill, wal simbill ngambale 7 pela pai al ge, wal ta boi kusiye pai, una togoi mal embe pai. Ba boi ge alla kus pi. Una porapora kane allall to molo, une kandja dji mal karkar ye are pi.

4 Nomaga yene yembe dongall i wal simbill moi al awi pille, ga kane nomaga pille lotu ye awo, wal simbill para lotu ye awo embe dji, una ne mal wal simbill mal embe mor? Una ne mal wal simbill boll kunda yene kune yenda?

5 God kane worika, wal simbill yene kandjiye amblo pla woro, God kandjiye dje ke ye awo, yene yembe dongall pai ge, wal yeno dje pi mal ge une embe ye wanmoika takene 42 pela erwo pi.

6 Une God pille dje ke kaima ye awo, God kandjiye amblo, yene dumoye ge dje ke ye awo, ga porapora kupill al moi ge para dje ke ye awi.

7 God kane worika wal simbill po God unakiye kambono boll kunda yembe yei. Une yembe dongall i una porapora kantau yei. Una iwa duliye duliye ne, kantri djelldjell ne, una kandjine kayekaye pai ne, una gaklene kayekaye pai ge une kantau yei.

8 Makimb una porapora wal simbill pille lotu ye awi. Kupill makimb napai poke ga kandjine una gun moye buk al ge napai. Buk ge, Kogsipsip Wombe togoi ge, yene bukye.

9 Una kamalne paro una, kandja ge pillme!

10 God djinda una kaye pane una ge, kaye pane. Bainat togoye una ge, bainat togoye moye. Ba ye kand nagoye. Ye God unakiye mor ge aglo gi dje molo, pillgi dje pamoye.

Wal simbill are ta wo pillau dji

11 Alla na kanill, wal simbill gun ta makimb al pla woi. Une kom mul soka wo pai ge Kogsipsip Wombe kom paro mal embe pai. Ba une kandja dji ge nomaga kerman kandja kerman djinj mal embe dji.

12 Wal simbill asa wo moi ge yene yembe dongall awika, wal simbill ta are pla woi ge i pagle, awi una pille po makimb una moi al embe dji, ye wal simbill asamoll woi ge lotu ye aume dji. Djika wal simbill asa wo moi yene ngambale al boi kusiye pai goya mal pai ba kus pi una ge, makimb una une pille lotu ye awi.

13 Wal simbill are woi ge une djep kayekaye ye wani. Ta yei ge una kanmolmaka, une yeworika wamo kupill al kere er kal makimb al woi.

14 Une yembe ipo wal simbill asa woi ge pille djep kayekaye ye wane, makimb una moi al kandja kende dje awi ge pille i. Une embe dji, wal simbill asa woi bainat togoi ba alla gun pamoi iwa ge, ye une moro mal piksaye kerman ta beke worne pandaka une kandjiye pille pla ye aune we dji.

15 God kane worika wal simbill are woi ge yeworika, wal simbill asa woi yene piksaye pai ge alla gun molo kandja dje embe dji, ye na kane lotu ye aume dji. Ye man dje lotu ye nawi dal, ye togopon we dje piksa ge yene kandja dji.

16-17 Wal simbill are woi ge kandja dongall dje awo embe dji, una porapora aglene woto mo, mambrne al wal simbill asa woi una ge kandjiye bolo pagiye we dji. Una kandjine pai ne, napai ne, una wal kannoi ne, nanoi mor ge ne, una kaye pa nukogo yenj una ne, nu kogo nayenj una mor ga porapora ine we dji. Alla, una wal simbill yene kandjiye mo, kandjiye ge nambaye ta bolo napagi dal, ga wal top to maket yene kune nayenda.

18 Una kanpol tane paro. Kanpol toi dal, wal simbill asa woi yene nambaye pai ge kere kane kune yene. Nambaye pai ge una ta kandjiye mal embe paro. Une nambaye ge 666.

14

Sipsip Wombe ne, una 144,000

1 Alla na kanill, kam mekbe Sion we dji yei al ge Sipsip Wombe aglo moika una 144,000 une boll aike moi. Ga mambrne al ge, une kandjiye ne, yene Ne kandjiye bolo wori pai.

‡ **13:2:** Kena laion ge kena pusi simbill kerman. Ni Baibel kandja me kanben.

2 Kupill al ge, na pill, nu kerman to mu djindo mal embe djika, kam kal kerman djindo mal djika, una gita tonjka mu djindo mal embe dji. 3 God sia king al moi, wal 4 pela gun moi wal ge molmaka, ngambalne pai una 24 pela ge molmaka yei. Ga porapora moi al ge una molo gollang gun ta dji. Ba una kiwa gollang ge djine kune nayenda, man. Ga God una 144,000 top to i yem wori una ge, djine kune yenda.

4 Ga yenekne gaklene kanpol toi, ana boll singare ke ta nayei, kiwa moi. Sipsip Wombe pundo al ge ga are pinj. Ga una boll moi ge, une top to i djell wori, wal bo asamoll tondo mal embe molmaka soka God ne, Sipsip Wombe mopill al i opa awi mal embe moi.

5 Ga djillakene al kandja kende taimanta kaima nadji, wambo ta napai.

Tau agelo sokara kandja dje pene wori

6 Are tau agelo ta kupill al pakna pir dje pi kanill. Makimb al una porapora moi ge, unaiwa kayekaye moi ge ne, epil kayekaye moi ge ne, una kandja tokples kayekaye dji moi ge ne, una gaklene djelldjell pai moi ge, ga porapora moi al une Jisas kandjiyebe wopake ege ege pa punda kandja ge, dje auno dje yemoi.

7 Une kandja kerman dje awo embe dji, God una kot ye aunda poke woi pora dji. Ye God pille kand golo, yene kandjiye amblo pla woro aune. Iwa kupill makimb beke, solwara ne, nu pir beke yei iwa moro ge ye une kandjiye dje pla woro aune.

8 Are tau agelo namba 2 wo embe dji, Babilon taun una kerman ge yage kal toi, yage kal toi pora dje keri. Ga djingdjang ke ninga dje yei mal ge nu dongall noi mal embe moi. Ga unaiwa porapora dje i pakna wormaka ga singare ke yei mal embe yei.

9 Are tau agelo namba 3 wo kandja kerman dje embe dji, una yenekne mambrne al mo, aglene al wal simbill makiye i pagle, wal simbill lotu ye awo, yene piksaye lotu ye awi dal,

10 nu wain mal embe nane. Ge God elle kerawa kaima kumbso tano dje pro mal ge, nane. Tau agelo wopake ta mal nalene al ge ne, Sipsip Wombe nale al ge, ga ku salpa wamo do paro al molo ngembill kerman goye.

11 Wamo do pai ge, pakna moyeke, wamo er ge, ege ege er pla po pamoyaka pora nadjinda. Ga wal simbill pille lotu ye awo, yene piksaye lotu ye awo, yene kandjiye i pille, ege ege ngembill golo imina armina waka namoye.

12 Wal embe pillau djinda poke ge, una Jisas boll pillgi dje, God lo dje awi karkar yemoye kambono ge, ga aglo gi dje, Jisas boll pillgi dje pamoye, nakerne.

13 Una nubke ta kupill al kandja dje na moll al embe dji, ni pepa bolo embe djimben, ipon ne are yenda ge, una Iwa Kerman kandjiye al ta goi dal, God ye wopake ye aunda una moye we dje bopen we dji.

Djika God Murble kandja embe dji, owo, God kaima ye wopake ye aunda moye. Ga kogo kusno bolo ye wani ge, kere alla waka moye. Singare wopake yei al ge pille waka moye.

Wit boi pora dji God i nonda mal paro

14 Are kupa kuruwo ta pai al na kanill, Una Wombe mal embe ta ami dje moi. Yene ngambale al king kon pula gol ta kake, djekapill kum noi ta amblo moi.

15 Moika tau agelo ta lotu numb kerman kere wo une kupa al ami dje moi ge kandja kerman dje embe dji, wit pai ge to imben mal paro. Makimb al wit boi pora dji, ni djein kapill ipo to imben we dji.

16 Dji mal ge kupa al ami dje moi una yene djeye kapill i makimb al wit porapora bolo pai ge to i.

17 Ika tau agelo ta God lotu numb kerman kupill al yei ge kere er woi. Yene djeye kapill kum noi ta para amblo i woi.

18 Tau agelo ta alta al wamo do pai kantau yemoi iwa ge, wo tau agelo djekapill kum noi amblo iwi una ge moi al kandja dje awo embe dji, wain megiye makimb al moro ge bo toi pora dji, ni djein kapill i to imben we dji. 19 Dji mal ge tau agelo yene djeye kapill i wain megiye bo to moi ge, tako i makai to molo po God wain megiye kamblo djerpall yewordo al ge pup to pakna wori. Yei al ge God elle kumbsi al ge yei.

20 Siti orkokill wain megiye ge kamblo djerpall yewormaka, meyam merkeke toi ge er orko wo kog os paune* paro mal ge, er pla embe wo, makimb amblo wai dje 300 kilomita mal embe pi.

15

Tau agelo 7 pela wal kerawa amblo moi

1 Kupill al pai ge djep kerman ta paika, na kane gok djill. Tau agelo 7 pela una ke ine wal kerawa 7 pela ge amblo moi. Wal kerawa 7 pela yewori pai al ge, God yene elle kumbsda ge to pora djino dje pille yewori pai, wal kerawa are ta napanda, to kerno dje wori pai.

2 Alla na kanill solwara ta moi, ba nu ge glas dal paika, wamo boll kull woro pai. Solwara djeke yei al una wal simbill boll kunda yembe yei kambono ge aglo moi. Ga wal simbill yene piksaye ne, yene kandjiye nambaye pai ge yembe ye to kal wori una moi. God wal gita mal taimantaiman dje awi ge ga amblo moi.

3 Ga Mosis God kogoye una gollang dji mal embe dje, Kogsipsip gollangye para dje embe dji,

Iwa Kerman, ni God yemben dongall ke pai
una moren. Ni wal yenden mal ge
yemben dongall boll yendenka no
kane allall tonmon. Ni yenden mal
ge kandja kaima dje du dje yenden.
O king ni una porapora kantau yen-
den.

4 Iwa Kerman, ni taimane wopake ta mal moren. Ge pille, una porapora ni pille kand goye. Ni kandjin amblo pla worne. Ni singare du dje yenden mal ge er pene woi pora dji pille una epil porapora mor ge ni pille lotu ye aune we dje gollang embe dji.

5 Dje kermaka na alla kupill al kanill, God lotu numb kerman ge yei. Ge God sel numb 10 pela lo ge pakna yei. Numb ge yapro au dje wori yei.

6 Ga tau agelo 7 pela wal kerawa una ke kayekaye ine wal ge amblo molo God lotu numb kerman yei al ge kere er bekle woi. Ga konkunom kuruwo talang yei woro, kon gol ta i gonne al tumblo pagi pai.

7 Kune ge wal gun 4 pela moi al ge, taimanta gol dis 7 pela amblo moi. Dis paknato ge God ege ege molo pa punda iwa yene elle kumbsi ge pakna wori pai. Une dis 7 pela ipo ga tau agelo 7 pela moi al ge awi. 8 Awika God yene poll dje au kerman djindo mal ne, yene yembe dongall paro mal ge wamo er boll paika, yene lotu numb kerman numogto ge puka toi. Una er numog pine napai, asamoll, tau agelo 7 pela wal kerawa amblo moi ge ipo woro pora dje kerneke, are una er numog pine kune yenda mal pai.

16

God elle kumbsi me dis 7 pela pai al ge tulu dje woro keri

1 Are God lotu numb kerman yei al na pill, una taimanta tau agelo 7 pela moi al yau to embe dji, ye er pume! God elle kumbsi me 7 pela dis al paro ge ye ipo makimb al tulu dje worme! dji.

2 Djika tau agelo taimanta yene dis ipo makimb al tulu dje wori. Worika una wal simbill makiye i ne, yene piksaye lotu ye awi ga kambono ge, gaklene killngambo ke mal paika ngembill kermanke goi.

3 Molmaka tau agelo namba 2 yene dis ipo solwara tulu dje wori. Worika solwara una goi meyamne paro mal embe kulpika, wal porapora solwara moi ge golo keri.

4 Golmaka tau agelo namba 3 yene dis ipo nu wo pi al ne, nu pir pai al ge tulu dje wori. Worika nu ge meyam kulpi.

5 Tau agelo nu tau moi una ge une kandja embe dji, God ni wopake ta mal moren, ni asa mon, ipon moren, are molopamben una moren. Ni una embe ton ge tamben pai ton.

6 Una wo tomaka nenem unaken moi ge ne, ni propet kambono moi ge bolo meyamne tulu dji goi. Ge pille, ga wo toi una moi al ni meyam awin noi. Noi ge ni singare kune pai mal yen we dji.

7 Djika alla alta yene kandja embe dji, Iwa Kerman, ni yemben dongall ke pai

* **14:20:** Grik os paune al we nadjindo, Grik kandja embe djindo, ain kog os djillakene al paro ge, meyam er pla embe woi we djindo.

una moren. Ni to yem worden ge pai mal yenden we dji.

8 Djika tau agelo namba 4 yene dis olpa al tulu dje wori. Worika, God djika olpa kerman ta mal doi. Doika una makimb al moi ge gaklene do sege yenda yei.

9 Olpa embe mal doika ga gaklene doi ge God kandjiye dje ke ye awi. Wal ke embe woi ge God wal ne moro ba ga nomane ake nato, God kandjiye amblo pla worbon dje nayei.

10 Embe yemaka tau agelo namba 5 yene dis wal simbill yene sia king yei al tulu dje wori. Worika una porapora wal simbill menameto moi ge emilleba moi, ngembill kerman golo, albene kogi.

11 Killngambo kerman paika, ngembill goi una ge, God kupill al moi iwa ge, dje ke ye awi. Singare ke ye wani ge nomane ake tambon dje nayei.

12 Embe yemaka tau agelo namba 6 yene dis i nu kerman Yupretis woi al tulu dje wori. Worika nu ge dase keri, makimb kiwa yei. Una king kambono olpa er pla woi al moi ge wone kune yei.

13 Na kanill, kum ke 3 pela kolege mor mal embe woi. Ta nomaga kerman djillake al er orko woika, ta wal simbill djillake al woika, ta propet kende djillake al woika yei.

14 Ga kum ke po djep dongall yene, God yembe dongall pai iwa yene egeye kerman ta pillau djinda poke, ga makimb yemyem po king mor al djineke king kunda yembon dje wal amblokun yene.

15 Ye pillme! Kunumb una wonj mal na embe wono! Ye ell kiwa boll molo, ngandjill golo djine. Ye konkunom i amblokun ye, kanpol to moye we dji.

16 Djika kum ke ga po king kambono dje iwo dumo ta yei al wori makai to moi. Dumo ge Ibru kandjine pall ge Armagedon we dji.

17 Tau agelo namba 7 wo yene dis ge iwo kopo al tulu dje wori. Worika God lotu numb kerman yene sia king yei al una nubke ta kandja kerman ta dje awo embe dji, wal ge ipon pora djindo! we dji.

18 Djika kam poll djika, kam kal djika, kam gur djika, kam imem kermanke woi. Kamasake kam komato una pa woi, ipon mormon ge imem embe ta nawoi mal ge, kermanke kaima woi.

19 Woika dumo Babilon ge buko dje wor 3 pela pi. Makimb una numbine gullne kerman kerman moi ge yage kal toi. Toi al ge, Babilon una God kapye wain i awi noi. Ge God elle kumbsi me ge pille noi.

20 Solwara pakna makimb porapora pai ge ne, kam kimb merke pai ge er po keri, napai.

21 Kam aral megiye kermanke kaima imbye rais bek soka imbye paro mal embe kupill al yage kal toika una boi. Aral megiye kerman embe mal makimb al toi ge, una God kandjiye dje ke ye awi.

17

Kondwe ana ne, wal simbill

1 Tau agelo 7 pela wal kerawa ipo wori ge taimanta na moll al wo embe dji, ni er we! Kondwe ana kerman nu merke moi al ami dje moro ana ge, God tonda mal na ni ombine dje auno we dji.

2 Makimb al king kambono po ana ge boll djingdjang ke merke yei. Ana ge singare ke yei al ge pille, makimb una nu wain no ngambalne ke yendo mal embe yei we dji.

3 Dje kerika, God Murble dongall na boll woika, tau agelo ge wo na dje ipo dumo wapra yei al wori moll. Molo kanill, ana ta wal simbill bage ta moi al ge ap to moi. Wal simbill moi ge, une ngambale 7 pela paika, kom 10 pela paika, yene gakle al God kandjiye dje ke ye awi kandja ge bolo wori pai.

4 Ana ge konkunom bage kaye soka mal embe woro, bisye gol talang yei nubke al tugi, ku talang yei ku ge agle mum mal woro embe yemolo, kap gol ta amblo moi. Moi al ge wal una gaklene wulle djingdjang yenj mal ge ne, yene djingdjang ke ye wani ge kap al pakna puka to moi.

5 Ana mambre al yene kandjiye bolo wori pai ge kandja buko ta pai. Ge embe dji, dumo Babilon kondwe ana mor ge ne, makimb al singare keke paro ge une mane moro we dji.

6 God unakiye Jisas kandjiye dje wani una, ana ge wo togoika ga meyamne no,

una nu no dall yenj mal embe moi. Na embe kane allall toll.

7 Tollka tau agelo ge na moll al embe dji, ni namba yei pille gok djinden? Wal simbill ngambale 7 pela pai ne, kom 10 pela pai ana ap to moro ge, kandja buko dal pai ge na ni dje auno.

8 Ni wal simbill kanin ge une asa moi ba ipon namoro. Alla are une tupa beye nayei al er orko wor take dje po kerda, namoya. Makimb al una mor ge, una gun moye buk yero ge kupill makimb napai poke ga kandjine buk al napai ge, kane allall tane. Wal simbill asa moi, ipon namoro ba alla are wonda mal pai pille, ga kane allall tane.

9 Ye nomane dall ye djinda. Ngambale 7 pela pai ge makimb komge 7 pela paro mal embe su ye pai. Pai al ge ana be ami dje moi.

10 Ngambale 7 pela ge king mal para su ye pai. King 5 pela wo ke po keri. King ta ipon moro, alla ta are wonda mal paro. Woi dal, une kanan namoya ege tuge ta moya.

11 Wal simbill asa moi, ipon namoro ge, une king namba 8 moro. King 7 pela wo ke pine mal ge une para er take dje po kerda.

12 Kom 10 pela wal simbill ngambale al pai kanin ge, king 10 pela mal su ye pai. Ga king namor, ba wal simbill yembe dongall inda kune ge, ga para ine. Ba king moye ge ege momo ta namoye, awa taimanta moye.

13 King kambono ga yembene dongall ne, kandjine kerman porapora i wal simbill moro al aumbon dje ga nomane taimane panda.

14 Ga wo Kog Sipsip Wombe boll kunda yene. Ba Sipsip Wombe ge, una kerman mor ge une iwa kerman plato molo kantau yendo. King mor ge une King plato molo kantau yendo. Ge pille Sipsip Wombe ga kamblo kal woro kerda. Alla, Sipsip Wombe dje i una ne, une kandja dji pille i una ge, ga une boll kunda yembe yene.

15 Tau agelo kandja embe dje na awi, una epil porapora ne, una gaklene djelldjell pai ne, kandjine djelldjell pai ne, iwa duliye kerman kerman pai moi ge porapora nu mal embe moi. Alla kondwe ana nu al ge ami dje moi. Ge kandja su mal dje wori paro.

16 Wal simbill yene kom 10 pela boll kondwe ana moro al ke pille aunda. Ga ana ge kamblo kal woro, kon konom iworo, gakle i no, i wamo al gale kerne.

17 Ga embe yene ge me embe paro. God djindaka ga po yene ge, God nomane pai mal pille po yene. Ga kandja taimane dje pagle, yenekne yembene dongall pai ge i wal simbill moro al auneke, une wal kantau ye pa pundaka God dje wori yero mal po kune yenda.

18 Dumo kerman ta makimb al king kambono kantau yenj mal ge ana ni kanin ge une king kambono kantau yendo mal su ye dje wori paro.

18

Dumo Babilon ke yei pora dji

1 Are na kanill, tau agelo ta kupill al kere er kal woi. Une yembe dongall i, ekinye boll woika, makimb al poll dje au kerman dji.

2-3 Une yau kerman to embe dji, dumo kerman Babilon una mor ge una epil porapora wo djingdjang ke merke ga boll yei. Ga djingdjang ke ninga dje yei ge, nu dongall mal embe noi. Makimb al king kambono wo ga boll djingdjang para yei. Alla ga wal kayekaye kannoi ge, ana wal kerman kerman kannoi pille, ga ku kerman i noi.

Ga embe yei pille dumo Babilon ge ke yei pora dji! Dumo wapra yero! Ipon kum ke ne, murble ke porapora er pakna wo mor. Ka una nanane mapill moi ka ne, God nanome dji ka porapora er pakna po mor.

4 Kupill al kandja ta woi, ye na unakna mor ge ye dumo ge kere er orko wome dji. Ga singare ke yenj ge ye nayene. Top ke ine ge ye i djine.

5 Ga singare ke yemoi ge i bill bolo wori nou dje er pla kupill al kaima po pai mal ge God pille kane kune ye keri.

6 Ga una ye ke ye awi mal ge ye embe to yem woro aune. Ga una merkeke ye ke ye awi mal ge ye alla merkeke to yem woro aune. Ga yenekne kapne al nu dongall wori al ge, ye nu dongall merkeke pakna worneke nane.

7 Ga wal merke kanno, kandjine amblo pla woro yei mal ge, ye to yem worneke

ngembill golo kimb yene. Ga embe djinj, no kwin mormon, nonekene sia kwin al mormon. No ana kangill namormon. Imb no boll nawonda, no kimb kallngane nayembon, man we djinj.

8 Ga embe djinj pille, wal ke kayekaye ga boll wonda. Ege taimanta yenda kune ola dje pillau djinda. Una goyeke, kwa napandaka koll goyeke, una kimb kallngane yene. Iwa Babilon tondo iwa ge une God Iwa Kerman yembe dongall paro iwa. Ge pille una wo wamo worneke Babilon do sege yenda.

9 Makimb al king kambono Babilon una boll djingdjang ke ye, wal merke kanno embe yei. Ge pille Babilon wamo gai er, pla pi al ge, ga makimb king kambono kane kimb kallngane yene.

10 Ellke molo kand golo, kandja embe djine, wandill! Babilon una kerman ye mor ge, tarowamo yemor! Awa taimanta woi al ge, ye wo ke pi pora dji we djine.

11 Ga Babilon una boll kogo ye ku kerman i noi, ba Babilon una wo ke pi pille, embe dje kanne, Babilon una nono walene top to i nane napai we dje molo ga Babilon una pille kimb kallngane yene.

12 Ga ku gol ne, silpa, ku talang yendo ku ne, bis wopake ne, allap kuruwo wopake ne, allap bage kayekaye ne, allap silka. Iko kayekaye mirang wopake yei ge ne, kog kerman elepan kasmane i wal kayekaye beki wal ne, iko ku kerman boi ge, i wal kayekaye beki ne, bras, ain ne, ku mon wopake pai ge i wal kayekaye beki.

13 Ga wal kayekaye ipo ku bolo imbon dje yei. Sup ne, wal mirang kayekaye pai ge ne, paura una garka mirang wopake yendo paura ne, kopong mirang wopake yendo ge ne, sanda wopake ne, nu wain ne, gris ne, plawa wopake ne, wit. Kogkau ne, sipsip ne, kog os ne, karis ngundjo i pundo ge ne, boi una gun moi ba ipo ku bolo i noi. Wal porapora embe wori yei ba una top tane una ta namoi.

14 Ga kandja embe dji, ye wal i nambon dje pille pla yei ge er take dje pi pora dji. Ye wal kerman kerman i noi mal ge er take dje pi, alla wal gun ta i nane naparo, pora dje keri we dji. 15 Una wal iwo Babilon una boll ku bolo i noi kambono ge, ga ellke molo kand kerman golo, Babilon una wo ke pi al ge ga kane kimb kallngane ye

16 embe dji, wandill, wandill kaima! O Babilon una kerman ye mor ge, asa ye konkunom kuruwo wopake woro, kon bage kayekaye woro, ye gaklene al wal gol ne, ku talang yendo ku ne, bis wopake kaima pai ge ye embe woro wani.

17 Ba awa taimanta pai al ge, wal ku kannoi ne, wal wopake gaklene al wori ge wo ke pi pora dji.

Ga sip kepten porapora ne, sip kogo yenj una ne, una pakna po top to dumo djell bon dje yenj una ne, una solwara wane wal ku bolo i no wani una moi ge, ga porapora ellke molo,

18 dumo Babilon wamo do pai ge kane yau to embe dji, naral dumo Babilon boll kune yenda ne? Ge man! Babilon una moi ge una kermanke moi, dumo wopake yei we dji.

19 Embe dje kere makimb kulman i yenekne ngambalne al pup to pla woro, kimb kallngane ye, yau to embe dji, wandill! Babilon una moi ge wandill kaima! Babilon una ku kerman kannoi al ge, ga sip kannoi una para ku embe kannoi. Ba awa taimane al ge Babilon una wo ke pi pora dji.

20 God ni kupill al moren ge ni unaken boll wopiye! Babilon wo ke pi. Ye aposel ne, propet porapora mor ge ye wopiye. Babilon una wo ye ye ke ye awi al ge, God top ke awo yem woro awi we dji.

21 Kandja embe dje kermaka tau agelo yembe pai iwa ta wo makimb al ku kerman ta i. Ku ge una amblo kulkul to ipo wal wit to djerpall ye megiye inj mal ku kerman embe yei. Une ku ge ipo solwara woro, embe dji, ku nu al bolo billa dji mal ge Babilon una wo ke po pora dje keri, una kane imbon dje yei man pai.

22 Dumo Babilon wapra yero, una gita to, gollang dje, pupnume to, biugel to embe yei mal ge, ga yei pora dji. Una skul dje kogo kayekaye yei mal ge, alla nayene. Una ku kerman amblo kulkul tomaka gur dje po wal wit to djerpall ye megiye i noi mal ge alla nayene, ge pora dji.

23 Wamo lambo do pai ge gomgi, do au alla nadjinda. War ambo bolo imboll dje

kandja djipill mal ge, alla nadjimbell. Babilon una ku kannoi ge ga makimb una kerman moi. Kundja kende ye wani al ge una dumo yemyem moi ge pille po singare ke yei.

24 God Babilon una kani wambo pai. Ga propet kambono ne, yene unakiye moi ge togoi. Alla makimb al una ta po una ta togoi ge, wambo embe pai ge Babilon una boll panda eri.

19

Babilon wo ke pika una wo pi

1 Are na pill, una merkeke kona kupill al molo yau kerman toi mal embe pai. Paika embe dji, God kandjiye pla pandabe! Nono Godne taimane nono i yem wori mormon. Yene kandjiye kerman pandaka, yembe dongall pandaka moya. 2 Ge God una singare ke yenj ge, okum kune mal tondo. Kondwe ana makimb una boll djingdjang ke yemolo ye ke ye awi ge, God top ke awi. Ana ge God kogoye una togoi pille, God to yem woro awi we dji.

3 Dje ga yau alla to embe dji, God kandjiye pla pandabe! dji. Ana gakle ge wamo dondaka wamo er ege ege er pla punda, pora nadjinda we dji.

4 Djimaka God yene sia king al ami dje moika, ngambalne pai una 24 pela ne, wal 4 pela gun mor wal ge wo gopne boglo embe dji, Ge kaima! God kandjiye pla pandabe! dji.

5 Alla God sia king moi al ge una ta yau to embe dji, God kogoye una ye mor ge ne, une kandye golo menameto mor una kerman mo, kembis aike ye porapora God kandjiye amblo pla worme dji.

Sipsip Wombe ana ino dje yeika una kwa kerman noi.

6 Na pill, una merkeke makai to molo kandja dje moi mal pai. Nu kuia to mu djindo mal ne, kam kal kerman djindo mal embe paika, yau to molo embe dji, God kandjiye pla pandabe dji. Une God Iwa Kerman yembe dongall paraka una kantau yendo.

7 Sipsip Wombe ana inda we dji ge ege ipon yero, yene game wal amblokun yei pora dji. Nono wo pille, kumbene wopake yendaka Sipsip Wombe kandjiye amblo pla woro aumbon.

8 God ana ge kon kuruwo wopake ta awi, djengimb ta ye napai, talang kerman ye pai. Kon ge God unakiye singare wopake du dje yei mal embe pai.

9 Tau agelo ge na moll al embe dji, ni pepa bolo embe djimben, Sipsip Wombe ana ino we dji ge, kwa kerman nambon, ye er wome dje God embe dje una awi ge, ga God ye wopake ye awi una mor we dje molo alla embe dji, na kandja embe djill ge God kandjiye kaima paro we dji. 10 Embe djika na tau agelo moi al gopna boglo une kandjiye amblo pla worno dje yell ba une man dje, ni embe nayeye dji. Ni agan amban kambono na boll kogo taimane yenmon, nono Jisas kandjiyebe dje aunmon una mormon. Ni God taimane kandjiye amblo pla worben. Ge propet kandja kaima dje aune ge Jisas kandjiyebe pille djine we dji.

Jon kani iwa ta os kuruwo al ap to moi

11 Na kanill, kupill al au djika kog os kuruwo ta moi. Una ta os ap to moi ge kandjiye embe pai, yene kandja djindo mal yendo una ne, kandja kaima dje aundo una we dji. Une kunda yenda ge singare du dje pai mal yenda, kot piya ge okum to wopake paro mal yenda we dji.

12 Yene nale al ge wamo do kundiye paro mal embe do paika, king kon pula kakinj mal une merke kake pagi. Une gakle al yene kandjiye bolo wori pai ba una kere kane kune nayei, yene kere kanda kune yei.

13 Une kon momo ta worika kon ge meyam boll to paika, une kandjiye ge una embe dji, ge God kandjiye we dji.

14 Ga kupill al ami una moi ge, kon kuruwo wopake kaima woro pagle, kog os kuruwo ap to ipi una ge, ga une pi al are pi.

15 Iwa er wekle pi iwa ge une djebainat kum noi ge, yene djillake al er orko wo epil djell una porapora to kal worda. Une bulo ain amblo una kuruwo kama porapora kantau dongall yenda. God yembe dongall pai iwa ga boll elle kumbsi pille, ga porapora wain megiye mal embe moyeke

os ap to iwi iwa ge wo kamblo to djerpall yeworda moye.
16 Une kon momo wori al ge ne, kake al ge
kandjiye ta bolo pagi pai ge embe dji, king
porapora mor ge une ga kingne moro. Una
kerman porapora mor ge une ga iwane
kerman moro.
17 Alla na kanill, olpa pai al ge tau agelo
ta aglo molo yau kerman to embe dji, ye ka
porapora kupill al pakna pir dje wanmor
ge, ye wo makai to God kwa kerman gale
wori yero ge ye wo nane.
18 Una golo mor gaklene ge ye nane. King
ne, ami kantau yei una ne, una yembene
dongall pai una ne, kog os boll ap to i
wani una ge, ye porapora ga gaklene nane.
Kaye pa nukogo ye waninj una ne, nukogo
nayenj una ne, kandjine pai ne, napai una
ge ye porapora gaklene nane we dji.
19 Djika, na kanill wal simbill ne,
makimb al una kingne kambono boll
makai to molo wo os al ap to moi iwa ge
yene amiye una boll, kunda yembon dje
pille yemoi.
20 Os ap to ipi iwa po wal simbill ne,
propet kende aike to kaye toi. Propet
kende wal djep merke yeika wal simbill
kani. Une embe yei al ge, wal simbill
yemolo una gaklene al yene makiye bolo
awi i kambono ge ne, yene piksaye lotu
ye awi kambono, une kandja kende dje
awika ga pille i. Una wo wal simbill ne,
propet kende soka aike gun mopillka i pup
to wormaka ku salpa wamo do pai al ge po
mopill.
21 Iwa os al ap to iwi iwa ge djillake al dje-
bainat orko wo pai ge, i molo soka amine
una togolo keri. Ka wo nomaka kumbene
pi.

20

Satan kognumb 1,000 kaye panda

1 Na kanill tau agelo ta kupill al kere er
kal woi. Tupa mur ye beye nayei al ge, une
ki i, ka sen kerman amblo i woi.
2 Iwo nomaga kerman ge amblo, ka sen
iwo kaye to wori pa pika, kognumb 1,000
erwo pi. Nomaga ge Satan, une kamasa
komato molo woi una.
3 Tau agelo wo une kaye to, una moye
al une kandja kende dje djinda dje pille,
tupa beye nayei al une pup to kal woro,
kond tugo gi dje keri. Kognumb 1,000 erwo
pundaka une i orko worne. Ege tuge ta une
orko wo kiwa wanmoya.
4 Na kanill una pende king bo sia al
ami dje moi. God una singare ke yei ne,
wopake yei mal okum tane dje wori moi.
Asa una merke Jisas kandjiye dje awo, God
kandjiye pillgi dji al ge, una wo nubkane
to kelip to i djelldjell wormaka, yenekne
minmane moi ge na kanill. Ga wal simbill
lotu ye nawo, yene piksaye pai ge para lotu
ye nawi. Una wo ye mambrne al ne, aglene
al wal simbill yene makiye pagbon we dji
ge, ga man dji. Ga kambono ge goi ba alla
aglo erwo gun po Krais boll una kantau
yemolmaka kognumb 1,000 erwo pi.
5 Ga asamoll aglo erwo gun pi ba una
epil djell asa goi ge, aglo erwo gun napine,
kognumb 1,000 erwo pundaka are alla aglo
erwo gun pine. Kambono Krais boll molo
una kantau yei kambono ge, asamoll aglo
erwo gun pine paro.
6 Ga God ye wopake ye awi una mor ge,
wopake ta mal mor. Una kune soka goye
me ge, ga boll nayenda, man. Ga God ne,
Krais wal opa ye awi una moye, soka boll
aike molo una kantau yeneke kognumb
1,000 erwo punda.

Satan wo ke pi

7 Kognumb 1,000 erwo pundaka, tupa
mur beye nayei al ge kond yaprneke, Satan
kaye pai ge kere er orko wonda.
8-9 Wo dumo Gok una ne, dumo Magok
una dumo yemyem mor ge, ga moye
al po kandja kende dje auno dje pille
wonda. Une ga dje i makai to embe djinda,
nono God unakiye boll kunda yembon we
djinda. Yene ami una nambane ge solwara
okup merke moro mal embe moi. God
yene unakiye wopake kando ga moi al ge
Satan yene dje iwi una dumo yemyem kere
erwo ipok dje i pakna wori. Ba wamo
kupill al er kal wo toika Satan unakiye boll
do sege ye keri.
10 Satan ga kandja kende dje awi pille,
God wo une i ku salpa wamo do pai al
pup to pakna wori. Wal simbill ne, propet
kende soka asamoll wori mopillka, ga 3

pela imina armina ege ege ngembill kerman golo moye.

Kot kerman pai

11 Na kanill King bo sia kerman kuruwo ta yei al ge iwa ta ami dje moi. Makimb ne, kupill soka une moi al kere er take dje pupill, napapill.

12 Una goi kandjine pai ne, napai ge, iwa sia king al moi ge nale al aglo moi. Tau agelo buk pende iwo pre dje wori yei. Buk ta iwo pre dje wori yei ge una gun moye buk. Goi una singare taimantaiman dje yei mal buk al bolo wori pai ge, iwa sia king al moi ge kane omuk to awi.

13 Solwara goi una aglo er womaka, goi dumo mor ge porapora er womaka, iwa sia king al ami dje moi iwa ge, ga singare ye wani mal kot ye omuk to awi.

14 Awo pagle, una goi dumo ne, una gor me soka kogo alla napanda dje pille, God i ku salpa wamo do pai al pup to pakna wori. Una pakna moi ge, kun soka goi una moi.

15 Alla una gun moye buk yei al ge, una kandjine pakna bolo wori napai una ge, tau agelo wo ku salpa wamo do pai al i pup to pakna wori.

21

Kupill makimb kindja wo pai

1 Na kanill, kupill makimb asa pai ge alla napai, kindja ta mal pai. Solwara moi ge er po keri, namoi.

2 Na kanill, dumo Jerusalem God boll wopake ta mal yei ge, kupill kere er kal wono dje yei. Ana yene woge boll bolo imboll dje konkunom wopake wordo mal ge Jerusalem embe yei.

3 Sia king yei al iwa ta yau kerman to embe dji, ye pillme! Ipon God numbiye yero ge una boll yero. Une kambono boll molo pandaka ga une unakiye moyeke embe yenda. Ge kaima, God moro ge, une ga boll aike molo ga Godne moya eri.

4 Wal asa pai ge pai pora dje keri. Una kimb nuye ge, une kill gulo woro kerda, kimb kallngane alla nayene, alla nagoye, imb alla nakakne, ngembill alla nagoye.

5 Iwa sia king al ami dje moi iwa ge, une kandja embe dji, ye pillme! Wal porapora pai ge na i gun wordo we dji. Une kandja alla dje embe dji, na kandja manda djindo ge, kandja kaima paro, una pillgi djine mal paro. Ni pepa al bopen we dji.

6 Une na moll al embe dji, wal yell ge pora dje keri. Wal wekle ne, are wonda ge na pille kane yendo. Wal asa pai ne, are panda ge na wal ne moro. Una nubkane asip tonda ge na gun moye nu aunaka kiwa nane.

7 Una kunda yembe yei dal, na djindo wal ge ga auno. Na ga Godne moyaka, ga na wombana moye.

8 Ba alla, pillgi nadjinj una ne, Jisas boll mopon ge ngandjill paro we djinj una ne, singare ke kayekaye yenj una ne, una togor una ne, iwana djingdjang ke yenj una ne, kundja kayekaye yenj una ne, god kende boll lotu ye awinj una ne, kandja kende dje awo yenj una ge, ku salpa wamo do paro dumo ge pine. Ga kun soka goye una mor.

Jon kani Jerusalem kindja wo pai

9 Tau agelo 7 pela dis amblo moi ge una ye ke yenda wal pakna moi. Ga moi al ge, taimanta na moll al wo embe dji, Sipsip Wombe ana ino dje yendo ge, na ombine dje auno, ni we! dji.

10 God Murble na boll moika tau agelo ge wo na dje ipo kamkimb pla kaima pai al wori mollka une dumo Jerusalem ge ombine dje na awi. Ge God dumoye, yene boll yei. Kupill al ge kere er kal wono dje yei.

11 Yei ge God yene poll dje au kerman djindo mal ge Jerusalem embe mal yei. Ku jaspa ku kerman boi glas talang yendo mal embe yei.

12 Gull kerman ge pla kaima pai. Djillake 12 pela yei al ge tau agelo taimantaiman dje aglo moi. Kond djillake yei al ge Israel iwa duliye 12 pela kandjine bolo wori pai.

13 Olpa pla woi al kond djillake sokara yei. Olpa er kal pi al kond sokara yei. Kond koito sokara yei. Kond komato sokara yei.

14 Dumo yei ge asamoll ku 12 pela bolo wori pai. Gull be ye pagi ge, dongall kaima pai. Ku pai al ge Sipsip Wombe yene aposelye kandjine ge bolo wori pai.

15 Tau agelo ta na boll kandja dje moi ge, une Jerusalem ne, gull ne, kond djillake yei ge bulo gol amblo i su yeno dje yei.

16 Yei al ge, Jerusalem wulle yemyem, kola ka ne, pla kal porapora yei al ge 2,200 kilomita pa kune yei.
17 Une gull i su ye kane pagle gull tominj pai ge 65 mita mal embe pai. Su we dji ge una wal i su yenj mal embe pai. Tau agelo ge bulo su ge i pagle, gull pai al ge i su yei.
18 Gull pai ge God wal kayekaye ta i gull nayei, une ku jaspa mindjing i gull yei. Jerusalem pakna yei ge ku gol i take wori yeika, talang yei ge glas mal embe pai.
19 Gull kalto yei al ge God ku top kerman boi ku ge iwo pagi. Asamoll une ku jaspa iwo pagi. Namba 2 ku ge gakle moru wori kandjiye sapaia we dji. Ku namba 3 ge ku aget we dji. Ku namba 4 ge iko yeke gakle koro mal embe pai kandjiye ge emeral we dji.
20 Ku namba 5 ge ku bage ne, kuruwo boll paika kandjiye sadonikis we dji. Ku namba 6 ge ku bage konilian we dji. Ku namba 7 gakle ge gispa paika kandjiye krisolait we dji. Ku namba 8 ge ku ta iko yeke gakle koro mal embe pai ge beril we dji. Ku namba 9 ge ku gakle gispa wori topas we dji. Ku namba 10 ge ku krisopres. Ku namba 11 ge aiasin we dji. Ku namba 12 ge ku bage ta kandjiye ametis we dji.
21 Gull pai al, kond dua 12 pela yei ge, bis kerman taimantaiman dje i dua yewori pai. Bis ge mogoi kina mal kuruwo wopake talang yei. Jerusalem kondwe porapora yei al ge, ku gol pall yei, glas mal embe talang ye pai.
22 Na kanill, God yene lotuye numb kerman ta nayei. God yembe dongall ke pai una ne, Sipsip Wombe yenekne soka lotu numb kerman mal embe mopill.
23 Jerusalem yei ge olpa takene ta do au djinda napai. God yene moi al ge poll dje au kerman dje paika, Sipsip Wombe ge wamo lambo mal embe moi.
24 Una dumo yemyem moi ge Jerusalem do poll dje au kerman djinda al ge wanne. Makimb al king kambono yenekne wal wopake wopake kannane ge i pakna wone.
25 Jerusalem pakna yero al ge emill ta napanda. Gull djillake porapora pai ge natugne, man, ege ege kiwa yenda.
26 Dumo yemyem moi una yenekne wal kerman kerman kannoi ge i er pakna wone.
27 God nale al una djengimb panda una ge, er pakna napine. Singare ke ye ngandjill nagor una ne, kende ye waninj una ge er pakna napine, man. Gun moye una yenekne kandjine Sipsip Wombe bukye al bolo wori paro una mindjing er pakna pine, una kiwa man.

22

Jon kani nu ne, iko megiye una no gun moi

1 Alla nu kerman ta woi ge tau agelo na ombine dje awi kanill. Nu ge una no gun moye nu woi. Nu ge glas mal talang ye woi. God ne, Sipsip Wombe yenekne sia kingne al nu er orko wo
2 Jerusalem kondwe kerman pakna yei al ge wo pi. Nu djeke yemyem iko bolo moi. Ge una iko megiye ge no gun moye iko moi. Takene taimantaiman dje wondo mal iko megiye bo toto yendo. Alla una dumo yemyem mor ge ke ta toi dal, iko yeke ge al pille* erwo gun pine.
3 Alla God wal ke kane, iworno dje pro wal ge ta nayenda. God ne Sipsip Wombe sia king yei ge Jerusalem pakna yenda. God kogoye una wo une lotu ye aune.
4 Ga God gume djillake kanneke une kandjiye ga mambrne al bolo pagiya.
5 Una wamo lambo gaye, mo olpa donda ba kogoye napanda. Emill ge napanda. God yene poll dje au kerman djindo al ge, ga ege ege king mal embe molo pane.
6 Tau agelo ge une na moll al embe dji, na kandja ipon djindo ge kandja kaima paro, una pillgi djine mal paro. God Iwa Kerman yene propet kambono kandja dji mal ombine dje aundo iwa moro ge, une yene tau agelo dje wori wo yene kogoye una moi al ombine dje awika are wal ola dje wonda mal kanne we dji.

Jisas er yem wonda

7 Ye pillme! Na wono manda yendo! Buk yero ge propet kandja dji mal paro. Una pille karkar yei dal, God wopake ye aunda moye.

* **22:2:** Una iko yeke ge i nane mo, kopong yene mo, ambiye ge nakanmon. Baibel dje pene nawordo.

8 Na Jon, kandja bolo pagi ge na pille kane yell. Wal pai ge nanam nalena al kanill. Tau agelo wal ombine dje na awi iwa ge, une kake al na magi dje taimangaus pa une kandjiye amblo pla worno dje yell.
9 Ba une man dji. God kogoye una propet kambono ne, una kandja ge pille karkar yene una ne, God kogoye ni boll yenj mal ge, na para yendo. Na kandjina amblo pla naworben. Ni God kandjiye amblo pla worben we dji.
10 Une na moll al embe dji, ege manda yendo, kandja manda paro ge una kanne, ni seke napagben.
11 Una wambo tonj una ge ye pamoyebe. Una singare keke yenj ge, ye pamoyebe. Una singare du dje yenj ge, ye pamoyebe. Una wopake ta mal yenj ge, ye pamoyebe, dje tau agelo embe dji.
12 Jisas embe dji, ye pillme! Na wono manda yendo. Una taimantaiman dje singare ye waninj mal ge na top auno.
13 Wal asa pai ne, wal are panda ge na pille kane yendo. Wal wekle are wonda ge na wal ne moro.
14 Una yenekne konne kunomne was yene ge God wopake ye aunda moye. Jerusalem gull al er pakna po, iko megiye una no gun moye iko ge, po wuro nane.
15 Ba alla, gull orkoto mor una ge ke mal mor. Kum par ne, kundja yenj una ne, iwana djingdjang ke yenj una ne, una togor una ne, god kende lotu ye awinj una ne, una wopille singare kende ye waninj una ge orkoto mor.
16 Na Jisas. Na tauna agelo ta dje worill, une ni mon al wo kandja dje awika ni pillgi dji una moye al dje aumben we dji. King Depit yene ikoye djipale ge na moro. Na une wombaye moro. Kam kosek do au djindo ge, na wale moro.
17 God Murble ne, Sipsip Wombe ana ino dje yendo ge, kandja embe djinmell, ni er we! djinmell. Kandja manda paro ge, pille moye una para embe djine, ni er we! djine. Una nubkane asip tonda ge, wone mal. Una nu nambon dje piye ge, God kiwa aunda, ga no gun moye we dji.

Buk yero ge una kere kanpol tane

18 Wal are wonda wal pille na pepa bolo pagro. Una kerne ge, kanpol tane. Una kandja gun ta pakna wori dal, God yewordaka una wo ke pi mal ge, ga wo ke embe pine.
19 Kandja ge, kembis ta iwori dal, God yendaka, wal naine. Jerusalem wopake ta mal yero ge, ga er pakna po namoye. Iko megiye no gun moye we dje bolo wori pai ge, ga boll nayenda.
20 Kandja porapora dje woi ge, Iwa Kerman kandja embe djindo, ge kaima! Na wono manda yendo! Ge kaima! Iwa Kerman Jisas, ni er we! 21 God unakiye porapora ye mor ge, Iwa Kerman Jisas ye wopake pille aunda moye. Kaima.

Baibel Kandja Me

Aglo er wo gun pine Jisas alla er yem wondaka une boll pillgi djine una golo pane ge alla aglo er wo gun pine. English ge resurrection we djinj. Tok pisin ge kirap bek long matmat we djinj.

Alta Alta ge bo tebol dal embe pai. Opa gale awi una wo kogkau ne, sipsip to golo alta al gale opa ye God awi. English ge altar we djinj. Tok pisin ge alta we djinj.

Anka Anka ge wal ain, imb yendo. Una sip al moyeke kopo tondaka sip ge er po djinda dje pille anka i ka kolo i kal nu al worneke anka ge kal po sip ge amblo gi dje panda, kond napunda. Sip alla kond punda dje pille una anka ge i pla woro pagiyeke sip ge alla kond punda. English ge anchor we djinj. Tok pisin ge anka we djinj.

Basket Basket ge kon basket we djinj. Una pende djengill kon we djinj. Una wal kaye i basket yenj. Una wal i basket al woro i waninj. Una pende basket ye ipo maket salim yenj. Ni Aposel 9:25 kanben. English ge basket we djinj. Tok pisin ge basket we djinj.

Bea Bea ge wal sainde kerman. Una momo mor mal une embe namoro. Une momo kaima moro. Une kake agle nillbe mul morka, imb mambinta yendaka una tonda mal moro. Ni Repelesin 13:2 piksa kanben. English ge bear we djinj. Tok Pisin ge bea we djinj.

Biugel Biugel we djinj ge wal pupnume dal pu djinj wal. Baibel al paro ge una biugel toi ge wal toksave dal embe djimbon dje pille toi. Una biugel tomaka una po kunda yei. Tau agelo kambono biugel taneke Jisas ge er yem wonda. Ni Repelesin 1:10 piksa kanben. English ge trumpet we djinj. Tok Pisin ge biugel we djinj.

Boi una ne, nu kogo una Boi una ne, nu kogo una we dje Baibel kandja embe djindo ge, ga kaye pa kogo kiwa ye una awi. Iwane kerman kambono moi ge kandja djimaka ga boi una ne, nukogo una po kogo ge yei. Man panda una po toi. Boi una we dje pille bopin ge, ga kogo yei mo, nayei mal pille bopin. Nu kogo una we dje pille bopin ge, ga kandjine napai una pille bopin. English ge slave mo servant we djinj. Tok pisin ge wokboi (nating) we djinj.

Bokis kontrak Bokis kontrak we dji ge Israel una kake iwani. Una palbam kake i waninj mal embe kaki. Wal kerman ta i bokis al wori ge, ku tamban soka God i Mosis awi ku. Ku ge God yene loye bolo woro pagika, Israel una bokis ge pille pla yemolo, God nono boll moro we dje pi. Ni piksa ta Repelesin 11:19 paro al kanben. English ge ark of the covenant we djinj. Tok pisin ge bokis kontrak we djinj.

Bras Wal bras we dji ge wal dongall, wal ain dal embe yei. Kalaye bage dal pai. Una ipo wamo gale wal nume beke, ekin wal beke, kunda wal beke embe yei. English ge brass we djinj. Tok pisin ge bras we djinj.

Djep Djep ge wal ta mal wo pillau djindaka una kane aya djine. English ge wonder we djinj. Tok pisin ge ol narakain narakain samting we djinj.

Djillakene soka pai una Djillakene soka pai una kandja kende dje una awinj. Yenekne kaima ye waninj mal una kane djine dje pille pene po singare wopake dal yenj. Una kaninj ge una wopake mor dje kaninj ba ga kandja djinj ge yenekne nayenj. English ge hypocrite we djinj. Tok pisin ge man bilong tupela maus we djinj.

Djingdjang ke yendo Djingdjang ke yenmell ge English ge adultery we djinj. Tok pisin ge pasin pamuk we djinj.

Ege ege, molo panda Una Jisas boll pillgi djine ge nagoye. Ege ege gun molo pane (Jon 3:16). English ge eternal life ne, live forever we djinj. Tok pisin ge laip istap oltaim we djinj.

Ellne tukne arngan yendo Wal imb urup ta panda ba alla are pora dji dal, una ellne tukne arngan yenda. English ge peace we djinj. Tok pisin ge bel isi we djinj.

Epil djell una Epil djell una kandja me ge, Juda una ge God unakiye kaima moi, alla epil djell una ge man. Juda una nalene al ge yenekne God unakiye moi, epil djell una ge man. Papua New Guinea una mor ge epil djell una mor. Australia, Saina ne, una merke embe mor ge para epil djell una

mor. English ge gentiles we djinj. Tok pisin ge ol manmeri bilong ol arapela kantri we djinj.

Erot Una Nupela Testamen pepa al boi poke ge, iwa Erot 5 pela molo goi. Ta asamoll moi ge Erot Kerman we dji. English ge Herod the Great we djinj. Womba Jisas moi poke ge, Erot Kerman dje worika ami una po togopon dje yei, man pai (Matyu 2). Une molo goika une wariye komne iwa Arkelaus we dji ge wo king molo dumo Judia kantau yei (Matyu 2.22). Ge Erot namba 2. Ba Erot Arkelaus king kanan namoi. Kognumb sokarita erwo pika Rom una wo yene nambaye pai ge i age are awi. Iwa kandjiye ge Erot Antipas we dji. Ge Erot namba 3. Iwa ge king kanan moi. Womba Jisas molo yake po iwa kerman moi kune ge, Erot Antipas ge king moi. Une Jon nu pagle awi iwa ge togolo (Matyu 14.1-12), une Jisas kot pille, ipo Pailat awi (Luk 23.7-12). Are ge Rom iwa kerman Sisa wo Erot Antipas namba pai ge i woro Erot Agripa awi. Erot Agripa ge une Erot namba 4. Une Erot Kerman gawe moi. Une djika una aposel Jon age Jems ge bainat togoi (Aposel 12.2). Une djika una Pita ipo kaye numb wori (Aposel 12.3). Are une kandjiye amblo pla worika God tau agelo wo toika une goi (Aposel 12.20-23). Goika yene wariye kandjiye taimane pai una wo yene nambaye ge i. Une kandjiye para Erot Agripa pai. Une Erot namba 5 moi. Are una wo aposel Pol ipo kaye numb wormaka Juda una wo Pol kot ye awi. Agripa moi ge une kot ge pi (Aposel 25.13-26.32). Une singare yewane po goi mal Baibel kandja nadjindo.

Gaklene kelip tonj Kamasa God Juda una moi al embe dji, ye yenekne womba war kambono gaklene kelip tome dji. Womba iwa moyaka ege 8 pela er wo pundaka ye une gakle ulle ge kelip to worne. Embe yeneke, ye na makna panda. Ye na unakna moye we dji (Stat 17 kanben). Juda ana kambono embe nayei. Iwa mindjing yei. English ge circumcision we djinj. Tok pisin ge katim skin we djinj.

God dje i una God dje indo una kambono mor ge God ga yene wombaye une boll moye dje pille dje indo. Una pillgi dji dal, God dje indaka ga une boll molo pane. English ge people he has chosen we djinj. Tok pisin ge manmeri God i makim we djinj.

God dumoye wopake kantau yendo ge God dumoye wopake kantau yenda we dje bolo wori pai ge, me soka mal paro. (1) Ta ge, pillgi pai una golo po God dumoye wopake kantau yenda al ge pine. Wamo al napine, kupill al pine. (2) Alla me ta ge, nonekene makimb al mormon kune ge, nono nomane awo kerbonka, God nono kantau yemoya. Une nono King moya, nono yene wombaye mopon. Nonekene dumene man, yene dumoye. Ge nonekene ellne tukne al yero. Nonekene nomane man, yene nomane. Nonekene nomane kantau yembon, ge man. Yene kantau yenda. God yene dumoye wopake yero al ge, une kerman moya, nono menameto mopon. Alla, God embe moyaka nono embe mopon ge, une ipon pille dji ne, kumaike para pille dji. English ge kingdom we djinj. Tok pisin ge kingdom we djinj.

God Murble God Murble moro ge God yene moro mal. Yene nomane paro mal ne, yene elle tukiye paro mal ne, une wal pakna paro mal embe moro. English ge Holy Spirit we djinj. Tok pisin ge Holi Spirit we djinj.

God unakiye kambono God unakiye kambono mor ge Jisas boll pillgi djinj una mor. English ge saints we djinj. Tok Pisin ge ol manmeri bilong God we djinj.

God aunda dje tau mopon God aunda dje tau mopon we dji ge me embe paro. God yewordaka nono wor gun bon we dje Baibel embe djindo ge (Jon 3.16), God kaima ye aunda dje pille nono kui yemoponka une nono aunda dje pille djindo. English ge hope we djinj. Tok pisin ge wetim God long mekim sampela samting we djinj.

Wal gorwulle God Jisas dje wori wo nono pille goi al ge God nono wopake pille wal gorwulle mal kiwa awi. Une Jisas nono kiwa awi al ge, nono wor gun bon. Une kiwa nawika nono er gun napupinka. Une wal kerman ye nono awi. Nono yembon kune nayendo. English ge grace mo, gift we djinj. Tok pisin ge marimari we djinj.

Gun moye Una God boll moye ge nomane gun panda moye. Asa moi mal alla namoye, gun moye (Ni 2 Korin 5.17 kanben). Una makimb nomane pandaka nomane gun napanda ge, gun namoye, gun molo napane. Goye mal mor. Kun soka goye una mor. Ni Repelesin 21:8 kanben. English ge life we djinj. Tok pisin ge laip we djinj.

Iko pik Iko pik ge Juda una ipo yai. Megiye toi ge djugo yei, una wopake noi. English ge fig tree we djinj. Tok pisin ge diwai fik we djinj.

Iwa Kerman, iwa kerman (kambono) Nupela Testamen pai al ge, Iwa Kerman ge Jisas ne, God pille djindo. Djindo ge mon kerman paro (Iwa Kerman). Iwa Kerman ge yembe paro. Une wal kantau yendo. Une kandja djinda mal una pille yene. Una pille pla yene. English ge Lord we djinj. Tok pisin ge Bikpela we djinj.

iwa kerman kambono we dje mon kembis bolo wori pai ge, makimb una kerman kambono ge pille djindo. Una dumo makimb kantau yenj ne, kogo ngambale ambir una. English ge governor, overseer, manager we djinj. Pisin ge bosman we djinj.

Iwana kunumb nonj Iwa ge yene game kere pundaka ana djell boll singare ke yembell. Ana ge yene woge kere pundaka iwa djell boll singare ke yembell. War ambo ge singare taimane yene eri. English ge adultery, fornication djinj. Tok Pisin ge pasin pamuk we djinj.

Jisas kogoye una Jisas kogoye una moi ge Jisas boll aike wani. Jisas kandja dje una awi mal ga manda molo pille moi. Kond wanmoi mal Jisas dje kambono awo moika ga pille une kandja dji mal yembon dje pille yei. English ge disciples we djinj. Tok pisin ge disaipel we djinj.

Jisas kandjiyebe wopake Jisas kandjiyebe wopake we dje bolo wori pai ge, me embe mal paro. Ge kandja wopake paro, kandja ke naparo, man. Nono una wopake namormon, djingdjang pai una mormon, nono God boll mopon kune nayendo we dji ge kandja ke dal paro. Ba alla Jisas nono singare ke yepin mal kere aundaka God wombaye moponka une nono kantau ye pa punda we dje bolo wori pai ge, kandja wopake paro, kandja ke naparo. English ge good news ne, gospel we djinj. Tok pisin ge gutnius we djinj.

Kaima Amen. Una kamang ye kere pagle, God ga aunda dje pille, nono aundabe djinj ne, pandabe djinj ne, moyabe djinj ne, yendabe djinj. Kaima me ge, God wal aunda mo yenda dje pille bopin. English ge amen we djinj. Tok pisin ge i tru we djinj.

Kallga Kandja Grik al pai ge kallga we nadji. Grik kandja dji mal ge English ge skopion we djinj. (Kamapim Tok Hait 9.3,5,10). Skopion ge wal kembis moro, kallga mor mal embe moro. Wo una ta toi dal, tonda al ge wamo dal embe donda. Ga djangene pall tonj. Kallga una kogir mal skopion una embe tonj. Wal ke.

Kamang ka Juda una God loye pille pla yembon dje pille wal Baibel wes bolo i bokis kembis pakna woro kamang ka i mabrne al ne, aglene al ka kolo pagi. Ga yei ge Mosis dji pille yei (Lo 6.8, ne, Lo 11.18)

Kandja dje wori yei God kandja dje wori yei we dji ge, une na kaima kaima ye auno dje pille dji. Nono kupill al po une boll molo pambon ge God kandja dje wori yei pille nono pillgi djinmon. English ge promise we djinj. Tok pisin ge promis we djinj.

Kandja buko dji Jisas kandja buko dje una awi ge une ga piye dje pille dje awi. Una kamalne pai una pille i. Una kamalne napai una pille nai. English ge parable we djinj. Tok pisin ge tok piksa we djinj.

Kandja gopa to awi God nono kandja gopa to awi ge une nono kandja dongall ta dje wori yei. Na ye djingne djangne kero auno ge kune yendo dje pille dji. Ye kupill al wo na boll ege ege molo pane ge kune yendo dje pille dji. English ge covenant we djinj. Tok pisin ge kontrak we djinj.

Kandja kep yendo iwa Kona 1 Timoti 2.5 kandja kep yei una moi ge Jisas pille dji. Nono God boll ellke mopin ba Jisas wo kandja kep ye nono i God boll taimane wori. English ge mediator we djinj. Tok pisin ge namelman we djinj.

Kandja lo Kandja lo Nupela Testamen al pai ge, Mosis loye pille dji. Mosis Juda una

kandja kindine dal embe dji. Dji ba una kandja kindine pai mal embe napai. God kandja dji ge kandja kindine dongall dje, nono yembon dje pille dje awi. English law we djinj. Tok pisin ge lo we djinj.

Gapman lo mo, polis lo paro ge, Nupela Testamen ge pille nadjindo. Mosis loye pille djindo.

Kanu Kanu ge una ye beke ipo nu al woro kere, alla pakna po nu al pinj. Sip ge kerman. Kanu ge yepall ta kembis yei. Una 6 pela mo, 10 pela pakna moye kune yenda. Ni Jon 6.23 piksa ta kanben. English ge boat we djinj. Tok pisin ge bot ne, kanu we djinj.

Kar Kar we dji ge kog os wo ngundjo ipi. Baibel al paro ge ami una kar ge ipo kunda yei. Alla king kogo ta panda ge una kar ge ipo yei. Kar ge una kiwa kannanoi. Una kerman ne, ami una kambono ge kannoi. Ni Aposel 8:37 piksa kanben. English ge chariot we djinj. Tok pisin ge karis we djinj.

Kena simbill Kena simbill Baibel al paro ge kena kunda yendo una kerman. Ga kogsipsip, ne kakondwale ne, ge tonambon dje pille wani. English ge wolf we djinj. Tok pisin ge wel dok we djinj.

Kere aundo Singare ke yepinka God nono kere awi mal ge, una nono ye ke ye auneke nono para kere aumbon, napupon. English ge forgive we djinj. Tok pisin ge lusim rong we djinj.

Kogkamel Kogkamel we djindo ge wal kerman mor, kakene momo paro. Una kulo i waninj. Wal konbona i pla kamel mopne al worinjka kamel ge kake ipundo. Ipon yero ge una embe ye pamor. English ge camel we djinj. Tok pisin ge kamel we djinj.

Kogo dongall Kogo dongall paro ge, una kogo nayene mal paro. Ge wal ta mal paro. English ge sign ne, miracle we djinj. Tok pisin mirakel we djinj.

Krais Kamasa, God Juda una moi al embe dji, ye God moro ge, na moyo. Alla ye na unakna moyeke embe yembon we dji (Kisim Bek 6.7a) Dji mal ge Olpela Testamen kandja embe mal dji, iwa Krais ta wo ye Juda una amblo pille dje aunda. Una wo ye Juda una kamblo kal woro ye kantau moye. Ye wandill mal moye ba, iwa Krais ge, une wo kunda bolo ye kundayem una to wordaka, ye Juda una wopake moye. Jisas moi kune ge, una Juda una iwa Krais ta wo kunda bolo yembe ye embe yenda dje pille tau moi. Alla Jisas woi ge, Juda una pende embe dji, God iwa Krais ta dje worda wonda we dji ge, Jisas wale moro. Ba Juda una pende man we dji. Jisas ge kende kulo yendo. Krais ta wonda we dje God embe dji ge, Jisas wale namoro we dji. Alla Juda una ipon mor ge, ga Krais ta wonda dje pille tau ye pamor. Jisas woi ge, Juda una man we djinj. English ge Christ we djinj. Tok pisin ge Krais we djinj. Tok pisin ge para embe djinj, Man God i makim long kisim bek ol lain bilong em we djinj.

Kum Baibel al paro ge, Satan moro ge taimane moro. Kum kambono ngambalne yembe moro. Satan pla moraka, kum kambono ge kalto mor. Kum kambono mor ge, Satan boiye kambono mor. Satan dje wordaka ga po yene kogoye yemor. Yemor ba Jisas yembe paraka man djindaka por pine, namoye. English ge demon mo evil spirit we djinj. Tok pisin ge spirit nogut we djinj.

Kum buk, kundja buk Buk yero ge una kere kane po kum pa, kundja yene. Una ta kundja ye nakandaka, une buk ge kere kane po kundja yenda kune yendo. Una Jisas boll pillgi dje pagle, buk ge ipo gale sege yei. Ge buk ke dje kane gale sege yei. Ni buk Aposel 19:19 piksa kanben. English ge sorcery scrolls we djinj. Tok pisin ge embe djinj, Na planti manmeri i bin wokim ol kain kain marila samting, ol i bungim ol buk bilong ol i gat tok long pasin bilong wokim ol dispela samting, na ol i kukim long paia long ai bilong olgeta manmeri we dji.

Kupill Kandja kupill we dje bopin ge me soka pai. Ta ge ka pir dje waninj al ge kupill al waninj we djipin. Alla ta ge, God moro al ge kupill al moro we djipin. Une boll mopin dal, nono kupill al po une boll mopon. English ge sky ne, heaven we djinj. Tok pisin ge skai ne, heven we djinj.

Kwa mapill yenj Una kwa mapill yei ge, ga God pille kwa nanoi. English ge fast we

djinj. Tok pisin ge tambuim kaikai we djinj.

Laion Laion ge kena pusi kerman moro. Une kake agle nillbe mul moraka, una tonda mal moro. Ni Repelesin 13:2 piksa kanben. English ge lion we djinj. Tok pisin ge laion we djinj.

Lepat Lepat ge kena pusi kerman moro. Une ene moro ge turuparu paro. Kake agle nillbe mul moraka, una tonda mal moro. Ni Repelesin 13:2 piksa kanben. English ge leopard we djinj. Tok Pisin ge lepat we djinj.

Lipai una Lipai una ge Juda una pakna moi. Asa Mosis kandja dji pille, ga God numbiye kerman yei ge kantau yei. Ga numog po wal bo tebol ne, wal nume ne, wal lotu wal porapora yei ge, ga po kogo ge yei. English ge levites we djinj. Tok pisin ge ol livai we djinj.

Lotu numb Juda una iwa mambine moi mal ge yenekne lotune numb taki. Ege Sabat yei poke ga numog po God kandjiye dje, kandja beke awo embe yei. Juda una dumo djelldjell moi al ge yenekne lotune numb taki yei. Embe yei pille Juda una lotune numb merke yei. English ge synagogue we djinj. Tok pisin ge haus lotu we djinj.

Lotu numb kerman Juda una lotu numb kerman ge Jerusalem yei. Numb tamaine yei, merke nayei. Una kog sipsip ipo opa ye God aune pandaka ga lotu numb kerman Jerusalem yei al ge po yei. Opa gale awi una ne, Lipai una numog po lotu kogo ge amblo moi. Aposel 7.47 piksa ta kanben. English ge temple we djinj. Tok pisin ge tempel we djinj.

Mana Mana we djindo ge, bret ta kandjiye mana ge pille dji. Israel una dumo Isip kere er wo dumo wapra yei al wane mawa yei. Isip mopin ge kwa wopake nopin, ba dumo mormon al ge kwa ta naparo we dje mawa yemaka, God pille kwa mana i awi. Kognumb 40 pela erwo pika, ga kwa mana we dji ge no moi. Kamkumaikekana kwa mana ge makimb al moika Juda una ege ege bekle po ngando ipo numb al noi. Mana we dji ge God kwa awi kwa, dje pille dji. English ge manna we djinj. Tok pisin ge mana we djinj.

Mastet Iko mastet we dji ge, una ipo mau al yai iko. Megiye moi ge una woro noi. English ge mustard we djinj. Tok Pisin ge mastet we djinj.

Mesaia Kandja tokples Grik dji una moi ge Krais we dji. Alla Juda una kandja tokples Ibru dji una moi ge Mesaia we dji (Jon 4.25). Mesaia ne, Krais ge me taimane paro. Ni Baibel me Krais we dje kanben.

Nomaga kerman Nomaga kerman we dji ge opur kerman mal moi mo, nomaga gona mal moi. Ni Repelesin 12:3 piksa kanben. English ge dragon we djinj. Tok pisin ge traipela snek we djinj.

Nu pagle awi Nu pagle awi we dji ge, me ta pai. Baibel al pai ge una yenekne nomane ake to, singare asa yei ge kere i God awi. Awi ge, ga nu al pumaka una nu pagle awi. Ga nu pai. English ge baptize we djinj. Tok pisin ge baptais we djinj.

Opa Baibel al paro ge una opa ye God awi ge, ga wopake we dje awo, God wopake pille djingne djangne kere aunda dje opa ye God awi. Opa kaye kaye ye God awi. Ta ge ku moni i God opa ye awi. Ta ge una wal wopake ekin gar wal ge i opa ye God awi. Alla ta ge una kogkau ne, sipsip to golo wamo gale God opa ye awi. English ge offering ne, sacrifice we djinj. Tok pisin ge ofa we djinj.

Opa gale awi una Juda una opa aumbon dje pi ge, ga kog kau ne, sipsip ipo opa gale awi una moi al aumaka, ga togolo alta al gale i God awi. Wal opa wal pai ge, opa gale awi una po kogo ge eri yei. English ge priest we djinj. Tok pisin ge pris we djinj.

Parisi una Parisi una ge Juda una moi al ge pakna moi. Juda una kiwa moi ge Mosis pille awi ba Parisi una Mosis pille pla kaima ye por wekle kaima pi. Ga Mosis lo pillgi dje, Mosis kandja dji mal karkar yei. Ga wo Jisas ne, Jisas wombaye moi ge, man dje kani. Ga Mosis lo dji mal karkar nayenj dje kani. English ge Pharisees we djinj. Tok pisin ge ol Farisi we djinj.

Pasopa Pasopa ge me embe paro (Kisim Bek 11,12). Kamasa Israel una dumo Isip molo kaye pai. God Israel una i orko worno dje pille, une Isip iwa kerman Paro we dji ge tano dje yei. God iwa Paro moi al kandja

embe dji, ni na unakna kambono kaye par ge, dje orko worbenka kiwa er pine we dji. Dji ba Paro man dji. Djika God embe dji, na ye wombane iwaba komne mor ge togoyaka ye na unakna dje worbenka kiwa er pine we dji. Paro man dji, molo pane we dji. God Israel una moi al embe dji. Na djinaka tau agelo ta wondaka womba iwaba komne porapora mor ge togoya we dji. Ye wombane golo djine dje pille, ye kog sipsip meyamne i ye kond dua djeketo yero al ge kopong yene. Tau agelo tano dje wonda ba une meyam ge kani dal, wo natonda, une kiwa wor punda we dji. Israel una embe yemaka tau agelo wo natoi (ni 1 Korin 5.7 piksa ta kanben). Ba Isip wombane iwaba komne porapora moi ge, une wo togolo keri. Pasopa me ge embe paro. Tau agelo wo Israel wombane ge natoi, kiwa er pi al ge English ge pass over we djinj. Tau agelo wo pass over yei, natoi dje pille djinj. Alla Tok pisin djinj ge pasopa we djinj.

Pillgi Pillgi djipin dal, wal pillgi djimbon wal ge, kaima panda dje pillgi djimbon. Jisas er yem wo nono i kupill al wordaka nono une boll molo pambon dje pillgi djipin dal, Jisas kaima wo nono inda dje pupon. English ge believe we djinj. Tok pisin ge bilip we djinj.

Pillgi pai una Pillgi pai una ge Jisas boll pillgi djinj una kambono. Ga makai toto yei al ge moi. Pende Jerusalem molmaka, pende dumo Epesus molmaka, dumo Pilipai molmaka embe yei. English ge church we djinj. Tok pisin ge sios we djinj.

Poks Poks ge kena simbill ta moro. Une seke ye wane, wo una natondo, kembis moro. Una kena i sika to, tambon dje yene ba kun merke une kanpol to, tagemage ye por punda, natane. (Luk 9.58 ne, Matyu 8.20)

Propet God yene kandjiye una dje aune dje pille ga propet dje wori po dje awi. English ge prophet we djinj. Tok pisin ge propet we djinj.

Propet kende Propet kende mor ge God kandjiye kune djinmon we dje kaninj ba kende djinj. Ga yenekne nomane paro mal pille dje una awinj, God kandjiye dje nawinj, man. English ge false prophet we djinj. Tok pisin ge giaman propet we djinj.

Rum tambu kaima God lotuye numb kerman yei al ge, rum ta pakna kaima yei ge rum tambu kaima ge yei. Bokis kontrak numog yei. Una er numog napi, mapill yei. Opa gale awi iwa kerman taimane moi ge, une kognumb taimantaiman dje yei poke ge, une ege kun taimane dje meyam i numog po Israel una djingne djangne iworno dje yei. English ge most holy place we djinj. Tok pisin ge rum tambu tru we djinj.

Sabat ege God kupill makimb ye beki ge une ege 6 pela pai al ge ye beki. Alla namba 7 pai al ge une kiwa moi, kogo nayei. Ge ege Sabat yero we dji. Embe dji pille, ipon ege sabat yero al ge Juda una kogo nayenj, kiwa mor. English ge Sabbath we djinj. Tok pisin ge de Sabat we djinj.

Sadusi una Sadusi una moi ge Juda una kerman moi. Yembene pai. Ku kanno, una kantau ye embe ye moi. English ge Sadducee we djinj. Tok pisin ge Sadyusi we djinj.

Ku salpa Ku kandjiye salpa we dji ge ku kiwa pai. Ku ge wamo doi dal, bage yendaka ninga djindaka una do sege yene mal paro. English ge sulphur we djinj. Tok pisin ge salpa we djinj.

Selot una Selot una ge Juda una pakna moi. Dumo Rom wo Juda una kamblo kal woro kantau yemoi ge Selot una man dji, to worbon we dji. Dji una ge Saimon Selot ge pakna moi una (Matyu 10.4). English ge Zealot we djinj. Tok pisin ge lain Selot we djinj.

Singare ke, djingdjang God kandja djindaka una pille po nayei dal, ga singare ke yene, djingdjang yene. Singare ke ge God man djindo singare. English ge sin we djinj. Tok pisin ge sin ne, pasin nogut we djinj.

Sip Sip ge kanu kerman. Sip ge una beke nusolwara al woro i er pinj. Una andret andret pakna moye kune yenda. Konbona merke moi ge una i sip al woro por dumo ellke pinj. Ni buk Aposel 20. 13,14 piksa kanben. English ge ship we djinj. Tok pisin ge sip we djinj.

Sipsip, sipsip wombe Kog sipsip we dji ge kog wo moro mal embe namor. Una kulo molo are toke nambon dje yene poke,

sipsip kiye dje moye. Una tambon dje pille ambiye ba sipsip ge kandja nadjine. Kog wo ge kallngane yene ba sipsip ge man. Sipsip kiye dje mor pille Jisas sipsip mal embe molo nono pille goi ge, me kerman paro. Una tambon dje pille ambi ge une kandja ta nadji. Une pora we djika una wo ipo togoi. Ni Jon 10.14 sipsip piksa kanben. English ge sheep ne, lamb we djinj. Tok pisin ge sipsip ne, sipsip wombe we djinj.

Sisa Sisa moi ge une dumo kerman Rom ge kantau yei. Une kandjiye Sisa Ogastus we dji pai ge, Prime Minister Ogastus mal embe pai we dji. Dumo Rom koi koma, kona kwa yei ge une kantau yei. Maria Jisas kannoi poke Sisa Ogastus dumo Rom kantau yei (Luk 2.1). Alla are Jisas goi poke ge Sisa djell ta moi. Une kandjiye pai ge Sisa Taiberias we dji (Luk 3.1). English ge Caesar we djinj. Tok pisin ge Sisar we djinj.

Una Wombe Jisas una wombe we dji ge une yene taimane pille dji. Una kerman pende mor ge embe dje kaninj. Jisas na Una Wombe moro we dji ge, une buk Daniel 7:13,14 kandja djindo mal pille dji we djinj. Daniel 7:13,11 embe djindo. Na oukumb ta kanill. Iwa ta na gumena al pene moi ge une una wombe mal embe moi. Une kupill kupa boll er woi. God kamasa moi una moi ge una wombe ge wono dje yeika una wo une dje i God moi al manda wori moika God namba kerman iwo awo, kandjiye kerman iwo awo, yembe dongall iwo awika una kuruwo kama porapora dumo yemyem moi ge ne, una kandjine kayekaye dje moi una kambono ge porapora wo una wombe ge pille pla ye awi. Una to worbon dje yene man pandaka una wombe ge una kantau ye moya mal ge pora nadjinda molo pa punda mal yero we dji. Buk Daniel kandja embe dji pille Jisas na una wombe moro we dji ge, una kerman kambono embe dje kaninj, Jisas na wale moro dje kaninj. English ge son of man we djinj. Tok pisin ge pikinini bilong man we djinj.

Wain mau Una wain kaye ipo mau al yai. Wain megiye bo toika una ipo amblo djerpall ye pagle nuye ge kolo i. Nuye ge kolo woro mogika alla dongall yeika una i noi. Nuye dongall noi ge nu wain we djinmon. Megiye pai ge wain megiye we djinmon. Wain mau yei ge, English ge vinyard we djinj. Tok pisin ge gaden wain we djinj.

God nale al wambo napanda kiwa mopon Jisas nono wopake pille djingne djangne kere aunda we dje pillgi djipin dal, une nono i yem wordaka kot panda al ge nono God nale al wambo napanda kiwa mopon, kot ta naimbon (Rom 3:21-28 kanben). English ge righteousness we djinj. Pisin ge stretpela man we djinj.

Wandill golo aundo Nono God boll molo pambon mal namormon. Nono djingdjang pai una molo God tonda mal mormon. Ba Jisas kogo yei al ge God nono wandill golo i yem woro awi. God ni na wandill golo aumben we djipin dal, God nono natonda, nono une boll kiwa mopon. English ge mercy we djinj. Tok pisin ge sori we djinj.

Wit Wal wit ge Juda una yale noi. Ge yene kwaine wo. Wal wit ge kull dal embe boraka una dje kapill ipo to inj. Ipo to derpall ye kere megiye ge inj. Megiye ipo ku boll to derpall ye kere wal plawa ge inj. Wit plawa ge ipo bret gar. English ge wheat ne, grain we djinj. Tok pisin ge wit we djinj.

Wopake kando God makimb una kane wopake kaima kani pille, yene wariye taimane moi mal ge awi, wariye boll pillgi djine una moye ge, nagoye, gun molo pane dje awi (Jon 3.16 kanben) English ge love we djinj. Tok pisin ge laikim tumas we djinj.

Wopake pille aundo God nono wopake pille awo Jisas dje wori wo nono pille goi. God kiwa yei. Kiwa yei al ge, nono wor gun bon kune yendo. Une kiwa nawika nono er gun bon kune nayeika. Une wal kerman ye nono awi. Nono yembon kune nayendo. English ge grace we djinj. Tok pisin ge marimari we djinj.

Wopake ta mal God ge wopake ta mal moro, singare wopake kaima yendo, singare du dje kaima yendo. Ale nayendo. Djingdjang ne, singare ke ta naparo, une tukiye ge kuruwo kaima paraka, yembe dongall paraka po kogo dongall yendo. Une nomane paro mal ne, singare yendo

mal ge plato paro, una nomane paro ge kamblo aundo. Une djell ta mal moro.

God embe moro pille yene wombaye kambono singare wopake ta mal para yembon dje pille ye waninj. English holy we djinj. Tok Pisin ge holi we djinj.

Kandja Djimbe

Agelo kambono

God tauye agelo kambono

Matyu 1.20	1 Korin 6.3	Jut 1.14
Matyu 22.30	Ibru 1.14	Repelesin 4.8, 22.8-9
Luk 20.36		

Satan agelo kambono

2 Korin 11.14	2Pita 2.4

Aglo er wo gun bon mal

Jisas golo er wo gun pi mal

Matyu 28.5-10	1 Korin 15.12-21

Nono golo er wo gun bon mal

Jon 5.24-30	Jon 11.24-26	1 Korin 15.51-53
Jon 6.38-40	Rom 6.3-11	

Aglo gi djinj mal

Pillgi pai una aglo gi djinj mal

Aposel 13.15	2 Korin 1.21	Pilipai 4.1
Rom 1.11-12	2 Korin 4.16-18	1 Tesalonaika 3.1-5
1 Korin 15.1	Epesus 4.29	

Ami djimbon mal

Iwana ami dje moye mal

Mak 10.2-12	1 Korin 7.39	1Pita 3.1-6
1 Korin 7.2-5		

Womba moye mal

Jon 1.12	Epesus 6.1-4	Kolosi 3.20
Epesus 5.1		

Womba mor mal ye embe moye

Matyu 18.3-5	Mak 9.33-37	Luk 9.46-48
Matyu19.13-15		

War ambo ye moye mal

1 Korin 7.25-40

Iwana kangill moye mal

1 Timoti 5.3-16

Iwoga angama moye mal

Taitus 2.2-5

Arngan yendo

Krais nono ellne tukne arngan ye aundo mal

Jon 14.27	Pilipai 4, 6-9	Kolosi 4.8
2 Korin 13.11	Kolosi 3.15	2 Tesalonaika 3.16

Au / talang / poll djindo / wamo sua

Poll djindo / au djindo mal

Matyu 24.30	2 Korin 4.6	2Pita 1.17
Mak 10.37	Epesus 1.17	Repelesin 18.1
2 Korin 3.18	Epesus 3.13	Repelesin 15.8

Wamo sua / Una nomane au dje paro mal

Matyu 5.14	Jon 9.4-5	Epesus 5.14
Luk 2.32	Jon 12, 35-36, 46	Repelesin 4.5
Jon 1.1-9	Aposel 13.47	Repelesin 8.10-11
Jon 8.12		

Talang yendo mal

Matyu 5.14	Aposel 6.15	Repelesin 2.18
Matyu 13.43	2 Korin 3.7-11	Repelesin 7.4
Luk 11.33-36	Pilipai 2.14-15	Repelesin 18.12
Luk 24.4	Repelesin 1.15	Repelesin 21.11,18

Aundo

Jisas goi ge God nono wal gorwulle kiwa awi

Aposel 2.38	Rom 3.24	Ibru 2.4
Aposel 10.45-46	Rom 5.15-17	Ibru 6.4
Aposel 11.17	Rom 6.23	Jems 1.17
Rom 1.11	1 Korin 7.7	

Nono una wal wopake ye aumbon

Rom 15.25-27	2 Korin 9	1Tim 6.18
2 Korin 8.1-15	Galesia 6.9-10	

Baptais, nu pane, nu pagle aune

Baptais

Mak 10.38-39	Epesus 4.5

Nu pane mal

Mak 1.4	Aposel 2.37-41	Rom 6.3-4	
Jon 9.6-16	Aposel 8.12	1 Korin 13-14	
Aposel 2.38	Aposel 16.14-15	1Pita 3.21	
Aposel 10.47	Aposel 19.1-7		

Nu pagle aune mal

Matyu 3	Luk 3.3	Jon 4.1-3
Mak 1.1-11	Jon 1.19-28	1 Jon 5.6

Beke aune

Una God kandjiye beke awinj mal

Luk 1.1-4	Rom 2.21	1 Korin 12.28-29
Aposel 2.42	Rom 6.17	Kolosi 1.7
Aposel 13.1		

Una God kandjiye ale ye beke awinj mal

1 Timoti 1.3-7	1 Timoti 5.3-5	2Pita 2.1-22
1 Timoti 4.2	2 Timoti 2.17	

God nono kandja beke aundo mal

Jon 6.45	Jon 14.26	1 Tesalonaika 4.9
Jon 8.28	1 Korin 2.13	1 Jon 2.23-27

Beke yei

Una wal bekinj mal

Matyu 27.7-10	Rom 1.18-23	2Tim 2.20
Aposel 19.21-27	Rom 9.20	

Bret ne, wain

Matyu 26.26-29	Luk 22.15-20	1 Korin 11.23-25
Mak 14.22-26		

Dall

Nu no dall nayembon mal

Matyu 24.49	1 Timoti 3.3	1Pita 4.3
Rom 13.13	Taitus 1.7	2Pita 2.13
1 Tesalonaika 5.7	Taitus 2.2	Repelesin 17.6

God kandjiye pai ge dall kandja djinj we djinj mal

1 Korin 1.18-25	1 Korin 15.36	2 Timoti 3.9
1 Korin 2.14		

Djillake soka pai una

Matyu 6.2-6	Matyu 24.51	1 Timoti 3.8
Matyu 6.16	Luk 12.55-56	Jems 3.17
Matyu 15.7	Luk 13.14-15	1Pita 2.1

Djingdjang ke

Dingdjang ke yenj mal

Matyu 19.18	Aposel 15.20	1 Korin 5.11
Mak 7.21-22	Rom 1.24-28	1 Korin 6.9
Luk 7.37-38	1 Korin 5.1-5	Kolosi 3.5-6
Jon 8.11		

Una gaklene ulle pille pla yenj mal

Epesus 2.3	1Pita 4.2	2Pita 2.18-19
Epesus 5.3	2Pita 2.2	Jut 1.7-8
1 Tesalonaika 4.1-8	2Pita 2.6-7	Repelesin 9.21
2 Timoti 2.22		

Dumoye wopake

Ipon God yene dumoye wopake kantau yendo mal

Matyu 3.2, 4.17, 5.3, 5.10, 5.19-20	Luk 17.20-21
Matyu 18.1-4	

Are God dumoye wopake kantau yenda mal

Matyu 7.21-22	Matyu 13.43	Matyu 22.1-14

Emill yendo

Matyu 8.12	Jon 9.35-41	Epesus 4.18
Jon 1.4-5	Jon 11.10	Epesus 6.12
Jon 3.19	Jon 12.46	1 Tesalonaika 5.4
Jon 8.12	Rom 1.21	

Ellne kumbsne

God una elle kumbso aunda mal

Jon 3.36	Rom 3.25	Epesus 5.6
Rom 1.18-19	Rom 5.9	Ibru 3.17
Rom 2.8	1 Korin 10.22	Repelesin 6.16

Nono una boll ellne kumbso naumbon mal

Matyu 9.3	Jon 7.23	Epesus 4.26
Matyu 10.22	2 Korin 12.20	Kolosi 3.8
Mak 13.13	Galesia 5.20	Repelesin 11.18
Jon 4.25		

Gapman

Matyu 22.15-22	Rom 13.1-7	1Pita 2.13
Aposel 5.27-29	Taitus 3.1	

God

Nono ke i djimbon dje pille God nono i yem djinda, natonda mal

Jon 3.18	1 Tesalonaika 1.10	Ibru 2.3
Jon 3.36	1 Tesalonaika 5.9	Repelesin 6.16
Rom 5.9-10	2 Tesalonaika 1.8-9	

God nono Nane moro mal

1 Korin 1.3	Epesus 1.2	Kolosi 1.11-12
Galesia 1.1-4	Epesus 5.20	1 Tesalonaika 1.1-3

God wombaye mopon mal

Matyu 5.45	Rom 8.14-17	Ibru 12.5-11
Jon 1.12-13	Galesia 4.6-7	1Jon 3.1-3

Wal porapora paro ge God wal ne moro

1 Korin 10.26	Jut 1.25	Repelesin 16.9
Ibru 2.10	Repelesin 1.8	

Wal porapora paro ge God wal me moro

Rom 11.36	1 Korin 11.12	2 Korin 1.3

God yembe dongall pai una moro mal

Matyu 22.29	Rom 1.16	1 Korin 1.24-25
Matyu 26.64	Rom 9.22	1 Korin 6.14
Mak 9.1		

God nono kantau yenda mal

Matyu 6.25-34,	Matyu 10.29-31	Rom 8.28,
Rom 11.36	Ibru 1.3	Aposel 14.15-17
Kolosi 1.17	Jems 4.13-16	

God wal pora pora beke wori yei mal

Matyu 19.4	Aposel 17.24-26	Ibru 1.2
Jon 1.3	1 Korin 8.6	Ibru 11.3
Aposel 14.15	Kolosi 1.15-16	Repelesin 4.11

God kende

Aposel 7.40-43	Rom 1.23	1 Korin 10.14-22
Aposel 17.16-34	1 Korin 8 (boll)	1 Korin 12.2
Aposel 19.26		

Gopa tondo

God nono kandja gopa ta to awi mal

Mak 14.24	Rom 9.4	Ibru 8.6-13
Luk 22.20	Rom 11.27	Ibru 9.15

Gor

Una gor mal

Matyu 7.13-14	Luk 10.15	Rom 5 (sapta boll)
Matyu 11.5	Luk 16.23	1 Korin 15.12-58
Mak 12.18-27	Jon 5.21	

Una gun mor ba goi mor mal

Matyu 8.22	Luk 9.60

Una kun soka gor mal

Repelesin 2.11	Repelesin 20.6	Repelesin 21.8
Repelesin 10.14	Repelesin 20.14	

Gun mopon
Gun molo pambon mal

Matyu 7.13-14	Jon 17.2-3	Epesus 2.1-6
Matyu 10.39	Jon 20.31	Kolosi 2.13
Luk 10.25-28	Rom 5.21	Kolosi 3.1-4
Jon 3.1-16	Rom 6.5-14	2 Timoti 1.10
Jon 5.19-29	Rom 8.10-17	Taitus 3.4-7
Jon 10.10	2 Korin 5.17	1Pita 1.23
Jon 11.25-26	Galesia 2.20	1Jon 5.11-13
Jon 14.6		

Una gun moye buk

Repelesin 3.5	Repelesin 17.8	Repelesin 20.12
Repelesin 20.15	Repelesin 13.8	

Iko pera
Nonekne iko pera kakbon mal

Matyu 10.38-39	Matyu 16.24	Mak 8.34-35

Imb / Urup
Pillgi pai una imb kakinj mal

Matyu 10.15-23	Aposel 5.41	2 Tesalonaika 1.3-4
Matyu 24.15-28	Rom 8.35-37	2 Timoti 3.10-13
Matyu 5.10-12	Rom 12.12-14, 17-21	Ibru 10.32-39
Mak 13.9-13	1 Korin 4.11-13	Ibru 13.3-4
Luk 12.4-9	2 Korin 4.8-11	1Pita 3.13-17
Luk 21.7-19	2 Korin 12.10	1Pita 4.12-19
Jon 15.18-21	Pilipai 1.28-29	Repelesin 2.10
Jon 16.1-4	2 Tesalonaika 1.4-8	

Nono urup panda ge Jisas i wordo mal

Matyu 11.28-30	Ibru 4.16	2 Korin 1.5
Rom 5.4		

Imb panda al ge God nono aglo gi djimbon dje aundo

Luk 4.18	Pilipai 3.10	Jems 1.2-4	Matyu 26.47-68
Rom 8.17-18	1 Tesalonaika 3.2-4	1Pita 1.6-7	Matyu 27.1-2, 11-31

Mak 14.43-15.20	Jon 18.1-14	
Luk 22.47-23.25	Jon 18.28-1	

Iwa pla molo djimbon
Nono kandjine amblo pla naworbon mal

Matyu 20.25	2 Korin 1.24	Galesia 5.26
Rom 12.16	2 Korin 5.12	

Jisas
Jisas God Wariye moro

Matyu 11.27-30	Jon 17.1-5	Pilipai 2.5-11
Matyu 16.13-17	Jon 20.26-31	Kolosi 1.15-20
Luk 1.35	Aposel 3.13-16	Kolosi 2.9-10
Jon 1.1-18	Aposel 4.10-12	Ibru 1.1-14
Jon 5.19-29	Rom 1.3-4	Ibru 7.26-28
Jon 6.35-40	1 Korin 3.11	1Jon 2.1-2
Jon 8.58	2 Korin 4.4-6	1Jon 5.20
Jon 11.25-27	2 Korin 5.21	Repelesin 1.12-18
Jon 14.5-11	Galesia 4.4-5	Repelesin 19.11-1

Una wombe kaima moi mal

Matyu 1.18-25	Luk 2.1-20	Pilipai 2.6-7
Matyu 2.1-23	Jon 1.14	Ibru 2.14-18
Luk 1.26-38	Galesia 4.4-5	

Una ke toi moi una Jisas ye wopake ye awi mal

Matyu 4.23-25	Matyu 9.35-36	Matyu 11.1-6
Matyu 7.28-29	Luk 4.14-44	Aposel 10.36-38
Jon 2.13-13		

Jisas ko go dongall merke yei mal

Matyu 8.1-15, 23-33	Mak 1.21-28	Luk 22.50-51
Matyu 9.1-7, 18-33	Mak 7.32-37	Jon 2.1-11
Matyu 12.9-14, 22	Mak 8.22-25	Jon 4.46-54
Matyu 14.15-32	Luk 5.4-8	Jon 5.5-9
Matyu 15.22-28, 32-38	Luk 7.11-15	Jon 9.1-7
Matyu 17.14-18	Luk 13.10-13	Jon 11.11-44
Matyu 20.29-34	Luk 14.l-4	Jon 21.4-6
Matyu 21.18-22	Luk 17.12-14	Aposel 2.22

Juda una wo Jisas kot ye awi mal

Jisas ipo iko pera al togoi mal

Matyu 27.32-56	Luk 23.26-49	Jon 19.17-37
Mak 15.21-41		

Jisas golo pai ge ipo gull toi mal

Matyu 27.57-66	Luk 23.50-56	Jon 19.38-42
Mak 15.42-47		

Jisas golo aglo er wo gun pi mal

Matyu 28.1-20	Aposel 2.24-32	Aposel 17.2-3, 30-31
Mak 16.1-8	Aposel 3.15	Rom 1.4
Luk 24.1-49	Aposel 4.10, 33	Rom 4.24-25
Jon 20.1?21.14	Aposel 10.39-43	1 Korin 15.3-8,12-21
Aposel 1.3-8	Aposel 13.29-39	Repelesin 1.18

Jisas golo aglo er kupill al pi mal

Luk 24.50-51	Rom 8.34	Ibru 4.14-16
Aposel 1.9-11	Epesus 1.20-23	Ibru 7.25-26
Aposel 2.32-36	Pilipai 2.9-11	Ibru 10.12-14
Aposel 5.30-31	Ibru 1.3-11, 2.9	1Pita 3.22

Jisas er yem wonda mal

Matyu 24.36-51	1 Tesalonaika 1.9-10	2 Timoti 4.8
Matyu 24.29-44	1 Tesalonaika 3.13	Ibru 9.28
Jon 14.1-3	1 Tesalonaika 4.13-18	2Pita 3.3-13
Aposel 1.10-11	1 Tesalonaika 4.13?5.11	1Jon 2.28
Aposel 3.19-21	2 Tesalonaika 1.6-10	Repelesin 1.7
Pilipai 3.20-21	2 Tesalonaika 2:1-4	Repelesin 22.12-13
Kolosi 3.4	1 Timoti 6.13-15	

Jisas nono pille goi mal

Rom 4.25	Rom 8.3	1 Tesalonaika 5.10
Rom 5.8	Rom 8.32	1 Jon 3.16

Jisas iwa kerman moro, wal porapora kan-tau yendo mal

Matyu 7.21-23	Rom 2.1-11	Ibru 9.27-28
Matyu 16.24-27	Rom 14.10-12	Ibru 10.26-31
Matyu 25.31-46	1 Korin 3.10-15	Ibru 12.2
Jon 3.18-21	1 Korin 4.5	1Pita 1.17
Jon 5.24-29	2 Korin 5.9-10	1Pita 4.5
Aposel 17.30-31	2 Tesalonaika 1.5-10	Repelesin 20.11-15

Jisas nono top to i yem dji, ke naimbon mal

Matyu 20.28	Galasia 3.14	Ibru 9.12
Rom 3.24	Epesus 1.7	1Pita 1.18-19
1 Korin 1.30	Kolosi 1.14	

Wal porapora ge Jisas wal ne moro mal

Jon 11.25	Kolosi 3.11	1 Jon 5.20
Jon 14.6	1 Jon 5.11	Repelesin 1.18
Kolosi 1.17-18		

Jisas yembe dongall pai mal

Matyu 24.30	Mak 13.26	2 Tesalonaika 1.9-10
Matyu 25.31	Luk 4.36	2Pita 1.16
Mak 5.30		

Jisas kandjiyebe wopake

Aposel 20.24	Galesia 1.6-12	1 Tesalonaika 1.5
Rom 1.2-4, 16-17	Epesus 1.13	2 Tesalonaika 2.14
1 Korin 1.17-25	Pilipai 1.27	2 Timoti 1.8-11
1 Korin 15.1-7	Kolosi 1.5-6	2 Timoti 2.8-10

Kaima

Kandja kaima pai mal

Jon 3.28	Jon 14.6	Rom 3.7
Jon 8.33	Jon 14.17	2 Korin 11.10
Jems 4.17	Rom 2.8	

Kal woro mopon

Nono molo kal woro mopon mal

Luk 18.4	Rom 12.10	Epesus 4.2
Pilipai 2.1-11	2 Korin 10.1	Taitus 3.2
Jems 4.10		

Kamale tondo

Satan Jisas kamale toi mal

Matyu 4.1-11	Mak 1.12-13	Luk 4.1-13

Satan nono kamalne tondo mal

Matyu 26.41	1 Korin 7.5	Galesia 6.1
Luk 22.31		

Nono una kamalne natambon mal

Matyu 18.6	Mak 9.42	Luk 17.1-2

Kand
God pille kand gopon mal

Matyu 10.28	Rom 11.20-21	Ibru 12.28
Luk 12.5	2 Korin 5.11	

God pille kand nagopon mal

Matyu 10.29-31	1Jon 4.17-18	1Jon 3.19-20
Epesus 3.12		

Una boll kand nagopon mal

Matyu 10.26	Luk 12.4	Pilipai 1.27-28
Matyu 10.28	1 Korin 16.13	1Pita 3.14

Una gopon dje pille kand gor mal

Ibru 2.15

Kandja
Jisas kandjiye/God kandjiye dje una aumbon mal

Mak 2.2	Aposel 4.31	Rom 10.14-15
Mak 16.20	Aposel 8.4	1 Korin 2.13

Kandja ke dje una naumbon mal

Matyu 15.4	1 Korin 4.12	Jems 3.1-12
Rom 3.13	2 Timoti 3.2	Jems 4.11-12

Kandja to naworbon mal

Matyu 19.18	Taits 2.15	Ibru 3.16-19
Taitus 1.9-10	Taitus 3.3	

Kandja djimben mal kaima yemben mal

Kolosi 4.9	Jems 1.26	Repelesin 19.11

Kandja pille imbon mal

Matyu 9.13	Mak 4.15-20	Jon 3.32-36
Matyu 12.13-15	Luk 10.16	1 Korin 2.14

Kanke nayembon
Nono una kanke nayembon mal

1 Korin 13.4	Jems 2.9	1Jon 2.9-11
2 Korin 12.20	1Pita 2.1	1Jon 3.15
Taitus 3.3		

Kane Wopake
God nono wopake kando mal

Jon 3.16	Epesus 2.4-5	Rom 8.31-39
Rom 5.8	1Jon 4.9-10	

Nono God wopake kanbon mal

Matyu 22.37-38	Jon 14.21	1Jon 5.3
Mak 12.28-30	1Pita 1.8	

Nono una wopake kanbon mal

Matyu 5.43-48	Rom 13.8-10	1Pita 4.8
Matyu 22.39	1 Korin 13.1-13	1Jon 2.9-11
Jon 13.34-35	1 Korin 16.14	1Jon 3.11-18
Jon 15.12-17	Galesia 5.13-14	1Jon 4.7-21
Rom 12.9-10	1 Tesalonaika 4.9-10	

Kantau
Nono una dje i numog woro kantau yembon mal

Aposel 10.23	Rom 16.2	2 Korin 7.15
Rom 12.13	Rom 16.23-24	Galesia 4.14

God nono kantau yendo mal

Matyu 5.10	Luk 12.28	Jut 1.1
Matyu 6.30	2 Tesalonaika 3.3	Repelesin 1.9

Kamang
Kamang yembon mal

Matyu 6.5-13	Jon 16.23-26	1 Timoti 4.4-5
Matyu 7.7-11	Rom 8.26-27	Ibru 4.16
Matyu 18.19-20	Rom 12.12	Ibru 10.19-22
Mak 11.24-25	Epesus 2.18	Jems 1.5-8
Luk 11.1-13	Epesus 6.18	Jems 4.2-3
Luk 18.1-8	Pilipai 4.6-7	Jems 5.13-18
Luk 21.36	Kolosi 4.2	1Pita 4.7
Jon 14.13-14	1 Tesalonaika 5.17	1Jon 3.21-22
Jon 15.7	1 Timoti 2.1-4, 8	1Jon 5.14-15

Kaye par
Una djingdjang ye kaye par mal

Jon 8.32-36	Jems 1.25	2Pita 2.19

Kere aundo me
God nono djingjang kere aundo mal

Matyu 26.28	Aposel 10.43	Kolosi 1.13-14
Mak 11.25-26	Aposel 26.18	Ibru 10.17-18
Aposel 5.31	Epesus 1.7, 2.13-14	1Jon 1.8-2.2

Una singare ke ye nono auneke nono kere aumbon mal

Matyu 6.12-15	Luk 6.37	Epesus 4.31-32
Matyu 18.21-35	Luk 17.3-4	Kolosi 3.13
Mak 11.25	2 Korin 2.5-11	

Kot
God nono kot ye aunda mal

1 Tesalonaika 1.5-10	Aposel 24.25	Ibru 10.26-27	Jon 3.1-21
Jon 16.8	Ibru 9.27-28	1 Jon 4.17	Jon 5.39-40

Una wo pillgi pai una kot ye aune mal

Mak 13.12	Aposel 23.30-35	Aposel 24.10-23
Luk 12,11		

Pillgi pai una moye al ge yenekne kot nad-jine mal

Matyu 5.25-42, 18.15-17	Rom 12.14-21	1 Korin 6.1-8

Krais gakle
Krais gakle ge bret yero mal

Matyu 20.26	Luk 22.19	1 Korin 11.24
Mak 14.22	Jon 6.25-71	

Pillgi pai una Krais gakle ge mor mal

Rom 12.3-8	1 Korin 12.12-31	Epesus 4.1-16

Ku
Ku moni

Matyu 6.19	Luk 16.13	Ibru 13.5
Mak 10.17-24	1 Timoti 3.3	Jems 2.1-9

Makimb ku

Matyu 21.42	Luk 20.17-19	1Pita 2.7-8
Mak 12.10	Aposel 4.11	

Kut
Nono God boll mopon dje pille kui yembon mal

Rom 5.2-5	Kolosi 1.5	2 Tesalonaika 2.16-17
Rom 8.18-30		

Krais yem wonda dje kui yembon mal

1 Korin 1.7	1 Tesalonaika 1.3, 10	Ibru 9.28
Taitus 2.3	2 Timoti 4.8	2Pita 3.12

God nono kuyaka gun mopon mal

Jon 3.1-21	Epesus 4.24	1Jon 3.9
Jon 5.39-40		

Kum ne, Satan
Jisas Satan moi al man dji

Matyu 4.1-11

Jisas djika kum ke er orko pi mal

Matyu 8.16	Mak 7.24-30	Luk 11.14-26
Mak 1.21-28	Luk 4.31-37	

Satan ge kum ke kambono ngambalne moro mal

Matyu 9.34	Luk 11.15	Jon 8.44
Matyu 12.24		

Satan er wamo al punda mal

Matyu 25.41	Jon 16.11	Repelesin 20.7-10

Kunda nonga
Kunda nonga nayembon mal

Matyu 5.9	Rom 1.29	Rom 13.13
Matyu 12.18-21	Rom 12.18	Jems 4.1-10

Kunda konkunom
Kunda konkunom worbon mal

Epesus 6.10-20

Kupill
Kupill God moro al

Luk 12.32-34	Pilipai 1.23	Repelesin 4.1-11
Jon 14.1-3	Kolosi 3.1	Repelesin 21.22-22.5
2 Korin 5.1-8	1Pita 1.4-5	Repelesin 22.14-15
Repelesin 21.1-4		

Lo
Mosis loye

Matyu 5.17-20	Rom 3.19-20	Rom 6.14
Matyu 22.29	Rom 15.4	Rom 7.2-3
Jon 20.31		

Krais loye

Jon 13.34	1Jon 2.7-8

Gapman loye

Rom 13.1-7	Taitus 3.1	1Pita 2.13-14

Lotu yembon mal

Jon 13.34-35	Rom 12.9-13	Kolosi 3.12-17
Jon 14.27	Galesia 5.22-26	1 Tesalonaika 5.16-18

Lotu kogo una
Lotu kogo una dje kogo al worbon mal

Aposel 6.1-6	1 Timoti 3.1-13	Taitus 1.5-9
Aposel 14.23		

Lotu kogo una po una kantau yene mal

Matyu 28.18-20	1 Tesalonaika 2.1-12	2 Timoti 3.10-4.5
Luk 22.24-27	1 Timoti 4.1-16	Taitus 2.7-8
Aposel 20.17-35	2 Timoti 2.1-26	1Pita 5.1-4

Nono lotu kogo una wopake pille aumbon mal

1 Korin 9.14	1 Tesalonaika 5.12-13	Ibru 13.7, 17
Galesia 6.6	1 Timoti 5.17-22	

Mawa tawa nayembon mal

1 Korin 10.10	Pilipai 2.14	Jut 1.16

Mopne ambirmon
Nono una kandjine / mopne nambpon mal

Matyu 7.1-6	Luk 6.37-42	Kolosi 3.8
Matyu 15.19	Rom 1.30	1 Timoti 3.11

Murble
God Murble

Matyu 28.19	Aposel 8.14-17	Galesia 5.
Mak 1.9-11	Aposel 10.44-48	Epesus 1.
Mak 3.28-30	Aposel 13.2-4	Epesus 3.
Luk 1.35	Aposel 15.28	Epesus 4.
Luk 3.16	Aposel 16.7-10	Epesus 5.
Luk 4.1	Aposel 19.1-7	Epesus 6.
Luk 11.13	Rom 5.5	1 Tesalon
Luk 12.12	Rom 7.6	1 Tesalon
Jon 1.32-34	Rom 8.9-16, 26-27	2 Tesalon
Jon 3.5-8	1 Korin 2.4, 9-16	Taitus 3.5
Jon 7.37-39	1 Korin 3.16	Ibru 2.4
Jon 14.15-17, 26	1 Korin 6.11, 19	Ibru 9.14
Jon 15.26	1 Korin 12.1-13	1Pita 1.2,
Jon 16.7-15	2 Korin 1.21-22	2Pita 1.20
Jon 20.19-23	2 Korin 5.5	1Jon 2.20
Aposel 1.4-5, 8	2 Korin 13.14	1Jon 3.24
Aposel 2.1-18, 38-39	Galesia 3.2-5	1Jon 4.13
Aposel 4.31	Galesia 4.6	1Jon 5.6-8
Aposel 5.3-5		

Murble ke kambono

Mat 5.1-20	Jems 2.19	1Jon 4.4

Namba
God awika Krais nambaye pai

Matyu 7.29	Mak 1.22	Luk 4.32

Nambon mal
Wal merke i nambon dje pille nayembon mal

1 Korin 5.11	1 Korin 6.10	Kolosi 3.5

Ngadjill
Una God kandjiye pille ngadjill goye mal

Mak 8.38	Luk 9.26

God nono pille ngadjill goya mal

Mak 8.38	Luk 9.26

Nomane
God nomane

Matyu 16.23	Aposel 21.14	1 Korin 1.1-2
Mak 3.35	Rom 9.18	Galesia 3.19-20

Una nomane ke

Matyu 12.33-37	Luk 6.43-45	Rom 6.6
Mak 7.21	Aposel 17.5	Galesia 5.24

Una nomane wopake

Luk 2.40	1 Korin 1.21	Kolosi 1.9
Luk 8.15	Epesus 1.17	1 Timoti 1.5

Una nomane soka

Matyu 28.17	Luk 24.38	Rom 4.20
Mak 11.23	Jon 7.12	Jems 1.5-8

Una nomane kull pundo

Luk 21.25	1 Timoti 4.2	Ibru 5.11
Rom 1.21-22		

Una nomane ake tane mal

Matyu 9.13	Luk 3.3	2 Korin 7.10
Matyu 21.32	Aposel 5.31	Repelesin 9.20-21

Opa
Juda una djingdjang iworbon dje pille kogkau ne, sipsip ipo God opa ye awi mal

Ibru 7.27	Ibru 9.22	Ibru 10.18
Ibru 9.10	Ibru 10.8	Ibru 10.26

Nono wal ipo God opa ye aumbon mal

Matyu 5.23-26	Luk 2.24	Aposel 14.14-18
Mak 12.41-44		

Nonokne opa mal embe molo ipo God aumbon mal

Rom 12.1-2	Pilipai 2.17	2 Timoti 4.6

Jisas nono pille yene opa awi mal

Ibru 9.11-14	Ibru 10.1-18

Pak tambon mal
Nono una pak to aumbon mal

Matyu 6.1-4, 7.12	1 Korin 10.24	Ibru 10.24
Matyu 25.31-46	2 Korin 8.1-15	Ibru 13.1-3, 16
Luk 3.10-11	2 Korin 9.1-15	Jems 1.27
Luk 6.38	Galesia 6.9-10	Jems 2.15-16
Aposel 11.27-30	Pilipai 4.14-19	1Jon 3.16-18

Pille pla
Una wal ke pille pla yenj mal

Jon 12.25	1 Korin 6.9	1 Korin 10.6-7
Rom 1.23-30		

Una wal wopake pille pla yenj mal

Matyu 6.33	Jon 5.23	Rom 12.10
Jon 4.21-23	Aposel 10.2	

Una yenekne pille pla nayene mal

Matyu 23.25	Jon 12.25	2 Korin 5.15
Luk 12.21	Rom 16.18	

Pillgi

Jon 1.12	Jon 20.31	Rom 10.9-10
Jon 3.15-18, 36	Aposel 4.12	Galesia 2.16
Jon 6.47	Aposel 16.30-31	Epesus 2.8-9
Jon 14.6	Rom 3.20-22	

Taimane mopon

Nono God boll djell djell mopin ba ipon wor taimane pi mormon mal

Rom 5.1-2	Rom 15.11	Epesus 2.16
Rom 5.11	Galesia 3.28	Kolosi 1.21-22

Nono una boll taimane mopon mal

Matyu 18.19	Jon 17.11	Rom 15.5-6
Luk 1.17	Jon 17.21	2 Korin 13.11

Togor

Una tonagopon mal

Matyu 2.16-21	Matyu 15.19	Rom 1.29
Matyu 5.21-22	Jon 8.44	1 Timoti 1.9

To yem

Una ye ke ye aune ba nono to yem woro naumbon mal

Matyu 5.39	Rom 12.18-21	1Pita 3.9
Luk 6.29	1Pita 2.23	

Waka / kor Nono Krais boll kor ne, waka mopon mal

Matyu 11.28-30	Ibru 4.1-11	Repelesin 14.13
Ibru 3.7-19		

Wandill

God nono wandill golo aundo mal

Matyu 5.7	Rom 11.30-32	1 Korin 1.3

Nono una wandill golo aumbon mal

Matyu 5.4	2 Korin 4.1	Taitus 2.12
2 Korin 7.10-11	Epesus 2.7	1 Tesalonaika 4.13-18

Wambo

God nono tonda mal mormon

Jon 3.18	Galesia 3.13-14	Kolosi 3.6
Rom 3.25	Epesus 2.3	2Pita 2.14
Rom 5.16-21		

God nale al ge wambo napanda mopon mal

Rom 1.17	Rom 5 (boll)	Pilipai 3.1-11
Rom 3.21-31	Epesus 5.27	Kolosi 1.22

Nono una boll wambo pa djinda

1 Korin 10.28-29	1 Timoti 5.2	1 Timoti 5.22
2 Korin 7.11	Pilipai 3.6	

Wamo

Matyu 10.28	Matyu 25.41	2 Tesalonaik
Matyu 13.41-42, 47-50	Luk 16.23-26	Repelesin 20

Una wamo albene

Aposel 2.3

Wo pupon mal

Matyu 5.1-12	Luk 11.26	Luk 15.11-32
Luk 6.20-26	Luk 15.5-6	Jon 15.11

Wopake kando me

God nono wopake kando mal

Jon 3.16	Epesus 2.4-5	1Jon 4.9-10
Rom 5.8		

Nono God wopake kanbon mal

Matyu 22.37-38	Jon 14.21	1Jon 5.3
Mak 12.28-30	1Pita 1.8	

Nono una kanwopake yembon mal

Matyu 5.43-48	Rom 13.8-10	1Pita 4.8
Matyu 22.39	1 Korin 13.1-13	1Jon 2.9-11
Jon 13.34-35	1 Korin 16.14	1Jon 3.11-18
Jon 15.12-17	Galesia 5.13-14	1Jon 4.7-21
Rom 12.9-10	1 Tesalonaika 4.9-10	

Wopake pille aundo

God nono wopake pille awi mal

Rom 5.2	Epesus 2.8-9	Taitus 3.7
Rom 6.14	Galesia 2.21	Ibru 2.9
1 Korin 15.10	Taitus 2.11-12	

Nono una wopake pille aumbon mal

Matyu 5.43-48	Rom 13.8-10	1Pita 4.8
Matyu 22.39	1 Korin 13.1-13	1Jon 2.9-11
Jon 13.34-35	1 Korin 16.14	1Jon 3.11-18
Jon 15.12-17	Galesia 5.13-14	1Jon 4.7-21
Rom 12.9-10	1 Tesalonaika 4.9-10	

Wopake ta mal

God wopake ta mal moro

Jon 17.11	Ibru 12.10	Repelesin 3.7	Rom 6 (boll)	2 Tesalonaika 3.16-18	1Pita 5.13
Ibru 7.24-26	1Pita 1.13-16	Repelesin 4.8	2 Korin 13.11-14		

Pillgi pai una wopake ta mal moye

2 Korin 4.17	Epesus 4.24	Ibru 12.14
2 Korin 7.1	1 Tesalonaika 4.3-4	1Pita 1.13-16
Epesus 1.4		

Wopake we dje aumbon

Nono wopake we dje God aumbon mal

Matyu 11.25	Luk 9.16	2 Korin 1.11
Matyu 15.36	Luke 17.17-18	2 Korin 9.15
Matyu 26.26	Jon 11.41	Epesus 5.20
Mak 8.6-7	Rom 7.25	1 Tesalonaika 5.18

Nono wopake we dje una aumbon mal